

И ѿ КОРЧАБКА

НАРОДНАЕ
ВЫТВОРНАЕ
СЛОВА

ИЗДАНИЕ
1917

1917

Г. Ф. ЮРЧАНКА

НАРОДНАЕ
ВЫТВОРНАЕ
СЛОВА

Р — Я

3 гаворкі Мсціслаўшчыны

Мінск «Навука і тэхніка» 1985

ББК 81.2Бел-4
Ю 83

Рэдактар
А. А. Крывіцкі,
кандыдат філалагічных навук

Рэцэнзенты
А. І. Падлужны, доктар філалагічных навук,
І. Я. Яшкін, кандыдат філалагічных навук

Юрчанка Г. Ф.
Ю 83 Народнае вытворнае слова: 3 гаворкі Мсціслаў-
шчыны. Р — Я.— Мн.: Навука і тэхніка, 1985.—
336 с.

У пер.: 1 р. 40 к.

Кніга з'яўляецца трэцяй, заключнай часткай збору дыялектнай лексікі. Папярэднія часткі выйшлі ў 1981 і 1983 гг. У слоўнік уключан багаты лексічны матэрыял, сабраны ў 50—80-х гадах на ўсходзе Беларусі, на мяжы непасрэдных кантактаў сучасных беларускіх і рускіх гаворак. Шырока паказана слова- і формаўтваральная сістэма гаворкі, яе сінаніміка і эмацыянальна-вобразная афарбоўка. Усяго прыведзена і растлумачана каля 6500 лексічных адзінак.

Разлічана на лінгвістаў, выкладчыкаў і студэнтаў філалагічных факультэтаў ВНУ. Карысны для сябе матэрыял знойдуць тут работнікі друку, пісьменнікі, журналісты.

4602020000—042
Ю—————121—85
М316—85

ББК 81.2 Бел-4

© Выдавецтва
«Навука і тэхніка», 1985.

Светлай памяці маці
Васілісы Міхайлаўны
прысвячаецца

ПРАДМОВА

Кніга з'яўляецца трэцяй, заключнай часткай збору вытворнай дыялектнай лексікі, пашыранай у гаворцы Мсціслаўшчыны. Дзве папярэднія часткі апублікаваны асобнымі кнігамі пад гэтай жа назвай у 1981 і 1983 гг. Тут падаецца лексіка на літары Р—Я. Словы на літару Ф адсутнічаюць у сувязі з тым, што ў традыцыйнай мясцовай гаворцы няма гукаў, якія абазначаюцца гэтай літарай. Адпаведнікамі іх у запазычаных словах звычайна выступаюць гукі *x, x'*, спалучэнні *xв, xv'* (*хунт, хундамент, хурхуровый 'фарфоравы', Хлімон, хвабрыка, хванера, хвантан, хвартук, хворс, хвельчар, хверма, хвінскій, Сахвея*), у асобных словах *n, n', кв* (*Прося, Пёкла, Піліп, квасоля*).

Сабраная і пададзеная тут і ў папярэдніх частках вытворная лексіка досыць поўна раскрывае словаўтваральныя магчымасці гаворкі, іх сродкі і прадуктыўнасць. Сярод мясцовых вытворных слоў і іх груп няма такіх, якія з цяжкасцю паддаюцца дакладнаму перакладу сродкамі літаратурнай мовы і нават апісальнаму тлумачэнню. Яны абазначаюць складаныя паняцці і розныя тонкія іх адценні, якія ў лексіцы літаратурнай мовы нярэдка адсутнічаюць.

У кнізе захаваны ранейшая будова слоўнікавых артыкулаў, адбор слоў і іх тлумачэнне. Гэтак жа, як і ў папярэдніх частках, падаюцца рэестравыя словы, розныя паметы, ілюстрацыйны матэрыял. Як і раней, усе паметы пры рэестравым слове або пры яго значэннях адносяцца да кожнага ўключанага ў артыкул слова ці да яго аналагічных значэнняў. Так, памета неадабральнасці да рэестравага слова *размантачываць* адносіцца таксама да яго зваротнай формы незакончанага трывання, да абедзвюх форм закончанага трывання і да формы дзеепрыметніка. Памета неадабральнасці да другога значэння

дзеяслова *ўспіраць* адносіцца і да другога значэння яго зваротнай формы абодвух трыванняў і формы дзеепрыметніка. Памета пераноснасці ў групе з пачатковым рэестравым словам *разяўліванне* адносіцца да ўсіх чатырох назоўнікаў. Як і раней, не пазначаецца род пры памяншальных, павелічальных, узмацняльных і іншых формах назоўнікаў, таму што ён супадае з родам рэестравага слова.

Націскі над рэестравымі словамі пазначаны ў ілюстрацыйных прыкладах; там жа пазначаны націскі і над тымі словамі, якія могуць быць няправільна прачытаны. Склады з *о, э, е, ё, ў* гаворцы бываюць толькі пад націскам, таму націск над імі не пазначаецца.

Выбухное *г* паказваецца графічна: *ганкі, джогій, умазголіваць, г бальшаку, г гораду, г другім, г душэ.*

СПІС СКАРАЧЭННЯУ

Абраж.— абражальнае, *адм.*— адмоўнае, *асудж.*— асуджальнае, *выкл.*— выклічнік, *выш. ст.*— вышэйшая ступень параўнання, *груб.*— грубае, *гумар.*— гумарыстычнае, *дзеепрым.*— дзеепрыметнік, *дзеепрысл.*— дзеепрыслоўе, *дзеясл.*— дзеяслоўны, *дзіц.*— дзіцячае, *ж.*— жаночы род, *жарт.*— жартоўнае, *займ.*— займеннік, *зак.*— закончанае трыванне, *зал.-бессуб'ект.*— залежна-бессуб'ектная форма, *зб.*— зборны назоўнік, *звыч.*— звычайна, *зл.*— злучнік, *знач.*— значэнне, *зніж.*— зніжальнае, *інш.*— іншае, *іран.*— іранічнае, *ласк.*— ласкальнае, *м.*— мужчынскі род, *мн.*— множны лік, *н.*— ніякі род, *-н.*— небудзь, *неадабр.*— неадабральнае, *незак.*— незакончанае трыванне, *паб. сл.*— пабочнае слова, *павеліч.*— павелічальнае, *пагардл.*— пагардлівае, *памянш.*— памяншальнае, *перан.*— пераноснае, *прым.*— прыметнік, *прыназ.*— прыназоўнік, *прысл.*— прыслоўе, *рэдкаўж.*— рэдкаўжывальнае, *узмацн.*— узмацняльнае, *экспрэс.*— экспрэсіўнае.

Р

Разбароннік м. Той, хто разнімае забіак. Січас прібягіць іхный рызбароньнік, усіх зразу сьціхаміріць. **Разбаронніца ж.** Тута і біз рызбароньніцы дужа хырашо абойдзіцца, нечыга ўлізаць, куды ні нада.

Разбарсыванне н. Выцягванне абор з лапцяў. Кінь ты ета рызбáрсывыньня, садзіся есьць, ато ўсё стьініць.

Разбарсываць незак. Выцягваць аборы з лапця. Ці стоіць такую ірвáнь рызбáрсывыць, скруці ды кіда́й цыліком у печ. **Разбарсывацца незак.** Выцягвацца з лапця (пра аборы). Ні рызбáрсывы́цца і ні нада, выкінь і ўсё тут будзіць.

Разбіваннік м. перан. 1. Той, хто растрасае (гной, сена, салому і інш.). Ныработыліся рызьбівáньнікі, зымаріліся, гной рызьбівáць цяжола. **2.** Той, хто разлучае (хлопца і дзяўчыну, сям'ю, бацькоў). Вот гіройскій рызьбівáньнік найшоўся, нылáіць яго. Дывыдзёнык і ні ў чужога места будзіць. Будзіць етому рызьбівáньніку, чаго яму ў чужую сям'ю лезьць. **Разбіванніца ж. 1.** Тая, што растрасае (гной, сена, салому і інш.). Ідзець рызьбівáньніца і вілкі вылакець зы сабою. **2.** Тая, што разлучае (хлопца і дзяўчыну, сям'ю, бацькоў). Пупадзец тваёй рызьбівáньніцы большы некуды, ні яе дзела, калі Пылагін сын думыіць жаніцца.

Разбіваць незак. перан. Рабіць вадкім. Відна, мука была ні саўсім харошыя, што так цеста рызьбівáіць. **Разбіць зак.** Зрабіць вадкім. Разьбіла цеста, што ні знаю, як яго ў печ укінуць, ну лупаці ня ўдзержыш. **Разбітый дзеепрым.** Ох, якая цеста разьбітыя, зь яго ня хлеб печ, а бліны якая-небудзь.

Разбіндзюгацца зак. Пачаць швэндацца, цягацца, лодарнічаць. За лета рызьбіньдзюга́ліся, дзелыць нічога ня дзелылі. Ты зь яго вока ні спускай, рызьбіньдзюга́іцца, тады ня ўдзержыш у руках.

Разбіраннік, разбіральшчык м. 1. Той, хто разбірае

(пабудову). Твае рызьбіра́ньнікі як узяліся, дык зы два часы баньку рыскацілі. Даўно сідзяць рызьбіра́льшчыкі ны бярьвеньні, пра нешта талкуюць. 2. Той, хто высвятляе што-н. Калі жызьня ні склалыся, дык якей табе рызьбіра́ньнік паможыць. Пашоў Максімыў рызьбіра́льшчык двору сагнуўшы гылаву; нырызьбіра́ўся. Разбіра́ніца, разбіра́льшчыца ж. 1. Тая, што разбірае (пабудову). Якея ні рызьбіра́ньніцы, а сьценку ды абеда раськідылі, і нам трошку ляхчэй. Віджу, віджу, што сь цябе пулучылыся ладныя рызьбіра́льшчыца. 2. Тая, што высвятляе што-н. Як прібягіць яшчэ адна рызьбіра́ньніца, іна ўсё на места пыставіць. Што ж ты, рызьбіра́льшчыца, дренна міріла іх, нада було луччы.

Разбіраюшчый прым. Такі, які разумее, разбіраецца. Есьлі пупадзецца чылавек рызьбіра́юшчый, будзіць дукваць ны кажным шагу, дык будуць жыць.

Разблішчэцца зак. Пачаць часта бліскаць. Мылыдня як рызблішчэлыся ў поўныч, я думыла, большая грыза будзіць, — не, троху-патроху сьціхла.

Разблуканяцца зак. Пачаць блукаць, хадзіць без справы і без мэты, увільваць ад працы. Ну што ты рузблукуняўся, нійдзе сабе места ні найдзіш. Рузблукуняліся мальцы, слаба іх Навуміха к рукам прібіраіць.

Разблындацца зак. іран. Пачаць бязмэтна бадзяцца. Мальцы саўсім разблындыліся, паможч у дваре нічога ня хочуць, пад'елі і зысьвістали пы дзярэўні.

Разборчывата прысл. Разборліва. Ты пішы разборчывыта, ато яны ні прычытаюць. Саўсім мильгавінка, а так разборчывыта гаворіць, цябе такога саўсім ні рызбраць було.

Разборчыватасць, разборчыстасць ж. Разборлівасць. Ніякія ў цябе німа разборчывытысьці, грязь, ні грязь — ні абойдзіш, лезіш. Каб у яго було троху разборчыстысьці, ён ба дайжа ні глянуў у тэй бок, айдзе Храсіньня стаіць.

Разборчыватый прым. Разборлівы. Большой напішыць абы-як, як курица лапыю, а ў меншыга поччырк дужа разборчывытый.

Разбразкаць, разбразкатаць зак. перан. неадабр. Разнесці чуткі, разбалбатаць. На нохыць пачуюць, а тады прікладуць нізвесна сколька і пы ўсяму сьвету рызбрызкуюць. Етыя што хочыш рызбрызкочуць. Яны ўмеюць рызбрызкытаць, учыць іх ні нада. Разбразкацца, разбразкатацца зак. 1. Пачаць доўга бразгаць. Чым тама

рызбрызкыліся мálыя? Ну й рызбрізыкытáліся дзеці, крiкні, каб успакоiліся. 2. Разбалбатаца. Твыя сьвякроўка як рызбрызкылыся: усё ні ныравіцца, што брiгадзiр скызаў. Ты ж луччы знаiш, чаго яны рызбрізыкытáліся. Разбразканый, разбразкатаный дзеепрым. Ён iшчэ двору ні пасьпеў даехыць, а тутá ўсё было рызбрызкына. Есьлі твыя кума пачула, то ўсюдых будзiць рызбрізыкытáна.

Разбрузнуць зак. Моцна апухнуць, распаўнець. Ты б толька вiдзiў, як у яго ныга разбрiюзла, пасьцi ды калена. Чый ета гарбуз, каб ён сам разбрiюз. Разбрузлы, разбрузшы дзеепрым. Во такей во разбрiюзлы ходзiць, ажно вочы запўхлi. Нiчога ён табе ні паможыць, у яго правыя рука разбрiужшыя.

Разбрусянец, разбрусянецца зак. Моцна распухнуць i пацямнець. Рука ў локцi рузбрюсянела, ні знаю, што зь ёю случылыся, можа зьвiх якей цi рысьцяжэня. Адз зубоў шчыка рузбрюсянелыся, зывязыны ходзiць. Разбрусянелы, разбрусянеўшы дзеепрым. Цi ета ён адж жыру такей рузбрюсянелы, цi што зь iм,— iдзець як пампўшка. Куды ён пойдзiць с такою рузбрюсянелыю нагою.

Разбрухаец, разбрухаецца зак. Распаўнець, раз'есцiся. Нi ўгыждай ты яму, нi ўгыждай, ён i так рузбрюхацеў большы некуды. Рузбрюхацелься зу мужуковыю сьпiною, раншы такою нi была. Разбрухацелы, разбрухацеўшы дзеепрым. Ходзiць рузбрюхацелы, як бочка, яму пiрiдзьвiгацца цяжола. Вiдзiлi яе сьвякрову: стаiць рузбрюхацеўшы на вулiцы.

Разбрыкаца зак. Пачаць бегаць, гулліва насiцца. Жырiбяткi як рузгуляюцца на вiгыні, як разбрiкыюцца, пуўдня носюцца. Дужа вы разбрiкыліся, мальчыкi, айдзе вашы сьвiньнi будуць.

Разбрынкаца зак. 1. Заладзiць надоўга няўмелую iгру на струнным iнструменце. Другей раз як разбрiнкыюцца пьд вакном, дык спаць нi даюць. Адзiн пiрiд адным разбрiнкыліся ны былылайкых. 2. Пачаць швэндаца, бадзяца. Разбрiнкыўся i разбрiнкыўся, цiгаiцца с апушчыныю гылавою, нiчога нi пымыгаiць.

Разбрытыванне н. Знiманне аброцi. Што йта зы разбрiтывыньня, што ты аброць с кыня ня зьдзенiш.

Разбрытываць незак. Знiмаць аброць. Разбрiтывыйця конi i пускайця, толька абiзацiльна спутыйця, ато тады ня зловiця. Разбрытывацца незак. Скiдаць аброць (пра каня). Кабыла найчылыся сыма разбрiтывыцца: гылавою трецца ап што-небудзь, пакуля зьдзенiць аброць.

Разбрытаць зак. Зняць аброць. Чаго ты кыня ні рызбры-
таў ні пусьціў, ніхай ба скубануў троху. **Разбрытаца**
зак. Скінуць аброць (пра каня). Не, сам ён ня мог рыз-
брытаца, зьнізу я сам зышпіляў, ета нехта нарошня
зняў аброць. **Разбрытаны** дзеепрым. Коні ўжо рызбры-
таныя ходзюць.

Разбубнеца зак. Разбурчаца. Ці доўга ёй рузбуб-
неца, зывілася і пышла грімець ні сьціхаючы. Рузбуб-
неліся ўдваіх, хуць с хаты ат іх бягі.

Разбузовываць незак. Разварочваць, раскопваць, рас-
кідваць, разношваць. Нашто еткью бальшую ямішчу
рузбузовывыць? Што ты тут шукаіш — усё пыдряд руз-
бузовывыіш? **Разбузовываца** незак. 1. Разварочваца,
раскопваца, раскідваца, разношваца. Рузбузовывы-
іцца кулдобіна кыткамі, скоро ні піряхыць будзіць. У яго
ўжо ці ня трецьція кухвайчка рузбузовывыіцца с таго
ўрэмя. 2. Пачынаць энергічна дзейнічаць. Дос рузбузо-
вывыцца, пысядзі ціха, паслухый, што табе скажыць
Аўдзяёнык. **Разбузаваць** зак. Развярнуць, раскапаць,
раскідаць, разнасіць. Хто тута вуюваўся лі етыга плітня.
рузбузува́лі увесь чыста. **Разбузаваца** зак. 1. Развярнуц-
ца, раскапаца, раскідаца, разнасіца. Так рузбузува́-
лыся ўсё ны дваре ні ступіць, нада пяску нывазіць ды
троху засыпыць. Саўсім пінжак рузбузуваўся, ні ныдзі-
вай большы. 2. Пачаць энергічна дзейнічаць. Ох, як ты
рузбузуваўся, гатоў ноч тут кыпаць. **Разбузаваны**, раз-
бузованы дзеепрым. Рузбузува́ныя етыя калёсы, ныўряд
ці прівязеш на іх што-небудзь. Саўсім рузбузовына кыпа,
коні яе цэльюю ноч тряслі.

Разбурбулеца зак. Пачаць моцна кіпець. Дыстывай
чугункі, яны рузбурбулеліся, пывыкіпывыюць саўсім.

Разбурыванне н. Разбурэнне. Якая ж разбу́ривыньня
у пысяўную, рузбу́ріць нядоўга, пірavezца січас будзіць
дужа трудна, нада трошку пыдыждаць.

Разбухікаца зак. Раскашляца гучна, зацята. Што
ты разбухікыўся як ста́рый дзед, злазь-ка сь педы ды
пойдзім ны вічарінку.

Разбухыванне. н. Раскопванне. Нашто ўжо такая раз-
бу́хывыньня, што ты дужа будзіш сыпыць у тэй погріб.

Разбяганне н. Уцёкі ў розныя бакі. Яны рызьбіга́цца,
ня будуць кыпаць, ах, пракуднікі, я ім дам рызьбіга́ння.

Разбязуліваць незак. 1. Патвараць гультайству. Ты
яго сам рызьбязу́лівыіш, пызвыляіш дзельцы усё, што
ён хочыць. 2. Разгультайваца. Я ўжо сам віджу, што

яны сталі рызьбязулівыць. Разбязулівацца незак. Пера-
тварацца ў гультая. Змалку ні дывай рызьбязулівыцца,
кылі хочыш, каб чылавеком вырыс. Разбязуліць, разбязу-
зультнічаць зак. 1. У выніку патворства зрабіць гультаём.
Патворствам можна любога дзіцёнка рызьбязуліць. Хто
ж, кылі ні сам ты яго рызьбязулічыў. 2. Ператварыцца
ў гультая. Ня хочыш ты за імі глядзець, рызьбязуліюць,
што плакыць будзіш. Нічога быў маліць, а цяперя рызь-
бязулічыў, што ніякыга зладу німа. Разбязуліцца,
разбязулінічацца зак. Ператварыцца ў гультая. Нілізя
було падумыць, што Кірей сын етык рызьбязуліцца.
Каб бацька з маткыю большы глязелі, так ба ні рызь-
бязулічыўся, ато адна пра ўборы думыць, а другой
глядзіць, айдзе выпіць. Разбязулены дзеепрым. Дайжа
падумыць нілізя было, каб у Хвядосіхі тыкая рызьбязу-
ліныя дычка вырысла.

Разбянтэжываць незак. Распешчваць. Дзьве бабы,
два дзяды, ні прідумыюць, што яму ўперць, як зь ім гу-
ляць, рызьбянтэжывыюць. Разбянтэжывацца незак.
Распешчвацца. Калі дужа многа нянік, дзіцёнык рызь-
бянтэжывыцца. Разбянтэжыць зак. Распесціць. Ні ды-
вай столька пытáккі, ато рызьбянтэжыш, што ні сыўлы-
дáіш. Разбянтэжыцца зак. Распесціцца. Ах жа ты, не-
слух, рызьбянтэжыўся ў бабы, што нікога прізнываць ня
хочыш. Разбянтэжаны дзеепрым. Дужа рызьбянтэжы-
ны дзіцёнык, іна нікуды ня ходзіць, сядзіць у хаці, пря-
ма трясецца над ім.

Разваджываць незак. 1. Разводзіць, рабіць раствор.
Зьмітрок ны дваре мел рызвáджывыць, нада троху хату
пыбяліць к празніку. 2. Адводзіць кожнага асобна. Ні
пайду я іх рызвáджывыць, самі ніхай ідуць. 3. Вырошч-
ваць на развод. Вутык у нас дренна рызвáджывыць, ім
выда нада, а тут німа. 4. Скасоўваць шлюб. Яны адзін
раз пыдывалі, іх нешта ня хочуць рызвáджывыць. 5. Раз-
німаць пры бойцы. Пітушыліся адзін піріда дным, а Ха-
дос іх рызвáджывыў. Разваджывацца незак. 1. Разво-
дзіцца (пра раствор). Нешта ета краска ні рызвáджыіц-
ца, ня хочыць руспускáцца. 2. Разводзіцца, размнажацца.
Другей год столька мышэй рызвáджыіцца, што ўсюдых
пряма пяшком ходзюць, а каторый год саўсім мала. 3.
Скасоўваць шлюб. Нічога ў іх жызьні ні пулучаіцца, ду-
мыюць рызвáджывыцца.

Разваёвыванне н. перан. Раскідванне, разбурэнне.
З вазок сена ліжала ў вугалку ў сяніцы, ты пыглядзеў

ба, што яны зь ім зьдзелылі: па ўсёй сяніцы рысьцігалі, — ну нада даць ім зы рызваёвывыньня.

Разваёываць незак. перан. Раскідваць, разбураць у гневе. На што табе ету кучу рызваёвывыць, ніхай іна ляжыць як ляжыць. **Разваёываца** незак. Бушаваць. Ні далі яму рызваёвывыца, скоро ўнялі.

Разважываць незак. Супакойваць, займаючы размовамi. Яе ўжо троху свае рызв́ажывыюць, канешня ж, еткыя горя ў бабы. Іна такую бяду пірінісла, нада рызв́ажывыць яе.

Разважыста прысл. Разважна, разумна. Іванёнык рызв́ажыста руссуждаіць, а етый як вецір: абы ляпнуць. Выш. ст. **разважысцей**. На етый раз і Коля рызв́ажысьцій гаворіць. **Памянш. разважысценька**. Ня дужа ў яго рызв́ажысьцінька пулучаіцца.

Развалакыванне н. Развалаканне, расцягванне. Тама ўжо нічога ні асталыся посьлі рызвыла́кывыньня. Далося нам рызвыла́кывыньня, крепка ўбухыліся.

Разваліваца незак. перан. Празмерна тлусцець. Калі харошый догляд, коні пряма рызв́алівыюцца. **Разваліца** зак. Празмерна растлусцець. Ні знаюць, чаго ныпіхаць той дзяўчынкі, іна ажно рызвалілыся, так дайжа ніздарова пірікармлівыць. Ішоў тута Аксюцін зяць: ну, рызваліўся чылавец, хут ты зь яго жыр тапі.

Развалочца зак. перан. Разысціся. К поўнычы толька рызвылакліся, усё сядзелі, успыміналі старыя. Загоніць зы бярезьнік і сам ляжыць, скот рызвылакецца ны ўсяму полю.

Развалтузіца зак. неадабр. Распачаць важданіну, баруканне. Як рызвалтузіліся, дык іх було ні ўняць, пакуля Прося зу рукаў свайго пыцягнула.

Разварзёкываць незак. Размазваць, расквэцаваць. Ныляпіў цеста, дык ні нада хуць рызварзёкывыць. **Разварзёкываца** незак. Размазваца, расквэцаца. Ніпацьцёртыя будзіць рызварзёкывыца, тута нада пацьцерць, а ўсю хату замесьць.

Разварзёпыванне, **разварзёпкыванне** н. Размазванне, пэцканне. Дужа мне ні ныр́авіца глядзець ны ваша рызварзёпывыньня. Пу руках палучыш зы рызварзёпкывыньня, я доўга цацькыца ня буду.

Разварзёпываць, **разварзёпкываць** незак. Размазваць, пэцкаць. Ныляпіў кáшы, дык хуць ні рызварзёпывый, а пыдатрі акуратнінька. Што ён тама дзелыіць, што ён рызварзёпкывыць! — дай пу руках ат тубуреціка. Раз-

варзёпывацца, разварзёпкывацца *незак.* Размазвацца, пэцкацца. *Нешта ж рызварзёпывыіцца пы масту. Пыцьцірай, каб нічога ні рызварзёпкывылыся.* Разварзёпаць, разварзёпкаць *зак.* Размазаць, запэцкаць. Ня дужа ён галодзін, ні паеў, а толька рызварзёпыў сьмітану. Рызварзёпкылі пы ськыўрадзе бульбу і кінулі. Разварзёпацца, разварзёпкацца *зак.* Размазацца, запэцкацца. Дзелый так, каб нічога ні рызварзёпылыся. Як рызварзёпкыіцца, тады хужы пыччышчаць, луччы січас зьдзелый акуратнінька. Разварзёпаный, разварзёпканы дзеепрым. Пыглядзі кылі хочыш, рызварзёпыныя яешня астываўлыся ны ськыўрадзе, дзеці кулупаліся. *Нешта рызварзёпкына, цірні сьвежым лісьцікым ды выкінь.*

Разваротліва *прысл.* Энергічна, дзейсна. Рызваротліва ў Сяргея ні палучыцца, ён усігда як мяльля якоя.

Разваротлівасць *ж.* Энергічнасць, дзейснасць. І рызваротлівысьці хвытаіць, а вот нічога ня здзелый, ні пулучаіцца і ўсё.

Разваротлівы *прым.* Энергічны, дзейсны. Каб быў рызваротлівы, ён ба і машыну найшоў, і пугрузілі б яму, а так ніізьвесна, калі етыя дровы піривязуцца.

Разварчастасць *ж.* Разварыстасць. Ета як якей сорт, адна бульба пряма рыссыпаіцца, а ў другой рызварчыстысьці саўсім ні буваіць.

Разварчастый *прым.* Разварысты. Лета было дужа жаркім, дажджоў мала, дык бульба тыкая рызварчыстыя, ажно рыссыпаіцца.

Развірыдувацца *зак.* Пачаць паводзіць сябе груба, нахабна, здэкавацца, самаўпраўнічаць. Быў як рызвірідувайся, дык зьдзержу німа, пряма паверх дзяреўні хадзіў.

Развіскатацца *зак.* 1. Развішчацца. Галодныя сьвіньні як рызвіскочуцца, ажно двор ірвуць. 2 перан. іран. Раскрычацца прарэзліва. Нехта завёў, рызвіскыталіся, што няскора ўнімуцца.

Развохкацца *зак.* Развойкацца. Во, і ты развохкыўся як старэй. Як развохкыіцца, тады ўжо зь яго работнік абвычайный.

Развугнявіць *зак.* неадабр. Выклікаць гугнявасць. Чаго іх тамыцька рузвугнявіла? Развугнявіцца *зак.* Пачаць гаварыць гугнява, пакрыўджана. Як прішла, як рузвугнявілыся: ды што яны самі сабе думыюць, ды што яны ны мяне гаворюць, ды куды ета годна.

Развякывацца *незак.* неадабр. Пачынаць крык. Нечыга

рызьвякывыцца, да шкоды тваім каровым ішчэ пуўварсты. Каб ты меншы рызьвякывылыся, куды б луччы было. Развякаца зак. Пачаць крык. Нешта Ігнацёнык рызьвякыўся, відна, с кумою ні пыладзіў чаго-то.

Развярчыванне н. Разгортванне, раскручванне. Скарей ты іс сваім рызьвярчывыньнім вазіся, ато будзіш трі часы кулупацца.

Развярчваць незак. Разгортваць, раскручваць. Рызьвярчывый вузёл, што там іна прінісла. Нада рызьвярчывыць дзіцёнка, ён зыпаріўся. Развярчвацца незак. Разгортвацца, раскручвацца. Неік у цябе ні так рызьвярчывыцца як нада. Развярцець зак. Разгарнуць, раскруціць. Рызьвярцелі бумагі, а тама пірог, харошый, толька пацсохлый. Развярцецца зак. Разгарнуцца, раскруціцца. Твой вузялок рызьвярцеўся, выпраў ды пылажы луччы, каб ні зыжджаў. Развярчываный, разверчаны дзеепрым. Відна, што твоя бумага рызьвярчывына. Чаго твой малый разверчын, ён можыць прустудзіцца голінькій.

Развяхваць, развяхываць незак. перан. асудж. Разносіць чуткі, балбатаць. Эта Андряёўна ўсё ўсякыя рызьвяхывыць, у яе язык дужа нізыбърсывыный. Каму ж пыныравіцца, што іна так усё рызьвяхкывыць. Развяхаць, развяхаць зак. Разнесці чуткі, разбалбатаць. Пылага ніхай краім вуха пачуіць, усё рыўна рызьвяхыць. Луччы ні гыварі нічога, ато ня вьцірьпіць, рызьвяхкыць. Развяханый, развяхканы дзеепрым. Пакуля Купряёнык пачуў, тута усё было рызьвяхына. Эта ня толька січас треплюць, ета даўно рызьвяхкына.

Разгаворастань, разгаворчостань ж. Гаварлівань. А мне дужа пыныравілыся яго рызгаворыстысьць. У яе рызгаворчыстысьці ціряшчур многа.

Разгаворастый, разгаворчастый прым. Гаваркі. Ах ты, Коля колістый, якей ты рызгаворыстый, кабы Коля ні рыдня, спулюбіла б Колю я. Яны хлопцы рызгаворчыстыя, зь імі табе скушна ня будзіць.

Разгайдачыванне н. Марнатраўства, транжыранне. Як ты цярпіш такая рызгыдачывыньня, чаму ты ня вучыш іх на сьвеці жыць?

Разгайдачваць незак. Марнатравіць, транжырыць. Што ня ўмеіць, а грошыкі рызгыдачывыць учыць ні нада. Разгайдачвацца незак. 1. Марнатравіць, транжырыць. Глядзі, так рызгыдачывыцца нечыга, ты дужа шурока паехыў. 2. Марнатравіцца, транжырыцца. Неік у яго дужа быўстра усё рызгыдачывыцца. Разгайдачыць

зак. Змарнатравіць, растранжырыць. Яны ні пысьцісьняюцца, рызгыйдачуць скоро, кылі якія капейчыны асталіся ац старога. Разгайдачыца зак. 1. Змарнатравіць, растранжырыць. Зы паўгода рызгыйдачыўся, нічога німа, сыбіраіцца ехыць некуды. 2. Змарнатравіцца, растранжырыцца. Сколька ні было, дык у іх доўга ні задзержыцца, рызгыйдачыцца скоро. Разгайданый дзеепрым. Такая хызьяства рызгыйдачына, нічога ні асталыся.

Разгакываць незак. Расколваць, разбіваць. Ні табе еткія сукуватыя калодкі рызгакывыць. Разгакывацца незак. Расколвацца, разбівацца. Што, і етый цяльпўх ні рызгакывыцца? Разгакаць зак. Раскалоць, разбіць. Я думыў, еткыю калодзішчу ніхто ў сьвеці ні рызгакывыць. Разгакацца зак. 1. Раскалоцца, разбіцца. Пыдажджы, ціріс плячо як ударіць, рызгакывыцца і етыя сукі. 2. Распачаць грукат. Што ён мысьцяріць тама, рызгакывыцца на ўсё ранья. Разгаканый дзеепрым. Рызгакывыныя зросткі адзьдзельна складзі, у бані спалюцца.

Разгалагалецца зак. перан. асудж. Раскрычацца. Другей раз як рызгылыгыляцца, дык я пряма ні знаю, што б зь імі зьдзельла.

Разгалдамачыванне н. Марнатраўства, транжыранне. А каму ж ба пыныравілыся такая рызгылдымачывынья, усё дно як яны пасьледній год на сьвеці жывуць.

Разгалдамачываць незак. Марнатравіць, транжырыць. Айдзе яны што заробілі,—гатовыя б рызгылдымачывылі, на ета дужа спасобны. Разгалдамачывацца незак. 1. Марнатравіць, транжырыць. Нечыга рызгылдымачывыцца, пуруспускаіш, тады будзіш цігыць, каб айдзе якей руб пытхваціць. 2. Марнатравіцца, транжырыцца. У іх усё рызгылдымачывыцца, а ты і ў тэй бок ні гляніш. Разгалдамачыць зак. Змарнатравіць, растранжырыць. Грошы многа рызгылдымачылі, пыглядзім, што яны заробюць. Разгалдамачыцца зак. 1. Змарнатравіць, растранжырыць. Крепка рызгылдымачыліся, а як пахмельля прішло, тады просюць: дай пяцёрку. 2. Змарнатравіцца, растранжырыцца. Троху-патроху усё рызгылдымачыліся, разьві у апушчэнцыў што-небудзь зацэліць. Разгалдамачаный дзеепрым. Нада было раншы думыць, што дзелыш, а рызгылдымачыныга нызад ня верніш.

Разганяанне н. 1. Разгон. Ня дужа яны спужаюцца твайго рызгыньянья. 2. Выворванне бульбы плугам. Якая ж ета рызгыньянья, што пряма жывэя кусты сідзяць, ні рызыгнаў, а нукулупаў.

Разганянік м. 1. Той, хто разганяе. Бягіць рызгы-
няньнік, крічыць: я вас! — а ны яго ніхто і ўніманія ні
абрасьціў. 2. Той, хто выворвае бульбу плугам. Рызгы-
няньнікі, бувала, заморюцца, што зь іх пот цякець. Раз-
ганяніца ж. 1. Тая, што разганяе. Ні тыкая іна страш-
ныя рызгыняньніца, як ты думыіш. 2. Тая, што выворвае.
Не, з бабы рызгыняньніца дренныя, ета работа дужа
цяжолыя.

Разгарлаца зак. груб. Раскрычаца. Як рызгырла-
іца, дык зывядзець ня меншы, чым ну пуўдня.

Разгарнываць незак. Разгортваць. Ты лісьця рызгар-
нывыі, ягыды пад лісьцім, а так іх ня відна. Разгарны-
ваца незак. Разгортваца. Трыва дужа спутына, ні
рызгарнывыіца, а жавіньнік коліца.

Разгарцаць зак. асудж. Выклікаць ахвоту гоцаць, на-
сіца. Чаго іх рызгырца́ла етык, крікні, каб уселіся. Раз-
гарцаца, разгарцаваца зак. Пачаць гоцаць, насіца.
Калі як рызгарца́юца, дык ніяк ні ўспакоіць. Што яны
там рызгырца́ліся, аж двор хыдаром ходзіць, ніхай уні-
муца. Яны рузгурца́ліся, а я сяджу і гляджу: схува́-
юца між карзін і будуць адзін другога пароць.

Разгасцяваць зак. Выклікаць ахвоту да гасцявання.
Што йта іх етык рузгусьцюва́ла: і двору ня думыюць
іціць. Разгасцяваца зак. Разгасціца. Так вы ўжо руз-
гусьцюва́ліся, што і ня выцігнуць аттуля. Разгасцяваныі
дзеепрым. Калі ж твае рузгусьцюва́ныя ехыць сыбі-
раюца?

Разгіморніцаца зак. Распачаць паводзіць сябе кап-
рызна. Нешта ён у цябе ціряшчур рызгіморнічыўся, на-
да часьцей узбучку дываць. Як рызгіморнічыюца, ты
піряд імі ні прідумыіш, як ступіць.

Разгінаца незак. перан. іран. Даваць колькі трэба
(пра скупюга). Ні захочыць ён рызгіна́ца ны свадзьбу,
грошы пыжалеіць, можа, вечыр якей-небудзь справіць
нібальшэй.

Разгламаздываць незак. Расплятаць, разбураць за-
плеценае. Нечыга тут рызглыма́здывыць, сікані тыпаром
і ўсё. Разгламаздываца незак. Расплятаца, разбураца
(пра заплеценае). Ці рызглыма́здывыіца хут троху,
во напутыў дык напутыў лазы. Разгламаздаць зак. Рас-
плесці, разбурыць заплеценае. Разглымызда́й хуць с ад-
наго боку, каб з ношкыю праціснуца. Разгламаздаца
зак. Расплесціся, разбурыца (пра заплеценае). Разглы-
мызда́іца ета пылавіна і хваціць. Разгламазданыі

дзеерым. Тут во рызглымызданы праход, хадзіця сюда.

Разглуздаца зак. Разабраца, зразумець. У іхным дзелі ня дужа лёгка разгліздыцца. Пакуля ён рузглуздаўся, што к чаму, дык нам ждаць ныдаела,— ня пойміць і ўсё.

Разгнесць зак. Раздавіць. Унімі, ато пычануць узной дурачыцца і рызгнятуць кашолку. Разгнесца зак. 1. Раздавіцца. Што ліжала у мяшочыку, усё рызгнялося, высыпай у шайку. 2 перан. іран. Даць колькі трэба (пра сквалпага). Як ета ён разгнёўся ны такей вечыр? Разгнечены дзеерым. Астайся разгнечыны пріснок, ці яны кычаліся па ём, ці што.

Разгнявіцца зак. Разгневацца. Яны рызгнявіліся, што ны свадзьбу іх ні пызвалі, а чаго іх зваць, ікая яны нам рыдня.

Разгойзываць незак. неадабр. Разбіваць, растоптваць. Капёшка складжына акуратна, а вы яе разгойзывыіця, нашто ж так дзелыць. Разгойзаць зак. Разбіць, растаптаць. Есьлі вы мне яшчэ раз разгойзыіця салому, луччы ні дыжыдайця мяне двору, палучыця дык палучыця. Разгойзаны дзеерым. Ну што ты будзіш дзелыць, нада выправіць разгойзыны стажок.

Разгоцываць незак. Разбіваць, растоптваць дурэючы. Ці ні пыра вам пірістаць салому разгоцывыць, іна была дужа акуратнінька складжына. Разгоцывацца незак. Пачынаць дурэць. Узной разгоцывыюцца, ну я ім пыкажу. Разгоцаць зак. Разбіць растаптаць дурэючы. Хворысьця так ладна было зложына, дык разгоцылі за дзень. Разгоцацца зак. Пачаць дурэць. Чаго вы разгоцыліся, чаго вас носіць бясь сьціху ац самыга ранья? Разгоцаны дзеерым. Гані саміх, ніхай разгоцыныю крышу чынюць.

Разгрыбазвоніцца зак. іран. Разбалбатацца, разбурчацца. Чаго ён тамыцька рызгрібазвоніўся, я ўсё на места пылажыла, айдзе брала.

Разгудзецца, разгусца зак. 1. Разгусціся. Машыны рузгудзеліся, ідуць пасьці бісь піряпынку. Як рузгуліся машыны, цэлюю ноч хадзілі туды і нызад, толька пыд ранья уціхлі. 2 перан. Расплакацца. Нечым ні дыгадзілі малыму, ні на сьмех рузгудзейся, дайця яму хуць цацьк. Яму ня доўга разгусца. Нешта ўзной рузгулася, торкні ты ёй канхветку, можа сьціхніць.

Разгукацца зак. Пачаць трывожна рохкаць. Што яны

там чуюць, пацьсвѣнкі етыя, разгукыліся і ніяк ні ўспакоюцца.

Раздабытак м., раздабыча ж. 1. Здабыча. Ну пыка-зывийця, якей у вас рыздабытык сяньня. Ты, знаць, тожа в рыздабычыю вярнуўся? 2. Раздабыткі. С касою некуды пашоў ны рыздабытык. Ты ці ня ўзноў зьбіраісься ў рыздабычу?

Раздабытчык м. Той, хто раздабывае. Ідуць нашы рыздабыччыкі с пустымі рукамі. Раздабытчыца ж. Ого, што наша рыздабыччыца нясець, цяперя пыадзім яблык.

Раздараваць зак. Раздарыць. Як часта, бувала, кумою ходзіш, дык пырядышныга чаго рыздаруіш, матка тады бурчыць. Раздаравацца зак. Раздарыцца. Яны ні турува́тыя, ня дужа рыздару́юцца. Летыся зы адзін год столька руздурува́лыся! Раздараваны́ дзеепрым. Як жа ты будзіш руздурува́ныя жалець, сам жа нёс людзям.

Раздарожыца ж. Бездараж. Луччы цяперя пойдзіш і путкупі солі, ста́ніць рыздарожыца, нікуды тады ні далезіш.

Раздарыванне н. Раздаванне ў выглядзе падарункаў. С такім рызда́ривыньнім доўга ты ні пыраскошыствыіш. Сьвякрові тваё рызда́ривыньня ня дужа ныравіцца.

Раздацца зак. Даць шмат. Ня дужа твой Кіріла рызда́сца, у яго лёду зімою ня вьіпрысіш. А ці многа ты сыма каму рыздыла́ся што?

Раздваівацца незак. перан. Рабіцца вельмі тлустым. Ужо ні прідумыць, чым ты яго корміш, ён жа ў цябе стаў пряма рыздва́івыцца. Раздваіцца зак. Зрабіцца вельмі тлустым. Тры гады мы яе ня відзілі — рыздва́ілыся баба, у етыя дзьвері ня ўлезіць.

Раздзелывацца незак. перан. Рабіцца вельмі тлустым. К восіні коні разьдзелывыюцца як сьлімяньнё. Раздзелацца зак. Зрабіцца вельмі тлустым. Разьдзелыўся ны дырмавѣх хырчах, аж блішчыць, аткуля на ім што ўзялося, усё ж быў худзенічкій.

Раздзогываць, раздзугываць незак. Збіваць скачучы (складзенае сена, пасцель і інш.). Былі залезьлі ны кладўшычку, пычалі раздзогывыць, я іх пугуріла хлыбазіньню. Ну ня відзіў я, як етыя рузуратнікі сена раздзўгывылі, пулучылі б яны ў мяне. Раздзогывацца, раздзугывацца незак. Збівацца (пра складзенае сена, пасцель і інш.). Як лазюць, прыгыюць, стажок раздзогывыіцца. Пры ба́лыўстві ўсё раздзўгывыіцца, ты іх ні пускай ны салому лазіць. Раздзогаць, раздзугаць зак. Пазбіваць

(складзенае сена, пасцель і інш.). Хворысьця так акуратнінька было склэджнына, дык у жмуркі гулялі, хуваліся, раздзогылі саўсім, піркіласьць нада. Доўга ім раздзўгыць салому, пыталююцца дзень і ўсю піратруць. Раздзогацца, раздзугацца зак. 1. Збіцца (пра складзенае сена, пасцель і інш.). Ні сыма ж эта капёшка раздзогылыся, бальўнікыў тых работа. Як памесюцца, дык усё раздзўгыцца. 2. Пачаць бегаць, насіцца з тупатам. Яны былі як раздзогыліся, дык я іх чуць уніла. Чаго яны етык раздзўгыліся, ай спакою ніяк ні найдуць? Раздзоганы, раздзуганы дзеепрым. Усё эта раздзогыныя пыцскрябі ды ўскінь наверх. Раздзўгыныя снапкі і мылаціць нечыга, што зь іх вьмылыціш.

Раздзюлькацца, раздзюлёкацца зак. Пачаць працягла падзваць парасят, свіней выгукамі «дзюль-дзюль», «дзюлёк-дзюлёк». Чаго ён тама разьдзюлькыўся, пырысяты ўхадзіліся ну мураўкі, ніхай паходзюць. Як рузьдзюлёкыцца, дык яе ат Лырьяныва пачуіш.

Раздзюшкацца зак. Пачаць працягла падзваць свіней выгукам «дзюш-дзюш». Эта, кажыцца, Марья разьдзюшкылыся, яе голыс усігда пызнаіш — резкій, пісклявы.

Раздзяўбываць незак. перан. Спрабаваць разабрацца. Што ты тут рызьдзяўбывыіш цэлых пудня? Раздзяўбывацца незак. Разумець, разбірацца. Зразу ён саўсім ні пынімай, длі чаго эта дзелыцца, а цяперя пычынаіць рызьдзяўбывыцца.

Раздрахцелый дзеепрым. Распаўнелы. Зьдзелыўся рыздряхцелый, пряма як міздря ікая етый чылавек.

Раздроγκываць незак. Пашкодзваць пры перавозцы па дрогкай дарозе. Гаршкі нада меншы раздрёγκывыць, яны могуць пабіцца. Бальныя рукі ні раздрёγκывый, ато яшчэ большы стануць балець. Раздроγκывацца незак. Пашкодзвацца пры перавозцы па дрогкай дарозе. Калі дарога дренныя, усё раздрёγκывыцца, нада цішэй ехыць. Вазьмі луччы ны калені, на досткі ні станоў, меншы будзіць раздрёγκывыцца. Раздрогаць, раздроґкаць зак. Пашкодзіць пры перавозцы па дрогкай дарозе. Ты ж глядзі, астарожнінька вязі, раздрёґыіш зы дарогу, а ён такей больный. Сьмітану ў кастрыюлькі раздрёґкыў, ціріс краі пыцікла, хуць сьвіньням вылівай. Раздрогацца, раздроґкацца зак. Пашкодзіцца пры перавозцы па дрогкай дарозе. Раздрёґылыся зы дарогу ў цябе ў гырлачэ, нізьвесна што стала. Так раздрёґкылыся ны калёсы, што

зьлезьць ні магу. Раздроганый, раздрогканы дзеепрым. Калёсы вашы саўсім раздрёгыныя, іх нада зьбіваць наныва. Раздрёгкыныя цела неік усё баліць.

Раздружываць незак. Прымаць меры, каб перапыніць сяброўства. Зь естыя дружбы толку ня'будзіць, я іх стыряюся раздрўжывыць. Раздружывацца незак. Перапыняць сяброўства. Мне зь імі нечыга ні дружыць, ні раздрўжывыцца, я сам пы сабе, а яны самі пы сабе.

Раздруіваць незак. Псаваць (дарогу ў моцную адлігу). Раздрўівыіць дарогу, заўтра — пасьлізаўтра ужо нікуды ня пройдзіш. Раздруівацца незак. Пачынаць псавацца (пра дарогу ў моцную адлігу). Ні аткладывый, едзь сяньня ў горыд і купі солі, дарогі раздрўівыюцца, цірізь нядзелю нікуды ня вьлізіш, будзіш сядзець бяс солі. Раздруіць зак. Сапсаваць (дарогу ў моцную адлігу). Сядзіця вы ў хаці, куды вы пупыўзіцё, усё ўсюдых руздруіла. Раздруіцца зак. Растаць, раскіснуць (пра дарогу ў моцную адлігу). Усё руздруілыся, а ў іх свадзьба, ні ступіць нійдзе, ні прайціць нікуды. Раздруены, раздруёны дзеепрым. Якея табе дровы, якей табе лес, кылі дарогі раздрўіныя. Пу руздруёны дарогі нечыга було выбірацца.

Раздрэнчыць зак. груб. Расхваляваць, вывесці з сябе. Чаго іх раздрэнчыла зь естыю лашчынкыю, тыкая-то шкода, тама касіць нечыга було. Раздрэнчыцца зак. Расхвалявацца, выйсці з сябе. Як раздрэнчуцца, тады ты іх ні ўгаворіш і ні ўвясьціш. Раздрэнчаны дзеепрым. Я знаю, чаго ён раздрэнчыны ходзіць.

Раз'ёрзыванне н. Развальванне таптаннем, падскокваннем (стога, пасцелі і інш.). Нада було лупку харошыю даць зы раз'ёрзывыньня, каб яны помнілі хырашэнька.

Раз'ёрзываць незак. Развальваць таптаннем, падскокваннем (стог, пасцель і інш.). Што тама надзелына, дык ужо большы некуды раз'ёрзывыць. Раз'ёрзывацца незак. Пачынаць падскокваць, таптацца. Дужа вы сталі раз'ёрзывыцца, я зы вас ні на сьмех вазьмуся. Раз'ёрзаць зак. Разваліць таптаннем, падскокваннем (стог, пасцель і інш.). Сена у вугалку трошку ліжала, — усё раз'ёрзылі. Раз'ёрзацца зак. Пачаць падскокваць, таптацца. Другей раз як раз'ёрзыюцца, дык ты пыспрабуй іх уняць. Раз'ёрзаны дзеепрым. Верна, ты знаіш, чаго капёшка раз'ёрзына, хто тут кромі цябе мог пыстыр'яцца.

Разжалабліваць незак. Выклікаць шкадаванне. Су-

мусёўна ўзілася рыжжылаблівыць брыгадзіра, каб ён яе меншы ны работу пысылаў.

Разжвяліваць незак. Разжоўваць. Скарінычку дайжа ні сухую я ўжо чуць рыжжвялівыю. Разжвялівацца незак. Разжоўвацца. Нічога ў мяне ні рыжжвялівыцца, зубоў німа. Разжвяліць зак. Разжаваць. Чым іна рыжжвяліцца ету кілбасу, ны яе нада харошыя зубы. Разжвяліцца зак. Разжавацца. Бярі етый кусочык, мякінькыя мяса, рыжжвяліцца. Разжвялений дзеепрым. Ікая я жыцілка, мне і рыжжвяліныя трудна прыглыціць.

Разжвянькываць незак. неадабр. Разносіць чуткі. Ні бяріся ўчыць, яны рыжжвянькывыць умеюць луччы каго любога. Разжвянькывацца незак. Пачынаць вельмі назаляць размовамі. Нечыга рыжжвянькывыцца, вы тожа цацы ладныя, ат Пынасоўны ні ны шаг ні атходзіця. Разжвянькаць зак. Разнесці чуткі. Пры Сідарёнка Пёкла рыжжвянькыла, іна доўга стыяла з бабымі. Разжвянькацца зак. Пачаць вельмі назаляць размовамі. Ні хачу я к ёй іціць: рыжжвянькыцца, як хто пыстыяў, як пыглядзей, куды пашоў. Разжвяньканы дзеепрысл. Во ты гываріў, што ніхто ня відзіў: ужо ўсюдых рыжжвянькына, што вы стыялі разым.

Раззалатэй, раззалаты прым. Выключны, выдатны. Ніхай ён самы рыззылатэй будзіць, дык як ён табе паможыць. Ён у цябе, канешня, рыззылатый, толька каго йта ты зьбіралыся с хаты выгыняць у тоя скрысеньня?

Раззнібецца зак. Пачаць моцна ныць, хныкаць. Чагс ён узноў рызьзьнібеўся, што яму ні хвытаіць? Прыдзіць, рызьзьнібіцца, тыкая горькыя, тыкая нішчасныя.

Раззявацца зак. перан. груб. Раскрычацца. Ого, паспробуй дыкажы яму што-небудзь, як рызьзіваіцца, к яму с колым у глотку ня ўлезіш.

Разінька м. і ж. Разявака. Як ты разіньку пашлеш, ён нічога ня вьхыдзіць, а хочыш, ішчэ заблудзіцца, шукаць пойдзіш. Ты ўжо зы сваёю разінькыю глядзі, дукуй яе. Памянш. разіначка. І Сьціпанёнкыва разінічка лезла туды, хацела нешта увідзіць. Павеліч. разінішча. А разінішча ж, а ці ты ня відзіш, куды ты ваду цурбоніш!

Разкаць незак. Біць, удараць. Ох, якей вўхырь, разкыў ба ён усіх пыдряд. Разкацца незак. Ударацца. Ай, ці раз яны разкыліся зь дзеріў. Разнуць зак. Ударыць. Так разьніць, што ты атвалісься. Разнуў Шупувалывыга зрыз-

ма́ху, тэй і атляцеў. Разнуца зак. Ударыца. Ра́знуўся зь вербы, ажно зыікытаў.

Разкей, разкій прым. Такі, які добра зразаецца касой. Пырнік рязкей, ён хырашо косіцца, толька цвёрдый. Мылыдая ўсякыя трыва рязка́я, а ста́рыя ні так режыцца.

Разлалакаца зак. Разбалбатаца. Разлыла́кыліся, дык і абедыць ня йдуць. Толька сойдуцца і ўзноў рызлыла́кыюцца.

Разламыванне н. 1. Разломванне. Я і біз рызла́мывыньня віджу, што тута семя харошыга ня будзіць. 2 перан. Няцерпны боль. Ні знаю, ач чаго ў гылаве такая рызла́мывыньня, пряма ськіпаіцца.

Разлапатаць зак. неадабр. Разбалбатаць. Ты й сыма хырыша: яны скызалі ны сікрету, а ты ўсюдых рызлыпыта́ла. Разлапатаный дзеепрым. Што ж ты ні знаўшы гаворіш: Лукерья ішчэ сюда ні пріхадзіла, а тута было ўжо рызлыпыта́на.

Разласкатаць зак. асудж. Разбалбатаць. Ніхай сабе кума, а я пайду скажу: іна рызлыскыта́ла пры Аўдзяёнка, большы некыму было. Разласкатаца зак. Разбалбатаца. Ім рызлыскыта́цца нядоўга, завесца нада адна мінута. Пыдажджы, ішчэ паслухыіш, як Аўдотычкіна дычка рызласкочыцца.

Разлахываць, разлахывацца незак. асудж. Разводзіць балбатню. Етый січас пычанець рызла́хывыць, ніхай толька пачуіць што-небудзь. Нечыга рызлахывыцца, ны сябе пыглядзі луччы. Разлахаць зак. Разбалбатаць шырока. А я пачом знаю, хто рызла́хыў пры вашу нявестку? Разлахаца зак. Разбалбатаца нястрымна. Муўчай, муўчай, а тады рызла́хыўся, што ні ўняць. Разлаханый дзеепрым. Пры яго ня меншы рызла́хына, ты ішчэ пачуіш.

Разлезлік м. Няграбны, брыдкі чалавек. Іхный разлезьлік нікому ні нада, ніякыя дзеўка зы яго ня пойдзіць.

Разлепятаца зак. Пачаць лепятаць. Во рызьліпіта́ліся твае ўнучкі. Як рызьляпечыцца, дык яе ні ўняць.

Разлескатаца зак. 1. Пачаць няспынна бразгаць. У жалезьзі ма́лыя як рызьляскочуцца, ажно ўсё у вушах зьвініць. 2 перан. неадабр. Пачаць няспынна балбатаць. Қаторыя ета рызьліскыта́лыся, што ўсё поля рызьліга́іцца?

Разлодарнічаца зак. Ператварыцца ў гультая. Дужа твае мальцы разлодырнічыліся, ты іх патроху зыстыўляй зьдзельць то тоя, то другога, ета ня дзела ні за што ні брацца.

Разлузкываць незак. Разлушчваць. Ты нешта сайсім ня ўмеіш боб разлузкывыць. Разлузкывацца незак. Разлушчвацца. Пыглядзі, як хырашо ў Віці разлузкывыцца. Разлузнуць зак. Разлушчыць. Што йта зы квасоля, ёсьць стручкі, што ні рузлузнуць. Разлузнуцца зак. Разлушчыцца. Каторый стручок зразу рузлузнецца, а другой хуць ірві. Разлузнутый дзеепрым. Выбірі рузлузнутыя стручкі, зь іх насыпліцца квасолі.

Разлупастый прым. Празмерна лупаты. Хвалі ўжо, хвалі свайго рузлупастыга, ты ім даўно зыдаеся.

Рузлуплівацца незак. Ірвацца, раздзірацца. Ну й баўнікі етыя малыцы, што ні надзенуць, на іх пряма разлуплівыцца ўсё, ну што ж ты хочыш — яны і па крышых, і пу вуглах, і пы дзіривах лазіюць і лазіюць, айдзе ж яно будзіць дзіржацца.

Разлыпацца зак. Пачаць моргаць з непаразуменнем. Стаіць, разлыпыўся, ні рызьбярэцца, што к чаму гаворюць.

Разлыскацца зак. неадабр. Пачаць няспынна піць. Чарку зы чаркью як разлыскыўся, Анька мірґаіць: пірістань, а ён ня слухыць.

Разлюбавацца зак. Налюбавацца, наглядзецца. Ён усігда дзелыць — толька рузьлюбувáцца. Атхваціў сабе жонку — рузьлюбўіціся, ува ўсёй акругі такея німа.

Разлягацца незак. перан. Аддавацца рэхам. Усё кругом рызьлігáлыся ат іх кріку, ой-ё-ёй, што яны толька адна ны адну дывырялі.

Разлязацца незак. Распаўзацца ў розныя бакі. Яны ж ні сідзяць на месці, етыя пырысяткі, рызьлізáюцца ў розныя бакі. Разлезца зак. Распаўзціся ў розныя бакі. Ты бірягі сваіх кыцінят, ато разьлезуцца другой раз, што ні пысыбіраіш.

Разляпкацца зак. Распачаць доўгае ляпанне. Ого, рызьляпкыліся мыйсьцяры, што і есьць ня йдуць, відна, кынчаюць калёсы.

Разляскацца зак. Распачаць няспыннае лясканне. Чым яны тама рызьляскыліся ўпацёмку, гукні, каб у хату йшли, ніхай разым сыдзяцца за стол.

Размамылівацца, размамырывацца незак. іран. Надзімацца, нахмурвацца. Чаго йна пычыла рызмамылівыцца, хто ёй што ні так скызаў? Ці яны мала рызмамыривыліся із-зы ўсякія мелычы! Размамыліцца, размамырыцца зак. Надзьмуцца, нахмурыцца. Як рызмамыліцца, яе няскора ўгаворіш, ета ўсё пріродзьдзя такая. Рызма-

м'іріўся твой дырагей, рызгыварівыць ня хочыць, во як ты яго дывіла. Размамылений, размамыраный дзеепрым. Увесь вечыр сядзела ў вуглу рызмамбіліныя, нікому нічога ні скызала. Грішка муўчаком стыяў збоку рызмамбіриный.

Размантачыванне н. неадабр. Бяссэнсная трата. Што ўмешывыцца чужому, кылі родный дзядзька рядым жывець і слова ні гаворіць зы такая рызмынтачывыньня.

Размантачываць незак. неадабр. Траціць без сэнсу. Ці ета хызян, што рызмынтачывыць такей двор. Размантачывацца незак. Траціцца без сэнсу. Раз пычало рызмынтачывыцца, то пырядык трудна навесьць. Размантачыць зак. Растраціць без сэнсу. Рызмынтачыць дужа лёгка, а каб нажыць, нада прікласць ды прікласць рукі. Размантачыцца зак. Растраціцца без сэнсу. Ну што я буду гываріць, ці ты сам ні знаіш, чаго яно ў Цітынка етык рызмынтачылыся. Размантачаны дзеепрым. Рызмынтачыныя сыбіраць нызад дужа нялёгка, ці ёсьць такей чылавек, што сыбраў.

Размардаваць зак. Расхваляваць, вельмі занепакоіць. Цялёнка нешта рузмурдува́ла, кідыцца ны вярёўкі, можыць атырвацца. Размардавацца зак. Пачаць паводзіць сябе вельмі неспакойна, кідацца. Конь рузмурдува́ўся, глядзі, аглобліну пулумаіць, праўда, тыкі сьляпні дужа режуць. Ну чаго ты рузмурдува́ўся, чым табе хто ні ўладзіў? Размардаваны дзеепрым. Нейкій ён сяньня рузмурдува́ный.

Размарзёкыванне, размарзёпыванне, размарзёпкыванне н. Размазванне, расквэцанне. Такая рызмарзёкывыньня нікому ні пыныра́віцца. Я на іхныя рызмарзёпывыньня доўга глядзець ня буду, вазьму за шкырку ды на печ. Якая ж ў вас рызмарзёпкывыньня нікуратныя!

Размарзёкываць, размарзёпываць, размарзёпкываць незак. Размазваць, расквэцаваць. Ныляпіў, дык хуць ішчэ ныгамі ні рызмарзёкывый. Сідзяць зы сталом, троху ядуць, а яшчэ большы рызмарзёпывыюць. Што, каб вы пірісталі рызмарзёпкывыць сьмітану, ня хочыця есьць і атыйдзіця. Размарзёкывацца, размарзёпывацца, размарзёпкывацца незак. Размазвацца, расквэцавацца. Айдзе ты ні павернісься, усюдых у цябе рызмарзёкывыцца. Тута во і раншы рызмарзёпывылыся, а цяперя яшчэ нечыга ныляпына. Што тута ў цябе рызмарзёпкывыцца? Размарзёкаць, размарзёпаць, размарзёпкаць зак. Размазаць, расквэцаць. Такея ідуны ішто хочыш рызмарзё-

кыюць. Сыма рызмарзёпыла цеста, а цяперя ны стыріка гаворіш. Твае акурацісты могуць і ні так рызмарзёпкыць. Размарзёкаца, размарзёпаца, размарзёпкаца зак. Размазаца, расквэцаца. Кіт на шыбых рызмарзекыўся, мыць нада сьцёклы. Ні нада хадзіць тута, ато яшчэ большы рызмарзёпыіца. Ну я тожа ні знаю, чаго ў цябе тама рызмарзёпкылыся, я ў клець ні хадзіў. Размарзёканый, размарзёпаный, размарзёпканый дзеепрым. Мάλыя елі, дык ета кулеш рызмарзёкыный пляйсьцірымі засох. Ці бульба рызмарзёпына, ці чаго тута нывакліна. Клецкі рызмарзёпкыныя пьд ныгамі, усё дно як тута хто нарош-ня таўморіўся цэлыга пуўдня.

Размаркатаца зак. 1. Пачаць часта паціху бляяць. Аўца рызмыркытáлыся, баіца, каб ні пыцір'яліся ігняткі. 2 перан. Размармытаца. Стáрыя як рызмаркочыца, як пычанець што рысказывыць — ні пір'яслўхыць.

Размасліваца незак. перан. неадабр. Распачынаць непатрэбную важданіну. Каб ты пірістала рызмáсьлівыца із мálым, дужа б хырашо было. Размасліца зак. Распачаць непатрэбную важданіну. Высіліха рызмáсьлілыся іс сваімі гысьціямі, сыма ні знаіць, як ім дыгадзіць.

Размататорываць незак. неадабр. Растрачваць марна, распускаць. Нісколька ні пьдбірігаіць нічога, усё рызмытаторівыць, якей ён рысхадовый чылавек! Размататорываца незак. 1. Растрачваца марна, распускаца. Якей хызяін, так яно ў яго і йдзець, усё рызмытаторівыіца, скоро зубы ны паліцу паложыць. 2. Пачынаць бушаваць, шумець. Ну чаго ты рызмытаторівыісься, хто табе што ні ўладзіў? Размататорыць зак. Растраціць марна, распусціць. Пацьцёлычка прыдаў і грошы за месіць рызмытаторіў, чаму ён ня ўмеіць жыць. Размататорыца зак. 1. Растраціца марна, распусціца. Троху прівёз грошы, дык ці яны ў яго зацэліюць, туды шмык, туды шмык, так і рызмытаторіліся. 2. Пачаць бушаваць, шумець. Рызмытаторіўся твой старэй, нечым ты яму крепка ні ўгадзіла. Размататораный дзеепрым. Што, кыбанчык рызмытаторін, можа табе пазычыць ну бутылычку?

Размацюкаць зак. Моцна вылаяць матам. Рузмуцюкаць яго нада было там на месці,— што йта зы прівычка зыхадзіць ну чужэй двор як на свой. Размацюкаца зак. Пачаць вельмі часта лаяца матам. Ніхай папробыіць рузмуцюкаіца, яго жыва пасодзюць на места.

Размікаца зак. Пачаць няспынна мычаць (пра цялё).

Размікылыся цёлычка, відна, дужа піць зыхацела. Размікыўся бычанок, у табун хочыць, каб зывялі.

Разміраннік, розміральнік, розміральшчык м. Той, хто мірыць. Сядзь і сядзі, тама такея рызьмір'яньнікі ні нада. Уго, яму дужа хочыцца быць рызьмір'яльнікым. Рызьмір'яльшчыка сымаго унімаць нада. Разміранніца, розміральніца, розміральшчыца ж. Ета рызьмір'яньніца як улезіць, дык яшчэ хужы здзелыіць. Туды нада ваша рызьмір'яльніца, ня меншы. Ну як, рызьмір'яльшчыца, ці пымыгла ты ім пыміріцца?

Разміраць незак. Мірыць. Пойдзіш рызьмір'яць і сыма у іхнюю кашу ўлезіш, луччы ні ўчыляцца.

Разміргацца зак. Пачаць часта міргаць. Ну чаго ты рызьмір'яўся, нікуды ён ня пойдзіць на ўсю ноч, узноў хочыця цігацца, як учора.

Размітусіцца, размітушыцца зак. Пачаць вельмі мітусіцца. Нешта рызьмітусіліся Нувумёнкывы, бегыюць пы двару, туды й нызад. Учора сьмешна дужа рызьмітушыўся Восіп.

Размудрэцца зак. Распусціцца, вельмі разбалавацца. Рузмудреўся маліц, што нікуды ні варт стаў. Размудрэлы дзеепрым. Яго дзеці такея рузмудрелыя, што прямины гыльва́х ходзюць.

Размуздыванне н. Раскілзванне. Пыглядзі ны яго размўздывыньня, ён к каню пыдыйціць баіцца, зда́ліку к мордзі руку цягніць.

Размундыкыванне н. неадабр. Балбатня, пустыя разважанні. Прыдуць, рысьсядуцца, і пычынаіцца рузмундыкывыньня, хто куды хадзіў, што відзіў, што чуў.

Размырчэцца зак. Размармытацца. Другей раз дзіцёнык у люлькі як рызмырчыцца, ета ён сам сабе песьні пяець. Чаго-то сьвякроўка твоя рызмырчэлыся, што ета ёй ні ў лад?

Размычэцца зак. Пачаць мукаць (пра карову). Жджэць, калі ты карзінку яблык резиных прінясеш, атаго й рызмычэлыся.

Размэнчываць, размэнчывацца незак. неадабр. Важдацца, поркацца. Хва́ціць размэнчывыць, бежч січас нада. Некылі с тваім бырахлом размэнчывыцца, складывый скарей ды йдзі кыня вадзіць, ужо рысп'ашнік прігналі. Размэнчыць, размэнчыцца зак. Пачаць важдацца, поркацца. Нешта цябе сяньня дужа размэнчыла. Узноў размэнчылыся на ўсё раньня, ніяк свайго дыбра ні ўпыр'яч-

чыць. Размэнчаны дзеепрым. Раскіданы. Хуць пасьціл-
кыю прікрый ета трып'ё размэнчыныя.

Размяжджуліваць незак. Расціскаць. Усё дно як на-
рошня ты пыклаў гурбузы рызьмяжджулівыць. Размяж-
джулівацца незак. Расціскацца. Ты пылажыў, што етыя
яблыкі будуць рызьмяжджулівыцца.

Разнамётны прым. Рознакаляровы. З рызнамётных
айчын нікрасіва пулушубык шыць, адзін рукаў будзіць
красны, а другей пасьці белы.

Разнараўлівацца незак. Пераставаць падабацца. Ці
ні рызныраўлівыцца табе Хрысьцінка дычка, раншы ж
ты і ні выхадзіў аттуля, а цяперя дайжа ні пыказывыісь-
ся. Разнаравіцца зак. Перастаць падабацца. Нешта цябе
ня пойміш: то хацеў грошы плаціць, то разым рызныра-
вілыся хата.

Разнепагаджываць разнепагоджываць, разнянашчы-
ваць, разнепагаджывацца, разнепагоджывацца, разняна-
шчывацца незак. Горшыцца, усё больш псавацца (пра
надвор'е). Яно ўжо відна, што пычынаіць рызьніпыгá-
джывыць. Вот-вот станіць рызьніпагоджывыць, нада
скарей снапы звазіць. Як рызьнінашчывыць, тады ў мя-
не і сьпіна баліць, і рукі ломюць. Ета ж часта так бува-
іць: як толька патходзіць кызьба, так і рызьніпыгáджы-
выцца. Нада скарей усё прібіраць, пычынаіць рызьніпа-
годжывыцца. Кылі стала рызьнінашчывыцца, дык яно
надоўга, пагоды цяперя ня жджы. Разнепагодзіць, раз-
нянасціць зак. Сапсавацца (пра надвор'е). Рызьніпаго-
дзіла і, пыжалый, надоўга, столька сена ў пакосых,
ай-я-яй. Ці помніш, як залетыся рызьнінасьціла ў самыя
жніво.

Разніматый дзеепрым. іран. Той, хто разнімае. Во
яшчэ адзін рызьніматый бягіць, січас яны пырядык ны-
вядуць.

Разніца ж. Саламарэзка. Палку як жэрдзь узяў, кы-
лячкоў набіў, набіў дзіривянных, во табе й рязніца, серп
ны вярэвычку і реж нагою. Памянш. разнічка. У нас у
пуні зы каровыю рязнічка была зьдзелына.

Разновый прым. Самы новы. Ніхай яны будуць дайжа
разновыя, твае боты, ну такія грошы за іх прасіць нілізя.

Разныкацца зак. Распачаць шукаць згінаючыся, міль-
гаць. Нечыга разныкыліся, што яны тама сыбіраюць.

Разнявесціцца зак. Зрабіцца нявестай. Во дзеўкі рас-
туць, ці дайно Марініны дочки пац стол пяшком хадзілі,
а ўжо рызьнявесціліся.

Разора ж. Разбурэнне. Нам у вайну тыкая разора была, што большы і прідумыць нілізя.

Разорва ж. Непасільная праца. Мне ўжо ныдаела ета разорва, самі бяріця і хвытайця і там і тут, а зь мяне дос.

Разрохацца, разрухацца, разрухацца зак. 1. Разрохацца. Пакуль пріехылі мы з горыда, сьвіньні разрэхыліся, някормлныя, дык есьць зыхацелі. Свіньня прывыкла, што пацьсвінкі рядым, цірісь пірігародку, як зыбралі іх, іна разрэхыліся і с пуні ня йдзець. Увечырі як разрэхкыліся сьвіньні, я хадзіў глядзець, што яны пачулі. 2 перан. груб. Разбурчацца, пачаць размаўляць груба. Зраньня разрэхыўся, усё нешта бубніць. Прі Мікілаю яны б так ні разрэхыліся, тэй ба зразу асадзіў. Я б ні паверіла, каб сыма ні пачула, што Гаўрілін сын так разрэхкыіцца. На нохыць паспробый ні ўладзь у якой мелычы, мылаток ні туды пылажы, як разрэхкыіцца, хуць с хаты уцікай.

Разрыгацца зак. перан. Расплакацца. За нейкія бумажычкі разрыгылыся і есьць ні пышла. Тыкая то біда, што ён разрыгыўся, ніхай парыгыіць, калі яму так хочыцца.

Разун м. Востры на язык, сварлівы, гарачы чалавек. Зь Мікілаіхіным різуном луччы ні чыпацца, сыма хырыша, а ён яшчэ чышчы, ніякый бабі ня ўступіць.

Разур м., разуранне, разурэнне, разурэніе, разурства н. 1. Поўнае разбурэнне. Што ж вы так жывіце: два мушчыны ў хаці, а ў вас такей разур кругом. Як пойдзіць ну рузуряньня, дык яно адно кы днаму кладзецца. Ад гультайства такая рузуренья, ці яны ня могуць пырядык навесьць у дваре. Хваціла нам рузуренія, лёхкыга ў жызьні ні было. Спакойна глядзіць ны разурства, ні пра што ня хочыць думыць. 2 перан. Поўная разгубленасць, няздольнасць да роздуму, развагі. Нейкій разур у гылаве, нічога ні сыбрыжаю. У яго січас пряма разур, ні знаіць, што с пастройкыю дзелыць. Ну што ж рузуряньня, сколька ні рузуряйся, а нада думыць, як дальшы жыць. У таком рузуренні быў, што ні знаў, што дзелыць. Пряма рузуренія, ці яны пад'едуць, ці не, сыма ні знаю. Машкі цяперя разурства — ці ехыць, ці ня ехыць пад Рослыў пат тэй.

Разурацца незак. перан. Разгублівацца. Сядзіць баба, рузуряіцца, ні прідумыіць за што ўзяцца. **Разурыцца** зак. Разгубіцца. Ён сам рузуріўся, што дзелыць: тут сядзець ні выходзіць і кінуць усё, паехыць тожа страшна. **Разураный, разуроный** дзеепрым. Чаму ж ня будзіш

разуріны, усё звалілася ны адны рукі, ні прідумыіць, за што хвытацца. Хто яму што пысаветыіць, ён рузурённы зь естыю піростройкыю. Разуromшы дзеепрысл. Апсімяніць усадзьбу нада, дочки пыбішчалі пріехыць і німа, вот паетыму іна рузурёмшы.

Разуроднічывацца незак. Пачынаць бясконца самаўпраўнічаць, самаўладнічаць. Ты сам увідзіш, што ў нас яму ні дадуць рузуроднічывыцца. Разуроднічаць зак. Схіліць да самаўпраўства, самаўладства. Ціряшчур яго рузуроднічыла, скоро абарьвецца, так прыгыўшы. Разуроднічацца зак. Пачаць бясконца самаўпраўнічаць, самаўладнічаць. Быў як рузуроднічыўся — пряма ні пріступайся, а тыкі скоро ўзялі за шэлігі.

Разыйскыванне н. Пошук. Якая цірязь месяц разыйскывыньня, нада було зразу хвытацца, ні ўпускаць уремя.

Разьба ж. перан. Вострая сварка, дапяканне ў сварцы. Як умесьці жылі, у іх кажны дзень рэзьба́ была, ні за тоя, дык зу другога рэзьліся як дзень, так ноч, а во рызыйшліся і ціха стала.

Раз'юрыць зак. неадабр. Выклікаць на свавольства. Чаго вас етык рузьюріла, я вам січас найду спакой. Раз'юрыцца зак. Пачаць моцна сваволіць. Нешта ён рузьюріўся дужа, места яму нійдзе німа. Ціряшчур рузьюріліся, хочуць, каб я іх успакоіў вярэвычкыю.

Разявала груб. 1 м. Крыкун. Чаго ты, рызіва́ла, усхадзіўся, ці цябе хто трогыіць, ці што? 2 н. Рот, зяпа. Заткні сваё рызіва́ла, дужа ты рызабіджыны найшоўся.

Разявацца незак. перан. асудж. Пачынаць крык, лаянку. Нечыга рызіва́цца, ні тыкая ты абіджыныя, як крічыш. Паслухый, другая пычыла рызівацца, калі ўжо кей-небудзь спакой будзіць етым кріку́ньнім.

Разявоніць, разявоннічаць незак. Праяўляць разявацтва. Ні нада рызівоніць, кылі ўзяў вожкі ў рукі, дык глядзі, куды едзіш. Ты ўсюдых рызівоньнічыш, куды цябе ні пашлеш.

Разявончык, разявоня м. і ж. іран. Разява. Ну прібігаіць жа і к тваёй нейкій рызівончык іс Ходыс. Пашлеш рызівоню, а тады сыма бягі ўсьлед, ён ні кыня ні найдзіць, ні зыпрягець ні ў кога. І твоя рызівоня хадзіла там нечыга. Памянш. разявонька. Чаго ж ты такей рызівонька, я ж табе рыскызала, як іціць.

Раз'язджанне н. Частыя паездкі. Рызыжджання́ яму ого як ныравіцца, толька б і рызыжджajúся кажны дзень. Хваціць, кідай рызыжджання́, за дзела бярыся.

Раз'якатаца зак. Пачаць моцна енчыць. Ні так у яго баліць, як ён рызыкытаўся. Што там у іх зы біда, чаго яны рызыкыталіся?

Разяўліванне, разяўлянне, разяванне н. перан. асудж. Крык. Хуць раз пысядзі ціхінька, усе ўжо наслухыліся твайго рызяўлівыньня. Схадзі, кылі хочыш, паслухый Сашкіна рызіўляньня. Яго рызіўаньня усе чулі, хваціць ужо.

Разяўліваць незак. Разяўляць. Рызяўлівыць роцік ні-красіва, дзетычка. Разяўліваца, разяўляца перан. асудж. Крычаць. Прывык усюдых рызяўлівыца, а тут ні сырвай. Чыя там рызіўлялыся, ажно поля тряшчэла ат кріку?

Раінне н. Парада. Нічога ні пымагло тваё раінньня, ня дужа яны хочуць слухыць каго-небудзь.

Раллё 1. н. Бязладдзе, нагрувашчванне. У цябе ны дваре ральлё, ці ты прібраць як хызьян ня можыш. 2 перан. м. і ж. Неакуратная, нязграбная асоба. Анька, ета ральлё, была ўпярэд засьлепла-засьлепла.

Раннем прысл. На ранку. Сьпірідоніха ранням ехыла ў горыд. У грібы нада ранням бежч, а ні ў абеды, якая такою парою грібы.

Ранный прым. Ранні. У яе ўсігда ранныя гуркі ёсьць. Як ранныя бульбіна, ета нядренна, с ахоткі дзеці хырашо зьядуць.

Раса ж. Раса. Памянш. расіца, расічка. Харошыя расіца садзіца, відна, пагода будзіць. Сяньня ёсьць расічка і воздух сьвяжэйшы стаў. Павеліч. расішча. Усю нядзелю была расішча, як станіш, дык цябе пряма абальлець.

Расадзіна ж. Адна расліна расады. Во, асталься адна рысэдзіна, кылі хочыш, уторні айдзе-небудзь. Памянш. расадзінка. Мне б яшчэ нада штук пяць рысэдзінык, ёсьць места гулявоя, можна пысадзіць.

Расадніца ж. Расаднік. Я знаю адну гырадзкую бабу, пускаіць у рысэдніцу, ідзі выбірай, толька пы пырядку.

Раскабызіць зак. неадабр. Пацягнуць на капрызы. Яго як рыскыбызіць, дык ніякыю сілыю ні ўгамоніш. Раскабызіца зак. Пачаць капрызнічаць. Я ўжо ні магу прідумыць, чаго ён рыскыбызіўся. Яе нявестка як рыскыбызіца, цэлы дзень к сталу ні патходзіць. Раскабыжонный дзеепрым. Сядзіць рыскыбыжонья, нешта ні па ёй гырлачыкі піроставілі.

Раскавэнчыца зак. Пачаць мучыца, стагнаць Узноў

рыскавэнчылыся Уліта іс сваімі ныгамі, сколька ня ездзіць, сколька ня лечыцца, нічога ні пымыгаіць.

Раскавярзаць зак. Расплесці, расцягнуць. Пляцень рыскывірзаў, а задзелыць нызад ня думыіць, ніхай хто другой зы яго дзелыіць. Раскавярзацца зак. Расплесціся, расцягнуцца. Ні сыма ж ета карзінка рыскывірзалься, чысаліся чые-то рукі. Раскавярзаны дзеепрым. Ікая-то рыскывірзаныя мата ляжыць на столі наць сенцымі, нідаўнычка ліжала, я відзіў.

Расказываннік м. Расказчык. Дренны сь цябе рысказывыньнік, во каб Кузьма рыскызаў пра ета, зыхыхыталіся б. Расказыванніца ж. Паслухыіця вы ету рысказывыньніцу, якую іна трілюду нясець.

Раскалашмачываць незак. Растрасаць дашчэнту. Жырыбяты пабеглі і дывай капу рыскыльшмачывыць. Раскалашмачывацца незак. Растрасацца дашчэнту. Ого як у цябе скоро рыскыльшмачывыіцца! Раскалашмаціцца зак. Растрэсціся дашчэнту. На ём штаны рыскыльшмачціліся, ходзіць і вата клоччым тарчыць. Раскалашмачаны дзеепрым. Ты ж хуць пыпраў трошку рыскыльшмачыныя бабкі.

Раскалупіць, раскалупнуць зак. перан. Раскрыць патаемныя думкі, выведаць. Так ён табе й скажыць, што думыіць, рыскалупіш ты яго. Не, мае мальчыкі, ні так проста рускулупнуць Пынаса, ён даўно забыў пра тоя, пра што вы яшчэ ня думылі.

Расканархацца зак. Пачаць скардзіцца, хныкаць. Ну чаго ён узноў рыскынархыўся, яго як паслухыіш, дык падумыіш, што гарчэй чылавека німа.

Расканіцеліцца зак. неадабр. Распачаць валаводзіцца, марудзіць. С пунькыю рыскыніцеліліся, рузурілі, а склыдаць уремя німа, хочыш, і зызімуіць бяс крышы.

Расканькацца зак. неадабр. Распачаць назойліва канькаць. Як рысканькыіцца — падумыіш: пасьледнія кызанскыя сірыта, а ў яе ад дыбра сундукі трескыюцца і шасты ломюцца.

Раскапашыць зак. Разварушыць, рассунуць. Мальных рыскыпашыў і ўціснуўся паміж іх. Раскапашыцца зак. Пачаць варушыцца. Чаго вы там рыскыпашыліся, ішчэ рана ўстываць, сьпіця. Раскапашоны, раскапошаны дзеепрым. Салома с аднаго боку дужа рыскыпашона, усё дно як хто нарошня дзелыў. Ах вы, балыўнікі, ужо рыскыпашоныя! Рыскапашомшы дзеепрысл. Рыскыпа-

шомшы сена, подрьбіліся і спалі. Яны ўжо былі рыскыпа-шомшы да етыга.

Раскапцеца зак. Пачаць моцна капцець. Дужа нешта рыскапцелься ланпа, ці кнот ныгареў, ці красін нейкій дренный.

Раскапыліваца незак. іран. Дзьмуцца, капрызнічаць. Я ўжо віджу, што пычынаіць рыскапбілівыцца, ох, цаца ўдалыся. **Раскапыліцца зак.** 1. Надзьмуцца, закапрызнічаць. **Рыскапбілілыся,** што трецьцій дзень к сталу няйдзець,— во путнінка пупалыся чылавеку! 2 перан. Нагнаць на сябе страху. Як рыскыпыліўся, як рузбурчэўся: куды вы мяне пысылаіця, вы хочыця мяне ў цюрьму пысадзіць!

Раскаркаца зак. перан. неадабр. Пачаць шмат гаварыць, балбатаць. Чаго ты рыскаркыўся іс сваімі ніпріятынсьцімі, ён жа зь людзямі йдзець, а ні адзін.

Раскарожыванне н. перан. Плач, капрызы. Нада выгыняць ета рыскарёжывыньня, звучылі, што ўсігда дадуць, што ён хочыць, дык чуць што — січас у сьлёзы.

Раскарожываць незак. Скручваць, гнуць (пра чалавека). Нешта цябе рыскарёжывыіць як старуху. **Раскарожываца незак.** 1. Скручваца, гнуцца. К старысьці чылабек то круціцца, то гнецца, то саўсім рыскарёжывыіцца. 2 перан. Плакаць, капрызнічаць. С самыга раньня пычыла рыскарёжывыіцца, можа ёй што нідылігаіць. **Раскарожыць зак.** Скруціць, сагнуць (пра чалавека). Во рыскарёжыла старыга, ідзець, адна ныга туды, другая туды. **Раскарожыцца зак.** 1. Скруціцца, сагнуцца. І сьпіна баліць, і ногі бальнэя, рыскарёжыўся, чуць ні ныкырачкых поўзыіць. 2. Пачаць плакаць, капрызнічаць. Ты ўжо рыскарёжыўся як мάλінькій, ці я цябе канхветкымі карміць буду ўсё ўремя? **Раскарожаны дзеепрым.** 1. Скурчаны, сагнуты. Плоха такому рыскарёжыныму жыць, асобінна як німа помышчы. 2. Надзьмуты. Надуўся як сыч, рыскарёжыный сядзіць: нешта ні пы яго зьдзелылі.

Раскарцеца зак. Неадольна захацеца. Чаго ім рыскарцелься у тоя Жыріціно еткыю цеміньню бежч? Праўду ж гаворюць, што ахочыга ні ўняць, яму як рыскарціцца у горыд, ны вярёўкых ня ўдзержыш.

Раскатыванне н. перан. неадабр. Частыя паездкі. Рыскатывыньня яму дужа ныр'авіцца, каб толька хто грыв'амі сныбж'аў усякій раз.

Раскаўкаць зак. 1. Выклікаць ахвоту каўкаць. Другей

раз як рыскаўкыіць нешта кошку, аж места сабе ні на-
ходзіць. 2 перан. Выклікаць ахвоту гаварыць, плакаць,
падаваць голас. Чаго вас рыскаўкыла, пысядзіця ціха.
Раскаўкаца зак. 1. Пачаць бесперапынна мяўкаць. Кы-
цяньнка зыбралі, дык кошка як рыскаўкылыся, доўга
бегыла, шукала яго. 2 перан. Расстагнаца. Ляжы ўжо,
ляжы, рыскаўкыўся ты сяньня, я сьма карові паткіну.

Раскахліваць незак. Напальваць празмерна. На што ж
табе етык печку рыска́хлівыць, сюды ні зайціць, а ня то
што мыцца. Раскахліваца незак. Награваца празмер-
на. Я шчупну́ла гылавёнку, дык іна ў яго рыска́хлівыіцца.
Раскахліца зак. Нагрэца празмерна, зрабіца гарачым.
Грубка рыска́хлілыся, уся красныя стала. У яго ніізьвес-
на ікая цімпіратура: гылыва рыска́хлілыся і ўвесь гыря-
чыі-гырячыі. Раскахленыі дзеепрым. Рыска́хліныга
каменьня укiніць у бочку і ў яго гатова гырячыя выда.

Раскашалаца незак. Раскашэ́льваца. Нічога ты ня
зьдзельіш, прiдзіця табе рыскышыля́ца другей раз.

Раскашырываца незак. Пачынаць неашчадна тра-
ціць, выдаткоўваць. Ты сь сеным дужа ні рыскашырiвыі-
ся, ато нечым будзіць дыкарміцца. Не, Полька рыскашы́-
рiвыцца ні станіць, іна ўмеіць жыць.

Расквакліваць незак. Размазваць. Што ж ты рысква́к-
лівыіш кулеш пу тубуреціку? Расквакліваца незак. Раз-
мазваца. Дужа нікрасiва ў цябе рысква́клівыіцца. Рас-
квакліць зак. Размазаць. Цеста пы масту рысква́кліў і
топчыцца, якей нізграіный чылавек! Расквакліца зак.
Размазаца. Што ў цябе тута рысква́клілыся на етым за-
гнеці? Расквакленыі дзеепрым. Чаго ты ішчэ ныгамі
шломыіш пы рысква́кліныму цесту?

Расквохываца незак. 1. Пачынаць квахтаць. Трi ку-
рiцы расквохывыюцца. 2 перан. іран. Пачынаць стагнаць.
Нешта узноў мой старік расквохывыіцца. Расквохаца
зак. 1. Пачаць квахтаць. У мяне расквохыліся ўсе куры,
ні нясуцца, хуць усіх садзі ны яйцы. 2. Расстагнаца.
Мыкар узноў расквохыўся, ісь печы ні злiзііць, кахікыіць
за коміным. Другей раз расквохыіцца як старэй дзед, ня
столька ў яго баліць, сколько прiтвырiіцца.

Раскiвываць незак. Расхiстваць. Вун што ён дзельіць,
твой спакойнінькiй: раськiвывыіць дзерiўцы і яны ня
прiмуцца. Раскiвываца незак. 1. Расхiстваца. Ня дужа
етый кол раськiвывыіцца, вiдна, сучча ўнізу. 2 перан.
Расходжваца. Што ж ты ляжыш, нечыга залежывыцца,
нада патрошку раськiвывыцца. Раскiваца зак. перан.

Расхадзіцца. Ураньні устаць ні магу, а як спаўзу сь печы, троху рыськiвiваюся і што-нiбудзь зьдзелью.

Раскiданне, раскiдыванне н. 1. Растрасанне (сена, гною). Посьлі рыськiдiннiя пу кустах прабеглі, трошку грiбоў найшлі. Якая ж раськiдывыннiя нiнiч, нiхай ужо так ляжыць. 2 перан. Марнатраўства. Я ня буду цярьпець такога рыськiдiннiя, ці ета ты ныжываў, ці што? Ныжывеш ты на сьвеці с такім раськiдывыннiм.

Раскiданнiк, раскiдываннiк м. Той, хто растрасае (сена, гной). Айдзе йта нашы рыськiдiннiкi, нiйдзе iх ня вiдна. Нешта ж ты мала ныработыў, раськiдывыннiк, ай зымарiўся? Раскiданнiца, раскiдываннiца ж. Iдуць рыськiдiннiцы сь песьнiмi, кончылі работу. Каб нi заснула там твоя раськiдывыннiца посьлі вiчарiнкі.

Раскiдацца, раскiдывацца незак. Распускаяцца (пра дрэвы). Цяремуха самыя первыя нычынаiць рыськiдiцца. У нас вербыў многа, яны дужа красiва раськiдываюцца. Раскiнуцца зак. Распусцiцца (пра дрэвы). Ужо дзерiвы раськiнуліся, а тута марозiк ударiў.

Раскiднэй прым. Неберажлiвы. Калi жадный — дренна, ну й рыськiднэй чылавек нiчога ў руках ня ўдзержыць.

Раскiдон м., раскiда м. і ж. Неберажлiвы чалавек. Ён дужа рыськiдон, нiчога нi бiраець. Такей раськiда, нi знаю, як ён будзiць на сьвеці жыць. Матка была нi раськiда, а дычка як вецiр. Раскiдуха ж. Па кiм ты еткыя рыськiдiўха зыдылася?

Раскiрэчыванне н. Шырокае расстаўленне ног. Пiрiстань балывыцца, ато вярёвычкi палучыш зы рыськiрэчывыннiя.

Расклапацiцца зак. Пачаць выяўляць клопат, турботы. Стiрыя Сазонiха рысклыпацiліся: ай-я-яй, ці пывязуць мае мiльцы дроў. Чаго вы па iх рысклыпацiліся, там жа дзядзька, паможыць устроiцца.

Раскльчыванне н. 1. Перацiранне, пераблытванне саломы. Знаiш, што я табе зы раскльчывыннiя зьдзелью? — прiцiкым апсякiў. 2. Памятая, пацёртая салома. Я ўсё раскльчывыннiя сагрёб і сьвiннiям укiнуў, яны сабе гняздо зьдзельюць.

Раскльчываць незак. Пераблытваць (звуч. пра салому, трасту). Снапкi лiжалi роўнiнька складжыннiя, мiльыя пупалi, балыюцца, раскльчывыюць. Раскльчывацца незак. Пераблытвацца. Атнiмi салому с-пад ног, нiхай нi раскльчывыцiцца. Раскльчыць зак. Пераблытаць. Пырысiаты улезьлi ў кулі, раскльчылі, рузвуювiлі, што нi прi-

думыиш, як пыправіць. Раскльчыцца зак. Пераблытацца. Многа саломы зря раскльчылыся, можна было прыпыр'ячыць раншы. Раскльчаный дзеепрым. З раскльчыных снапкоў нічога ня зьдзелыиш, кідай умесьці са ўсёю саломью, толька рызьвяжы.

Расклянчыцца зак. неадабр. Пачаць назойліва і слязліва прасіць. Як рысклянчыцца, ат яе ж ні аччэпісься, іна ў ніжывога з зубоў выр'віць.

Раскохывацца незак. 1. Пачынаць квахтаць. Трецьця куріца раскохывыцца. 2 перан. Пачынаць стагнаць. Нешта мой старік раскохывыцца, знаць, пацстыў. Раскохаць зак. Выклікаць ахвоту квахтаць. Што там квакуху раскохыла, можа с курямі набілыся. Раскохацца зак. 1. Расквахтацца. Чаго б ета квакуха раскохылыся, каб хто ціплят ні пыхвытай, птушка ікая-небудзь ці кот. 2. Расстагнацца. Ужо ўзноў раскохыўся, во нейкыя ніпуцьцё, а ні чылавек.

Раскошаштаванне н. Раскашаванне. Скора яго раскошыствывыньня кончыцца, прідзіцца рукавы засуквыць.

Раскошаштаваць, раскошаштавацца незак. Раскашавацца. Цэлыі месіц тута раскошыствывылі, учора паехылі. Не, ніхай забудзіць, каб ён раскошыствывыўся, а я адна ірвалыся за ўсіх.

Раскрактацца зак. Пачаць моцна стагнаць. Як раскрекчыцца, дык яму, кажыцца, ня то што бульбу кыпаць, а й сь печы злазіць нілізя.

Раскрасавацца зак. перан. Пачаць жыць вельмі добра. Ня дужа і йна рускрусуваўся зы сваім Пітраком, ні такей ён пытхв'атный.

Раскрываннік, раскрывальшчык м. Той, хто раскрывае. Нада ныліваць абедыць, рыскрываўнікі ўжо зьлезлі, мыцца пашлі. Ты там, рыскрываўшчык, як паходзіш, дык нічога ні астаніцца на месці. Раскрыванніца, раскрывальшчыца ж. Глян'ка, і ты ўжо рыскрываўніца, на крышу лезіш. Ваюіцца рыскрываўшчыца зь вілкымі.

Раскрывіцца зак. неадабр. Пачаць выражаць незадаволенасць. Рыскривілыся, як скызалі ёй, што нільзя так дзелыць. Рыскривіцца ён умеіць, ніізьвесна па ком удаўся.

Раскрыкываць незак. Распараджацца пакрыкваючы. Ты любіў ба раскрікывыць, толькі німа ны каго, цябе дайжа Дзёма ня слухыць.

Раскрыўджываць незак. Крыўдзіць, выклікаць крыўду. Хваціць табе іх раскріўджывыць. Раскрыўджывацца

незак. Адчуваць сябе пакрыўджаным. Ох, умеіць рас-
кріўджывыцца, ох, умеіць, учыць ні нада. Раскрыўдзіць
зак. Пакрыўдзіць, выклікаць крыўду. Яе нядойга рас-
кріўдзіць, кріўдліва ціряшчур. Раскрыўдзіцца зак. Ад-
чуць сябе пакрыўджаным. Нешта ні па ёй скызалі, рас-
кріўдзілыся і каторый дзень ні патходзіць. Раскрыўджа-
ны дзеепрым. Разьві ты ні знаіш, чаго ён раскріўджы-
ны ходзіць.

Раскуёлдзіць зак. Прымусіць пакутаваць. М'алыга,
буваіць, як рускуёлдзіць, дык зь ім места ні находзіш.
Раскуёлдзіцца зак. Пачаць моцна пакутаваць. Мой зь
вечыра як рускуёлдзіўся, я пасьці ўсю ноч ні спала, ні
мыгла успакоіць. Раскуёлджаны дзеепрым. Ці ня зубкі
ў м'алыя режуцца, што іна тыкая рускуёлджыныя.

Раскукавацца зак. перан. Пачаць горка, няўцешна,
наўзрыд плакаць. Як жа ёй ні рускукувацца, калі еткыя
горя у хату увалілыся. Ні хыця рускукуісься, ежылі ні ў
чом толку ні пулучаіцца.

Раскукобіцца зак. Пачаць важдацца, няньчыцца. Ня-
вестка з м'алым як рускукобіцца, айдзе ты ат яе тэя
помышчы дажджэсься.

Раскуксіцца зак. Пачаць плакаць пры недамаганні
(пра дзіця). М'алый раскуксійся ўчора, усё скліміць і склі-
міць, нешта яму нідылігаіць, а што — ні знаю.

Раскуламешыванне н. Размешванне (звычай пра грязь).
Такая рускуламешывынья кругом, а ты худзь ба трошку
прібраць ні пыбіспакоісься.

Раскуламешываць незак. Перамешваць (пра грязь).
Чаго яшчэ ты туды палезіш рускуламешывыць? Раскула-
мешывацца незак. Перамешвацца (пра грязь). Шыльля
пад ногі ныкідай, каб меншы рускуламешывылыся. Рас-
куламесіць зак. Размясіць (пра грязь). Пырысяты ны
дваре так рускуламесілі, што туды пыкызацца нілізя,
нада саломы ныслаць. Раскуламесіцца зак. Размясіцца
(пра грязь). Чаму ж ні рускуламесіцца усюдых, калі
дажджы столька ўремя ільлюць ні пірістываючы. Раску-
ламешаны дзеепрым. Чаго у вас так пыд ныгамі руску-
ламешына, можна ж было аткінуць грязь, пяску пацсы-
пыць.

Раскуляшыць зак. перан. Размясіць (гразь). Ны два-
ре так скот рускуляшыў, што разу нілізя ступіць. Раску-
ляшыцца зак. Размясіцца (пра грязь). Лі ганьк у цябе
дужа рускуляшылыся, ці пыдыслаў ба чаго-небудзь, ці
доскі якея пылажыў. Раскуляшоны дзеепрым. У ла-

шчы́нкі так рускуляшона, што і ў ботых ні пярэйдзіш. Раскуляшомшы дзеепрысл. Каб ні было так рускуляшомшы, як-небудзь ба і калёсы піріцягнуў.

Раскутываць незак. Адчыняць. Хацела комін раскутывыць, а тады гляджу: ны марозік бяреца — і ні стала раскутывыць. Раскутывацца незак. Адчыняцца. Ці ета само вакно раскутывыіцца, ці кошка лазііць?

Раскушаць зак. Рассмакаваць. Ты вазьмі адну ложку, паспробый, раскушыіш — дык цябе будзіць за вуха ні атвесьць.

Раскэрхацца зак. Раскашляцца. Што ты раскэрхыўся, як старэй дзед, устывай, паедзім сяньня ў дровы.

Раскяпліваць, раскепліваць незак. Расколваць. Узяўся пень рыськяплівыць, тапор зыгнаў, а вырвыць ня можыць. Большы ні нада раськеплівыць, палка і так згаріць. Раскяплівацца, раскеплівацца незак. Расколвацца. Сухая верба ня дужа рыськяплііцца, а сырая б'еца хырашо. Два кліны зыгнаў, а калода і ня думыць раськеплівыцца.

Раснічына ж. Адно вейка. Ряснічыны тырчаць неік уверьх, аж закруціліся. Памянш. раснічынка. Буваіць, ряснічынка пад ніз пупадзець, дык коліцца ў воку.

Распаласкываць незак. Прыводзіць у непрыгодны стан празмерным паласканнем. Рыспыла́скывыць так ні нада, спыласну́ла раз і ладна. Распаласкывацца незак. Прыходзіць у непрыгодны стан ад празмернага паласкання. Як многа мыіш, дык усё рыспыла́скывыіцца. Распаласкаць зак. Прывесці ў непрыгодны стан празмерным паласканнем. Ты свае на́вылычкі саўсім рыспылыска́ла. Распаласкацца зак. Прыйсці ў непрыгодны стан ад празмернага паласкання. Старёнычык кохтычка, рыспылыска́лыся, некуды яе ныдзіва́ць, можа толька падзьдзеніш калі, як хыладней станіць. Распаласканы́ дзеепрым. Былі там трыпінкі рыспылыска́ныя, навесіла сушыцца.

Распаніцца зак. Распанець. Сідарёнкыў сын настолька рыспаніўся, што матка пыдаць яму нічога ні ўладзіць.

Распарадзіцелька ж. іран. Жанчына, якая любіць распараджацца. Сь цябе б дужа харошыя рыспырядзіцілька была, каб толька было чым рыспыріджацца. Яны абя ладныя рыспырядзіцілкі, адна другую ні пірэвсюць.

Распараднік м. іран. Той, хто любіць распараджацца. Такея рыспыряднікі як возьмуцца, дык работа зразу зыгаріцца, толька ім узяцца дужа трудна. Распарадніца ж. А мне ніякыя рыспырядніца ні нада, я сыма спраўлюся.

Распасаджыванне н. Марнатраўства. Мой старік дужа ні любіў рыспысáджывыньня, Сярге́й паедзіць у горы́д і купіць што-небудзь, ён тады ныгріміць.

Распасаджываць незак. Распускаць, растрачваць, марнатравіць. Рыспысáджывыць яны ўмеюць, каб толька было што. Прыда́лі карову, цяперя рыспысáджывыюць, як будуць заўтра жыць, ніско́лька ня думыюць. Распасаджываца незак. 1. Распускаць, растрачваць, марнатравіць. Чаго вы етык рыспысáджывыі́ціся, вам жа і нызаўтра́га, і на посьлізаўтра́га нада будзіць. 2. Марнатравіца. У таго, хто ні ап чом ня думыі́ць, усё рыспысáджывыі́цца. Распасадзіца зак. 1. Распусціць, растраціць, змарнатравіць. Што, рыспысáдзі́ўся, а цяперя рукамі разводзіш? 2. Змарнатравіца. Во чые йта два пісклёнычкі тута цыгыюць, маіх квакуха кінула, яны адзін па дном так і рыспысáдзіліся.

Распасціранне н. перан. груб. Крыклівае праяўленне нахабства. А што мне яго рыспысьціра́ньня, ніхай крічыць, хуць парьве́цца,— ніяк ні ныжа́дыі́цца, усё зь яго мала.

Распасціраца незак. перан. груб. 1. Займаць. Ён ужо і ну лужок зы Іванывыю банію рыспысьціра́іцца. 2. Нахабна крычаць. Нійдзе яму спакою німа, усюдых рыспысьціра́іцца сы сваім горлым. Распасцерца зак. 1. Заняць. Ны Ганьніну усядзьбу рыспасьце́рліся, якея яблынкі сідзяць, усё аптра́сыюць. 2. Пачаць нахабна крычаць. Як рыспасьце́рся, ні даў нікому слова скызаць.

Распатворнічаць зак. 1. Распусціць, даць магчымасць сваволіць. Дужа цябе бацька рыспатворнічы́ў, што ты ны гылыва́х ходзіш. 2. Распусціца, пачаць сваволіць. Ня ў тэя ты рукі пупаў, у мяне б так ні рыспатворнічы́ў, я б цябе зразу ўняў. Распатворнічаца зак. Распусціца, пачаць сваволіць. Зы дзіцямі ўсігда глядзі, рыспатворнічыю́цца — тады ныгарюі́сься. Настолька рыспатворнічы́лыся карова, разу у тубуне хадзіць ня хочыць.

Распатворыванне н. неадабр. Патваранне. Дужа волі змалку ні дывай, у руках дзяржы, рыспатворівыньня ды дыбра ні даводзіць.

Распатлаца зак. Раскудлаціца. Рыспытла́іцца і ходзіць, як ёй толька ня стыдна. Чаго ты етык рыспытла́ўся, прічашы гылаву сваю.

Распатрашаць, распатрашываць, распатрошываць незак. 1. Патрашыць, даставаць вантробы. Ня будзіш жа ты рыспытрыша́ць кыбына, на ноч гледзічы. Калі ж тую

аўцу рыспытрашывыць, нада бульбу зь зямлі в'іхвыціць. Ён ішчэ ня ўмеіць сьвіньню рыспатрошывыць. 2 перан. Растрасаць, разбураць, рваць. Рыспытрышаіць усе твае тряпкі, што ў мяшку былі. Глян'ка, як пырыяты тваю кашолючку рыспытрашывыюць! Узяўся рыспатрошывыць свае штаны,— ета ў яго р'монт такей. Распатрашаца, распатрашываца, распатрошываца незак. Растрасаца, разбураца, рваца. Рыспытрышаіца пінжачэнка і ты яго ні зысьцябнеш. Рыспытрашывыіца сян'нік, нада м'няць. Так зьвізаў, што ўсё рыспатрошывыіца. Распатрашыць зак. перан. Растрэсці, разбурыць, парваць. Што ты ўжо, хочыш саўсім рыспытрашыць ету шуб'ёнку? Распатрашыца зак. Растрэсціся, разбурыца, парваца. Шапка рыспытрашылыся, што яе і н'дзіваць стыдна. Распатрашоный, распатрошаный дзеепрым. Рыспытрашонья тряп'ё выляіца пуд вуглом. Ношка твоя ўся рыспатрошына: пацьс'вінык пыхызайнічыў. Распатрашомшы дзеепрысл. 1. Дастаўшы вантробы. Рыспытрашомшы кыбына, можна і пы чаркі зьдзелыць. 2. Растросшы, разбурыўшы, парваўшы. Рыспытрашомшы ну кускі, нечыга шшываць н'ныва.

Распахыванне н. Выворванне бульбы. Якая ж ета рысп'ахывыньня, што куст в'іпыхын, а куст сядзіць, ці мне іціць ус'лед з лупаткью ды выкапывыць.

Распацешный прым. гумар. Вельмі пацешны, вясёлы. Як чарку возьміць, тады ён рыспацешный: будзіць прітвыряца, гываріць, прідумляць нешта.

Распацешыць зак. гумар. Развесаціць. Сяр'гей Кыбанёнык усё, бувала, прігыварівыў: ой, мыя сян'ня мяне рыспацешыла! Распацешыца зак. Развесаціца. Чым жа ён так рыспацешыўся? Распацешаный дзеепрым. Каторый дзень ён рыспацешыный ходзіць і сам сабе ус'міхывыіца.

Распішчэца зак. перан. Расплакаца, пачаць моцна ныць. Канхвет зыхацела, таго і рыспішчэлыся, ці ты яе ні знаіш.

Распладжаць, распладжываць незак. Расплоджваць, размнажаць. Пуўлюковы нейкіх новых курей думыюць рысплыдж'аць. Усё кідайш ні прібраўшы, толька мух рыспладжывыіш. Распладжаца, распладжываца незак. Расплоджваца, размнажаца. Каты рысплыдж'аюца дужа скоро, іна табе адна за лета цэлюю хвірму накоціць. Мышы як калі, калі мала, а другей год н'вісь як рыспладжывыюца.

Распладжыванне н. Расплод. У катой знаіш якое рыспладжывыньня, за лета — цэлы табун, хвірма цэлыя.

Расплахей, распахій прым. Вельмі дрэнны. Ніхай ён табе рысплахей будзіць, а іна жывець і ні жаліцца. Чаго ж ён такей рысплахій дужа, нечым ні дыгадзіў табе.

Расплутухаць зак. Распластаць. Як русплутухаіць ён цябе аб дарогу, тады ты пірістаніш лезьць. Расплутуханый дзеепрым. Пыліжаў, пыліжаў русплутуханый, тады ўстаў і наплёўся двору.

Расплюскаца зак. Пачаць часта моргаць. Нізвесна чаго расплюскыўся, ці можа, ета ў яго прывычка тыкая.

Распрадаванне н. Распрадажа. Ні знаю, што ў цябе зь етыга рыспрыдыванья палучыцца, можыш рыспрыдацца, а тады будзіш сядзець і кукуваць.

Распрарэшыванне н. Прарэх па рубцу. Рыспрарешывыньня худзь ба ніткымі трошку умітусь пыхрыстаў, і то б трошку бульба дзіржалыся.

Распрарэшываць незак. Рабіць дзіркі па рубцу. Ты сам нядзяеш як зря, рыспрарешывыіш пінжачок цігаўшы. Распрарэшываца незак. Рваца па рубцу. Ні дывай адзежыні рыспрарешывыцца, зразу зашыі, а айдзе прыціраіцца, лапічык ныкладзі.

Распратыванне н. Распрананне. Рышпілі ты яму тузікі ды знімі шубёнку, ато пакуля дажджэсься яго рыспрятывыньня, і абед застыніць.

Распратываць незак. Распранаць. Можа б ня стоіла рыспрятывыць куртычкі, ны дваре ня дужа цёпла. Рыспрятывый ма́лых, січас есьць будзім. Распратываца незак. Распранаца. Ты пакуля ні рыспрятывыйся, січас вады цёплыя пыдальлю і вынісім карові піць. Прішоў і сядзіць у адзёжы, ня хочыць рыспрятывыцца.

Распробываць зак. Адчуць смак пры каштаванні. Як распробывыў кулеш, міску зьей і яшчэ просіць: падлі.

Распрыгываца незак. перан. Узбуджаца. Ты напробий-ка ні ўладзь што-небудзь пы яго зьдзельць, ого як ён распрыгывыцца. Распрыгаца зак. Узбудзіцца. Дужа распрыгыйся Ільля, як скызалі, што ён дрэнна капець зуртуваў.

Распуліваць, распульгываць незак. Раскідваць з сілай, шпурляючы. Ні нада распулівыць кумушкі, яны ішчэ пынадыбюцца. Што ён усё с пунькі распульгывыць! Распуляць, распульгаць зак. Раскідаць з сілай, шпурляючы. Цэлыя куча была сьнежык, усё руспулялі. Як возьміцца што шукаць, усё руспульгаіць, нійдзе нічога ні найдзіш.

Распуляца, распульгаца зак. Пачаць раскідаць з сілай, шпурляючы. *Дужа ты руспуляўся, ну-ка ўніміся, ато січас уніму, што ныўсігда зырякесься бályвыцца. Камлыжжым як руспульгáюцца, ды кылы вакон саўсім нідалёка, глядзі, высыдзюць балонку. Распуляный, распульганый дзеепрым. Я цябе зыстаўлю усё руспуляныя сыбіраць. Ты мне глядзі, толька ні сыбярі руспульгáныя цацкі.*

Распускаць, распускаца незак. перан. Пачынаць раставаць. Як станіць руспуска́ць, тады ў нас нікуды ня выйдзіш. *Ужо руспуска́іцца, вот-вот пáвыдкі пойдучь. Распусціць, распусціцца* зак. Пачаць раставаць. *Летыся дужа рана руспусьціла, рáнныя вісна была і цёп-лыя, скоро с пасевымі упрáвіліся. Зыпáзьнівыіцца вісна, ну ды мая ж дзіржаць ня будзіць, распўсьціцца.*

Распусна прысл. Свавольна. *Дужа ён стаў распусна сябе весьць. Зразу як пріехылі, і пывялі сябе распусна.*

Распушыць зак. перан. Моцна вылаяць. *Лаіў большы некуды, пряма руспушыў яго,— ну й стоіла, за дзела лаіў, ніхай усякія трілюды ні нясець.*

Распыкаца зак. Пачаць гаварыць запінаючыся. *Раншы ён усігда прімоўчывыў, а ўчора як распыкыўся, дык ні ўняць было.*

Распыляць незак. перан. Разбіраць (пра злосць). *Ці ты думыіш, ета первый раз яго так рыспыляіць? Распыляцца незак. Пачынаць злавацца. Ні рыспыляўся, ніхто твае злосьці ні баіцца нісколічка.*

Распыпліваца незак. Пачынаць кешкаца. *Распыплівыіцца мыя мысьцяріца, січас увідзіця работу. Распыпліцца* зак. *Распачаць кешканне. Распыплілыся на судкі сы сваім чыснаком.*

Распыркаца зак. Распачаць пыркаць, падзываць курэй воклічам «пыр-пыр». *Во распырькылыся новыя гыспадыня, хызьяйства сваё сыбіраіць — ніяк ні сыбярець.*

Распырхаца зак. 1. Распачаць прыганне. *Мáлыя распырьхыліся, ета яны так гуляюць, ну ніхай, хуць ні ныдыідаюць.* 2 перан. Пачаць часта мяняць месца работы. *Распырьхыўся работнічык, нійдзе доўга ні задзержывыіцца.* 3 перан. іран. Праявіць нецярплівасць, нязгоду. *Ну што, кылі ён распырьхыіцца, я яму усю праўду скажу.*

Распялэхываць, распялэхкываць незак. Расплюхваць, разліваць. *Нясець вядро і рыспялэхывыіць, ны кылышыну пупыдаіць. Ні рыспялэхкывый па ўсёй хаці, пыцьціраць зы табою усігда нада. Распялэхывацца, распялэх-*

кывацца незак. 1. Расплюхвацца, разлівацца. Нейкій ты нікуратный, рысьпялѣхывыіцца у цябе ува ўсе бакі. Бочку як вязеш, нада дзёнца ўкінуць, каб выда ні рысьпялѣхкывылыся. 2. Пачынаць плюхаць. Некылі рысьпялѣхывыцца, работы кыла бульбы ішчэ нівісь сколька. Узноў сталі рысьпялѣхкывыцца, цяперя ім ну пудня вазьні хваціць. Распялѣхаць, распялѣхкаць зак. Расплюхаць, разліць. Няслі ў шайкі ваду, пылавіну рысьпялѣхылі. Так нёшышы, ты рысьпялѣхкыіш. Распялѣхацца, распялѣхкацца зак. 1. Расплюхацца, разліцца. Пасьці ўсё рысьпялѣхылыся, на дне трошку астáлыся. А што ты думыіш, і ныпраўду можыць рысьпялѣхкыцца. 2. Пачаць плюхаць. Ці надоўга вы тута рысьпялѣхыліся? Як рысьпялѣхкыюцца ў сажылкі, дык выда стаўбом. Распялѣханый, распялѣхканы дзеепрым. У нычвáх пасьці ўсё рысьпялѣхына, нада падліць зь вядзерца. Рысьпялѣхкыныя нада пацьцерць, ніхай скарей сохніць.

Расп'яннічаць зак. 1. Зрабіць п'яніцай, прывучыць да п'янства. Пыдыбрáліся выпівáньнікі і рысьп'яньнічылі яго. 2. Расп'янствавацца. Рысьп'яньнічыў — большы некуды, ніхто яго ні пірвавучыць. Расп'яннічацца зак. Расп'янствавацца. Як рысьп'яньнічыцца, тады жызьні ня будзіць ніякія.

Распярхацца зак. неадабр. Раскашляцца. Мой рысьпір'хáўся, ляжыць, гаворіць, дужа ў грудзях давіць, каб ні ўспаленія якоя.

Распячалівацца незак. Маркоціцца, журыцца. Ці было чаго рысьпічáлівыцца, ты ж знаіш, што яны з надзёжным чылавекым паехылі. Распячаліцца зак. Замаркоціцца, зажурыцца. Міканор дужа рысьпічáліўся, што ац сыноў доўга нічога німа.

Распячкурыцца зак. жарт. Заняцца кладкай або рамонтам печы. Рысьпячку́рыўся, што атырвацца ня можыць, вады напіцца некылі. Дай ім толька рысьпячку́рыцца, у ахоту увойдуць, тады ні астынавіць.

Рассабачыванне н. асудж. Разбэшчанасць. Як жа ты церьпіш еткыя рыссыбáчывыньня, разьві ты ўняць ня можыш?

Рассабачывацца незак. асудж. Разбэшчвацца, рабіцца распуснікам. Ні дывай ім рыссыбáчывыцца, тады ў руках нізашто ня ўдзержыш. Мы зразу увідзілі, што пычынаіць рыссыбáчывыцца. Рассабачаны дзеепрым. Эта ж ніхто б ні разу ні паўміў, што Дзім'яныў сын будзіць такей рыссыбáчыныі.

Рассакатаца зак. 1. Пачаць гучна сакатаць. Рыссыкытáліся куры і красьнінькія сталі, вот-вот несца стануць, 2 перан. Пачаць шпарка гаварыць. Ох, рыссыкытáлыся каторыя-то, паспробый пірігыварі такую.

Рассаліваць незак. Рабіць салёным. Ці рыссáлівыла ты ваду, нада гуркі зыліваць. Рассалівацца незак. Рабіцца салёным. Нешта твой расол ня дужа рыссáлівыіцца. Рассаліць зак. Зрабіць салёным. Я дайно ваду рыссаліла, во ў вядре стаіць. Рассаліцца зак. Зрабіцца салёным. Як рассоліцца, скажыш мне, я залью. Рассолены́ дзеепрым. Ну пыглядзі сам, айдзе рассоліныя выда, верна, у цы́нкывым вядре. Рассалёмшы дзеепрысл. Расол нада каб быў хырашо рыссалёмшы.

Рассварыць зак. Пасварыць. Што, ты хочыш іх узноў рыссваріць? Рассварыцца зак. Пасварыцца моцна. Яны крепка рыссваріліся і зы ірундў: нешта ні так скызала Хвенька пра Уліціныга сына. Рассвараны́ дзеепрым. Яны доўга былі рыссваріныя, ні рызгыварівылі. Рассваромшы дзеепрысл. Мікілай с Хымчанком рыссварёмшы ішчэ ат Мікітывыя свадзьбы.

Рассвістыванне н. перан. Марнатраўства. Мой ба старік зы такая расьсьвістывыньня ні знаю што зьдзелыў, дужа ён ні любіў, хто пускаіць на вецір.

Рассвістываць незак. перан. Растрачваць, выдаткоўваць легкадумна, бязмэтна. Што, бацькіна зырыбляныя лёгка расьсьвістывыць? Рассвістывацца незак. Растрачвацца, выдаткоўвацца легкадумна, бязмэтна. Гатовыя лёгка расьсьвістывыіцца, ета ні сваім гарбом ныжыванья. Рассвістаць зак. Растраціць, выдаткаваць легкадумна, бязмэтна. Грошы ў іх ладна было, дык усё рысьсьвістáлі зы два месіцы, голінькія явіліся. Рассвістацца зак. 1. Растраціцца, выдаткавацца легкадумна, бязмэтна. Сколька чаго у іх рысьсьвістáлыся, можна было абжыцца ні абы-як. 2. Пачаць брыкацца, біць заднімі нагамі (пра каня). Як расьсьвішчыцца, ты яго пугыю хырашэнька резыні, ён успакоіцца жыва. Рассвістаны́ дзеепрым. Нечыга рысьсьвістáныя грошы пымінаць, нада думыць, як ныпрэ́д жыць.

Рассвятэй прым. Вельмі набожны, добразычлівы, выключны. Усё быў сьвятэй і рысьсьвятэй, пакуля мяшочык жыта с плячэй зьнялі. Ніхай яны рыззылатэя і рысьсьвятэя, а Паўлік у сваты к ім ні пашоў і ня пойдзіць.

Расскараджыванне, раскароджыванне н. Разбараноўванне. Ета ні рыскыра́джывыньня, што па́хыта жывая

ляжыць. Калі харошыя рыскароджывыньня, дык яно й відна, мяккыя зімля.

Раскараджываць, раскароджываць незак. Разбараноўваць. Тута дужа трудна будзіць рыскыра́джывыць, ліжаць глутырі. Доўга рыскароджывыў аблогу, раз на восім ездзіў. Раскараджываца, раскароджываца незак. Разбараноўваца. Камлы́жжа засохла, ні рыскыра́джывыіца. Посьлі дыжджа пымякчэла, стала луччы рыскароджывыца. Раскарадзіць зак. Разбаранаваць. Калі захочыш, дык рыскародзіш, а кылі ахоты німа, са-рыскароджывыца. Раскарадзіць зак. Разбаранаваць. Я ўжо думыў, тута век ні рыскародзіца. Раскароджаны́ дзеепрым. Ніважна аблога рыскароджына, нада яшчэ борыны прыгыняць. Раскарадзёмшы дзеепрысл. Тута ні рыскырадзёмшы, сеіць ня будзіш.

Раскверса зак. Распачаць крумкане. Толька ста-ніць цёпла, лягушкі як рысквярўца на ўсіх аборках, на ўсіх лужыных, іх, кажыца, нізьвесна сколька.

Расклімеца зак. неадабр. Расплакаца, расхныкаца. Ма́лый, буваіць, як рыскліміца нізьвесна чаго, уні-маіш яго, унімаіш, пряма сыма ні знаіш, што дзельць.

Раскрабаць незак. Раскрэбваць. Ён узяўся мясьцінку рыскрїбаць, каб бульбу насыпыць. Раскрэсць зак. Рас-скрэбці. Тут во нада раскрэсьць, дык яно скарей пац-сохніць. Раскрэбены́ дзеепрым. Я думала, тут трошку ныбярэ, а гляджу — ужо раскребіны́ пясок.

Раскрабываць незак. Раздрапваць. Ні нада рыскра́бывыць ножку, будзіць балець. Раскрабаць зак. Раздра-паць. Нешта ў яго чысалься, ён рыскра́быў, паэтому і пыкрасьнела. Раскрабаны́ дзеепрым. Рыскра́быныя нада прысыпыць чым-небудзь, каб сохла.

Раскубываць незак. Раскубаць. Была села воўну раску́бывыць, дык ці яны дадуць што зьдзельць. Рас-кусьць зак. Раскубці. Зьлямчылыся, дык нілізя рас-ку́сьць, хуць як хочыш ірві. Раскубены́ дзеепрым. Во тута ўжо троху ёсьць раску́біныя, бярі.

Расмаргыванне, расморгыванне н. Расцягванне вуз-ла. Нейкыя тваё дужа доўгыя рысмáргывыньня, ты толь-ка запутыў усё. Вазьмі сам ды рызьвяжы́, ато яго рас-моргывыньня няскора дажджэсься.

Расмаргываць, расморгываць незак. Расцягваць вузел. Ты будзіш етык рысмáргывыць, што большы за-путыш. Узяўся расморгывыць, а тама вузлякі ны вярё-вычкых, ні туды ні сюды ні цягніца. Расмаргываца, рас-

сморгываца *незак*. Расцягваца (пра вузел). Чаго ў цябе ні рыссмаргывыіца, тут жа нічога ні дзяржыць. Етый вузялок рассморгывыіца, а тама заціснулыся, хуць рызрізай. Рассмаргнуць *зак*. Расцягнуць вузел. Кончыкі рыссмаргні і ўсё, тама някрепка зывязына. Рассмаргнуца *зак*. Расцягнуца (пра вузел). Пыцягні і рыссмаргнеца, тама ны адну пяцельку зывязына. Рассмаргаца, рассморгаца *зак. перан.* Пачаць часта шморгаць. Што рыссыргайся, пацстыў ці што? Мала яму канхвет дыла, дык рассморгыўся. Рассмаргнутый, рассморгнутый дзеепрым. Канцы рыссмаргнуты, хахол рассунь ды дыстывай буханкі. Рассморгнутыя вярэвычкі выцігні і павесь ну ключок, яны зныдыбьяца ішчэ.

Рассмеліваца *незак*. Паступова асмельваца. Во і Коля патрошку расьсьмелівыіца кыла дзевык.

Расстраванне *н.* Развітанне, расставанне. Ажно сьмешна глядзець на іхныя рысстріваньня: атойдуць, аглянуцца і ўзноў адзін кы днаму бігаць.

Расстраца *зак*. Расстаца. Ніяк ня могуць рысстрыцца. Ёй дайжа зь якою-небудзь тряпкыю цяжола рысстрыцца.

Расстукатаца *зак*. Распачаць гучны і працяглы грукат. Мала рысстукуталіся ны дваре, знаць, кыляску мысьцірцяць сабе, учора калёсікі атпілівылі зь дзедым.

Рассупоніваць *незак. перан.* гумар. Схіляць да вольнасцей у паводзінах, да свавольства. Нешта цябе пычынаіць руссупонівыць, ня можыш ты сябе ў рямках дзржаць. Рассупоніваца *незак*. 1. Дапускаць вольнасці ў паводзінах, сваволіць. Нешта вы, мальчыкі, сайсім руссупонівыіціся, ці ня хочыцца вам, каб супонька ны плічах пыхадзіла. 2. Расслабляца. Нечыга руссупонівыца, табе ішчэ ажаніца нада, сям'ю завесьць. Рассупоніць *зак*. Схіліць да вольнасцей у паводзінах, да свавольства. Их, буваіць, калі як руссупоніць, дык нійдзе уніму ні находзюць. 2. Расслабіць. Дужа рана цябе руссупоніла, дзяржыся гіроім, як Трыхімёнык. Рассупоненый дзеепрым. 1. Свавольны. Я ў сам ні знаю, чаго яны сталі такея руссупоніныя. 2. Расслаблены. Кулажоньк пасьледнія ўрэмя стаў якей-то руссупоніный.

Рассурыванне, рассуранне *н.* Рассыпанне смецця. А хто ж будзіць пыдмітаць зы табою рассурывыньня? Глядзі, пупадзець табе зу рассурыньня, ты нарошня сыпіш.

Рассурываць, рассураць *незак*. 1. Рассыпаць смецце.

Астарожнінька нясі сьмяцьцё, ні рассурівый. Ты ўсё чыста з лупаткі руссуряіш. 2. Растрасаць (гной). Ці рас-сурівылі ж вы гною хут трошку пыт пышаніцу? І там, і там нада руссуряць, а гною ні хвытаіць. Рассурываца, рассураца незак. Рассыпаца (пра смеце). Нада несць так, каб ні рассурівылыся. Усё ўсьлед за ім руссуряіца. Рассурыць зак. 1. Рассыпаць смеце. Нёс на вілках шільля, усё руссуріў. 2. Растрэці (гной). Увесь гнаёк руссурілі пад бульбу, у нас яго ня дужа многа было. Рассурыца зак. Рассыпаца (пра смеце). Падгрэбкі нёс, яны руссуріліся, зымітаць нада. Рассураный дзе-епрым. Сколька нёс, усё ўсьлед рассуріна, як дарожка. Рассуромшы дзеепрысл. Руссурёмшы гною, усё луччы расьцець.

Рассціланнік м. Той, хто расцілае. Твой мужык рысь-сьціланьнік луччы зы бабу. Рассціланніца ж. Рысьсьці-ланьніцым даеца: пастой-ка цэлы дзень сагнутый, к вечыру ні рызагнесься.

Рассцябываць незак. Расшпільваць. Тут нечыга рысь-сьцябывыць, пыцягнуў і гатова. Рассцябнуць зак. Расшпі-ліць. Рысьсьцябні куртычку, ні так жарка будзіць, сянь-ня цёплы дзень. Рассцябнутый дзеепрым. Пінжачок быў рысьсьцябнутый, рубашычка белінькыя.

Рассыпчастый прым. Рассыпісты. Калі лета цёплыя, мала дажджоў, тады бульба рассьпчыстыя, ну і ац сорта тожа завісіць.

Рассярчаца зак. іран. Раззлаваца. Нешта ён рысь-сірчайся ў вас, можа вы ні так, як нада, прынялі яго ці што йта.

Расталаскываць незак. Рваць. Ты ўжо і новы пінжак узяўся рыстыласкывыць? Расталаскываца незак. Рвац-ца. У цябе ўсё скора рыстыласкывыіца, што ні надзеніш. Расталаскаць зак. Разарваць ушчэнт. Цэлы дзень іс сыбакыю журтувалі, ён ім штанёнкі рыстылыскай, аднаму і другому. Расталаскаца зак. Разарваца ўшчэнт. У яго куртычка ужо рыстылыскалыся, што яе ў рукі узяць нілі-зя. Расталасканы дзеепрым. Куды ты такей рыстылыс-каный пінжачок нйдзеш?

Растапоршчыванне н. Растапырванне. Пашыта дрен-на, паетыму такая рывапоршчывыньня, пыла крива прі-шыта.

Растапоршчываць незак. Растапырваць. Рывапор-шчывыць рукі, усё дно як ловіць каго. Растапоршчывац-ца незак. Растапырваца. Ці ён зліпся, етый мех, што ні

рыстапоршчывыіца. Раस्ताпоршчыць зак. Раस्ताпырыць. Курица як рыстапоршчыць крыльля ды як кініца ў вочы, во тады ты наловіш ціплят. Раस्ताпоршчыца зак. Раस्ताпырыца. Ты рыстапоршчылыся як старуха гадоў у восімдзісят. Раस्ताпоршчаный дзеепрым. Ён усігда рыстапоршчыныі ходзіць, тузікі прішыць ляніца.

Раस्ताпуце н. Разводдзе. Пы рыстапуцьцю ездзілі, кажныю сасну зыкляймлі, а тады нірызьбяріха зыхваціла і ўсё прыпала.

Растарыхцець зак. перан. неадабр. Разбалбатаць. Ім нядоўга што хочыш рыстырахцець, такім ізыкастым. Растарыхцеца зак. 1. Пачаць бесперапынна стукаць. Хто там рыстырахцеўся? Чаго ў іх так трактыр рыстырахцеўся? 2 перан. неадабр. Разбалбатаца. Разьві доўга такой брызкоткі рыстырахцеца? Цяперя ну пудня рыстырахцеліся, ня меншы.

Раस्ताпыра, раस्ताпырка м. і ж. іран. Няўключная асоба. Куды такой рыстапыры зы работу браца, у яе рукі ня ў тэй бок слўжуць. Чаго ты рыстапырыю ходзіш? Ці ні к Лявонывый рыстапырыкі яны у сваты сыбіраюцца? Памяни. растапырачка. А як жа ты, рыстапырычка, дайдзіш адзін, тама дарогі саўсім німа.

Раस्ताпырастыі прым. іран. Няўключны. Нейкіі від у твайго сяньня рыстапырыстыі, ці ні дыла ты яму харошыю праборку?

Растароп м. і ж. Разводдзе. Посьлі дажджоў рыстароп усё дно як вясною. У самыі рыстароп надумыліся свадзьбу спруўляць, хто ж так дзелыіць, чылавеку с хаты ня выйціць, а ня то свадзьба на ўме. Пычылася рыстароп, цяперя нікуды ня выпыўзіш.

Раस्ताўмясіць, раस्ताўпясіць зак. Размясіць, растаўчы. Бульбы лі шайкі накідына, а ты яшчэ рыстыўмясіў, пряма куламесу зьдзелыў. Скот поюць с кымягі лі калодзіжа, дужа рыстуўпясілі грязь. Раस्ताўмясіца, растаўпясіца зак. Размясіца, растаўчыся. Так грязь лі ганьк рыстыўмясілыся, ні прайціць, доску нада піракінуць ці палык якіх. Што ты хочыш, кылі цэльюю нядзелю льлець і льлець, рыстыўпясілыся ўсюдых, нійдзе ні стаць. Раस्ताўмешаныі, растаўпяшоныі дзеепрым. Што тут рыстаўмешына, чаго ты ні прібяреш хут троху? Тама було рыстыўпяшо-на, а посьлі дыжджа усюдых пыцякло і пуплуло.

Раствахаца зак. 1. Распачаць ляскатанне. Во рывтах-кыліся маля, хуць зыняція сабе найшлі. 2 перан. Па-

чаць моцна біцца (пра сэрца). *Рыста́хкыі́цца* ў яе сэрца, як *увідзіць* *Толіка* з другою, іна ны яго дужа надзеілыся.

Растворка ж. Палавінка акна, якая адчыняецца. Адну растворку аччыні і хваціць, праветріцца, сянньня ні так жарка. *Памяни. раствора́чка. Вецір усхадзіўся, раствори́чка ударілыся і шыбка пыляцела ну кусочыкі.*

Растопа, растопка ж. **Распалка.** Ны *растопу* нада смылянейшыю палку пыськіпаць. Самыя луччыя растопка з лучынык, іх нада з роўнінькія палычкі ськіпаць, каб біс сукоў.

Растопывацца, растопкывацца незак. перан. іран. Распачынаць бурна выражаць гнеў, нязгону. *Нечыга растопывыцца, разьві Ільлянок табе ніпраўду гаворіць. Пычай растопкывыцца, а ны яго дайжа ніхто ні пыглядзеў. Растопацца, растопкацца* зак. Распачаць бурна выражаць гнеў, нязгону. *Ткычанок як растопыўся: ета яны нарошня ны мяне ныгыва́ривыюць! Чаго яны растопыліся, іх за Сож, як другіх, ні пысылаюць, дык тэя муўчаць, а ім абіда. Ніхай растопкыіцца, ніхай ні растопкыіцца, дужа ён каму важын.*

Расторкыванне н. перан. Бяздумнае выдаткаванне, трата. *Пры таком расторкывыньні у вас у саміх нічога ні аста́ніцца.*

Расторкываць, расторкывацца незак. перан. Марна выдаткоўваць; траціць. *Што ты спра́шыіш у ніжывога паміці, ікая ў яе цубуля, сваю ні нада было расторкывыць. Што ж ты ўсё расторкывыіш, ш чым ты сыма будзіш? Ні нада етык расторкывыцца, табе сымаму ішчэ многа чаго зныдабіцца. Расторканы́ дзеепрым. Позна жалець расторкыныя, нада было раншы такою рысхадывыю ня быць.*

Расторскыванне н. **Расштурхоўванне.** Етый баіцца пріткнўцца к каторыму, во пыглядзеў ба ны *Зьмітракова* расторскывыньня: ляцелі куды каторый як мячыкі.

Расторскываць незак. Груба расштурхоўваць. *Памойму, Гырасёнык іх тамыцька расторскывыў. Расторскаць* зак. Груба расштурхаць. *Некыму іх было расторскыць хырашэнька. Расторскацца* зак. Пачаць груба штурхацца. *З нашымі б хлыпцамі ён так ні расторскыўся, яны б жыва яму рогі скруцілі, сядзеў ба як мілінькій і ні вурухнўўся б. Расторсканы́ дзеепрым. Ішчэ і расторскыныя шумелі.*

Растпрузейкацца зак. Пачаць шматразова падзываць

карову воклічам «тпрузей». Ганьніны дочки як рустпрузейкыюцца удзвюх, дык на тым канцы дзяреўні чутна.

Растрапыванне, растропыванне н. перан. Непажаданае распаўсюджванне навін, чутак. *Етый дужа любіць рыстряпывыньня, пряма жыць ня жыў, калі ні ныбалмочыць чаго-небудзь. Каб пулучыў ладна зы растрёпывыньня, тады падумыў ба, ці дзугей раз тріпаць, ці не.*

Растрапываннік, растропываннік м. неадабр. Той, хто разносіць навіны, чуткі, балбатун. *Ета дайжа стыдна мушчыні такім рыстряпывыньнікым быць. Ты ж ізвесный растрёпывыньнік, хужы бабы якея. Растрапыванніца, растропыванніца ж. Прі такой рыстряпывыньніцы нілізя нічога скызаць, усё рызьнясець. Пышла растрёпывыньніца, наверна, пачула айдзе-то што-небудзь, пынясець пы двыра́х.*

Растрапываць незак. 1. Зношваць (пра адзенне). *Такую куртычку ня стоіла б зразу рыстряпывыць. Ён ужо рыстряпывыць трецьцй касьцюм. 2 перан.* Разносіць, распаўсюджваць навіны, чуткі. *Ета ўжо натура тыкая: што-небудзь на нохыць пачуіць, а тады рыстряпывыць кругом. Ізыкастыя баба, усё рыстряпывыць. Растрапывацца незак. 1.* Зношвацца (пра адзенне). *Калі адзёжу ні бірагеш, тады іна скарей рыстряпывыцца. Рукаўкі у пінжачку рыстряпывыюцца. 2.* Разносіцца, распаўсюджвацца (пра навіны, чуткі). *Ні само ж яно рыстряпывыцца, некыму ж дужа аньціресна усякыю лухту рызнасіць. Тады пры Машку доўга разныя чуш рыстряпывылыся.*

Растрапятацца зак. перан. жарт. 1. Пачаць актыўна дзейнічаць. *Ох, рыстріпіталіся яны, ухадору ніякыга німа. 2.* Пачаць моцна і часта біцца (пра сэрца). *Канешня ж, рыстряпечыцца сэрца, як увідзіць Клаўку.*

Растрасаннік м. Той, хто растрасе. *Нешта твае рукі сяньня ня дужа ліжаць ды работы, рыстрісáньнік ты мой. Растрасанніца ж.* Сяньня ў тваіх рыстрісáньніц ніважна трясецца.

Растрасацца незак. перан. гумар. Раджаць. *Ёй вот-вот уремя рыстрісáцца, сядзіць гады ны два з мáлым. Растрэсца зак.* Нарадзіць. *Ці ўдашна твоя нявестка рыстріслася, во, ты тыкая мыльдая, а ўжо баба. Твоя нявестка, знаць, скоро рыстрясецца, будзіш унука няньчыць.*

Растрахтавацца зак. іран. Распачаць частаванне. *Ня дужа Міхяёйна рыстрахтуіцца, у яе сьнегу зімою ні дапросісься. Ні знаю, каб яны дужа руструктува́ліся.*

Растропісты прым: Растрапаны, неакуратны. *Чаго ж*

ты еткыя растрёпістыя ходзіш, худзь ба трошку прівіла сябе ў пырядык.

Раструшыванне н. 1. Растрасанне. Нічога табе ні дасьць такая растрўшывыньня. 2. Тое, што растрэсена. Пыдгрябі грыблямі усё растрўшывыньня, ніхай ні ўтаптывыіцца.

Растрылюджыванне н. неадабр. Распаўсюджванне балбатні, чутак. Не, мой дужа рыстрылюджывыньня ні любіў, Аньку ні адзін раз лаіў за ета.

Растрылюджываць незак. Разносіць усюды балбатню. Можна іна і ні нарошня рыстрылюджывыіць, а ета ўжо тыкая прывычка, ня ўмеіць язык дзіржаць зу зубамі. **Растрылюджывацца незак.** 1. Разносіцца ўсюды (пра балбатню). Усякыя лухта рыстрылюджывыіцца ў іх, хто і паверіць можыць. 2. Разносіць усюды балбатню. Нечыга рыстрылюджывыіцца, ідзіцца, кончыкі дыбірайца. **Растрылюдзіць зак.** Разнесці ўсюды балбатню. Ну каб знала, хто ета рыстрылюдзіў пры Мысяёнка, яй-богу ж ба нылаіла бакі. **Растрылюдзіцца зак.** 1. Разнесціся ўсюды (пра балбатню). Само ні рыстрылюдзілыся, ты ці ні сыма рызбрызкыла. 2. Разнесці ўсюды балбатню. Яны як рыстрылюдзіюцца, дык усю ноч могуць праседзіць. **Растрылюджаны дзеепрым.** Пру Кулініну дачку ішчэ на той нядзелі было рыстрылюджына.

Растрынкацца зак. неадабр. Распачаць іграць няўмела. Як растрынкыюцца ны сваіх скріпках, дык, буваіць, да поўнычы гылаву дурюць.

Растрысціць зак. Раструшчыць. Калёсымі ны цыпках праехыў, рыстрысціў іх ну кусочыкі. **Растрысціцца зак.** Раструшчыцца. Тута што ліжала, усё рыстрысцілыся. **Растрышчаны, растрышчоны дзеепрым.** Куды ты ўжо будзіш ставіць растрышчыныя прясла. Рыстрышчона тваё мытавіла, у печ кідай, ны яго мех зываліўся. **Растрысціёмшы дзеепрысл.** Што ты, рыстрысціёмшы бёрды, за шпўлькі бяресься?

Раsturкыванне н. Разбуджванне, падыманне ад сну. Ныдаела мне ета раsturкывыньня, кажны дзень пыднімай; цэлюю вайну спруўляіш.

Раsturкываць незак. Будзіць, падымаць ад сну. Узілася ма́лых раsturкывыць, цэлы час вазілыся: рызыспаліся і ні пыднімаюцца.

Раsturлычыцца, раsturлыкацца зак. перан. Пачаць невыразна часта спяваць, гаварыць. Ураньні вясною жаўрынкі як рустурлычуцца, станіш і слухыіш. Як рустурлы-

кыўся ма́лый, усё нешта сам сабе рысказывыў, я дык нічога ні пыніла.

Растучываць, растучывацца *незак.* Праясняцца (пра надвор'е). Ня дужа расту́чывыіць, ат лесу туча нахо́дзіць пырядышныя. Трошку расту́чывыіцца, можа г заў-тріму пагода будзіць. Растучыць, растучыцца *зак.* Праясніцца (пра надвор'е). Худзь ба ж ны пару дзянькоў расту́чыла. С пуўдня расту́чылыся, харошыя пагода стала.

Растырхыванне *н.* Расштурхоўванне. Ні пыныра́вілыся Зьмітрычынятым тваё расты́рхывыньня, яны хацелі ладна уклеіць Сімянку.

Растырхываць *незак.* Расштурхваць. Ого, так узяўся расты́рхывыць, што куды там каму зь ім брацца. Рас-тырхаць *зак.* Расштурхаць. Ён адзін усіх расты́рхыў і навёў пырядык, нікога ні ждаў. Рыстырха́ць іх проста: аднаго зы плячо, другога зы плячо і ў бакі. Растырхацца *зак.* Пачаць штурхацца. Унімісь-ка, ато ты ціряшчур рас-ты́рхыўся. Дужа яны рыстырха́ліся, нада уняць. Растыр-ханый дзеепрым. Расты́рхыныя яны скоро аселіся. Як пітухі адзін пірід другім пытыпталіся ды рызыйшліся рыстырха́ныя.

Растыхацца, растыхкацца *зак.* Пачаць часта і моцна біцца (пра сэрца). Трошку пройдзіць, серца расты́хыіцца, ён садзіцца аддыхаць. А што, серца расты́хкылыся, як старых сватоў увідзіў?

Расхаджываць *незак.* Размінаць у хадзе. Посьлі сну я свае ногі доўга рысха́джывыю. Расхадзіць *зак.* Размяць у хадзе. Ураньні як устану, дык ногі саўсім ня служуць, тады трохку-патрошку рысха́джў пы хаці, лі двыра па-ту́пыю.

Расхадзіцца *незак. перан.* 1. Пачынаць моцна балець. Знаю, чаго ў цябе рукі расходзюцца: сеч ня хочуць. 2. Распывацца, расцякацца. Гаворюць, буваюць такея слўчыі, што жоўць расходзіцца. Разыйціцца *зак.* 1. Пачаць моцна балець. Касіць — цяжолыя работа, пыкасіў — рука зь ніпрывычкі і рызыйшла́ся. 2. Расплысціся, расцячыся. У аднаго гырадзкога мушчыны жоўць рызыйшла́ся, апірацыю дзелылі.

Расхадовываць, расхадатываць *незак.* Выдаткаваць. неашчадна. Кылі будзіш так рысхадовывыць, у цябе у сымаго нічога ні аста́ніцца. Нілізя так рысхыда́тывыць, нада трохку акынамней жыць. Расхадовывацца, расхадатывацца *незак.* Выдаткоўвацца неашчадна. Неік яно

само нізаметна рысхадовывыіцца. Як пычало рысхыд'а-
тывыіцца, так і пашло паміж рук.

Расхакывацца незак. Пачынаць цяжка дыхаць. Трош-
ку кыпануў і стаў рысхакывыіцца. Расхакацца зак. Па-
чаць цяжка дыхаць. Ні так ужо многа і надзелуў, а рыс-
хакыўся, дык усё дно як ён горы варочуў.

Расхамутаць зак. перан. жарт. Вызваліць ад непры-
емнасцей, клопатаў. Дужа рад, што яны русхумуталі яго
ат етыя ніпріятнысьці. Расхамутацца зак. Вызваліцца ад
непрыемнасцей, клопатаў. Можа ты ўжо і сам русхуму-
таісься як-небудзь ат етых сваіх пріяцільніц? Расхамута-
ный дзеепрым. Ні нада яго другей раз пужаць, ён ужо
русхумутаный ходзіць.

Расхарахоніваць незак. Выклікаць ахвоту пашумець,
пазадавацца. Ці цябе толькі січас рысхырахонівыіць, ці
ўсігда табе спакою ні буваіць? Расхарахонівацца незак.
Распачынаць шум, задаванне. Я ўжо віджу, што ён рыс-
хырахонівыіцца. Расхарахоніць зак. Выклікаць ахвоту
пашумець, пазадавацца. Нешта цябе сян'ня ціряшчур
рысхырахоніла. Расхарахоніцца зак. Распачаць шум,
задаванне. Рысхырахоніўся, што ні пытхадзі к яму. Рас-
харахоненый дзеепрым. Мне ён і рысхырахоніный ня ду-
жа важын.

Расхарошый прым. звыч. іран. Вельмі добры. Ты яго
шчытайш рысхарошым, ну й шчытай, можа табе дужа
нада.

Расхахкацца зак. Пачаць цяжка дыхаць. Што ты, час
пыработуў і ўжо рысхакхыўся, а каб ты дзень у дзень
пыстыяў так, што б ты тады скызаў?

Расхватыванне н. перан. Спешка. Знаім мы яго рыс-
хв'атывыньня: сядзіць русусолівыць, а дзела будзіць
стыяць.

Расхватывацца незак. перан. Рабіць з ахвотай Не,
Баріс ні такей чылаvek, што станіць рысхв'атывыіцца,
усігда вагым. Васіль ні станіць дужа рысхв'атывыіцца, ён
усё ўремя вагым: пыстаіць, пакуріць, пыгамоніць сь кім-
небудзь.

Расхіснуцца зак. Расхінуцца. Пулушубык рысьхіснуў-
ся, нічога пулушубык, а пад ім пінжачок зымасьліный-
зымасьліный.

Расхітыванне н. Расхістванне. Бярися зу лупатку, нія-
кыя расьхітывыньня тут ні паможыць: камель товіст.

Расхітываць незак. Расхістваць. Пасоджыныя дзеріў-
ца нілізя расьхітывыць, яно тады нізашто ня пріміцца.

Сколько ні расьхітывый, а зямлю аткідаць прідзіцца. Расхітывацца незак. Расхіствацца. Кольля крепка сядзіць, ні расьхітывыіцца, нада лупаткью кыпануць, іначы ні пывырываіш. Расхітаць зак. Расхістаць. Што, кылі ты рысьхітаў, сучок айдзе-то ёсьць унізу і ні выцягыіцца. Расхітацца зак. Расхістацца. Во рысьхітаўся клён, глядзі, пыляціць на крышу, пыдавіць усё і патрець. Расхітаный дзеепрым. Мы рысьхітаный пацсошык вьцігнулі: у пятлю прадзелі палку, плячом упёрліся, ён і палез.

Расхлехатаць зак. перан. Увесці ў злосць, выклікаць гнеў. Нешта Іванёнка рысхліхытала, места сабе ні находзіць. Расхлехатацца зак. 1. Пачаць моцна кіпець. Абоя чугункі рысхліхыталіся, чаго ты іх ні цягніш. 2 перан. Пачаць моцна злаваць. Буваіць, за мелыч рысхляхочыцца, што ні ўгываріць. Расхлехатаный дзеепрым. Туды-нызад носіцца рысхліхытанный, гатоў, кажыцца, укусіць каго.

Расхліпацца, расхліпкацца зак. Распачаць плакаць усхліпваючы. Із-зы такея ірунды ты расхліпыйся, стыдна, сайсім стыдна. Луччы ня трогыйся з ма́лыю, расхліпкыіцца, што ні ўгываріць будзіць.

Расхліпцецца зак. Пачаць выяўляць неадольнае жаданне. Вы нешта рысхліпцеліся як дзяўчонкі якея, мальчыкым стыдна етык хліпцець.

Расхлістываць незак. Расхрыстваць. Айт, усігда кыўнярі расхлістывыіць і ходзіць як якей фулюган. Расхлістывацца незак. Расхрыствацца. Ні нада расхлістывыцца, ета нікрасіва, зышпіліся як усе.

Расхлынкацца зак. неадабр. Пачаць бязмэтна блукаць. Мутруноўніны госьці расхлынкыліся пы дзяреўні, туды-нызад, нічогінічка ня дзельюць, а маглі б троху ёй паможч.

Расхлыскацца зак. 1. Пачаць часта біць, лупцаваць. Чаго ты расхлыскылыся, словам нада увішчаць, а ня біць. 2 перан. Пачаць занадта часта выпіваць. Расхлыскыліся адзін піріда дным, куляюць чарка пы чаркі і куляюць.

Расхлябтацца зак. Пачаць прагна хлябтаць. Рысхлібталіся каты усё дно як судык троя ня елі, ці можа ты іх ня корміш.

Расхрапецца, расхрощацца зак. Пачаць моцна храпіць. Як рысхрапецца, дык я яго пад бок штурьхаю. Во гаворіць, ня сьпіцца яму, расхрощацца, што комін калышыцца. Яму нядоўга расхрощацца.

Расхрыста м. і ж. Расхрыстаная асоба. Во расхрыста, гузікыў некылі яму ўшыць. Як табе ня стыдна такою расхрыстыю хадзіць!

Расхуркаца зак. Разбурчаца злосна. Буваіць, зы такую мелыч расхуркыіцца, што нымальны чылавек пра ета дайжа ні гываріў ба.

Расхурхулеца зак. 1. Пачаць моцна кіпець. Чугун русхурхулеўся, чаго ты ні цягніш. 2 перан. іран. Пачаць моцна злаваць, бурчаць ад злосці. Дынілёнык русхурхулеўся як набітый гаршчок, яго ніхто нісколька ні пынімаіць.

Расхыкаца зак. неадабр. Пачаць стоена бурчаць. Чаго ён расхыкыўся, што яму хто ні ўладзіў? Як расхыкыіцца другей раз, ні ўгываріць.

Расхырлеца зак. Пачаць марнець, занепадаць. Нінкін мужык пасьледнія ўремя нешта расхырліўся. Абоя рысхырлеліся, дычка прібігаіць, ні спруўляіцца за імі уха́джывыць.

Расцілікаца, расцілікаца зак. Расціўкаца. Цёпла дужа стала, птушычкі рысьцілікыліся. Нейкыя птушка рысьцілілікылыся ны бярэзкі, кажныя ранья пяець.

Расціўкаца зак. 1. Пачаць працягла ціўкаць. Во расьціўкыліся віряб'і, усё дно як пра нешта гаворюць. 2 перан. гумар. Пачаць працягла гаварыць. Як расьціўкыіцца ма́лыя, усё мне піргаворіць.

Расцургаца зак. неадабр. Пачаць бяздумна раздаваць. Чаго ён так расцургыўся, усё рыздаець, як жыць саўсім ні збіраіцца.

Расцыгаца зак. Пачаць моцна пішчаць (пра куранят). Ціпляты ўжо знаюць, што іх корміш, трошку пабегыюць, а тады сыбярцуца лі парога, расцыгыюцца: дывай есьць.

Расцыўкаца зак. Пачаць часта моргаць. Я ні знаю, ты ў яго пыпытай, чаго ён расцыўкыўся.

Расцяпаца, расцяпкаца зак. 1. Распачаць зацята сячы. Што ён тама мысьцяріць, рысьцяпныўся, што заўтрікыць ні дызавесься. Рысьцяпкыліся лі калёс, думыюць пычыніць г заўтриму, у горыд паехыць. 2 перан. Пачаць ляскаць зубамі. Рысьцяпныўся нешта сыбака, прівяжы, каб ня кінуўся ны каго. Сьвіньня як рысьцяпкыіцца, тады луччы ні пытхадзі, ато хваціць можыць.

Расцяпісты прым. неадабр. Някемлівы, няўважлівы. Нейкій ён у любом дзелі рысьцяпісты, куды ні па-

шли, што ні скажы зьдзельць, у яго як нада ні пулуча-
іцца.

Расцяробка ж. Расцяроб. У іх пырядышний кусок
рысьцярэбкыў ёсьць, а што яны зь імі будуць дзельць,
я ні знаю.

Расчапываць незак. Расхістваць у гняздзе, у дзяр-
жанні. Ні рышчáпывыі ножык, ён і так чуць дзяржыцца.
Расчапывацца незак. Расхіствацца ў гняздзе, у дзяржан-
ні. Дольта стала рышчáпывыцца, прідзіцца новыю руч-
ку дзельць. **Расчапаць зак.** Расхістаць у гняздзе, у дзяр-
жанні. Сам ты і рышчáпыў лязо, цяперя выкініш ножы-
чык, а ён войстра резыў. **Расчапацца зак.** Расхістацца ў
гняздзе, у дзяржанні. Сьпіцы ў кытках рышчáпыліся, ка-
лі пывысыпáюцца ны дарогі. Каткі рассохліся і рышчá-
пыліся, могуць сьпіцы пывывáлівыцца, хуць нымачы.
Ножык рышчáпыўся і вывáліцца ш чырына. **Расчапаныі**
дзеепрым. Рышчáпыныя дрябіны ездзюць ува ўсе бакі.

Расчатый дзеепрым. Пачаты, не даведзены да канца.
Рышчáтыя кросны стыяць усю зіму, ніяк ні даткець.
Дакуль у цябе эта рышчáтыя гліна будзіць ліжаць ны
масту?

Расчмыхацца зак. Пачаць чмыхаць, капрызнічаць,
выражаць незадаволенасць. **Расчмыхылыся** карова, ні
бярэць піць, відна, ты сáльныя што памыла. Ты ішчэ
паспробый яму угадзі, дзугей раз як расчмыхыцца, дык
куды там!

Расчубаціцца зак. жарт. Расшумецца. Ого, як рушчу-
бáцілыся зы свайго Андрэя, ні ўспакоіць было.

Расчыкрыжыванне н. жарт. Разразанне. Не, раз ня
ўмеіш, то ні бярыся, пыглядзі на Пецькіна рышчыкрыжы-
выньня, во эта работа!

Расчыкрыжываць незак. жарт. Разразаць. Бярысь-ка
ты гарбуз рышчыкрыжывыць, у ім далжно сьпелыя семя
быць. **Расчыкрыжывацца незак.** Разразацца. Неік жа у
цябе дужа крива рышчыкрыжывыцца, дайжа анучы с
такога куска ня вьбіріш. **Расчыкрыжыць зак.** Разрэзаць,
парэзаць. Бáлывыўся з ножычкым, пакуль руку рышчы-
крыжыў, насіся цяперіцька с цацкыю. **Расчыкрыжыцца**
зак. Разрэзацца. Бруквіна рышчыкрыжылыся ікраз пу-
пылам. **Расчыкрыжаныі дзеепрым.** Рышчыкрыжыныю
булку хлеба пылажыў, кусюган сала унёс і сам пабег.

Расчынанне н. Пачынанне, пачатак. Доўга прідзіцца
ждаць яе рышчынаньня, с кумою ішчэ ня ўсё пірыгыва-
ріла.

Расчыняцца *незак. перан.* Крычаць. Нечыга рышчы-
няцца, работыць нада, ато прывык горлым свае правы
дыкавыць, — рукамі бярыся.

Расчыслянне, расчысліванне *н.* Меркаванне. Па-мой-
му, нічога с твайго рышчысьляньня ні палучыцца, некылі
будзіць Аўсяёнку паможч табе. Ты, канешня, задумывыў
многа чаго здзельць, ды нічога ні пулучылыся с твайго
рашчысьлівыньня. Нічога ні пулучылыся зь яго рашчысь-
лівыньня, пірхітрлі яго Цімышыняты.

Расчысліваць *незак.* Меркаваць, разлічваць. Яны
рашчысьлівылі саўсім ну другога: што Хвічанок па-
едзіць, а ім уся пастройка астáніцца. Не, тута нада іначы
рашчысьлівыць.

Расчышчаць *незак.* Ачышчаць ад хмар (пра неба).
Сколько дней хмаріла і хмаріла, а сянья наныч рышчы-
шчаіць, відна, пыдмарозіць к ранню.

Расшабуцецца, расшабуціцца *зак.* Пачаць моцна шу-
мець, вычвараць. Кіряёнкі рушшубуцеліся, пы гылысáх
чутна. Ніхай напробыць рушшубуціцца, яго жыва уні-
муць. Хвіршалёнку нядоўга рушшубуціцца, у чарку па-
нюхыць і гатоў.

Расшаваліваць, расшаволіваць *незак. перан.* Раска-
турхваць, прымушаць дзейнічаць. Самі яны ня дужа
возьмуцца зы работу, ня дужа пытхвátныя, іх нада рыш-
шывáлівыць. Ты як станіш яго рышшаволівыць, дык ён
адзін усю работу пірядзельіць. Расшавалівацца, расша-
волівацца *незак.* Рабіцца дзейным, актыўным. Ці яны
патрошку рышшывáлівыюцца ай усё ны стырыкоў надзе-
юцца? Ікывіняты патрошку рышшаволівыюцца, можа і ў
іх дзела пойдзіць.

Расшалапутнічацца *зак. іран.* Разбушавацца бяссіль-
на (пра палахлівага). А што с таго, што Сахроный сын
рышшылапúтнічыўся, каму ён дужа важын?

Расшалуджыванне *н.* Імкненне пакуражыцца, пака-
заць сябе. Як возьмуць хлопцы за шкырку, айдзе яго
рышшалуджывыньня дзеніцца, зразу пыспыкайнеіць.

Расшалуджывацца *незак.* Пачынаць выхваляцца, ку-
ражыцца. Да не, нічога ні было, Лаўрыныў маліц пычаў
рышшалуджывыцца, дык яго зразу асадзілі.

Расшалудзівіць *зак. неадабр.* Выклікаць ахвоту па-
выхваляцца, пакуражыцца. Нешта ціряшчур сянья
Ігнацёнка рушшулудзівіла. Расшалудзівіцца *зак.* Па-
чаць выхваляцца, куражыцца. Ета нада было толька пы-
глядзець, як Цімошыніны мальцы рушшулудзівіліся.

Расшалудзіўлены́ дзеепрым. Стыяць рушшулудзіўліныя кылы Сьпірідонывых, рукі ў бокі.

Расшаматаць зак. перан. Патачыць (пра шашаля). Чэрві зывяліся і рышымыта́лі хату, ажно вецір у сьценых сьвішчыць. Расшаматаца зак. Расхістаца (у гнязде, ва ўмацаванні). Кыляска рышымыта́лыся, чуць дзяржыцца. Расшаматаны́ дзеепрым. У асіні у первы́ чэрві заводзюцца: ліжалі пыць сьцяною асінывыя палкі, хваціўся я ны днях — рышымыта́ныя кругом.

Расшарахываць незак. перан. Рваць, расціраць. Ні нада рышыра́хывыць рукаўкі. Расшарахываца незак. Рваца, расціраца. Ны ма́лых скоро ўсё рышыра́хывыцца. Расшарахаць зак. Парваць, расцерці. Рышыра́хыў руку ды крыві. Расшарахаца зак. Парваца, расцерціся. Патроху-патроху і рышыра́хыліся полы. Расшараханы́ дзеепрым. Рышыра́хыныя каб якім пырашком прісыпыў.

Расшарпыванне н. Раздзіранне, расшастванне. Дам я табе зы рышар́пывыньня, кажны́ дзень зышываць ні спруўляюся, як пашоў на вуліцу, так і іўля́цца зь дзіркімі кругом.

Расшарпываць незак. Ірваць, расшастваць. Ма́лыя ня толька твае, яны ўсе быйстра рышар́пывыюць адзёжу. Расшарпываца незак. Ирваца, расшастваца. Пу кустах усё рышар́пывыцца, то там зачэ́цца, то там. Расшарпаць зак. Парваць, расшастаць. Зы зіму́ рышырпа́ў пулушубык, у лес ездзіўшы, толька што на ім дзяржыцца. Расшарпаца зак. Парваца, расшастаца. Твае штаны рышырпа́ліся, ськінь ды надзень новыя. Расшарпаны́ дзеепрым. Ні пайду ж я у рышар́пыны́ кохці на людзі. Усё рышырпа́ныя уськінуў на сенцы.

Расшарудзіць зак. Надаць імпэту. Эта ж іх Клімчанкоў меншы́ сын рушшурудзіў так. Расшарудзіцца зак. Пачаць з большым імпэтам збіраца, рыхтаваца. Ільлёвы ні на сьмех рушшурудзі́ліся, думыюць ладна гасьцей устреціць.

Расшвагрыцца зак. жарт. Перастаць быць шваграмі. Нешта вы дужа скоро рышшвагрі́ліся, у сваіх пыхадзіць ні пасьпелі.

Расшвагрэ́ніцца зак. жарт. Перастаць быць швагеркамі. Сяньня яны пышвагрэнюцца і ціразь месіць рышшвагрэнюцца, ім нядоўга.

Расшвіргыванне н. Раскідванне са злосцю, шпурлян-

не. Ні пупала я вас на етым месьці, я б вам дыла зы рашшвірьгывыньня.

Расшвіргываць незак. Раскідваць са злосцю, шпурляць. Кажныя раньня шукаіць свае вязёнкі і ўсё рашшвірьгывыіць,— не, каб усігда класьць на места. **Расшвіргывацца незак.** Раскідвацца са злосцю, шпурляць. Нечыга рашшвірьгывыіцца, ішчэ сухой скарінкі рад будзіш. Што йта, як за што бяресься, дык у цябе ўсё рашшвірьгывыіцца. **Расшвіргаць зак.** Раскідаць са злосцю, расшпурляць. Узяўся шукаць свае вязёнкі, усё рышшвірьгаў, цяперя саўсім нічога ні найдзіш. **Расшвіргацца зак.** Пачаць раскідаць са злосцю, шпурляць. Чаго ты рышшвірьгаўся, як нада пірiкласьць ня можыш, ці што? **Расшвірганый дзеепрым.** Нешта тут усё чыста рышшвірьгана.

Расшкарудзіць, расшкаруднічаць, расшкарыднічаць зак. Выклікаць ахвоту вычвараць. Дужа яе рышшкарыюдзіла, ціхысьці ёй нійдзе німа. Ну што, цябе і сяненья рышшкарыюднічыла,— унім цябе нійдзе ні найдзіць. Івана ня меншы рышшкарыюднічыла тады, ета яны толька муўчаць. **Расшкарудзіцца, расшкаруднічацца, расшкарыднічацца зак.** Пачаць вычвараць. Мыланкіны хлюсты як рышшкарыюдзіліся, чуць-чуць угываріў іх троху Цімашоньк. Ні пасьпеў ён рышшкарыюднічыцца, яго ўзялі крепінька і асадзілі. Дужа ён пасьледнія ўрэмя рышшкарыюднічыўся, ніякыга зьдзержу німа.

Расшкумарджываць незак. Ірваць, драць. Мульчуганы рушшкумарджывыюць штанёнкі, зы вірiб'ямі лазіўшы ды ны дзірiвах. **Расшкумарджывацца незак.** Ірвацца, драцца. Чаго ны табе уся адзёжа так рушшкумарджывыіцца? **Расшкумардзіць зак.** Парваць, падраць. Ны бярэзку uzyдраўся, а тады нызад ехыў, рубашычку рушшкумардзіў усю чыста. **Расшкумардзіцца зак.** Парвацца, падрацца. Твыя кухвайчка саўсім рушшкумардзілыся, ні ныдзівай ты яе нікуды. **Расшкумарджаный дзеепрым.** А вазьмі ды надзень свае рушшкумарджыныя штонікі, ірваць жа ты дужа хырашо ўмеў.

Расшкуматыванне н. Раздзіранне на кавалкі. Што табе дасьць такая рушшкуматывыньня? — нічога.

Расшлындацца зак. Пачаць пастаянна бадзяцца, швэндацца. Нешта Дзім'янкi рашшлындыліся, як дзень, так і пашлі, і пашлі, як яны тута жыць ні зьбіраюцца.

Расшмыгыванне н. неадабр. Марнатраўства. Прі та-

ком рашишмыгывыньні ў цябе скоро нічога ні аста́ніцца, нада даць, ну нада ўмець і падблюсьць сабе.

Расшмыгываць незак. неадабр. Раздаваць невялікімі часткамі непрыкметна. Нечыга рашишмыгывыць дабро, ня ты яго ныжыва́ў і ні нада рыспы́ріджа́цца. **Расшмыгывацца незак.** 1. Раздаваць невялікімі часткамі непрыкметна. Дужа пычыла рашишмыгывыцца с салым, глядзі, к вясне ні куска ні астане́цца. 2. Выдаткоўвацца, марнатравіцца. Туды-сюды і рашишмыгывыцца ўсё. **Расшмыгацца зак.** 1. Пачаць раздаваць невялікімі часткамі непрыкметна. Рашишмыгылыся Ільлёўна, дужа шурока паехыла, так многа ні ныхызья́йствы́ць. 2. Выдаткавацца, змарнатравіцца. Трошку кусочыкі былі, дык неік нізаметна рашишмыгыліся. **Расшмыганы́ дзеепрым.** Што ж ты, рашишмыгыныя думы́ш нызад вярнуць?

Расшмыкываць незак. Раздаваць па дробязях. Стала хызья́йнічыць тут, усё рашишмыкывыць, рыспы́рядзі́цьлька тыкая-то. **Расшмыкывацца незак.** 1. Раздаваць па дробязях. Як станіш рашишмыкывыцца, нічога ў цябе ня будзіць. 2. Марнатравіцца. Каб ты думыла́ ныпрэ́д, як жыць, так ба у цябе ні рашишмыкывылыся нічога. **Расшмыкацца зак.** 1. Раздаць па дробязях. Тады зразу рашишмыкы́ся, а січас у сымаго і тога німа, і тога. 2. Змарнатравіцца. Неік нізаметна рашишмыкыліся каноплі, сістра пыпрасіла, тады Клімчанок узяў, то таму, то другому — і німа. **Расшмыканы́ дзеепрым.** Нічога ты ні пазычыш, у яе даўно тэя грошы рашишмыкыны.

Расштурханы́ дзеепрым. Раскатурханы. Яны ўжо рашиштурьхыныя стыялі, як пыдыйшлі нашы хлопцы. Рушиштурьханы́х іх унімаць было нятрудна. Ён і рушиштурьханы́ ня дужа хочыць пыдымацца.

Расшураць зак. Разагнаць энергічна. Мы ўжо думылі, воўк, а ета сыбака рушшуря́ў авец. **Расшурацца зак.** Пачаць бегаць, ганяцца энергічна. Чаго ты зы ма́лымі рушшуря́ўся, нашто яны табе? **Расшураны́ дзеепрым.** Трудна рушшуря́ны́ скот сыбіраць.

Расшчапуліваць незак. Расшчапляць. Што ж ты сы свытамі губ ні рышишчапу́лівы́ш? **Расшчапулівацца незак.** Расшчапляцца. Дужа сільна ударіў руку, пальцы сагнуліся і ня хочыць рышишчапу́лівыцца. **Расшчапуліць зак.** Расшчапіць. Ты ж выйдзі, зь людзямі пысядзі, губы рышишчапу́ль. **Расшчапуліцца зак.** Расшчапіцца. Во дружба: абняліся — рышишчапу́ліцца ня могуць. **Расшчапулены́ дзеепрым.** У яго ра́нітыя рука, пальцы усё

ўремя дзяржыць рышшчануліныя, ня можыць сагнуць.

Расшываць незак. перан. Прымацоўваць распоркі. Козлы рышшываюць, каб яны ні рызыжджались і ні сха-дзіліся. Расшыць зак. Прымацаваць распоркі. Зьдзельіў сталюгі і зразу рашшый, яны тады крепка стыяць будуць. Расшытый дзеепрым. Рашшытыя козлы нікуды ні павернуцца.

Расяніць незак. Расіць. Пыткысай рукаўкі, ні нада рысяніць. Расяніцца незак. Расіцца. Ня йдзі пу лугу рысяніцца, абыйдзі дарогую, ато будзіш мокрый пы калені.

Ратазявіць, ратазеіць, ратазяўнічаць незак. Праяўляць разявацтва. Сколька ты ішчэ будзіш рытызьявіць тут, такей-то інцірес увідзіла. Умесьці са ўсемі і мыстыялі, рытазеілі, там нічога ні пыняць было. Хваціць рытызьяўнічыць, пыцьцягывый сядзёлку, ужо, відзіш, нікога ні астаецца, усе едуць.

Ратазяў м. Разявака. Большэй маліць і такей рытызьяў, нада ж было глядзець, куды скот пашоў.

Раўнейшанькій, раўнейшанечкій прым. Больш роўны, раўнейшы. На прівізкі нада раўнейшынькіх паплецінык выбрыць, с кривых нічога ні палучыцца. Раўнейшынічкія лазінкі аткладзі дно заплесьць.

Раўчына ж. Раўчук. Ні нада бегыць, зы раўчыныю твоя карова, ны атаві. Памянш. раўчынка. Нібыльшая раўчынка, а зь бёрвяном ні пірyedзіш, прідзіцца далёка аб'іжджаць.

Рашэтнік м. Паплёт. Ён пырядышна рашэтніку нывазіў, хваціць на ўсю пастройку. Памянш. рашэтнічак. Ніважный рашэтнічык, тункуват, можна было луччыга выбрыць.

Рашэчанне н. Прымацоўванне паплёту. Ты ня то што накрыйш, а з рашэчыньнім ды зімы дыцягніш.

Рашэчаннік м. Той, хто прымацоўвае паплёт. Сідзяць на крышы рашэчыньнікі, патроху капошуцца. Рашэчанніца ж. Во й ты сюда лезіш, рашэчыньніца ныйшлася.

Рватый дзеепрым. Рваны. Рубашка рватыя грязныя, штаны аптрёпыныя — і ходзіць, ня стыдна яму. Тама рватыя травы многа, укіль пырысятым.

Род м. перан. Ураджай. Сёліта ну гуркі ня род. Кылі род, дык і бяз гною уродзіць, а буваіць, і гноім укладзеш, і нічога ні нымалоціш.

Роенне н. Мроіва. Тваё роінья ўсім ныдаела, усё табе разныя ірунда роіцца.

Розгляды мн. Звычай знаёміцца з нявестай і яе маё-

масным становішчам. Якея цяперіцька розгліды, ета у старыя ўремя ездзілі сьпіцыяльна. А можа і ты сходзіш у розгліды, як сьвякроўка твоя хадзіла.

Розыйск м. Пошук, розыск. Ні знаю, ці дасьць етый розыйск што-небудзь, ці не. Пыдыва́лі на розыйск, і, знаць, нічога ні прішло. А ні клумі ты чылавека із розыйскымі сваімі.

Росачка ж. Расінка. Ты ж хуць росычку вазьмі ў році прымачыць, ато ў губы твае зысьмягнуць. Там на дне адна росычка астыва́лыся.

Рослый, рошчаны́ прым. Прарослы. Відна, з рослыга жыта мука: рызьбіва́іць, як учыніш, цеста ну лупату ні ўскладзеш. З рослыя мукі хлеба ні сьпякеш. У яго ночвы рошчыныга ячменю стыяць, відна, к свадзьбі гатовіцца.

Рось ж. Імжа. Кылі рось, дужа дренна, усё прыпіта́іцца сьірысьцю, дзелы́іцца, што ні ўзяцца.

Рошчый: рошчый-сушчый жарт. Існы, святы. Скот як уваліцца у ямень, во тады будуць вам рошчыя-сўшчыя. Як зывядзець свае рошчыя-сўшчыя песьні, ні піраслухыць.

Рубчына ж. Рубец, лахман. Тута во нейкыя рубчына, іна будзіць церць. Прібеглі, дык на іх рубчыны сухея ні было. Во ны скамейкі вазьмі рубчыну ды накінь ны сябе. Памянш. рубчынка. Нібыльшая рубчы́нка, а будзіць мішаць, луччы вьірызыць. Погріб кыпаць і ета рубчы́нка ладна будзіць.

Рудзянец, рудзянецца незак. перан. Рабіцца брудным, заношвацца. У пыльный рабоці усякыя адзежына зразу рудзянеіць. Твоя верхніца рудзянецца стала, ні ныдзівай большы, я памью.

Рука́нне н. Вітанне з поціскам рукі. А я дык ні люблю етыга рука́ннья: учора відзіліся, а сяньня узноў з рукою бігаць адзін кы днаму; ну ета ўжо кылі год ня відзіўся, тады пурука́цца нада.

Румзала м. і ж. неадабр. Румза. Во завёўся рю́мзыла, зы канхвеціну плачыць. Быльшая дзяўчонка, а тыкая рю́мзыла, ажно стыдна.

Румзанне н. Плач. Як ремня палучыш, тады ныпраўдышныя рю́мзыньня будзіць. Ні аднаго дня ні а́пходзіцца бяз рю́мзыньня.

Румяністы́ прым. Румяны. Румяністых бульчык нукупляў, зы маліну пойдучь з мылаком. Памянш. румя-

нісценькій. Ого якіх ты румянісьцінькіх крiньдзялькой
ныпiкла!

Рупатліва прысл. Старанна. Нувумёнык рўпытліва ні
работыў і работыць ня будзіць.

Рупатнік м. Руплівы чалавек. Каб ён быў рўпытнік,
дык ба ні стыяла пуня бяс крышы трецьцiй год. Памянш.
рупатнічак. Эта iзвесныі рўпытнічык, ждэжэць, каб зы
яго хто-небудзь зьдзелыў. Рупатніца ж. Каб ты была та-
кою рўпытніцыю, як Хвенька, пырядык ба ў хаці быў.

Рупенне, рупленне н. Руплівасць. Калі ня будзіць
рўпiньня, ня будзіць і жызьні, эта я хырашо увызна́ла.
Якая ў яго рупліньня, ні за што узяцца ня хочыць, кылі
што нада зьдзелыць, усюдых сыма.

Руханне н. 1. Рохканне. Я ў копкых чула сiчас нейкыя
рўхыньня. 2 перан. груб. Гаворка, адказ. Мне ня меншы
ныдаела яго рўхыньня.

Рухаць незак. 1. Рохкаць. Сьвіньні даўно рўхыюць,
нада хут травы укiнуць. 2 перан. груб. Гаварыць. Што
йта ён у цябе етык рўхыіць, я б яго жыва атаўчыла ат
такея прiвычкі.

Рухканне н. Рохканне. Не-а, нiйдзе я нiякыга рўх-
кыньня ня чуў, я тут паўзьнізьзім iшоў.

Рухкаць незак. Рохкаць. Можа ты чуў айдзе-небудзь
пацьсьвінкі рўхкыюць, зьбеглі мае і ні найду.

Рухнуць зак. перан. Рынуць гуртам, грамадой. Усёю
дзярэйнію рўхнулі ў лес, ягыд тыкі сёліта дужа многа,
асыпаюцца людзі.

Ручкі мн. 1. Верхнія планкі (у калёсах). Рўчкі ў ка-
лёсах чуць лiпяць, вот-вот рассыплюцца, мiняць нада.
2. Мера паклажы (у калёсах). Калёсы глыбокія, рўчкі
сена натопчыць пуды два і вязець двору.

Рыгала м. і ж. неадабр. Плаксун. Во рыгыла разрiом-
зыўся, угыварiвыйця яго с канхветкыю.

Рыннік м. Капаннік. Ня дужа ахотня твае рыньнікі
варушуцца. Рынніца ж. Зымарiлыся рыньніца, чуць клы-
пыіць, сянiня тыкі ладныі кусок сыгналі.

Рыскоўнасць ж. Рызыка. Ох, iкая ў Райчонка рiскоў-
нысьць, на што хочыш гатоў. Рiскоўнысьць нада, ну кы-
лі цiряшчур, дык нiхырашо.

Рэдчына ж. Адно калiва рэдзькі. Во такую реччыну
апчысьціў, пыкрышыў, натоўк с солью, с цубулію і
пад'еў. Памянш. рэдчынка. Прiнясі пару реччынык, я
зьдзелыю, дзеці нiчога ядуць.

Рэзаннік м. Той, хто рэжа, пiлуе. Во яны якея ре-

зыньнікі: сьпяць у саломі, худзь ба табе што. Рэзанніца ж. Эта резыньніца як возьміцца, дык дзела зыгріміць зразу.

Рэзаць незак. перан. Моцна кусаць (пра аваднёў, мух і інш.). Ух, вадні скот січас режуць, каровы, бедныя, пряма ні знаюць, куды хувацца.

Рэмень м. Рэмень. Памянш. рэмушак, рамушок, рамушочак. У мяне быў дужа харошы рэмушык, ды пырвайся. Па-мойму, етый рэмушок трошку луччы, ён крысівей. Каб пільнуў рэмушочыкым, тады б ён зарёкся бальвыцца. Павеліч. рэмнішча. Во ремнішча, во каб апёк еткім!

С

Сабачкі мн. перан. Насенне траў, якое чапляецца за шэрсьць, адзенне; ваўчкі. У грывы конім сыбачык пыналезла многа-многа. Увосінь пы якой траве пройдзіш, сыбачкі як пынычыпляюцца, дык ні тыбрацца.

Сабашня ж. груб. Хлусы, нягоднікі. Нілізя было падумыць, што ў іх тыкая сыбашня сыбярэцца.

Сабраджаны дзеепрым. Сабраны. Мы сыбраджыны скот чуць удзержылі, ціляты ірвуцца, бігаць куды пу-пала.

Сабугорыванне н. Агорванне (пра будынак, прыладу, рэч і інш.). Знаіш, можыць нічога ні пулучыцца зь яго субугорывынья, тама лесу ні хвытаіць.

Сабугорываць незак. Агорваць (будынак, прыладу, рэч і інш.). Табе ж нада думыць якую-небудзь хаччыну субугорывыць, як жа так пу чужых вуглах шылацца. Сабугораны дзеепрым. Яны такея хызііва, што і субугоріныю хаччынку пусьцюць на вецір. Айт, з гнільля пунчына субугоріна, дык ці пуню будзіш шулюваць.

Савіць зак. Звіць. Што дзелый — ня дзелый, а вожкі нада у первыю вочылідзь савіць, нечым зыважджывыць. Савіцца зак. Звіцца. Хадзі пойдзім, вярёвычка можыць пазьней савіцца. Савітый дзеепрым. У цябе ёсьць савітыя вярёўка, можна вядро вады вьцігнуць.

Савяточанны прым. Чачоткавы. Сывяточынныя калодычкі Дзяніс умеў вырізаць, у яго лоўка пулучалыся.

Сагінанне н. Згінанне. Нешта ў цябе стала дужа цяжолья сыгінанья, пыстарей ты ці што.

Сагінаць незак. Згінаць. Іш, ікая вудыль эта карова, дайжа гылавы ня хочыць сыгінаць, трыва ні ныравіцца.

Сагінацца *незак.* Згінацца. Ні такей ты ўжо старік, што табе цяжола сыгінáцца.

Сагнаць *зак. перан.* Убраць (зжаць, выкапаць). Пы лáдныму кусочыку сыгна́лі ды абеда, а посьлі беда меншы жжалі. У вас кыпáльшчыкыў многа, вы зы два дні згоніця етыя палоскі. Сагнаты́ дзеепрым. Я ўжо відзіў, што вашы участкі сыгна́ты ды кынца.

Сагнісьць *зак.* Згнісці. Сколька таго сена скошына, дык і тоя сыгніець, дождж ні на дзень ні ўнімаіцца.

Саграбанне *н.* Зграбанне. Ці ты ні знаіш іхныга сы-грібáньня: лягуць дый будуць спаць.

Саграбаць *незак.* Зграбаць. Толька пычалі сыгрі-баць — дождж аткуль ні вазьмісь, і нібальшэй, а ў копы класьць ня будзіш. Сагрэсьць *зак.* Згрэбці. Мы сваё сы-гряблі ды дыжджа, чуць справіліся. Сагрэб усё тряхоля і пылажыў ны крываці. Сагрэбены́ дзеепрым. Сагребі́ному сену дождж ні страшын, а во ў пакосых пыгніець.

Сагразіць *зак.* Здзейсніць пагрозу. Каму ты сагрозіш, есьлі кініш усё? Ну што, сыгразіў ты ім? — яны як сьмяліся, так і сьмяюцца.

Садануцца *зак.* Моцна ўдарыцца. Дужа астарожна там лазь, упацёмкых як сыданесься ап што, у вычах іскры зыскáчуць.

Саджанне, саджэнне *н.* Пасадка. Эта ні сыджáньня, што ямку в́ыкыпыў і зарыў, пыд яблынку гною нада пы-класць, чырназёму, а тады садзіць. Ні ныравіцца мне тваё саджэ́ньня.

Саджаннік, саджэннік *м.* Той, хто саджае. Такея з вас сыджáньнікі, што дзеріўцы ні прінімаюцца, вун у Зыхара усё кругом зялёна. Ідуць нашы саджэ́ньнікі з работы, ны-таўкліся. Саджанніца, саджэнніца *ж.* Кінула сыджáньніца ны грядзе цубулю і пышла некуды. Нешта ня відна твае саджэ́ньніцы.

Садзень, ссадзень *м.* Балючае месца на целе, дзе сцёрта або збіта скура. Аткуля ў цябе такей са́дзінь ну руке? Ладный са́дзінь пысадзіў, пыбалиць. Пыглядзі-ка, якей сса́дзінь ны калені, уся кожа зьдзьвінута.

Садзіцца *незак. перан.* Пераставаць расці (пра травы, пасевы). Ны прісосі што ні пасей, садзіцца, ні расьцець. Сесць *зак.* Перастаць расці (пра травы, пасевы). Ячмень узыйшоў нядренна, а тады жыра як ударіла, як сеў, і сядзіць пы пальцу. Дужа забойный быў дождж, прібіў, селі пасевы.

Садненне *н.* Боль у тым месцы, дзе сцёрта або збіта

скура. Ня столька сáдніньня, як ты прідумывыіш, тута саўсім нечыму сáдніць.

Садніца незак. Шчымець, пячы ў тым месцы, дзе сцёрта або збіта скура. Ногі пацёр цеснымі ботымі, цяперя сáдніюцца і абуць нічога нілізя.

Сажваць зак. Зжаваць. Цялёнык якую тряпку пупадзець і сажвець, а ні пасьпеіш выцігнуць з зубой, дык і праглоціць. Сажваный, сажватый дзеепрым. Рубашка вісела нізка, дык хвацілыся я — увесь рукаў сыжв́аный. Сыжв́атыя замый ды навесь прусушыцца, кылі дзірік німа.

Сажвяліць зак. Пажаваць, пажвакаць з цяжкасцю. Саўсім зубой німа, кусочык мякушку чуць-чуць сыжв́а́лію.

Сажмаць зак. Сціснуць. Сыжма́ў кулакі і кідыцца нізв́есна чаго к людзям. Сажмацца зак. Сціснуцца. Халодна дужа, куры у клубочыкі сыжма́ліся і сідзяць блізінька адна кылы днае. Сажманый, сажматый дзеепрым. Рысхáджыіць вогір с сыжма́нымі кулукамі. Сядзеў, зубы сыжма́ты, ні слова ні скызаў.

Сайстрываць незак. Сціраць пры вастрэнні. Ты ня столька войстрыш, столька сáйстрівыіш. Сайстрывацца незак. Сцірацца пры вастрэнні. Ты патпілык дужа крута дзяржыш, у цябе лязо сáйстрівыіцца. Сайстрыць зак. Сцерці пры вастрэнні. Усё лязо сайстрі́ў, а жалеза резыць ня будзіць, яно мякка. Сайстрыцца зак. Сцерціся пры вастрэнні. Тута уся сталь сайстрі́лыся, нада на́нываныварівыць. Сайстраный, сайстроный дзеепрым. Сáйстрі́ный ножычык резыць ня будзіць. Раз нывáрка сайстрéна, ніякыя тачэньня ні паможыць.

Сакатаннік м. перан. Балбатун. Сыкыта́ньнік як баба, завёў, што ні пірслухыіш. Сакатанніца ж. Во пыдрыстаіць сыкыта́ньніца, уся чыста пы мамі пышла.

Сакатня ж., сокат м. перан. Балбатня. Усім іхныя сыкытня́ ныдаела, ніхто слухыць ня хочыць. Во сокыту надзелылі, усё дно як у вас другога зыняція німа.

Саламіна ж. Салома (у самай малой, асобнай адзінцы меры). Іка́я сыламіна была, у сваё ўрэмя ні прібралі, сьцёрлыся, звыля́лыся — прыпала.

Саліна ж. Соль (у самай малой, асобнай адзінцы меры). Што ж ты дыжылася, саліны німа у вáрива укінуць, бягі пу людзях, пызычай. Во саліна, адною міску пасоліш. Памянш. салінка. Худзь ба салінка ны сталае — і сядзіць, нічога ня думыіць, усё дно як так і нада.

Салыпанне н. Высоўванне языка. Пастой с сылыпáнь-нім, січас рызьвяду поіла і вынісу, нап'есься.

Салыпаць незак. Высоўваць язык. Карова даўно стаіць кылы дзьвярей, сылыпáіць, жджэць яблык. Салыпнуць зак. Высунуць язык. Як сылыпнець, іна цябе цыліком зьліжыць, тады пысьмяесься.

Сальнік м. жарт. Кормны вяпрук. Ня дужа гладзеіць твой сáльнік, ты яму мукі жалеіш, так няскора пыгладзеіць. Памянш. сальнічак. Нічога сáльнічык рюхыіць у пуні, будзіць крошка зáтыўкі пра лета. Сальніца ж. Хваціць ужо ёй пырасіцца, будзіць сáльніца, стáрыя сьвіньня.

Салянуць, сальнуць зак. Крыху пасаліць. Сыляні-каты і мне трошку, уродзі як недысылы капуста. Мясца мы дужа ні нысáлівылі, трошку сальну́лі і пылажылі, у хылады яно ня спорціцца. Салянуцца, сальнуцца зак. Крыху пасаліцца. Рысьсякі кусочык на трі часьці, сылянецца і будзіць ліжаць у лыханку́, трі разы зытайкеш. Сколька тут сальну́лыся, сыпні яшчэ. Салянутый дзеепрым. Бульба сыляну́та, ну мала, нада б трошку большы.

Самааблог м. Самаабкладанне. Я ішчэ ні плаціў сёліта сымаблогу, нада будзіць аддаць.

Самаволец м. Неслух. Сымавольцымі растуць дзеці, бацькі з маткыю кáплі ня слухыюць. Самаволка, самавольніца ж. Ты ні знаіш, ікая іна ма́лыю сымаволка была. Чышчы зы мальца сымавольніца, хто што ні гаворіць, нікога ў рязон ні бярець.

Самаволіць незак. Самавольнічаць. Не, я б уніла, ай-богу ж ба, уніла, ні дыла б, як ты, сымаволіць.

Самадум, самадумец м. Неслух. Што етый сымадум сам сабе думыіць, чаго яго ні ўнімаіць ніхто? Дужа большэй сымадуміць, дайжа ні пынімаіць нікога, ці гываріця вы яму уняцца, ці ні гываріця. Самадумка, самадумніца ж. Штоб дзяўчонкі быць такою сымадумкыю, што надумылыся, то й тваріць. Яны ні прідумыць якея сымадумніцы былі.

Самаквасе н. Дачасна скіслы прадукт харчавання. Я напрыбывыла мылако — ні сырыкваша, а нейкыя сымыквасься, кіслыя дужа. Стыялі два гырлачы налітыя, узяліся сымыквасьсю.

Самасадам прысл. Самасеем, само па сабе, без пасеву. Тры пацсоніцы вырысьлі на бульбі сымысáдым, ды харошыя пацсоніцы, семя буйныя і самі як рэшыты.

Самасейка м. і ж. перан. іран. Пазашлюбнае дзіця. У яго дачкі сымасейка найшоўся, гадуюць кучыю. Па-

мяни. самасеечка. Стыр'яіцца дзеўка: другая сымасеічка радзілыся.

Саміцца незак. Паказваць на наяўнасць апетыту. Зраньня трошку с'амілыся, кажыцца б, зьела крупені зыбіляныя, нявестка зваріла, я дзьве ложки с'ірбанула — дос. Нічога ёй ні с'аміцца, нічога жалудык ні пр'інімаіць.

Самшыць зак. Пракласці мхом. Зу пуўтыра дня самшыбілі хату. Самшыцца зак. Пракласціся мхом. Калі самшыцца, тады й ладна, ета пунька ня к сьпеху. Самшоный дзеепрым. Хата у яго самшона і верх прызьведзін, асталыся толькі пычынаць крыць.

Самый займ. Самы. Памяни. саменькій, саменечкій. На тую с'амінькью мясьцінку пр'ішлі і ўзноў гр'ібоў ныбралі пы карзінкі, ды пасьці адных бырывікоў. Ета ж тыкая с'амінічкья рубашычка, як у майго Жэніка.

Санапрадка ж. Калаўрот (для прадзення нітак). Ны сыныпр'яткі прясць многа скарей, чым рукамі ны вір'цяно. Памяни. санапрадачка. Яму шэсьць гадоў было, а ён здзелыў такую сыныпр'ядычку, што адгледзіцца.

Сапасацельный прым. Такі, які прыдумвае, вычварае. Такей сыпыс'ацільный чылавек, усё як нарошня дзелыць, з м'удрыкымі, сь хіхікымі.

Сапожня ж. Абутковая майстэрня. Сапожня у нас ёсьць, толькі ў ёй пынімаюшчых сьпіцыялістыў німа, так, шынтрыпа, гвозд заб'юць, а большы нічога ня здзелыюць.

Сапсець зак. 1 абраз. Састарыцца. Ён і сапсеіць — ня жэніцца, дужа баіцца, каб яго быгаствым хто ні зыўладзеў. 2. Згнісці (пра дрэва, драўніну). Асіна ў сыром дужа скоро сапсеіць. Сапсельый дзеепрым. Етый жаніх твой нічога, толькі троху сапсельый.

Саракурчыкі мн. Лыкавыя лапці. Дзед мне, бувала, спляцець пары трі сырак'урчыкыў, я зіму бегыю.

Сарамыга м. Нелюдзімы чалавек, звыч. багацей. К сырам'ыгу як пупадзецца, тэй найчыць на сьвеці жыць, пыць сябе гресць. Узмацн. сарамыжына. Іхный дзед сырам'ыжына! Павеліч. сарамыжышча. Даўно ў нашый дзяреўні сырам'ыжышча пысяліўся.

Сарвануш м. жарт. 1. Рыба, якая сарвалася з кручка. Можа ты й відзіў якога-небудзь сырв'ануша, а рыбы ацьцябе я нешта ні даждуся. 2 перан. Хілы хлапчук. Нейкій сырв'ануш пы дваре бегыць. Памяни. сарванушак. Нада ён табе, етый сырв'анушык, ня трогый ты яго.

Сарвываць незак. перан. 1. Зжынаць з большага.

Пышла іна сарвывыць — крошка ячменю стаіць. 2. Зрываць (з работы). Устроіліся і ніхай работыоць, нашто табе сарвывыць. Сарваць зак. Зжаць. Нада сырваць сяньня, нашто лапічык кідаць, другей раз пріхадзіць із-зы яго. Сарваный дзеепрым. Зжаты. Туга я ні візала сырваный ячмень, у ём травы многа.

Саржавець зак. Зрабіцца іржавым. Сярпы, відна, мокрыя навесілі, хваціліся мы несць зубіць, а яны сыржавелі сайсім. Саржавельый дзеепрым. Сыржавелью пілою нічога ні атрежыш.

Сартамоніць, сартамоннічаць зак. Праморгаць. Куды яго ні пашлі, ён усюдых сыртамоніць. Вы самі сыртамоннічылі, можна было дні ны два раншы схадзіць.

Саскрабыванне н. Драпіна. У яе было простыя сыскрабывыньня, а відзіш, што пулучыліся.

Саскрабываць незак. Здрапваць. Нейкій прышчык ускачыў, ён пычай сыскрабывыць і, відна, грязь пупала, нарыў абрузуваўся. Саскрабывацца незак. Здрапвацца. Само ж яно ні сыскрабывыцца, ты сам што-небудзь дзелыш. Саскрабаць, саскрабнуць зак. Здрапнуць. Калі другей раз сыскрабыш, будзіць доўга балець. Дужа нежныя цела: чуць трошку сыскрабніш — і красьнеіцца. Саскрабацца, саскрабнуцца зак. Здрапнуцца. Я астарожна выцягывыў, а во кожа трошку сыскрабылыся. Нечыга зывязывыць, тута сайсім нямножка сыскрабнулыся. Саскрабнутый дзеепрым. Сыскрабнутыя нада ёдым заліць, скарей зыжывець.

Саскрэсца зак. перан. Злезці з цяжкасцю. Ну пыдажджыця, січас і я сыскрабўся сь печы, пымагу хут трошку.

Саскубнуць зак. 1. Саскубці. Сускубні во тута у двух местых, прічачыліся нешта. 2 перан. Зжаць абы-як. Нада ж сускубнуць як-небудзь, ні кідаць жа лапик пысярэд поля. Саскубнуцца зак. 1. Саскубціся. Другей раз і ладный кыласок сускубнецца. 2. Зжацца абы-як. Што ў цябе ніяк жыта ні сускубнецца, там ны час работы ўсяго. Саскубнутый дзеепрым. Саскубены. Пыдмяці ўсё ета сускубнутыя.

Саскусць зак. 1. Саскубці. Зывядзі карову, іна сускубець траву. 2. Паскубці. Вовінку нада абізацільна саскусьць, а тады несць ны выўначоску. 3 перан. Спрасці. Худзь ба ж дзьве мычыкі саскусьць за дзінь. 4 перан. Зжаць абы-як. Ніяк я ні сыбярўся ічмянёк саскусьць, ён, верна, апсыпіцца. Саскусца зак. Паскубціся. А ніхай пыляжыць воўна, пазьней сускубецца. Саскубеныый дзее-

прим. 1. Саскубены. Пы мяжэ уся трыва саскўбіна: пы-
дзіржаў карову. 2. Паскубены. Саскўбіныя воўна у бе-
лінькім мяшочыку, а няскўбіныя у карзінкі пыц скамей-
кыю.

Сасмаргыванне н. Сашморгванне. Што йта зы сы-
смáргывыньня, што ты сыцягнуць ня можыш.

Сасмаргываць незак. Сашморгваць, сцягваць. Пычай
сысмáргывыць сь печы нейкыю адзежыну, а аттуля мы-
латкі ліцяць,— дзеці пылажылі. Сасмаргывацца незак.
Сашморгвацца. Ня дужа ета лісьця сысмáргывыцца.
Сасмаргнуць зак. Сашморгнуць. Сысмаргнуў нескылька
ветычык айса. Сасмаргнуцца зак. Сашмаргнуцца. Кре-
пінька доргні і сысмаргнецца. Сасмаргнутый дзееприм.
Во тута сысмаргнутыя тряпкі рукі апціраць.

Сасмылець зак. Згарэць, абгарэць, празмерна зага-
рэць. Вымітайш печ і кідайш вугáльля як пупала, кылі-не-
будзь хата сысмыліць, як пупадзець жарінка у салому.
Сысмылеў на сонцы, кожа пряма мехым лупіцца. Сасмы-
лелый дзееприм. Кажный дзень на сонцы, у вадзе, яны
сысмылелыя бегыюць.

Сасмядзіць зак. 1. Стлець ад гарачыні, згарэць без
агню. Пыклаў блізка лі агня, адна вязёнка сысьмядзіла.
2 перан. Дажыць пры нямогласці. Сысьмядзіла Варкіна
дычка, нідаўна схувалі,— во хто б мог падумыць, што
так случыцца.

Саснова ж. Аснова, грунт. Толька саснова тая, што
чылавек, ці ён калі даеў, ці сьпіў, ці дыспай, яны яго ў ря-
зон ні прінімалі.

Састаіваць, состоіваць незак. Стаяць, выстойваць,
спраўляцца. Біс прывычкі сыстаівыць у касе кажный
дзень трудна. Ты сам паспробый дзень прі дні састаівыць
лі кароў. Састаяць, састаяцца, састояць, састояцца зак.
Выстаяць, справіцца стоячы. Усё ны ныгах і ны ныгах, а
дзень большэй, трудна сыстыяць. Ды зь імі сыстыяцца
нялёхка. А як мне мáлый было састоіць умесьці з баль-
шымі? Ныўряд ці састоіцца ён цэлый дзень.

Састаўлянне н. Састаўленне, складанне, узвядзенне.
Посьлі сыстыўляньня ім і пы чаркі было, прішлі і спаць
зываліліся.

Састаўляць незак. Складаць, узводзіць. Учора мае ны
тылаке былі, хату у Стыхвáнывых сыстыўлялі, сяньня
нікуды ня пойдучь.

Састрапаліваць незак. Падгаворваць, падбіваць на
рызыку. Куды ён етых дзяцей сыстрыпáлівыць, відна, у

Стыхваніхіны яблыкі. Састрапалівацца незак. Згаворвацца, збірацца. Сыстрыпалівыюцца куды-то пабежчаны знайдуць куды. Састрапаліць зак. Падгаварыць, падбіць на рызыку. Па-мойму, іх Ісаёнычык сыстрыпаліў, ён доўга зь імі стыяў. Састрапаліцца зак. Згаварыцца, сабрацца. Куды вы сянья сыстрыпаліліся, відна, надумаліся нешта ладныя атпаліць. Састрапалёный дзеепрым. Прішлі сыстрыпалёныя, у іх усігда свае тайныя дзялы. Састрапалёмшы дзеепрысл. Сыстрыпалёмшы, яны куды хочыш кытануць.

Састроіваць, састроіваць незак. 1. Будаваць разам. Усё страенія пьд адну сьвязь сыстраівыіць, удоўж кыла вуліцы. Пычай састроівыць умесьці к хаці сенцы і клець. 2. Зносіць пабудову. Гываріў, што налета абізацільна будзіць хату сыстраівыць аттуля. Чаго табе састроівыць, тут жа ладныя мясьціна і ты нікому ні мішаіш. Састроівацца, састроівацца незак. Зносіць пабудову. Мы разым са ўсемі сыстраівыліся. Сьпірва на хутыр пірінасіліся, тады цірісь пітнацыць гадоў дывай нызад састроівыцца, ета цяжола. Састроіць зак. 1. Пабудаваць разам. Усё разым састроіў, нічога пулучылыся пастройчына, ладныя. 2. Знесці пабудову. Калі ты ат'етуля баню састроіш? Састроіцца зак. Знесці пабудову. Яны раншы нас састроіліся, сайсім нямнога пыжылі тут. Састроены дзеепрым. У яго усё састроіна пьд адну сьвязь і накрыта шыхвірым.

Састругыванне н. Даводка шляхам струганья. Што табе дасьць ета састрўгывыньня? — нічога, толька насьціріш.

Сасцябываць, сасцёбываць незак. Шыць, сшываць у спешцы. Села сысьцябывыць кохтычку, тады кінула, за печ узілася. Што ты будзіш сасцёбывыць, тады пароць, шый ужо зразу. Сасцябаць, сасцябнуць зак. Пашыць, сшыць у спешцы. Хуць як-небудзь сысьцібай троху, каб дзіржалыся. Я, бувала, пынясу, і мне Кроціха сысьцябнець кохту, скоро пашыіць. Сасцябнутый дзеепрым. Мне каб хто троху памог, а сысьцябнутыя я й сыма дашыю.

Сатаннё н. зб. Нелюдзі. Сыбралыся сытаньнё, ці ты зь імі пыгаворіш пы-харошыму. Хвытаіць ішчэ сытынньня на сьвеці. Лезуць як сытаньнё якоя.

Сатварацца незак. Рабіцца, тварыцца. Таго, што змалку распўшчыны, таго зь іх усякыя дурутá і сытвырїіцца. Сатварыцца зак. Зрабіцца, стварыцца. Другей раз і ня думыіш і ні гыдаіш, само сатворіцца, што толька дзівісься.

Саўгаць зак. Схлусіць. Ці ні суўгаў ты мне пры канхветкі, па-мойму, Віцькі тут ні було. Ён і саўгець — дорга ня возьміць.

Саўрэць зак. Моцна нагрэцца, запарыцца. Ні ныдзівай пулушўбычык, ты саўреіш, сяньня дзень цёплы будзіць.

Саўсім прысл. Зусім. Ён саўсім ні такей, як ты рысказвыіш. А мне Коля саўсім аддаў свой ножык.

Сахарнік м. жарт. Ахвотнік да цукру. Я сахырнікым сваім па кучкі насыплю на стол, яны як возьмуцца мыкаць пірагом! **Сахарніца** ж. Во сахырніца мяя, кармі яе адным сахырым ды канхветымі.

Сашчамліванне н. Сцісканне. Цяперя ужо ніякыя сышчамлівыньня ні паможыць, з магільны ні падыміш.

Сашчамліваць незак. Сашчамляць, сціскаць. Нашто табе так крепка сышчамлівыць крюкі, тады ні рашшчэміш.

Сашчапліванне н. Счэпліванне. Ні дзяржыцца ета сышчяплівыньня, у кузьню несць нада, зварівыць.

Сашчапліваць, **сашчэпліваць** незак. Счэпліваць. Узяўся цэп сышчяплівыць, рукі ды крыві пыбдзіраў. Тут ні сашчэплівыць нада, а скуваць, так яно дзіржацца ня будзіць. **Сашчаплівацца**, **сашчэплівацца** незак. Счэплівацца. Адзін раз сышчяплівыцца, а тады узноў нічога ні пулучаіцца. Калі ня будзіць зыхадзіць, сашчэплівыцца, пыцьцяшы трошку.

Сашчапулівацца незак. Стульвацца. Што вы будзіця сядзець, кылі вочы сышчапулівыюцца, ідзіця ды пыляжыця трошку. **Сашчапуліцца** зак. Стуліцца. Каб сышчапуліўся рот ны мінутычку, дык не, усё балбочыць і балбочыць лухтў.

Свадзёбнік м. іран. Госць на вяселлі, аматар да вяселляў. Свадзёбнікі можа пьд рання вернуцца, раншы іх ня ждэжы. **Свадзёбніца** ж. Дужа гульнівыя свадзёбніца, толька б рысхаджывылыся пы свадзёбых ды пы вічарінкых, а к рабоці ні тыкая пытхватныя.

Свайство н. зб. Сваякі. Усё свайство сыбралыся кучыю, апсуждаюць, верна, нявестку новыю, — ці пу душэто іна Зыхаріхі прішлася.

Сваякіня ж. іран. Сваячка. Нешта к табе трецьцій дзень сваякіня ні пыказывыцца, а ты й рада, каб і трі гады ні зыхадзіла.

Светануць зак. 1. Пасвяціць. Сьвітані і ў етый вугыл, можа тут айдзе ты пыціряў ножычык. 2 перан. Моцна

ударыць. Як сьвітанець яму з рызмаху, тэй і капільля зыдраў угору.

Светнік м. гумар. Той, хто прыехаў са «свету», з далёкіх краёў. Сьветнікі Хвеччыніны выпрыіжджалі, як дубы хлопцы, рызадзетыя. **Светніца ж.** Во цяперя, як ты сьветніцыю станіш, цябе ні пызнаць будзіць.

Свёкла ж. Насенне буракоў. Мне каб шчэпыць сьвёклы грядку дасеіць, толька жоўтых я ні хачу кырмавіх, каб репкі, круглінькіх.

Свінкін прым. Прыналежны свінцы або такі, які мае адносіны да яе. Іда у свінкін тазік наліта, ты вынісь і пыстаў, толька абізацільна пыткадзі палычку, ато йна пірікідаіць.

Свіннакроп м. Пустазелле, падобнае да кропу. Засеў пы ўсядзьбі свіннакроп, сколька ірву, а яго узноў гоніць і гоніць.

Свіннёнак м. 1. Парасё. Іна кажный год сьвіньнёнка сабе гадуіць, заб'ець і сядзіць с крошкыю. 2 перан. іран. Той, хто паводзіць сябе некультурна (звыч. пра падростка, хлапчука). Ах ты сьвіньнённык, разві ж так можна дзелыць? **Памянш. свіннёначак.** Абізацільна сьвіньнённычка нада купіць ны зімў, ніхай кычаіцца.

Свіннушнік м. Свінарнік. Сьвіннушнік нада крeпінька дзелыць, каб пырысяты ні пыдрываліся. **Памянш. свіннушнічак.** У нас быў цёплінькій сьвіннушнічык.

Свіннэй прым. Свіны. Сьвіннэя пунькі цёплыя дзелюць, сьвіньні холыду ня любюць. Сьвінна́я трыва пыт паветкыю ляжыць, укініш, трошку пыгыдзя.

Свінняцкій прым. Дрэнны, нягодны. У яго дужа сьвіньняцкій хракцір, с такім ужыць трудна. Еткыму сьвіньняцкыму чылавеку бяс толку гываріць.

Свінтухайла м. і ж. Свінтух. Чаго ён такей сьвінтухайла расьцець, німа ў яго ні совісьці, ні чэсьці нісколька.

Свірэпіна, свірэпчына ж. Асобная расліна свірэпы. Сьвірэпіна рызрысла́ся, як в'ісыдка усё роўна. Вырві сьвірэпчыну, ніхай ні зуглушаіць пышаніцу. **Памянш. свірэпінка, свірэпчынка.** Пы ячменю кой-айдзе сідзяць сьвірэпінкі. Я ўсе сьвірэпчынкi пывырыва́ла.

Свірэпка ж. Свірэпа. Сьвірепку каб высушыць ны харошый пагодзі, дык луччыга корму і ні нада, карова яе дужа есьць, асобінна кылі сылянеш нямнога. **Памянш. свірэпачка.** Укінь пырысятым сьвірепычкі, яны будуць есьць. **Павеліч. свірэпішча.** Сьвірепішча засела пы скароджыныму, скот пусьцюць, стра́вюць.

Свіста ж. неадабр. Легкадумная жанчына. У вашыя сьвісты ніхто ні дабіўся толку і ні даб'ецца, у яе ўсігда як вецір у гылаве.

Свістануць зак. перан. Пабегчы. Некуды надумыліся сьвістануць, можа якая дзеўкі звалі ны вічарінку.

Свістаца незак. Брыкаца, біць заднімі нагамі (пра каня). Калі конь сьвішчыца, кылы яго нада быць дужа астарожным. Пугі хырашэнька даць, тады ня будзіць сьвістаца.

Свістуля ж. 1. Прымітыўны свісток. Сьвістўль іж жыта пынадзельюць, бегуюць і сьвішчуць. 2 перан. неадабр. Легкадумная жанчына. Дзяўчонкыю была сьвістўля і січас нісколька ні пурузумнела.

Свісцёлка ж. перан. неадабр. Легкадумная жанчына. Разьві такой сьвісцёлкі хуць у чом-небудзь можна паверіць?

Свякрова, свякрухна ж. Свякроў. Іна свякрову увыжаіць, як сваю родную матку. Во як уремя ляціць, і ты ўжо стала свякрухныю. Ці ваша Танька ісь свякрухныю хырашо ладзіць? Памянш. свякроўка. Сьвякроўка твоя цаца ладныя, пальца ў рот ні кладзі.

Свярбенне н. Сверб. Ты ні глядзі ны свярбеньня, ныдзівай цёплінькія чулочыкі.

Свярдленне н. Свідраванне. Угоніш свёрдзіл, а нызад ня выкруціш, во якая ў цябе будзіць свярдленьня.

Свярдленнік м. Свідравальшчык. Узяўся свярдленьнік за дзела, круціў, круціў, пакуля свярдзёлык злумаў. Свярдленніца ж. А што, сь цябе ніпыхая свярдленьніца пулучаіцца.

Свярдліць, свёрдліць незак. Свідраваць. Дуб цяжола свярдліць, у сухой прямиа ня хочыць свярдзёлык лезыць. Пычай свёрдліць, а бураўчык крэх і злумаўся, дзельый што хочыш. Свярдліцца незак. Буравіцца. Як у цябе брусочык свярдліцца, ці скоро будзіць гатоў?

Свяціць незак. перан. Біць. Як пычалі яго свяціць, дык ён відзіць, што дзела ні пылыса, ды ўцікаць.

Седня, сядня ж., сядзенне н. Знаходжанне ў сядзячым становішчы, бяздзейнасць. Мне ўжо і седня ныдаела, і атлежні бакі быляць, а хадзіць ногі ня хочуць. Сідня — ета ніздарова, нада шывяліцца, дзввігыцца. Што ж сядзеньня, нада як-небудзь ды сваіх ганых дыбірацца, тут нічога ня высідзіш.

Села-села, селка-селка, селачка-селачка выкл. Выгукі, якімі пабуджаюць курыцу прысесці і злавіцца.

Селязень м. Качар. Ты луччы прыдай сілізьня, ён жыр-
ный, яго ахотна возьмуць. Сілязень учора ні прішоў дво-
ру, верна, лісіца схваціла.

Селязенька ж., селязеньчык м. Селязёнка. Не, кыса у
нас пасьці ні гаворюць, сілязенька завуць і сілязёнка.
Сілязеньчык с капустью зваріць смашна.

Семеннік м. Вытворнік. Пітушкоў я скоро парежу,
аднаго кіну семіньніка, ніхай бегыць с курямі.

Семка н. Семечка. Ходзюць пы дзяреўні, семкі лўз-
кыюць. Памянш. семачка. Семычка пупала і пацсоніца
расьцець на ўсю грядку.

Семяно н. Насенне. Мой сімяно павёз на поля у міш-
ках, ськініць і нызад пріедзіць, пысядзі трошку.

Серанька прысл. Шэра (пра світанне). Мы доўга ні
пірасьцішывыліся, быяліся спазьніцца ны машыну, дык
серінька пабеглі.

Сердзюкаваць незак. жарт. Жыць вельмі багата. Сюр-
дзюкуваць ба ён любіў, толька работыць ня дужа хо-
чыцца.

Серца н. перан. Стрыжань алоўка. У адном кырында-
шу дужа мяккыя серца, пряма малюіць, а ў другом цьвёр-
дыя, аж режыць бумагу.

Сечка звыч. ж. перан. Сварлівая асоба. Ох, была
сечка, зь ёю ня то што сустрюкацца, а луччы ніхай і ўва
сьне ні прісьніцца.

Сеянік м. Сявец, сейбіт. Сяньня нашы сеіньнікі дужа
рана ідуць абедыць, ета ўчора яны зыпазьніліся. Сеян-
ніца ж. І сь цябе тыкая сеіньніца, як зь мяне, абы кідаць
зірняты.

Сеянуць, сяйнуць зак. Зрабіць некалькі асобных узма-
хаў пры сяўбе. Сіянні лі краюшкы ў абоіх вугулках, каб
ні пустувалі. Туды-сюды сяйнуў, ніхай расьцець. Сеянуц-
ца, сяйнуцца зак. Крыху пасеяцца. Відна, само сіянуўлы-
ся, што ўсходзіць. Пыдажджы, сяйнецца і там троху.
Сеянутый дзеепрым. Во тутыцька сіянуўта, відзіш, зірня-
ты ліжаць.

Сёлетак м. Сяголетак. У яго сёлітык харошый бычок,
відна, к свадзьбі будуць гудуваць, сяредній увосінь хо-
чыць жаніцца.

Сівапёс, сіняпёс м. Белаватая, вельмі неўрадлівая
зямля. Пы сівапёсу ці сей, ці ня сей, жалься божа, што
пасеіш, нічога ня вырысьціць. Унізу сіняпёс лі равоў, дай-
жа трыва ні расьцець, нейкыя зімля дренныя нуплуваіць.

Сіняўка м. і ж. перан. Худое, хілае дзіця. Расьцець у

яе нейкыя сіняўка. Памянш. сінявачка. Калі ты хут трош-
ку выправісься, сінявычка мыя?

Сіціць незак. Сыпацца, імжэць (пра дробны дождж).
Цэлы дзень сіціць дожджык, усё мокрыя, узяцца нілізя,
худзь ба скарей пірістаў.

Скабка ж. Стрэмка. Памянш. скабачка. Мулюпáх-
тынькыя ска́бычка, а пад нохыць пупала, тыкая балю-
чыя. Павеліч. скабішча. Такую ска́бішчу зыгнаў у нагу,
Паўлік мне ножыкым дыстывай, худзь ба ныгнаенія ні
було.

Скабкі мн. 1. Робры. Ска́бык як укініш у капусту, іна
ажно зышываіцца. 2. Скалкі ў страве. Ма́лінькій кусочык
куряціны укінула, і паверх ска́бкі пла́выюць. Памянш.
скабачкі. У мяне ішчэ ска́бычкі трошку вядуцца.

Скабленнік м. Той, хто скобліць, абірае. Прішоў мой
скабленьнік увесь у смале. Скабленніца ж. Зь яе скаб-
леньніца тыкая, толька пальцы пьбрізаіць, а вот пішчыць
жа: дай нож.

Скаверкываць незак. 1. Дэфармаваць, псаваць. Наш-
то яны бітончык скаверкывыюць? 2 перан. Крыўляць.
Сяньня дру́жуць, дру́жуць, а нызаўтрга скаверкывыіць
чылавека, усё дно як ён аднае капейкі ня стоіць. Скавер-
кывыцца незак. Дэфармавацца, псавацца. Нешта усё ў
цябе скаверкывыіцца, нічога цэлыга німа. Скаверкацца
зак. Дэфармавацца, сапсавацца. Палоскі твае скаверкы-
ліся, іх ужо ні рыспря́міш. Скаверканы́ дзеепрым. За пу-
нію нейкій ліст бляхі скаверканы́ выляўся.

Скавырнуць зак. перан. іран. Пазбавіць пасады. У нас
ба зь ім ня чы́кыліся, жыва б скывырну́лі, ніхай ба у рі-
давы́х пыхадзіў. Скавырнуты́ дзеепрым. Ня дужа яму
смашна скывырну́тому пыхаць умесьці са ўсімі.

Скаканнік м. Скакун. Сьпіртавоз калі-то быў скы-
ка́ньнік, даўно ўжо, бувала, вып'іць і Анісу гаворіць:
ідзі коні напой, а я пьскачу,— і будзіць цэлыю ноч скы-
каць. Памянш. скаканнічак. Ох ты, скыка́ньнічык, рызый-
шоўся, ні ўняць цябе. Скаканніца ж. Я січас пайду дам
места сваім скыка́ньніцым.

Скакарэчыць зак. Скурчыць. Эта ж яго балезня так
скыкаречыла. Скакарэчыцца зак. Скурчыцца. Куры дужа
замёрзьлі, нудуліся, скыкаречыліся і сідзяць. Скакарэча-
ны́ дзеепрым. Стыялі ны станоўкі скыкаречыныя, халод-
на дужа.

Скалантырыць зак. Абабегаць, выбегаць. Сколька вы

дзір'явень кажныю ноч сцыланты́рця, ета ж ахотычка вам столька ногі біць.

Скалатнуць зак. перан. Моцна страсянуць. Як сказылі, што ён едзіць сюда, ета ўсю дзяреўню сцылатнула. Скалатнуцца зак. Моцна страсянуцца. Дужа былі цяжэ-лыя похырыны, уся акруга сцылатну́лыся, са ўсіх дзір'явень былі людзі.

Скаленне н. асудж. Выскалянне. Дужа ныдаела ны яго ска́ліньня глядзець, ці ёсьць пры́чына, ці няма, усё скаліць зубы.

Скалупнуць зак. перан. Пазбавіць пасады хітрыкамі. Мушчыны згываріліся раз яго скулупну́ць, дужа ныдаеў усім,— і скулупну́лі. Скалупнутый дзеепрым. Ужо скулупну́тый ходзіць і ні на кога ні глядзіць.

Скалыхнуцца зак. перан. Пры́йсці ва ўзбуджэнне, хваляванне. Як пачулі, што яго хыраніць будуць, уся акруга сцылыхну́лыся, ішлі і ішлі біс кынца.

Скальжэць зак. Перамерзнуць. Мала таго, што скальжэ́іш біз ныпряткі, дык яшчэ і прастуды пытхв́аціш, а я тады ухаджывыць зы табою ня буду. Скальжэ́лый дзеепрым. Раз ды дзугей пабудзіш скальжэ́лый, тады хв́ацісься вума.

Скальзата, скальзота ж. Коўзкасць. Вобліў прайшоў, замёрзла, сцыльзота, што ні ступіць, ногі едуць і ўсё. Такою скальзотыю дужа трудна іціць.

Скальчэць зак. Змерзнуць, перакалець. Як ты глядзіш, ма́лыя саўсім скальчэла, вядзі яе скарей у хату. Скальчэ́лый дзеепрым. Убеглі ў хату скальчэ́лыя, я ім скарей дыла пагрецца.

Скандрычыцца зак. жарт. Памерці. Ты, відна, й хочыш, каб я скандры́чыўся, ты б сабе зяця мыладога прівіла ў хату.

Скапнуць зак. Капнуць, упасці кропляй. Чарніла сьпіра ска́пнула на новыю скаці́рсьць, яго нічым ні атмы́іш.

Скапылівацца незак. жарт. Паміраць. Ці ні скапылі́выісься ты тут у хыладку? Скапылі́цца зак. Памерці. А што ты думы́іш, жаніцца ні пасьпеіць і скапылі́цца.

Скапырдзіцца зак. жарт. Памерці. Ты яго так ні пу́жай, ато ён ац страху скапы́рдзіцца можыць.

Скарабкывацца незак. Злязаць. Як ты цяпера будзіш аттуля сцыра́бкывыцца бязь лесьвіцы? Скарабкацца зак. Злезці. Чуць-чуць сцыра́бкыўся, каб трошку, і пыляцеў ба уніз як мячык.

Скараджануць зак. Крыху, наспех пабаранаваць.

Скырыджані трошку гряды, ніхай мякчэй будзіць. Скараджануца зак. Крыху пабаранаваца. Каб скырыджанулыся, дык ба хужы ні було. Скараджанутый дзеепрым. Толька што скырыджанута, пы разу праехына і ўсё.

Скарадзьбіт м. Баранавальшчык. Во яны нашы скырыдзьбіты, у цяньку аддыхаюць. Скарадзьбітка, скарадзьбічка ж. Прілаўчыцца с конімі, дык ладныя скырадзьбітка будзіць. Хадзі, скырадзьбічка, есьць ужо наліта.

Скаржанець, скаржанецца зак. Засохнуць, ссохнуца. Кінуў бацінкі мокрыя, яны скыржанелі за лета, што на нос ня ўссуніш. Якея ў цябе тут кускі хлеба скыржанелі? Ні нада класьць пріснок ны паліцу, забудзіш, скыржанеіцца і вькініш у памьйніцу. Скаржанелый, скаржанеўшый дзеепрым. Ня реж сьвежыга хлеба, тама скыржанелыя кускі ліжаць. Няўжэлі табе нілізя прібраць вобуў як нада, ці ета луччы, што ён скыржанеўшый выляіцца?

Скасароціць зак. Скрывіць рот (ад хваробы). Ета ж балезня так яго скасароціла. Скасарочаны дзеепрым. Ён ба мушчына нічога, каб ні скасарочыный.

Скатаўё н. перан. груб. зб. Нягоднікі. Чаго яны зыдаліся такая скытаўё, кажыцца, зьелі б кажныга, каб прімелі.

Скатлелый дзеепрым. Прамерзлы. Прібеглі дзяўчонкі саўсім скатлелыя: пашлі ў лёгінкх плацьціцах, а тута ні ш чога ні зь якыга холыд дурёный пытхваціўся.

Скацініна 1 ж. Асобная жывёліна. Хуць ікая скацініна ны дваре ды ёсьць і дзіцям ложку мылыка дасі. 2 м. і ж. перан. груб. Нягоднік. Такей скацініна, ён ба брата родныга зьей.

Скачарожываць, скачарэжываць незак. Курчыць. Ета ўжо старысьць усяго скычарэжывыць. Яго даўно пычало скычарэжывыць. Скачарожываца, скачарэжываца незак. Курчыцца. Пальцы неік скычарэжывыюцца, ні рызагнуць. Я віджу, што пычай скычарэжывыцца, мальца пыслала зы канём, ны калёсы ды скарей у бальніцу. Скачарожыць, скачарэжыць зак. Скурчыць. Чаго цябе так скычарэжыла як стыріка? Другей раз як скычарэжыць, ён места сабе ні находзіць. Скачарожыцца, скачарэжыцца зак. Скурчыцца. Скычарэжыліся куры, сідзяць, дайжа есьць ня йдуць, ім дужа халодна. Скычарэжыўся на печы і ляжыць, нешта ж жыватом у яго. Скачарожаны, скачарэжаны дзеепрым. Лягу, пыляжу на печы скычарэжыныя, а тады нызад лезу. Кычаіцца ны палу скычарэжыный, гаворіць, рызагнуцца ад болі нілізя.

Скашыванне н. Касьба, скошванне. Не, няроўна работыюць, у аднаго скашывыньня семдзісят сотык, а ў другога пітнацыць. Зімя няроўныя, дык няшчытныя скашывыньня.

Скашываць незак. перан. Спраўляцца ў касьбе. Я скашывыў с самымі крепкімі мушчынымі, са ўсімі спруўляўся. Скасіць зак. Справіцца ў касьбе. Айдзе ты зь ім скосіш, кылі ў яго сіла нямерныя, пряма ня косіць, а валіць ету траву.

Сквaziць незак. Цягнуць скразняком. Хату г зіме нада абглідаць хырашо, каб нійдзе ні сквaziла.

Скверцца незак. перан. Гаварыць рыпучым голасам. Рысьсядзіцца, як пычанець скверцца, усім ныдаесьць.

Скідываць, скідаць незак. перан. 1. Будаваць, узводзіць. Няўжэлі ты ня думыіш ету хаччыну ськідывыць у сьцены, у цябе ж уремя ёсьць. 2. Мяняць (зубы). Калі скаціна ськідывыць зубы, тады іна пасьці ня есьць. Ці ні ськідайць наша карова зубы? Скінуць зак. 1. Пабудаваць, узвесці. Як ськініш халупку, тады спыкайней будзіць. 2. Памяняць (зубы). Наша карова летыся ськінула зубы. Скінутый дзеепрым. Пабудаваны, узведзены. А мы відзілі, што ў яго хата ўжо ськінута.

Скідыш м. і ж. перан. Хілае дзіця. Нейкій дзіцёнык — ськідыш, а ні дзіцёнык, усё яму нідылігаіць. Зыдылася дзяўчонка — ськідыш. Памянш. скідышак. Етый ськідышык усё хнічыць, усё яму дренна.

Скіпанне н. Шчапанне. Збоку тапор убіў і ня вырвіць, во якая ў яго ськіпаньня.

Скіпаць незак. 1. Шчапаць. Узяўся паттопу ськіпаць і руку пасек, я тряпкыю зывярцела. 2 перан. Біць. Схваціў зу руку ды як дывай яго ськіпаць. Скіпануць зак. 1. Шчапануць. Ськіпані кускамі сы днаго боку і з другога, палка пыляхчэіць, тады ты ціріс плячо ударіш. 2 Ударыць, выцяць. Як ськіпанець пу зубах, тады ты найдзіш сабе места. Скіпанутый дзеепрым. 1. Адколаны. Збоку трошку ськіпанута, ды йна калодка крепкыя. 2. Удараны. Ацскачыў ськіпанутый.

Скіпець зак. 1. Сплысці пры кіпенні. Жарка дужа ў печы, крупеня многа ськіпела, нада пыдліваць. 2 перан. Згарэць яркім полымем. Такея хаты тады ў іх ськіпелі! 3 перан. Зайсціся ад плачу. Ськіпеў маліц, чаго ты яго на рукі ня возьміш. 4 перан. Загінуць (ад нажа). Мікілай Стыхваныў так і ськіпеў ны нажы.

Складаннік, складываннік м. Той, хто складвае, зай-

маецца складаннем. Твае склыд́аньнікі саўсім рызьляніліся. Стыряюцца скла́дывыньнікі, хочуць скарей кончыць. Складанніца, складыванніца ж. Склыд́аньніцы пабеглі к речкі мыцца. Што ж ты, скла́дывыньніца, гародзіш адно на дно, яно пыляціць усё.

Скланый, склатый дзеепрым. Складзены. Скланыя палкі ніхай пыліжаць, яны нікому ні мішаюць. Скланыя ў капёшычкі сена ні так зымякніць. Твае склатыя дровы гуркнулі, нада піркладывыць.

Склейна прысл. Умела, па-майстэрску. Сколька ты ні ляпіў, дык клейна у цябе ні выходзіць.

Склейнасць ж. Уменне, майстэрства. Іка́я ў няўрэміны клейнысьць, за што ня возьміцца, усё ні так пулучаіцца.

Скльчываць незак. Блытаць (салому, ніткі і інш.). Ну і нада ж етык скльчывыць салому, ляжыць іна і ніхай сабе ляжыць скла́джыныя. Скльчывацца незак. Блытацца (пра салому, ніткі і інш.). Калі нікуратна бянеш, лён скльчывыіцца. Скльчыць зак. Паблытаць (салому, ніткі і інш.). Саку яны ня толька скльчылі, а пірацёрлі пасьці ўсю ны аторю. Скльчыцца зак. Паблытацца (пра салому, ніткі і інш.). Хадзілі ны саломі, ношкі насілі, іна ўся скльчылыся. Скльчаны́ дзеепрым. Скльчыныя снапкі адзьдзельна складзі, можа пірвяжуцца.

Скома ж. Аскома. Ат кіслых яблык усігда скома буваіць, ты многа ня еж.

Скрабануць, скрабнуць зак. Драпнуць. Эта ж яго кот скрыбану́ў зы паліц, і ні пыказыіць, знаіць, што сам вінуват. Нямножка скра́бнула, а паліц рыскрасьнейся, ну пуха́ць пычай. Скрабануцца, скрабнуцца зак. Драпнуцца. Ап сук скрыбану́ўся, ладныя цырапіна ны шчаке. Плячом крепка скра́бнуўся, рубец ускачыў. Гультай і на печы скра́бніцца. Скрабанутый, скрабнутый дзеепрым. А-а, тута нямножка скрыбану́та. А што ж ты думыў, скра́бнутыя тожа можыць зыгнаіцца.

Скрабач м. Абабіты, абдзёрты венік. Сенцы і скрыбачом пыдмяцеш, тама большэя красы нывадзіць ні нада. Памянш. скрабачык. Во толька ж ліжаў скрыба́чык і німа, як згарей, а можа ты й ныпраўду яго у печ укінула.

Скравяніць зак. 1. Запэцкаць крывёй. Перід у рубашкі скрывя́ніў, што ні дамыцца. 2. Запэцкацца крывёю. Пыглядзі, як твае рукавы скрывя́нілі. Скравяніцца зак. Запэцкацца крывёй. Нялоўка забілі кыбына, мяса дужа

скривянілыся. Скравянений дзеепрым. Скривяніныя кускі аткладзі адзьдзельна, пірэмыць нада.

Скраснець зак. Пачырванець ад сораму. Ты б відзіла, як скрасьнеў Трахім пірід Машычкыю, я яго ні разу ня відзіла такім. Скраснелый дзеепрым. Жалка, цябе ні було, пыглядзеў ба, якей скрасьнелый быў Андряёнык.

Скратыванне н. Складыванне ў вялікую кучу, абы-як. Ну, прі такім скрятывыньні канешня можна зымаріцца, адна толька біда, што вы бяс толку скрятылі.

Скратываць незак. Складваць у вялікую кучу, абы-як. Усё ўместа нілізя скрятывыць, лугавоя сена ніхай адзьдзельна ляжыць, а атаўку пылажы у дзугей вугыл. Скратавацца незак. Складвацца ў вялікую кучу, абі-як. Айт, у яго скрятывыцца як зря, ці ета хызьяін. Скратаць зак. Складзі ў вялікую кучу, абы-як. Ці ні сурувацью яны салому скрятылі, напреіць уся. Скратацца зак. Складзіся ў вялікую кучу, абы-як. Скрятывыцца у адну кладку і будзіць ліжаць ды вясны. Скратаны дзеепрым. Хворыст скратын як пупала, увесь двор зыграможджын.

Скружавіны мн., скружавінне н. Адыходы ад збожжа пры яго падсяванні. Сыпні ў шайку скружавіны, чаго зь імі насіцца. Скружавіньня у старый лубычкі, куды хочыш, туды й дзівай.

Скружыванне н. Падсяванне збожжа ў рэшаце. Ці ты ні знаіш, якая ў яе скружывыньня: дзугей раз прідзіцца пыцьсіваць.

Скружываць, скружаць незак. Падсяваць збожжа ў рэшаце. Пыстаў-ка ты рэшыта, ты ішчэ мала скружывыць. Ідзі скружай ды нада ў мяшок сыпыць, вот-вот дождж хляніць.

Скручываннік м. Той, хто скручвае, займаецца скручываннем. Сядзі, скручывыньнік, тута бісь цябе абойдзіцца. Скручыванніца ж. Зымыталыся скручывыньніца, што ўжо ні знаіць, як куды вярцець.

Скрыгатнуць зак. Скрыгануць. Нічога ні скызаў, глянуў як воўк, скрыгатнуў зубамі і пашоў. Па-мойму, варты скрыгатнулі.

Скрыгатня ж. Скрыгат. Ніякія скрыгатні я ня чула, мы ўсе спалі, а ці ездзіў хто на вуліцы, аткуля я знаю. Мне яго скрыгатню слухыць ніньціресна.

Скрылёк м. Маленькая скібачка, тонкі зрэз. Зьеў адзін скрылёк і большы ня хочыць. Мае дужа любюць бульбу скрылькымі. Памяни. скрылёчак. Як ацьсеіліся, у нас аднаго скрылёчыка бульбы ні асталыся.

Скрыль м. перан. Чалавек, які моцна змерз, здубеў. Во скрыль прібег, увесь пірэмёрз. Скрыль скрылім прікаціўся у хату. Застыў як скрыль, ажно зубамі ляскыіць.

Скрылянне н. Наразанне дробнымі скібачкамі, вузкімі шматкамі. Дам за ета скрыляньня, ня хочыш есьць — ня еж, а стругаць ды кідаць нечыга.

Скрыпашнік м. 1. Майстар па вырабу скрыпак. Раншы зы Сажом скрыпышнік быў, дзелыў скрыпкі і вазіў у горыд. 2 жарт. Ахвотнік да ігры на скрыпцы, ахвотнік слухаць такую ігру. Скрыпышнікі ны скамеічкі уселіся пыць сіренью. Скрыпашніца ж. Во пыдрыстаіць скрыпышніца, будзіць павуіньня як мама.

Скрысеніца незак. жарт. Адзявацца па-святочнаму. Яны ішчэ ўчора пычалі скрысеніца, хлапцоў ждуць ны вічарінку ш Чарнільва.

Скрысенный прым. Нядзельны. Сяньня у вас від дужа скрысенный. Ета ішчэ скрысенныя кускі астаіся.

Скрыцікаваць зак. Раскрытыкаваць. Пецька у зяці к табе меціць, а ты яго так скрыцікувала, возьміць і ня пойдзіць.

Скрычацца зак. Справіцца, зраўняцца ў крыку. Як разініць горла, паспробый зь ім скрычацца, — усё дно як нячыстыя сіла ў ім сядзіць.

Скрэбца, скрэсца незак. 1. Скрэбціся. Кылі пычалі скребца, усё дзела кідай, а тапі баню. Калі даўно мыты, то будуць скресца, хуць сколька пірідзівай. 2 перан. Лезці, узбірацца. Пычай скребца ны бярэзку, ня ўдзержыўся, паехыў уніз, увесь абыдраўся. Ахота яму скресца ны такая гладкыя дзеріва.

Скубенне н. Расскубванне. Кладзі ты воіну біс скубення, там на месці пускубецца зразу.

Скула м. і ж. перан. Дакучлівая, непрыемная асоба. Ого, ікая скула ён быў, зь ім ба ніхто ня вьцірпій. Памяни. скулка. Гапка тожа харошыя скулка, уелься Пітраку ў рёбры. Павеліч. скулішча. Во хто быў скулішча, ета Хыдасоўнін мужык. Пад'едуць госьці, дык будзіць Максиму скулішча, пакруціцца ён.

Скуленне н. перан. неадабр. Прыкрае дакучанне. А во так скуленьнім усяго ўсюдых і дыбіваіцца.

Скуліна 1 ж. Скула. Ладныя скуліна села ны наге лікалена. 2 м. і ж. перан. Дакучлівая, непрыемная асоба. Тыкая быў скуліна, што ні прівядзі бог, яго ўсе суседзі быяліся. Памяни. скулінка. Нескылька скулінык ны

плячэ ускачыла, быляць — рукі ні пывярнуць. Зь віду ціхінькыя, а хракцірым скўлінка.

Скумекаць зак. Скеміць, зразумець. Як жа ты ня мог скумекыць, чаго яны пріхадзілі. Чуць-чуць скумекыў, што нада сала ўнесьць.

Скупавата прысл. перан. Малавата, крыху недастаткова да меры. Скупувата усьпыў, ета ўжо я піравешывыць ні хацеў. Памянш. скупаваценька. Ён усігда скупувачінька паложыць, ны кажный мелычы хочыць выйгрыць.

Скупнуцца зак. Пакупацца. А што, хлопцы, ежылі нам січас скупнуцца, пакуля усе сюда ні пыдыйшлі?

Скусьць зак. 1. Скубці. З расою каровы сталі хырашо скусьць. 2 перан. Прасці. Мы, бувала, устанім ранінька і садзімся скусьць, ішчэ печ ні зытаплівыючы.

Скутаць зак. Сагнаць у адно месца (пра жывёлу). Скўтылі скот лі балота і дзіржаць цэлы дзень. Скутаный дзеерым. Табун стыяў скўтыныў усё посьлібедзьдзя, яны дайжа пу кустах ні прыгналі.

Слабак м. Слабы чалавек. Слыбак ён брацца са мною боріцца, я адным пальцым піхнуў, і ён пыляціць. Памянш. слабачок, слабачочак. Слыбачок ты, слыбачок, сядзь-ка луччы ды пысядзі. Слыбачочык ты проця Сяргея. Слабачка ж. Ня думый, што іна слыбачка, с табою справіцца.

Слабёсенькій, слабёсенечкій прым. Слабенькі. Яе мальчык радзіўся слабёсінській, а тады аткуля што ўзялося, якей дзіцёнык стаў. Ріпіна слабёсінічкыя, чуць толька чаньціць пы зямле.

Слабізна ж. 1. Слабасць. Нейкыя слыбізна, што іціць ні магу. 2 перан. Слабыя асобы. Якея зь іх работнікі, слыбізна адна, ніхай ба мушчыны пымаглі.

Слабінка ж. Слабае месца. Яны даўно яго слабінку знаюць і пользыюцца етым.

Слабкасць ж. Слабасць. Я і сьма ні знаю, чаго тыкая слабкысьць, зы травіну зычаплюся і валюся.

Слабленне н. Паслаблянне. Якая ж слаблінья, што конь ны адной сядзёлкі вязець, нада яшчэ атпусьціць цірисьсядзельнік.

Слабо прысл. Немагчыма, не пад сілу, не хопіць сілы, смеласці. Слабо табе сь Сярёжкыю наборіцца. Што, мне слабо на ету бярэзку узлезьць? Слабо ёй скызаць Мыкару праўду.

Слабодна прысл. 1. Свабодна. Як госьці паедуць, та-

ды і тут станіць слабодна. 2. Проста, несумненна. Ты яго мала знаіш, што хочыш можыць слабодна ляннуць. Памянш. слабодненька. Яму бацінкі слабоднінька узьдзеліся. Выш. ст. слабадней. Як усё бырахло вькінулі, слабадней стала.

Слабодный прым. 1. Свабодны. Пятрок цяперя чыла-век слабодный, куды зыхацеў, туды й пыляцеў. 2. Такі, які падыходзіць па росту, не цесны (пра адзенне). Яму етый касьцюм слабодный, у плічах дайжа шурукуват. Памянш. слабодненькій. Ён слабоднінькій, пакуля Тыцяна ні пріехыла. Малуму нада слабоднінькыю адзежыну купляць, каб цесна ні была.

Сланечына, сланешына ж. Асобная расліна сланечніку. У іх пы грідах кой-айдзе сланечыны сідзяць. Дзьве сланешыны вырысьлі ў ячменю, ды бальшэя-бальшэя. Памянш. сланечынка, сланешынка. Во глянь-ка, і тут сланечынка расьцець. Я паспробывыў пірісадзіць сланешынку, дык ні прінілася.

Сланнё н. 1. Рассціланне. Ня скоро дажджэсься яе слыньня, ідзі, сам раськінь пасьцель ды пыляжы троху. 2. Пасыланне. Якая ж ета сланнё, што ты угыварівыіш яго.

Сланнік м. Той, хто сцэле, расцілае. Нейкій жа ў цябе, сланнік, ряд дужа кривэй пулучыўся, аж загнуўся. Сланніца ж. Вун зы сныпкамі сідзяць сланніцы, Ганна ім нешта рысказыіць.

Сланянне н. Бязмэтнае швэнданне. Мы глядзім ны яго слыняньня і дзівімся, аткуля ў яго такая гультайства уелься.

Слаўленне н. перан. Знеслаўленне. Іна нікому ні словічка, ні пайсловічка ні прыгываріла, за што ж ёй слаўліньня такая.

Слізанне, слізканне н. Коўзанне. С такім сьлізаньнім і гылаву можна рыскваіць. Дыбальісься ісь сьлізкыньнім, што ныпраўду гнітанесься затылком. Будзіць табе сьлізканьня, як хвырасьцінку атлумаяю.

Слізаць, слізаца, слізкаца незак. Слізгаць. Ніяк нільзя устоіць, папробыіш стаць, а ныга сьлізаіць. Нейкія бацінкі сьлізкія: ідзеш і ўсю дарогу сьлізаісься. Як жа ня будзіш сьлізкаца, калі ні дарога, а ўсьцяж адзін лёд.

Слізката, слізкота, слізота ж. Слізкасць. Во цяпер ба самыя што ланцікі абуць, а ў калошых сьлізкыта ня ўстоіць і ні ступіць. Тыкая стала сьлізкота, што ны ніпут-

куваным кані нікуды ні выпруўляйся ехыць. Цэлыю ня-
дзелю дужа была сьлізота, а тады троху атпусьціла і
сьнегым прісьпыла — нылáдзілыся дарога.

Слімяннэ н. зб. Здаровыя асобы; жывёліны. Во сьлі-
мяннэ хлопцы, чым іна іх толька корміць! Коні як сьлі-
мяннэ сытыя, чаму ж такея везыць ня будуць.

Слугаванне н. Прыслугоўванне. Мне нічыё слугу-
ваньня ні нада, і я пріслўжывыцца нікому ні стану, ніхай
ні надзеюцца.

Службістый прым. Такі, які любіць выслужвацца.
Калі ты стаў еткім службістым? Мутруноўна усігда была
службістыя, любіла пірід нычальствам выслўжывыцца,
як Ікавёнык.

Слухануць зак. жарт. Паслухаць. Січас мы слуханём,
што ён Зьмітраку гаворіць. Ты, відна, хочыш слуханіць,
пра што яны шэпчуцца.

Слухмянасць ж., слухмянства н. Паслушэнства. Я ўжо
знаю яго слухмянысьць: усё пыбішчáіць зьдзелыць і ні-
чога ня зьдзелыіць. Ня дужа ат такіх гáўрыкыў слухмян-
ства дажджэсься, яны дайжа вухым ні вядуць, што ты
ім гаворіш.

Случаем прысл. Выпадкова. Ці ты слўчыім ні сустрю-
каў у горыдзі Шыўчынка? Калі слўчыім замеціш, што
Бобырь ідзець, крiкні мне.

Слядзіна ж. След. Памянш. слядзінка, слядзіначка.
Ён жа ішчэ ні старэй чылавек, а вочы ўсе, сьлядзінкі пі-
ріц сабою ня відзіць. Толька сьлядзінычку відзіць, сь
кіёчыкым па вуліцы пройдзіць ат хаты к хаці.

Сляпендуш м., слепанджа, слепандзя, сляпня, сля-
поцце, слепаццё м. і ж. абразж. Сляпая або з дрэнным
зрокам асоба. Чаго етый сьляпендуш цігаіцца тут, няў-
жэлі іна ныпраўду возьміць яго ў зяці? Во яшчэ сьліпын-
джá лазіць, усюдых свой нос суніць. Некуды пыцягну-
лыся Зьмітракова сьліпыньдзя, усё ёй на месьці ні ся-
дзіцца. Ці ні к вам прецца Аўдотычкіна сьліпня? Сядзі
ўжо на печы, сьляпоцьця мой, я сыма скот ныпаю. Во
яшчэ сьліпацьцё рызыйшоўся, думыіць, ён каго спу-
жаіць.

Смактануць зак. Пацмактаць. Мáлыі два разы смык-
танець і кідáіць бутыльчку, нешта яму ні ныравіцца.

Смалянуць зак. 1. Крыху пасмаліць, абсмаліць. Кыла
ног ішчэ трошку смылянi, жывая шэрсьць тарчыць.
2 перан. Пекануць, спаліць. Так крепка смылянўла, ён
ажно крiкнуў. Што тады ў Каробчыні тварілыся: сянья

аднаго спалюць, а нызаўтрыга другога смылянўць. З перан. Ударыць. Як смылянець із-зу вугла якім-небудзь паленым, тады ты будзіш знаць, як трогыцца. Смалянуцца зак. Ударыцца. Сядзеў, ныгамі буйтаў-буйтаў, а тады як смылянецца з балькі, як ён толька пыдняўся. Смалянутый дзеепрым. Айдзе смылянўта, айдзе не, яму сойдзіць.

Смалярня, смольня ж. Смалакурня. Дзёгыць зы Сажом гналі і пуд Дубровыю была смылярня, а большы тут нійдзе ні гналі. Ціт нескылька ўремя на смольні работыў, ён рядым жыў, хата стыяла пасьці ў лесі.

Смарганне, сморганне н. 1. Торганне. Нічога з майго смырганьня ні пулучаіцца. Я й біс твайго сморгыньня абыйдуся. 2. Шумнае ўдыханне праз нос. Во ныдаеў сы смырганьнім! Ты яго на сморгыньню пачуіш.

Смаргаць, сморгаць незак. 1. Торгаць. Дывай я тады зы вярёвычку смыргаць, а ўсё дно ні аччяплывыіцца. Ну што, нада йціць смыргаць лён. Што ты сморгыіш, кылї тама вузёл бальшэй. Старэй тама за пўнькыю, поскыньні сморгыў. 2. З шумам удыхаць праз нос. Чаго ён так смыргайць, ці ні прустудзіўся? Ходзіць і сморгыіць носым, відна, пацстыў. Смаргацца, сморгацца незак. Торгацца. Аччыні ды рызьвяжы вузялок, а так у цябе доўга смаргацца будзіць. Ня дужа яно тут сморгыіцца.

Смегаванне н. Пакуты ад нястачы. Як ім ні ныдаесьць сьмігваньня, няўжэлі яны кыравёнку прыдзіржаць ня могуць.

Смекаліст м. Кемлівы чалавек. Ого, якей сьмікаліст, яго ня дужа пройдзіш, ён ўвы ўсякіх пірядзелкых пубуваў, усё знаіць. Смекалістка ж. Ні была б іна тыкая сьмікалістка, каб яе Проська пыдманіла.

Смехам прысл. Жартам. Ён жа сьмехым гываріў, а ты й наверіла. Мала што яны сьмехым скажуць, ты іх ня слухый.

Смоль ж. 1. Пах пры гарэнні смалы, смаловага дрэва. Тут усігда смолью пахніць. 2. Ліпучае рэчыва. Каторыя ўремя ён к Сямёнывым смолью ліпніць. Ня лезь к яму смолью. 3. Чорнае рэчыва. У яе дачок валосься чорныя, як смоль.

Смуж м. Смоўж, слімак. Смужы часьцей усяго ны бабкых сідзяць і ны пыдасінывікых. Сьлізкій як смуж. Чорный як смуж.

Смурод м., смурода ж. 1. Смурод. У цябе, відна, гаршчок сплыў: як зычыніла комін, так смурода і пышла пы

хаці. 2 перан. Нягоднік. Такей быў смурод, што ніхай еткія людзі і ні атрыгаюцца. Чаго ён зыдаўся тыкая смуро-да? Сам харош, і йна смуро-да ня луччыя.

Смычыць незак. жарт. Прасці. Бувала, як возьмуцца смычыць утрэх, во еткія клубкі ныпрідалі, а тады ставюць кросны і ткуць.

Смядзіць незак. 1. Тлець. Адна гылавешка сьмядзіць у печы, яе нада дыстаць ды аттушыць. 2 перан. Ледзь жыць. Нескылька гадоў ні жыла, а сьмядзіла, чуць ногі пы зямле пірістыўляла.

Смяляк м. Смяльчак. Етый сьміляк с хаты увечырі байца выйціць, а ня то ён у Бірызуйкі пыбягіць. Вы абоя адзінакывыя сьмілякі: адз зайца кініціся ўцікаць. Памяни. смелячок. Канешня, ты сьмілячок, нікога ні баісься. Смялячка ж. Хто ж ні знаіць Прытасевічыву сьмілячку, усе дужа хырашо знаюць.

Смяротный прым. 1. Смертны. Куды яму жыць, у яго від сьмярётный, хуць сянья ў гроб кладзі. 2. Прызначаны на выпадак смерці. Іна ўжо ўсю сьмярётную адзежу сабе склала.

Смяціна ж. Парушына. Як ты мяцеш, што ў цябе там астаюцца сьмяцьціны. Памяни. смяцінка, смяціначка. Акуратна двор прыбран, нійдзе ні сьмяцьцінкі ні астаўся. Ты ў яго паспробый хуць сьмяцьцінычку айдзе ўвідзіць.

Смяціць незак. Засмечваць. Я толька пыдміла, чысьцінька здзелыла, а ты ўзноў сьмяцьціш на чыстыя. Смяціцца незак. Засмечвацца. Яно само сьмяцьціцца, ходзіш, і зы ныгамі ўсякій мўсыр нынашывыцца.

Снапавое н. Плата снапамі за карыстанне зямлёй (у дарэвалюцыйны час). Як січас помню, у тэй дзень мы вазілі сныпавоя, Андрей сеіў у нас ладный кусок, сваё ён звёз раншы, а наша астывалыся.

Снуджэнне н. Ненадзейнае прыстасаванне для лоўлі. Нічога с твайго снуджэння ні палучыцца, ета нада хырашо здзелыць, каб птушку злавіць.

Снудзіць незак. Ненадзейна прыстасоўваць для лоўлі. Ета ж ён снудзіць — хочыць тхыря злавіць, — адуреў тэй тхорь лезыць у яшчык.

Совесный прым. Сумленны. Калі совісныя, дык іна чужога ні захочыць, аддасьць, есьлі ныйшла. Памяни. совесненькій. Калі-то, можа, і Пракоп быў совісьнінькій, толька ета дужа даўно было.

Сонечка н. Сонейка. Ікая зь мяне работніца, во на сонічку пысяджу ды нызад у хату выплятуся.

Сопсцвенна наб. сл. Безумоўна, бясспрэчна. Ён сопсыцьвінна знаіць, айдзе цяперя яны, толька гываріць ня хочыць. Пятрок табе сопсыцьвінна праўду скызаў, а ты ня веріш.

Сопсць, сопць незак. Сапсці. Ён на сон ні жаліцца, як лёг, так і пычай сопсыць. Нешта доўга сон у той хаці, усё яму ні ныравіцца.

Соркі мн. Саракі, традыцыйнае свята ў сакавіку. У нас на соркі жаўрынкыў пякуць, і малыя тады бегюць зь імі па вуліцы. На соркі ну гутареліх гуташыюцца.

Соўка прысл. Сыпка. Сяньня яны заморюцца, іціць дужа соўка, сьнег рыхлы, ногі едуць нызад.

Спаведыванне н. перан. іран. Лаянка, збэшчванне. Як табе спалыся посьлі спаведывынья, можа кума і ўва сьне сьнілыся?

Спаведываць незак. перан. іран. Лаяць, бэсціць. Тыкая была крепкая дружба, а сяньня як дывай Алёна яго спаведывыць. Спаведывацца незак. Выслухоўваць лаянку. Ці пойдзіш ты яшчэ раз к ёй спаведывыцца? Спаведываный дзеепрым. Ці ні прішоў ты і сяньня спаведывыный?

Спавівальнік м. Спавівач. Раншы дык прінасілі спывівальнікі, як у атведкі хадзілі. Памянш. спавівальнічак. Спывівальнічык нада каб усігда чысьцінькій быў, трошку зымыраіцца — памый яго.

Спавяданнік м. перан. іран. Той, хто лае, бэсціць. Пашоў твой спывіданьнік пыдз Заліўкін аборык. Спавяданніца ж. Што ты, Сямёныву спывіданьніцу дайжа устрэціць ня хочыш?

Спагадыванне н. Спагада. Ат твайго кума ішчэ ніхто спыгадывынья ня відзіў, ён дужа нісызнацільный.

Спагадываць незак. Спагадаць, адносіцца са спагадай. Між людзей нада адзін другому спыгадывыць, як жа ты іначы прыжывеш.

Спагнаівацца, спагноівацца незак. Угнойвацца. Айдзе хырашо спыгнаівыіцца, там усігда хлеб будзіць. Твыя усядзьба так ні спагноівылыся, як у Сірьгяёнкыў. Спагноіцца зак. Угноіцца. Сьпірва зімля была дужа пустая, а троху-патроху спагноілыся і стаў хлеб радзіць.

Спагнацца зак. Справіцца, дасягнуць тых жа вынікаў. Айдзе ж ты хочыш зь імі спыгнацца, калі у іх трі мушчыны у хаці, у іх канешня усё будзіць як нада падзелына.

Спадніца ж. Спадніца. Памянш. спаднічка. Яны сабе красівінькія спаднічкі пашылі, будуць хварсіць. Зніж. спаднічэнка, спаднічонка. Ні было чаго надзець, іна ізь нейкыга рідна спыднічэнку пашыла і насіла, уся сьвяці-лыся наскрозь. Адна спыднічонка ёсьць і ёй ладна, тыкая біззаботныя баба.

Спадрушна прысл. Зручна. А ці спадрўшна ж яму бізь нічога ніякыга зыўляца к Мыкарывым? Выш. ст. спадрушной. Каму спадрушній, тэй ніхай і зьбегыць, во ты ж надзет, вядро ў рукі і к калодзіжу.

Спадрушнасьць ж. Зручнасьць. Яму каб луччыя спадрўшнысьць была, ён ба ўсяго чысьцінька надзелыў, харошый масьцір.

Спадціха, спадціху прысл. Спадцішка. Яны крїчаць ня будуць, спыцьціх́а што хочыш утворюць. Ласкывый сыбачка спыцьціх́а кусаіць. Скажыць спацьціху і сам усё дно як убаку.

Спадыспаддзя прысл. Спадыспаду. Выцігні клачок спадыспыдзьдзя, тама далжно быць луччыя сена.

Спазрэнне н. Упадабанне. Якоя ёй ішчэ спазрэння нада, пупыдаіцца чылавек, дык ніхай бярець.

Спаіваць незак. перан. Намочваць моцна. Разві ж можна так пулушубык спаівыць, дождж — дык нада було вьівірнуць, як усе дзельюць.

Спаласкыванне н. Паласканне. Пыцярьніць тваё спы-ласкывыньня, лі есьць, нам ехыць скарей нада.

Спалюбіць зак. Пакахаць. Можа і спулюбіў, а можа так бегыць, каб толька пысьміяцца. Любоў зла, спалюбіш і кызла. Спалюбіцца зак. Спадабацца. Нейкій лырьяныўскій тваёй Тайкі спулюбіўся.

Спанадабіцца зак. Спатрэбіцца. Усё пырыздаеш, а як сьмаму спынадыбюцца пад рукі рубанык ці скобля, і ня будзіць.

Спанаравіць зак. Упадабаць. Тваю, кызалі, новыі аграном спыныравіў, усё прываджывыць. Спанаравіцца зак. Спадабацца. Калі спыныравіліся адзін другому, я рызьбіваць ня буду, ніхай жэнюцца.

Спанараўный прым. Прыгожы, такі, які прыйшоўся даспадобы. Чаго там гываріць, ён спыныраўный мушчына, і рыбыцяшчый, ні так, як другея у чарку глідзяць.

Спанець зак. Прывыкнуць жыць у вялікім дастатку, па-панску. Дужа вы спанелі зы пасьледнія ўремя, маглі б і з матычкыю пыстыяць. Спанелый дзеепрым. Тыкая ўжо спанелья, што куды ёй гываріць пры работу.

Спаніць зак. **Прывучыць** жыць па-панску. **Спаніла** дачок, а цяперя сыма ні знаіць, як пріступіцца к ім, паможч што-небудзь і ня думуюць.

Спаннік м. Той, хто спіць. Ой, спыньнікі нашы толька пыднімаюцца, дужа рызыспаліся. **Спанніца** ж. Устывайка, спаньніца, сонца ўжо нівісь айдзе, січас твае падругі прібігаць.

Спантраваць зак. **Звучыць**, **прывучыць**. Дужа ты спунтруваў сваю карову, разу ня хочыць скубніць у пустухе, гылаву зыдзярець і глядзіць, каб двору. **Спантраваны** дзеепрым. Ён у цябе ціряшчур спунтраваны, ні рызбальвый-ка ты так.

Спарадзіць зак. **Сабраць**, **падрыхтаваць**, **упарадкаваць**. Я сваіх пакуля спыряджў і ны работу, і ў школу, дык нівісь ікая пыра. **Спарадзіца** зак. **Сабраца**, **падрыхтаваца**, **упарадкаваца**. Мы ішчэ зь вечыра спырядзіліся, каб ні хвытацца ураньні. **Спараджоны** дзеепрым. Калі бульба спыряджона, гряды ужо ні біда, прібярўца.

Спарадчываць незак. **Парадкаваць**. **Спыр'яччывы** адзежу, а я гуркоў нывыбіраю ды яблык ачышчэнну трошу. **Спарадчываца** незак. **Парадкаваца**. Доўга спыр'яччывыцца німа ўремя, скарей усё складывый, січас Цімох пад'едзіць. **Спарадчыць** зак. **Упарадкаваць**. Пакуля мы спыр'яччылі сена, дык і ехыць некылі, вечыр ны дваре. **Спарадчыцца** зак. 1. **Упарадкаваць**. Січас мы спыр'яччымся і табе трошку паможым. 2. **Упарадкаваца**. Хворысьця тваё спыр'яччыцца трошку пыгыдзя, пойдзім дарвём етый кусочык. **Спарадчаны** дзеепрым. **Пастройка** ў цябе спыр'яччына, што табе бідуваць.

Спаражніванне н. **Спаражненне**. Ну сколька мне ждаць твайго спыражнівыньня, бочычка січас нада, а ні заўтря.

Спаражніваць незак. **Спаражняць**. **Спыражнівы**-ка ты мне шайку, я січас цугуны буду выцягвыць, нада бульбу тоўч. **Спаражніваца** незак. **Спаражняца**. Куды мне спыражнівыцца зь естым жытым, я й сыма ні прідумую, усе мяшкі зыняты.

Спартачыць зак. **неадабр**. **Сапсаваць**. Такому масьціру ні нясі шыць пулушубка, ён ні пашыіць, а спыртачыць, ён можыць толька старьё якоя пібраць. **Спартачыцца** зак. **Сапсаваца**. Я ні жалею, калі й спыртачыцца. **Спартачаны** дзеепрым. Куртка саўсім спыртачыныя, дайжа рукавы няроўныя.

Спарыванне н. Спорванне, скідванне шляхам пароння. Пупадзець табе зы спарывыньня, разві ж можна трогыць гнёзды такіх харошынькіх птушычык.

Спас м. Ратунак. Якога гультаі спасу хочуць? Спасу німа ат яго прістыв'анья, чыпляіцца ны кáжным шагу.

Спасаўкі мн. Рэлігійнае свята спас. Я хырашо помню, што Адарка спасыўкымі была ны дзяреўні, а большы ні пріхадзіла.

Спасвіць, спасцівіць зак. 1. Прапасвіць Еткій дзень спасьвіць ня шутка дзела, жарою скот ня хочыць стыяць, ляціць куды пупала. З м'алымі спасьцівіць цяжола, ім ныдыідаіць бегыць зы скатом. Удваіх такей табун і ня думыйця спасьцівіць, нада, каб трецьцій хто памог. 2. Справіцца пасучы. З м'алымі ты ні спасеш, ніхай сам усё дзела атложыць і йдзець к скату. Як жа ты адзін спасьцівіў, відна, здорыва набегыўся. 3. Стравіць статкам пры выпасе. П'арініну спасьвілі, што на ёй нічога ні асталыся, голая як бубін. Пы бічывіка́х харошыя трыва была, дык за ету нядзелю спасьцівілі. Атаву пы аборкых спасьцівілі, цяперя тубуны пагонюць на луг. 4 перан. Высачыць. Як жа мне спасьвіць Зьмітрыка, абізацільна пыгываріць зь ім нада. Тры дні пыглідала, усё хацела Пуйлюка спасьцівіць, калі ён к Сонькі пойдзіць. Спасвіцца, спасцівіцца зак. 1. Справіцца пасучы. Ні знаю, як зь дзіцямі спасьвіцца. Калі травы німа, трудна спасьцівіцца. Ня лёгка вам будзіць спасьцівіцца такою жарою, у жаркія дні нада ны р'анкі гыняць. 2. Стравіцца ў выніку выпасу (пра траву). Блізка травы німа, уся спасьвілыся, прыганіця ў Зады, там, відна, атрысла. Айдзе ж ты накорміш, кылі трыва спасьцівілыся. Нядзелю скот пыхадзіў, што спасьцівілыся, а што стыпталыся, скусьць нечыга. Спасвеный, спасцівеный дзеепрым. Страўлены. Лужкі усе спасьвіны, тама каровы ні пыд'ядуць. Нык спасьцівіным скот ні накорміш, нада куды дальшы гнаць. Пу кустах усё спасьцівіна, ганіця кароў у другога места.

Спасібканне н. Выказванне падзякі. Я знаю, якая ў Мітрыхв'аніхі спасібкыньня: сян'ня спасібкыіць, а зайтра ныпляець чаго зря.

Спасібкаць незак. Гаварыць падзякі. Яны Івану спасібкылі, спасібкылі дый спасібкыць большы некуды. Спасібкацца незак. Выказвацца (пра ўдзячнасць). Што, зы піражкі ні спасібкыіцца, хочыш яшчэ і пыпр'яньнікыў?

Спастыліванне н. Абрывласць. Трудна жыць ш чыла-

векым прі спастылівыньні, ні знаю, як ета Мархва церь-
піць.

Спастыліваць, спастылівацца, спастыляць, спасты-
ляцца незак. Рабіцца брыдкім. Ён зразу посьлі свадзьбы
пычай спастылівыць Машкі. Чаго ж ня будзіць спастылі-
выцца, калі такая тваріць усё ўремя. Мне ён ні сяньня
пычай спыстыляць. А што я буду дзелыць, калі ён усё
большы спыстыляіцца? Спастылець, спастылецца зак.
Абрыднуць. Ета ж нада, штоб свой чылавек, а так спы-
стылей! Бувайць, што свой спыстылеіцца большы, чым
чужэй. Спастылелый дзеепрым. Ён даўно ёй спыстыле-
лый, іна яго відзіць ня хочыць.

Спатанькі, спатачкі дзіц. Спаць. Ну пойдзім, пойдзім
спатынькі, ужо саўсім цямнеіць. Мой ма́лінькій, мой ха-
рошынькій спатычкі хочыць.

Спатуханне н. Затуханне. Ліні вады і дзела с канцом,
ато доўга будзіш ждаць спутуханьня.

Спатушываць, спатушаць зак. Прытушваць, змяншаць
гарэнне. Трудна спатушывыць, калі вецір бушуіць. Узя-
ліся спутушаць, а здзелыць нічога ня могуць, агонь са
ўсіх бакоў бушуіць. Спатушаный дзеепрым. Спатушыныя
палкі аткінь дальшы, каб ні мішалі. Спатушомшы дзее-
прысл. Спатушомшы атыйшлі, пысядзелі троху збоку.

Спатынець зак. Стлець. За трі гады досткі спытынелі
у погрібі, нада новыя зыклáдывыць.

Спатыханне н. Аслабленне гарачыні. Столька дней
жарішча паліць і ніякыга спытыханьня німа, худзь ба ж
іна трошку меншы.

Спатыхаць, спатыхацца незак. Змяншацца (пра га-
рачыню). Увесь дзень жаріла, што ні прыдыхнуць было,
толька к вечыру трошку стала жыра спытыхаць,— во
ўжо сўшка дык сушка! Каторый дзень жарішча ні спы-
тыхаіцца, дождж горька нада.

Спаўзаць незак. перан. Сыходзіць, змяншацца (пра
паўнату). Як пыработыіць хырашэнька, сала зь яго ста-
ніць спуўзаць. Споўзець зак. Сысці, зменшыцца (пра паў-
нату). Раншы ён пряма у дзьвері ня месціўся, а цяперя
жыр зь яго троху споўз.

Спахацца зак. Справіцца, быць на аднолькавым узроў-
ні ў ворыве. Ён умеіць плуг хырашо навесьць, вьіпріж у
яго ладныя і конь цігавітый, зь ім спыхацца трудна.

Спелесаваць зак. Нарабіць пісягоў (пугай, дубцом).
У дзьве пугі як узяліся, сьпілісுவáлі карову, што на ёй

жывой рубчыны ні аста́лыся. Спелесаваный дзеепрым. Прыбег іс саду сьпілісува́ны і на сена схува́ўся.

Спетый дзеепрым. Дружны, дружбацкі. У іх была сьпетыя кынпанія, гэрчыкі ішчэ тэя, ні мала чаго тварілі.

Спецна прысл. Па-майстэрску. Гуркі ты соліш дужа сьпецна, во толька бульбы к ім зваріць ня дужа пулучаіцца.

Спецнасьць ж. Майстэрства. Так ён мушчына стыра́цільны, толька сьпецнысьці у яго німа, яму толька гру́бую работу дзелыць.

Спецный прым. 1. Выдатны, выключны. Зразу відна, што сьпецный майсьцір дзелыў, клёпычкі пыдыгна́ны шчытна-шчытна. 2. Спецыяльны. Я ж табе ня буду аднаму сьпецныя абеды гатовіць, што зваріла, то й еж. Памяни. спецненькій. Вы сьпецнінькія мысьцяры гароды выціраць.

Спеч зак. перан. Зрабіць пажар знарок. Луччы ні чыпайся, зыясіся ш чортым і можыць сьпеч. Ніякія там іскрыкі ні было, яго нарошня сьпяклі свае.

Спешчыванне н. Распешчванне. Сьпешчывыньня самім боком выходзіць: зы работу брацца ня хочуць, кармі іх нізъвесна сколька, а тады, хочыш, і жонк кармі.

Спешчваець незак. Распешчваець. Зма́лку пычыла сьпешчывыць, паетыму і вырыс ні ў кола ні ў мяла. Спешчваецца незак. Распешчваецца. Ні дывай сьпешчывыцца, зыгарюісься зь імі, як пыдрастуць. Спесціць зак. Распесціць. Ну нягож хто-небудзь пріхадзіў, сыма ты яго сьпесціла, усё ма́ліла. Спесціцца зак. Распесціцца. З ма́лых гадоў сьпесціўся, цяперя позна пірядзелывыць. Спешчаны дзеепрым. У іх дужа сьпешчыныя дзеці, ні к якой рабоці ні прілума́ны.

Спіранне н. Пярэчанне. А што ён сьпіра́ньнім паможыць? Нада яго атвучывыць аць сьпіра́ньня.

Спічка ж. перан. Запальчывы чалавек. Чаго ён тыкая сьпічка, слова ні так скызаў — пых і гатоў, гаріць. Ох, была сьпічка, ступіць піряд ёю ні ўла́дзіш. Памяни. спічачка. І дычка пыдрыстаіць тыкая самыя сьпічычка.

Спічына ж. 1. Запалка. Узатрі сьпічыну ды пысьвяці, а ўпаце́мкых што ты ўвідзіш. 2 ж. перан. Запальчывы чалавек. А я і ні знаў, што йна тыкая сьпічына. Памяни. спічынка. У мяне ж ні сьпічынкі ні аста́лыся, нечым будзіць заўтра печ пытпаліць. Ішчэ ж саўсім мультуга́н, а ўжо сьпічынка — толька паслухый.

Сплачыванне н. Выплата. Луччы ты зь імі ні чыпайся

і ні звязывыйся, як звязжысься, як пычанецца сплачывыньня, дык будзіць ня вылізьць і ні рызьвізацца.

Сплачываць, сплачывацца *незак*. Выплочваць, разлічвацца. Тэй, відна, хочыць зь яго нешта ўзяць, а другой сплачывыць ні збіраіцца. Па-мойму, ён дайжа ня думіць сплачывыцца. Сплаціць, сплаціцца *зак*. Выплаціць, разлічыцца. Іван ім усё ды капеічкі сплаціў зы хату, ніхай яны ня дурюць гылаву. Як сплоцісься, тады ты спакоін, ні пра што гылыва ні баліць. Сплочаны́ дзеепрым. Ты за сплочыныя грошы можыш нівісь сколька ўсяго купіць. Сплацёмшы дзеепрысл. Ён ні хацеў у даўгу астывацца, паехыў, усё сплацёмшы.

Сподка *ж*. Сподня кашуля. Во дужа рыжжаріўся, ужо сподку ня хочыць ныдзіваць. Памянш. сподачка. Надзень сухенькыю сподычку, а ету павесь над духым, ніхай прасохніць.

Споранне *н*. Спрэчка, стрыманая лаянка. Тута споріньнім дзела ні ныправіш. Нічога табе ні дасьць споріньня, толька большы зыясіся,— во што будзіць.

Спораннік *м*. Той, хто спрачаецца, стрымана лаецца. Як рызыйшоўся ваш споріньнік: як ета так, большы я царьпець такога ні стану. Споранніца *ж*. Пупадзець калі-небудзь етый споріньніцы, большы некуды пупадзець.

Споруць *незак*. Спрачацца, стрымана лаяцца. Ета нічога, што яны паспорілі, сянья яны спорюць, а нызаўт-ріга узноў улагодня.

Справедыванне *н*. Адведкі, адведванне. Вы хочыця схадзіць сянья, схадзіць ба, канешня, нада, толька ёй можа ні ды справедывыньня.

Справедываць *незак*. Наведваць, адведваць. Ці ходзіць жа Мархва сьвякруху справедывыць? Справедаць *зак*. Наведаць, адведаць. Як пашлі Аньку справедыць зранья, дык во цямнеіць, а іх усё німа, ладна справедывыюць. Справеданы́ дзеепрым. Калі ж іна справедына, у яе даўно ніхто ня быў, нада будзіць схадзіць у скрысеньня.

Справядлова прысл. Правільна, справядліва. Чаго вы крічыце, Ілья спривядлова скызаў, мала што вам праўда ні ныравіцца.

Справядловасць *ж*. Справядлівасць, сумленнасць. Круцель, мот, ікая ў яго спривядловысьць, у чом хочыш і калі хочыш пыдвядзець.

Справядловый прым. Справядлівы, сумленны. Тут не-

чыга гываріць, Купрей — чылавец спривядловый, ён ні ў чом ні пьдвядзець.

Спраўка ж. Упраўка. У вас с такім пьрядкым спраўкі ні разу ня будзіць. Калі ў рабоці спраўка, тады ўсё хырашо.

Спраўлянне н. Набыццё, пашыў (адзення). Ны такоя спруўляньня грошы многа нада, а ты ня дужа зырыбляць хочыш.

Спраўнець незак. Папраўляцца. Ён ня трошку, а ладна ў цябе спраўнеіць. Скот спраўнеіць, як ны траву выходзіць.

Спрацівець, спраціўнець зак. Зрабіцца непрыемным, абрыднуць. Мікілай спрацівіў ёй большы некуды. Кажныя раньня кулеш і кулеш, ён спрыціўнеў сайсім, гальчык с салым зварі.

Спрыкліванне, спрыклянне н. Прыкрасць, абрыдласць. Ну што ж спріклівыньня табе дасьць, кылі свой дзіцёнык, учыць нада, вухріць усякій раз. А іна мне ўжо гылаву адуріла пры спрікляньня.

Спрыкліваць, спрыклівацца, спрыкляцца незак. Рабіцца непрыемным, брыдкім. Ён мне ужо даўно пьчаў спріклівыць, ета ны хрысьціных толька пьдбавіла. Такей жа ныдыядлы мьліц, кажный дзень настолька спріклівыіцца, прьма ні знаю, што б зь ім зьдзельла. Калі ты мне пірістаніш спрікляцца, ай лункі зыхацеў? Спрыкліць, спрыкліцца зак. Зрабіцца непрыемным, абрыднуць. Ён мне большы спрікліў, чым табе. Другей раз як спрікліцца, дык, кажыцца б, ні глядзела, а тады серца атойдзіць і жалка.

Спрэжч I зак. Упрэгчы ў адзін воз (двух ці некалькіх коней). Коні пьркью спрэг, тады чуць выцігнулі рыскаты, дужа цяжолыя бьрвяно. Спрэжаны дзепрым. Крепкія коні спрэжны, любэй воз пьцягнуць.

Спрэжч II зак. Спражыць. Ну няўжэлі ты пріжма ня ўмеіш спрэжч, ета ж проста дзельіцца.

Спужываць незак. Зганяць палохаючы. Ты ні здьліку спужывый, а з-зу куста пьткрьдзься ды пугью хырашэнька піріцягні,— што за збродлівыя цёлка! Спужывацца незак. Палохацца. Сколька разоў ён спужывыўся то таго, то другога.

Спучыванне н. Збіванне з правільнага шляху. Я яму дам калі-небудзь за ета спучывыньня, кажын раз мальцыў зьбіваіць с толку.

Спучываць незак. Збіваць з правільнага шляху. Іх

Мікілайка усё ўрэмя спўчывыў, самі яны многа цішэйшыя. Спучывацца незак. Збівацца з правільнага шляху. Як пычалі спўчывыцца, то ня ждзжы толку. Спучіцца зак. Збіцца з правільнага шляху. Адны б яны так ні спучіліся, каб ні Кыпачонык. Спучаныў дзеепрым. Спўчыныя маўльцы, саўсім спўчыныя, цяперя зь імі дужа трудна будзіць. Спучёмшы дзеепрысл. Спучёмшы аднаго, зь другіх бярецца, што йта за ўредзіна тыкая чылавек.

Спынуцца зак. Прыпыніцца, перапыніць дзеянне. Нямножка я спынуўся, мы во дзугей дзень ня йдзём, ільлець як зь відра.

Спырскыванне н. Апырскванне. Посьлі спёрскывыньня цввяты пысьвяжэлі, пыдняліся, іх нада часьцей спёрскывыць.

Спырхыванне н. Саскокванне. Будзіць вам спёрхывыньня, як нагу каторый падверніць, ета ж дадўмыліся с такея вісычыны пёрхыць.

Спыхыванне н. Частае перарывістае дыханне. Глянька ты ны яго спёрхывыньня, ажно хвытаіць воздух.

Спыхывацца незак. Часта перарывіста дыхаць. Як кытануць упірагонкі ды кынавы, а тады нызад, посьлічуць спёрхывыюцца.

Спяліць незак. Даспяляць, даводзіць да спеласці. Ён, рана ні зьнімаіць яблык, доўга спяліць. Спяліцца незак. Даспяляцца. Нейкій у цябе дужа харошый сорт спяліцца. Спеленыў дзеепрым. Я сваім пыслаў спеліных яблык, яны смашныя сталі.

Сродзіч м. Сваяк. К Хрысьціні пынаехыла сродзічыў, айдзе іна іх мясьціць будзіць. Сродзічы,— зымаріліся ходзічы.

Сродства, сродствіе н. 1. Сваяцтва. Ня дужа цяперя пра сродства помнюць, ні так, як раншы сыбіраліся свае цэлью тылакою. Ета сродствія, яны дужа радніліся. 2. Сваякі. Сродства к вашым прішло, угышчаць будуць. Як сыбярэцца сродствія, быльшая куча.

Ссабачыцца зак. асудж. Канчаткова ператварыцца ў распусніка, брахуна, прайдзісвета. Што ты зь ім пыгаворіш, кылі ён саўсім ссыбачыўся. Ссабачаныў дзеепрым. А якея ж яны абоя ссыбачыныя сталі, мы на іх ладна ныдзікуваўліся.

Ссаджыванне н. Зніманне таго, хто сядзіць. Крепінька бярі яго пыт пашкі, ато кáхніш аб мост, будзіць тады ссаджывыньня.

Ссаджываннік м. Той, хто ссаджвае. Глядзі, каб ён

ні пыляцеў, етый дзіцёнык, умесьці іс такім ссаджывыньнікым. Ссаджыванніца ж. Я віджу, ікая сь цябе ссаджывыньніца.

Ссалавець зак. Зрабіцца ачмурэлым, ап'янелым, сонным. Іна сайсім слаба, чарычку узіла і ссылавела. Ссалавельый дзеепрым. Я іх відзіла: выйшли ны танкі ссылавелья.

Сседзець зак. Выседзець церпячы. У той жарішчы ні так лёгка было сьседзіць, жарішча, а яшчэ дым, нукурілі мушчыны.

Ссініваць незак. Збіваць да сінякоў. Не, ня будзіць ён адурюваць, ня будзіць сьсінівыць мальца, я яго абразую. Ссініць зак. Збіць да сінякоў. Пыцягнулі ў паліцыю, сьсінілі там усяго, нейкімі зымкамі білі, пусьцілі чуць живога. Ссінены дзеепрым. Будзіць яму вічарінка, як сьсініны явіцца. Ссінёмшы дзеепрысл. Сьсінёмшы мальца, ішчэ сьмяецца, я яго нысьмяюся.

Ссопца зак. Адсапціся, здыхацца. Зыхакыйся, што ссопца ня можыць, так зымарійся, пакуля траву данёс.

Ссубочываць незак. жарт. Прывучаць хадзіць на вечарынкi. Ну што, вы і Міцю пычынаіця ссубочывыць? Ссубочывацца незак. Прывучацца хадзіць на вечарынкi. Ляньці-ка, як лны скорінька пычынаюць ссубочывыцца. Ссубоціць зак. Прывучыць хадзіць на вечарынкi. Ну й гайрікі, ссубоцілі етыга мальца. Ссубоціцца зак. Прывучыцца хадзіць на вечарынкi. Не, толку з вас ні пулучаіцца, сайсім вы ссубоціліся.

Ссыпанне н. перан. Ссоўванне, скіданне нітак з клубка; ссунутыя, скінутыя з клубка ніткі. Зы ссыпаньня пуруках палучыш. Усё ссыпаньня узмытаць нада, ато папложыш — яно паплўтыіцца.

Ссыпаць незак. перан. Ссоўваць з клубка (ніткі). Клубок табе ні цацка, ты ня будзіш ніткі ссыпаць, пыкладзі. Ссыпацца незак. Ссоўвацца з клубка (пра ніткі). Ніткі нятуга нымытаны, паетыму і ссыпаюцца. Ссыпаць зак. Ссунуць з клубка (ніткі). Астарожна бярі клубкі, ато ссыпліш ніткі, тады прідзіцца наныва мытаць. Ссыпацца зак. Ссунуцца з клубка (пра ніткі). Клубок вьсых і нескылька пасмыў ссыпылыся, могуць папўтыцца. Пылажы клубок, ато ніткі ссыпюцца. Ссыпаны дзеепрым. Ссыпыны клубок нада піріматывыць.

Ссыпішча н. Пасудзіна ці месца для ссыпанья. Старыя бочыкі пывязьлі у Рылыўшыну і ныправілі, каб на ссыпішча былі.

Сталковываца незак. Дамаўляца. З Напреім дужа трудна сталковывыца, як глумак нейкій. Сталкаваца зак. Дамовіца, паразумеца. Штоб такея махырі ды ні стулкува́ліся, на іх ны абоіх шапкі гыряць.

Стальвага ж. Ворчык у параконным плузе, баранс. Нада б новыю стывва́гу зьдзелыць, ета чуць ліпіць. Памянш. стальважка. Па-мойму, стывва́жка у пуні зы саломыю ліжала. Стальважжа н. зб. Накідылі стывва́жжа кучыю, худзь ба акуратна склалі.

Стальважнына ж. Асобны ворчык у параконным плузе, баранс. Я ў цябе вазьму стывва́жыну ны сяньня, увечырі прінясу. Памянш. стальважынка. Крепінькыя стывва́жынка, лёгінкыя і крепінькыя.

Стальга, стальгом прысл. Стоячы і застыўшы. Чаго яны тама стывга́ сталі? Тута работа гаріць, а яны стыяць стывга́. Стануць стальгом і як прікымянеюць.

Стальніца ж. Верхняя частка стала. Дзеці зылілі стальніцу чарнілым, ацскрібаць нада. Памянш. стальнічка. Змый чысьцей стальнічку, патрі вехцім хырашэнька.

Сталюжка ж. Невялікая сталюга. Сяньня мае пілюць досткі, ураньні прівязьлі сталюжкі ат. Мітрыхванывых.

Сталюжнына ж. Частка або дэталі сталюгі. Заднія сталюжнына выляіцца лі хворысьця. Памянш. сталюжынка. Ета сталюжынка саўсім рызвва́лііцца, нада зьбіць крепка.

Сталяванне, столенне н. Насціланне столі. Ішчэ доўга яны іс сваім стулюва́ньнім будуць пароцца. Калі роілым дзелыюць, ні хачу я такога століньня, я найду сьпіцыялістыў застолиць.

Сталяваць незак. Столиць, рабіць столь. Калі ты думыіш хату стулюва́ць, хылады пуцступа́юць, столі некылі будзіць сохнуць. Сталяваный дзеепрым. Каб жа стулюва́ныя хата была, ён за столь ішчэ ня думыў брацца.

Станяць незак. Рабіць тонкім. Дужа канцы ні стынйй, тута зімля мяккыя, колья палезіць. Станіць зак. Зрабіць тонкім. Ты ўсе кляцы лішніга станіў, іх цяпера толька гвозьдзікымі прібіваць.

Старакожыватый прым. З цвёрдай скурай. Нейкыя бульба зь естыга кусочыка стыракожывытыя, станіш скабліць — нажом ня ўрежыш.

Стараннік, старацельнік м. Старанны працаўнік. Такей стыря́ньнік, што ён табе мінуты ні пругуляіць. Дзед твой быў стыря́цільнік, дзень і ноч работыў. Памянш. стараннічак. Ці мы ні знаім, якей стыря́ньнічык сь Кіреі-

выга сына. Старанніца, старацельніца ж. Матка сты-
р'яньніца, а ў дачок толька гулі на ўме, гулі ды прыборы.
Зымарілыся ты сяньня, стыряцільніца мыя.

Старшынаваць незак. Быць на пасадзе старшыні.
Многія у нас былі старшынімі, Максім гады два стыр-
шынуваў. Старшынаваца незак. Пачуваца на пасадзе
старшыні. Як табе стыршынувалыся у Сяльцэ?

Старыкаваць, старыкоўстваваць незак. Праводзіць
час, жыць у пажылым узросце. Чаго яму было ні стырі-
куваць зы такою спакойною нявесткыю. А ўжо ні знаю,
як мне прідзіца стырыкоўствывыць. Старыкуючы дзее-
прысл. Калі карову выпасець стырыкуючы, калі на печы
пыляжыць.

Старычонак м. Стараваты мужчына. Стырічонк ней-
кій дрімаў кыла коні, я спрасіў у яго, як прайціць ны
Валоўнікі.

Статуй м. і ж. абраз. Дурань, тупіца. Узмацн. ста-
туіна. Статуіна нейкій урадзіўся, ні ў кола зь ім ні ў мя-
ла. Стаіць як статуіна, ні пувурухнеца. Павеліч. стату-
ішча. Во яшчэ быў статуішча, што зь ім нугурюваўся
Праскоўя.

Стаўбак м. Высокая вузкая бочачка. Стыўб'ак у сяні-
цы стаіць лі саломы, я пыдыслала і пыставіла. Памянш.
стаўбачок. Пышаніцу нада у стыўбачок пір'яс'іныць,
ніхай пыстаіць.

Стаўбан, стаўбун м. 1. Высокая вузкая бочачка, нао-
гул высокая вузкая ёмістасць. Выда ў стуйбане ў сенцых.
Ссып ячмень у стаўбун і ацстаў т боку. 2 перан. груб.
Галава. Ішоў тут цірізь дзяреўню яе зяць, во такей во
стуйбан, ны аршын дліньніною. А для чаго у цябе стаў-
бун ны плічах сядзіць? Памянш. стаўбанок, стаўбунок,
стаўбанчык, стаўбунчык. Сьвежыя выда у стуйбанку,
нідаўна прінясьлі. Нада памыць стуйбунок сь кіпятком,
каб чысьцінькій быў. У мяне стуйбанчык з гуркамі зынят.
У стаўбунчык вады нылілі, а ён здорыва пацёк.

Стаўб'як м. Невялікі кароткі слуп. Во тута зыкынай
крепкій стыўб'як, і ня будуць ездзіць, край бульбы зьбі-
ваць. Памянш. стаўб'ячок, стаўб'ячочак. Атрежця штук
пяць стыўб'ячкоў, нада зарыць лі зугувальні ды зыла-
жыць жардзіны. Етый стыўб'ячочык чуць ліпіць, падгніў
саўсім.

Стаўлений, станоўлений дзеепрым. 1. Пастаўлены,
прызначаны. Мікіпыр'ёнык прііжджаў са сьвету і к нам
зыхадзіў, ета ўвосінь, скот ішчэ ня быў стаўлін. Пакуль

што ў іх ніхто ні станоўлін, біз бригадзіра жывуць. 2. Устаноўлены, узведзены, збудаваны. Ці стаўліны ж тама хуць штывдэры? Калі ета ваша хата стаўліна, ёй пырэдышна ўжо гадоў. Я чуць помню, як Трэхоньва гумно станоўліна.

Стаўхыванне н. Саштурхоўванне. Ці відзіш яго стаўхывыньня, нарошня ж дзелыіць, — каб пільнуў вярэвычкью, ён ба жыва уняўся.

Стаўхываць незак. Саштурхоўваць. Сядуць за стол, а тады дывай адзін другога стаўхывыць сы скамейкі, нійдзе ім спакою ні бувайць. Стаўхнуць зак. Саштурхнуць. Пывярнуўся і стаўхнуў кушунк, на дробныя кусочкі рассыпыўся. Стаўхнутый дзеепрым. Стаўхнутыя латычка разьбілыся.

Сташнаваца зак. Збедаваца, змучыца ад перажыванняў. Аксюціна дычка стушнуваўся пы сваіх дзіцях, яны неік так нядумына паехылі, а цяперя нічога ня пішуць.

Стаючий прым. Такі, які стаіць, знаходзіцца ў стане спакою. Ты ж ня будзіш стаючыю вярбу на дрывы сеч. Стаючыя выда піць ні гадзіцца, напіцца — ета з ручуя, з рякі можна.

Стаяка прысл. Стаяком. Ты ўжо, знаць, стыіка сьпіш. Памянш. стаячка. Стыічка у вугалочыку пузюзіюкыліся пра нешта.

Стлець зак. 1. Згнісці, спарахнець. Досткі стлелі у погрібі, што рыссыпаюцца, у карзінкі вынасіць нада. 2 перан. Дажыць да апошняга. Якей зь яго памошнік, калі ён стлеў саўсім, чуць дьхыіць. Стлелый дзеепрым. Пыткладкі саўсім стлелыя, нада класьць новыя.

Стоіць незак. Варта, належыць. Стоіць, кылі бацька з рімушком кылы яго паходзіць. Яму ні ў чужога места пупала, стоіла.

Столік м. Шуфляда. Ложкі у мяне ліжаць у верхнім століку. Вьцігні сярэдняй столік, тама я клала катушкі.

Століна ж. Асобная дошка ў столі. У нас нескылька гадоў зыцікала і зыцікала і праехыла століна, згніла. Памянш. столінка. Нескылька столінык я зымяній, як пірїстраівыліся.

Страдацель, страдальнік м. Пакутнік. У яго пылажэньні жыць ніхто ні пызавідыіць, ён стрыдаціль ны зямле. Горя-горя ны адной наге прыгыць с самыга хлапества, пасьледній стрыдальнік ён. Памянш. страдальнічак. Стрыдальнічык мάλінькій, еткыя рана у яго. Страдацель-

ніца, страдальніца ж. Іна тожа на сьвеці стрыдацільніца, разьві яе жызьня лёхкыя. Іна, знаць, адна тыкая стрыдацільніца, сколька іна чаго пірінісла!

Страдаюшчый дзеепрым. Такі, які пакутуе. Біз рукі—эта стрыдаюшчый чылавек, ён пасьці нічога зьдзельць ня можыць, дайжа кыня ні зыпрягець.

Страдніца ж. Пакутніца. Чаго іна тыкая страдніца, як якая горя аткуль, усё ны яе гылаву.

Страляне н. Страляніна. Мы тожа нейкыя стріляньня чулі, думылі, ета ахотнікі якея-нібудзь.

Стралянік м. Той, хто страляе, стралок. Тваім стріляньнікым каб руж'і, яны б ныстрілялі. Страляніца ж. Сь цябе ні абы-ікая стріляньніца, можыш вуўка улажыць.

Стралянуць зак. Выстраліць. Ета Коля зьбіраіцца ны ахоту, ён стрілянуў, прывіраў руж'ё.

Страляць незак. перан. гумар. Ухаджваць, заляцацца. Я чуў, што ты зы Танічкыю стріляіш. Сьпірва за большыю бегыў, а тады за меншыю пычаў стріляць.

Страм м. Сорам. Як ета ну чужэй двор іціць пароцца, я б ні стала еткій страм ны сябе браць.

Страміцца незак. Сарамаціцца. Вір'кяёнык ня пойдзіць страміцца, ён совісны чылавек.

Страмленне н. Сарамачанне. Ежылі совісьць пыціраў, дык ён ніякыга страмленьня ні спужаіцца.

Страмота асудж. 1 ж. Сорам. Ці мала па сьвету страмоты ўсякія! 2 м. і ж. Сараматнік. Як табе ня стыдна, страмота ты, ці чуў, што пры цябе людзі гаворюць.

Страпаленне н. Падбухторванне. Ён хітрый мужык, паслухыць і пысьмяецца над іхным стрыпаленьнім.

Страпаліць незак. Падбухторваць. Яны даўно стрыпыляць Сьціпанёнка пысваріцца зь Іхімініятымі. Страпаліцца незак. Намервацца, рыхтавацца. Ці ні стрыпаліціся вы Сямёныў сад аптресьць? Страпальнуць зак. Падбухторыць. Ён такей: стрыпальнець, а сам убок, усё дно як нічога і ні знаіць.

Страпаць зак. 1. Вытрапаць (лён). Цяперішнія дзеўкі ні адна жменькі лёну ня стрепліць, яны трыпшыкі ў руках ні дзіржалі: 2 перан. Знасіць дарэшты. Ты саўсім бяс толку новы касьцюм стріпаў. Страпацца зак. 1. Вытрапацца (пра лён). Калі стрепліцца лён, тады й будзіць, тута ішчэ трёпыныга на дзьве нядзелі прясць. 2. Знасіцца дарэшты. Дужа скоро ў цябе ета кухвайка стріпалыся. Страпаны, стропаны дзеепрым. 1. Вытрапаны (лён).

Стріпаний лён уськінула с краю на печ, трошку пацсохніць. Нешта я твой стрёпыный лён ні найду. 2. Зношаны дарэшты. Ішоў ны дзяреўні Васіль: пінжачышка стріпаний, плашч ціріз руку піракінут. Ня прі ты ішчэ ны сябе стрёпыныга лахмоцьця.

Страхалюд, страхалюднік, страхапуд, страхапуднік м. Страшны са знешняга выгляду чалавек, пачвара. Во нейкій стрыхалюд ідзець, каб адзін ны адзін стреўся, дык хуць уцікаць бягі. Ніхай ён і ні заходзіць, стрыхалюднік, а ні чылавек. Як іна зы такога стрыхапуда ішла замуж, ета ж кажный дзень відзіць яго пірід вычамі. Не, мне ваш стрыхапуднік сайсім ні нада. Узмацн. страхалюдзіна, страхапудзіна. Няўжэлі іна за тога стрыхалюдзіну пойдзіць? Нечыга весьць сюда стрыхапудзіну. Павеліч. страхалюдзішча, страхапудзішча. Чаго ён удаўся такей стрыхалюдзішча? А ці йна сьма меншыя стрыхапудзішча? Страхалюдка, страхалюдніца, страхапудка, страхапудніца ж. Ты хуць сваю стрыхалюдку дужа на людзі ні вывадзі. Стрыхалюдніца ты, цябе дайжа дзеці быяца. Во, некуды ж і Гаўрылыва стрыхапудка сыбралыся. Усё іхный стрыхапудніцы места німа.

Страхалюддзе, страхалюдства, страхапуддзе, страхапудства н. Страхата, пачвара, жудасць. Такая ужо було стрыхалюдзьдзя, што ні прідумыйш якая. Там аднае дзеўкі путнэя німа, адно стрыхалюдзьдзя. Во стрыхалюдства пашло, а нехта ж і жывецць зь ім. Було мне ўсякыга стрыхалюдства. Каб ні Кірылыва стрыхапудзьдзя, яны б мірна рызыйшліся. Нашто ёй еткыя стрыхапудзьдзя браць у хату? Вядзецць сваё стрыхапудства ны свадзьбу, ня відзілі яе тама. Табе б і нада харошыя стрыхапудства.

Страхалюдный, страхапудный прым. Страшэнны, пачварны, жудасны. Ці відзілі калі на сьвеці такога стрыхалюдныга чылавека? Што ты там такая стрыхапудныя увідзіў?

Страхануць зак. Стрэсці. Стріхані сьнег сы рьміка, мокрый січас станіш. Ні жалей яблык, нада хырашэнька стріхануць і ўзяць с сабою.

Страхацё, страхоце, страхайё н. Страхата. А ці нам меншыя стрыхацьцё було, як мы ны кынавых хуваліся? Другей раз як ныбяресься страхоцьця, дык сам сябе ня чувыйш. Мне такая стрыхайё було, што ні знаю, як я жыва астáлыся.

Страшыць незак. Крыць страху саломай. Ён масьцір

стряшыць, так дывядзец крышу, укрэпіць, што іна підзь-
дзісят гадоў сьмела прыстаіць.

Страшэнне н. Пакрыццё страхі саломай. Каб ні разь-
ехылыся яго стряшэньня, нешта ён ня дужа крепка прі-
візкі пріціскаіць.

Строга прысл. Асцярожна. Дужа строга йдзі, тама
кругом ямы. Выш ст. стражэй, стражчэй. Ты кыла вілык
глядзі стражэй, ато пырянец ні пагледзіўшы, што тады.
Стражчэй еж, ні апкапывыйся. Памянш. строгенька,
строгенечка. Бярі і дужа строгінька нясі, гырлачык чуць
ліпіць. Мы строгінічка спускалі, а вярёўка пырвалыся.

Строгій прым. Асцярожны, акуратны. Строгая карова,
кылы яе ні прайдзі, ні шывяльніся. Выш. ст. стражэйшый,
стражчэйшый. Каб ты быў стражэйшый, новінькій гыр-
лачык ні разьбіў ба. Сямён куды стражчэйшый чыла-
век, а во і ён у квас пунай. Памянш. строгенькій, стро-
генечкій. Ні такей ён строгінькій, як ты гаворіш. Іна
дужа строгінічкыя дзяўчонка.

Струганнік м. Той, хто стругае. Як кініш адных у хаці
на цэлы дзень, дык чаго толька етыя струганьнікі ні
пынадзельюць. Памянш. струганнічак. Уго ўзяўся стру-
ганьнічык, як саскочыць нож пу руке! Струганніца ж. А сь
цябе глядзі-ка, сьпецныя струганьніца.

Струп'е н. зб. Струпы. Стру́п'я засохла, кроў большы
ні цякець, а нуступіць ны нагу ня можыць, гаворіць, боль-
на.

Струпехнуць зак. Струхлець. Мне ў хаці нада увесь
верх новы прызвадзіць, крјочча слабыя, а паплёт сай-
сім струпех. Струпехлы, струпехшы дзеепрым. Я думыў,
зь яго шўльца палўчыца, зь етыга бірнушка, а яно стру-
пехлыя. Струпехшыя палкі пыпісікай ці пулумаі у печ,
ніхай ні выляюцца.

Стривожица зак. Занепакоіцца, узрушыцца. Нечыга
каровы стрівожыліся, глідзяць ну кусты і бокым, бокым
ат іх. Стривожаны дзеепрым. Яму нілізя цяжола пыдні-
маць, у яго сяредзіна стрівожыныя.

Стрыжань м. Згустак гною ў нарыве. Як дыўляній,
бальшэй стрыжынь выйшыў.

Стрыжэннік м. Той, хто стрыжэ. Я знаю, якей зь яго
стрыжэньнік: рідамі зьдзелыць, зьдзелыць, што шапку
будзіць стыдна зьдзец. Стрыжэнніца ж. Другая стры-
жэньніца бяреца, ета січас ныправіць.

Стрыканне н. Апёк крапівой. Ты ў мяне січас палу-

чыш зы стрыка́нья, ета ж нада, такей ба́лыўнік, стрыка́іцца крапі́выю.

Стрыкатый. стрыкатный, стрыклівы́ прым. Пякучы (пра крапіву). Дужа крапі́ва стрыка́тыя, пряма палю́чыя. У Глубокі́й кынаві многа было крапі́вы, ды стрыка́тныя-стрыка́тныя. Жы́гучка — ох, стрыклі́выя крапі́ва, а глухая ні стрыка́іцца саўсім.

Стрыкаць незак. Пячы (крапівой). Што йта зы ба́лыўнік: ірвець крапі́ву і стрыка́іць пы ныгах, і як ён сам ні апстрыка́іцца. **Стрыкацца незак.** Пячыся (пра крапіву і крапівой). Глухая крапі́ва ні стрыка́іцца, а ета жы́гучка, як агонь. Ты чаго стрыка́ісься, а, воць січас у мяне палу́чыш. **Стрыкануць зак.** Апячы (крапівой). Ох, я крепка руку стрыкану́ла, каб іна ўжо ні знаю што, ета крапі́ва. О-ё-ёй, крапі́віна стрыкану́ла! **Стрыкануцца зак.** Апячыся (крапівой). Тама, глядзі, стрыканесься, дык будзіш ікыта́ць. **Стрыканутый дзеепрым.** Ці хырашо сымаму́ стрыканутыму?

Стрыножыванне н. Прывязванне галавы каня да спутаных ног так, каб мог толькі скубці. Ёсьць коні, што ніякыга стріножывы́нья ні быяцца, лазовыя пугы пі́ргрызajúць, пывады́ ірвуць.

Стрыножываць незак. Прывязаць галаву каня да спутаных ног так, каб мог толькі скубці. Стрыножывы́юць такіх коні, якія дужа у шкоду бегы́юць. **Стрыножыць зак.** Прывязаць галаву каня да спутаных ног так, каб мог толькі скубці. Стрынож кыня ды пусьці за пунію, ніхай скубанець. **Стрыножаны дзеепрым.** Такей халерный конь, ён табе і стріножы́ный у вык зыскачыць, ніза што ня ўгледзіш.

Стрышчываць незак. Скручваць ніткі ў некалькі столак. Хто ўмеіць стрышчывыць ніткі, а хто ні знаіць, як узяцца. **Стрысціць зак.** Скруціць ніткі ў некалькі столак. Крепкі́й шнур стрысцьціла ны сыныпрятку, ня будзіць кажныю мінуту ірвацца. **Стрышчаны дзеепрым.** Айдзетопылажыла стрышчы́ный кончык і ні найду нійдзе.

Стрэтый, стрэчаны дзеепрым. Сустрэты. Так стретыя, чаму ж яны ня будуць давольны. Мархва дужа хлібасольныя, у яе госьці ўсігда будуць і стречы́ныя і праводжы́ныя.

Стрэчанне н. Традыцыйнае свята грамніцы. Купацёнкыва дычка на стречы́нья зыхадзіла к нам. Гаворюць, што зіма зь вясною сустрыка́юцца, паетыму і завуць стречы́нья.

Студжэнне н. Астуджванне. Як пыляціць ета тваё студжэньня наснуджыныя с хвортычкі, тады пид'ясі.

Студжэннік м. Той, хто астуджвае. Ты ж, студжэньнік, калі пыставіў, дык глядзі, куры січас кучыю ачынуцца ў міскі. **Студжэнніца ж.** Што, нустудзіла, студжэньніца, ці я табе ні кызала глядзець.

Стуіванне н. Прытойванне. А што мне яго стуівыньня, ніхай сядзіць, сколька хочыць.

Стуівацца незак. Прытойвацца. Ці відзіш, як кошка стуівыцца зу кустом, вірб'я хочыць злавіць. **Стуіцца зак.** Прытаіцца. **Стуіцца і сядзіць пыць сіреньню** ціхінька, думыць, што мы ні найдзім яго.

Стуканнік, стукатаннік м. Той, хто грукае, ляскае. Заюшыліся стукыньнікі, што ні пачулі, як мы зайшлі ў хату. Я січас уніму етых стукытаньнікыў. **Стуканніца, стукатанніца ж.** Скажы-ка стукыньніцым, каб яны пірісталі бальвыцца. Ну німа места стукытаньніцым, расстукыліся.

Стукатанне н. Грукат, лясканне. Можа ты скарей пачуіш стукытаньня, дык выйдзі, аччыні, ато я пакуля спаўзу зь естыя печы.

Стураць, стурываць незак. 1. Хутка зганяць. Доўга бегыў, стуряў карой укучу. Стуряў скот с атавы, ато будзіць табе баня. Стурівый карой к аборку, яны нап'юцца ды пыліжаць троху. 2 перан. Зжынаць, скошваць, убіраць. Як мыладэй быў, паедуць у луг, дык чуць ні пыгіктару стуряў, на зорькі стынавіўся у касу. Як выйдзім жаць, мы етый клін за дзень стурялі. Ні мыя сіла столька стурівыць, як мыладэя. **Стурыць зак.** 1. Хутка сагнаць. Толька стуріў коні з лугу, і стыршына едзіць, каб зыхваціў, мала б ні было. 2. Зжаць, скасіць, убраць. Стуріла палоску зу пуўдн'я, во быйстра жнець! **Стураный дзеепрым.** 1. Сагнаны. Каровы стуріны у адно места, можна і пыліжаць. 2. Зжаты, скошаны, убраны. Бальшэй кусок бульбы стурін, яны скоро дарыюць. **Стуромшы дзеепрысл.** 1. Сагнаўшы. Стурёмшы к вадзе, коні пыстыяць, а пусьціш пу кустах, тады набегысься. 2. Убраўшы. Столька стурёмшы, можна і пірідыхнуць, вы ўжо сотык пыдваццыць скасілі.

Стусмелый прым. Змарнелы. Чаго ж іна ня будзіць стусьмелыя, кылі такая горя піріжываіць, ета ны каго хочыш прідзісь, біда ні красіць.

Стыджэннік м. Той, хто сарамаціць. Ніхай етый стыджэньнік сьпірва сам ны сябе пыглядзіць, а тады сты-

дзіць бярэцца. **Стыджэнніца ж.** Мы знаім, чым Андрюшчыхіну стыджэньніцу апсеч, так асодзім, што зумурўіцца.

Стыдота ж. Сорам. Як дзеці ніўдалыя, тады бальшоя горя, во суседка — што йна стыдоты нывра́лыся ад дачок, ай-я-яй сколька.

Стыканне н. Знаходжанне. Ёй тыкая жызьня ні нада, што нядзеля там, нядзеля тут, прі таком стыканьні сям'і ня будзіць.

Субарніца ж. Вялікі кош для пераноскі мякіны, амецця. *Сплёў сўбырніцу бальшую, у пуўчылавека ростым, у ёй і мякіну можна цігаць.*

Субарный прым. Прызначаны для амецця, звязаны з амеццем. *Сўбырныю карзіну хырашэнька вьітрись. Ячмень дужа сўбырный, яго нада пірагресьць. Сўбырныю салому пірїтрїсаюць.*

Субожывацца незак. Збірацца з цяжкасцю пры адсутнасці сілы. *Ён толька ны сыва́х субожывы́цца, а пакуля сыбярэцца, дык і ўремя пройдзіць, а то й саўсім ні сыбярэцца.*

Субоціцца незак. жарт. Апраца па-святочнаму. Хлопцы паехылі зы гырманістым, а дзеўкі пычалі субоціцца, бегыюць адна г другой с хаты ў хату.

Сувай м. Пяньковы шнур, які выкарыстоўваецца для віцця вяровак. *Суваі крўцюць ну крўчкі, а тады зь іх уюць вярёўкі. Памянш. суваёк, сувайчык, суваёчак. Тут худзь ба сувайком прівїзаў трошку, ато саўсім кусок прясла валїцца. Пыдай мне яшчэ сува́йчыкыў, тут нада многа прівязывыць. Суваёчыкым пірїхваці кулёк ды прїмякні ны бязьмені, хунтыў пяць далжно быць.*

Сугануць зак. Саўгануць, рэзка перамясціць соўганнем. *Як суганець з лаўкі усё шырабўрья, гаворїць, я вас наўчў пырядык весьць.*

Суглей м. Глей. Пы лашчыных кылы *Сыжа суглей, тама нічога ні расьцець, дайжа трыва ня хочыць росыць.*

Суглейный, суглеістый прым. Глеісты. *Суглейныя зімля дренныя, на ёй нічога ня вьірысьціць, жалься божа, што пасеїш. Кругом аборкыў суглеістыя зімля, с такея нічога ні сыбареш.*

Суглядкі мн. Ранейшы звычай папярэдне знаёміцца з будучай нявестай і яе маёмасным становішчам. *Што ты ўсё у дваре і ў дваре, схадзіла б у сўглідкі. А што, раншы хадзілі, ездзілі у сўглідкі, ні ў сваёй дзяреўні, а куды-небудзь далёка, айдзе ні зналі адзін аднаго.*

Судзерж м. Стрыманне. *Коні разьелїся, ім нада креп-*

кій сўдзірж. Каб яму быў харошый сўдзірж, ён ба як чыла-
лавек жыў.

Судзержываць, судзяржаць незак. Стрымліваць. Не-
кыму іх судзержывыць, яны жывуць як распусты. Тэя ны
гылывах пашлі, а цябе ішчэ ёсьць каму судзіржаць, так
уніму, што ня пікніш. Судзержаць зак. Стрымаць. Па-
спробый судзержыць такога, кылі ён нічога ня слухыць.

Судня ж. Вялікая скрыня для посуду. Цяперіцька
сўдні ні ў кога німа, ета раншы дзелылі сўдні, ставілі у
сенцых і тады ў іх посьд разный сыстыўлялі.

Суды мн. Два вядры (вады). Пра сўды вады ён і тул-
куваць ні станіць, січас зьбегыць і прінясець. Двоя су-
доў зь мяне хвытаць печ вьтыціць. Ідзі яшчэ зычаренні,
аднымі сўдымі я ні абыйдуся.

Сужджоный дзеепрым. Асуджаны. На трі гады быў
сужджоный, нідаўна вярнуўся. Пітракоў сужджоный
учора прішоў двору.

Сук выкл. Пры гульні ў мяч зламыснае пажаданне не
папасці па мячу. Як крікніш «сук!», тады ён ні пупадзець
і саб'ецца. Сук, сук! — Ны язык! (адказ).

Сукаванне н. Замаўлянне словам «сук» пры гульні ў
мяч. Ні баюся я вашыга сукува́ньня, былбачыця, сколь-
ка хочыця.

Сукаваць незак. Замаўляць словам «сук» пры гульні
ў мяч з мэтай, каб той, хто б'е па мячу, не папаў па ім.
Ён біць, а мы сукува́ць, во ён тады сердзіцца.

Сукаленца н. Вузел кушчэння (у злакавых раслін).
Жыта сёліта хырошыя, вісокыя, ац сукаленца ду су-
каленца чэцьвірцю ні схваціць. Сукаленцы ува ўсіх па-
севых ёсьць і ў траве буваюць, праўда, ні ўвы ўсякый.

Суконнікі мн. Штаны з даматканага сукна. Цяперя і
сукна ніхто ня ткець і суконьнікый ня шыюць, а раншы
ны зіму усім мушчыным шылі суконьнікі, тады ватыш-
ных штаноў ні было. Памянш. суконнічкі. Можа б ты
сяньня суконьнічкі надзеў?

Суконніца ж. Суконная кашуля. Дзьве суконьніцы
свайму пашыла, ён і носіць кажную зіму нупіраменку,
а яны дужа цёплыя.

Сулдыжка ж. Вялікая костка. Сулдыжку пысякі ту-
пічкыю, разы ны чатырі будзіць у гаршчок укінуць. Так
жа больна я ўдаріўся сулдыжкыю. Памянш. сулдыжач-
ка. Німа ўжо там ніякыга мяса, сулдыжычка асталыся
зваріць. Павеліч. сулдыжышча. Во ішчэ ікая сулдыжыш-
ча асталыся, у капусту кідаць будзіць. Сулдыжжа н. зб.

1. Вялікія косці. *Высых на шчэпку, кругом сулдыжжа тарчыць. 2 груб. Ногі. Чаго ты сулдыжжа выцігнуў на ўсю хату?*

Сулдыжына ж. Асобная вялікая костка. Сыбакі пупалі нейкью сулдыжыну і цігаюць, у гарод як зывылакуць, дык патруць усё. Памяни. сулдыжынка. Ну злазь ны хату, пыглядзі, там ішчэ сулдыжынка вісела, можа атрежыш што.

Суленне н. Прапаноўванне. Ці мы ні знаім, як Андрэўна пасуліць, пасуліць — і каб ты ня сеў,— ні хачу я такога суленьня.

Сумарак м. Замарачэнне. Сяджу, сяджу, а тады як найдзіць нейкій сўмырык, пряма ні знаю, што са мною.

Сумардак м., сумардачына ж. Вялікае нязручнае палена. Як хвачу якей-небудзь сумурдак, дык твае жыніхі будуць ляцець ат'етуля як мітульгá. Куды ж такую сумурдачыну увапреш у печ, яе нада хуць пупылам пірарезыць.

Сумляванне, сумленне н. Сумненне. Якая тут можыць быць сумлюваньня, яны праўду гаворюць. У яго сумленьня і раншы было нашчот Ныпраёнка, а тут яшчэ Сашка пыттріпа́ла.

Сумлявацца незак. Сумнявацца. Каб сумлюва́ўся, ён ба к Цімоху ні пашоў, відна, веріць ныпраўду.

Суножка, суножына ж. Падножка ў калаўроце, у сталі паміж ножкамі. Суножку усё ўрэмя ныжымаіш нагою і атпускаіш, ныжымаіш і атпускаіш, так і прядзеш. Суножына разьехылыся, нада гвызьдзічкамі зьбіць, ато выіжджа́іць усё ўрэмя. Памяни. суножачка, суножынка. Суножычка чуць лініць, два разы ацска́кывыла. Суножынка, глядзі, во так во паміж ножкымі у сыныпряткі укріпля́лыся, у самым нізу.

Сунуць незак. перан. Рухацца гуртам. Мы глядзім, хто ета, ажно кырыбчані сўнуць ны вічарінку, чылавек пітнацыць зразу.

Супарат м. жарт. Упарты чалавек. Памяни. супарацік. Ужо січас такей бяреца супура́цік, во хаці, каб зь яго толк быў, як пыдрасьцець. Узмацн. супараціна. Ну й супура́ціна Мархвін сын, як увапреца, ніяк яго ні пірареш. Павеліч. супарацішча. Ого, якей ты супура́цішча, я дайжа ня думыў, што ты такей.

Супаратыванне, супаратства н. Жартоўнае супраціўленне, натуранне. А калі рімушком кыла хвосцьціка зу

супурáтывыньня, тады што? Ён дужа любіць супурáцтва. Ой, палучыш ты ў мяне січас зу супурáцтва.

Супучыванне, ссупучыванне н. Збіванне з правільнага шляху. Я яму дам супúчывыньня: усякый дураце вучыць мáльцыў, збíваіць іх с толку. Знаіш, што табе будзіць зу ссупúчывыньня, нашто табе етых мaльцыў прізмушчáць, усякыю дурату ім верзьць.

Супучываць, ссупучываць незак. Збíваць з правільнага шляху. Нада ету кынпанію разбíць, ато яны супúчывыюць мáльцыў. Яго Ныпрііняты ссупúчывылі, як яны паехылі, дык і Коля пыцішэў. **Супучываца, ссупучываца незак.** 1. Збíваца з правільнага шляху. Зря ты за імі ні глядзіш, яны ў цябе ўжо супúчывыюцца. Зы пасьледнія ўрэмя і Яхімыў хлопіц стаў ссупúчывыцца. 2. Бянтэжыцца, саромецца. Ён сьцясьніцільний, што скажы, ён зразу супúчывыцца. Іна ўсігда прі нізнакомых ссупúчывыцца. **Супуціць, ссупуціць зак.** Збíць з правільнага шляху. Бысяччо — во хто яны, каго хочыш супúцюць. Уредныя людзі, любога пыд'ялдыкнуць і ссупúцюць. **Супуціцца, ссупуціцца зак.** 1. Збíцца з правільнага шляху. Зы дзіцямі, асобінна зы мaльцымі нада глядзець ды глядзець, ато ім нядоўга супúціцца. Еткыму скора ссупúціцца, у якую небудзь кынпанію пупадзець і гатоў. 2. Збянтэжыцца, засаромецца. Ён пыняў, што так ні нада було гываріць, дык неік супúціўся. Якей-то дужа сьцясьніцільний, слова скажыць і ссупúціцца. **Супучаны, ссупучаны дзеепрым.** Супúчыных трудна на пуць нывадзіць, нада глядзець, каб змалку ні рызбáлывыліся. Ён ходзіць цяперя ссупúчыный, ні знаіць, што дзелыць.

Сураджанне н. Падрыхтоўка, збіранне. Скарей кынайця суріджáньня, сколька вас тутыцька ждаць нада.

Сураджаць незак. Рыхтаваць, збіраць. С сáмыга рáньня суріджáіць сваіх нявест у горыд, верна ж, нехта будзіць сустрюкáць. **Сураджаца незак.** Рыхтаваца, збіраца. Дзейкі пабеглі двору суріджáцца, сяньня будзіць дужа харошыя вічарінка. **Сурадзіць зак.** Падрыхтаваць, сабраць. Я, бувала, і суряджў сваіх пад лёд ехыць, і стрену с-пад лёду, а яны, случáлыся, і мокрыя прііжджáлі. **Сураджоный дзеепрым.** Мае ўсігда былі і накормліныя, і суряджонья, пы хаці яны нічога ні зналі, толька старік калі бяремя дроў унясець. **Сурадзёмшы дзеепрысл.** Аўгінка, ні сурядзёмшы сваіх, ня пойдзіць.

Сур'е н. зб. Смецце. Вядро з вадою стыяла лі ганьк, дык сурья ўсякыга насыпылыся.

Суростак м. Зростак. Крепкій суростык, яго ні рыза-б'еш. Мы ўдоўж пірілілі суросткі, і яны пыкалоліся.

Суроцы мн. Сурочанне, урокі. А што ты думіш, можа ета і ныпраўду суроцы. Кыла дзевык цябе і суроцы ні бяруць.

Сурошлівый прым. Такі, які можа сурочыць. Кызалі пры яе, што йна дужа сурошлівыя, а ці праўда — ета мы ні знаім.

Сурына ж. Парушынка. Айдзе суріна пупадзеца, выкінь, нашто ж сьмяцьцё крышыць. Памяши. сурынка, сурыначка. Так чыста падмеціна, ні сурінкі нійдзе німа. Пы вадзе сурінычкі кой-айдзе плавыюць.

Сурыць незак. 1. Смеціць. Дзеці бегыюць, балыюцца, усюдых сурюць. 2. Растрасаць рэдка (гной). Айдзе гной сурілі, пышаніца трошку луччы зілянеіць. Сурыцца незак. Смеціцца. Ета са столі суріцца, як ходзіш, гліна палопылыся і шчэлкі абрузуваліся. Сурнуць, сурануць зак. 1. Насмеціць. Ты сваімі мішкамі сурнуў, нада акуратней хадзіць лі посыду. Хто ж тут можыць сурянуць кромі цябе. 2. Растрэсці рэдка (гной). Гною як сурнеш, тады ўсё расьцець скарей. Трошку сурянулі пыд гряды гною — мала. Сурнуцца, сурануцца зак. Насмеціцца. У ваду сурнулыся зьверьху, шчарепый кружычкыю ціхінька. Трошку сурянулыся, ета ніважна, зьліць нада. Сурнутый, суранутый дзеепрым. Тут ня толька сурнута, а пряма насыпына нейкыга сьміцьця. Я віджу, што сурнута, зьмяці, ні кладзі вузялок. Усё сурянутыя зьмяці пыдз загнет, чысьцей будзіць у хаці.

Сурэнне н. 1. Насмечванне. А йдзі ат'етуля с суреньнім, сьміцьця і біс тваіх карзін хвытаіць. 2. Растрасанне рэдкім слоєм (пра гной). На етым полі суреньня ні паможыць, тута нада укладасьць ды ўкладасьць гною, яно саўсім пуста, гной тэй нізъвесна калі кладжын.

Сусветный прым. перан. Найпершы, найгоршы. Якея ты работы ат яго хочыш, ета ж сусветный гультай. Узяўся ты тулкуваць пру сусветныга дурука. Сусветныя зладзеі былі і бацька, і сын.

Сустой м. Асадак на дне пасудзіны з вадкасцю. Калодзіж даўно ня чышчын, у вадзе многа муту, ноч пыстаіць, дык на дне у вадзе сустой.

Сустраканне н. Сустрэча. Нешта іхным гысьцям ні пыныравілыся сустрюканья. Быгатыя було сустрюканья, яны двоя судык гатовіліся.

Сухоты мн. Схуднелая асоба. Ай, сухоты, а ня жы-

ціль, чатнііць усё ўремя. Сухоты етый мάλіц, сайсім як шчэпычка.

Сушчаство н. Існаванне. Ня жызьня, а нейкыя сушчаство, расьпіўся сайсім нікуды, што й будзіць зь яго.

Сушчэп м., сушчэп'е н. Счапленне. Ці крепкій жа ты сушчэп зьдзелыў, каб ні разьехыліся козлы, будзіць тады дзялоў пірядзелывыць. Калі хырашо пыдыгнана, сушчэп'я крепка дзяржыцца.

Схаджываць незак. Спраўляцца ў хадзе. Па Пёклі ты дужа ні гарюй, іна ішчэ з мыладымі схаджывыць. Схадзіць 1 незак. Спраўляцца ў хадзе. Сь Кісялёнкым схадзіць ні так то лёгка. 2 зак. Прахадзіць. Ету восінь ты ішчэ у сваёй старый кухвайкі сходзіш. Лі двыра у чым схадзіў, у тым і ладна. Сайціць зак. Справіцца ў хадзе. Ні глядзі, што старэй, ты напробый зь ім сайціць, як пышавеліць, быйстра-быйстра ідзець. Сходжаны дзеепрым. Сходзіць ён, будзіць сходжына, яму адзін шаг лень зьдзелыць.

Схаіваць незак. Моцна ахайваць. Ты ўсіх пыдряд схайвыш, усе табе дренны, ну будзь ты хырашэй за ўсіх. Схаяць зак. Ахаяць. Цябе залойка схайла, хужы хужшыга зьдзелыла. Схаяны дзеепрым. Ладна, я і схайныя прыжыву, а вы будзьця луччы за ўсіх.

Схарчыць зак. Спажыць. Пасьці ўсе быракі схарчыла, мае госьці дужа любілі вэрива. Схарчыцца зак. Спажыцца. Няўжэлі ў цябе погріб бульбы схарчыўся? Схарчомшы дзеепрысл. Схарчомшы засік бульбы, можна і пірядышку зьдзелыць.

Схацецца зак. Перастаць хацець. Схацеўся, большы ужо ня просіць канхвет, ато ж цэлыя ранья млеў.

Схітраць незак. Хітраваць. Нескылька разоў сьхіт-рэй, а тута ні ўдалося, быстра яго рускусілі. Схітрацца незак. Ухітрацца. Мы знаім, як яны сьхіт-рэйліся карову пірядзержывыць. Схітрыцца зак. Ухітрыцца. Каб як сьхіт-рэйцца злавіць старыю курыцу, я б яе зарезыла дзіцям, іна дужа жырныя і ні нясецца.

Схлянуць зак. 1. Сцячы, спасці. Скора выда схляніць, іна ўжо стала меншыць. 2 перан. Зменшыцца (пра вялікую колькасць). Зранья ны бызарі было ні прабіцца, а к абеду людзі схлянулі — рызыйшліся, разьехыліся.

Схлястыванне н. Счэпліванне ў сварцы. Мы пыдзівіліся на іх схлястывыньня: адна і сякець і паліць і другая ні ўступаіць нісколька, абяя як сьпічкі.

Схлястывацца *незак*. Счэплівацца ў сварцы. Яны ўжо два разы схлястывыліся, ну ну людзях неік прімуўкалі.

Схмыляць, схмыліваць *незак. перан.* Абсякаць закругляючы. Пычай схмыляць брыжы ў бірвяне, а чашка аткалолыся. Схмылівы ў жардзіну, а тапор сырвайся, ды чуць ні пы наге. Схмыляцца, схмылівацца *незак.* 1. Хмыліцца (пра каня). Як увальлю пугі, я яго атаўчу схмыляцца. Як с аброцьцю ідзе, конь схмылівыцца, глядзі, глыданець зубамі. 2. Абсякацца для закруглення. Неік жа няроўна у цябе схмыляцца. Стоўбікі усюгда схмылівыцца, каб выда сьцікала. Схмыліць *зак.* Абсячы закругляючы. Нада было б большы схмыліць, каб ні чыплялыся жэрдзь. Схмыліцца *зак.* 1. Нахмыліцца (пра каня). Во гадкій конь, толька патходзіш — ужо схмыліўся, глядзі, ірванець зубамі. 2. Абсячыся для закруглення. Як трошку сьсякецца тыпаром, схмыліцца, тады лаўчэй. Схмылены ў дзеепрым. Схмыліныя стыўбячкі дайжа зыкапывыць луччы.

Сходжы ў дзеепрым. Падобны. Эта ж нада, каб траюрыдныя браты былі такея сходжыя! Во родныя, а ня дужа сходжыя.

Схрапатаць *зак.* З'есці з хрумстам і трэскам. Кот гулубца злавій і схрыпытаў зы раз, за дровы занёс, схувайся і зьей. Кыбанчыка яны скора схрапочуць, у такіх доўга ні зацэліць. Схрапатаны ў дзеепрым. Схрыпытаных быранькы ты ўжо ні ішчы.

Схрупачць *зак.* З'есці з хрумстам. Пачысьціла яму морквіну, дык усю схрупыў. Войцы такая цвёрдзінькыя сена з быльчкымі любюць, пыкладзеш, дык за ныч усё схрупыюць. Схрупаны ў дзеепрым. Ладныя бяремца пылажыў, усё схрупына, ні быльчкі ні асталься.

Схудняць *зак.* Пахудзець. Эта іна ат піржываньніў так схудняла. Схуднялы ў дзеепрым. Раншы у Пітрачонка во была ряжышча, ато схуднялы ішоў, дайжа ні пызнаць стала.

Сцаленне, сцялянне *н.* Вылечванне. Пыглядзела я, ікая іна больныя, ніякыга ёй сцаленьня ня будзіць, ці дыктары ж рукі пыткладуць. А во відзіш, Кырняёнку сцыляньня пымагло.

Сцяляць *незак.* 1. Вылечваць. Буганькоў быў дужа харошы доктор, многіх сцыляў. 2. Захоўваць цэлым. Моркву у погрібі сцыляць нада, кылі толька мышы ні пыгрызуць. Сцяляцца *незак.* 1. Вылечвацца. Паехыў сцыляцца у Воршу. 2. Заставацца цэлым. Гуркі як прі-

кладжыны хырашэнька, тады сцыляюцца. Сцаліць. 1. Вылечыць. Дыктары сцыляць, а што ты ні знаўшы паможыш. 2. Захаваць цэлым. Як жа ты да еткіх пор сцаліў ігрушы? Сцаліцца зак. 1. Вылечыцца. Усюдых кідыўся і сцаліўся. 2. Захавацца цэлым. Няўжэлі у цябе кычаны да етыга ўремя сцаліліся? Сцалёный дзеепрым. 1. Вылечаны. Хваліць богу, што ён сцалёный пріехыў, я думала, што хаўтуры прідзіцца дзельць. 2. Захаваны. У яго ішчэ сцалёныя яблыкі вядуцца.

Сцапаны дзеепрым. жарт. Злоўлены. Вядзіці-ка вы яго сцапыныга сюда, ніхай прізнаецца, у чые гурочыкі злазіў.

Сцарыпаць, сцарыпкаць, сцарыпнуць зак. жарт. Злавіць, схапіць. Мы іх пат копымі сцаріпылі, хуваліся, пызыпазухі яблык нытрясьлі. Я цябе ўсё роўна сцаріпкыю, нійдзе ні схуваісься. Ну каб толька мне яго сцаріпнуць, я б яму ўкаціў! Сцарыпаны, сцарыпканы, сцарыпнутый дзеепрым. Во калі ты будзіш сцаріпын, цяперя ня выкруцісься! Мы іх сцаріпкыных прівядзём. Лоўка ён у цябе сцаріпнут, як тут быў.

Сцебануць зак. перан. Крыху папарыць. Духу дужа ні было, я малыга троху сьцібануў, а сам дайжа ны палок ні лазіў, памыўся і ўсё. Сцебануцца зак. 1. Ударыцца моцна, выцяцца. Будзіш так во круціцца, і сьцібанесься ап шула, тады ні пішчы. 2. Крыху папарыцца. Я доўга у жару ні магу, троху сьцібануўся, апыласніўся ды ныдзівацца скарей.

Сцелянуць зак. Падкінуць крыху подсцілу. Сьціляні карові сушэйшыя саломы, у яе дужа грязна. Аўцам ба тожа нада было сьцілянуць. Сцелянуцца зак. Падкінуцца крыху (пра подсціл). Г боку сьцілянецца і можна будзіць мяшкі пыставіць. Сцелянутый дзеепрым. У вуглу вун сьцілянуўта, тама і высыпайця карзінкі.

Сцеражэнне н. 1. Вартаванне. Яго сьціряжэньня ізьвесныя: зываціцца і будзіць спаць, а коні ідзіця, куды хочыця. 2. Асцераганне. Якая ж ета сьціряжэньня, што ўсю рубашку вымызыў.

Сцерануць зак. Крыху пасціраць, памыць. Зьдзень, дык я сьцірянуў тваю рубашку у ночвых, іна скоро на ветрі прычаўріць. Сцеранутый дзеепрым. Ну, троху ж сьцірянуўта верхніца.

Сціра ж. Страта. Кылі толку німа, тады і сціра у хызійстві, і што ты хочыш. У вайну усяму большая сціра была.

Сцірацца *незак. перан.* Разбурацца, гінуць, знікаць. Буваіць, што і бальшэя сем'і сьціраюцца. **Сцерца** *зак.* Разбурыцца, згінуць, знікнуць. А во вазьміця вы нашу дзяреўню, сколька сем'іў сьцёрлыся. У яго ўсё сатрецца бяс толку.

Сціскыванне *н.* Сцісканне. Кылі пулумана, дык ніякыя сьціскывыньня ні паможыць.

Сціх, сціхамір *м., сціхамірые н.* Заспакоенасць, супакой. Калі яны сабе якой-небудзь сьціх найдуць, етыя дзеці? Будзіць вам сьціхамір, як цірісьсядзельнік вазьму ў рукі. Я б ім скоро даў сьціхамірыя, у мяне б жыва уняліся.

Сціхамірны *прым.* Ціхі, спакойны. Ні такей ён сьціхамірны, як ты гаворіш, другей раз расходзіцца, што ні ўняць.

Сціхамірываць *незак.* Сунімаць, супакойваць. Ты іх сьціхаміровый, ні дывай руспускацца. **Сціхамірывацца** *незак.* Сунімацца, супакойвацца. Самі яны ня будуць сьціхаміровыцца, браць іх у рукі нада. **Сціхамірыць** *зак.* Суняць, супакойць. Яго калі ні сьціхамірыць січас, то ні знаю, што будзіць, сайсім рогі пырасьлі. **Сціхамірыцца** *зак.* Суняцца, супакойцца. Як бацька прішоў, тады сьціхамірыліся, пыспыкайнелі. **Сціхаміраны** *дзеепрым.* Ці доўга яны пысядзелі сьціхамірыныя?

Сцішка, ісцішка *прысл.* Спадцішка. Мыкар ня будзіць раскрікывыць, ён сьцішка такая утваріць, што ўсе ахнуць. Сірьгяёнык шыпарнець яму ісьцішка, тады ён ісь сябе выскакыць.

Сцюдзень *м.* Халадзец. Мае сьцюдзінь дужа люблюць, як заб'ём кыбанчыка, тады ім пряма рай. **Памянш.** сцюдзянёк. У мяне ішчэ ёсьць тарельчка сьцюдзянью, можа пукулупаіш трошку.

Сцябаннік *м.* Той, хто сцёбае. Вот нада было уняць етых сьцібаньнікыў. **Сцябанніца** *ж.* Глядзі, сьцібаньніца, як трэпніць конь нагою, тады насцьёбыш.

Сцябаць *незак. перан.* Шыць, сшываць на скорую руку. Нешта ў задній хаці сьцібаіць, во айдзе твоя дырыгая Аксютычка.

Сцякаць *незак.* Збягаць (пра ваду). Я зразу посьд ушкапчык ні зычыняю, памью і пыстаўлю сьцікаць. Ірм'як твой у сенцах сьцікаіць. **Сцеч** *зак.* Збегчы (пра ваду). Бярі, посьд ужо сьцёк, сухой.

Сцякельца *н.* Невялікае шкло. Нада пріставіць кусок сьцякельца, каб ні так дуло. У іх лампа — малінькій пу-

зырѣк і сьцякельца нібальшэнькыя. Тута астарожна хадзі, сьцякельцы ёсьць, можыць кусочык у нагу уехыць.

Сцякольнік м. Шкляр. Я сам ня хужы сьцякольнік, чым твой Гыраська, што я, выкна ні зысьцяклю ці што. **Памянш.** сцякольнічак. Во табе й сьцякольнічык на месьці найшоўся. **Сцякольніца ж.** Ты мыгла б пряма ў сьцякольніцы пустапаць, кажный ба дзень капейка была.

Сцяміцца зак. Сцяміць. Сьцяміўся, што доўга яму пірсясўшывыцца тама нечыга, скарей лахі пыт пахі ды ў кусты, пакуля тэя ні набеглі.

Сцянанне н. Надакучлівы плач, крык. Як жа мне тваё сьцінаньня ныдаела, ажно у вушах пішчыць.

Сцяпляцца, сцэплівацца незак. Крыху падагравацца, рабіцца цяплейшым. Выда сьціпліяцца ны загнеці у крўжкі, ужо можна браць. Няскора тут сьцэплівыцца, пыстаў дальшы. **Сцяпліцца зак.** Крыху падагрэцца, зрабіцца цяплейшым. Пыдажджы мінутычку, ніхай хуць кыпілінку выда сьцяпліцца.

Счапляць, счэпліваць незак. Адчапляць. Як пычаў шчыпляць ремень с крюка, яны зразу шайковымі сталі. Я ўжо шчэплівыў, ды нічога ні пулучаіцца, провылкі многа накрўчына. **Счапляцца, счэплівацца незак.** Адчапляцца. Чаго ў цябе бязьмен ні шчыпліяцца, што яго дзяржыць? Із-за дроту ня шчэплівыцца, нейдзі дзяржыць. **Счапіць зак.** Адчапіць. Вісяць завесы, а ны завесых крўчча усякыга пынавешына, я чуць шчапіў. **Счапіцца зак.** Адчапіцца. Хведзька ўзяўся, і ў яго зразу шчапілыся. **Счэплены дзеепрым.** Ны яком крюку! — я відзіў, цірісьсядзельнік шчэпліны выляўся. **Счапёмшы дзеепрысл.** Шчапёмшы рімушок, гаворіць, сколька я вас буду успыкаівыць.

Счарэпыванне н. Счэрпванне. Ты ні трясі айдзе зря свайго трыхолья, тады й шчарэпывыньня ні нада будзіць.

Счарэпываць незак. Счэрпваць. Насыпыныя акуратнінька шчарэпывыў, ні рызбайтывыў. **Счарэпывацца незак.** Счэрпвацца. Пылок шчарэпывыцца, яшчэ разы два чарепні. **Счарэпаць зак.** Счэрпаць. Сьмяцьцё шчарепны ды выль, а тады бульбу сып. **Счарэпацца зак.** Счэрпацца. Калі захочыш зьдзельць, яно усё акуратнінька шчарепыцца. **Счарэпаны дзеепрым.** Ну ладна ўжо, ладна, усё зь відра шчарепына.

Счаўрыць зак. Счахнуць, змарнець, заняпасці. У яго нейкыя балезьня, іначы б чаго чылавек так шчаўрыў.

Счаханне н. Змарненне ад дрэннага харчавання. *Іх дайжа і шчыханья нічаму ні найчыла, дайжа гарод ліняцца пасеіць, як усе людзі.*

Счэгнуць зак. Схуднець, змарнець. *Раз бальнэй жалудык, дык што ты хочыш здароўя, паэтаму ён і шчэг саўсім.*

Счэпліванне н. Адчаплянне. *Я зь естым шчэплівыньнім саўсім запутыўся.*

Сыглічыванне н. Збіванне металічнымі скобамі. *Пыдажджы ты іс сыглічывыньнім, нада рязэціць скарей ды саломью прікідывыць, каб сьцены ні зымікалі.*

Сыглічваць незак. Збіваць металічнымі скобамі. *Наверна, у пуні Даніла, гываріў, пойдзіць дзьвері сыглічывыць. Сыглічвацца незак.* Збівацца металічнымі скобамі. *Ты ніправільна пыцьцісаў, паэтаму ў цябе і ні сыглічывыцца. Сыглічыцца зак.* Збіцца металічнымі скобамі. *Гані ў сукі, яно крепка сыглічыцца. Сыглічаны дзеепрым. Што ты гаворыш нізъвесна што, вароты ужо даўно сыглічыны.*

Сын м. Сын. *Памянш.* сынок, сыночак, сынуля, сынулька, сынуленька, сынулёк, сынулёчак, сынулечка, сынка, сыначка. *Твой сынок ужо ладна за дзейкымі улігаіць. Усё сыночык і сыночык — ма́лінік, а яму хуць быраду ну кулак круці. Дакуліцька ты будзіш сынулю свайго няньчыць як малютычку. Сынулька мой, хадзі скарей, што я табе прівізла із горыда, ты толька глянь. Усё быў сынулінька, пакуля жонку у хату прівёў. Ці ня твой сынулёк у іх зывадэвуш, ён дужа любіць пы гародых лазіць. Усё дочки былі, ці ня чэцьвіра, знаць, дык цяпер свайго сынулёчыка з рук ні спускаіць. Меншы ты валхві свайго сынулічку, зь яго лучый толк будзіць. Яе сынка ужо ладный лабрэт, пы двару бегыць. Бягі скарей, сынычка, я табе пыпряньнікыў прінісла.*

Сынній прым. Сынаў. *Што ты мне на сыньнію хату пыказывыш, ці ты ня відзіш, што мне сваю нада пірікрываць.*

Сыпацца незак. перан. Часта нараджацца. *Дзеці сыплюцца адзін зы адным, што год, то ўдод, іна зь імі зыкыпаіцца. Сыпануцца, сыпнуцца зак.* Пачаць часта нараджацца. *Ма́лыя сыпануліся, Ганна ні за што ні пыспіваіць узяцца. Пыглядзіш, ікая сь цябе будзіць хызяйка, як дзеці сыпнуцца.*

Сыр'ё н. зб. 1. Сырыя дровы. *Адно сыр'ё, нада хуць якую-небудзь калодку ны паттопу рыськяпіць. Сыр'я*

унясець у хату, зь естых дроў ажно цякець. 2 перан. Са-
давіна, агародніна. Сыр'я ньядўцца, тады живоцікымі
жалюцца.

Сырыца ж. Нявырабленая аўчына. Што ж сырїца,
сырїца сырїцыю і ёсьць, яе ні пынясеш партному, нада ў
вїдзілку аддываць.

Сыўрадка ж. Сыроватка. Пырысятым сьўрыдкі як
лінеш, тады яны многа луччы ядуць. Памянш. сыўрадач-
ка. Ніхай вып'іць с пўстыкынкá сьўрыдычкі, можа, жы-
воцік палўчыіць.

Сыць ж. Сытасць. Есьць, есьць і ўсё яго сыць ні бя-
рець. Што йта табе сьці німа?

Сэнджанне н. Плявузганне. Сэнджыньня як пычанец-
ца у іх, дык нізввесна калі кончыцца, уремя ж дужа
многа.

Сэндзіцца незак. Займацца балбатнёй, плявузганнем.
Аткуль жа мне знаць, пра што яны сэндзюцца, ужо
часы два стыяць пад ліпкымі.

Сядак м. Сядок. Поўный воз сїдакоў, і конь ні пывя-
зець столька. Яшчэ адзін сїдак бягіць, пыдажджы ўжо.

Сякеннік м. Той, хто сячэ. Во ўзяўся сякеннік, толь-
ка аскрёткі ліцяць ува ўсе бакі. Сякенніца ж. Стыр'яюц-
ца сякенніцы удзввюх адна пірїда дною.

Сяміна ж. Асобнае каліва насення. Сяміна пацсоніш-
ніку пупала на бульбу, узыйшла і расьцець. У мяне ішчэ
нескылька гурбузовых сямін асталыся. Памянш. сямін-
ка, сяміначка. Ны гряды у мяне цяперя ні аднае сямінкі
німа. На сьмех уторнула нескылька сямінычык бобу, а
ён во якей вьрыс.

Сярбанне, сёрбанне н. Яда з прысёрбваннем. Што
йта зы сїрбáньня, ажно слўхыць нікрасіва. А ну цябе сь
сёрбыньнім с тваім.

Сярбаннік, сёрбаннік м. Той, хто сёрбае. Во сїрбáнь-
нік, аж чв'якыіць. Прільнўлі сёрбыньнікі зы сталом, за
вуха ні атвядзеш. Сярбанніца, сёрбанніца ж. Цішы ты еж,
сїрбáньніца. Стыр'яіцца сёрбыньніца, аж зу вушамі
тряшчыць.

Сярдзюк м. гумар. Багацей. Яго бацька знаіш, якей
сярдзюк быў! У тым канцы усё сюрдзюкі жылі, ета ўжо
тут была адна гылытвá. Сердзючыха ж. Багацейка; жон-
ка багацея. К ёй дайжа носа ні пытыкай, іна цяперіцька
ого ікая сюрдзючы́ха. Сердзюкоўна ж. Дачка багацея.
Быгаства ныклáджын ні адзін сундук,— ізввесна ж, сюр-
дзюкоўна.

Сярдун, сярдуннік м. жарт. Той, хто сярдуе, злуецца. *І ў каго ты еткій сярдун удаўся, я дайжа ні прідумыю. Такей сярдуньнік, што ні пытхадзі к яму. Памянш. сярдунок, сердуночак, сярдунчык, сярдуннічак. Хадзі ка мне, мой сірдунок, ні нада ны бабу сердзіцца. Ах ты, сірдуночык мάλінькій, дзед жа быяўся, каб ты ні прустудзіўся. Такей угарістый хлопіц пыдрыстаіць, такей сярдунчык, што куды там ня зьдзелыць, кылі ён зыхацеў. Сядзіць наш сярдуньнічык, нікому нічога ні гаворіць. Сярдуха, сярдуння, сярдунніца ж. Чаго ты тыкая сярдўха стала, хто цябе ўгнавіў? Ну ўспакойся, сярдуньня мάλінькыя. Угыварі ету сярдуньніцу, ніхай ні нудуваіць губы.*

Сяродак м. Сярэдзіна, сарцавіна. *Я віджу, як ён есьць хырашо: бачкі абрежыць, абрежыць у яблыку, а ўвесь сярёдык зымáхыіць. Памянш. сяродачак. Адзін сярёдычык ні выкалупывый, еж пыдряд.*

Сярыцца незак. Ярка адбівацца, зіхацець (пра кветкі). *Аж у вычах сяріцца, так цвіцець сірень у яе пыд вакном.*

Сярэдзіна ж. Спіна. *Рымаціз калі пойдзіць пы сярэдзіні, тады намучыісься. Памянш. сярэдзінка. Узлезь на печ ды пагрей сярэдзінку ны гырячым падў, пыглядзіш, луччы станіць.*

Сяструха, сяструхна ж. Сястра. *Ці часта ж к табе сястрўха заходзіць, у яе тожа сім'я пырядышныя, дзела хвытаіць. Як увіджу тваю сястрўхну, скажу, каб зыйшла калі.*

Сяцёр ж. Асетр. *Ты ўжо, відна, падумыў, што табе ня шчука, а сам сяцёр пунаўся ну крючок.*

Сячас прысл. Зараз. *Каб січас пашлі, мы б маглі пасьпець к шасьці чысам. Во нягож, січас я табе печ рыстаплівыць буду.*

Т

Табаканюх м. Той, хто нюхае тытунь. *Цяперя толька курюць, а Сямёныў дзед ці, знаць, прадзід нюхыў тыба́ку, ны яго кызалі тыбаканю́х.*

Табун м. Табун. *Памянш. табунок, табуночак, табунчык. У нас мала хто дзяржыць авечык, мάλінькій тубунок бегыіць с каровымі. Кароў штук дзесіць ходзіць і тубуночык авец, ён адзін пасець. Як раньня, нашы й пашлі табунчыкым у школу. Павеліч. табунюга, табунішча. Ту-*

бунюгу сьвіньней дзіржаць, кажныя лета пырысят прыдаюць. Карова, сьвіньні, воўцы, тубунішча курей — пакуля дагледзіць усё, дык і сонца ны абедых.

Так прысл. Як ёсць, без змен. Ці еў ён што-небудзь? — Не-а, так пашоў. Так ён ня пойдзіць, якую-нібудзь ныпрятку возьміць. Так пашлі ў лес, толька ножыкі ўзялі.

Такей займ. Такі. Памянш. такенькій, такенечкій. Каб жа быў хут такенькій ножык, худзь ба кырнэчык якей-небудзь. Нясець вірібінят у хату, яны во такенічкія, малёхтынькія, я гварю: зынясі нызад. Павеліч. такенный. Во такенныя хлопцы ідуць як дубы.

Талалай м., талалайка, талалакала м. і ж. неадабр. Балбатун. Во яшчэ тылыла́й, ці знаіць, ці ні знаіць — усё дно будзіць лухту́ несць, як у яго язык ні зыбаліць. Эта Цімохыва тылыла́йка, яе зразу па голысу пызнаіш. За белым бярезнічкым тылыла́йка брэшыць (загадка). — Язык (адгадка). А Іван тожа такей самы́ тылыла́кыла, нісколька ат Мыксімоўны ні атхадзіў. Памянш. талалаечка. Іна тожа харошыя тылыла́ічка, тріпанець што хочыш.

Талалаканне, талалаханне, талалахканне н. неадабр. Балбатня. Чую, што ўжо узноў зывялі сваё тылыла́кыньня, стыяць, ны граблі папёрліся. Чаго, чаго, а тылыла́хыньня хвытаіць, ізыкі чысаць ні пірістаюць. Етыга тылыла́хкыньня ні піряслу́хыш, ды лухты і слухыць нечыга, паедзім, скоро зы каровымі йціць.

Талалахаць, талалахаць, талалахацца незак. неадабр. Балбатаць. Як тылыла́хылі, так і тылыла́хыюць, што ты ім, зыбароніш ці што. Чуць ні ды самыга цёмныга тылыла́хкылі кучыю пад вербымі. Пра што ўжо яны тылыла́хкыліся, я ня чула, ну доўга дуду́кыліся кылы саломы, відна, нешта дужа аньціресныя пупалі ны ізыкі.

Таланіць незак. Шанцаваць. Кылі гылыва ны плічах ёсьць, тады кажному будзіць тыла́ніць. Яму увы ўсякім дзелі тыла́ніла.

Таласнуць зак. Тузануць. Ох, тыласьнеи ты, дужа стра́шын стаў. Цябе так тыласну́ць, што большы ты ня ўздўмыш пыцка́кывыць.

Таласканы́ дзеепрым. Тузаны, цяганы. Куды еткыю тылыска́ныю кўртычку ныдзіва́ць будзіш — людзей сьмяшыць?

Талдоніць незак. Гаварыць, настойліва павучаць, паў-

тараючы адно і тое ж. Што ты ёй пуўдня талдоніш адно й тоя, ці йна мάλінькыя, што ні пынімаіць, ці што?

Талдычанне н. Бясконцае паўтарэнне аднаго і таго ж. Мы ўжо чулі і пірячўлі яго талдычыньня, ён усігда адно трілюдзіць і трілюдзіць.

Талкаваннік м. Той, хто разважна размаўляе. Каб ні работа, етыя тулкуваньнікі ні рызыйшліся б і ноччы. Талкаванніца ж. Тулкуваньніцы вы харошыя, ды зы каровымі іціць пыра.

Талкавіта, талкавіста прысл. Разумна, разважна. Тылкавіта ён нічога ні скажыць, ну паслухыць нада. Каб ты так руссуждаў тылкавіста, як Зьмітрачонок, дык і цябе б слухылі.

Талкавітасць, талкавістасць, талковасць ж. Розум, разважлівасць, яснасць думкі. Каб яму тыкая тылкавітысьць, як у Пынасёнка, тады б другой рызгавор быў. Не, чылазек, тылкавістысьці табе дужа ні хвытаіць. Пры якую талковысьць тут думыць, кылі ён ні ў чом ні рызбїраіцца.

Тамканне н. Павольная, ціхая размова. Я ні прїслўхывылыся, дужа мне нада іхныя тамкыньня.

Тамкаць незак. Размаўляць павольна, паціху. А мушчыны вун ны бярьвеньні тамкыюць і Аўдотычка зь імі.

Тапаценне н. Топат. Я пачула тыпаценьня, зьлезла сь печы, а пакуля выйшла, нїйдзе нікога німа.

Тапацець незак. Тэпаць, грукаць тэпаючы. Эта яны ны большак беглі, во чаго тыпацелі. Аткуль жа мне знаць, хто тамыцька тыпацеў.

Тапіна ж. Багна. Мы помнім, ікая тут а ўсюдых тыпіна́ была, скот выцягывылі, а цяперя якей луг стаў!

Тапленнік м. Той, хто паліць у печы. Удваіх тапленьнікі стыяць кыла печы, адзін зь вілкымі, другой ш чыпялою. Тапленніца ж. Ляжы ты ціха, тапленьніца, мы бїсь цябе справімся.

Таптаннік м. Той, хто ўтоптвае сена, салому. Ну ніхай ездзіць, тыптáньнікым жа тожа троху пішуць, ніхай і ён якей трудзьдзень заробіць. Таптанніца ж. Як пыляціць твыя тыптáньніца з воза, во будзіць тады!

Тапторыць незак. 1. Празмерна многа пхаць, класці. Ні нада тапторіць у адну міску, рыскладзі на дзьве ці дайжа на трі. 2 перан. іран. Есці. Сідзяць ны мάλінькіх стўльчыкых, ну тубуреціку стаіць чугўнчык з бульбыю і скыўрыда́ сала, яны тапторюць ету бульбу, пряма рукамі бяруць. Тапторыца незак. Напіхвацца, накладвацца.

Што ў цябе тапторіца усё ўместа, ні нада так. 2 перан. Таўчыся ў цеснаце. Чаго вы тута тапторіціся, усе ужо ны двырах рызыйшліся.

Тапу выкл. дзеясл. дзіц. Пра пачатак хадзьбы. Дывай будзім дзелыць тапў ножкымі. Ну-ка, ну, тапў-тапў і пашоў.

Тапун м. ласк. Дзіця-хлапчук, які нядаўна навучыўся хадзіць, або нованароджаны маладняк свойскай жывёлы. Во ў цябе ужо якей тапўн у хаці! У нашыга тупунá і рожкі пыказывыюцца. Памянш. тапунок, тапунчык. Тупунок ма́лінькій, ты ж ні зычаніся за што-небудзь. Рузгуляліся тупункі ны хаці, ні ўняць. Ой, дыганю січас тапўнчыка, ой, злаўлю. Тапуха ж. Тапўху нашу ўжо і на вуліцу можна пускаць.

Тапыранне н. Натапырванне. А ні тыпёрься, ня дужа хто тваё тапёрінья прызнаець.

Тапырастый прым. Натапыраны. Кот якей тапёрістый стаіць: сыбаку пужаіць. Нешта сянья ты дужа тапёрістый ходзіш.

Тарабаненне н. неадабр. 1. Грукат, лясканне. Зірні-ка ў сенцы, што яны тама дзелыюць, ды прыгані с тырыба́ніньнім. 2. Балбатня. Толька на́ ныч сыціхаюць, а так біс тырыба́ніньня пряма ня могуць.

Тарабаранне н. Бязладная, шумная размова. Пойдзім, нада йціць, ці ты мала тога тырыба́рінья наслўхылыся.

Тарабарыца незак. неадабр. Бязладна, шумна размаўляць. Ну сколька вы будзіця тырыба́ріца ай ужо коні атпрежч, каб уремя вам хваціла?

Тараніца незак. перан. жарт. Ісці. Вы як мыладэя тыра́ніціся ў горыд, нукупляіця ўсяго, сянья большэй бызар будзіць.

Тараторанне н. неадабр. Шпаркая гаворка. Кароў зывялі, як сталі кучыю, дык во пасьці абеды, а ў іх тыраторіньня ні сыціхаіць.

Тарахцеца незак. перан. неадабр. Балбатаца. Ёй усігда дужа смáшна тырахціца, спакойна іна ні мінуты пабыць ня можыць.

Тарачыца незак. перан. жарт. Ісці. Куды ета Ільля тырачыца, ён жа хворый ліжаў, а во пыдняўся.

Тарбахват м. асудж. Хапуга. Узмацн. тарбахваціна. Во тырбыхва́ціна, яго рук нічога нійдзе ні мінáіць. Павеліч. тарбахвацішча. Тырбыхва́цішча ты, калі цябе ікая-

небудзь сіла нысытаіць на сьвеці? Тарбахватка ж. С такою тырбыхваткыю ні дай бог дыгыварівыцца.

Тармаснуць зак. Трасануць. Яго ладна загрудкі тырмаснулі, ну ета ні ў чужога места, нійдзе ён уходу сабе ні находзіць.

Тармасня ж. Тармашэнне. Сьпіць як забітый, і тырмысьня ні пымыгаіць, ні разбудзіш, ён тыкі дужа позна лёг учора.

Тарчэнне н. перан. неадабр. Знаходжанне. Вашыга ішчэ тарчэньня тутыцька ні хвыта́ла, ідзіця двору, нечыга вочы п'яліць.

Татаканне н. Часты перастук, стуканне. Я первый раз ні рызыбрала, што ета, думыла, што йта зы тыта́кыньня чутна.

Татан прым. Татаў. Уся татына ухвátка, тожа, як тэй, успыхніць, а тады астыніць. Ты глядзі, хлюст, уніміся, ато січас татын ремінь паходзіць!

Таўканіна ж. Штурханіна ў цеснаце. У іх ужо другей раз пычына́лыся туўканіна. Луччы ня лезь у ету туўканіну.

Таўкач м. перан. абраж. Тупіца, дурань. Ай, ізьвесныя дзела гываріць с туўкачом, ты яго увішчай, а ён сваё: не, я так ні хачу. Узмацн. таўкачына. Во ўрадзіўся туўкачына, ні пір'яўчыш і ні пірідукіш. Павеліч. таўкачышча. Кылі зыдаўся туўкачышча, то хут ты яго укусі, дык такей і будзіць.

Таўморанне н. Пастаянная нязручнасць у цеснаце пры карыстанні адной і той жа прыладай, прыстасаваннем. Пакуля жылі дзьве сям'і, дык хваціла таўморіньня кыла печы.

Таўморыць незак. неадабр. Мясіць, запіхваць. Сюды ўжо некуды большы нічога таўморіць. Нашто вам таўморіць усё ўмесці?

Таўмясня ж. неадабр. Штурханіна. Як пашлі яны, дык хуць меншы тыўмясьні стала, ато ж было нійдзе ні пыварніцца.

Таўпора м. і ж. Неакуратная, неахайная асоба. Во яшчэ адзін таўпора табе на помышч ідзець, січас паможыць. Таўпора вам нывядзець пырядык, будзіць наведзіна. Памянш. таўпорка. Раз таўпорька узілася зы работу, стынавіся зь вехцім усьлед, пыцьцірай. Павеліч. таўпорышча. Ікая ж ты таўпорішча нісусьветныя, ні за што ўзяцца ня можыш.

Таўпоранне н. Штурханне ў цеснаце. Ні палезу я ту-

ды, я дужа етыга таўпоріньня ні люблю, а ты лезь, кылі хочыш.

Таўпорыць незак. неадабр. Мясіць, запіхваць. Таўпорила ў гаршчок нейкія абрезкі жоўтыя ац сала.

Таўпясня ж., таўпяшэнне н. Штурханне ў вялікай цеснаце. Ні бызар, а адна тыўпісьня, нійдзе ні к чаму ні пыдыйціць, ні прабіцца. Я чуць вьбрылыся с таго тыўпяшэньня, большы ты мяне туды і за золыта ні зыцягніш.

Таўшчаць незак. жарт. Таўсцець, тлусцець. Лі мыладэя жонкі ты жыва тыўшчаіш, відна, ладна цябе глядзіць іна.

Тахаць, тахаць незак. Ляпаць. Так ты будзіш доўга тахыць і нічога ня здзелыіш, вазьмі даўбню. Мала пычалі тахкыць нечым пыт павецьцю. Тахнуць зак. 1. Ляпнуць. Я хырашо чуў: нешта ў клеці тахнула. 2 перан. Ударыць. Як тахнуў пы абуху даўбнёю, палка рыскало-лыся зразу.

Таханне н. Ляпанне. Мы тожа чулі тахкыньня, дык ці эта ж ба хто падумыў, што яны тама будуць баывыцца. Во нупужаўся, серца як ня вьскычыць, ажно тахкыньня чутна.

Ташнаванне н., ташната ж. Моташнасць. Сколька ні ташнуў, дык тушнуваньнім горю ні паможыш, нада сымаго сябе рузувіряць. Падумыю, падумыю, айдзе яны січас, тыкая тышныта дзелыцца.

Творг м. Тварог. Творг ісь сьмітанью кажный будзіць есьць. Ныкладзец сабе творгу, мылыка нальець, пад'есьць і пашоў.

Тканіца м. Жанчына, якая тчэ. Залетыць наша тканьніца сы сваімі кроснымі, калі ёй ткаць с кучыю дзяцей.

Томна прысл. Млява. Як толька трошку у дух, мне зразу становіцца томна. Памянш. томненька. Мы знаім, чаго табе томнінька сяньня, ты нам ні гыварі.

Топсі, топсікі выкл. дзеясл. дзіц. Пра хадзьбу. То-опсі! То-опсі! Дывай дзелыць топсікі!

Торканне н. неадабр. Даванне, падаванне, сованне. Торкыньня, а ні дываньня, разьві так пыдаюць добрыму чылавеку. Хочыць даць канхвет, ніхай дасць, а нашто эта торкыньня с-пыт палы.

Торкаць, торкацца незак. перан. Даваць, прапаноўваць, соваць. Ён ужо сыт ды гырла, а йна яшчэ блін торкыць. І Домна хадзіла пы бызару, торкылыся мне с квасолію.

Торскаць незак. Штурхаць. Сьпірва троху спорілі, а тады дывай адзін другога торскыць, хырашо, Хведзька умішайся. Торскацца незак. Штурхацца. Мушчыны ім ні далі дужа торскыцца, рызьвялі.

Тпрузейканне н. Падзыванне каровы выгукам «тпрузей!» Уніміся с тваім тпрузейкыньнім, нашто іна табе, табун толька трівожыш.

Тпрузейкаць незак. Падзываць карову выгукам «тпрузей!» *Прося упацёмкых хадзіла на поле, усё тпрузейкыла.*

Тпрусютканне н. Падзыванне цяля выгукам «тпрусют!» *Малінькій цялёнычык ішчэ ні пынімаіць тпрусюткыньня, ці ты яго заві, ці ні заві.*

Тпрусюткаць незак. Падзываць цялё выгукам «тпрусют!» *Што ты тпрусюткыш, кылі цялёнык цябе саўсім ня слухыць.*

Травіна ж. Асобнае каліва травы; трава наогул, высахлая трава. *Летым якую травіну вьсушыш, дык зімою скату зы маліну пойдзіць. Ні гамзі травіну, іна табе ішчэ ой як зныдабіцца.*

Травішча ж. экспр. Густая трава. *Травішча засела пы грідах, калі я іх вьпылю! Гудзіць травішча на бульбі, рады ні даць.*

Травянэй прым. Травяны. *Дужа трывянэй ямень, прыпадзець ні прыпалойшы. Трывяноя іржышча касіць можна.*

Траеннік м. Той, хто арэ ворыва другі раз. *Зымарійся траеньнік біс прывычкі, ніхай аддыхнець троху. Траенніца ж. Я й пэхырь, я й траеньніца, усюдых сыма.*

Трайнуць зак. Пры гульні «У куля» кароткую палачку — куль падкінуць уверх і двойчы ўдарыць, за што залічваецца тры ачкі. *Пасьці кажный гулец можыць трайнуць, толька саўсім малыя адзінаюць.*

Трамбач м. жарт. Таўстун. *Некуды Мікілаіхін трымбач пасунуўся, ходзіць — чуць спышыцца. Узмацн. трамбачына. Ты пыглядзей ба, якей ён трымбачына стаў, рубашкі ні пыдбярець узьдзець. Павеліч. трамбачышча. Глянй, глянь, што зы трымбачышча ідзець! Трамба, трамбоўка ж. Еткыю трамбу удваіх ні апшчэпіш. Куды такой трамбоўкі з вамі іціць справіцца. Павеліч. трамбішча. Уй-ю-юй, ікая трамбішча стала, ідзець — з нагіны нагу піривалівыцца.*

Транжыранне н. неадабр. Бяздумнае растрачванне.

Я дужа ні люблю транжбїрінья, хто ні прївык бярежч, таму дужа цяжола на сьвеці жыць.

Транціна ж. Рызман. Ці можна ж так дыжывацца, што ні аднае транціны ні астаецца. Памянш. транцінка. Вун ны шасту нейкыя транцінка вісіць, ці ні мальцыва майка, можна пірякінуць.

Траншэіна ж. Асобная траншэя, наогул канава або канавападобная яма. У нас многа кыпалі, і во тут, айдзе мы стаім, была траншэіна. Памянш. траншэінка. Кыпаюць пы балоту траншэінкі, ці будзіць ікая польза, ці не. Павеліч. траншэішча. Выбухылі сьвіньні траншэішчу лі сьцяны, каб трошку, і саўсім ба падрыліся.

Трапаніна, трапня ж., трапанне н. неадабр. Балбатня. Ці яны што путныя скажуць, я іхныю тріпаніну дайжа у рязон ні бяру. Я пра іх усякія трапні наслухыўся. Няўжэлі табе ні ныдаела ета тріпня? А чаго табе было тарчэць тама, ты ж учора іхныга тріпанья наслухыўся.

Трапаць незак. перан. Знесіляць (пра хваробу). Даўно яго балезні треплюць, ныўряд, каб ён выкруціўся ат іх. Мылярія крепка яго тріпала.

Трапашніца ж. Неахайная жанчына, гаспадыня. Ты ўсігда тряпышніцыю была, с табою путнэй чылавец і жыць ба ні стаў.

Трапун, трапатун м. неадабр. Балбатун. Тряпун ты, большы ніхто, я ні днаму твайму слову ня веріла і ня верю. Каго вы слухыця, ён жа ізьвесный тріпатун. Памянш. трапатунчык. Нічога сабе тріпатунчык, увесь пы мамі пашоў. Трапуння, трапуха, трапатуння, трапатуха ж. Ат тряпуньні праўды ні разу ні пачуіш. Во-о, ці такой тряпунхі хуць у чом-небудзь можна веріць! Пряма ні прїдумыіш, па ком іна тыкая тріпатунья зыдылася. Во сыйшліся тріпатунхі, чыіх толька яны костычык ні пірямьноць.

Трапуннін, трапунін, трапатуннін, трапатухін прым. неадабр. Такі, які мае адносіны да балбатухі. Тряпуньніна праўда ізьвесна: адно слова пачуіць, дзесіць прїкладзец і пынісла свае новысьці. Сідзяць і слухуюць тряпунхіну лухту, а йна прець ім мох з балота. Якім жа цябе чылаveckым можна нызваць, калі ты тріпатуньніный трілюдзі веріш. Ета ні сам ты гаворіш, ета ты пухтырїш тріпатунхіны словы.

Трапуноў прым. Такі, які мае адносіны да балбатуна. Ты мне тріпуновы рызгаворы ні пірідывай, я знаю, сколька ў іх праўды.

Трапятун м. Вельмі рухавы, вёрткі чалавек, здольны

выкручваца з непрыемнага становішча. Такей ужо тріп'ятун, што сь пятлі выкруціцца і ўзноў зы сваё возьміцца. Памянш. трапетунок, трапятунчык. Етый тріпітунок з балота вылізіць і ног ні замочыць. Ладный тріп'ятунчык, нечыга скызаць. Трапятуха, трапятуння ж. Ты, відна, такою тріп'ятухыю станіш, як Аксеньніна дычка. Іхныя тріп'ятуння і тут выкруціцца, яе ні ў чом ня зловіш.

Трасеннік м. Той, хто займаецца вытрасаннем. Слабый сь цябе трясеньнік, к кулям рукі нада ладна прілажыць. Трасенніца ж. Ні на шутку бярецца трясеньніца, січас ігрушы насыплюцца.

Траскатанне н. перан. неадабр. Балбатня. Уніміціся с тріскытаньнім сваім, вы ж усім як горькыя редзька ныдаелі.

Траскатаць незак. перан. неадабр. Гучна балбатаць. Нечыга тріскытаць, дыгріб'аць скарей нада, вот-вот дождж можыць хлянуць.

Траскатун м. іран. Балбатун. Тріскатун як баба ікая, с к'ажнінькім ужо ні адзін раз схватывыйся. Траскатуха, траскатуння ж. Матка яе цішэйшыя, а йна па цёткых зыдылася, тыкая самыя тріскатуха. Што йта зы тріскатуння тыкая, цэлый дзень ні сьціхаіць, ажно поля тряшчыць.

Траскатуноў прым. неадабр. Такі, які мае адносіны да балбатуна. Во ныдаелі мне етыя песьні тріскутуновы, ці сьціхаіць ён тряшчэць, хуць калі сьпіць,— не-а, відна, ні сьціхаіць.

Траскун м. перан. іран. Балбатун. Во траскун зыдаўся, як баба ікая лапочыць, ні разу ні сьціхаіць. Траскуння, траскуха ж. Калі ўжо твья траскуння сьціхніць хуць нямнога? Ніізьвесна па ком траскуха зыдылася.

Трасушчыый прым. перан. Трывожны, неспакойны (пра час). Тады дужа трасушчыя ўремя було. Мы німала трасушчыга ўремя піріжылі.

Трасятня н. Трасенне. Мархва трясець гылавою, аткуль ета трісітня п'іўляіцца, Косьцік жыў і гадоў дзеціць тр'есься.

Трахамуддзе н. Малакаштоўныя рэчы. Усякыга тріхамудзьдзя ныбраў, цігаіць с сабою. Куды ты зь естым тріхамудзьдзім папресься?

Трахамудзіна ж. Малакаштоўная рэч з адзення, рызман. К пустуху якую тріхамудзіну накінуў на плечы і ладна. Памянш. трахамудзінка. Пызнаюць цябе і ў етый тріхамудзінкі.

Трахтоўка ж. Частаванне. Ім ні трахтоўка нада была, яны сайсім пру другога думылі. А можа яны і біс трахтоўкі абойдуцца, а?

Тройка ж. Трохрублёвая купюра, наогул тры рублі. У мяне во адна тройка асталыся, большы нічога німа. Калі ні хва́ціць, пірхвачу у каго-небудзь тройку. Памянш. троечка. Я віджу, што табе б січас троічкі дужа-дужа нада.

Тропнуць зак. Рэзка торгнуць нагой і ўдарыць (пра каня). Блізка ні хадзі, ня верь дужа, ціхій, ціхій конь, а як трэ́пніць, тады будзіць.

Трубіла звыч. м. 1. Чалавек з гучным голасам. Чую трубілу, яго айдзе хочыш на голысу пызнаіш. 2. Абжора. Во трубіла, піряд ім хуць чугунок стаў, усё увамнець.

Трубленне н. Дудзенне ў трубу. Во ныдаелі с трубленьнім, адбяру ету трубу і закіну, каб ні дурілі гылаву.

Трубнуць зак. Коротка, адрывіста пратрубіць. Я ляжу ціхінька, нічога ня думую, а ён пыдыйшоў, як трубнець над вухым.

Трудаздольный прым. Працаздольны. У іх уся сім'я трудаздольныя, усе зырыба́тывыюць. У нас сайсім мала людзей астаецца у дзяреўні трудаздольных.

Трудзяга м. і ж. Працаўнік. Такей трудзя́га Сямён, жонка за ім красуіцца. Длі сябе трудзя́га, а каб чаго лішніга зьдзельць — не. А што, разьві іна меншыя трудзя́га?

Трунянне н. асудж. Лодарнічанне. Мой дужа ні любіў еткыга труня́нн्या, усё бурчэў: як етый гультай жыць будзіць.

Трупаціць незак. жарт. Есці. Як сядуць удваіх трупаціць яны адзін пірід адным ныпірагонкі, нівісь сколько увамніўць.

Трусінь выкл. Выгук для адганяння трусоў. Тру́сінь пат печ, ска́чыця вы пы хаці!

Труска ж. Дробязь, трэска. Ніхай ужо хуць ікая тру́ска будзіць. Тру́скі выкідывыць ні нада, сыгрябі у карзінку, спалюцца ў печы. Памянш. трусачка. Што ж ён дыжыва́іцца, што дайжа тру́сычкі у хаці ні астаецца. Цяперя ны жарок можна і тру́сычык уссы́пыць.

Трусянёнак, трусянок м. Трусяня. Трусянёнка злавіў і бегыць зь ім, замучыць. Трэ́х трусянёнкыў аддаў Колю, ніхай гадуіць сабе. Нашто табе етый трусянок, пусьці. Памянш. трусянёначак. Па-мойму, ета адзін трусянёнчык пыказывыіцца пыт палом. Трусяняты мн. Ранішы

дык неік у норых трусіняты вывадзіліся, пыт хатыю жылі. Памянш. трусяняткі, трусянятачкі. Я ўжо даўно хачу пылавіць трусінятык, толька ж іх ня дужа зловіш. Трусінятычкі мулюп'асінькія ліжаць у гнязьдзечку.

Трухануць зак. Крыху патрусіць. Мукі як труханеш, тады пацьсв'інкі ядуць, а так пір'яр'юць, пір'яр'юць і пішчаць.

Трухнуць зак. Трасянуць. Трухніў ныч шайкыю мяшок, а зь яго во нейкія бумажкі пасыпыліся. Трухні па бульбі мукою, пырысяты луччы пыядуць. Трухнуцца зак. Трасянуцца. Эта с кырмана нечыга трухніўлыся. Трухнутый дзеепрым. Гною нямножка было трухніўта, а ячмень атлічаіцца.

Трухліна ж. Парахня. Эта ні бярно, а трухліна, на дровы нада астарожна парезыць. Памянш. трухлінка. Пулумай трухлінку, у хату зынясецца у печ пыдз загнет.

Трухляццё н. 1 зб. Парахня. Трухляццё нада падмесць ды ў гной, ны ўсядзьбу в'івізіцца і зып'ашыцца. 2 перан. Старая, нямоглая асоба. Ну што, маё трухляццё, і ты паўзеш сь печы? Такому трухляццю ўжо ні ды работы.

Тручэнне н. Атручванне. Ты зь естым тручэньнім ні тхыр'я, а скарей кошку атр'авіш, іна пупадзец мяса і зьвесьць.

Трушчанне н. Ламанне. Я табе дам за трушчыньня: узлезіць ны хвырасток і гоцыцца, а ён сухенічкій, ажно трецца.

Трыбухаватый прым. Трыбухаты. Такей ўжо трібухуватый конь, што ў ыглыблях ня месціцца. Памянш. трыбухаваценькій. Два ладныя трібухув'ацінькія пацьц'ельчкі сяньня былі ны бызарі, каму нада, можна было браць гудуваць.

Трыбушша н. зб. груб. Вантробы. Чаго ён тама сваё тряб'ушша ір'вецць? Усюдых яго тряб'ушшу места німа.

Трыбушыцца незак. перан. Знішчацца, развальвацца, рвацца. Усё яго хыз'яства трібушыцца, патходзіць к канцу. Пінжачышкі ны ма'лых пр'ама трібушацца.

Трыбушэнне н. Развал, вынішчэнне, шкуматанне. Усё дно як посьлі трібушэньня якога ета тв'яя кухня. Ты глядзі с трібушэньнім, ато я цябе нытрібуш'у.

Тривушыць незак. Біць у вуха. Аднаго пупалі і дывай трів'ушыць, прімылацілі б, каб ня вырвыўся, яны і так ладна ўкацілі.

Трылюдзіцца незак. іран. 1. Балбатаць, пустазвоніць.

Пасьці ўсе пырызыжджались, пустэй бызар быў, а яны доўга стыялі кыла Іўкіных калёс, трілюдзіліся. 2. Здавацца, уяўляцца невыразна. Сыма сабе ныбярэць у гылаву усяго ўсякыга, тады ёй нізъвесна што трілюдзіцца.

Трылюдзішча 1 ж. Бязглуздзіца, лухта. Няўжэлі вы ня ўсю трілюдзішчу піряслўхылі, што вам ахота стыяць тут нізъвесна чаго. 2 м. і ж. павеліч. Пустамеля, балбатун. Трылюдзішча ты, разьві у тых Лібісых быў хто ці відзіў, што ты вярзеш. Во ўжо трілюдзішча баба, з роду такея ня відзіў.

Трынчанне н. 1. Брынканне, бразганне. Я у тым баку нейкыя трынчанья чула. 2 перан. іран. Жаданне, прага. Ох, і ўніміць жа бацька тваё трынчанья, вьігыніць яго, што ты і аглянуща ні пасьпеіш.

Трынчэць незак. 1. Брынкаць, бразгаць. Мы тама сядзелі, і Валодзька на скріпкі трынчэў. Вядро адззяду прічэпліна і трынчьіць. 2 перан. іран. Хацець, прагнуць. Відзіш, як яны трынчэць ны вічарінку. Трынчэцца незак. 1. Брынкаць, бразгаць. Што ж ета ў цябе трынчьіцца ны калёсых? 2. Хацецца. С сáмыга ранья яму трынчьіцца ны свадзьбу.

Трыпузый, трохпузый прым. іран. Вельмі тоўсты, тлусты. Сяньня ж і Сямёныў тріпузый пріехыў, сызыва́лі сваіх на вечыр, угащэнія гатовюць. Во ідзець кыбан трёхпузый, ны яго адзежыны ні пыдбяреш ныпьяць.

Трыцен, трыценак м., трыценка ж. Трыцень. Каб ты купіў сабе харошы трісьцен, пыставіў, во ета б ладныя хаты былі. У яго і так хата большая, а ён ішчэ і трісьценык пріру́блівыць. Не ўжо, я трісьценку прістыўляць ня буду, нашто іна мне. Памянш. трыценчык, трысценачак, трысценачка. І хата някрепкыя, і трісьценчык пасьці ўвесь іс хря́нык, я табе ні саветыю ету пастройку браць. Хату рызыбра́лі і пывязьлі, а трісьценчык астаўся. Прірубіў ма́лінькыю трісьценчыку, у ёй нейдзі будзіць пывярні́цца.

Тугей прым. перан. Цяжкі для выдойвання. Кылі мылако тугоя, ажно рукі зыбыляць, пакуля падоіш. У мае каровы дужа тугоя мылако.

Тужыць незак. Рабіць тужэйшым. Стаў тужыць нош-ку, а вярёўка хлоп пыпыла́м. Большы ня туж, хваціць і етыга.

Тулмачанне м. Тлумачэнне. С твайго тулма́чыньня і знаўшы нічога ня пойміш, а ня то што рызьбярэцца тэй, хто первы раз тут.

Тулмачыць незак. Тлумачыць. Што я табе буду тулмачыць, ты сыма усё ня хужы мяне знаіш.

Тумак м. Тупы, абмежаваны чалавек. Чаго ён такей тумак зыдаўся, што яму ні талкўй, нічога ні даходзіць, пряма атлітаюць словы, як ац стўпы. Узмацн. тумачына. Папробывыла б сыма жыць с такім тумачыныю.

Туманенне н. перан. Затуманьванне, падманванне. Мы знаім, чаго яны нам зубы зыгыварівылі, толька мы ні пыдаліся на іх туманіньня.

Тумканне н. Разуменне. Прішоў на ўсё гатовыя і пашоў ат усяго гатовыга, яму і пыдаджына, за ім і прібраджына, — во яго й тўмкыньня.

Тумкаць, тумкаца незак. Разумець, разбірацца. Ну скажы, што ты ў жызьні тўмкыіш, ты праседзіў зы бацькывыю сьпіною, як зы кáмінныю гарою, паліц ап паліц ударіць ні знаў. Знаю я, як яны, цяперішнія, тўмкыюцца: бацька спраў, матка пыдай і большы нічога.

Туняне н. Лодарнічанне, бесклапотнае бадзянне. Ну як жа глядзець ны яго туняньня, усякімі спысыбамі ат работы атвярчыцца.

Тупіла м. 1. Тупы нож, тупая сякера. Нож такей тупіла, усё дно як яго ні разу ні тачылі. 2 перан. Тупы, няздольны чалавек. Ну й тупіла чылавец, ні ў чом рызббрацца ня можыць сам.

Тупілічанне н. жарт. Няўмелае рэзанне тупой прыладай. Ні байцца Сярёжка твайго тупілічыньня, ён сам каго хочыш можыць зутупілічыць.

Турак м. перан. Дурань. Тўрык — ён усігда тўрык, ці ты яму гыварі, ці не. Ну што ты тўркым аб'ясніш, разьві яны рызббярўцца.

Тураць незак. Ганяць. Хто тама курей туряіць, ідзіка глянь, каб ня тхорь ета уваліўся. Турацца незак. Ганяцца. Ікая ж ета гульня, што туряюцца адзін зу другім, аж зыхакыюцца.

Турзанне н. Тузанне. Им нада було хырашэнька пыкызаць тўрзыньня, аднаму і другому, вогірі такея-то.

Турзаць незак. Тузаць. Усю дарогу мяне тўрзыў, ні дывай спакою ні мінуты. Турзацца незак. Тузацца. Во сьмеху було, як сталі яны тўрзыцца. Турзнуць, турзнуць зак. Пацягнуць, штурхнуць. Як тўрзыніць ён цябе, пыляціш дыгары ныгамі. Ён ба ішчэ доўга гываріў, дык Мархва турзанўла зы палу. Турзнуцца, турзануцца зак. Ирвануцца. Тўрзнуўся раз, другей раз, ды ня ў тэя рукі пупаў. Як турзанецца ат іх, яны і раты пырызіўлялі.

Турканне н. Пакрыкванне, каб прымусіць выконваць. Ежылі у сымаго рўпыты ня будзіць, то ніякыя тўркынь-ня ні паможыць, хут ты ні знаю што дзелый.

Туркаць незак. Пакрыкваць, каб прымусіць выконваць. Сколька ты ня тўркый, дык гультуя работыць ня дужа зыставіш. Туркнуць зак. Прыкрыкнуць, каб прымусіць выконваць. Чаго ты ні разу ня тўркніш ны яго, чаго ён у цябе такей распўшчыный?

Турлычка м. і ж. Разумова адсталая асоба з неразвітай мовай. Во і Каця свайго турлычку некуды пывіла. У яе дзяўчонка турлычка сядзіць у хаці, гаріоіць баба зь ёю, большы некуды, як гаріоіць.

Турнепсіна ж. Асобная расліна або плод турнепсу. Пу гурках кой-айдзе турнепсіны сідзяць. Ідзі вьірві турнепсіну, апскаблі ды зьезж. Памянш. турнепсінка. Сьвежынькыю турнепсінку зьесьць нядренна, іна смашныя.

Турчок м. Цвыркун. У нас пат печчу доўга турчок жыў. Ну лугу турчкоў нізьвесна сколька, кругом турчаць.

Турчэнне н. Птушыны свіст. Кажныя ранья мы ета турчэньня ў бярэзкых чуім, нейкія птушычкі так турчаць.

Турчэць незак. Падаваць свісцячыя гукі (пра птушак). Вясною чаго толька ня дзеіцца зь естых птушык, яны і пяюць, і неік турлычуць, і сьвішчуць, і турчаць, пы-ўсякыму дзельюць.

Турыць незак. перан. Рабіць справу без разліку (сеяць, жаць, касіць і інш.). Я вьібігла скызаць, каб ня сеіў ат мяжы, кінуў пад бульбу, а ён ужо тўріць ямень. Удзьвюх сталі с краю і тўрюць полысы убок — так яны жнуць. Тўріць пакосчуць ні ціріз увесь луг.

Тусменне н. Марненне. Горю тусьменьнім ні паможыш, іна толька убіваіць сыма сябе, ты яе рузувірай патроху.

Тусмець незак. Марнець ад гора, перажываньяў. Што ж яе жызьня, такой жызьні ніхто ні пызавідыіць, каторый год адна тусьмеіць, а пры яго ні слуху ні духу.

Тухель м. Туфель. Адзін тўхіль во стаіць, а дугей як прыгрімеў, нійдзе ні найду. Памянш. тухлік, тухелек, тухялёк. Во етый твой тўхлік нада зашыць абізацільна, і ты тады трошку паходзіш. Аткуль жа я знаю, айдзе ён, твой тўхлік, сам закінуў куды-небудзь. Пыдай ты яму тухялёк, ніхай ні скліміць.

Тухленне н. Смурод, пах тухляціны. Ну што ты нясеши, хочыш, каб яшчэ і ў хаці тухленьня было. Усё вьнісі, праветрій, хваціць ужо тухленьня етыга.

Тухлець незак. Смярдзец, пахнуць тухлым. Сьвежыю рыбу, як цёпла, ні кідай ліжаць, іна зразу стаіць тухлець, апчысьці і скарей салі.

Тухлючый прым. Смярдзючы, з пахам тухляціны. Такей чылаvek ні пысьцісьняіцца і тухлючыга пыдасьць. Тухлючыю рыбіну у шайку ўкінь.

Тухлявый прым. Крыху смярдзючы. А ты знаіш што, яно ж ужо тухлявыя, ета мяса, душок чўцін. Памянш. тухлявенькій. Нічога, нічога, ёй ладзін будзіць і тухлявінькій, абы кывалер.

Тухляк м. абраз. Той, хто смярдзіць. Дык што, я яшчэ і тухліка етыга дылжна увыжаць? — не, ні дыжджыцёся. Памянш. тухлячок. Ідзі ўжо, твой тухлячок прібег. Тухля, тухлянка, тухлячка, тухлючка ж. Узноў пышла тўхля пы хатых поўзыць, во некыму прыздравіць яе хырашэнька! Такому жыніху, як етый, і тухлянка ладна будзіць. Ніхай тая тухлячка на лбу сабе зарўбіць большы маю дзяўчонку трогыць. Ня дужа яны нуждаюцца, каб ета тухлючка пыўлялыся тут.

Тыненне н. Абстаўлянне плахамі (пограба, сажалкі). Плашкі зыклáдывылі упыярёк, а зімля абрўшылыся, ныдавіла і ўсё яго тыненьня аб'ехыла, нада пірядзелывыць.

Тынь ж. Плесень. У клеці дужа тыньню пахніць, нада вакенца ататкнўць, ніхай праветрііцца.

Тырханне н. Штурханне. У іх было ладныя тўрхыненья пыднялося, алі тады мушчыны умішáліся, рызьвялі іх. Дам тырхáньня, нашто табе ма́лых трогыць.

Тырхаць незак. Штурхаць. Большы ты майго мальца тўрхыць ня будзіш, запомні ета. Зразу крічалі, а тады дывай яго тырхáць ныпраўду. Тырхацца незак. Штурхацца. Пірістань тўрхыцца, ні ны таго ты ныпáў. За што-то яны тырхáліся, кыла іх усё прыгыў Мікіпырька, міріў іх. Тырхнуць, тырхануць зак. Штурхнуць. Глядзі, як тўрхну, дык ты ня будзіш знаць, як ляцець. Нада було тырханўць, каб атляцеў на дзесіць сажніў, такей-то вогірь, места сабе ні найдзіць. Тырхнуцца, тырхануцца зак. Штурхнуцца. Тырхнўліся пару разоў, рызыйціцца ім дужа ні дáлі. А што я іх, дзіржаць буду ці што, ніхай тырханўцца. Тырханутый дзеепрым. Пыляцеў тырханўтый як сноп і зыдываньня на етым кончылыся.

Тыхаць, тыхкаць незак. Тахкаць, біцца (пра сэрца). Птушычку як зловіш, у яе тыхыіць серца, чуць ня вёрвіцца. А што, серца тыхкыла, як бег упацёмкых ціріс кусты?

Тэй займ. Той. Тэй чылавец пашоў прэма цірас поля, я ні знаю, хто ета быў. Тэя снапкі даўно высыхлі, іх нада у пуню піранесьць абізацільна, ато дождж паціціцца і намочыць.

У

Убабухыванне н. Празмерна глыбокае закопванне. Такая убабухывынья лішнія, нашто йта етык глыбока зыкапывыць стоўбікі, ці прэсла хто будзіць рузуряць.

Убабухываць незак. 1. Закопваць празмерна глыбока. Убабухывуюць штывдары чуць ні пы сажню, лішнія работа. 2. Даваць (грошы). Такея грошы убабухывыць зы нішто я ні стаў ба. Убабухывацца незак. 1. Улазіць. Чаго ён палезіць у такей сьнег убабухывыцца? 2 перан. Моцна стамляцца. Хваціць табе убабухывыцца, каму ты ўсё зыпасіш? 3 перан. Аказвацца ў вельмі непрыемным становішчы. Сколька разоў ён убабухывыўся, а бацька з маткыю бегылі, выцягывылі, як чорта якога. Убабухаць зак. 1. Закапаць празмерна глыбока. Нізвесна як убабухылі сохі, ды с сукамі, во нумурдуваліся мы выкапывыць! 2. Аддаць (грошы). Глядзіця, грошы убабухыця, а жыць ня прідзіцца, іна дужа старыя хата, нізвесна, калі стаўліна. Убабухацца зак. 1. Улезці. У сьнег як убабухыліся с канём, дык ня вылізьць. 2. Моцна стаміцца. Лі пнёў работа цяжолыя, як убабухыюцца, дык чуць прідуць. 3. Аказацца ў вельмі непрыемным становішчы. Нідурнэй чылавец, а так убабухыўся сь сеным, і нашто яму было яно! Убабуханы дзеепрым. 1. Закапаны празмерна глыбока. Дужа глыбока шўльля убабухына, яго няпроста выкапывыць. 2. Аддадзены (пра грошы). Шчытай, дырма грошы убабухыны. 3. Моцна стомлены. Вярнуліся убабухыныя, чуць жывэя, пірікусілі і скарей лажыцца.

Убадзюліванне н. Уторкванне ў цвёрдую паверхню. Пусьці с тваім убадзюлівыньнім, ніхай Коля возьміцца, ён скарей зьдзельіць.

Убадзюліваць незак. Уторкваць у цвёрдую паверхню. Ты папробый-ка лупатку у зямлю убадзюлівыць, — ня лезіць, дужа пірсохла зімля. Убадзюлівацца незак.

Уторквацца ў цвёрдую паверхню. Ня дужа ў такую зямлю убадзіюлівыцца прўцьця, лумайцца і ўсё. Убадзюліцца зак. Уторкнуцца ў цвёрдую паверхню. Пробый тут, можа тут убадзіюліцца, кажыцца, далжно трошку мякчэй быць. Убадзюленый дзеепрым. Вун сідзяць у гароху нескылька убадзіюліных прудоў.

Убаніцца зак. Стаміцца, мыючыся ў лазні з параю. Прішоў, прішоў твой старэй, за шырмычкыю ляжыць, дужа убаніўся, жарка было.

Убарсыванне н. Уцягванне абор у лапці. Ці ты ні знаіш яго убарсывыньня: абы-як удзеніць, хочыш, ціріс курац прыцягніць, будзіш пірядзелывыць.

Убарсываннік м. Той, хто ўцягвае аборы ў лапці. Ты хуць два лапці уместа ні шчапі, убарсывыньнік такей. Убарсыванніца ж. Ікая ні ўбарсывыньніца, а аборіны прыцягнула правільна.

Убарсываць незак. Уцягваць аборы ў лапці. А што, і аборіну убарсывыць нада было ўмець, іх абы-як ні пыўцягывыіш. Убарсывацца незак. Уцягвацца ў лапці (пра аборы). Вузялкоў многа ны аборкі, ці будзіць убарсывыцца, ці не. Убарсаць зак. Уцягнуць аборы ў лапці. Калі ўмеіш, дык убырсаіш зы пыўмінўты. Убарсацца зак. Уцягнуцца ў лапці (пра аборы). У сьпіцыяліста убырсаіцца, а ў няўрэмы ні палучыцца нічога. Убарсываны, убарсаны дзеепрым. Айдзе ж яны убарсывыны, аборы ліжаць ны скамеічкі. Раз новыя аборы убырсаны, то можыш зыдывацца.

Убаўлянне, убаўліванне н. Змяшчэнне, усяленне. Хваціла мне с убуйляньнім, хаты ставіць — ета хто ні знаіць, дык лёгка. Дужа зыцягнуўся яго убаўлівыньня, глядзі, каб ны зіму ні астаўся у Варкіных.

Убаўляць, убаўліваць незак. перан. Змяшчаць, усяляць. Нада сына к восіні абізацільна убуйляць у сваю хату, чаго зіму ўмесці тайпоріцца. Іс сынамі столька было клопыту, а цяперя і зяця нада ўбаўлівыць у хату, што ж ты зьдзелыіш. Убаўляцца, убаўлівацца незак. Уваходзіць, усяляцца. Зіма ны насу, нада думыць, як скарей у хаччыну убуйляцца. Мае ўжо на той нядзелі будуць у сваю хату убаўлівыцца. Убавіць зак. Змясціць, усяліць. Доўга я цягнуць ня буду, жыва іх убаўлю у свае сьцены. Убавіцца зак. Увайсці, усяліцца. Як сыны убавуюцца ў хату, у мяне цэлыя гыра зваліцца с плеч. Убаўлены дзеепрым. Раз яны убаўліны у свае вуглы, я за іх спакойна.

Убіваць незак. перан. Запраўляць змесцівам яйца. Яйцы ні нада убіваць у быракі, іх ніхто есьць ня будзіць. Убівацца незак. Моцна стамляцца. Кыныстрацёнык лі пастроік дужа убіваўся, чуць серінька — ён ужо с тыпаром, і цягнеіць — ён ішчэ ляпыіць. Убіць зак. Заправіць змесцівам яйца. Яйцо убі і рыскылаці, смашней будзіць, дзеці ахатней зьядуць. Убітый дзеепрым. Ныпрасна ты етык дзелыіш, убітыя яйцы у шайку вькініш.

Ублагаслаўляць незак. перан. іран. Задавальняць, здавольваць. Яны ці ні зьбіраюцца сваіх родзічыў ублыгыслыўляць, бегылі ў горыд, з бутылкымі вярнуліся. Ублыгыслыўляла Польшка свайго кума, ажно поля тряшчэла. Ублагаслаўляцца незак. Задавальняцца, здавольвацца. Кісялёнык у Анюціных сяньня ублыгыслыўляўся. Што ён, узноў пашоў к Алёні ублыгыслыўляцца? Ублагаславіць зак. Задаволіць, здаволіць. Посьлі такога рызгавора нічым ты яго ні ублыгыславіш. Як ублыгыславіць яго хырашэнька, тады наўчыцца меріць правільна. Ублагаславіцца зак. Задаволіцца, здаволіцца. Ніхай ужо ублыгыславіцца, тады будзіш гываріць зь ім. Ублыгыславіўся,— пашоў сагнуўшы гылаву. Ублагаслаўлёны дзеепрым. Ат Хведзіныя сьвякровы яны абоя ублыгыслаўлёныя пойдучь, тая ні пысьцісьняіцца ачытаць.

Ублажэнстваваць зак. Задаволіць поўнасцю. Ты ж сыма вазьміся яго ублажэнствывыць, што ты мяне пацсовыіш. Ублажэнствавацца зак. Задаволіцца поўнасцю. Па-мойму, на етый раз і Сьціпанёнык ублажэнствывыўся, маўчыць. Ублажэнстваваны дзеепрым. Антон пашоў ат кумы ублажэнствывыны.

Ублюсць зак. Захаваць, зберагчы. Разьві зы ма́лымі што-небудзь ублюдзеіш, айдзе ні схуваю канхветы, яны вьпырюць і пыядучь.

Убрацца зак. перан. Увабрацца (пра вадкасць). У погріб трошку ныцякло вады, я толька хацеў выліваць, а іна зразу убра́лыся.

Убрудзяніванне н. Забруджванне. Дужа я ні люблю такога убрудзянівыньня, нічога ні зупускаю, зразу мыю.

Убрудзяніваць незак. Забруджваць, рабіць брудным. Нільзя адзежу убрудзянівыць так, што ні ачысьціць. Убрудзянівацца незак. Забруджвацца, пакрывацца брудам. Ня лезь яшчэ ты убрудзянівыцца, яны самі справуюцца адны. Ні дупускай адзёжы убрудзянівыцца. Убрудзяніць зак. 1. Забрудзіць, зрабіць брудным. Новінькыя куртычка, толька надзеў і ўсю чысьцінька убрудзяніў. 2.

Забрудзіца, зрабіца брудным. Верхніца твья ладна
убрудзяніла, нада у шчолыку ацьціраць. Убрудзяніца,
убрудзянець, убрудзянецца зак. Забрудзіца, зрабіца
брудным. Памый січас, нічога ня здзелыіш, як убру-
дзяніца. Нада ж убрудзянець кыўнярю, ты саўсім шыі
ня хочыш мыць. Кыла пільныя работы усякыя адзежына
быйстра убрудзянеіца. Убрудзяненый, убрудзянелый
дзеепрым. Настолька убрудзяніный пінжак, што яго дай-
жа к скату ні ныпрянеш. Убрудзянелыя тряп'ё толька
выкінуць ці тряпышніку здаць.

Убрусянець, убрусянецца зак. Распухнуць і пачырва-
нець. Другей раз зубы як схвацюць, шчыка як убрюсяне-
іць — пряма спасу німа. Ні знаю, што ў яе такая, ныга
убрюсянелыся, нада ні ждаць, а ў бальніцу везьць. Убру-
сянелый дзеепрым. Уся ладонь убрюсянелыя і нейкыя
сізыя, каб зыражэньня ні було.

Убрытыванне н. перан. Уцягванне ў кампанію, у хаў-
рус. Раз ета пычалосся с убрытывыньня, то ён зь іх рук ня
вёрввіцца, яны ўмеюць крепка дзіржаць.

Убрытываць незак. перан. Уцягваць у кампанію, у хаў-
рус. Мы відзім, што ён як глумак нейкій, яго убрытывы-
юць гэрчыкі тэя, а ён і йдзець як ны пывадкў. Убрыты-
вацца незак. Уцягвацца ў кампанію, у хаўрус. Ні нада
табе, хлопіц, убрытывыцца у ета дзела, яй-богу, ні нада.
Убрытаць зак. Уцягнуць у кампанію, у хаўрус. Крепка
ўбрыталі Сьпірідонывыга мальца, пойдзіць зь імі як ця-
лёнычык. Убрытацца зак. Уцягнуцца ў кампанію, у хаў-
рус. Хто ж табе вінуват, што етык убрытаўся, ты знаў,
ікая ета кынпанія. Убрытаный дзеепрым. Дайно ўжо у іх
убрытыныый ходзіць, яны ўмеюць у руках дзіржаць. Убры-
таныга цяжола выцягывыць, нада було ні дупускаць да
тых атлётў.

Убрэг м. Супакой, заспакаенне. Ты ў мяне палучыш
убрэг, як вазьму цірісьсядзельнік у рукі. Другея дзеці як
дзеці, а вам усігда убрэгу німа.

Убуваць незак. Дадаваць пры абуванні. Мой старік
усігда суконкі убуваў, я яму дайжа новыя ат трубкі
атрізала. Убувацца незак. Абувацца вельмі цёпла. Сты-
рікі, бувала, крепка убуваліся, памнога кымсали ануч.
Убуць, увабуць зак. Дадаць пры абуванні. Прахор, я
помню, убўіць глянішчы ат валинык і ходзіць, яму ўсігда
цёпла. Чым большы увабуіш, тым цяплей ныгам. Убуцца,
увабуцца зак. Абуцца вельмі цёпла. Сяньня ты ўбуўся,
як у самыя злэя марозы. Як увабуіцца, яго ніякій холыд

ня пройміць. Убутый, увабутый дзеерым. Хырашо ўбу-
тыя ногі ні замёрзнуць. Цёплыя суконкі ўвабуты, дык
яму нічога ні страшна.

Убузаніваць незак. Моцна забруджваць. Харошыю
адзежыну усігда бірагі, яе нільзя абы-куды ныдзіваць, у
грязь убузанівыць. Убузанівацца незак. Моцна забрудж-
вацца. Якей сь цябе хызяін будзіць, кылі новыі касьцюм
етык убузанівыіцца. Убузаніць зак. Моцна забрудзіць.
Айдзе йта ты так свае штонікі убузаніў? — зьдзівай і
лезь на печ, саўсім ня пойдзіш на вуліцу, калі як нада
гуляць ня ўмеіш. Убузаніцца зак. Моцна забрудзіцца.
Шубёнка твья убузанілыся, ні паходжа дайжа, што шу-
бёнка. Убузаненыі дзеерым. Чаго ж ты еткій убузані-
ныі ходзіш, памыйся ды пірядзенься як усе людзі.

Убузовыванне н. 1. Забруджванне, заношванне. Што
йта ты спакойна глядзіш на ета убузовывынья, на што
яго кўртычка ціріш час станіць паходжа? 2. Стома.
Кажныі дзень такая убузовывынья самыі здыравіла
ня вьідзіржыць.

Убузовываць незак. 1. Забруджваць, заношваць. Наш-
то табе у грязь чыстыю адзежыну убузовывыць, ты ж
пірядзенься, а тады і ў пуню йдзі, і ў погріб лезь, і куды
ты хочыш. 2 перан. Стамляць, выбіваць з сіл. Яны па-
едуць толька коні убузовывыць, такою дарогыю ехыць
нілізя. Убузовывацца незак. 1. Забруджвацца, заношвац-
ца. Ны скырадзьбе пьільна, усё убузовывыіцца, асобінна
ежылі па пьільныму ды яшчэ дождж пройдзіць. 2. Стам-
ляцца, выбівацца з сіл. Ні нада так убузовывыцца, ны
каго ты і за што зы якыя сілы кладзеш. Убузаваць зак.
1. Забрудзіць, занасіць. Касьцюмчык так убузуваў, што
дайжа ні рызьбяреш, якога ён быў цьвету. Сколька чаго
ні спруўляй, ён усё убузуіць. 2. Стаміць, выбіць з сіл.
Так убузуваілі коні, што яны чуць-чуць дычапылі. Убу-
завацца зак. 1. Забрудзіцца, занасіцца. Ны пастройкі
бярвенья новыя смыла, нада пыднімаць, пінжачок дужа
убузуваўся. 2. Стаміцца, выбіцца з сіл. Убузуваіліся,
рызьбіраўшы хундамінт, чуць жывэя двору прікаціліся.
Убузаваныі, убузованыі дзеерым. 1. Забруджаны, за-
ношаны. Кухвайка настолька убузуванья, што яе неку-
ды аччышчаць, ёю толька можа ад дыжджа калі накрь-
ісься. Рукі у нешта убузовыныя пы самыя локці, усё дно
як ён дзёгыць мясіў. 2. Стомлены, выбіты з сіл. Ну што
ж, кылі доўга сьпяць, яны цэлыю нядзелю пріхадзілі
такея убузуванья, што большы некуды. Коні зы вясну

убузовыны, ім нада абізацільна зь нядзелю пірядышкі даць.

Убуйтовываць незак. Моцна стамляць. Ты ж так сваіх памошнікыў ні убуйтовывый, ато большы яны к табе ня пойдучь. **Убуйтовывацца незак.** Моцна стамляцца. Ня буду я убуйтовывыцца кажный дзень, і там, і там спруўляцца. **Убуйтаваць зак.** Моцна стаміць. Пашлі, пашлі, посьлі пысядзім, ззаду становіцца: дывайця, хлопцы, дывайця,— так ён нас убуйтуваў за дзень, мы чуць жывэя. **Убуйтавацца зак.** Моцна стаміцца. І работыць нада, і аддыхаць нада, а калі ты сяньня убуйтуваўся і заўтра убуйтуваўся, дык скора і ног ні пыцягніш. **Убуйтаваный дзеепрым.** Пріехылі яны сяньня убуйтуваныя, куды ім іціць, ніхай аддыхаць лыжацца.

Убухыванне н. 1. Празмернае заглыбленне. Ні нада такая убўхывыньня, сьмела удвоя мяльчэй шульля зыкыпай, і нічога тваёй сьценкі ні станіць, нікуды іна ні паверніцца. **2.** Празмернае стамленне. Аткуль жа будзіць сіла прі таком убўхывыньні.

Убухываць незак. 1. Празмерна заглыбляць. Ныпрасна ты дужа длінныя кольля убўхывыіш, тут і кырацейшыя будзіць дзіржаць. Штындары убўхывыюць даўжэнныя-даўжэнныя, ат іх сьмела можна пы палкі атрэзыць. **2 перан.** Празмерна стамляць. Ня едзьця вы сяньня, дарогі сайсім німа, паедзіця толька коні убўхывыць. **Убухывацца незак. 1.** Празмерна заглыбляцца. Шулы убўхывыюцца ны ніізьвесна якую гллубычыну. **2.** Празмерна стамляцца. Як мы ны тарху убўхывыліся! — бувала, прідзіш ат ям — ні рук, ні ног ня чуввыіш. **Убухаць зак. 1.** Празмерна заглыбіць. Глубока штындары ўбўхылі, дубовыя, ім веку ня будзіць. Многа кольля убухылі, тут і вайкі ні падрыюцца. **2.** Многа даць. Антонывы многа чаго свытам убўхылі, бульбу вызамі вазілі, сам ён два вазы сена завёз як каню дзёрнуць.

Убушмачыванне н. Нагавор, хлусня. Во ўстреціліся, ета пычынаіцца ўжо убушмачывыньня, чаго толька Аньціпіха ні напрець.

Убушмачываць незак. Нагаворваць, хлусіць. Відзіш, стыяць пад ліпкымі, нешта кучыю тваёй сьвякрові убушмачывыюць. **Убушмаціць зак.** Нагаварыць, нахлусіць. Доўга ім убушмаціць што хочыш, с такімі ізыкамі нядоўга,— ух, пастылыя людзі. **Убушмачаный дзеепрым.** Нічога ні гаворючы, пойміш, што яму узной нечыга убушмачына.

Убыць зак. Змагчы быць разам. Распушчыныя дужа дзеці, с такімі трудна ўбыць. Айдзе йна зь імі убудзіць цэлюю нядзелю, мне яны за дзінь духі ат'елі.

Убэйсыванне н. неадабр. Утоптванне, вытоптванне. Пугую рызгані зь іхнім убэйсывыньнім, ніхай ні талуюцца тут.

Убэйсываць незак. неадабр. Утоптаць, вытоптаць. Пірістаньця лужок убэйсывыць, на ём нічога ня вьірысьціць. Убэйсывацца незак. Утоптацца, вытоптацца. Носуюцца як коні, дык яно ўсё убэйсывыцца. Убэйсаць зак. Пыд яблынкымі так убэйсылі зямлю, што хуць ломым узьбівай. Убэйсацца зак. Утаптацца, вытаптацца. Ладна стажок убэйсыўся, хырашо яшчэ, калі ямык ні надзелылі, каб выда ні прыхадзіла наскрозь. Убэйсаны дзеепрым. Ікая тама трыва, усё убэйсына, разу ні кышанеш.

Убэхываць незак. 1. Плаціць залішне многа. Я табе дужа ні саветыю такея грошы убэхывыць зы гнільлэ, нада што-небудзь путноя купляць. 2 перан. Уцягваць у злачынную справу. Убэхывуюць мальца у прольбку, а цябе як і ні кысаіцца. Убэхывацца незак. Улазіць у злачынную справу. Ахотычка ж убэхывыцца чылавеку у еткыю пятлю. Убэхаць зак. 1. Заплаціць залішне многа. Во пылядзіш, што дырма яны грошы убэхуюць і тады будуць кусаць самі сябе за локці. 2. Уцягнуць у злачынную справу. Каб гылыва ны плічах была, дык ба ня ўбэхылі, ці ён ні знаў, ікая ета шайка-лейка. Убэхацца зак. Улезці ў злачынную справу. Мiane ён ня слухыць, большы пайчыць было некыму, ну і ўбэхыўся, што ні знаіць, як вылізьць. Убэханы дзеепрым. Грошы ўбэхыны, а мылыка німа,— во як рытызьяўнічыць ны бызарі.

Увабрацца зак. Закончыць уборку. Мы толька ўчора з бульбыю увыбраліся, цяперя нада думыць дроў нызыпасіць. Увабратый дзеепрым. 1. Абрануты па-святочнаму. Стыяць кучыю на вуліцы такея увыбратья, што к ім дайжа пуцступіцца страшна. 2. Убраны, прыбраны. Калі сена парою увыбрата, яго любая скаціна будзіць есьць. Увыбратью просу ужо як-небудзь абаб'еш, так ліжаць ня будзіць.

Увавуліваць незак. экспр. Удараць. Каму ета, каму ты зьбіраісься увавулівыць? — глядзі, каб сьмаму скарей ні пупала. Увавуліць зак. Ударыць. Як увавуліць яму у плечы тумыка, ён толька гыкнуў і глядзіць, што йта аткуль уляцела.

Уваджыванне н. Увядзенне. Намучыліся мы с ува-

джывыньнім: чмыхніць карова, што чужая пуня, гылаву ў зямлю і ня йдзець, а пычынаіш сеч — кідыіца.

Уваджываць незак. Уводзіць, заводзіць. Ну ета ж нада тыкая указэя: уваджывый ты айцу ў пуню, ато йна байца іціць,— бярі за хобыт і вылакi.

Увадзіць зак. Пачаць моцна муляць, турбаваць, на-заляць. Во ікая-небудзь асьцюлінка пупадзеца і так іна увадзіць, што большы ні прідумыіш як.

Уважаць, уважываць незак. перан. Уступаць. Ніхай ён хуць сам сь сябе выскáкывыіць, а я яму на етый раз увыжáць ні стану. Мы ім ужо сколька разоў уважывылі: баню яны зыхацелі браць — ну бяріця, лес ны прідзелык звязьлі — вязіця, а пуню не, ня ўстўпiм. Уважыца зак. Уступіць. Каб Цімашонк ні ўважыўся, ні знаю, што б там магло быць, а так спакойна абыйшлося. Кірей быў як сьпічка, пых і гатова, а Інат, бувала, усiгда уважыц-ца, дужа быў спакойный чылазек.

Уважмаць, ужмаць зак. Уціснуць, упхнуць. Во нейкіі цьвёрдый мячык, ні ўважмеш. Дно ў карзiнкі ужмаў, нескылька лазiн пірiламiлься дайжа, спорціў карзiнку. Уважмаца, ужмаца зак. Уціснуца, упхнуца. Як ты сюда увыжмаўся, тут жа тыкая мáлiнькыя шчэлка! Па-пробый-ка ты сам, можа, большы уважмеца. Хворыст ужмаўся, можна наверх яшчэ трошку уськiнуць. Уваж-матый, ужматый дзеепрым. Бярі вун тоя вядзерца с увыжмáтым дном, яно нячiстыя, вады ў iм ужо ня носiм. Усё тут і так ужмáта, большы нічога ня ўлезіць.

Увазголіванне н. Умазванне. Во ўжо ні люблю я та-кога увазголівыньня, як ета, каб узрослыму чылазеку такою нiапряціныю быць.

Увазголіваць незак. Умазваць, вымазваць з усіх ба-коў. Ты мне пірiстань увазголівыць новiнькыю куртычку у грязь, ато сiчас зыбярэ і замкну ў сундук. Увазголівац-ца незак. Умазваца, вымазваца з усіх бакоў. Я ўзноў віджу, што ў цябе ўсё увазголівыіца куляшом, дайжа гылаву вымызыў. Увазголіць зак. Умазаць, вымазаць з усіх бакоў. Старэя, знаць, усе нікурáтныя, ці ета толька мой адзiн: панёс пырысятым выліваць — увесь перiд увазголіў, мый яму рубашку. Увазголіца зак. Умазац-ца, вымазаца з усіх бакоў. Умеючы яму нядоўга увазго-ліца, чыстый мала калi прiходзіць. Увазголений дзее-прым. Як табе ня стыдна хадзіць такому увазголіныму, сь цябе хуць ацскрiбáй цеста пляйсцiрымі сухiмі.

Увазграўліванне н. Пэцканне. Няўжэлі нiлiзя бульбу

патоўч, каб столька увызгрэўлівыньня ні было, нада ж глядзець акуратнінька здзелыць. Табе, відна, сымаму ета увызгрэўлівыньня дужа ныравіцца.

Увазграўліваць незак. Пэцкаць. Абізацільна табе нада лезць у грязь, каб увызгрэўлівыць новыя боцікі, січас пойдзіш у мяне абмуваць ны аборык. Увазграўлівацца незак. Пэцкацца. Ну як жа ты хочыш, каб мάλый ні ўвызгрэўлівыўся, ён так ні глядзіць, як бальшэй. Увазгравіць зак. Упэцкаць. Увесь рукаў лі локця увызгрэвіў у нешта, ні прідумыш, што ета. Увазгравіцца зак. Упэцкацца. Доўга нірэхі увызгрэвіцца, раз і другей лі шаік паверніцца і гатова, так вьквыкліцца, што вачэй ня ўвідзіш. Увазграўлений дзеепрым. Увызгрэўліныя рубашкі пыкладзіця ў сенцах, я іх атвечыра утаплю ў чугуне і памью.

Увазграчыванне, увазгrotchыванне н. Пэцканне, запэцкванне. Куліна дужа акурацістка была, увызгрэчывыньня іна ні любіла. Каму ж пыныравіцца увазгрэчывыньня прібіраць ды зумуваць.

Увазграчываць, увазгrotchываць незак. Пэцкаць, замазваць. Посыд увызгрэчывыць яны дужа любюць, а мыць ня хочуць. Хваціць табе увазгрэчывыць скийрадў, ідзі ўжо на вуліцу, пугуляй. Увазграчывацца, увазгrotchывацца незак. Пэцкацца, замазвацца. Вылазьця з лужыны, нечыга увызгрэчывыцца. У яе ны дваре хвірма — і гусі, і куры, і сьвіньні, чаму ж ня будзіць увазгрэчывыцца, пакуль накорміць усіх. Увазграціць, увазгrotchіць зак. Запэцкаць, замазаць. Я й сам ні знаю, айдзе так мог увызгрэціць полы. Астарожна кыла тойчыныя бульбы, ато рукавы увазгрэціш. Увазграціцца, увазгrotchіцца зак. Запэцкацца, замазацца. Пакуля дысталі бульбу, пірбралі яе, дык увызгрэціліся ні прідумыць як. Увазгрэціцца нядоўга, асобінна калі няўрэміна. Увазграчаний, увазгrotchаний дзеепрым. Ці відзіла ты, якея увызгрэчыныя мάλыя, гані скарей у хату ды абмувай. Ня пріся у хату увазгрэчыным, ідзі абмувацца на лужу.

Увазнаць зак. 1. Даведацца. Можа ты там увызнаў, калі мыгазіншчыца лаўку ачыніць? Нада було б увызнаць пра тэй іструбчык, ці яны будуць прыдываць, ці не. Тады ён пабыў і ў Кыньцірславі, і ў Кырныштаці, увызнаў жызьню, ды нійдзе доўга ні задзержывыўся. 2. Пазнаць. Во, Міхалкіныга сына ды ні ўвызнаць, увесь бацька, і рохтычкі пыдыбраў. Увазнаний, увазнатый дзеепрым. А разві што-небудзь увызнаана пры Піт-

рачонкывых м'альцыў? Каб хуць што-небудзь было увызна́та, нам ба абізацільна пірід'алі.

Увайстрываць незак. Наточваць. Як возьміцца ува́й-стрівыць, дык яшчэ большы затўпіць такей майсьцір. **Увайстрывацца незак.** Наточвацца. Як у цябе, ці ўва́й-стрівыцца троху матычка? **Увайстрыць зак.** Натачыць. **Настолька сухой тапор, што ніяк ні ўвайстріць, патпільнічык ні бярець, ну тыкая сталь дужа кр'шыцца.** **Увайстрыцца зак.** Натачыцца. Як пацёр бруском, ножычкі троху увайстріліся. **Увойстраный, увайстроный дзеепрым.** Ножычкі ладна увойстріныя, усё будуць резыць. Піла ня дужа увайстр'еныя, нада было большы пацерць. **Увайстромшы дзеепрысл.** Увайстр'емшы будзіць резыць, чаму ж не, толька хто мне ету пілу дывядзець як нада.

Увайшоччы дзеепрысл. Увайшоўшы. Што нада сказыць, увайшоччы ў хату? Стаў і стаць увайшоччы, ні рызьбярецца, куды пупаў.

Уваліваць, увалівацца незак. перан. Здарацца (пра пажар), нападаць (пра хваробу). У нашу дзяреўню два разы агонь ув'алівыў, адзін раз ны свадзьбі акурк у салому кінулі, а другей раз, ішчэ раншы, ня помню чаго. Я ўжо помню, як дзіхцяріт ув'алівыўся, ух, прыклятый, касіў дзяцей як касою. **Уваліць, уваліцца зак.** Здарыцца (пра пажар), напасці (пра хваробу). Глядзі, агонь як ув'аліць, тады будзіш кукуваць. Каб ім скула ўваліла зь іх кр'кым. Нейкыя боль як уваліць у гылаву, цярьпеньня німа. Хвароба як ув'аліцца, спасу німа.

Увалхвіць зак. Задаволіць пялеганнем, пешчаннем. Ты пряма ні знаіш, як увалхвіць етых м'альцыў, ты іх меншы валхві, дык куды луччый толк будзіць.

Увамлець зак. 1. Абамлець. Сядзім і нічога, рызгыварівым, а тут у кустах разым нешта шам-шам-шам і гылыва с-пут куста лезіць, мы і ўвамлелі, думылі, воўк, а ета Хвеччыхін Жучок,— ах, каб ты здох! 2 перан. Утушыцца. М'яса як хырашо увамлеіць у чугунку, тады в'ыкльідзь ны скульрадў ды ў печ пыстаў, яно пацсўшыцца, дужа смашна будзіць. **Увамлецца зак.** Утушыцца. Тўшыныя бульба як увамлеіцца хырашо, тады іна дужа смашныя. **Увамлелый дзеепрым.** 1. Абамлелы. Каровы бадуцца, а Надзькіна дзяўчонка стаць увамлелыя і ні знаіць, што дзелыць, во я схваціла пугу і рызыгнала. 2. Утушаны. Бярі-ка во, бярі м'яса, увамлелыя кусочыкі будуць ладны.

Увамшыць зак. Пакласці тоўсты пласт моху паміж

бярвеннем. Ты увамшыў пуню як хату, сюда ніякій мароз ні пралезіць, цёпла будзіць скату. Увамшыца зак. Зал.-бессуб'ект. ад увамшыць. Ці ладна ж іхныя хата увамшылыся, ато можа дзіркі айдзе між бярвення сьвецюцца? Увамшоный дзеепрым. Ладна увамшоны сьцены, мох роўна пыкладжын. Увамшомшы дзеепрысл. Хырашо увамшомшы хату, ні нада быяцца зімы, мароз ні ўбярэцца.

Уваражываць незак. Угадваць пры варажбе. А што ты думыш, як возьміцца увыражывыць і ўгыдаіць. Уваражыць зак. Угадаць пры варажбе. Пыдажджы, січас другая сядзіць, усё табе уварожыць і скажыць і што было, і што будзіць, і чым кончыцца, і чым серца успакоіцца. Уваражыцца зак. З'явіцца ў выніку варажбы. Відна, табе нешта дужа харошыя увыражылыся, што вясёлінькыя ідзе.

Уварзёкыванне, уварзёпыванне, уварзёпкыванне н. Пэцканне, вымазванне. Во ўжо ні люблю я нікуратнысьці, уварзёкывыньня ні люблю. Ня столька бяленьня, столька уварзёпывыньня. Ат нір'яшыства і ўварзёпкывыньня ета, нягож ач чаго яшчэ.

Уварзёкываць, уварзёпываць, уварзёпкываць незак. Пэцкаць, вымазваць. Ні нада уварзёпывыць рукаўчыкі, яны ж былі чысьцінькія. Прыбярэ ат малыга кулеши, ён ня есьць, а толька рушнічок уварзёпывыць. Ці відзіш іхныя зыняція: уварзёпкывыюць тубуретычку і йшчэ стыряюцца, хто большы. Уварзёкывацца, уварзёпывацца, уварзёпкывацца зак. Пэцкацца, вымазацца. Зусукай рукавы, каб ні ўварзёкывыліся. Нешта ў цябе ні чысьцеіць скийрыда, а большы уварзёпывыцца. Лезьця з-зы стыла, хваціць увазёпкывыцца. Уварзёкаць, уварзёпаць, уварзёпкаць зак. Запэцкаць, вымазаць. Ну як жа ня ты уварзёкый, кылі ты рукі толька што выціраў аб ету пасьцілку. Малыя што хочыш уварзёпыюць, іх глядзі ды глядзі. Другей ба каб і хацеў, дык ба ні уварзёпкый так сыпагі, як ты умудрыўся. Уварзёкацца, уварзёпацца, уварзёпкацца зак. Запэцкацца, вымазацца. Ні лазь ты кыла цеста, узноў уварзёкыісься як учора. А ну цябе с клеім с тваім, ты яшчэ раз уварзёпыўся, пыглядзі, што на подылі у рубашычкі тваріцца. Чаго там гываріць, умеючы і на печы можна уварзёпкыцца. Уварзёканы, уварзёпаны, уварзёпканы дзеепрым. Во работнік, рукі па локці уварзёкыныя умесьці з рукувамі, і ны каленкых пляй-

сціры пызысыхалі. Стой, стой, хуць у хату ня йдзі такей уварзёпыны. Кінь во пыдз загнет свае транты уварзёпыныя, а ні насіся як кошка с помызым.

Уварываць незак. перан. Наносіць вельмі балючыя ўдары пугай. Шурка ім крепка уварывыў пугі, як пычыналі бальвыцца.

Уваскрэсьць зак. перан. Пачаць добра жыць. А што ён, думыць уваскрэсьць, піряхыўшы ў горыд? — не, там тожа дырма хлебым ня кормюць. Ня дужа уваскрэс Кулічок іс тваёю сястрою.

Уваспаць, успаць зак. 1. Змагчы спаць (у пэўных умовах). Айдзе ты уваспыш, кылі дзітвыра такей галдзёж утваріла. Разьві ён успыць, кылі вічарінка пад бокым. Такей дзіцёнык, што зь ім ня дужа успыш. 2. Прыспаць. Я сваю малыю увасплю, а тады пышла сыма ны гряды пароцца. **Уваспацца, успацца зак.** Разаспацца, увайсці ў глыбокі сон. Як уваспыцца, тады яго трудна пароць. Раз увыспаліся, ніхай спыць, ні нада іх трогыць. Успайся і ня хочыць пыднімацца, толька ну дзугей бок піркруціўся. **Уваспаны, успаны дзеепрым.** Выходзіць з задня хаты увесь увыспаны. Мы яго і ўспаныга пыцягнім с сабою.

Уваўрэцца зак. 1. Уварыцца, упрэць. Цягні капусту, наверна, уваўрелыся, сірбанём на ложкі ды паедзім. 2 перан. Распарыцца ад гарачыні, спёкі. Ніхай што прыхладна, а лі йструба скоро уваўреліся.

Увахочываць незак. Прыяхвочваць. Ён жа быў спакойны маліц, можа яго Цімка увахочывыць пы сыдах лаціць. **Увахочывацца незак.** Прыяхвочвацца. Ён быйстра увахочыцца, зыгаріцца як спычка і дужа скоро астываіць. **Увахоціць зак.** Прыяхвоціць. Эта яго Цітанок увахоціў пайціць пустухом, сам ба ён ні пашоў. **Увахоціцца зак.** Прыяхвоціцца. Так увахоціліся Ганьніны пляменьніцы на луг: пойдзім умесьці са ўсімі, нам тожа аныціресна. **Увахочаны дзеепрым.** Кылі такей увахочыны, ніхай ужо зьездзіць, вазьмі ны калёсы.

Увекаваць, увекавацца зак. Застацца на пастаяннае жыццё. Ты, відна, ужо зьбіраісься тута увікуваць. Ён ішчэ сам ні знаіць, айдзе увякуіць. Тут яны ужо і ўвякююцца, нікуды ні паедуць.

Уверзьць зак. неадабр. Увесці ў свядомасць (пра глупства). Усё эта Кузьме Сімянкоў маліц увёрз, яны доўга сядзелі ну зугувальні. **Уверзца зак.** Запасці ў памяць (пра глупства). Ей і ні тыкая лухта можыць

уверзіца. Уварзлося, што нехта пріходзіць і ў вакно стукыць, — а каму ета нада к ёй стукыць.

Уверываць незак. Упэўніваць, пераконваць. Што ты мяне уверывіш — ня быў, кылі я сыма відзіла, як ён ісь сянец в'іскычый. **Уверывацца незак.** 1. Упэўнівацца, пераконвацца. Як жа ён будзіць уверывіцца, можа, к Айхі-мёнку пойдзіць спрашывыць? 2. Прыходзіць у галаву. Табе ўсякыя ірунда уверывіцца, чаго дайжа на сьвеці ні было. 3. Рабіцца перакананнем. Вам нізвесна што уверывіцца, хто там чаго мог хадзіць ны вашым дваре? **Уверыцца зак.** 1. Запасці ў памяць, запамніцца. Мне ат-таго етый слўчый уверіўся, што ўскорысьці была Высі-лёва свадзьба, ён пріжджаў заць нас ну буланым кані. Мне дужа хырашо уверілыся, як Ахрем памёр, мы ішчэ дзіцямі бегылі глядзець яго ну бургуньі т балоту. 2. Да-верыцца. Каму ты уверіўся, разьві яны праўду калі скы-залі?

Увесь займ. перан. Безнадзейна слабы. Антон ужо ўвесь, дзьвіжком хату чуць прэйдзіць. Зьмітрачыха сайсім уся, чуць пьднімаіцца с пасьцелі. Яны абоя ўсі, дайжа пачы ні пракўрюць, дычка прібягіць, прыкла-дзець.

Увет м. Чутка, вядомасць. Якей табе яшчэ увет нада? Я і біз увету між людзей пыспрашыю і пачую што-небудзь.

Увіднецца зак. Дастаткова развіднець. Ужо ладна увіднелыся, як яны ехылі. Чаго вам грязь мясіць ны па-цёмку, увіднеіцца, тады паедзіця.

Увінанне н. Завіханне. Я відзіла яе увінаньня: стыря-іцца, рыбыцяшчыя мыладзіца, ну праўда, мужык тожа стыряцільный і заботлівый.

Увіновываць незак. рэдкаўж. Абвінавачваць. Яны многіх увіновывылі, а хто туды злазіў, ніхто ні знаіць. **Увінаваць зак.** Абвінаваціць. Яны увінувалі Трахіміхі-ныга сына, а тэй, знаць, і ня быў тама. Яны каго хочыш увінуўць, ім каб толька гываріць.

Увухранне, увухрыванне н. Навучанне, павучанне. Ну можа ж хуць Ныпрэёнкыва увухрэння што-небудзь паможыць. Ніякыя увіхривыньня ны яго ня дзействыіць.

Увухраць, увухрываць незак. Навучаць, павучаць. Калі сам гылавы ны плічах ня ймеіць, то сколька ні ўвухрэй, ні паможыць. Доўга яго увіхривылі, усё як гарохым ап сьценку. **Увухрыць зак.** Навучыць, павучыць. **Увухрі ты яе,** нашто ёй етый маліць, ён жа на дзесіць га-

доў мыладзей. Увухраый, увухроный дзеепрым. Сяньня ён увўхрїный, а нызаўтрга пра ўсё забыў. Раз пыбылі у Мыланкіных, канешня, прїшлі увухрёмныя, ета ўжо як піць даць. Увухромшы дзеепрысл. Ні ўвухрёмшы, як тама ўсё гываріць, ні пускай, ато пашлеш ны сваю гылаву.

Увыканне н. Прывыканне, ператварэнне ў правіла, навук. Крепкыю нытáчку пулучыў зы такая ўвыканьня, нада атвўчывыць ад дурнэя прівычкі.

Увыкаць незак. Прывыкаць, ператвараць у правіла, навук. Бїньдзюгáцца Сашчыхін большый увыкаіць, пішы, што ня будзіць зь яго толку. Увыкнуць зак. Прывыкнуць, ператварыць у правіла, навук. Увўкла бегыць с хаты ў хату, ёй дайжа ня церьпіцца у дваре пысядзець. Як увўкніць скот у клевір, палкыю ні атаб'есься. Увыклый дзеепрым. Ён ужо увўклый у гарелычку, трудна цяпер атучáць.

Увышкі прысл. 1. Уверх, у вышыню. Цягнуцца хлопцы увўшкі, я трі гады ні была ў дзяреўні, дык многія пывырыстáлі, што ні пызнаць. 2. Упоравень, ураўне па вышыні. Ты яго большы маль, ён ужо ўвышкі з бацькыю.

Увяліванне н. Унаджванне, панаджванне. Не, я такога увялівыньня дужа ні люблю, у мяне б ён жыва нызад пабег, ні склімеў ба усьлед.

Увяранне, уверыванне н. Пераконванне, настойлівая просьба паверыць. Я ня дужа верю яго увіряньню, ён сяньня адно гаворіць, а нызаўтрга усё забудзіць. Мы хырашо запомнілі Пітракова уверывыньня, гываріў — як пуховыю пасьцель слаў, а каснўлыся дзела — я нічога ні знаю.

Увяраннік м. Той, хто пераконвае, просіць паверыць. Увіряньнік зь яго дужа харошый, язык як пыдвязаыный ходзіць. Увяранніца ж. Што ж ты, увіряньніца, гаворіш адно, а выходзіць саўсім другога.

Увярнуць зак. перан. іран. З'есці. Каб і ты гаршчынык крупені увярнуў, як Максім, яно б тожа ні айдзе дзелыся, сіла пачўствывылыся б.

Увяртыванне, увёртыванне, увярчыванне н. Загортванне, ухутванне. Тонїнькыю тряпычкыю зывярці і ладна, а такая увяртывыньня ні к чаму. А можа ты і біз увёртывыньня абойдзісься? Ніхай ён біз увярчывыньня паляжыць, падрўгыіцца.

Увяртываць, увёртываць, увярчываць незак. Загортваць, ухутваць. Я ўжо так увяртывыла сваю руку, баю-

ся, каб ні пытрівожыць. Ныгам ні дывай зыхыладжы-
выцца, усігда крепка увёртывый. Ты увярчывыіш сваю
мáлью як куклу. Увяртывацца, увёртывацца, увярчы-
вацца незак. Загортвацца, ухутвацца. Дужа многа ні на-
да увяртывыцца, жарка будзіць. У пасьцілку увёртывы-
іцца і зылазіць у сена, тама цёпла спаць. Усё дно як у
марозы-пікуньі увярчывыюцца.

Увясціць зак. Угаварыць, пераканаць. Такого чыла-
века ні ўвясціш. Цётка яго увясціла, угываріла, тады
ён пыспыкайней. Увяшчоный дзеепрым. К вам прішоў
ужо увяшчоный, вы пыглядзелі б, што зь яго тут тварі-
лыся. Увясцёмшы дзеепрысл. Ні ўвясціёмшы, ён пой-
дзіць і што хочыш тріпанець.

Увяшчуць зак. Прадчуць, адчуць папярэдне. Ня
столька іна увяшчула, сколька выдўмывыіць нізвесна
што. Увяшчуцца зак. Прадчуцца, адчуцца папярэдне.
Што табе сяньня увяшчулыся? — відна, нешта аньцірес-
ныя, вясёлінька рызгываріш.

Угадлівасць, угадчыватасць ж. Уменне ўгадваць, ад-
гадваць. Ты ны ўгадлівысьць ні надзейся. А ну цябе с
тваёю угадлівысьцю, ніхай вун Аксюта угадывыіць. Во
каб табе тыкая угаччывытысьць, як у Ягора! Калі ні
знаіш, дык ніякыя угаччывытысьць ні паможыць.

Угадчывый, угадчыватый прым. Такі, які ўгадвае. Ты
знаіш, якей ён угаччывый, што хочыш адгыдаіць. Чаго
іна тыкая угаччывытыя, усё дно як ёй хто на вуха шэп-
чыць.

Угадываннік м. Той, хто ўгадвае, адгадвае. Дренный
сь цябе угадывыньнік, нічога ты ня ўмеіш угыдаць. Па-
мянш. угадываннічак. Уго, якей угадывыньнічык, усё
чыста адгадыіць. Угадыванніца ж. А што, зь яе ніпыхая
угадывыньніца, скызала, Ігнацёнык жэніцца, і ён жа-
ніўся.

Угажданне н. Дагаджанне. Мне нічыё угыжданья
ні нада. Я раншы апхадзіўся біз угыжданья і цяпер
абыйдуся.

Угажданнік м. Дагаджаннік. Во табе! — і с угыж-
даньнікым ні пыладзіла, нешта ужо дмецца. Угажданні-
ца ж. Я падліз ні разу ні любіла, і сыма угыжданьніцыю
ні хачу быць.

Угака м. і ж., уганнік м. Хлус. Угаку ні ў чом ня верь,
у яго праўды ні на грош німа. Ты ішчэ большыя угака,
чым твоя мама была. Я дайжа ня мог падумыць, што ты
будзіш такей уганьнік. Памянш. уганнічак. З малых га-

доў бяреца уганьнічык. Уганніца ж. Большы уганьніцы. ніхто ні ў чом ні паверіць, дайжа есьлі і праўду скажыць.

Угаканне н. Выражэнне здзіўлення выгукам «уга». Ты рыскажы біз угаканьня, што там пыказывылі.

Угакаць незак. Выражаць здзіўленне выгукам «уга». Толька што цяперіцька угакыць, ён тама далёка стыляў і пасьці нічога ня відзіў.

Угалівацца незак. Выяўляць вялікае імкненне, цягу, ахвоту. Я так зы маткыю ні угалівылыся, паедуць яны у горыд, я адна астанўся і сяджу ў хаці ці ны дваре гуляю. Угаліцца зак. Пачаць выяўляць вялікае імкненне, цягу, ахвоту. Як угаліўся бежч у ягыды, ні ўгываріць было, а ці блізкій сьвет тэя ягыды.

Угамзіць, угамзаць, угэмзаць зак. Збузаваць, сцерці, заквэцаць. Угамзіць адзежыну нядоўга, справіць трошку трудней. У нешта ж угымзаў рукавы, ні ацьціраюцца і ныўряд ці атмыюцца. Ні дывай яму ныдзіваць новыга касьцюма, угэмзыць, што зразу вькініш. Угамзіцца, угамзацца, угэмзацца зак. Убузавацца, сцерціся, заквэцацца. Як угамзіцца адзежына, толку зь яе тады мала. Угымзацца ты ўсігда найдзіш сабе места. Ты мог ба прідумьць і яшчэ луччы угэмзыцца. Угамжонь, угамзаны, угэмзаны дзеепрым. У нешта ж угамжона ета куртычка, ды здорыва вьмызына. Такого угымзаньга пінжыка ты ў хату ні нясі, пуд вуглом кінь. Ідзець у сенцы пы калені угэмзыны. Угамзёмшы дзеепрысл. Угамзёмшы штанёнкі, сам і аччышчай, я зы цябе чысьціць ня буду.

Угамонены дзеепрым. 1. Супакоены, угавораны. Як мідзькыўчани пыдыйшлі, яны ўжо угамоніныя сядзелі. 2 перан. жарт. Забіты. Січас ты будзіш угамоніны, яны с табою доўга ні пачыкыюцца.

Угамонішча н. Сунім, супакой. Ці найдзіць етый чылавек калі-небудзь сабе угамонішча? Я ім дам угамонішча, калі січас ня ўнімуцца.

Уганне н. Хлусня. Мне тваё уганьня слухыць ні аньціресна. С уганьнім далёка зайдзіш, ды нызад дарогі ні найдзіш.

Уганяне н. 1. Заганяне (звыч. у хлеў). Войцы круцюцца, ні туды ні сюды, што йта зы ўгыньяньня. 2. Убіванне з сілай. Во ета ўгыньяньня, зы адзін раз гвозд пы шляпку ўлез!

Уганянік м. Той, хто заганяе (звыч. у хлеў). Будуць

круціцца твае угыняньнікі, пакуля цялёнык ціріс прясла пір'яскочыць і ячмень патрець. Уганяніца ж. Ныпраўду ўзіла́ся угыняньніца, січас загоніць карову.

Угараджыванне н. Загароджванне. Я гляджу ны яго угыра́джывыньня — дзелыіць як ні сваімі рукамі.

Угараджываць, угароджываць незак. 1. Абгароджваць. Ён ладна угыра́джывыіць сад, каб ніхто ня ўлез. Ня будзіць ён крепка усадзьбу угароджывыць, трошку жардзінымі абнясець і ўсё. 2. Умацоўваць у агароджу. Ні нада сюда нічога угыра́джывыць, ішчэ з досткымі будзіш вазіцца. Во, яшчэ будзіш угароджывыць стойбікі, так яно стыяць будзіць. Угараджывацца, угароджывацца незак. 1. Абгароджвацца. Ат каго ўжо так угыра́джывыісься, тута скот ня ходзіць. Крепка угароджывыіцца, яго прясла доўга будзіць стыяць. 2. Загароджваць, захопліваючы дадаткова плошчу. На што вам угыра́джывыцца у чужога, ета ж кажны зубурчыць. Пычалі угароджывыцца на тэй лужок, на што ён ім, каб хто спрасіў. Угарадзіць зак. Умацаваць у агароджу. Троху плітня, тады кусочык прясла угырадзіў, тады ўзноў пляцень. Нейкія дзьверцы сплёў і ўгырадзіў у прясла, на што яму тэя дзьверцы! Угарадзіцца зак. 1. Абгарадзіцца. Ён крепка угырадзіўся, дубовыя стыякі пыставіў. Што ўгародзіцца, тоя й ладна, абы пляцень стыяў. 2. Загарадзіць, захапіўшы дадаткова плошчу. Угырадзіўся ў чужога, Клімывы ні зулюбілі. Угароджаны дзеепрым. 1. Абгароджаны. Ат вуліцы угароджына, а ў правулычку нічога ня дзелына. 2. Умацаваны ў агароджу. А тута, знаць, нейкій задок пулуманы ўгароджын? Пряма гнаў ат мяжы ды мяжы, і бярэзкі ў пляцень угароджыны. Угарадзёмшы дзеепрысл. Ты луччы ні ўгыра́джывый аглабель, ато ўгырадзёмшы ня выцігніш, січас аткаці калёсы.

Угарбець зак. перан. Набыць, атрымаць у выніку цяжкай працы. У нас што было, дык мы самі угарбелі, а вы ж длі сябе яшчэ аднае капейкі ні заробілі.

Угарыста прысл. Разухабіста, разудала. Дужа яны угаріста прыгыюць, абырвацца могуць дужа скоро.

Угарыстасць ж. Разухабістасць, разудаласць. С такою угарыстысьцю ныўряд ці найдзіць ён сабе места. Дужа угарыстысьці многа, каб і меншы, дык ба хужы ні было.

Угаць незак. Хлусіць. Ты ны кажным шагу угеш, ну

цябе. Я ўгаць ня буду, што відзіў, тоя й рыскажу, прідумывыць мне ні нада.

Угашчоный, угошчаны дзеепрым. 1. Пачаставаны. Я ны Мыкару зразу увідзіла, што угашчоныя пріехылі. Ныўряд, каб угошчыный, Яхіміха ня дужа ныгасьціюіць. 2. перан. Пабіты або палаяны. Січас ацскочыць угашчоный, айдзе і дурьі дзенуцца. Хырашо угошчыный, толька прізнывацца стыдна.

Угвэздываць незак. Запэцкваць, вымазваць. Ты мне глядзі, штоб большы ня ўгвэздывыў рукавы, калі нада што дзелыць — зыкысай. **Угвэздывацца незак.** Запэцквацца, вымазвацца. Я туды угвэздывыцца ні палезу, сам лезь, кылі хочыш. **Угваздаць, угваздаць зак.** Запэцкаць, вымазаць. Каб ты глянула, што ў яго ны сьпіне творіцца, угвыздаў увесь пінжачок неік полысымі. Доўга ім угвэздыць што хочыш, лі машын лазюць цэлы дзень. **Угваздацца, угваздацца зак.** Запэцкацца, вымазацца. Большы угвыздацца ні прідумыш, як ты ўчора быў харош. Ні рызыбраць, у што ён угвэздыўся, цеста — ня цеста, клей—ня клей,—ні пыняць што. **Угвазданы, угвазданы дзеепрым.** Пріходзіць двору — уся рубашка угвыздана, сам вьмызын, ажно вачэй ня відна, я спрашывыю, айдзе быў, — маўчыць. Я твае угвэздыныя штаны аччышчаць ня буду, бярі шчэпку і чысьці сам.

Угваздзіць зак. перан. Моцна пабіць. Шылапўчыньня дужа многа было, за ета і ўгвазьдзілі. Угвызьдзяць яму калі-небудзь зу дурьі, толька пупадуць аднаго.

Угібанне н. Угінанне, прагінанне. Будзіць табе угібаньня, як тресьніць стальнічка і гнітанесься аб мостгылавою.

Угібнуць зак. Увагнуць, прагнуць. Етый угібнуў достычку, а тэй брязь, чуць-чуць ні ап камінь гылавою. **Угібнуцца зак.** Увагнуцца, прагнуцца. Пыд Лявоным кладычка ладна угібнуўся.

Угладаць, угладнуць зак. Угрызнуць, скубнуць зубамі. Айдзе там што скот углыдаіць, калі выбіта усё чыста. Нечыга на етый пярініні угладнуць, усё выгрызьлі коні. Ета ж яго конь зы нагу угладнуў. Углыдні яго, калі ён слухыць нічога ня хочыць.

Угламазджыванне, угламозджыванне н. Нагрувашчванне, ненадзейнае складванне. Узноў ён узяўся зы сваё углымажджывыньня. Ныдаела тваё угламозджывыньня, усё дно як ты прібраць пычылавечыску ня можыш.

Угламазджываць, угламозджываць незак. Нагру-

вашчваць, ненадзейна складваць. Некуды сюда нічога углымáжджывыць, ліжаць ня будзіць. Ты ўжо большы хуць у пытнавецці ні ўгламожджывый. Угламазджываца, угламозджываца незак. Нагрувашчваца, ненадзейна складваца. А глядзі, у Ягора троху углымáжджывыіца. Патрошку ўсё угламожджывыіца і ўгламожджывыіца. Угламаздзіць зак. Нагрувасціць, ненадзейна скласці. Жардзін ныклаў ны балькі і троху сьвірепкі углымазьдзіў. Угламаздзіца зак. Нагрувасціца, ненадзейна скласціся. Як углымазьдзілыся, так і ладна, ніхай ляжыць. Угламазджоный, угламозджаный дзеепрым. Углымажджона уся пуня, паткнўца некуды. Пытнавецця ўсё угламожджына, ськідай хворыст ны прысяньні. Угламаздзёмшы дзеепрысл. Уся клець углымазьдзёмшы, нічога туды ні пыста́віш.

Угламаздыванне н. Няўмелае ўплятанне. Заўтра я ўжо абізацільна вазьмуся ета углымáздывыньня рызьбіраць.

Угламаздываць незак. Уплятаць няўмела. Што ж тут углымáздывыць, калі лазіну німа за што зычапіць. Угламаздываца незак. Уплятаца няўмела. Ці ўглымаздывыіца ў цябе хуць нямнога? Угламаздаць зак. Уплесці няўмела. Хуць ба нескылька хвырасьцін углымыздаў, усё ні так куры будуць лезыць. Угламаздаца зак. Уплесціся няўмела. Як углымызда́лыся, так і ладна, троху пыдзяржыца. Угламазданы дзеепрым. Троху прўцьця углымызда́на, во табе і пляцень гатоў, прінімай работу.

Угнаць зак. перан. Увагнаць, убіць. Бальшэй гвозд угнаў, тут ні пувурухнеца. Сюда каб рог ат вілык угнаць, тады б дзіржа́лыся.

Угнядзець, угнядзеца зак. перан. жарт. Пасталець, увабраца ў сілу. Етыя хлопцы ладна угнядзелі, яны як возьмуца, дык горы павернуць. Ты ім дай толька угнядзеца, яны будуць работыць, як валы. Угнядзелый дзеепрым. А што яму, угнядзелый ходзіць, сілу ні знаіць куды дзіваць.

Угнятаць незак. Запіхваць і ўціскаць сілаю, вагою. Як узяліся угнітаць у чумуданчык усё ўсякыя, і пулумалі. Угнятаца незак. 1. Запіхваца і ўціскаца сілаю, вагою. Ці ў цябе тама угнітаіца троху, ці большы ня лезіць? 2. Лезці, пралазіць уціскаючыся. Ета ж нада, у такея мálінькія дзіркі угнітаюца! 3 перан. Праяўляць сквапнасць. Ні нада угнітаца, у цябе грошы пырядышна. Угнесць зак. Запіхнуць і ўціснуць сілаю, вагою. Мно-

га сена ўгнёў у рўчкі, пуды два, сеў і пыкаціў. Трыва зьбіта ў мяшку, што ня ўгнесць. Угнесца зак. 1. Запіхнуцца і ўціснуцца сілаю, вагою. Не, сюда ўжо большы нісколька ні ўгнаецца. 2. Улезці, пралезці ўціскаючыся. Нібальшэнькыя дзірчка была, а ўгнёўся і туды. 3. Праявіць сквапнасць. Я знаю, што грошы ў яго ёсьць, а во ўгнёўся і ні пазычыў. Угнеценый дзеепрым. Нівісь чаго ў тэя сундукі угнеціна і нівісь сколька.

Угнаўлёны дзеепрым. іран. Разгневаны. Пышла твья кума двору угнаўлёныя: як жа ета так — ні пыхвалілі яе дачку. Цэлы дзень хадзіў угнаўлёны, усё бурчэў сабе пад нос.

Уго выкл. Ого. Уго, сколька грібоў нышываліў! Уго, аткуля дыбраліся сюда! Уго, як ён ладна умеіць выкамірвыць!

Угоканне н. Вымаўленне выгука «уго!». Я й біз угокыньня знаю, што ён можыць любую штуку атпаліць.

Угокаць незак. Вымаўляць выгук «уго!». Ну што ты угокыш, яны праўду гаворюць, Трахіма тамыцька многія відзілі.

Угойзыванне н. неадабр. Утоптванне. Вы ў мяне січас палўчыця за ўгойзывыньня, няўжэлі вам ета кладўшычка сена дужа смашна, што вы ні зьлізаіця зь яе.

Угойзываць незак. неадабр. Утоптаць. Злазьці-ка вы сь сена, хваціць угойзывыць. Угойзывацца незак. Утоптацца. Чаго ж ня будзіць угойзывыцца, калі топчыцца з раньня да вечыра. Угойзаць зак. Утаптаць. Угойзылі салому, што яе ні рукамі, ні вілкымі ні ўскубеш, нада лезыць наверх і ськідаць. Угойзацца зак. Утаптацца. Тут угойзылыся, нічога яны ня вырвуць, лезь сам ірві. Угойзаны дзеепрым. Ня столька тая атава угойзына, сколька стулувана, піряцёрта.

Угражаннік, угражываннік м. Той, хто пагражае. Етых угрыжэньнікыў мы знаім: топні на іх хырашэнька, яны й пыбігаць. Угражывыньнік зь яго дужа порскій, толька сілы як у кымыра. Угражанніца, угражыванніца ж. Ох, угрыжэньніца ныйшлася, ідзі дыкладывый каму хочыш. Сядзіця, угрыжывыньніцы, вас ніхто ня трогыць і ня лезыця.

Угражываць незак. Пагражаць. Ніхай угрыжывыць сколька хочыць, ці ён скажыць, ці вецір вайнець — ета адно ў тоя. Ну як жа, угрыжывылі: мы яшчэ цябе стренім, — дужа іх хто спужаўся.

Угражэне, угражэніе, угражыванне н. Пагроза. Не

ўжо, Нувумёнкывыга угражэньня ніхто ні спужаіцца. Я ўжо чула етыя угражэнія, ніхай ён луччы сваёй жонкі пагрозіць. Каму яно важна, яго угражывыньня, яго ніхто ня веў зы чылавека і ні вядзець.

Угрудкі мн. Дзёрзкі прыжок. Другей раз прыгніш, дык будуць угрудкі, ныпыцскакыш, што ныўсігда забудзіш пыцскакывыньня.

Угрыбчываць незак. жарт. Лавіць, хапаць. Эта ты прітуіўся Колю угрыбчывыць? **Угрыбчыць** зак. Злавіць, схапіць. Угрыбчылі яго: ну-ка, пойдзім з намі,— а ён упіраіцца, ня хочыць іціць.

Угрызнуць зак. Угрызці. Ну што ты яго, угрызнешь?— разьбіў, дык нічым ні паможыш. Гатова, кажыцца, угрызніць яго, чуць сь сябе ні выскаквыіць.

Угрэсць зак. Змагчы згрэбці, справіцца пры грабенні. Травішча сёліта посьлі дажджоў — ні касою ні сьцягнуць, ні ўгресьць скошыныга. Клевір ня ўгресьць, пірбірánка ны пірбірánкі, насіць ні спруўляімся.

Угуканне н. Вымаўленне выгук «угу». Паслухыў яго угукыньня, я так і ні пыняў, ці ён пойдзіць, ці не.

Угукаць незак. Вымаўляць выгук «угу». Ты ні угукый, а пряма гыварі, будзіш сыбірацца ці не, ато я адна пайду.

Угуліваць незак. іран. Набываць гуляючы. Можа вы ўжо угулівыць хлеб будзіця, ды яшчэ з масільцым у прідачу? **Угуляць** зак. Набыць гуляючы. Не, мой дырагей, угуляць харошыя ныпряткі ні ўгуляіш, нада пыработыць ды заробіць.

Угуніванне н. Ганьбаванне, знеслаўленне. Яны дзеўкі такея, што ніякыга угунівыньня ні быяцца.

Угуніваць незак. Няславіць. Эта ні абы-якей кывалер, ён усіх дзевык угунівыіць. **Угуніць** зак. Зняславіць. Во хаці ты толку ач чужых, калі кума куму угуніла. Угуненый дзеепрым. Ну ладна, я ўжо буду угуніныя хадзіць, а цябе ніхай хвалюць.

Удаванне н. Выдаванне. У яго і на ўме было адно удываньня, толька і думыў, каб каго патторнуць. Крепка ўляпілі зы ўдываньня.

Удагонкі прысл. Наўздагон. Мы пашлі, думылі, малыя зугуляліся, ня відзілі, а яны ціріс кусты удагонкі зы намі. Не ўжо, я ўдагонкі ні пыбягу, ніхай ідзець і ні варочыіцца.

Ударажыванне н. Павышэнне цаны. Удыражывыньня толку ні дасьць, толька ныпрасна прыстаіш лішнія ўремя.

Ударажываць незак. Павышаць цану. Нашто ж было

так удыражывыць, ня мёрз ба, скарей ба зыбралі пырысят. Каб ні ўдыражывыў, даўно б прыдаў і двору паехыў. Ударажываца незак. 1. Павышаць цану. Ны бызарі нада глядзець, як што бяруць, што спрашывыюць, удыражывыцца ні разу ні нада. Не, я удыражывыцца ня буду, сколько пасілюць, за столька й аддам. 2. Рабіцца даражэйшым. Вясною усігда пырысяткі удыражывыюцца. Ударажомшы дзеепрысл. Удыражомшы ні разу ні прыдасі, нада сьпірва пріцаніцца.

Удасадзіцца, удасадывацца зак. Забедавацца. Крепка Адарка удысáдзілыся ны Андрею, думыла, помышчыць старысьць будзіць. Яны абей удысáдывыліся, пряма ні знаюць, што й падумыць.

Удаўніванне н. Зацягванне ў часе. Айт, удаўнівыньня я ні люблю, ш чылавеком нада як скарей рышчытацца, каб ня быў нікому доўжын.

Удаўніваць незак. Зацягваць у часе. Ніякыга дзела ні нада удаўнівыць, калі сяньня можна здзелыць, дык і здзелый сяньня. Удаўнівацца незак. Зацягвацца ў часе. А во так неік удаўнівыцца і ўдаўнівыцца, ніяк ні сыбяруся схадзіць. Удаўніць зак. Зацягнуць у часе. На што ж ты удаўніў, можна ж было ішчэ на той нядзелі занесць. Удаўніцца зак. Зацягнуцца ў часе. Хужы німа, як што-небудзь удаўніцца. Удаўнены дзеепрым. У мяне ўжо удаўніны доўг, хырашо, што хуць цярыніць чылавек, усё ні сыбярэ аддаць.

Удача ж. перан. іран. Няўдалая асоба. Во Шуркіна удача пышла, цяпніць іна зь ім горя, большы некуды сколько цяпніць. Січас яго ўдача пыд'явіцца, пулюбўіціся.

Удваёх прысл. Удваіх. Коцюць, коцюць удваёх нейкія вогірі атвечыра: мы к вам ны вічарінку! Удваёх вам дзелыць нечыга будзіць, к абедым справіціся.

Удваццацёх, удваццацярых прысл. У колькасці дваццаці асоб. Тут хуць удвыццацёх бярыціся — ні падніміця, айдзе вы сырую дубіну пынісіце. Ня меншы як удвыццацярых пашлі, цэлью кучыю.

Удвору прысл. Дадому, дамоў. Мы былі сыбраліся удвору іціць, а тут госьці лідыгышчáнскія пад'ехылі, зь імі трошку пысядзелі. Памяни. удворку. Пыдажджы мінутычку, січас пойдзім удворку, тама нас татка, верна, зыждайся.

Уджыгнуць зак. Уджгнуць. Як уджыгніць пчыла, тады

пьякочыш. Во ўжо нарэўся мальный, як яго шчамель уджыгнуў.

Удзвѣх прысл. У колькасці дзвюх жанчын. Чаго ж ба мы быяліся, мы ж удзвѣх ішлі. Удзвѣх яны горы пір-вернуць, дай толька ім узяцца хырашэнька.

Удзелялец, удзелялеца зак. жарт. Памацнец, падужэць. Удзіблялелі хлопцы, ім цяперя толька работыць ды работыць. Скора твае сыны удзібляюцца, ты тады ніякія заботы знаць ня будзіш. Удзелялелый дзеепрым. Якея ж яны удзіблялеля, калі ім толька пы сімнаццыць мінула, яны равесьнікі з нашым.

Удзевяцярых прысл. У колькасці дзевяці асоб. Мой хваліўся, што яны ўчора удзівіцярых ны вічарінку пашлі і там ужо былі зы хызяіў.

Удзеланы дзеепрым. 1. Уроблены, умацаваны ў ся-рэдзіну, унутр. У яго ў сенцах харошыя шкапчыкі удзельны для посыду, длі ўсякый мелычы,— чаго ж яму ня здзельць, кылі ўсякыя работа ў руках. 2. Забруджаны, заквэцаны. Такея ўдзельныя мяшкі ні аччысьціш, іх мыць нада.

Удзервянец, удзервянеца зак. перан. груб. Засохнуць, зрабіцца цвёрдым, скамянец. Ці яно удзірвянела тут, нічога ні аткулупнеш. Во, знаць, удзірвянелі мушчыны, вячэріць нада, а яны сідзяць. Як злітуіцца, як удзірвянеіцца, хуць сякі тады тыпаром. Удзервянелый дзеепрым. Ета ні засохшыя, а пряма удзірвянелыя нешта.

Удзесяцярых прысл. У колькасці дзесяці асоб. Патходзюць ка мне нашкыўцы ны бызарі удзісіцярых, каж-ный з рукою, і Васіль, жаніх тэй, адззяду з гармоньню.

Удзець зак. Уцягнуць. Удзень ты мне нітку ў іголку, я ўжо неік ні пупыдаю. Так я хырашо відзіла, а то ні магу нітку удзець у вушка.

Удзогаць, удзугаць зак. неадабр. Утаптаць, умясіць. З восіні мальной удзогылі, тады сьнегым прідавіла, дык тут нічога ня вырвіш дайжа вілкымі. Гані іх сы стыжка, удзугыюць, што ні ўзарьвеш. Удзогаца, удзугаца зак. Утаптаца, умясіца. Так удзогылыся, што ні ўкы-вірнеш нічым. Тут яно удзугылыся большы некуды, як злітувана. Удзоганы, удзуганы дзеепрым. Кылі сурыватыя трыва удзогына, іна напреіць, напорціца. Тыкая удзугыныя салома, усё дно як па ёй коні тулуваліся.

Удзудзурыванне н. груб. Уручэнне зусім непатрэбнага сілай, нахабна. Ой, як іна ныдаела зь естым удзудзурі-

выньнім, ат яе ж нізаштычка ні атвяжысься і ні аччэ-пісься.

Удзудзурываць *незак. груб.* Уручаць зусім непатрэбнае сілай, нахабна. Устреціла я Мылашонкыву дачку большую, як дывай іна мне удзудзурывыць часнок, прістала: бярі і бярі, і хут ты айдзе дзенься — бярі.

Удзюбаць, удзюбнуць *зак.* Удзеўбануць. Цеста зы мінуту замёрзла, куры удзюбыць ня могуць, пукруціліся кыла міскі і пабеглі ў пуню, ім тожа дужа халодна. Блізка ні пытхадзі, квакуха удзюбніць, іна дужа ня любіць, калі трогыюць ціплят. Удзюбнутый дзеепрым. Ніхай трошку пыплачыць удзюбнутый, другей раз схуваіцца ат літуха.

Удзяваный дзеепрым. Прасунуты ў малую адтуліну. Айдзе ж тут удзіва́на, кылі іголка ляжыць адзьдзельна, а ніткі адзьдзельна.

Удзядзюліваць, удзядзюрываць *незак. гумар.* Даваць нечакана. Гляджу, дык ён удзядзюлівыць Пынаську нейкій ірмячышка. Як пычыла мне удзядзюривыць квасоль, чуць я атвізалься. Удзядзюліць, удзядзюрыць *зак.* Даць нечакана. Дзілектырым работыць, большы тысічы пулучаіць, дык удзядзюліў маткі сотню: на, матка, рыжжывайся. Ня бойся ты, лішніга ні ўдзядзюрюць. Удзядзюріў кусок харошыга сукна, што хочыш можна пашыць, і куртку прівёз, трошку ношыныя, ну ішчэ крепкыя, і так усякіх тряпык,— во табе і Сьпірідоный сын!

Удзяўбыванне *н. 1.* Усаджванне ўдарам завостранага прадмета ў цвёрдую паверхню. Ты глядзі с удзяўбывыньнім, тапор зваліцца ды ма́лыму пы наге, луччы пыкладзі пла́жмя. 2 *перан.* Раствумачванне, удзеўбванне. Раз ня хочыць пынімаць, ніякыя удзяўбывыньня ні паможыць.

Удзячыванне *н. неадабр.* Пераконванне, назойлівае тлумачэнне. Хто ні паслухыць удзячывыньня, а другей можыць паверіць, яны ж рысьпісаць умеюць. Не, ня думью я, каб Крішталёў якому-то удзячывыньню паверіў.

Удзячываць *незак. неадабр.* Пераконваць назойлівым тлумачэннем. Што ты яму будзіш удзячывыць, калі ён слухыць нічога ня хочыць. Устреціла Маўріну дачку і дывай удзячывыць ёй усякыю лухту ніпыцьсіванью, тая стаіць і ні знаіць, што дзельць, ці слухыць, ці пайціць. Удзячыць *зак.* Пераканаць назойлівым тлумачэннем. Хто-то яму удзячыў пры Мыланкіных, як устреціць каго зь іх, і крвіцца. Што яму ўдзячуць, ён і паверіць, сваёю гылавою ні жывець нісколька. Удзячаны дзеепрым. Каб

ёй ні було чаго-то ўдзячына, іна б абізацільна зыйшла. Мікілаю многа чаго ўдзячына, толька ён ні паверіць усякый лухце.

Удзяшэўліванне н. Зніжэнне цаны. Нічога яму ні дало і ўдзяшэўлівыньня, позна ён стаў удзішыўляць, як людзі з бызара пашлі.

Удзяшэўліваць незак. Зніжаць цану. Ну што, ня хочыш ты удзяшэўлівыць сваіх сальнікыў, я б во ету парычку ўзяў. **Удзяшэўлівацца незак.** Таннець. Ты ж быў ны бызарі, ці ўдзяшэўлівыюцца тама каровы? **Удзешавіць зак.** 1. Знізіць цану. Бульбы ўчора нывязьлі многа, дык удзішавілі: ну рублю пуд прыдывалі. 2. Прадаць ніжэй магчымай цаны. Ты ўдзішавіў с пацьсвінкым, можна было дыражэй зы яго ўзяць. **Удзешавіцца зак.** Патаннець. Увосінь яблыкі удзішывяцца, іх ніхто браць ня будзіць. **Удзешаўлёный, удзяшэўлёный дзеепрым.** Я удзішаўлёныга ні стану купляць, ета абізацільна зь нейкыю хвால்чу. Ны машыных былі нейкія удзяшэўліныя пінжачкі. **Удзешавёмшы дзеепрысл.** Удзішавёмшы скарей прыдасі, а хочыш, троху пастой, пыглядзі, што будуць дываць.

Удлінніваць незак. Рабіць даўжэйшым. Ніякыю адзёжыну удліннівыць ні нада, тады нікрасіва хадзіць. **Удліннівацца незак.** Рабіцца даўжэйшым. Ударь яшчэ с таго боку пы жардзіні, ты пастукыў — і стаў канец удліннівыцца.

Удлінь прысл. У даўжыню, па даўжыні. **Удлінь ба** етыя палкі нічога, ну яны тункуваты. Рыскаці трубку удлінь ды памерій метрым.

Удоўжкі прысл. Удоўж, па даўжыні. Ты ні так, ты ўдоўжкі памерій. Ты знаіш, сколька тут будзіць удоўжкі? — ня меншы підзьдзісяці сажніў.

Удражняць, удражніваць незак. Раздражняць. Рожы нізаштычка нілізя нічым удрыжняць, іна мазі дужа ня любіць, ніхай луччы сыма праходзіць. Ніякыя балезньня ня любіць, каб яе удражнівылі.

Удрахцець, удрахцецца, удрахнуць зак. Распаўнець, растлусцець. Чаго ж ні ўдрахцеіць, кылі ёй пыдзь дзівяноста пыдбіраіцца. Старыя Куліна ўдрахцела зы пасьледнія ўремя, нікуды дужа ня ходзіць, усё ў дваре і ў дваре. Во ўдрахцеўся чылавек, на ём жыру ніізьвесна сколька. Старэй Трахім ўдрахцеўся, ніпываротлівый стаў, яму дужа многа гадоў. Мой старік ўдрах, нічога ня дзельіць, ны дваре папоріцца, пысядзіць. **Удрахцельый, удрахцеўшыый, удрахлыый, удрахшыый дзеепрым.** Твой сват

удряхцелый стаў і дыханія нейкыя цяжолыя. Такей удряхцелый, што ня дужа й наверніца. Ну што ж, кылі удряхцеўшы, яго гады бальшэя. Мы ўжо гадоў пяць як тама былі, ён і тады быў удряхцеўшы. Ціціха удряхлыя, тоўстыя, чуць спышыцца. Удрыхшы чылавец ужо ні работнік, у яго сілы як у кымыра.

Удрогаць, удрогкаць зак. Растрэсці на дрогкай дарозе. Максім кыня усё пытпарівый і пытпарівый, удрёгый нас саўсім. Ня дужа вас, такіх мурлачоў удрёгкыйш. Удрогацца, удрогкацца зак. Растрэсціся на дрогкай дарозе. Што вы, удрёгыліся тута і злазіць с калёс ня хочыця? Воз удрёгкыйся і ажно меншы стаў. Удроганы, удрогканы дзеепрым. Ні глядзі, што здаецца мала, там каменяня удрёгыныя, яго пырядышна ўскладжына. Яно й відна, што вы удрёгкыныя, ажно шытаіціся.

Удружыванне н. Сяброўская паслуга. Ні нада мне яго удружывыньня, калі што нада будзіць, я пайду і ў горыдзі куплю зы грошы.

Удрыгнуць зак. Перамерзнуць, прастыць да дрыжкаў. Луччы вазьміця пы ныпряткі, можыця так удрыгнуць, што зуб на зуб ня будзіць пупыдаць. Мы настолька удрыглі, што чуць жывэя двору прікаціліся.

Удрызгі прысл. 1. Ушчэнт (пра стан п'янага). Прішлі учора — удрызгі былі п'янёхтынькія, чуць ны ныгах дзіржаліся. 2. Ушчэнт, на дробныя кавалачкі (пра посуд і інш.). Харошыя была банка, тыкая спадрўшыныя, зьяцела с палічкі, удрызгі рызьляцелься.

Удрыхнуць зак. груб. Заснуць. Вун у капе зываліцца, удрыхніць, — во табе і ўсё грябення будзіць. Сяньня я ні дыла яму удрыхнуць, выпрывіла к каровым.

Удрэбезк, удрэбезкі прысл. Ушчэнт, на дробныя кавалачкі (пра посуд і інш.). Ці раз ён удрэбізк посыд біў, дужа быў нікыянны чылавец. Ветрым ряму як махнець, сьцякло удрэбізк рассьпылыся. Кошка ны латычку узлезла і дывай кіпцімі тряпычку ірваць, неік пукруціла, латычка брязь на мост і ўдрэбізкі рызьляцелься. Ай, ну яго, памыла і пыставіла на ўслоні гырлачыкі, ніхай, думью сьцякуць, а ёй піхнуў услон і гырлачы удрэбізкі разьбіліся.

Удубелый дзеепрым. 1. Замерзлы, застылы. Хольд пыдняўся нямірны, мы чуць у хату укаціліся удубелыя. 2 перан. груб. Мёртвы. Дан'ецца, што ўдубелыга калі-небудзь пыдбярнуць кылы плітня.

Удубіць зак. Пабіць. Хацела яго удубіць зы бальўст-

ва, дык ці я злаўлю, ён кытануў пунт кусты, толька яго відзіла.

Удубянец, удубянецца зак. Задубець. Сколька яны будуць сядзець на тых калодых, заўтрік даўно удубянеў. Ці яны тамыцька удубянелі, што іх ні дызвацца. Тута ўсё удубянелыся, што туўкачом ні паверніш. Такою хыладзіньню біз ныпрятк удубянецца можна. Удубянелый, удубянеўшый дзеепрым. Еж ты сваю удубянелыю кашу сам. Нылівай скарей гырячыя капусты, яны саўсім удубянелыя прікаціліся, ніхай греюцца. Нейкыя удубянеўшыя цеста у шайкі, яго куры ня будуць дзюўбаць.

Удуковыванне н. Настойлівае растлумачванне. Можна цёткіна удуковывыньня трошку паможыць, ато ж нікога ня хочыць слухыць.

Удуковываць незак. Настойліва растлумачваць, даводзіць да свядомасці. Што ім удуковывыць, кылі яны нічога і нікога пынімаць ня хочуць. Доўга стыяла Прося с кумою, усё ёй нешта удуковывыла. Удукаваць зак. Настойліва растлумачыць, давесці да свядомасці. Ні знаю ўжо, ці найдзіцца хто-небудзь, што удукуіць яму хут троху. Ім што хочыш удукуваць дужа лёгка, яны ўсяму веруюць.

Уезджанасць ж. перан. Стомленасць. На ём ужо відна уезджынысьць, ён ідзець — чуць ногі вылакуцца.

Уенчыць зак. Пачаць раптоўна енчыць. Зразу мы ні пынялі, чаго ён так уенчыў, посьлі разгледзіліся, што на дзеда нуступіў.

Уехаць зак. перан. Ударыць. Схваціў нейкыга загрудкі, а яму як уехылі збоку, ажно зыхістаўся. Яшчэ уедуць, калі дурьі свае ня кініш. Ладна яму ўехылі ў зубы. Уеханый дзеепрым. Ці табе ішчэ мала ўехына?

Уём м. Сунім, супакой. Во нада ім уём харошый дык нада! Кажный дзень вам, бályўнікі, уёму німа, ну я вас пычану цяперя успыкаівыць.

Ужардзяваный дзеепрым. Уціснуты жэрдкай. Большэя вазы вязьлі, крепка ужурдзюваныя, пудоў пы двацьцыць пяць, калі ня большы.

Ужарываць незак. перан. Моцна сцябаць. Ці ня ты мне сыбраўся пужкі ужарывыць? Ужарыць зак. Моцна сцебануць. Як ужарюць, дык ты толька закруцісься, айдзе тваё прітвыряньня дзеніцца.

Ужаўець, ужаўецца зак. Моцна пажаўець. Я помню, ён прііжджаў, ужо восінь-восінь стыяла, нашы бярэзы ужаўцелі, ён сь Кірілыю усё любуваўся. Во ета ужаў-

целіся гуркі! Грішчанок неік ужаўцеўся, стаў ны сябе ні, паходж. Ужаўцелый, ужаўцеўшы дзеепрым. Тама аста-
лыся нескылька ужаўцелых гуркоў, ніхай ліжаць на
семя. Реж во етый ужаўцеўшы гарбуз, у ім будуць ха-
рошыя семічкі.

Ужубраваць зак. Выпрасіць. У каго ж етых яблык
ужубруваў? Ня дужа ты ужубруіш у Пітрачонка.
Ужубраваны дзеепрым. Айдзе ж твоя ужубруваныя
пяцёрка?

Ужульнічаць зак. Зрабіць несумленна, па-жульніцку.
За імі глядзі ды глядзі, мігым ужульнічыюць. Ці ня
ўжульнічы ты і на етый раз, нешта вочы ў цябе рызблі-
шчэліся.

Ужываць незак. Зжывацца, магчы жыць. Ужываць
там нялёгка будзіць, ні раз плыканець. Як іна ужываіць
у такой сям'е?

Ужыўчыватасць ж. Ужыўчывасць. Трудна ёй будзіць
у чужой сям'е, ужыўчывытысьці у яе нісколька німа, у
дваре іна дзелыла, што хацела.

Ужыўчываты прым. Ужыўчывы. Міхалкіны дзеці
ужыўчывытыя, яны усяго ў жызьні пыспыталі, ім усю-
дых ладна.

Узаграваць незак. Награваць. Я пыставіла ваду узы-
гриваць, дыстаніш трошку посьлі. Узагравацца незак.
Награвацца. Во глядзі, у етым чугуночыку выда узыгрі-
ваіцца. Узагрэць зак. 1. Нагрэць. Нада яшчэ чугун вады
узагрэць, сянья многа прідзіць у баню. 2 перан. Пака-
раць. Узагреюць вас калі-нібудзь лісьнікі, пріедуць,
найдуць бірнушкі і прытакол складуць. Узагрэцца зак.
Нагрэцца. Выда ужо узагрелыся, дыстывай, я січас усё
пірямью. Узагрэтый дзеепрым. 1. Нагрэты. Ны загнеці
узагретыя выда, бярі, сколько табе нада. 2. Пакараны.
Крепінька узагретый сядзіць, дапрыгыўся, усё ўніму са-
бе ні ныхадзіў.

Узазліць зак. Раззлаваць. С сыбакымі нада аста-
рожна, узазліш, дык ён і кініцца ны цябе. Яго Каця
узазліла, што пры быракі скызала, ён дужа ні зулюбіў.
Узазліцца зак. Раззлавацца. Дужа ён мне важын, кылі
узазліўся, ніхай зліцца, сколько хочыць. Узазлёны
дзеепрым. Узазлёных ты іх луччы ня трогый, ато могуць
што хочыш ляпнуць. Узазлёмшы дзеепрысл. Узазлём-
шы ён і к Ільле пыбягіць, у такога ні пытаць.

Узалачэць, узалачэцца зак. Узяцца на золак. Сянь-
ня яны трошку прыспалі, ужо ладна узылачэла, як пры-

хваціліся і пабеглі с кашолкымі. Ішчэ ні ўзылачэлыся як нада, а дзяўчонкі ляпыюць у вакно: пыбягім скарэй.

Узапхнуцца зак. 1. Ускласціся наверх з цяжкасцю. Калі ўзапхнецца паміж козлыў ны хату, дык і ніхай там ляжыць. 2 перан. Узлезці з цяжкасцю. Пыдажджы, ніхай іна ўжо узапхнецца на печ. Як ты узапхнуўся на пуньку, туды ж дужа трудна лезыць.

Узарываць незак. перан. Нарываць. Прыкалола руку, ды, відна, грязь туды зыйшла, узарывыць ны пылавіну ладоні, дужа баліць. **Узарваць зак.** Нарваць. Як яму ў лес ехыць, у яго пальцы узырва́ла, рука зывя́зына.

Узарзаць зак. Выклікаць ахвоту, жаданне груба сваволіць. Чаго вас узырза́ла, ня можыця вы ні ны мінуту аддўху даць. **Узарзацца зак.** Пачаць груба сваволіць. Яны ні так сабе узырза́ліся: лўпкі зыхацелі. Калі нічога гуляюць, а другой раз як узарзўцца, дык ні знаю, што б зь імі здзелыла.

Узбагачыванне н. Узбагачэньне. Такая узбыга́чывыньня ня ня пойдзіць на пользу, быгаства нада нубува́ць сваім мызалём.

Узбагачываць незак. Рабіць багатым, узбагачаць. Узбыга́чывыць вас ніхто ні стانیць, самім пра ўсё нада рўпіцца. **Узбагачывацца незак.** Рабіцца багатым, абагачацца. Ты б хацеў зу чужэя труды узбыга́чывыцца. **Узбагацець, узбагацецца зак.** Пабагацець, разбагацець. Узбыгацеў, толька ні надоўга, у яго усё так, хінью пашло. Ну чужом дужа ні ўзбыгацеіш, нада, каб у сымаго рўпыта была. Усё дзядзькыва пыдыбралі, дык узбыгацеліся. **Узбагацельый, узбагацеўшыый дзеепрым.** Што ўзбыгацельый зу людзкую працу — ета ішчэ ні быга́ства. Ён ужо быў узбыгацеўшыый, як сватыўся к Хадоскі.

Узбіваннік м. Той, хто ўзбівае. Узяўся узбіва́ннік зы работу, січас твья матыка будзіць гатова. Памянш. **узбіваннічак.** Ах ты, узбіва́ньнічык, ты ж цаўё дужа тонка сьцісаў. **Узбіванніца ж.** Зь мяне тыкая узбіва́ньніца ікраз як сь цябе.

Узбівацца незак. перан. Дадавацца, уносіцца (пра змесціва яйца). Рызбаўтывыцца мука ны сырыквашыці можна на сьўрыдкі, узбіва́іцца два яйцы, сахыру трошку, солі — і пякі. **Узбіцца зак.** Дадацца, унесціся (пра змесціва яйца). Сала пыджжа́ріна, яйцо узаб'ецца і ніхай есьць.

Узбрусянец, узбрусянецца зак. Распухнуць і пачыр-

ванець. Нада ні тады лячыць, як узбрюсянеіць, а зразу ні зпускаць. Эта ж нада штоб так шчыка узбрюсянелыся,— што могуць зубы надзелыць! Узбрюсянелый, узбрюсянеўшы дзеепрым. Ты пыглядзі, ікая узбрюсянелыя у яго ныга, куды ён пойдзіць. Такая узбрюсянеўшыя нілізя так кідаць, нада расьцерць ці выпаріць.

Узбрытыванне н. Надзяванне аброці на каня. Ні дурчса, узяў аброць і ныдзівай, ато палучыш узбрытывыньня.

Узбрытываць незак. 1. Забрытваць, надзяваць аброць. Ідзі-ка ты узбрытывый кыня, нада ехыць. 2 перан. Браць пад сваю ўладу. Аўхімёнык пычай ужо іх абоіх узбрытывыць, і зыбрытаіць, папомніш маё слова, што зыбрытаіць. Узбрытывацца незак. Забрытвацца, давацца надзяваць аброць. Ня дужа конь хочыць узбрытывыцца, гылавою круціць, ні даецца і ўсё. Узбрытаць зак. 1. Забрытаць, надзець аброць. Узбрытай і едзь зы калёсымі, іна кабыла ціхыя. 2. Узяць пад сваю ўладу. Такогоа рытызьява ім будзіць праўшкі узбрытаць. Узбрытацца зак. Набрытацца, дацца надзець аброць. На етый раз конь узбрытаўся, ні круціўся. Узбрытаны дзеепрым. 1. Забрытаны, з надзетай аброцю. Ны ўзбрытаныга кыня ніхай садзіцца, хуць зы пывады будзіць дзіржацца. 2. Такі, які трапіў пад чую-небудзь уладу. Сямёнька ужо узбрытаны, пунайся к ім у рукі.

Узбуванне н. Абуванне. Ну куды ты лезіш с узбуваньнім сваім, лі парога можна боты усторнуць.

Узбуваннік м. Той, хто абуваецца. Во ўзбуваннік, кылышына зыкысалься, ты яе апусьці ўніз. Узбуванніца ж. Ну што ты смяеся,— узбуванніца, мне ўжо і набўцца нялёхка.

Узбуваць незак. Абуваць. Ах ты, мой ма́лінькій, ты ж ны правыю ножку левый бацінычык узбуваіш. Узбувацца незак. Абувацца. Пыглядзі, чаго тама ў яго ва́лінык ні ўзбуваіцца. Узбуць зак. Абуць. Боты узбўў і зымаріўся, во ікая ў мяне сіла. Узбуцца зак. Абуцца. Ня можыць быць, штоб такея раскошныя бацінкі ня ўзбўліся. Узбутый дзеепрым. Адзін ва́лінычык узбўт, а другей ны масту ляжыць, і йна нешта рысказывыць етым дзіцям.

Узбуджыванне н. Разбуджванне. Трїхані хырашэнька зы плячо ці зы нагу пыцягні, а с такім узбўджывыньнім ты іх ні падыміш.

Узбурбулецца зак. 1. Пачаць моцна кіпець. Кіпяток узбурбулеўся, выцягывый, буду шайкі мыць. 2. Пакрыц-

ца бурбалкамі. Во узбурбулелыся выда-посьлі дыжджа!
З перан. Раззлаваца. Там і вожычык тых столька было,
трі рыстріпаныя кускі — дык узбурбулеўся: нашто было
трогыць.

Узбутуранне н. Вывядзенне са спакойнага стану. Во
ўзбутуряньня — рызыгнаў скот ны ўсяму полю, цяпер
бегый сам, сыбірай, я зы цябе бегыць ня буду.

Узваджываць, узводжываць незак. 1. Заводзіць. Ты
ну чужоя ні ўзвяджывый, пыдзяржы ны пывадку пы бі-
чывіку, карова трошку скубанець і ладна. Калі я туды
кыня узводжывый? — конь там і ні ступай, найдзі хуць
сьлед. 2. Будаваць. Ён ні хату, а цэлыя харомы узвяджы-
выць. Калі ж ты будзіш сьцены узводжывыць, скоро
бульба падойдзіць. З перан. Нагаворваць. Яны нарошня
узваджывуюць ны Прыкапёнка усякія нібыльніцы. Ні-
чога ён ні ны каго ня ўзводжывый, ета прідумкі. Узва-
джываца, узводжываца незак. Заводзіць. Чаго табе
было узвяджывыцца на тэй аборык, яны, відна, касіць
думуюць, ні зулюбілі. Ні разу ну чужоя ня ўзводжы-
выйся.

Узваёвываць незак. Разбураць, раскідваць, рабіць
беспарадак. Нашто ім было узваёвывыць ета сянцо, лі-
жала сабе акуратнінька і ніхай ба ліжала. Узваёвывац-
ца незак. Бушаваць, шумець. Ох, узяўся узваёвывыцца,
дасьць яму хто-небудзь места. Узваяваць зак. Разбу-
рыць, раскідаць, зрабіць беспарадак. Сьвіньні у пуню
уваліліся, усё чыста узвуювалі, трошку саломы ліжала,
узвярнулі, пірігядзілі. Узваяваца зак. Пачаць буша-
ваць, шумець. Таго ён узвуюваўся, што ўняць было не-
кыму, каб турнулі хырашэнька, дык ба жыва сьціх.
Узваяваный, узваёваный дзеепрым. Я зразу ў пуні чуць
ні самлела, етык там усё узвуювана, я зразу пыніла, што
быльшая сьвіньня пыхадзіла. Ты іх зыстаў узваёвыныя
хворысьця скласць як нада.

Узвал, узвалак м., узваліна, узвальчына ж. Працяг-
лы пагорак, гарбяк. Не, ніхто ня помніць, аткуля тэй
узвал, кызалі, ішчэ зы прыгоным насьпылі. Яны схуваліся
зу узвалык, а мы па кусьцікых іх шукалі і ні магли най-
ціць. Вун відзіш, нібыльшая узваліна, пярёйдзіш і зра-
зу будзіць сьцёжычка ў тэй бок. Ціріс такую узвальчыну
зь бярном ні пірyedзіш, бярно ляжыць і павісьніць. Па-
мянш. узвалік, узвальчык, узвалачак, узвалінка, узваль-
чынка. Ён узвалік нізінькій, толька доўга цягніцца. Ці-
ляты пуд узвальчыкым ляглі і ліжаць ціхінька, там за-

цішна. Калі нібальшэй узв'алычык, дык пір'ядзіш. Мы помнім ішчэ тэя узв'алінкі, іх ужо рыспыхалі трактырым. Пуд узв'альчынкыю пысядзелі зь імі і паілі у тэй бок, пыдзь Зяціцу. Узвалле н. зб. Ны нашым полі многа було узв'альля, кусты троху па ём расьлі.

Узвалакыванне н. Усцягванне. Намўчыіціся вы зь естым узвыла́кывыньнім, удваіх такую пыця́гу усцяг-нуць трудна, можа б пыпрасілі каго паможч.

Узвалакывацца незак. Узлязаць, узыходзіць з цяж-касцю. Нялёгка мне ўжо стала на ету печ узвыла́кы-выцца. Узвалочца зак. 1. Усцягнуцца. Заўтра пыця́гі узвылаку́цца, паедзім, ато скоро сьцямнеіць. 2. Узлезці, узысці з цяжкасцю. Не, я на пуньку ні ўзвылаку́ся, ні-хай дзеці злазюць.

Узварачыванне, узварочыванне н. Пераварочванне. Узвыра́чывыньня — цяжолыя работа. Посьлі узвыра́чы-выньня у мяне і сьпіна баліць. Не, узварочывыньня ні па мне, я саўсім лягу тады ж жыватом.

Узварачываць, узварочываць незак. Пераварочваць. Не ўжо, нічога я тут ня буду узвыра́чывыць, ніхай яно ляжыць як ляжыць. Што яны нугурюва́ліся іс старою, большы года ні пыдыма́лыся, усё узвыра́чывылі. На што вам узварочывыць скла́джыныя, пі́ркладывыць жа вы ні захочыця. Узварачывацца, узварочывацца незак. Пе-раварочвацца. Нешта мне і ўзвыра́чывыцца цяжола, ці ета старысьць, ці што ўжо? Пычай я узварочывыцца, дык больна усюдых. Кылі харошый кол зыкладзеш, дык будзіць узварочывыцца. Узвярнуцца зак. Перавярнуцца. Мне стала дужа цяжола узвярну́цца, ны адзін бок лягу, а ну дугей с трудом пі́рклыда́юся. Узвярнутый, узвернутый дзеепрым. Чаго йта так у сяніцы усё узвяр-ну́та? Пыглядзелі мы на ўзвернутыя бярьвеньня, а яно ўжо ня дужа крепка спадыспыдзьдзя, пыт карою прець пычало.

Узваротліва прысл. Энергічна, рухава. Ета ні зіма, што можна пыліжаць, пыхадзіць, убіраць нада узварот-ліва, дзень прапусьціш — і можыць нівісь сколька хінь-ню пайціць.

Узваротлівасць ж. Энергічнасць, рухавасць. Каб вам Ігарёнкыва узваротлівысьць, тады б можа патроху кы-пашы́ліся, а пу-гультайску дзела ня будзіць.

Узваротлівый прым. Энергічны, рухавы. Патрошку, паціхіньку, пы-кыпілінычку яны будуць кыпашы́цца, у

іхным раду нікога узваротлівыга ні було. Якея ж яны узваротлівыя, што бульба чуць ні пупала паць сьнег.

Узварыванне н. Заварванне. Якоя ў цябе узварываньня, што адзін шчэпыць сыпануў, ны чайнік нада усьпыць пырядышна.

Узварываць незак. Заварваць. Я кажный раз чыбарок узварывую, ён мне луччы ўсякыга чаю. Узварывацца незак. Заварвацца. Што ў цябе тут узварывіцца? Узварыць зак. Заварыць. Узварі ліпывыга цвету, напіся, піріпацеіш, і ўся твоя прастуда пройдзіць. Узварыцца зак. Заварыцца. Я кіпятком зыліла, сідас узваріцца чай, нап'ёмся і пойдзім. Узвараны дзеепрым. Ці ета чай узваріны, ці што сюда сьпына? Узваромшы дзеепрысл. Узварёмшы, нап'есься, а ня хочыш сам зьдзелыць, ніхто табе ня зьдзелыць.

Узвярнуцца зак. Перавярнуцца, вывернуцца. Кареньня узвярнуўся, нада зялезныя борыны пускаць і прыкладывыць хырашо. Пахомуў сын так зыбалеў, што узвярнуцца ня можыць. Узвярнутый, узвернутый дзеепрым. Узвярнутыя пакосы растресыць нада. Такея узвярнутыя кускі толька палкью пырызбівіць. Усё балота узвернута, травы тама большы ня будзіць.

Узгадыванне н. перан. Клопаты. Якоя ні ўзгадываньня, а патрошку ж пымыгаюць усякій раз.

Узгадываць незак. перан. Клапаціцца. Ня дужа яны пры каго узгадываюць, яны толька пры сябе думыюць. Узгадаць зак. Паклапаціцца. Во відзіш, унукі пры цябе узгыдзілі, ні забылі.

Узгалагалець зак. асудж. Пацягнуць на крык, на шум. Чаго іх узгылыгалела пад вокнымі, гыльніком сідас пыганю. Узгалагалецца зак. Пачаць крычаць, шумець. Як узгылыгыляцца, дык я іх турю сколька жысьці, ідзіця на вуліцу, там хуць шыі сабе скрўчывыцьця.

Узганяльнік, узганяльшчык м. Той, хто ўзганяе. Каб каторыя карова етыга узгянляльніка рогым ні парнула, ато будзіць бяды. Пабег узгянляльшчык і баіцца к карові пыдыйціць, здаліку узгянляіць. Узганяльніца, узганяльшчыца ж. Скажы той узгянляльніцы, ніхай пысядзіць ціха, ня трогыць скыта. Ох, німа места узгянляльшчыцы, ні даюць спакою каровым.

Узганяанне н. 1. Падніманне з месца. Дам я табе с узгяняньнім, ліжаць каровы ціхінька, нашто ж трогыць, яны сытыя. 2. Узбіванне. Якей майсьцір, такоя ў узгяняньня: палку дроў рыскалоў — і тапор зваліўся. Пы-

стаї ты матычку с узгыняннїм с тваім, бацька сам збдзельіць.

Узганяннїк м. 1. Той, хто паднімае з месца. Як мыханець аць сябе каторыя карова етыга узгыняннїка, дык ён ня будзіць знаць, як каціцца. 2. Той, хто ўзбівае. Не, узгыняннїк, так лупаткі ні набіваюць. Памянш. узганяннїчак. Што, узгыняннїчык, шуткі пабеглі? Узганяннїца ж. 1. Тая, што паднімае з месца. Толька што узгыняннїца, ні даець скату пыліжаць спакойна. 2. Тая, што ўзбівае. Во ікая лоўкыя узгыняннїца, узбіла вілкі ня хужы мушчыны.

Узгарныванне, узгартыванне, узгортыванне н. Уссыпанне наверх шляхам перагортвання. Вам ны дваіх етыга узгартывыньня ікраз да вечыра хваціць. Сколька там таго узгартывыньня, чаго яны сідзяць? Я гляджу ны ваша узгортывыньня: красіва пулучаіцца.

Узгарнываннїк, узгартываннїк м. Той, хто горне, узгортвае. Ніхай нямножка пыработыюць узгартывыньнїкі, я трошку пыгыдзя зьмяню. У етыга узгартывыньнїка ня дужа рукі служуць к рабоці. Узгарнываннїца, узгартываннїца ж. Ікая ні ўзгартывыньнїца, а трошку пымыгла, бізь яе большы б вазіліся. Заві яшчэ дзвюх узгартывыньнїц, ніхай тута памогуць.

Узгарнываць, узгартываць, узгортываць зак. Узгортваць. Вісока узгартывыць цяжола, дый ні нада, тута куча дужа быльшая ня будзіць. Пычалі яны узгартывыць, жарка, ня хочыцца лупатымі мыхаць,— кінупі. Не, я доўга узгортывыць ня буду, нада зы канём бежч. Узгарнывацца, узгартывацца, узгортывацца незак. Узгортвацца. Ня дужа лоўка у цябе узгартывыцца. Трошку узгартывыцца, на-ка ты пыкідай мінутычку, а я пірідыхну. Само то яно ня хочыць узгортывыцца. Узгарнуць зак. Насыпаць вышэй перагортваючы. Увесь ічмянёк узгарні наверх, а тады пылаткыю накрыйм. Узгарнуцца зак. Насыпацца вышэй шляхам перагортвання. Ні выдумывый дзьве кучкі, усё ў адну кучу узгорнїцца. Узгарнутый, узгорнутый дзеепрым. Узгарнутыя накрыйцца і ні нымякнїць. Узгорнутыя наверх многа сырейшыя, нада будзіць сушыць.

Узгарцаваць зак. неадабр. Выклікаць жаданне пагойсаць, пасваволіць. Нешта іх сяньня узгурцувала як ні пірід дабром, верна, реўць будуць. Узгарцавацца зак. Пачаць гойсаць, сваволіць. Кучыю сойдуцца, як узгар-

цїуюцца, цї ты крїчы, цї ні крїчы,— кыпялюхтычкі ня слўхыюць.

Узгламазджываць незак. Ускладаць абы-як. Ні нада наверх узглыма́жджывыць, яно ўсё рўхніць нызад. **Узгламазджывацца незак.** 1. Ускладацца абы-як. Як ні ўзглыма́жджывыіцца, ніхай ляжыць, абы нызад ні пыляцела. 2. Уладкоўвацца высока і нязручна. Куды ты узглыма́жджывыісься, гнітану́цца хочыш аб дарогу? **Узгламаздзіць зак.** Ускласці абы-як. Тры ношкі сьвірепкі узглымазьдзілі ны жардзіны і солью трухну́лі. **Узгламаздзіцца зак.** 1. Ускласціся абы-як. Толька што узглымазьдзілыся, ета ні кладзеньня, а нізввесна што. 2. Уладкавацца высока і нязручна. Удваіх узглымазьдзіліся на хворысьці, як яны тама дзіржацца. **Узгламожджаны́, узгламаджоный́ дзеепрым.** Унізу раўнейшыя хворысьця склаў, а нывярху узгламожджыны вбічыныя кусты, пряма цэлыя. Узглымаджонья сучча зьяцела, не ны чым тама было дзіржацца.

Узграбаць незак. Грэбці знізу наверх. У засіку ня дужа лоўка узгріба́ць, пывярнуцца з лупатыю нілізя. **Узграбацца незак.** 1. Грэбціся знізу наверх. Што ў цябе узгріба́іцца с аднаго боку? — і ат'етуля грібани хырашэнька. 2 перан. Лезці ўверх. Мне цяжола туды узгріба́цца, ты мыладзей, лезь. **Узгрэсць зак.** Загрэбці знізу наверх. Узгрябі трошку вышы, там пывставім капю. **Узгрэсца зак.** 1. Загрэбціся знізу наверх. Трошку ўзгрябецца і ладна будзіць. 2. Узлезці ўверх. Ні знаю, як мне туды узгрэсца. Я на печ пакуля узгрябу́ся, ажно зымаріюся. Чуць узгрэбся пьд гару наверх, тут дужа крута.

Узграмазджываць незак. Нагрувашчваць. Ныпрасна вы так узгрымáжджывыіцца, яно дзіржацца ня будзіць, усё гўркніць уніз. **Узграмазджывацца незак.** 1. Нагрувашчвацца. Дужа ў цябе нікрасіва узгрымáжджывыіцца. 2. Нагрувашчваць. Дывай мы узноў узгрымáжджывыцца, доўга вазіліся, пакуліцька пірклáлі. Яны цэлых пудня узгрымáжджывыліся іс сваім хворысьцім, а ён увесь нызад рухнуў.

Уздаваннік м. Той, хто ўзлівае ваду на печку ў лазні. Зыбярі кружку, ато етый уздыва́ньнік нальець, што ны палку ня ўседзіш. Памянш. **уздаваннічак.** У цябе харошый памошнік — уздыва́ньнічык. **Уздаванніца ж.** Ты ж, уздываньніца, ны каменья лі пысарёд, а ні на сьценку.

Уздавацца незак. Узлівацца (пра ваду ў лазні ў час

парання). Нешта ня дужа лоўка ў цябе уздаецца, большы на сыценку, чым на печ. Уздацца зак. Узліцца (праваду ў лазні ў час парання). Калі ладна уздасца, дык вы як мячыкі пакоціцеся с пылка.

Уздзіранне н. перан. Узлязанне. Будзіць яму узьдзіраньня, як апшасьнецца калі ды пыляціць с такея вісычыны, большы ні палезіць.

Уздзяўбыванне, уздзёўбыванне н. перан. Ускопванне, узбіванне. На што тут узьдзяўбывыньня, сяння ты узьдзіўбаіш, а зы нядзелю узноў натопчуць, тут сьцёжычка, ход. С твайго узьдзёўбывыньня нічога ні пулучаіцца, табе ны нядзелю хваціць работы.

Уздзяўбываннік м. Той, хто ўскопвае, узбівае. Удваіх узяліся узьдзяўбывыньнікі, увесь лёд рішаць. Уздзяўбыванніца ж. Відзіш, ікая зь мяне узьдзяўбывыньніца, б'ю, б'ю — толька меткі ат лома астаюцца.

Уздоліваць незак. Спраўляцца, судольваць. Няўжэлі Анька ішчэ уздолівыць у горыд хадзіць? Мне трудна з вамі уздолівыць пайкі матычыць.

Удрамацца зак. Прыісці (пра дрымоту), задрамацца. Калі ўдреміцца, я пысяджу ну тубуреціку ці с краюшку ны крываці піракінуся ны мінутку.

Удрахцець, удрахцецца зак. рэдкаўж. Састарэць. Нісколька іна ні ўдрахцела, табе проста гываріць нечыга. У хаці сядзейшы, ўдрахцелься, каб работыла, тыкая б ні была.

Удрыгывацца незак. Удрыгваць, здрыгвацца. Нешта наш малый пычаў уздрыгывыцца, сьпіць, сьпіць, а тады неік аж пацскочыць, ці ня выпужыўся ён айдзе. Чаго б яму так уздрыгывыцца, ён жа нійдзе ня выпужын, нічога. Ікраз во так старыя Аксюта уздрыгывылыся. Удрыгнуцца зак. Удрыгнуць, здрыгануцца. Як крікніць неік зразу, мы ажно уздрыгнуліся. Чаму ж ні ўдрыгнесься, калі над вухым гаркнуй як нізьвесна хто.

Удрыжка ж. Удрыгванне. Во прімець-ка, у яго нейкыя уздрыжка, сядзіць, сядзіць, а тады яго ўсё дно як нехта тріханець.

Уздуванне н. Раздзьмухванне (пра агонь). Нешта ў цябе нічога ні пулучаіцца с уздуваньнім, ты пасьледнія жарінкі патушыш.

Уздуваннік м. Той, хто раздзьмухвае агонь. Глядзіця, уздуваньнікі, адзёжы ні пыпрыпалівыйця, ато іскрырка пупадзець куды і зацьмеіцца. Уздуванніца ж. Раз узілася тыкая джогыя уздуваньніца, січас зыгаріцца.

Уздужываць *незак*. Выяўляць здольнасць, мець сілу, магчы. Няўжэлі тыкая мьльгва́ уздужывыць у ягьды хадзіць? Уздужаць *зак*. Здолець, змагчы. Ета ж мы усю жызьню пяшком у горыд, з горыда, ды яшчэ вузялок нясеи, кашолку, а цяперя саўсім атвыклі, хто б ета уздужыў схадзіць туды і нызад, кажный глядзіць пад'ехыць. Ці ўздужыиш ты піракідыць столька?

Уздумыванне *н*. Успамінанне. Дужа доўгыя у цябе уздумывыньня, скарей успымінай, ждаць некылі.

Уздумываць *незак*. Успамінаць. Я ўсё сяджу і ўздумывыю, куды ета ключы ат пунік пылажыла, нійдзе німа. Уздумывацца *незак*. Успамінацца. Ці ўздумывыцца, айдзе склыданы́й ножычык кінуў, бізь яго ж як бяз рук.

Уздурыванне *н*. *неадабр*. Узбуджэнне. Нада зь яго вьгныць ета уздурывыньня, — відзіў ты яго: што хачу, то й тварю.

Уздурывацца *незак*. *неадабр*. Пачынаць узбуджацца. Па-мойму, ён ўзноў уздурывыцца іс свытамі. Ён ні адзін раз уздурывыўся ехыць, пыкіпяціцца, а тады праствініць.

Уздушша *н*. Удушша. Калі ў каго уздушша, дренна, кашыль зыбіваіць. У Сашкі было уздушша, усё ён пірхаў бісьпірістанья.

Уздыханніка *н*. памянш. жарт. Уздыханне. Мы чуім тваё уздыханніка, ну ні бядуй, можа, сянья прібягіць Пуўлючок.

Уздышка *ж*. Уздых. Цяжолыя у Сямёна уздышка, чуввыць, што ў яго нічога ня вьпыліць.

Узерывацца *незак*. іран. Углядацца. Нечыга узерывыцца ну чужых дзевык, пойдзім, у сваёй дзяреўні многа. Узерыць *зак*. Убачыць, угледзець. Січас ён падніміцца на лесьвіцы і ўзериць, ці яны едуць, ці не. Што ты узеріла у етых бумагах? Узерыцца *зак*. Угледзецца. У што ён тама узеріўся, нешта дужа аныціресныя увідзіў.

Уз'ёрзываць *незак*. 1. Выклікаць ахвоту падурэць, пасваволіць. Чаго вас узноў узьёрзывыць, разьві нілізя ціхінька пысядзець мінутычку? 2. Разгойсваць. Дзітвыра кучыю сыбярцуца і пашлі узьёрзывыць салому, чаго яны там толька ні вытвыр'яюць, чуць ні ны гылывах становюцца. Уз'ёрзывацца *незак*. Пачынаць дурэць, сваволіць. Мінуту пысідзяць, пузубуўляюцца, а тады узноў пычынаюць узьёрзывыцца. Уз'ёрзаць *зак*. 1. Выклікаць ахвоту падурэць, пасваволіць. Іх як узьёрзыць, дык ні прідумыиш, як уняць. 2. Разгойсаць. Ну што яны зьдзелылі? — нічога, пасьцель узьёрзылі. Уз'ёрзацца *зак*. Пачаць

дурэць, сваволіць. Чаго яны там узьёрзыліся, ай узноў хлыбазіны хочуць як учора? Уз'ёрзаны дзеерым. Пурруўняй троху узьёрзыны сяннік, пасьцілкую накрый.

Узжываца незак. Паступова набываць. Яму нялёгка было узжываца ны хызайства, помышчы ніякія ня відзіў, усё сам і сам. Узжыца зак. Паступова набыць. А глядзі ты, троху-патроху узжыўся і ны кыравёнку, і авец дзяржыць, і прідзельчык пріп'яў.

Уззуванне н. Абуванне. Яго уззуваньня я знаю: час будзіць вазіца, ня меншы, а хочыш, і засьнець з бацін-кым.

Уззуваць незак. Абуваць. Мы дужа рана найчыліся лапці уззубаць, кромі лапцей мы нічога ні зналі. Уззуваца незак. Абуваца. Адзін бот хырашо уззубаіца, а другей ня дужа нывлазіць. Уззуць зак. Абуць. Чуць уззўў свае тўхількі, як ён у іх пойдзіць. Уззуца зак. Абуца. Во ты гываріў цесныя, яны хырашо уззўліся, етыя чобыты. Уззуваны дзеерым. Абуваны. Што ты мне трілюдзіш новыя, яны боты уззуваныя, во дайжа кублукі зьбіты. Уззутый дзеерым. Абуты. Гаворюць, каб былі ны ныгах уззўты, тады б ня трогылі, а так ета вешчы.

Уззынуць, уззынуца зак. Наваліца. Уззынулі ны мяне, нашто я так скызала, чаго ім так ні нывравіца. Як уззынуца кучыю, дык ты ат усяго атрякесься і аткажысься, ні рада будзіш, што чыпала іх, слова гываріла.

Узлажыванне, узложыванне н. Ускладанне. Я знаю тваё узлажывыньня: прілепіш як зря, а яно ціріс пуўчыса пыляціць ны зямлю. Ета ня ўзложывыньня, што палка піравешывыіца, атойдзіш, і йна ўсьлед зьедзіць.

Узлажываць I незак. Узлазіць. Яны, верна, па дзесіць разоў за дзень узлажывыюць на ету ігрушу, уся адзежа на іх як гаріць. Я чуць узлажывыю на печ, усё дно як інак маёй старысьці нывісачэла.

Узлажываць II, узложываць незак. Ускладаць. Сена вісока узлажывыйця, пыц самы вільчык, яно зьяжыца, дык тама многа места будзіць гуляць. Дывай узложывыць, можа як піракінім палку ціріс каток. Узлажываца, узложываца незак. 1. Ускладаца. Што ж у цябе так дрэнна узлажывыіца, луччы кладзі. Патрошку узложывыіца, я дужа ні сьпяшу. 2. Укладаца, збіраца. Яхім узлажывыіца, скоро і нам нада ехыць, вот-вот сьцямнеіць. Будзім-ка мы узложывыца, нечыга тырыба-ріца.

Узлазіца 1 незак. Зал.-бессуб'ект. ад узлазіць. Мне

так лёгка ні ўзлазіцца як табе, мае гады ні такея. 2 зак. Пачаць вельмі часта лазіць. Як узлазіліся с самыга раньня, дык усё ім ніяк сьціханьня німа.

Узлакачыванне, узлакочыванне н., узлакоткі мн. Абапіранне локцямі. Зірні, хто там чаго крічыць, біз узлыкачывыньня, а ні вісі пы часу ны вакне. Мне тожа ныдае-ла яго узлакочывыньня, як пан якей жывецць у хаці: пыдапрецца, у вакно пыглядзіць і ўсё яго зыняція. Задремліш і клінісься носым, во й будуць табе узлакоткі.

Узлакачывацца, узлакочывацца незак. Аблакочвацца. Ён во так во узлыкачывыцца ны вакне і глядзіць, што ў іх вытвырціцца. Нечыга ну пуўдня узлакочывыцца, па-лоць нада йціць. Узлакаціцца зак. Аблакаціцца. Узлыкацілыся на мех, сядзіць і сыма сабе руссуждаіць: хто мне калі етыя мяшочки зьмеліць.

Узліцца зак. Раззлавацца. Мы зналі, што Адамёнык узліцца, так яно й выйшла. Ніхай узляцца, ніхай не, а я скажу, што відзіла.

Узлюбак м. Пагорак. Нада, каб і етый узлобык пабрінкыць, хуць пару ношычык будзіць, і то ладна. Памяни. узлюбачак. Быў там нібальшэй узлобычык,—чысьціна, мы тама с конімі нучувалі. Узлоб'е н. зб. Зырякою быў нічога лес, ды узлоб'я, трудна было вівізьць, калі зрэжыш што.

Узлонне н. Прастор, выгода. Ім у дзяреўні жыць хырашо, узлоньня кругом, і цялёнка можна прівізаць, і пырасёнка вьгнуць, і гусей дзяржы сколька хочыш — речка пад бокым.

Узлюбліваць незак. Любіць. Буваіць, што скаціна свайго дзіцёнка ня ўзлюблівыіць — ці пырасёнка, ці ягнёнка, ссаць ні даець. Узлюбіць зак. Палюбіць, пачаць адносіцца прыязна. Цябе сьвякрова узлюбіла, хваціцца: мыя нявестка дужа харошыя. Квакіўха аднаго ціплёнка ні ўзлюбіла, боім зыбіваіць, гоніць аць сябе, ён ні знаіць, куды дзівацца.

Узлязанне н. Узніманне, рух уверх. Пыглядзі ны яго узлізаньня: адною рукою дзяржыцца, а другою рызмахыіць,— ці можна так дзіржацца на дзеріві.

Узляпліванне, узлепліванне н. перан. Ненадзейнае размяшчэнне на вышыні. Кáхніцца цёрлічка ап шайку, во табе узляплівыньня будзіць. Я й думыла, с узлеплівыньня нічога ня будзіць, пыдмітай чыряпкі.

Узляпліваць, узлепліваць незак. перан. Ненадзейна размяшчаць на вышыні. Нашто ж узляплівыць, кылі

відзіш, што пыляціць ны зямлю. Мяхі някрепка стыялі, а ён дывай узлеплівыць шайку, усё дно як некуды було большы пыставіць. Узляплівацца, узлеплівацца незак. 1. Ненадзейна размяшчацца на вышыні. Толька што узляплівыцца, стыяць тама кушунк нябудзіць. Кылі ўзлепліцца хуць нямножка, дык і ладна. 2. Ненадзейна размяшчаць ны вышыні. На што вам узляплівыцца сюда с пасудыю. Ты ня ўзлеплівайся, а станоў як нада. Узляпіць зак. Ненадзейна размясціць на вышыні. Кыцялок сы ўсякыю мелычу узляпіў лі клубкоў, ён бахнуўся, усё рыскацілыся пы хаці. Узляпіцца зак. 1. Ненадзейна размясціцца на вышыні. Узлепіцца на ступі і трошку пыстаіць мяшок. 2. Ненадзейна размясціць на вышыні. Во ўзляпіўся з ношкыю на ночвы, як дзелыць нечыга. Узлеплены дзеепрым. Січас пыліцяць твае сыцёклы, яны чуць узлепліны. Узляпёмшы дзеепрысл. Узляпёмшы адно на дно, айдзе ж ты ўдзержыш.

Узмануцца зак. Неадольна захацецца. Ні ш чога ні зь якіга узмануўся ехыць у Воршу, чаго ён тамыцька ня відзіў! Яму другей раз як узманецца што, тады ня ўдзержыць.

Узматычыванне н. 1. Ускопванне матыкай. Я помню узматывынья, ішчэ подрысьнім была, пойдзім ны ляда, матка матыку ў рукі мне: матыч,— дужа цяжолыя работа. 2. Узматываны ўчастак. Зырасло травою ваша узматывынья, дайжа быраною ня зьдзелыш тама што-небудзь.

Узматычваць незак. Апрацоўваць, ускопваць матыкай. Мы пы ладныму куску ляда узматывылі за дзень. Я ўзматывыю дарожку, а яны узноў нытаптывыюць. Узматывацца незак. Апрацоўвацца, ускопвацца матыкай. Матыка тўпа, паетыму плоха узматывыцца, ніхай твой ні пыляніцца ды найстріць. Узматывыць зак. Апрацаваць, ускапаць матыкай. Помню, мы кусочык ляда узматывылі і лён пасеілі, дык ён вырыс як каноплі. Узматывыцца зак. Апрацавацца, ускапацца матыкай. Тута калі пазней узматывыцца, ні страшна, ты скарей кынчай ету грядку. Узматываны, узматываны дзеепрым. Тута ўзматывына, ды ні так, як нада. Лянькаты, у яго ўжо уся палоска узматывына, нада нам дыгыняць.

Узмежжа н. Узмежжак. Апкасі узмежжа, там пасыці адна дзятлывіна, дужа ядомыя трыва. Памянш. узмежжыка. Узмежжыка можна абжаць, ношка травы будзіць.

Узмешываца *незак.* Пераворваца. *Не, ета поля узмешывыцца ня будзіць, тут зімля мяккыя. Узмяшацца зак.* Пераараца. *Каб узмішалься, хужы б ні було, што ня сеіш, дык яно ўсё мяккыю зямлю любіць.*

Узмуздыванне *н.* Закілзванне. *Не, братка, атыйдзі аткыня, с такім узмуздывыньнім ты ды заўтріга будзіш круціцца.*

Узмуздываць *незак.* Закілзваць. *За лета хуць найчыўся кыня узмуздывыць. Узмуздываца *незак.* Закілзвацца. Конь ні даецца узмуздывыцца, чуць ні на дыбы становіцца. Узмуздаць *зак.* Закілзаць. Каторыга кыня узмуздаіш зразу, а каторый круціцца, ні даецца. Узмуздацца *зак.* Закілзацца. Ні ўзмуздаўся кабыла, ну на ёй можна так ехыць, іна ціхыя. Узмузданы дзеепрым. Ну ўзмузданых коніх вірхэ ехылі. цірізь дзяреўню.*

Узмышляне *н.* Задумванне. *У яго ўсякыга узмышляньня хвытаіць, ні адно, дык другога прідумывыць.*

Узмышляць *незак.* Задумваць. *Ні знаю, што яны цяперіцька узмышляюць дзелыць. Не ўжо, на етый раз ніхай што хочуць узмышляюць. Узмышляцца *незак.* Прыходзіць у галаву. Узноў яму нізвесна што узмышляіцца.*

Узмэнчыванне *н.* Узрушванне. *А хто яго узмэнчывыньня ні знаіць, ён усігда як вецір.*

Узмэнчываць *незак.* Узрушаць. *Мы ўжо ні прідумым, што яго кажный раз узмэнчывыць. Узмэнчывацца *незак.* Узрушацца, пачынаць хацець. Знаць, узноў узмэнчывыцца куды-то ехыць. Узмэнчыць *зак.* Узрушыць. Сумусёнка як узмэнчыць, тады яго ні ўгаворіш і ні ўвясьціш. Узмэнчыцца *зак.* Узрушыцца, захацець. Яны даўно узмэнчыліся браць Ткычанкову дачку: як жа, сваты будуць дужа быгатыя. Узмэнчаны дзеепрым. Нейкій узмэнчыный бегыўны бызару, знаць, шукаў некыга.*

Узмятанне *н.* Замятанне *наверх.* Ты астарожнінька с узьмітаньнім, вачэй малым ні пызысыпай.

Узмятаннік *м.* Той, хто замятае *наверх.* Во ўзяўся узьмітаньнік, січас усё пачысьціць зы адну мінуту. Узмятанніца *ж.* Пымагі трошку етым узьмітаньніцым, ато яны доўга будуць вазіцца.

Узмятаць *незак.* Месці *наверх.* Вышы узьмітай, каб меншы ныкрываць было. Узмятацца *незак.* Месціся *наверх.* Як тут у цябе, ці троху узьмітайца? Узмесць *зак.* Намесці *наверх.* Ты ж хацеў і зь етыга боку узмесцьшы, каб узмёў, луччы было б. Узмесца *зак.* Намесціся

наверх. Хадзі-ка ты мітані тута, там посьлі узьмяцеца. Узмецены дзеепрым. Узмеціныя разым прікрыйца, ні нада дзьве кучкі дзелыць.

Узнасіць, узнасіца, узнашываць, узнашываца незак. перан. Падаваць пачастункі. Нягож я буду узнасіць Хрысьцінкам, госьці такея мне! Максімывы прісмáкі ўсё пякуць, сквáрюць, гасьцей ждуць, будуць узнасіца. Як сталі яны узнашывыць ны сталы, чаго там толька ні было, другея ны свадзьбу так ні гатовуюца. Іш ты яе, свытам ні жалеіць, узнашыіца, а мне дык ня дужа чаго пы-дасьць.

Узнашыванне, узнашэнне н. Падаванне пачастункаў. Мне узнашывыньня ні нада, я ні такей важны госьць, во ліні чаго-небудзь гырячыга у міску і хваціць зь мяне. Яны самі ні знаюць, чаго хочуць, ім каб узнашэння было, ды ні абы-якоя.

Узнiзде н. Панiжэнне, лагчына. Па ўзьнізьзю сёліта нічога трыва, троху накосюць сена. Узьнізьзім пряма бягі і бягі, нікуды ні варочый.

Узносіста, узносчывата прысл. іран. Ганарліва. Ён як толька пріехыў, дужа узносіста навёў сябе. Во як узносіста нос зыдрала, поцступу німа. Дужа узношчывыта ходзіць, дзяўчонкі ета сайсім нікрасіва, нада трошку спыкайней.

Узносістасць, узносчыватасць ж. іран. Ганарыстасць. Кідай-ка ты сваю узносістысьць, а пыгыварі зь людзямі як нада. Каб трошку меншы узносістысьці, яно б ня хужы было. Ат узношчывытысьці пряма ня чуввыіць, пы якому сьвету ходзіць.

Узносісты прым. 1. Высокі, гонкі (пра дрэва). Узносісты сасоньнік быў, зы вайну высіклі. 2 перан. іран. Ганарысты. Такім узносістым нікрасіва быць. Узносістыя дзейкі, дужа вісока нос зыдзіраюць.

Узносчываты прым. Ганарысты. Пы мамі пашлі, такея самыя узношчывытыя. Чаго ён стаў узношчывытый, ранышы ня быў такім.

Узнянчываць незак. Гадаваць, рыхтаваць да самастойнага жыцця. Ні так лёгка было іх узьнянчывыць, як табе здаецца. Узнянчыць зак. Выгадаваць, падрыхтаваць да самастойнага жыцця. Матка усё ны работу і ны работу, а іх баба узьнянчыла. Ніхто табе малыга ні ўзьнянчыць, сыма гадуў. Узнянчыца зак. Набраца клопатаў гадууючы. Пакуля ўзьнянчылыся, хваціла зь яе. Узнянчаны дзеепрым. Ладный кырапўз узьнянчыный у яе.

Узрашний, узрачний прым. пагардл. Прывабны. Айт, якей ён узрашний, неўдыльля нейкыя. Ён ікраз такей узрачний, як і ты, вы адзінакывыя.

Узрошчваць незак. Вырошчваць, узгадоўваць. Што ты мне талкуіш, як дзяцей узрошчывыць, кылі я сымашысьцярых гудувала. Ці вы знаіця, што іна адна узрошчывыла сыноў, біз усякія помышчы.

Узрыўчастый прым. Выбуховы. - Нешта узрыўчыстыя найшлі і кідалі ў вагонь, дык адзін біз рукі астаўся.

Узыйгрыванне н. неадабр. Пачатак бурнага выяўлення пачуццяў, імкненняў. Нада ўнімаць іхныя узыйгрывыньня, ато рызыйшліся, пряма места сабе ні находзюць.

Узыйгрывацца незак. Пачынаць бурна выяўляць імкненні, пачуцці. Ох, узыйгрывыюцца ціляты на вьігыні, свабода ім. Нечыга узыйгрывыцца, сядзь і сядзі, нікуды ня пойдзіш. Узыйграцца зак. Пачаць буйна выяўляць імкненні, пачуцці. Узыйграліся жырібяткі, дужа ім вясёла кучыю. Другей раз ма́лыя як узыйграюцца на што-небудзь, хут ты зь імі плач. Скора і твой узыйграіцца жаніцца, будзіш спруўляць свадзьбу.

Узынуць зак. Зайсці адразу натоўпам, гуртам. Узынулі кучыю пад вечыр саўсім, я ўжо прідумыць ні мыгла, куды зь імі дзівацца.

Узямляніваць незак. Забруджваць зямлёй. Чаго ж ня будуць узімлянівыць адзёжу, кылі кычаюцца пы пахыці. Узямлянівацца незак. Забруджвацца зямлёй. Хвост пылытна цягніцца, узімлянівыіцца, пыднімі скарей. Узямляніць зак. Забрудзіць зямлёй. Узімляніў рукавы, аптрысі, ато ў хату пынясеш. Узямляніцца зак. Забрудзіцца зямлёй. Айдзе ты етык узімляніўся, ны плічах і ны кыўняре пряма жывая зімля. Узямлянены дзеепрым. Выбіць нада узімляніныю адзёжу, прусушыць і выбіць, навесь ны прясла, ніхай праветріцца.

Укавыраста, укавырна прысл. Капрызна. Ого, паспробый-ка ні па ём слова скызаць, як ён укавыріста губы надмець. Іна с кажным так укавырна рызгыварівыць, ніхто яе ні атвучыць ат етыя прывычкі.

Укавырастасць, укавырнасць ж. Капрыз. Ты прімець, як іна рызгыварііць, калі ёй хто-небудзь ні ныравіцца, во й мама тыкая самыя, тожа дужа многа укавырістысьці. Польша дужа ладна умеіць атвўчывыць ад укавырнысьці, ох, умеіць!

Укавырастый, укавырный прым. Капрызны. Ні прідумыць, па ком ён пашоў такей укавырістый. Адзін ука-

вѣрнѣй, другей нѣкавѣрнѣй — абоя адзѣнакывы, зы ка-
торыга нѣ хвацѣсь. Памянш. укавырасценкѣй, укавыр-
нѣнкѣй. Не, нѣ гыварѣ, ты тожа была укавѣрѣсьцѣнкѣя,
цѣ помнѣш, як уцѣкала ат нас пу зугуменьню. Укавѣрнѣн-
кѣя расьцець кѣкылка, шыснаццѣтый год толька, а ўжо
дмецца як большая.

Укавырываць незак. Ускалуплѣваць. Бярѣся сам ука-
вѣрѣвыць, вѣдзѣш, у яго нѣ пулучѣцѣца. Укавырывацца
незак. Ускалуплѣвацца. Дужа застыла, у мяне тожа ня
дужа укавѣрѣвыцѣца. Укавырнуць, укавѣрнуць зак. Уска-
лупнуць. Во застыў сьцѣюдзѣнѣ, ложкаю нѣ ўкывырнѣш.
Зѣмля нѣрѣсохла, што укывѣрнѣць нѣлѣзя, горька дождж
нада, пасевы прыпадуць. Укавырнуцца, укавѣрнуцца зак.
Ускалупнуцца. Пробѣй-ка тут, тут далжно укывырнѣцѣца.
Во трошку укывѣрнѣлыся, на і табе кусочык. Укавырну-
тый, укавѣрнутый дзеепрым. Каб жа сы днаго боку было
укывырнѣта, ато ўсѣ ныгѣджына. І тут укывѣрнѣта, і во
тут яшчѣ.

Укавѣнчыцца зак. Змучыцца. Укавѣнчылыся іна іс
сваімі ныгамѣ, цѣлыя лецѣчка прыкычѣлыся, боль, гыва-
рѣла, нѣсьцѣярнѣмыя.

Укавярзаць зак. Уплесцѣ няўмела, абѣ-як. Я й нѣ прѣ-
думью, як тута укывѣрзѣць ета хворысьцѣя, тут ба нада
кольля ўбѣць. Укавярзацца зак. Уплесцѣся няўмела, абѣ-
як. Дзелый,—як укывѣрзѣцѣца, так і ладна,—ета ж нада
дну ацскачыць ат карзѣнкѣ! Укавярзаны дзеепрым. Пля-
ценѣ, а тады кусок ат нѣкыга прѣсла з достычык укы-
вѣрзѣн, абѣ-чаго налеплѣна.

Укаенчыцца зак. Змучыцца ў пакутах. Тута нѣ хыця
укаенчысься, калѣ то адно ны гылаву, то другоя, спакою
нѣ мѣнуты нѣма.

Укажанець, укажанецца зак. Закарѣць ад бруду, ад
дрѣннага догляду. Пырысяткым нада мылако, а так яны
укыжанеюць і росьць ня будуць. Дужа нѣрѣшлѣвыя баба,
зы чыстатою нѣсколька нѣ глядзѣць, у яе дзецѣ укыжане-
лѣся і сыма ходзѣць як атрѣха. Укажанелый, укажанеў-
шый дзеепрым. Чаго ён ходзѣць такей укыжанелый? —
рубашка на ём, знаць, нѣ разу ня мыта. Яны ўжо даўно
такея укыжанеўшыя, усѣ сваѣ апушчѣнства.

Указнѣк м. Указчык. Мне ваш указьнѣк нѣ нада, я сыма
знаю, што дзелыць. Многа вас, указьнѣкыў, найдзѣцѣца.
Указнѣца ж. Знаѣш, куды я пашло ету указьнѣцу, нѣхай
сваім цѣткым указывыцѣць.

Укалашывацца незак. Уваходзѣць у стан каласаваннѣя.

Толька стала жыта укылашывыцца — град, ны пылавіну набіў. Укаласіцца зак. Увайсці ў стан каласавання. Жыта укыласілыся дружна і колыс харошый, должны быць урыжай. Ярі нядренна укыласіліся, нада будзіць пагода убіраць.

Укалець зак. Застыць, замерзнуць. Укалеіця біз ныпрятк, хуць што-небудзь вазьміця ну рукі. Во ўкалелі, як яны толька жывэя прікаціліся. Укалелый, укалеўшый дзеепрым. Што ж ты ставіш на стол укалелыю бульбу. Яго пріцягнуць калі-нібудзь укалелыга. Пріедуць укалеўшыя, яны ж ныпрятывыцца ні разу ня хочуць, а сяньня хыладзіна нямерныя.

Укалуплений, укалупнутый дзеепрым. перан. Паддзеты. Калі ўкалупліный, доўга будзіць ірдзіцца. Яго ўкулупнітыга зразу пызнаіш: на месці будзіць сядзець і ажно патпрыгывыць, усё дно як ны іголокх.

Укальжэць, укальжэцца, укальчэць, укальчэцца, укальчанець, укальчанецца зак. Змерзнуць, моцна перамерзнуць. Укальжэюць яны, пакуля пріедуць, холыд пытхваціўся нівынасімый. Так укальжэлыся, што нічога ні ўзарьвеш, усьсікаць нада. Укальчэіця вы, мальцы, нада кряпчэй надзецца. Салома пыт кыплямі укальчэлыся, што нічым ні ўзаб'еш і ні ўзарьвеш. Цеста за ныч у сенцах укыльчанела, як толька шаічку ні рызырвала. Нада ж так зразу пыхыладнець, дзяўчонкі лі скыта укыльчанеюцца. Укальжэлый, укальжэўшый, укальчэлый, укальчэўшый, укальчанелый, укальчанеўшый дзеепрым. Прібег укальжэлый: лі скарей чаго-небудзь гырячыга. Яны сайсім укальжэўшыя былі, я іх на печы атыгрівала. Во як я гываріла, што укальчэлыя пріедзіця, так і выйшла,— ета ж нада біз ныпрятк вупруўляцца такою пагодью. Дапоўзыіцца пы нычах, што найдуць калі-небудзь укальчэўшыга ны дарогі. Ніймаверный хыладзішча, укыльчанелыя, верна, яны сідзяць лі кароў. Віджу, што сайсім укыльчанеўшыя, чаго вы, гыварю, ні рызьдзііцёся, я гырячыга нальлю, грейціся.

Укалянець, укалянецца зак. Застыць, моцна зацвярдзець. Аткуля такей мароз пытхваціўся, цеста у латычкі стыяла у сенцах, укылянела, хуць сякі яго тыпаром. Ідзіця есьць, бульба ны стала, іна укылянеіцца, нісмашна будзіць. Укалянелый, укалянеўшый дзеепрым. Укылянелыя нада тыпаром усьсеч, так ні ўзарьвеш. Сядзіць як укылянеўшый, ні пувурухнецца.

Укамкыванне, укомкыванне н. Закамячванне. Дам я

табе ука́мкывыньня, нашто ты новінькью рубашычку гамзіш. Пыдзівіся ны яе укомкывыньня, ета ж іна так гуляіць.

Укамкываць, укомкываць незак. Закамячваць. Што ты тамыцька ука́мкывыіш у тряхолля, ні балыйся. А ніхай гуляюць, нейкіх кукыл пыныбра́лі, укомкывыюць у платкі. Укамкывацца, укомкывацца незак. Закамячвацца. А яно само у тряп'ё ука́мкывыіцца, тады шукаіш і ні найдзіш нічога. Як воцьціпіль, сьнег тады укомкывыіцца. Укамкаць, укомкаць зак. 1. Закамячыць. Укымка́іць ма́лыга у два адзіяльцы і носіць па вуліцы. Ты луччы укомкый усё у вугалок, каб ні пырыссыпа́лыся. 2 перан. гумар. З'есці ўсухамятку. Нашто ты яму даеш пыпряньнікі, ён ужо укымка́ў цэлыю прясну́шку. Сала с хлебым ён сколька хочыш укомкыіць. Укамкацца, укомкацца зак. Закамячыцца. Па-мойму, яго шапычка тут айдзе-то укымка́лыся, пушукаць нада. Другая тряпіна як укомкыіцца, шукаіш, шукаіш, і ні находзіцца. Укамканы́, укомканы́ дзеепрым. Усе яе цацкі ліжаць укымка́ныя пуд рушнікамі. У бумагі быў укомкын твой ножык, я чуць ня кінула ў печ.

Укамсыванне н. Грубае закамячванне. Як пычанець сваё ука́мсывыньня, дык два часы возіцца, ні прідумыіць, куды ета ірваныя быгаства дзець.

Укамянець, укамянецца зак. 1. Зрабіцца цвёрдым, як камень. Гліна с цэмінтым застыла, пряма укымянела, хут ты яе ломым бі. Усё там укымянелыся, рызьбіваць нада, так нічога ня зьдзелыіш. 2 перан. Застыць нерухома. Во, знаць, укымянелі етыя мушчыны, ніяк ні дызавесься. Ці ён там укымянеўся, ці што, чаго ня йдзець двору. Укамянелый, укамянеўшы́ дзеепрым. Дождж дужа забойный, а тады жыра, дык зімля пряма укымянелыя, хуць нысіка́й яе. Такіх укымянелых разьві дызавесься, Сідзяць як укымянеўшыя, ні вурухну́цца.

Укапошываць незак. Укапваць (у сена, салому і пад.). Дождж кап-кап-кап, мы ні знаім, што дзелыць, куды дзівацца, дывай ма́лыга укапошывыць у сена. Укапошывацца незак. Укапвацца (у сена, салому і пад.). Пырысяты укапошывыюцца глыбока, відна, хольд чуюць. Укапашыць зак. Укапаць (у сена, салому і пад.). Я іх глыбокінька у сена укыпашу́, зьверху накрыю хырашо, ніхай сьпяць. Сьвіньня укыпашы́ла пырысят у гняздо, што ня відны і ня чутны. Укапашыцца зак. Укапацца (у сена, салому і пад.). Цяперя у сена можна укыпашы́ць-

ца, цѣпла будзіць, аж жарка. У салому укыпашбіліся, дык што ім. Укапошаный дзеепрым. Ны хаці укапошынны у сена ды самых хыладоў сьпіць. Укапашомшы дзеепрысл. Мы былі укыпашомшы, ніякыга хольду ня чувывылі.

Укапчыванне, укопчыванне н. Вэнджанне. Во, ён у нас первы сьпіцяліст ны укапчывыньню, луччы яго ніхто ня здзелыць. Ты нешта ня дужа с укопчывыньнім рызьбіраісься.

Укапчваець, укопчваець незак. Правэнджваець. Пырхвянок быў масьцір укапчывыць кілбасы, дужа сьпецна дзелыў. Табе ішчэ нілізя дывіряць капчэньня, ты ня ўмеіш укопчывыць. Укапчваецца, укопчваецца незак. Правэнджваецца. І разьвесіць нада ўмець, як правільна разьвесіш, тады луччы укапчывыцца. Нада знаць, калі зычыняць, калі глядзець, тады толька укопчывыцца. Укапціць зак. Правэндзіць. Твой старэй сёліта, відна, пырядышныга укапціў вокыркыў, будзіця год есьць. Укапцець, укапціцца, укапцецца зак. 1. Закапцець, моцна пакрыцца копацю. Як лучыньню сьвяціліся, дык усё ў хаці укапцеіць, чорна, ні к чому ні прітронуцца. Сьцякло укапцілыся, чуць ацьцёрлыся. Відзіш, як сьцены ўкапцеліся. 2. Правэндзіцца. Крайній вокырычык укапцеў луччы некуды. Сёліта твае вокыркі укапціліся як сьледыць. Ты ж глядзі, каб усё укапцелыся ладна. Укапцелый, укапцеўшы, укопчаны, укапчоны дзеепрым. Укапцелья мяса дужа смашныя, атрежыш кусочык — пряма заесца. Дужа ўкапцеўшыя нада працерць лёгінька, луччы мокрую тряпычкыю. Я пробыў укопчыныя мяса у Зыхарёнка, — смашныя. Вокыркі ні такея укапчоныя як кілбаскі. Укапцёмшы дзеепрысл. Сьредня вокыркі укапцёмшы, можна было трошку большы пыдзіржаць у дыму.

Укапыванне, укопыванне н. Укопванне, закопванне. Мне ваша укапывыньня саўсім ні нырвіцца. Бацька біз укапывыньня заб'ець крепка і ямку ні нада рыць. Яны сы сваім укопывыньнім разьбілі стажок.

Укапываннік, укопываннік м. Той, хто укопвае, укопваецца, закопвае, закопваецца. Сядзіць укапывыньнік, аддыхаіць, ета тыкі і праўда, зімлянныя работы цяжолыя. Глянё-ка, як там укопывыньнікі трудзюцца. Укапыванніца, укопыванніца ж. За сьценкыю укапывыньніцы, новысьці адна адной рысказываюць. Укопывыньніцы як мульчуганы, нівісь як глыбока паць сена пыткыпаліся.

Укаранне н. Дакаранне. Ніхто аць цябе укырыньня

ня требаіць, ну й ні прізнываць жа нікога тожа нілізя. А што мне яго укыр'яньня, за што ён мяне укыраць будзіць, ці ён мяне хлебым корміць, ці што.

Укараннік м. Той, хто дакарае. **Укыр'яньнікі** вы ўсе дужа харошыя, толька ці быў хто-небудзь із вас у яе шкуруі,— во каб пыбылі, як ба вы тады укыр'ялі. **Укаранніца ж.** Ладна ўжо, укыр'яньніца, табе б луччы ўсяго пумуўчаць.

Укараца незак. Вінаваціца, дакараць сябе. Як ужо нявестка укыр'ялыся піряд імі, дык ці такім жа людзям можна угадзіць. **Укарыць зак.** Папракнуць. За што ж яны мяне укыр'яць, я ні слухым ні духым ні знаю пра іх дачок. **Укарыца зак.** Павініца. Не, ня думую, каб Сумусёўна піред імі укарылыся, ні на тую яны пупалі.

Укаржанець, укаржанецца зак. Моцна засохнуць. Ты ўсігда хлеба нарежыш, ён укыржанеіць, тады толька у шайку кідыш. Кускі укыржанеліся, што іх ня есьць, а ці рызьмякнуць дайжа. **Укаржанелый, укаржанеўшый дзеепрым.** Эта, знаць, нейкій пріснок укыржанелый ляжыць, нашто ён тут. Што ўкыржанеўшыя, у тазік, у тазік, яно рызьмякніць, і куры пуклююць.

Укарчэць зак. Моцна закарчанець, застыць. **Укарчэіца** у лёхкіх ныпр'яткых, яно січас ня дужа цёпла, а к вачыру яшчэ пыхыладнеіць. Ні дызавесься ніяк, усё рыўна як ён тама укарчэў іс сваімі знакомцымі, рысстрыца ня можыць. **Укарчэлый, укарчэўшый дзеепрым.** **Укарчэлыя** як пріедуць, хуць гырячым в'арівым пакорміш. Чаму ж ня будзіць укарчэўшый, кылі хыладзіна тыкая ўзілася.

Укарэць, укарэца зак. Моцна закарэць. Большы некуды, як вы укарелі, няўжэлі ета лень баню в'ытыпіць ды в'ымыцца. **Укареўся** за етымі дрывамі, пріпыр'яччыца некылі. **Укарэлый, укарэўшый дзеепрым.** Іс суботы я вазьмуся чыстату нывадзіць, ато ўсё укарэлыя ў хаці. **Такей укареўшый,** што хуць рубанкым грязь шчышчай.

Укасцянець, укасцянецца зак. 1. Моцна зацв'ярдзець. Ці тута ўкысьцянела, ці што, абухым ні ўзаб'еш ніяк. **Корык** ні кідай, укысьцянеюцца, тады зь імі нічога ня зьдзелыш. 2 перан. груб. **Зрабіца** нерухомым. **Укысьцянеў** тэй Сьпірідон, атыйціць ад друзей ніяк ня можыць. Як сядуць, і ўкысьцянеюцца, ні дызавесься шайку с поілым вынісьць. **Укасцянелый, укасцянеўшый дзеепрым.** Што йта тут еткыя укысьцянелыя, дзіўбані-ка тыпаром, м'ысым. Нешта яны мясілі, тута ўсё укысьцянеўшыя, узьбіваць нада.

Укасыванне н. Навязлівае ўмешванне. Чужоя укасывыння ні ўсігда пымыгаіць, буваіць, большы напорціць, а ні паможыць.

Укасываць незак. Навязліва ўмешваць. Ну пунаўся сам, дык і атвічай, а нашто яшчэ і людзей укасывыць. **Укасывацца незак.** Навязліва ўмешвацца. Трыхімёнык дужа любіць укасывыцца ні ў сваё дзела, січас зь ізыком падлезіць: лах-лах-лах. **Укасаць, укаснуць зак.** Навязліва ўмяшаць. Вот укысала ж яшчэ Вылаччонка сюда нізъвесна нашто. Ніхто Дынілёнкывых ні ўкаснуў, самі ўлезлі. Аніськіны мальцы яго укаснулі. **Укасацца зак.** Навязліва ўмяшацца. Кісялёнык ныпрасна укысаўся у іхныя дзела, ім нада адным рызьбірацца. Ці яны луччы зьдзелылі, кылі укаснуліся, ня іх дзела чужоя дабро дзеляць.

Укатаць зак. перан. Моцна збіць. Улажылі і ляжучыга пряма укыталаі, ікая ж ета совісьць свайго дзірэвенскыга так біць. **Укатаны дзеепрым.** Ён укытаны ат іх чуць вёрвыўся, маглі прібіць.

Укачарожываць, укачарэжываць незак. Курчыць. Што цябе укычарэжывыць, што ты места нійдзе ні находзіш? Другей раз як станиць укычарэжывыць ногі, спасу німа. **Укачарожывацца, укачарэжывацца незак.** Курчыцца. Ходзіць чылавек, нічога, нічога, а тады пычынаіць укычарэжывыцца. Ад болі укычарэжывыўся, гываріў, цярьпець нілізя нізашто. **Укачарожыць, укачарэжыць зак.** Скурчыць. Ач чаго б ета яго так укычарэжыла? Во нешта ж укычарэжыла, усё дно як угар. **Укачарожыцца, укачарэжыцца зак.** Скурчыцца. У бані тожа буваіць угар, можна укычарэжыцца. Старыя комін рана зычыніла, яны ат угару укычарэжыліся. **Укачарожаны дзеепрым.** Як ета ня думыць — зычыняць комін, калі чад ідзець, вас ба мы маглі найціць укычарэжыных.

Укачурываць незак. Даводзіць да моцнага ўгару. Ты глядзі, ні нада іх укачурывыць. **Укачурывацца незак.** Падвяргацца моцнаму ўгару. Большы я ні хачу укачурывыцца, зычыняй, як усё вугальля патухніць. **Укачурыць зак.** Давесці да моцнага ўгару. Ты малых можыш укачуріць, так рана зычыняўшы, ішчэ сінінькія аганькі пыжару скачуць. **Укачурыцца зак.** 1. Моцна ўгарэць. У мае сьвякровы былі як укачуріліся, дык хлыцца вадою атлівалі. 2 перан. Атлуміцца. Ат вашыга сквілу ат аднаго укачуріцца можна. **Укачураны дзеепрым.** Ну ці ты ўкачуріныі якей, што с табою ні найціць ні пыціряць.

Укачываць незак. перан. Моцна лупцаваць. Бацька яму ні раз ладна укачывыў. Укаціць зак. Моцна адлупцаваць. Кірей табе ўкоціць, як зловіць, дасць табе і мідунічкі, і белый наліў. Яму даўно нада было укаціць хырашэнька. Укочаны дзеепрым. Зу гуркі ўкочына, ну ішчэ ён ня ўсё сваё пулучыў, а палўчыць, абізацільна палўчыць. Укацёмшы дзеепрысл. Табе ні ўкацёмшы, толку ня будзіць, дужа ты рузмудреў.

Уквакліванне н. Замазванне, пэцканне. Няўжэлі ты ня можыш біз укв́аклівыньня зьдзельць трошку акуратней?

Уквакліваць незак. Замазваць, пэцкаць. Тэя даўно ўжо былі на вушы грязныя, а етый пыстыяў, пыстыяў, а тады тожа дывай укв́аклівыць рукі. Укваклівацца незак. Замазвацца, пэцкацца. Чаго ён палез пат тую печ укв́аклівыцца, во вылізіць, дык пыглядзіш, якей ён будзіць. Уквакліць зак. Замазаць, запэцкаць. Левыю палу усю чысьцінька укв́акліў у якая-то цеста, ніхай ужо засохніць, а тады можа ацскрябецца. Уквакліцца зак. Замазацца, запэцкацца. Ты тожа харош — укв́акліўся, нібыцым цэлы дзень сьвіньням мішаў. Укваклены дзеепрым. Ня пріся у хату с укв́аклінымі сыпыгамі, ідзі ў лужы абмый ці ап траву абатрі.

Укладанне, укладыванне н. перан. 1. Уцягванне ніткі ў іголку. Ай, і ў цябе такая укльда́ньня, дывай, можа, я сыма ўцягну. Во відзіш, якая маё укльда́выньня, усё міма і міма. 2 гумар. Забіванне. Канешня, усе быяцца яго укльданьня. Хто ж ні знаіць Міціныга укльда́выньня.

Укладаннік, укладываннік м. Той, хто ўцягвае нітку ў іголку. Другей укльда́ннік бярецца, січас дзела зугудзіць. Зь яго такей самы ўкльда́выньнік, як я. Укладанніца, укладыванніца ж. Дай-ка ты, ўкльда́нніца, мне іголку. Відзіш, ікая укльда́выньніца, узілася і ўцягнула.

Уклейшчык м. Той, хто ўклеівае. Зыняліся клейшчыкі зь нейкімі бумажкымі, кнігу сабе склеівыюць, ну ніхай пысідзяць цішэй. Уклейшчыца ж. Вот табе клейшчыца на помышч ідзець.

Уклепліваць, укляпліваць незак. 1. Убіваць кляпаннем. Уклеплівыў нейкія заклёпкі у абруч, ды ў яго нічога ні пулучылыся. Пычай укляплівыць, як надзельў грюкыту на ўвесь двор! 2 перан. Нагаворваць, уводзіць у вушы. Эта кума ў яе дужа разумныя, усякыю лухту уклеплівыла, дукувала. Уклеплівацца, укляплівацца незак. 1. Убівацца кляпаннем. Кылі масьцір, дык яно бу-

дзіць ладна уклеплівыцца, а хто ня ўмеіць, тэй ня зьдзе-
лыіць. Пычало хырашо ўкляплівыцца, а тады ніжнія
пласьцінка треснула. 2 перан. іран. Улюбляцца. Сколька
разоў ён ужо уклеплівыўся, а ўсё ні па ём. Па-мойму, ён
у Тонічку укляплівыцца.

Уклешчыванне н. Навязлівае прыставанне. Ты тожа
помніш яго уклешчывыньня, як ён зы спадніцу цігаўся,
нічога ні дываў зьдзелыць.

Уклешчываць незак. Вымушаць навязліва прыставаць,
чапляцца. Чаго іх уклешчывыіць усьлед, шагу ні даюць
ступіць. **Уклешчывацца незак.** Навязліва прыставаць,
чапляцца. Хваціць ужо уклешчывыцца усьлед, ні мάλінь-
кій. Зв́ыкла і зв́ыкла, куды я іду, і іна уклешчывыцца
ўсьлед, я ўжо і ні ганю, ніхай ідзець. **Уклешчыць зак.**
Вымусіць навязліва прыставаць, чапляцца. М́алых дру-
гей раз як уклешчыць зы табою, ат іх ні атвізацца, бярі
ўмесьці і ўсё.

Уклінанне н. Праклён. Нягож, быяцца яны твайго
ўклінаньня, гурбузы пыхвыт́алі і пабеглі, а ты клян́і
сколька хочыш.

Уклінаць незак. Праклінаць. **Укліна́іць** Мікіту, нібыц-
цым ён лісьнікоў навёў, яны зыпісалі нескылька бірнуш-
коў. Ці ўкліна́й, ці ні ўкліна́й, дык што ты яму зьдзелы-
іш. **Уклясць зак.** Праклясці. Як уклянеш, дык ты яму
зьдзелыіш дужа горька.

Укліненый, уклінованы дзеепрым. Умацаваны кліна-
мі. Пыцягу б можна усьцягывыць, толька ці крепка там
козлы уклініныя. Уклініныя ножкі ні варушуцца, а етыя
саўсім рышымыт́аліся. Укліновыныя скамеічка ні рыш-
шыт́алыся, а што біс клінкоў, тама ножкі пывыв́алівы-
ліся.

Укліновыванне н. Умацаванне клінамі. Калі яно ўсё
рышымыт́алыся, ніякыя укліновывыньня ні паможыць,
нада новыю стывіну́ дзелыць.

Уклумліванне н. Затлумліванне. **Уклумлівыньня** ня
дужа хто любіць, ета во табе, знаць, дужа ныра́віцца зь
імі дуріцца кажный дзень.

Уклумліваць незак. Затлумліваць. М́алыя дужа
уклумлівыюць, асобінна калі рызб́алывыліся ды ня слу-
хыюць. **Уклумлівацца незак.** Затлумлівацца. Я б ні зы-
хацела столька уклумлівыцца, ну іх, і грошы тых. **Уклу-
міць зак.** Затлуміць. Пабудзь ты зь імі нядзелю, што ты
скажыш, як цябе уклуміюць. **Уклуміцца зак.** Затлуміцца.
Ні так ужо ты уклумілыся, як гаворіш. Дычка пріходзіць,

гаворіць, як уклумлюся, ажно есыць ні хачу. Уклумлений дзеепрым. Як пысяджу тама, выхаджу, дык гылыва во тыкая ўклумліныя становіцца.

Уклянуць зак. Дзеўбануць. Палезь, палезь, курица уклёніць, тады ні пішчы мне. Знаць, пяхух уклёнуў, што курей хочыць лавіць. Уклянутый дзеепрым. Трошку пысклімеў уклёнутый, скоро забыў.

Укокываць незак. жарт. Забіваць. Я ўжо сыбраўся яго укокывыць, ды пыжалеў на етый раз, думую, дугей раз злаўлю. Укокаць зак. Забіць. Цябе б даўно нада было укокыць, ды жалка шапкі: у гязі будзіць выляцца. А што калі паццэліцца ды ўкокыць яго, а? Укоканы дзеепрым. Нешта пры цябе маля зичычані спрашывылі, дык мы думылі, ты ўжо айдзе-небудзь укокыный ляжыш.

Укравяніваць, украваўліваць незак. Пэцкаць крывёю. Лі кыбына ўсігда рукавы пацсукывыюць вісока, каб ні укравянівыць. Ты ж глядзі, дзелый так, каб ні укравяўлівыць рубашкі. Укравянівацца, украваўлівацца незак. Пэцкацца крывёю. Я тожа ні хачу укравянівыцца, ну нада ж паможч старому, адзін ён ні справіцца. Калі кроў ня спўшчына, тады мяса дужа укравяўлівыцца. Укравяніць, укрававіць зак. Запэцкаць крывёю. Я ж нарошня ні укравяніў сарочки, цірнуўся неік, троху зымыраў, ета атмыцца. Ты лян-ка, як валінкі укрававіў, нейдзі пыцставіў ногі. Укравяніцца, укрававіцца зак. Запэцкацца крывёй. Усігда нада глядзец дужа акуратна, калі скаціну рызьбіраіш, ато можыш дужа укравяніцца. Скамейкі укрававіліся, як кыбына рызьбіралі, нада працерць хырашэнька. Укравянены, украваўлены дзеепрым. Укравяніныя мяса адзьдзельна ложыцца, яго нада абмыць хырашо, пысалиць і зьверьху класць, каб скарей расходывыць. Укравяўліныя тряпкі ліжаць, спыласніць нада,— ета я яму пасечыныю нагу укравычыла.

Укратыванне н. Абкладанне, укладанне. Як ціскануць пікуны, ніякыя укратывыньня ні паможыць, прідзіцца ігнят у хату браць.

Укратываць незак. Абкладаць, укладаць. Мае мушчыны крепка дзелылі зугувальню ны зіму: апстыўлялі саломую, а тады сухім бульбоўнікым укратывылі. Укратывацца незак. Абкладацца, укладацца. Буйных дроў нійдзе ні нысякеш, дык пычай хворысьцім укратывыцца. Укратаць зак. Абкласці, укласці. Сыцены укратыў саломую, тама хуць сам начуй, ніякій холыд ня проймаць. Укратацца зак. Абкласціся, укласціся. Што б так укратывыць

тыцца дрывамі, калі ён іх пыпаліць! Укратаный дзее-прым. Бурты крепка укрятыны, саломы клалі — чуць-чуць рукою дыстаніш бульбу, зямлі многа нывалілі, ні прыбярэць мароз.

Укропіна ж. Каліва кропу. Пыпавёрвыла ўсё, на ўвесь гарод адна укропіна асталыся. Памянш. укропінка. Ніхай укропінкі сідзяць, іх і ў цубулю хырашо укрышыць, у гуркі, як соліш, укінуць нада абізацільна, ат укропу запых дужа харошый.

Укручыванне н. 1. Абгортванне. Ат твайго укручывынья дзіцёнык скарей зыбалеіць, спаріцца, рыспацеіць, а яго холыдым апхватыць. 2. Тое, што наматалася. Абарьві з восі усё укручывынья, яно толька катку мішаіць.

Укручываннік м. Той, хто ўкручвае. Зь яго ніплахей укручывыньнік, расколіць ручку, тады будзіш другую дзелыць. Укручыванніца ж. Разьбіла мяя укручывыньніца ланпычку, а другея німа, сядзі цяперя ўпацёмкых.

Укываннік, укывальнік, укывальшчык м. Той, хто накрывае. Прібеглі укываньнікі мокрыя па вушы, накрыць кучы пасьпелі, а самі ні дабеглі, пупалі пад дождж. Укывальнікі змякнуць ду рубца, ім нейдзі будзіць схувацца. Ідуць укывальшчыкі, зь іх цякець і плувець: пыць самы дождж пупалі. Укыванніца, укывальніца, укывальшчыца ж. Укываньніцым ні страшна, яны пыт павецьцю схуваюцца. Ці ладна ж зьдзелыюць тэя укывальніцы, каб мароз у іхныя укываньня ні прыбраўся. Пашлі к каму-небудзь укывальшчыцы ды сідзяць, гамонюць.

Укываный дзеепрым. Накрышаны. С уквышыныю кілбасою жыдкыя бульба дужа смашна. Есьлі у пыджжаріныя сала уквышына цубуля, во тады бульба будзіць хуць заесься.

Укухтыванне н. Празмернае ухутванне. Не, я сыма укухтывынья ні люблю і дзяцей ня кўхтыю, ніхай ні пріўчаюцца паріцца.

Укухтываннік м. Той, хто ўхутвае, хутае. Ты як старыя баба укухтывыньнік, ніхай луччы сьвежый вецір лі дзіцёнка праходзіць, яму здыравей будзіць. Укухтыванніца ж. Ськінь ты зь яго пылавіну тріп'я, укухтывыньніца, сянья ні халодна.

Укухтаць зак. Ухутаць. Як укухтыць малыга, ён як куль, пыварнуцца ня можыць, а зываліцца і ні ўстаніць. Укухтацца зак. Ухутацца. А ты яшчэ большы ня мог

укўхтыца? Укўхтыліся ніізьвесна як, ці ета ўжо ад гордысьці ці адж жа́днысьці, я ні знаю. Укухтаный дзеепрым. Канешня ж, нйдзіваца нада цёпла, ну калі ціряшчур укўхтыный, тады дренна.

Укучы прысл. Разам, сумесна. А мы ж сколько ўремя жылі укўчы, усяго хвытала. Іна была дужа пыкля́длівыя, дык мы нічога і ўкўчы жылі.

Улагодніванне н. Улагоджванне. Нешта ні пы́ддаецца Купряёнык ны ўлагоднівыньня, а яны ўжо ні знаюць, як піряд ім стаць.

Улагодніваць незак. Улагоджваць. Раншы яны ня думылі, што Прыкапёнык у нычальства выйдзіць, а цяперя узяліся улагоднівыць. Улагодніваца незак. Улагоджваца. Пычаў трошку і Купчанок улагоднівыцца, а раншы ж поцступу ні було. Улагодніць зак. Улагодзіць. Гысьціняты як-то улагоднілі суседа, ён дужа доўга на іх кривіўся. Улагодніцца зак. Улагодзіцца. Ну можа ж і я даждуся, што ты улагоднісься. Пастой, і етыя улагодніюцца, пройдзіць злосьць, як пы чаркі захочуць. Улагоднены дзеепрым. Кума твоя сядзела сяньня ны свадзьбі улагодніныя, усё ўремя нешта рысказывала Аўсяёўні.

Уладзецелька ж. Валадарная жанчына. Сірьгяёўна ні абы-ікая уладзецілька, ета вам ня кыш варона. Уладзецількыю табе дужа ныравіцца быць, толька пыччыняцца табе нешта ніхто ня хочыць.

Улажыць зак. перан. 1. Канчаткова стаміць, пазбавіць здароўя. Уложыць цябе тыкая работа, чаго табе ірваца на дзьве сям'і, разьві у іх некыму зьдзелыць. 2. З'есці. Ты яму два хунты сала дай, і ён зы раз уложыць, во жрець дык жрець. 3 звыч. жарт. Забіць. Калі ж ты зьбіраісься свайго дзевіря улажыць? Ты знаіш, цябе зы такая дзела нада було на месці улажыць. Уложаны дзеепрым. Забіты. А я думыў, ты ўжо уложыный выляісься, сват зьбірайся цябе устріцаць.

Улаз м. 1. Лаз. Пат крышыю було хырашо абаткнўта, а каты выбілі ну вуглу, зьдзелылі сабе ула́з. 2 перан. Чалавек, які ўмешваецца не ў свае справы. Такім ула́зым быць ні саўсім красіва.

Улаза м. і ж. Асоба, якая ўмешваецца не ў свае справы. Ты пряма ні пріста́віш сабе, якей ён ула́за. Ну ніхай сабе ўла́за, а толька нашто ёй у чужога дзела умешвыцца.

Улазіць, улязаць незак. перан. Усяляца (у новую хату). Нам ой як трудна було ула́зіць у новыю хату,

помышчы ніаткуля ніякія, а ўсё ўсюдых і купі, і кажны-му зыплаці. Чаго ж я ні знаю, як улізаць у хату, чатыры разы строіліся. Улезць зак. Усяліцца (у новую хату). Як у ету хату мы ўлезьлі, я сыма сабе гыварю: худзь ба ж ні даў бог яшчэ раз строіцца.

Улазішча 1 н. Лаз. Ну што я, ваўчыныя улазішча троху зыглымыздáла, пыплакыла, а авец нызад ня верніш. 2 м. перан. Павеліч. ад улаз 2. Такей улазішча, куды ні нада, усюдых уваткнецца.

Уламывацца незак. перан. іран. Пагаджацца. Кажыцца, Ільля трошку пычай уламывыцца, можа й сыгласіцца. Уламацца зак. Пагадзіцца. Ні знаю, ці ўлумайцца Варычкін зяць паможч табе троху. Ета нада ні абыякей патход, каб ён улумайся.

Уласціцелька ж. іран. Валадарная жанчына. Відзілі мы такіх уласціцілік і ні адну. Ёй тожа ціряшчур хочыцца уласціцількыю пабыць.

Улаташыць зак. Абтрэсці поўнасцю, абабраць (яблыню, грушу). Яны пацэлюцца і ўлытышаць ету яблынку, ні яблычка ні астаіцца, луччы січас абарьві.

Улацнаць зак. Падлаўчыцца. Табе нада улыцнаць аднаго яго устреціць ды пыгваріць. Улицнай, каб пупасьць туды к канцу дня, каб ні сядзець доўга.

Улашчаніванне н. Моцнае зашмальцоўванне. Мой акураціст біз улышчанівыньня пряма ня можыць, усігда вьідзілыць адзёжу, іна блішчыць у яго.

Улашчаніваць незак. Моцна зашмальцоўваць. Некуды ўжо табе етый пінжачэнка большы улышчанівыць, ты й так хырашо блішчыш. Улашчанівацца незак. Моцна зашмальцоўвацца. Ны табе усё улышчанівыцца як ны трыктарісьці. Улашчаніць зак. Моцна зашмальцаваць. Ны нізграйнака што ні надзень, усё улышчаніць. Улашчаніцца зак. Моцна зашмальцавацца. Нябось ты, у харошыя хызяйкі перід так ні ўлышчаніцца, як у цябе. Улашчанены дзеепрым. Такую улышчаніныю кўртычку дайжа к скату ні надзеніш.

Улашчыць зак. Улагодзіць. Як жа ты улашчыў Гыра-соўну, іна ня дужа атходлівыя, як надмецца, к ёй ніякыга пріступу німа. Улашчыцца зак. Улагодзіцца. Пыдажджы, Андрюшчыха улашчыцца, іна табе пра ўсё рыскажыць. Улашчаны дзеепрым. Канешня ж, аць Цімашонка ён пойдзіць улашчыны, тэй угасыціць умеіць, а етый выпіць ня промах.

Улежываць незак. Даводзіць да ўлежанасці (пра яб-

лыкі, грушы). Я пыклаў яблык улежывыць, дык ці мальцы дадуць пыліжаць: палез учора — вазьмі трясцу, ні яблыка німа. Улежаць, уляжаць зак. Давесці да ўлежанаці (пра яблыкі, грушы). Каб етыя яблыкі улежыў, яны былі б хырашы. Такея ігрушы нада уліжаць, іначы іх есьць нілізя. Улежаны, уляжаны дзеепрым. Улежныя ігрушкі будуць смашны, а січас іх ня ўгрызыць. Уліжаныя яблыка харошыя, дужа смашныя.

Улетаваць зак. Застаца на летні час. Ныкасілі, ныкратылі сена, што улетывыла, а яго ж ба вясною можна было прыдаць, капейчыну вбіручыць. Улетаваны дзеепрым. Улетывыныя салома толька у гной пойдзіць, большы іна ні на што ня годна.

Улечываць незак. Саграваць, рабіць летняй (ваду). Як ты улечывыла, што выда як с калодзіжа вьцігнутыя. Улечываца незак. Саграваца, рабіца летняй (пра ваду). Я пыставіў ваду на сонца улечывыца. Улеціць зак. Сагрэць, зрабіць летняй (ваду). Ні нагрела, а так, трошку улеціла, ну ладна ўжо, некылі грець. Улеціца зак. Сагрэца, зрабіца летняй (пра ваду). Дай жа вадзе хуць улеціца, ніхай чугунок дұхым апхваціца. Улечаны дзеепрым. Калі чуць улечыныя і цягні, мне гырячыя выда ні нада.

Улёпыванне, улёпкыванне н. Заляпванне, запэцкванне. Ты пряма ня можыш біз улёпывыньня абыйціца. Дужа я ні люблю твайго улёпкывыньня, усігда ж можна акуратней зьдзелыць.

Улёпываць, улёпкываць незак. Заляпваць, запэцкываць. Выбірайця, айдзе сушэй прайціць, каб штаны ня ўлёпывыць. З гязі нешта лепюць твае малыя, куртычкі улёпкывыюць. Улёпываца, улёпкываца незак. Заляпваца, запэцкываца. Ён такей, што будзіць улёпывыца, і пы яго выходзіць, што так і нада. Я ўжо сыма глядзела, каб меншы улёпкывыца. Улёпаць, улёпкаць зак. Заляпаць, запэцкаць. І сыпагі ды самыга верьху улёпыў, і дайжа штаны ны каленіх зыхваціў. Крепка свае чобыты улёпкыў, цяперя шчышчаць нада. Улёпаца, улёпкаца зак. Заляпаца, запэцкаца. Во ўлёпыўся, дык улёпыўся, каб і хацеў, луччы ні прідумыш. Відзіш, якей зь яго пекырь: улёпкыўся у цеста на вушы. Улёпаны, улёпканы дзеепрым. Усё улёпыныя кідай зы дзьвірямі, нада апчышчаць і зумуваць. Прішлі улёпкыныя на поіс, у гязішчы стыялі пуўднэ, адбівалі капец.

Улітовываца незак. Моцна злежваца. Соль уліто-

вывыіцца, што ні ўзаб'еш. Улітавацца зак. Моцна зляжацца. Сколька ета мука твья стаіць, іна ўжо ўлітува́лыся. Сьнег як уліту́іцца, ета ўжо ня сьнег, а лёд, узьбіваць нада. Улітаваный дзеепрым. Сала ў кублі улітува́ныя, нада пыткавбі́рывыць.

Улішчыванне н. Даванне ў масць (пры гульні ў карты). Ні пымагло вам і ўлішчывыньня, усё дно усіх дуракоў пынісіце́ двору.

Улішчываць незак. Даваць у масць (пры гульні ў карты). Як ета выходзіць, што я табе улішчывыю? — табе неік вязець. Улішчывацца незак. Зал.-бессуб'ект. ад улішчываць. Я ж і ні хацеў, а яно улішчывыіцца. Улісціць зак. Даць у масць (пры гульні ў карты). Ты мне абізацільна улісціш, і я атаб'юся. Эх ты, пыць сямёрку улісціў! Улісціцца зак. Зал.-бессуб'ект. да ўлісціць. Во як лоўка ў цябе улісцілыся! Улішчаны дзеепрым. Карці места! — зыкрічай, схваціў улішчыныю карту і аткінуў. Улісціёмшы дзеепрысл. Нечыга айкыць улісціёмшы, мог ба даць, якея ён ма́сьці ні любіў.

Улубець, улубецца, улубянець, улубянецца зак. Злубянець. Пулушубычык улубеў, чуць ні зьвініць. Нада ж так улубецца твайму плашчў, — во што значыць ні бярежч адзежыну. Ты ўжо улубянеў нямытый, сянья ж тапі баню. Улубянеюцца боты і патрескыюць, грязнымі кідаць нілізя. Улубелый, улубеўшый, улубянелый, улубянеўшый дзеепрым. Пріхадзіў іхный сват нідаўна — шубёнка нейкыя улубелыя і боты разьбітыя, а яны ўсё хваліліся, што быгач. Улубеўшыя бацінкі выляюцца пыд ганкымі, прыбраць ні субычыцца. Шапка улубянелыя, іна ня дужа і паходжа ны шапку. Ні знаю, калі мне твае улубянеўшыя рубашкі ацьціраць.

Улубяніванне н. Ссыханне, высыханне да зацвярдзення. Як ні рызглідай, а ўлубянівыньня нызад ні адзьдзелыш.

Улубяніваць незак. 1. Рабіць злубянелым. У дождж і ў мароз нашто новы пулушубык улубянівыць. 2. Рабіцца злубянелым. Скора ж твья шубычка стала улубянівыць. Улубянівацца незак. Рабіцца злубянелым. Пулушубычык пычай улубянівыцца, скоро ты яго датрепліш. Улубяніць зак. 1. Зрабіць злубянелым. Улубяніў ты свае бацінкі, што яны і ны бацінкі ні пахожы. 2. Зрабіцца злубянелым. Ета ж нада, етык кылы грязі ірмяк улубяніў! Улубяніцца зак. Зрабіцца злубянелым. Ны табе ужо кожа улубянілыся як ну хумуце. Улубянены, улубянеў-

шы́й дзеепрым. Такей улюбяніны́й кужушок ні надзеніш. Нейкія пінжачкі улюбяніўшыя выляюцца, імі, знаць, бульбу нывыва́лі.

Улупіць, улупасіць, улупечыць зак. Моцна ўдарыць са злосцю. Ці ён будзіць стыяць, ждаць, пакуля ты яму улўпіш, крутнецца і пабег. Зы такая ба́лыўства нада було даўно улупа́сіць, — што йта зь яго творіцца, нійдзе места сабе ні находзіць. Січас пывбягіць Якыў, ён табе як улупечыць, ты і саўсесься. Улуплений, улупашаны, улупечаны́ дзеепрым. За што ня ўлўпліна, дык яму за ўсё стоіць. Што, ладна улупа́шына, можа меншы будзіць паверх хаты хадзіць. Ім абоім крепка улупечына, надоўга ігрўшыны запомнюць.

Улухціць зак. неадабр. Упэўніць у няпраўдзе. Хто яму улухціў, што Ганьніна дычка замуж выходзіць? Што-небудзь улухціць, і ён усяму веріць.

Улюбчыватасць ж. Улюблівасць. Я ім дам улюбчывытысьць, як мятлу вазьму, — іш ты іх, узялі моду у поўныч пріхадзіць.

Улюбчываты́ прым. Улюблівы. Меншы́ зь іх быў дужа улюбчывыты́. Можа улюбчывыты́, а можа распўста.

Улядзяніваць, улядзянівацца незак. Змярзацца, пакрывацца льдом, абледзяняцца. Як зімля улідзянівыіць, для жыта дужа дрэнна. Прібярі хвырасток пат крышу, ніхай ні улідзянівыіцца. Улядзяніць, уледзяніць зак. Пакрыць ільдом, абледзяніць. Дождж прайшоў з марозым, улідзяніў дарогу, што ні ступіць. Мы, бувала, відрамі наносім вады, с са́жылкі, улідзянім каўзель і ны мырзя́нких ездзіім. Уледзянець, уледзянецца, улядзяніцца, уледзяніцца зак. Змерзнуцца, пакрыцца льдом, абледзянецца. Салома зыціклá пыт кыпля́мі, улідзянела, хуць ломым узьбівай, вілкімі нізашто ні ўзарьвеш. Дровы зьнізу улідзянеліся, абўхым патроху узьбіваю. Посьлі воцьціпілі часта буваіць, што ўсё улідзяніцца, ехыць нілізя. Дарога улідзянілыся, коўзка, дужа трудна ехыць. Уледзянелый, уледзянеўшы́, улядзяненый дзеепрым. Залетыся, кажыцца, дужа дрэнныя восінь была, мы улідзянелый лён пывднімалі сланы́. Дождж ішоў і зымірзаў, дык пріехыў мой двору — на ім ірмяк улідзянеўшы́. Улідзяніныю сьцежку нада тыпаром насеч ці хуць лупа́ткыю, ато ж па ёй ня стўпіш, ногі едуць.

Улякнуць зак. Спалохаць. Ты дзіцёнка улякнеш, што ты тваріш! Улякнуцца зак. Спалохацца. Прайдзі ты з

мáлым, ато сыбака забрешыць і ён можыць улякнўцца. Улякнутий дзеепрым. Ета дзяўчонка улякнўтыя, відзіш, як іна уздрўгывыіцца.

Уляплівацца незак. 1. Забруджвацца, аблеплівацца. Глядзі зы мáлымі: узноў палезуць у грязь уляплівыцца. 2 перан. Чапляцца. Ён уляплівыіцца за жордычку, што ні атарьвеш.

Уляпыванне н. Аблепліванне. Ну хто ж залўбіць такая уляпывыньня, сымаму нада апчышчáцца.

Уляпываць незак. 1. Аблепліваць. Чысьцінькій пінжачок уляпывыіць у грязь. 2 перан. Умешваць, падводзіць. Што ж ты ні знаўшы, ня ведыўшы уляпывыіш чылавека. Уляпывацца незак. 1. Аблеплівацца. Лі гліны канешня будзіш уляпывыцца, як акуратна ня дзелый. 2 перан. Пападаць, улязаць. Хто цябе цягнуў уляпывыцца ў такую кашу, судом ішчэ будуць рызьбірацца. Уляпаць зак. 1. Абляпіць. Тўхількі былі красівінькія, дык уляпыў у грязь большы некуды. 2. Умяшаць, падвесці. Яго сьпіцыяльна уляпылі, каб атамсьціць Аўсяёнку. Уляпацца зак. 1. Абляпіцца. Уляпыўся ты калені і паўзець у хату,— ны дваре ачышчáйся! 2. Папасці, улезці. На што ім былі тэя асінкі, уляпыліся па вушы, а людзям сьмеху надзелылі. Уляпаны дзеепрым. 1. Аблеплены. Ходзіць уляпыный кругом, як яму толька ня стўдна. 2. Умяшаны. Як яму цяперя выбірацца, на ўсю жысьць астанецца уляпыный.

Улятаць незак. перан. Трапляць (у непрыемныя абставіны). Ці раз ты улітáла у ніпріятнысьці іс сваім любаньцтвым. Уляцець зак. Трапіць (у непрыемныя абставіны). Чэпík у іхнюю вултузьню ўляцеў і сам ні рад быў.

Умадзець зак. Перажыць, выжыць, застацца цэлым, Цяперя дайжа ня веріцца, як я тады умадзела, кажный дзень страху было нізьвесна сколька. Умадзелый дзеепрым. Толька што умадзеля, жызьня яе саўсім нівáжняя.

Умазголіванне н. Запэцкванне, вымазванне. Што ўжо ні нырáвіцца мне такая умазголівыньня, цярьпець ні магу!

Умазголіваць незак. Запэцкваць, вымазваць. Ні ўмазголівый лі посыду чыстыя кохты. Умазголівацца незак. Запэцквацца, вымазвацца. Кыла пачы усё умазголівыцца, як ты акуратна ня дзелый. Умазголіць зак. Запэцкаць, вымазаць. А большы ты ні паццэліўся умазголіць новыя штонікі? Умазголіцца зак. Запэцкацца, вымазацца.

Нада ж яму так умазголіца, увесь чыста зымарыный. Умазголений дзеепрым. Умазголіный ходзіць, і яму нісколька ня стыдна.

Умазыванне н. перан. Уладкоўванне шляхам пачастункаў, хабару і інш. Тоя ўрэмя і ўмазывыньня пымыгала.

Умазываць незак. перан. 1. Уладкоўваць шляхам пачастункаў, хабару і інш. Яго туды Міхяёнык умазывыў, сам ба ён ні сыбразіў пралезьць. 2. Даваць у масць пры гульні ў карты. Ці помніш, як сядзім гуляць, а ты ўсігда умазывыў? Умазывацца незак. Уладкоўвацца шляхам пачастункаў, хабару і інш. Некуды умазывыіцца Трыхімёнычык, толька ні гаворюць куды, дзіржаць у сікреці. Умазаць зак. 1. Уладкаваць шляхам пачастункаў, хабару і інш. Яны былі лоўка свайго брата умазылі, а посьлі ў іх усё сырваўся. 2. Даць у масць пры гульні ў карты. Ты мне абізацільна умажыш, сколька ня думый, хадзі скарей. Умазацца зак. Уладкавацца шляхам пачастункаў, хабару і інш. Скажы-ка ты мне, як ён туды умазыўся, відна, крепкая рука была. Умазаны дзеепрым. Уладкаваны. Умазыный трошку пыдзяржыцца, толька ён многа нідыпынімаіць.

Умакыванне н. перан. Абвінавачванне, уцягванне. Мы тожа знаім Высілёва умакывыньня, ён што хочыш можыць нарошня трыпануць.

Умакываннік м. Той, хто абвінавачвае, умешвае. Ого, якей ён быў умакывыньнік, калі патторніць каго, тады даволін. Умакыванніца ж. Я б ету умакывыньніцу ні так аччытаў.

Умакываць незак. перан. Рабіць вінаватым або датычным да ганебнай справы. Што ў яго зы прывычка тыкая: нівінуваўтыга чылавека умакывыць. Умакнуць зак. Зрабіць вінаватым або датычным да ганебнай справы. Нарошня умакнулі: мы атвічаім, ніхай і ён будзіць з намі.

Умалачываць незак. перан. Хутка з'ядаць. Пу пуйбуханкі хлеба умылачывыюць зы раз етыя нібальшэнькія. Умалаціць зак. Хутка з'есці. Пу хунту умылацілі, тады чуць ні пы гырлачу мылыка сь пірагом звелі, чаму ня быць здаровым. Умалочаны дзеепрым. Пакуля мы прішлі, усё было умалочына пычыстую.

Умаленіе, умаленне н. Недахоп. У нас умаленія хлеба, ні хваціць ны заўтрга, нада рышчыняць. Саўсім ума-

леньня сала, худзь ба як-як дыцягнуць ды хыладнейшыга ўрэмья.

Умалёвываць незак. Дамалёўваць, дадаваць да малюнка. Што яны тут умалёвываюць? **Умаляваць зак.** Дамаляваць, дадаць да малюнка. Тут ужо нешта было, а тады малый умулюваў сюды кыня ці сыбаку нейкыга. **Умаляваный дзеепрым.** Там і так ужо многа умулювана.

Умаліванне н. Змяншэнне гадоў, узросту. Зроду я ні любіла умалівывеньня, ну нашто йта мне гады скрываць, колька ёсьць, столька й ладна, ета мае гады.

Умалівацца незак. Лічыць сябе малым. Ён усё умалівыйся, пакуля прішла павестка у армію іціць. **Умаліць зак.** Зменшыць гады. Ета яе матка так умаліла, усё нідаросткым шчытала. **Умаліцца зак.** Палічыць сябе малым. Гады неік паскрўчывылі, умаліліся. **Умалены дзеепрым.** Ці яму праўда ішчэ столька гадоў, ці ён умаліны?

Уманіванне н. Заманьванне ў памяшканне. Ня дужа яны слўхуюць уманівывеньня, ты пыкажы ім тазік ці кыцялок, зразу ныліцяць.

Уманіваць незак. Заманьваць у памяшканне. Як рыскрїчыцца ў пуні, як распірькыцца — ета іна так курей уманівыйць. **Уманівацца незак.** Заманьвацца ў памяшканне. Ня хочуць ціпляты уманівыйца, знаюць, што пыдмынїш, нічога ні дасі. **Уманіць зак.** Заманіць у памяшканне. Каб сюда сыбачку уманіць! **Уманіцца зак.** Заманіцца ў памяшканне. Чуць-чуць куры уманіліся ў пуню. **Умонены дзеепрым.** Умоніных ціплят паловіш, а пы двару як ты за імі будзіш гыняцца.

Умардаваць зак. Затузаць, замучыць. Дарога плыхая, бярьвеньня цяжолыя, дужа коні умурдувалі, ім каб судык двоя аддыхнуць. **Умардаваный дзеепрым.** Чаго ж ня будзіць конь умурдуваный, калі дарогі саўсім німа.

Умарзёкыванне, умарзёпыванне, умарзёпкыванне н. 1. Замазванне, вымазванне. Ну хто ж ба ета зулюбій такая умарзёкывывеньня. Ды чаго ж ныдаела тваё умарзёпывыньня. Глядзець нілізя на ета умарзёпкывывеньня, ты ні днаго разу чыстый ні прїхадзіў. **2.** Замазаныя, вымазаныя рэчы. Тама, тама кідай умарзёкывывеньня, сюда мне нічога ні нясі, тут чыста. Ты мне толька ня сўнься сюда с умарзёпывыньнім сваім. Нысклыдала кучу умарзёпкывывеньня, пірїмуваць прїдзіцца.

Умарзёкываць, умарзёпываць, умарзёпкываць незак. Замазваць, вымазваць, заквэцваць. Айт, табе што ні дай надзець, усё ты умарзёкывыш. Ні ўмарзёпывы пінжа-

чок, пыглядзі, якея стоўбікі грязныя, а ты тресься. Ач-чысьці ўсё т боку, будуць хадзіць і мост умарзёпкывыць. Умарзёкывацца, умарзёпывацца, умарзёпкывацца незак. Замазвацца, вымазвацца, заквэццацца. Табе, знаць, ны-равіцца умарзёкывыцца тута. Чаго ты палезіш умарзё-пывыцца, тама пывярнуцца нейдзі. Ганна таўчэцца, і дзе-ці зь ёю тожа умарзёпкывыюцца. Умарзёкаць, умарзё-паць, умарзёпкаць зак. Замазаць, вымазаць, заквэцаць. Боты умарзёкыў чуць ні ды кален і йдзець у хату. Ня лезь к дзэхцю, рукі умарзёпыш, што ні атмыш. Так умарзёпкыць рубашычку нада ўмець. Умарзёкацца, умарзёпацца, умарзёпкацца зак. Замазацца, вымазацца, заквэцацца. Толька пірядзела ма́лых, а яны ўзноў умар-зёкыліся. Ніряха усігда найдзіць места умарзёпыцца. Умарзёпкылыся на вушы, пакуля пыбяліла. Умарзёка-ный, умарзёпаны, умарзёпканы дзеепрым. Умарзёкы-ныя боты ні нясі сюда, ідзі ў аборык абмый. Усё умар-зёпыныя кідай лі загнету, я буду шчолык дзелыць і ўтап-лю. Зьнімай рубашку, умарзёпкыный перід замыць нада.

Умасоліванне н. Забруджванне, зашмальцоўванне. Ну каму ж умасолівыньня будзіць пріятна, ні пуцступіц-ца, ні ўзяцца за вешч.

Умасоліваць незак. Забруджваць, зашмальцоўваць. Із-зы нікура́ства умасолівыць рукаўкі, прівучаць нада к пырядку. Умасолівацца незак. Забруджвацца, за-шмальцоўвацца. Каб акуратней дзелыў, так ба адзёжы-на ні ўмасолівылыся. Умасоліць зак. Забрудзіць, за-шмальцаваць. Во дыработыўся: дайжа шапку умасоліў, уся у нечым жырным. Умасоліцца зак. Забрудзіцца, зашмальцавацца. Полы умасоліліся, хуць у шчолык етый пінжак кладзі. Умасолены дзеепрым. Ты гатоў і ў ума-соліным пайціць на ксьціны, табе ня стыдна.

Умасцярыць зак. Зрабіць адмыслова, па-майстэрску. Такея тубуретычкі умысьцярыў, што адгледзіцца. Умас-цяроны дзеепрым. Умысьцярэныя ж крываці, дайжа нейкія узоры пывырэзывыны. Умасцяромшы дзеепрысл. Умысьцярёмшы такея харомы, і пугуляць можна.

Умататорыванне н. Вымотванне, давядзенне сябе да крайняй стомленасці, знямогі. Такая умытаторівыньня да́рым ні праходзіць, яно посьлі атрыгаіцца ны чылавеку.

Умататорываць незак. Стамляць да крайнасці, зня-могі, вымотваць. Ты знаіш, пызьба ўмытаторівыць, каж-ный дзень пастой-ка і пастой у любую пагоду. Уматато-рывацца незак. Стамляцца да крайнасці, знямогі. Я ні-

зашто ні пашоў ба так умытаторівыцца, згарі яны і грошы, троху заробіў і ладна. Умататорыць зак. Стаміць да крайнасці, знямогі, выматаць. Пойдзіш зь імі, яны цябе умытаторюць, яны як зьвярі работыюць. Умататорыцца зак. Стаміцца да крайнасці, знямогі, выматацца. Не, яму ня воддых быў, ён умытаторіўся, гываріў, большы, як ны рабоці. Умататораны дзеепрым. Ці ён усігда такей зумухрышка, ці ета сянья такей умытаторіны?

Уматнуць, уматнуцца зак. перан. Знікнуць. Міхяёнык тую ж мінуту уматнуў, як скызалі, што едуць вашы хлопцы. Пыглядзіш, што ён уматнець, ні станіць дыжыдаць нікога. Уматнуліся, што дайжа ніхто ні замеціў.

Уматыванне н. перан. Ублытванне ў непрыемныя справы. Ён і посьлі уматывынья як выранёнык ходзіць.

Уматываць незак. перан. Умешваць, ублытваць у непрыемныя справы. Яны ўматывыюць хлыпца, а ты глядзіш і слова ні скажыш. Уматывацца незак. Умешвацца, ублытвацца ў непрыемныя справы. Як станіць уматывыцца, тады позна будзіць дукуваць, січас дукуй. Уматаць зак. Умяшаць, ублытаць у непрыемныя справы. Найдуцца махырі, каго хочыш умытаюць, самыга строгыга. Уматацца зак. Умяшацца, ублытацца ў непрыемныя справы. Як умытаўся, тады стаў айкыць, а айдзе ж ты да етыга быў, што думыў. Уматаны дзеепрым. Трудна выпутывыцца умытаному, зразу нада глядзець, каб у цянеты ні пупыдацца.

Умахыванне н. Укідванне шляхам шпурляння. Ты на іх пысваріся зы ўмахывынья, поўныю сажылку лумача накідылі.

Умахываннік н. Той, хто кідае, шпурляе, укідвае. Етыя ўмахывыньнікі чаго хочыш сюда ныймахывыюць. Умахыванніца ж. Ай, сь цябе ўжо і ўмахывыньніца, палкі ні піракініш.

Умачываць незак. Намочваць, замочваць. Пыткысый рукаўкі, каб ні ўмачывыць, а тады піляшчыся. Умачывацца незак. Намочвацца, замочвацца. Ні нада умачывыцца, халодна будзіць. Умачыць зак. Намачыць, замачыць. Патрескыныя рукі як умочыш, быляць, быляць. Умачыцца зак. Намачыцца, замачыцца. Пяньку цігалі, умачыліся, пыпрастуджывыліся. Умочаны дзеепрым. Прішоў ужо цямнела, увесь умочыны, штонікі пы калені мокрыя,— рыбу лавілі у сажылкі. Умачомшы дзеепрысл. Учора умачомшы прібеглі і сянья такея самыя.

Умеласць ж. Умельства. Каб табе тыкая умелысьць,

як у Высілёнка! Ні было ў яго ніякія умелысьці, ніхай ні вярзець пустаты.

Умесна прысл. Сумесна. Умесна хызьяйнічыць было трўдна, кажный сабе глядзеў. Думылі умесна строіць хату, а тады пірядумылі.

Умесный прым. Сумесны. Нам прішлося весьць умесныя хызьяйства, усяк было. У іх умесныя хата, відна, прыдадўць.

Умеюшчый прым. Умелы Каб умеюшчый чылавек, дык тут ба ны два часы работы, а такей халодный масьцір будзіць двоя судык кыпацца.

Умітусь прысл. Беспарадкава, у розных напрамках. Разьбегліся умітусь, ні знаіш, каторыга хвытаць. Трошку ныхрыста́ла нітык умітусь,— нызываіцца, зашыла.

Умудранне, умудрыванне н. Мудрагелістае прыста-соўванне. Нешта нічога ні пулучаіцца зь яго умудра́ньня. Ныўряд, ці паможыць тута якая-небудзь умўдрівыньня.

Умудраць, умудрываць незак. Рабіць мудрагеліста. Стыхван узяўся нешта умудра́ць, можа, што-небудзь і палучыцца. Што ён будзіць умўдрівыць, стаўця козлы пысярэд балькі і ўсё. Умудрывацца незак. Прыстасоўвацца. Вот неік жа ён умўдрівыўся і біс тваіх саветыў апхадзіцца. Умудрыць зак. Зрабіць мудрагеліста. Ета Пятрок так умудріў тута лазіць. Як умудріць што-небудзь, задзівісься.

Умуздыванне н. Закілзванне. Возісься ты цэлый час зь естым умўздывыньнім.

Умуздываць незак. Закілзваць. Ні даецца конь, каб яго умўздывылі, гылаву зыдзярець, што аброць ні раш-шпіліш. Умуздаць зак. Закілзаць. Умузда́й крепка, ато етый конь можыць вькінуць грўзьдзіла. Умузданы́ дзеепрым. Умузда́ный конь ні пынясець, а так можыць рыстріпаць.

Умуравец, умуравецца зак. Задзірванець. Як умура-веіць зімля, тады ціжалей пыхаць. У іх кругом умуравелься, кругом зялёна. Умуравельй, умуравеўшый дзеепрым. Дарожкі умуравелья, чуць заметна, што дарожкі. Некому выта́птывыць, дык і двор умуравеўшый.

Умурзапоніванне н. экспр. Замурзванне. Худзь ба раз вы пад'елі біз умурзапонівыньня.

Умурзапоніваць незак. экспр. Замурзваць. Пыглядзі ты, як яны адзін аднаго умурзапонівыюць — кормюць тэй таго, тэй таго. Умурзапонівацца незак. Замурзвацца. Можа табе ўжо дос умурзапонівыцца? Умурзапоніць

зак. Замурзаць. Во ныкарміла, дык ныкарміла, умурзапоніла, што дайжа вачэй ня відна. Умурзапоніца зак. Замурзаца. Ты ўмурзапоніўся як мάλінькій, дайжа й дзеці такея ні буваюць. Умурзапоненый дзеепрым. Пыдажджы, памыйся, куды ты еткій умурзапоніный пыбягіш.

Умурзачыванне н. Замурзванне. Зу ўмурзачывыньня вы ў мяне палучыця, што йта такая, каб я вас кажнюю мінуту абмува́ла.

Умурзачываць незак. Замурзваць. Ня столька корміць, сколька умурзачывыіць ета кармленьніца. Умурзачываца незак. Замурзваца. Што ж ты хочыш ат мальных, ядуць і ўмурзачывыюцца. Умурзаціць зак. Замурзаць. Ці ета ты сам, ці хто цябе умурзачіў, што толька вочы блішчаць. Умурзаціца зак. Замурзаца. Доўга мάλым умурзачіца, што зьядуць, а што пы ліцу рызмажуць. Умурзачаный дзеепрым. Прыбеглі умурзачыньня, усё роўна як яны сьвіньню ссалі.

Умурываць незак. перан. Прымушаць змоўкнуць. Я ўмею іх умурывыць. Умурываца незак. Змаўкаць. Цяперя яны умурывыюцца і сідзяць як мышы пад венікым. Умураваць зак. Прымусіць змоўкнуць. Ніхай толька пікніць, я яго умурўю, што зырякецца гываріць. Пры Ісаіхі ён сядзеў усё дно як яго умурувала, слова ні прыраніў. Умураваца зак. Змоўкнуць. Тама дык вы дужа сьмелыя, а тута умуруваліся, рота ні рашчыніця. Умураваный дзеепрым. Нечыга ім гываріць, пашлі умуруваныя.

Умурыжыванне н. перан. Лаянка, згрызоты. Ганьнін сын знаіць, што такая умурьжывыньня, крепка пыспытай салодкыга да сьлёз.

Умурыжываць незак. перан. Стамляць лаянкай, згрызотамі. Яны умурьжывылі Зьмітрыка, ці раз ён ат іх плакыў. Умурыжываца незак. Стамляца ад лаянкі, згрызот. Нечыга туды йціць умурьжывыцца. Умурыжыць зак. Стаміць лаянкай, згрызотамі. Ліванёнка ні ўмурьжуць, ён умеіць даць здачы. Умурыжыца зак. Стаміца ад лаянкі, згрызот. Ён ужо так умурьжыўся зь імі, што большы ня можыць цярьпець. Умурыжаны дзеепрым. Як наслухыцца іхнія рязьбы, як прідзіць раз-другей умурьжыный, будзіць знаць, што йта зы сямейка.

Умусоліванне н. Моцнае зашмальцоўванне. Каму ж пыныравіца еткыя умусолівыньня, нада акуратнейшым быць.

Умусоліваць незак. Моцна зашмальцоўваць. Ікая ты нікурáтныя, умусолівыйш адзежыну і дайжа ні глядзіш. Умусолівыца незак. Моцна зашмальцоўваца. Ніхырашо так умусолівыца, як нір'яха ікая. Што ж я зьдзелью, калі кохта кыла печы умусолівыца. Умусоліць зак. Моцна зашмальцаваць. Пакуля я хвацілыся, яны ўжо умусолілі пінжачкі. Умусоліца зак. Моцна зашмальцаваца. Ці відзіш, як ты умусоліўся, хто зы табою глядзець должын? Хварті́к етый умусоліўся як тр'япка. Умусолены́ дзеепры́м. Склáдывы́ усё умусоліны́я адзьдзельна, я заўтра пір'ям'ю.

Умушкарджыванне н. Моцнае стамлянне, выбіванне з сіл. Ні знаю, чаго ён цер'піць такая умушка́рджывыньня, ста́рыя зыгыня́ла яго саўсім.

Умушкарджываць незак. Моцна стамляць, выбіваць з сіл. Такей жа быў кыналу́п, так ён коні умушка́рджывыў усякій раз! Умушкарджываца незак. Моцна стамляца, выбіваца з сіл. Ні хачу я зь ім стынавіца, ета толька умушка́рджывыца, ніхай адзін косіць. Умушкардзіць зак. Моцна стаміць, выбіць з сіл. Усё пыдгыняў і пыдгыняў, ні дываў мінуты пір'яды́ху, дужа нас умушка́рдзіў. Умушкардзіца зак. Моцна стаміца, выбіца з сіл. С пастройкыю усігда умушка́рдзісься, строіца дужа цяжола. Умушкарджаны́ дзеепры́м. Коні умушка́рджыны, чуць толька ногі пір'істыўляюць.

Умушкарываць незак. Моцна стамляць. Хваціць табе плотнікыў умушка́ривыць, яны і так стыр'яюца. Умушкарываца незак. Моцна стамляца. Зы вясну коні умушка́ривыюца, яны с хумутоў ні выходзюць. Умушкарыць зак. Моцна стаміць. Умушка́ріла ты свайго Міцю, ён стыр'яіца, што й стыр'яца большы некуды. Умушкарыца зак. Моцна стаміца. Ня столька ты умушка́ріўся, як гаворіш, тама работы ня дужа многа было. Умушкараны́ дзеепры́м. Вазы бальшэя пріпёрлі, коні умушка́ріны, ніхай хуць дзень аддыхну́ць.

Умыкаць незак. Умешваць. Сколька разоў умыка́лі яны Трахіма, а ён усё ім веріць. Умыкнуць зак. Умяшаць, уцягнуць. Я ўжо ні знаю, ці яны думылі, што Шурік ім паможыць, ці на што яны білі, ну толька яны умыкну́лі яго зь нейкыю цэльлю. Умыкнуты́ дзеепры́м. Ён быў да етыга умыкну́ты, разві дырма цэльлю нядзелю бегыла туды Аўдотка.

Умэнчыванне н. Затузванне, стамленне. Як пыспы-

таіш такога умэнчывыньня, тады будзіш знаць, а ні знаўшы гываріць дужа лёгка.

Умэнчываць незак. Затузваць, стамляць. Хваціць табе іх умэнчывыць, ніхай пысідзяць спакойна. Умэнчывацца незак. Затузвацца, стамляцца. Ні хачу я зь імі умэнчывыцца, ну іх. Умэнчыць зак. Затузаць, стаміць. Ты знаіш, як яны Мікіпыра умэнчылі,— кляў іх, гываріў, дайжа ні хачу відзіць. Умэнчыцца зак. Затузацца, стаміцца. Рыскáзывыла, што як умэнчыцца за вечыр, дык рукі ні пыдняць. Умэнчаны́ дзеепрым. Кажный дзень умэнчыный, а ну яго, такая зыняція.

Умягнуць зак. Адчуць слабасць і прагу ад спёкі, смагі. Умя́гли кыла пнёў, іх дужа, дужа цяжола кыпаць, б'есься, б'есься, нівісь сколька сілы пыкладзеш, пакуля вь́кыпыіш яго.

Умяжджуліваць незак. іран. З'ядаць. Як пычануць умяжджу́лівыць, толька хлеб резыць пысьпівáй. Умяжджуліць зак. З'есці. Яму сколька ні пыдай, усё умяжджу́ліць, во ўжо есьць дык есьць. Умяжджуліцца зак. Змясціцца (пры ядзе). У етыга усё умяжджу́ліцца, нічога ні астанецца. Умяжджулены́ дзеепрым. Сколька пыста́вила, пыклала, думыла, пылавіна аста́ніцца, ажно прішла — усё умяжджу́ліна.

Умяканне н. Намаканне. Зурудзя́ніў рубашкі, што і ўміка́ньня ні пымыга́іць, ні цьціра́юцца.

Умякаць, умякацца незак. Мякнуць, намякаць. Мяшкі посьлі бульбы грязныя, я пыклала іх уміка́ць. Заўтра у мяне шчолык, плацьця ўміка́іцца, буду мыць. Умякнуць, умякнуцца зак. Намякнуць. Галю́сінькія паехылі, а такей дождж ліну́ў, умя́кнуць як мокрыя мышы. Трáнты умя́кнуцца, ататру́ трошку ды ны вярёўку на сонца. Умякльы́, умякшы́ дзеепрым. Верна, зь веку такога дыжджа ні було, усё заліў і зытаніў, умя́кльыя сена з вады выця́гывылі. Умякшы́я кучкі раськінь, скарей вь́сыхнуць.

Умякініванне н. Пакрыццё, абсыпанне мякінай. Ты посьлі умякінівыньня вытріса́йся хырашэнька, с сабою у хату нічога ні нясі.

Умякініваць незак. Пакрываць, абсыпаць мякінай. Ты ўжо ні ўмякінівы́ адзежу, я сам ныгрэбу́ карзінкі і ўнясу. Умякінівацца незак. Пакрывацца, абсыпацца мякінай. Што ж ты умякінівы́сься, акуратней нысынай. Як ты акуратна ня дзелый, а ўсё лі мякіны умякінівы́сься. Умякініць зак. Пакрыць, абсыпаць мякінай. Ты ўсе

штаны умякініў ды кален, выйдзі антрысі. Умякініца зак. Пакрыцца, абсыпацца мякінай. Ідзі пымагі, паможч нада, толька глядзі, тама умякінісься. У цябе рукавы дужа умякініліся, мякіна пряма кымкамі вісіць. Умякі-
нений дзеепрым. Чаго ж вы такея умякініныя ідзіце ў хату, антресьць нада і аббіцца.

Умякшыць зак. Утаптаць, умясіць. Ніізьвесна чаго умякшылі у етыя мяхі, што нада, а што й саўсім ні нада. Умякшыцца зак. Утаптацца, умясіцца. Дывай астатнія тряпкі, тута ішчэ умякшыцца. Умякшоны дзеепрым. Ты б пыглядзела, што ў яе ў сундука́х умякшона. Умякшомшы дзеепрысл. Умякшомшы ўсё ета, ты ні падыміш, а калі падыміш, дык ні пынясеш.

Умярковываць незак. Вымяркоўваць. Ты як станіш умярковывыць, дык і сяння у горыд ня вьбірісься. Усё умярковывылі іціць і ні сыбра́ліся. Умярковывацца незак. 1. Вымяркоўваць. Сколька табе нада умярковывыцца, каб пад'ехыць у Мазыльва? Ты ці ні дзугей месіць умярковывысься ехыць у Крічыў. 2. Вымяркоўвацца. Ці умярковывыцца у цябе што-небудзь с куплію ай зь імі ні згываріцца? Умеркаваць зак. 1. Размеркаваць. Летыся нічога дывалі: жыта уміркува́лі пы кілыграму, пышаніцы, бульбы па многа прішлося. 2. Вымеркаваць. Мне каб харошыя ўрэмя уміркуваць ды ацскачыць к Сьціпанёнку. Ніяк я ні ўмяркую к сваім схадзіць, атведыць іх. Умеркавацца зак. 1. Выдзеліцца. Ці многа ж вам уміркува́лыся ну трудзьдзень? 2. Вымеркаваць. Ці ўмяркуюцца, ці не, а ехыць нада ні атклáдывыючы у доўгій яшчык. Я ўжо цьвёрда уміркувалыся у скрысеньня схадзіць у Рудню. 3. Вымеркавацца. Як яно ў цябе уміркува́лыся, можа, пашлеш мальца ны пару дней паможч? Умеркаваны дзеепрым. 1. Размеркаваны. Уміркува́ною пышаніцу нада пуцсушыць, нясі пряма ў хату. 2. Вымеркаваны. Нічога у мяне с уміркува́ным уремім ні пулучы́лыся.

Умярэкаць зак. жарт. Зразумець, уцяміць. Ці ўмяре-
кый ты, што яны гыварілі? Цябе умярекыць дужа трудна,
асобінна калі у сьця пысядзіш.

Умясіць зак. перан. іран. З'есці. Нічога, яны ны живот
ні жалюцца, умесюць, сколька ні дасі. Умясіцца зак.
Змясіцца (пры ядзе). Нічога, ты рысьпіряжы́ся, дык яно
умесіцца.

Умятаць незак. перан. 1. Убіраць усё дачыста. Такіх
даўно нада було умітаць, ніхай іх вочы ня відзюць. 2.

З'ядаць усё дачыста. Посьлі работы як сядуць, усё умі-
таюць. Умятаца незак. Выбіраца. Во так із-зы дзяцей
прішлося аттуля умітаца. Умесць зак. 1. Убраць усё
дачыста. Нашы прішлі і ўсю гадысьць умялі, каб дайжа
пах ні пах. 2. З'есці ўсё дачыста. Як селі часоў у пяць,
усё умялі к вечыру. Умесца зак. Убраца. Паціхіньку
умяліся, як іх тут і ні было. Умецены дзеепрым. З'едзе-
ны. Ты глядзі-ка, усё умеціна, ні крошычкі ні асталься.

Унаджыванне н. Панаджванне. Рызбáлывылыся дужа
карова, яе ат уна́джывыньня трудна атвўчывыць, гылаву
зыдзярець і кытанўла ў клевір.

Унаджываца незак. Панаджваца. • Глядзі, глядзі,
каб пырысяты у бульбу ні ўна́джывыліся, тады ат іх пал-
кью ні атаб'есься.

Унаравіць зак. Упадабаць. Па-мойму, твой сын Лай-
рінчыкыву дачку уныравіў, цэлы вечыр сядзелі ны ла-
вычкі і шыпталіся.

Унараджыванне н. Прыбіранне, адзяванне па-святоч-
наму. Мы знаім, длі каго такая уныр́аджывыньня, толька
ета ныпрасна ўсё, Цітанок ны яе дайжа ні глядзіць.

Унараджываць незак. Прыбіраць, адзяваць па-свя-
точнаму. Сколька ні ўныр́аджывый, а кылі німа толку,
дык німа. Унараджываца незак. Прыбіраца, адзяваца
па-святочнаму. Сяньня ж вічарінка, уныр́аджывыюца
дзеўкі у той хаці. Унарадзіць зак. Прыбраць, адзець па-
святочнаму. Маша унырядзіла свайго мужука і атправі-
ла аднаго ны свадзьбу. Унарадзіца зак. Прыбраца,
адзецца па-святочнаму. Вашы дзеўкі унырядзіліся як
мыладэя, толька жыніхоў ні хвытаіць. Унараджаны
дзеепрым. Кандыбіны госьці пашлі некуды уныр́аджы-
нья.

Унараўліванне н. Уступка. Калі пупадзеца ікая гыр-
гара, дык ніякыя уныраўлівыньня ні паможыць, будзіць
грызць і грызьць.

Унараўліваць; унараўліваца, унараўляць, унараў-
ляца незак. Уступаць, саступаць. Ня дужа твоя Кацька
прывыкла уныраўлівыць каму-небудзь. Дужа доўга уны-
раўлівыліся, ну, гаворюць, усё рыўна толку німа. Калі
будзіш уныраўляць, дык яно і жызьня луччы пойдзіць,
ці грызьнёю што-небудзь луччы зьдзелыш. Трошку уны-
рыўляліся, а тады пычалі дываць здачы, пірісталі цярь-
пець. Унаравіць, унаравіца зак. Уступіць, саступіць.
Айдзе ты уныравіш злы́дўшшу, зь імі ніякій чорт ні

ўжывець. Пры Ганнычку ты так дужа ні гыварі, можа уныравіцца, а можа й не.

Унатруску, унатрусь прысл. Натрускам. Як ныкладзець уна́труску, дык тама здаецца, што й пыр'ядышныя кучка, а яе харошый мушчына у ношкі пынясець. Калі прыдываць, дык усігда уна́трусь кладуць, каб большы глядзелыся. Памянш. унатрусачку. Красіва склаў, ды ўна́трусычку.

Унацкывацца незак. Панаджвацца. Пычай уна́цкывыцца туды бегыць і пычай, нада атвучывыць.

Уначыцца зак. Заначаваць. Дужа дренный пацьцёлк, хочыш — уцякець с пустуха і двору ня прідзіць, уначыцца айдзе-небудзь у кустах.

Уніжыць зак. 1. Панізіць. Не, етый вугыл нада уніжыць, прідзіцца выка́пывыць штындáру. 2 перан. Прынізіць. Ня бойся ты дужа, што нехта уніжыць твайго сына, цэл ён будзіць. Уніжыцца зак. Панізіцца, знізіцца. Сена зьяглося, уніжылыся, дык саўсім нямнога глядзець. Уніжаны дзеепрым. Паніжаны, зніжаны. А во етый штындáрік ціряшчур уніжын.

Унікаць, уныкаць незак. Паступова знікаць, змяншацца (звыч. пра малако). Пыгналі скот ны па́рініну, травы німа і мылако пычало унікаць. Калі мылако уныка́іць, ета-дренна. Унікнуць, уныкнуць зак. Знікнуць, зменшыцца (звыч. пра малако). Калі доўга ня доіш, мылако можыць унікнуць. У Пырхвянёнкый раз унікнула мылако, нугурюва́ліся яны зь дзіцямі. Дзіцёнку месяць два, мылако уны́кнула, трудна зь ім.

Уніманне н. Суніманне, суцішанне. Нічыёго яны уніманьня ня слухыюць, што хочуць, то й твыр'яць, саўсім рызба́лывыліся.

Уніят м. перан. Нягоднік, які дзейнічае скрыта, стоена. Нілізя было нізашто падумыць, што Пітрачонк такей уніят. Памянш. уніяцік. Пыдрыста́іць уніяцік, увесь у бацькыву пароду пашоў. Узмацн. уніяціна. Мала ты знаіш, што йта зу уніяціна, ета ізыком са ўсімі харош, а што творіць! Павеліч. уніяцішча. Каб мы зналі, што ён такей уніяцішча, ці мы ж ба сталі яму што-небудзь гываріць. Уніятка ж. Нада ж такою уніяткыю урадзіцца, штоб сваіх паткусывыць ны кажным шагу.

Унурыста прысл. Панура. Мікіцёнкый маліц стыяў збоку, неік уну́ріста глядзеў на іх.

Унурыстасць ж. Панурасць. Ты ні глядзі ны яго уну́-

рiстысьць, Лёнъка харошый чылавек, нiхто яму загiны нi дасьць.

Унурыйстый прым. Пануры. Не, нiчога i яго нiма, нiякiя бяды, ён усiгда такей унiрiстый.

Унуцкыванне н. Падбухторванне. Не, Анiсёнък на iнiцкывыньня нi пыддасца, ён сымыстыiцiльный чылавек.

Унуцкываць незак. Падбухторваць. Прыкапёнък iх унiцкывыiць, а яны iсё слухыюць, што ён скажыць. Унуцкнуць зак. Падбухторыць. Як жа ты нiчога пыняць ня хочыш, яны цябе нарошня унiцкнулi, а ты i гатоi, сварiцца бягiш. Унуцкнутый дзеепрым. Калi iнiцкнутыя, то яны i будуць пець сваё, што Iльлянок скажыць.

Унюхываць незак. перан. Уведваць, вызнаваць. Нешта яны тама сталi унюхывыць, што пасьцi нi выходзюць з Восьлiнкi. Унюхаць зак. Уведаць, вызнаць. Так Иван ня пойдзiць iм пымыгаць, выгыду нейкыю унюхый.

Уняхывацца незак. Прывыкаць, браць за звычку (пра хаджэнне i пэўнае месца). Нечыга уняхывыцца пы двырах лётыць, дужа цябе тама ждуць. Уняхавца зак. Прывыкнуць, узяць за звычку (пра хаджэнне i пэўнае месца). Уняхылiся бегыць тады удваiх, як субота, так i кытанiлi нi туды, дык туды.

Упавал прысл. Нерухома, упокат. Сонца iжо даiно с абедыi звярнула, а яны лiжаць упывал кулу кустоi, што iм кызьба.

Упаiваць незак. перан. Наносiць балючыя iдары. Любii ба ты ремня упaiвыць, а каб сам пулучый,— ня хочыш? Упаiць зак. Балюча iдарыць. Пovyда. ряменныга як упaiлi, дык тую мiнiуту асеiся. Упоеный дзеепрым. Упоiный ён ня пiкнiць нi пра што.

Упалоцца зак. Моцна стамiцца полючы. Думылi, вот дарьвём, вот даполiм, а тута цямнеiць i цямнеiць, хвытiлiся, хвыталiся, саiсiм упалолiся.

Упанiваць незак. Прывучаць жыць раскошна. Меншы упанiвый, дык яны луччы будуць. Упанiвацца незак. Прывыкаць жыць раскошна. Дужа рана ён пычаi упанiвыцца. Упанiць зак. Прывучыць жыць раскошна. Ты ciряшчур упанiла сваiх мальцыi, маглi б што-небудзь зьдзельць, карона б зь iх нi спiла. Упанiцца, упанець зак. Прывыкнуць жыць па-панску. Упанiлыся наша Сюрдзюкоiна, дайжа вады схадзiць eй мiтырна. Упанелi дзеiкi, нiчога зьдзельць ня хочуць, ждуць, калi iм усё гатовiнькыя пыдасi. Упанелый, упанеушый дзеепрым. Куды ж

такім упанелым зы грабількі браца. Як жа ты упанеў-
шых зь вілкімі пашлеш на гной, ім толька прыхаджы-
выцца у тўхількых.

Упарадчыванне н. Парадкаванне. Посьлі яго упыр'яч-
чывыньня саўсім стала ні прайціць. А ну яго с упыр'яч-
чывыньнім зь естым, найшоў уремя.

Упарадчываннік, упарадчык н. Той, хто наводзіць
парадак. Прітаміліся упыр'яччывыньнікі, аддыхаюць на
хворысьці. Тут каб харошыга упыр'яччыка, п'німаюшчы-
га. Мне упыр'яччыка ні нада, я сам спраўлюся. **Упарад-
чыванніца, упарадчыца ж.** Гудзіць работа у нашых упы-
р'яччывыньніц. Січас прідзіць Ісачонкыва упыр'яччыца,
нывядзець вам тута п'рядкі.

Упарадчывацца незак. Наводзіць парадак. Шурка у
той хаці упыр'яччывыіцца. Дакуль жа ты будзіш упыр'яч-
чывыцца, усе даўно пашлі на луг.

Упаследку прысл. Напаследак. Упасьледку і ён скы-
заў, што Лыўр'інёнык зыбігаў к ім на двор. Яны п'дый-
шлі упасьледку, калі ўжо іх помышчы ні нада було.

Упасцівіць зак. 1. Упасвіць. Аднаму табе ні ўп'асці-
віць тубун'а, нада, каб якей мальчонка памог. 2 перан.
Дасачыць. Сяньня я хачу абізацільна уп'асцівіць Рыма-
нёнка, ён мне грошы должын. **Упасцівіцца зак.** 1. Упас-
віцца. Як жа сяньня Клімчанкова карова уп'асцівілыся,
іна ж усігда уцікаіць! 2. Стаміцца пасучы. Набегыліся
мы сяньня, уп'асцівіліся, чуць жывыя ідзём. **Упасціве-
ный дзеепрым.** Айдзе ж твае уп'асцівіныя ціляты?

Упаўзаць незак. перан. Усяляцца паціху з вялікай
цяжкасцю. Пу чужых вуглах сколька ні жыві, дык нада
думыць як-ніяк уп'аўзаць у сваю хату. **Упоўзець зак.** Уся-
ліцца з вялікай цяжкасцю. Мы ну другой год чуць-чуць
уп'аўзлі ў хату, і то зімува́лі біз мыста.

Упахываць незак. 1. Заворваць. Гной нада хырашо
уп'ахывыць. 2. Добра апрацоўваць пры аранні. Зямлю
нада уп'ахывыць, тады йна родзіць. 3. Спраўляцца ў во-
рыве. Мне з мыладымі ні ўп'ахывыць. **Упахывацца незак.**
1. Заворвацца. Іржышча дужа вісокыя, ні ўп'ахывыіцца.
2. Залазіць пры аранні ў чужое. У чужося ні нада уп'ахы-
выцца. 3. Стамляцца пры ворыве. Што ж, за шэзьдзісят
гадоў, уп'ахывыіцца к вечыру, чуць ногі вылакець. **Упа-
хаць зак.** 1. Заараць. Там ня гной, дробнінькыя салома,
усё ўпых'алі. 2. Добра апрацаваць пры аранні. П'арініну
нада хырашо упых'аць, кареньня п'ывывыр'ачывыць. 3.
Справіцца ў ворыве. Мне с хлопцымі ні ўпых'аць, я адзь-

дзельна стану. Упахацца зак. 1. Заарацца. Атвал харошый, дык усё упыха́лыся, зывярну́лыся зямлёю. Можа, ты айдзе абрані́ў ножычык і ён упыха́ўся. 2. Залезці пры аранні ў чужое. Ты, знаць ці ні ўпыха́ўся ў Пёкліну усядзьбу? 3. Стаміцца пры ворыве. Упахаліся хлопцы, дайжа ны вічарінку ні збіраюцца. Упаханы́ дзеепрым. Заараны. Густа гной пыклалі, а ўвесь упыха́н, нійдзе ні асталыся нывярху́.

Упаце́мку прысл. У цемнаце. Нічога упаце́мку ня ўвідзіш, хуць сьпічкі с сабою вазьмі, узатреш. Пріехылі саўсім упаце́мку, мы іх ужо ні ждалі.

Уперайма прысл. Напярэ́ймы. Каровы пабеглі, дык ён ны кыня ды ўпі́рйма́,— зывярну́ў. Упі́рйма́ за імі ма́лыя бегла.

Упервіну прысл. Упершыню. Ты ўжо маўчы, ён упі́рвіну́ ету дзеўку увідзіў. Ці яму ўпі́рвіну́ у поўныч двору іўля́цца.

Уперцца зак. 1. Уперціся. Нада хырашо уперцца, ато ныга можыць кыўзану́цца. Нісьцярэнку нядоўга уперцца, скажыць, ні пайду і ўсё. 2 перан. груб. Зайсці, увайсці. Упёрліся тубуном у хату, хут ты іх гоным гані. Увапрецца і будзіць сядзець, ёй сьпяшыць некуды.

Упетаць, упетаваць зак. 1. Убіць з цяжкасцю. Я ўжо ні знаю, якая сюда кольля упетыць, якая ні ўваб'ю, сьвіньні падрывуць. Упетывылі крюкі ну пыўаршы́на, іх ніхто ня вырвыць. 2 перан. Моцна адлупцаваць. Крепка яму упетылі, доўга будзіць помніць. Яны ні пыглідзяць, так упетывыюць, што на ўсё забудзіць. Упетацца, упетавацца зак. 1. Убіцца з цяжкасцю. Так ужо крепка крюкі ўпетыліся, будуць сядзець, пакуля ні сыгніець прітылка. Дубовыя кылякі ўпетывыліся дужа глыбока. 2. Стаміцца, выбіцца з сілы. Каб ты так упетыўся, як я, тады б пустаты́ ня вёрз. Пойдзіш, узноў упетывыісься, пысядзі ты луччы ў хаці. Упетаны́, упетаваны́ дзеепрым. 1. Убіты з цяжкасцю. Рогі ат вілык упетыны, што ты зь імі зьдзельіш. С таго боку тойсты́ кол упетывын, аттаго і ні варочы́цца бірнушко. 2. Стомлены, выбіты з сілы. Мае тожа пріехылі упетыныя. Коні настолька упетывыны, ім аддыхну́ць абіза́цільна нада.

Упіліваць незак. Уразаць, уганяць пры рэзанні. Вы ўпілівы́ця пілу, а тады мы вас піраменім. Упілівацца незак. Уразацца. Ні так проста у сухую дубіну упілівы́цца ды яшчэ ну суках. Упіліць зак. 1. Урэзаць, увагнаць пры рэзанні. Каб скарей пілу упіліць, а тады б тапор зы-

гынялі. 2. Узяць пілой. Такей дуб цвёрдый, што ні ўпіліць. Упіліца зак. Урэзаца. Як упіліліся к сірядзіні, тады луччы пашло, а зразу дужа цяжола было резыць. Упілений дзеепрым. Што ты хочыш, такея ілбы, пяць разоў пыцягнуць — і ў іх піла ужо ўпіліна.

Упінанне н. Упартасць. Ні люблю я етыга упінаньня, пызвалі, дык ідзі, а ні прітвырэйся.

Упіранне н. 1. Падпіранне. Ныўряд, каб такая упіраньня доўга дзіржа́лыся, тута дзіржа́ца німа чаму. 2. Упорлівасць. Грышычкіна упіраньня мы знаім, як што уваб'еца у гылаву, нізашто ні піряпреш.

Упіраннік м. Той, хто падпірае. Вароцы пулумалі твае упіраньнікі, цяперя чынюць. Упіранніца ж. Кылячкі пыцстыўляюць упіраньніцы, ці ня Колю у гумне зычынілі.

Упірхыванне н. Запіхванне. Знаіш, што буваіць с такім упірхывывьнім, ды апірацыі дзела дайціць можыць.

Упірхываць незак. Запіхваць. Пробку усярэдк ня ўпірхывый, ета бутылка зныдабіца мылыка ў луг узяць ці яшчэ на што-небудзь. Упірхываца незак. Запіхваца. Нешта зыстряла, ніяк гліна ня ўпірхывыйца, а тама ішчэ пустоя места. Упірхнуць зак. Запіхнуць. Чаго толька балыўнікі ня дзелылі: к Мітрыхвану ны хату узьлезуць, у комін упірхнуць што-нібудзь, а Прося тады бегыць, крчыць, што дыму поўна хата. Упірхнуца зак. Запіхнуца. Чуць-чуць пробка туды упірхну́лыся, а дыстаца ніяк ні дыста́лыся. Упірхнутый дзеепрым. Дыстывай усё, што туды упірхну́та.

Упіханне, упіхыванне н. перан. Усяленне. Якая ж упіханьня, кылі хата ні застоліна. Ныўряд, каб у іх што-небудзь пулучылыся зь естым упіхывывьнім, будуць яны разым зімуваць.

Упіхаць, упіхываць незак. перан. Усяляць. А што было дзелыць, восінь, хылады, дывай мы іх упіхаць хуць у нідадзелыныю хату, крыша ёсьць, печ ёсьць, адно вакно прасечына—пірізімўюць. Хацелі ўпіхывыць як к Полькі на зіму, ды нешта ні пулучылыся. Упіхнуць зак. Усяліць. Як упіхну́ сына ў свае вуглы, тады зь мяне усе клопыты звáлюца. Упіхнутый дзеепрым. У хату ўпіхну́ты, і ніхай сідзяць паціху.

Уплутыванне н. 1. Ублытванне. Піріста́нь с уплутывывьнім, сам січас будзіш расплутывыць. 2 перан. Умешванне. Ты зь іхныга уплутывывьня ня вёрввісься, луччы ня лезь.

Уплутываць незак. 1. Ублытваць. Ні нада нічога у ніткі уплутывыць. 2 перан. Умешваць. Думыш, ні нарошня Антанойну уплутывыюць? — яй-богу, нарошня. Уплутывацца незак. 1. Ублытвацца. Кыцянок зь ніткымі гуляіць і уплутывыцца. 2. Умешвацца. У чужога дзела уплутывыцца хужы німа. Уплутаць, уплутухаць зак. 1. Ублытаць. Сьвярдзёлык уплутыў у пяньку, што ня вьцігніш. Глядзі, ні ўплутай веніка, тады ні русплутухайш. Нейкіх сучкоў уплутухала, паспробый рызьбярыся. 2. Умяшаць. Яны цябе ў што-нібудзь уплутыюць, так ты ня вьвірнісься. Сумусёнка уплутаць ім ні ўдасца, ён пынімаіць, длі чаго ета дзелыцца. Мы помнім, як Ікавёнка уплутухалі сь сеным, хваціла яму тады. Уплутацца, уплутухацца зак. 1. Ублытацца. Жменька лёну ліжала, ціплёнык уплутыўся, ня можыць вырвыцца. Глянё-ка, каб там цялёнык ні ўплутайся ў кустах. У што ты уплутухайся, зыныгамі цягніцца нешта. 2. Умяшацца. Уплутысься ты, што рад ня будзіш. Ты ж знаіш, якея яны людзі, чаго было лезьць, не, палез, уплутайся. Уплутухаліся разым з Різанковым, як ім вьлізьць. Уплутаны, уплутуханы дзеепрым. 1. Ублытаны. Вун твой ножычык уплутын у ніткі. Тута так уплутана, што ні ў чом ні рызьбяресься. Такая уплутуханыя ня дужа рысьцягніш. 2. Умяшаны. Мы пынялі, што ён тожа уплутын у ета дзела. Па-мойму, і Мыкарёнык уплутан, яму неік удалося вьпутьца. Яго ўжо крепка уплутуханыга выцягывылі.

Уплынь прысл. Уплаў. Дадумьца маўльцым: уплынь піріплуваюць ряку і бігаць ны вічарінку.

Упокаць прысл. Упокат. Сяньнік ны палу шурокій-шурокій, упокыць лыжацца і сьпяць. Што ім, упокыць кычаюцца ны саломі.

Упораць прысл. Асобна. Ідзіця вы луччы упорызь, ніхай пры вас нічога ні гаворюць. Я іх упорызь устреціў ны бызарі.

Упорліва, упорыста прысл. Настойліва, заўзята. Упорліва стаіць ны сваём: я дайжа ня быў кылы таго саду. Упорліва атказыюцца іціць у борыны. Яму адно цьвірдыць, а ён сваё ацстаівыць, ды так упоріста, нічога ня могуць дыкызаць.

Упорлівасць, упорыстасць ж., упорнічанне н. Упартасць, настойлівасць. У яго ня меншы упорлівысьці, чым у Цімоха. Аткуля ў Кузьмінка тыкая упорыстысьць? Нам яго упорыстысьць хырашо ізьвесна. Каму ж ба такая упор-

нічынья пыныравілыся? Мне тожа яго упорнічынья спрiклiлыся.

Упорнічаць незак. Праяўляць упартасць. Усе сыгласіліся зразу, а Пісарёнык доўга упорнічыў. Я думаю, што Тыцяна ні стáніць упорнічыць, прiдзіць паможч.

Упорышча м. і ж. перан. Упартая асоба. Мікіпырёнык быў яшчэ большы ўпорішча, а во ж Ганна прыжыла зь ім век. Чаго ты тыкая ўпорішча зьдзелылыся?

Управіцель м. іран. Кіраўнік. Такей ужо управіціль бярэцца Лаўрiн, што куды там каму руўняцца. **Управіцелька**, **управіцельніца** ж. **Управіцількыю** ёй дужа хочыцца стаць, ды ніяк ні пулучаіцца. Сiчас зьявіцца ваша управіцільніца, будзіця піряд ёю ачытывыцца.

Упраўка, **упраўнасць** ж. **Спраўнасць**. У адной брiгадзі харошыя ўпраўка, а ў другой брiгадзiр нiрызваротлiў. У гультуя ўпраўкі ня будзіць. Iкая ж табе ўпраўнысьць, кылі некыму зы пырядкым глядзець. Раз абея нiрыстаропныя, то ня жджы ўпраўнысьці. Памянш. **управачка**. Нада паменшы гываріць, пабольшы дзельць, тады і ўправычка будзіць.

Упраўнік м. Той, хто паспяхова спраўляецца. Иван усiгда быў ўпраўнік, а сь цябе ніякія рўпыты ня відна. Памянш. **упраўнічак**. Ах ты, ўпраўнічык, і сена ужо сагрёб, ні нада було нам сьпяшыць. **Упраўніца** ж. Iкая ні ўпраўніца, дык у яе ўсiгда пырядык, ня тоя, што ў цябе.

Упраць зак. Паперыць. Пысканная пылатно як намочыш, тады яго ні ўпраць, стаіць колым і ўсё, яно няскора пымякчэіць. **Упрацца** зак. Паперыцца. Як упярецца ладна, пылатно тады скарей беліцца.

Упрашыванне н., **упрослівасць** ж. Звяртанне з неаднаразовымі просьбамі. Як увапрецца, то ўжо ніякыя ўпрашывынья ні паможыць. Ніхай ён ня лезіць iс сваім ўпрашывыннім. нікуды я ні пайду. Раз-другей скызаў і ладна, ато як пачынець прiстываць, я дужа етыя ўпросьлівысьці ні люблю.

Упроста прысл. Калоссем уніз (пры крыці крышы саломай). Хату кажный стыраўся пыд грябёнку накріць, а пуню можна крыць і ўпроста. Худзь ба ўпроста сенцы прiкріць.

Упрыкараць прысл. Караткавата. Ета ў іх мода тыкая пышла: усе ўпрыкрыць шыюць. Я б дайжа ні разу ні надзела спадніцу ўпрыкрыць, па-мойму, ета дайжа ні-красіва.

Упу́гаць зак. груб. Шмат з'есці. Поўнінькій цугуночык капусты упу́гыў. Ён і ня столька упу́гыіць, толька пыдываць спруўляйся.

Упу́гаць зак. Моцна спалохаць. Глядзі зы ма́лым, сыбака як кініцца, упуга́іць. Упугаца, упужаца зак. Моцна спалохаца. Я сам упуга́ўся большы некуды: бык ляціць ны мяне, а ў руках німа нічога. Гываріў. настолька упужа́ўся, што ажно січас калені трысціца. Упуганый, упужаный дзеепрым. Ні такей ён упуга́ный, як ты думыіш. Ён ат'етуля упужа́ный в'іскычыў.

Упуздрачыць зак. Ударыць. Як упуздря́чуць, дык ты другей раз зырякесься пыцска́кывыць.

Упучанне, упучыванне н. 1. Навучанне, выхоўванне. Нейкыя зыдыла́ся як ні знаю хто, ніякыя упуча́ньня ёй ні пымыгаіць. Кажыцца, трошку пымыга́іць Мітрыхваніхі—на упуча́ньня. Ці слухыіць жа ён троху дзя́дзькывыга упу́чывыньня? 2. Парадкаванне. Табе упуча́ньня тут на цэлы дзень дзень хваціць. Нада б вам бра́ца зу ўпуча́ньня, нілізя кідаць роілым. Дужа надоўга рысьцягну́лыся у яго упу́чывыньня. А ныдаела упу́чывыньня, гломызду кругом — ні пыварну́цца, і ўсё ня меншыіць.

Упучаннік, упучываннік м. 1. Той, хто вучыць, выхоўвае. Дывядзець твой упуча́ньнік да толку, будзіць даведзіна, піць, кылі хочыш, разым наўчыць. Таго упуча́ньніка сымаго нада ўчыць ды ўчыць. Другей упу́чывыньнік бярэцца дукува́ць ма́льца. 2. Той, хто наводзіць парадак. Апусьціў ваш упучаньнік рукі: работы дужа многа. Відзіш, як ладна упуча́ньнікі зы работу узяліся, к абеду, хочыш, усё прібярэць. Нешта сяньня ня клеіцца нічога у тваіх упу́чывыньнікыў. Упучанніца, упучыванніца ж. 1. Тая, што навучае, выхоўвае. Яшчэ адна упуча́ньніца узілася васьпітывыць Шуріка. Зь яе тыкая са́мыя упуча́ньніца, як етыя дзяўчонкі. Ні пулучаіцца сь цябе упу́чывыньніца, ня слухыюць пляменьнікі. Кіреіва упу́чывыньніца узілася іх дукува́ць. 2. Тая, што наводзіць парадак. Вашым упуча́ньніцым ішчэ дні два нада усё тута упыр'яччыць. Сянішнія наша упуча́ньніца многа зьдзелыла. Дужа сла́ба твае упу́чывыньніцы шавелюцца. Чаго ты бяду́іш, у цябе упу́чывыньніца асталыся ў дваре, усё прыр'яччыць.

Упучаць, упучываць незак. 1. Вучыць, выхоўваць. Упуча́іш, упуча́іш, а ім усё як гарохым у сыценку. Каго ты зьбіра́ісься упуча́ць, галовухна твоя бедныя, яму што ні гыварі — як з гуся выда. Сколька ня ўпу́чывыый, а кылі

сам думыць ня хочыць, нічога ні ўталку́іш. Такого сколь-
ка ня ўпучывый, толку ні дажджэсься. 2. Наводзіць па-
радак. Нада браца сена упуча́ць, ато каб дождж ні
пашоў. Двор нада ўпуча́ць, столька рыгызьзя ўсякыга,
што ні пыкызаца туды. Мушчыны пашлі канюшню упу-
чывыць, зіма ж ны насу. Цяперя я дровы патроху упу-
чывыю, некылі мне пыдыйціць. Упучаца, упучываца
незак. 1. Вучыца, выхоўваца. Ці ўпуча́іцца яе сын хут
троху ай і цяперя вецір у полі гыня́іць? У харошых руках
будзіць упучывыца. Ня дужа яны упучывыюца, такея
бісталковыя. 2. Прыводзіца да ладу, парадкаваца.
Нада ж упуча́ца сь сеным, ато кінута як зря, што, як
дождж хля́ніць. Ці ў цябе тут патроху упуча́іцца? Калі
ж ты думы́іш упучывыца, табе столька ішчэ прібіраць
нада. Яму хваціць нядзелі на дзьве упучывыца, асобін-
на зь яго здароўім. Упуціць зак. 1. Навучыць, выхаваць.
Некыму было ўпуціць, дык ён і вырыс ні к сялу ні т го-
рыду. Ці ўпуці́ла, ці ні ўпуці́ла, ну худзь жа ныта́цыю
дыла. 2. Навесці парадак. Ён сваю усядзьбу хырашо упу-
ціў, усё прібраў, піріныхаў, дайжа гной вывіз. Ты хуць
двор упуці́ троху, тама с канём ні разьвернісься. Упуці́-
ца зак. 1. Навучыца, выхаваца. Як падрос, троху ўпу-
ціўся, пынімаць стаў. Па-мойму, ня ўпуці́цца, ён і кылі
жэніца, ня будзіць зь яго толку ні разу. 2. Упарадкаваца.
Як с хворысьцім упучу́ся, тады я троху вам пымагў.
Ты, верна, ды кыляд ня ўпуці́сься сы сваім бырахлом.
Упучаны́, упучоны́ дзеепрым. 1. Навучаны, выхаваны
Мыхла́ упучыныю ні разу ня будзіць. Пыглядзелі суседзі,
што тваріў твой упучыны́. Упучоныя, дык яны і жыць
ладна зразу пычалі. 2. Упарадкаваны. Разьві ў цябе етык
двор упучын? Бульба мыя упучына, цяперя я ні гарюю.
Упучоныя і саломінка ні звыля́іцца, у дзела пойдзіць.
Пунькі твае упучоныя, дагледжыныя, сьнегу ні напрець,
чаго табе гурюваць. Упуцёмшы дзеепрысл. 1. Навучыў-
шы, выхаваўшы. Ны яго і ўпуцёмшы ня дужа надзейся.
2. Упарадкаваўшы. Ліванёнык ні ўпуцёмшы нічога ня
кініць, усё ўпыр́яччыць. Прібраўшы ды ўпуцёмшы, нічо-
га ні прыпадзець.

Упырыванне н. Падколванне. Яму ныдаела Ныталкі-
на ўпыр́івыньня, як ён толька церьпіць кажный раз.

Упырываць незак. Падколваць. Як пупыда́іць к Цімо-
хывым, яны кажный раз яго ўпыр́івыюць, ня тым, дык
другім путкулупнўць. Упырыць зак. Падкалоць. Зыха-
рёнка узной крепка ўпыр́ілі, пыкрасьнеў як рак. Упыра-

ный дзеепрым. Упы́рыны́ змоўк, слова ні прыраніў увесь вечыр.

Упяканне н. Раздражненне, дакучанне, назалянне. Ёй ладна даецца сьвякровіна упі́кання, тая ні прапу́сьціць, каб чым-чым ды ні путкулупну́ць.

Упяканнік м. Той, хто раздражняе, дакучае, назалае. Яны ж былі такея упі́каньнікі, што ат іх Рі́піна пла́кым плакыла. **Упяканніца ж.** Я ж ба нізашто ні падумыла, што йна тыкая упі́каньніца.

Упялёхыванне, упялёхкыванне н. Моцнае намочванне, забруджванне. Не, мне такая ўпялёхывыньня дужа ні ныравіцца, я іх січас прў́тым пыганю́ у хату. Што б ету мінуту уня́ліся с упялёхкывыньнім!

Упяліванне н. неадабр. Надзвычай уважлівае прыгляданне. Ныстрамі́ць нада зы такая уня́лівыньня,— стаў, лі́піць вочы як глумя́к нейкі́й.

Упялівацца незак. неадабр. Углядацца надзвычай уважліва. Так дужа нікрасі́ва уня́лівыцца, яны сваё дзела дзельююць і ніхай дзельююць.

Упяразка ж. Падпяразка. Найдзі якую-небудзь упі́рязку ды пы́двяжы́ полы, каб ні буўталіся. Памяни. **упяразачка.** Табе і с сувыйка́ ладна будзіць упі́рязычка, пы́двяжысься і ўсе́.

Упяразыванне н. Падпяразванне. Якая вярёвычкыю упі́рязывыньня, ты ремні́м пы́тпі́рязы́ся з бліскучыю бря́жкыю, во ета, скажуць, ідзець хлопі́ц!

Упяразываць незак. 1. Уцягваць падпяразку. А што, Грі́ша крысі́вейшы́ рі́мушок упі́рязывы́ць. У цябе рі́мушок ёсьць, а ты вярёвычку упі́рязывы́ш. 2 перан. Моцна сцябаць. Цябе Мацьвей ні раз ладна упі́рязывы́ў. Не, майго мальца ты упі́рязывы́ць ня будзіш, забудзь ета. **Упяразывацца незак.** Падпяразвацца. Куды йта яны етык упі́рязывыю́цца? Ён крепка упі́рязывы́цца, усё дно як у большэй мароз. **Уперазаць зак.** 1. Уцягнуць падпяразку. Упі́рязы́ ремі́нь, тама пяцелькі ёсьць, а так будзіць зы́жджя́ць. Што ні ўпі́ряза́ў, каб толька дзі́ржа́лыся і ладна. 2. Моцна сцебануць. Ён табе як упі́рязы́ць, ты толька пацскочыш. Як упі́ряза́ў яму павыда, тэй ажно патпры́гнуў і сеў на месці. **Уперазацца зак.** Падперазацца. Гла́дзінькі́ рі́мушок, хырашо упі́рязысься. Хырашэ́нька упі́рязы́ся, каб мароз ні пы́длазі́ў нікуды. **Упяразаны́, уперазаны́ дзеепрым.** Красівымі кра́йкымі упі́рязыны́ мальцы. Ходзіць упі́рязыны́ як куль, толька пы́хціць. Ці хырашо ж ён упі́ряза́н?

Упяродашний, упяродашний прым. Ранейшы, мінулы. Упярэдышныя ўрэмя мы часта з Ныталкью устрічаліся, а во гады трі я яе ня відзіла. Упярэдышнія гады, кажыцца, былі цяплейшыя, ці ета мне так здаецца.

Упярочка ж. Папярочка. Атреж нібальшэя упярэчкі ў калёсы. Во ета упярэчка нінадзёжныя, яе б нада зымяніць. Памяни. упярочачка. Шукаю, ш чаго б атрэзыць упярэчычку, ды нічога ні пупыдаіцца пад рукі.

Упярошний прым. Папярочны. Ты мне атреж трі упярэшныя пірклэдзінкі, а тады ідзі сабе ў лес. Памяни. упярошненькій. Біз упярэшнінькіх планычык тута німа на чым дзіржацца.

Упяўняць, упеўніваць незак. Упэўніваць, пераконваць. Што ж ты упіўняіш чылавека, кылі ішчэ сам ні знаіш, што ў цябе будзіць заўтра. Ныпрасна ты яго ўпеўнівыіш. **Упяўняцца, упеўнівацца незак.** Упэўнівацца, пераконвацца. Посьлі будзіш упіўняцца, січас ідзі, есьлі гаворюць. Я ўжо ні стала упеўнівыцца, што яны там піркізвывылі. **Упеўніць, упяўніць зак.** Упэўніць, пераканаць. Трудна яе упеўніць, іна нікому ня веріць. Пыдажджы, можа яго Ныталка упяўніць. **Упеўніцца, упяўніцца зак.** Упэўніцца, пераканацца. Яны хочуць упеўніцца, каб посьлі ні кусаць саміх сябе за локці. Як упяўніцца, што вы праўду гаворіця, тады ён сам дасць вам знаць.

Упячкурыцца зак. жарт. Стаміцца, кладучы або рамантуючы печ. Ты сяньня, відна, здорыва упячкуріўся. Ну нягож ні ўпячкуріліся, кірпічын дваццыць умазылі, калі ня большы.

Урабатыванне н. Апрацоўванне (зямлі). Урыбáтывыньня усякыя буваіць, хто вьідзілыіць зямлю як пух, а ў каго адно камльіжжа.

Урабатываць незак. Апрацоўваць (зямлю). Мае мушчыны хырашо зямлю урыбáтывылі, пыттрыяць, вьіскырыдзюць, дык іна як пух. **Урабатывацца незак.** 1. Апрацоўвацца (пра зямлю). Тута кажный год хырашо урыбáтывыіцца. 2 перан. Стамляцца ад празмернай работы. Ні нада так урыбатывыцца, пыкасі, а тады сядзь аддыхні. **Уработаць зак.** Апрацаваць (зямлю). Ладный кусок рысьцірябілі, уработылі хырашо, дык лён вырыс — мы такога і ня відзілі. **Уработацца зак.** 1. Апрацавацца (пра зямлю). Зімля уработылыся, будзіць радзіць. 2. Стаміцца ад празмернай работы. Ён дужа уработыўся за восінь, ніхай аддыхнець хуць сяньня. **Уработаны дзеепрым.**

Ны ўработныый зямле усё вьрысьціць, а як запусьціш, дык пасейныга ні сыбяреш.

Урадзіцельна прысл. Са шкодай, назло. Вот нашто ж ба табе дзельць етык урадзіцільна?

Урадзіцельнасць ж. Шкадлівасць, шкоднасць. Развіяны мала урадзіцільнысьці дзельлі! Адну урадзіцільнысьць ат яго відзіш, большы нічога.

Урадзіцельнік м. Той, хто робіць шкоду, шкодзіць. Ты ўсігда і ўва ўсём быў урадзіцільнік, і нечыга апрэйдывыцца. **Урадзіцельніца ж.** Ніхай яе зімля ня носіць, еткью урадзіцільніцу, усігда усё назло творіць.

Урадзіцельный прым. Шкадлівы, нягодны. І сын зыдаўся пы бацьку, такей самы урадзіцільный. Дужа урадзіцільныя былі абоя, мне і ўспымінаць іх ня хочыцца.

Ураіванне н. Парада, пераконванне. Ні паслухыіць ён нічыого ураівыньня, як надумыўся, так і зьдзельіць.

Ураіваць незак. Раіць, пераконваць. Цёткі усё ураівыюць яму браць Пёкліну дачку, дужа рысхвалівыюць. **Ураіць зак.** Параіць, пераканаць. Ураі ты яму ні пірііжджаць ат'етуль, што ён тамыцька будзіць сядзець адзін між чужых. **Ураіный дзеепрым.** Я знаіш па чом пызнаў, што яму ураіна? — учора тута была залоўка Ганьніна і яму напела хырашо.

Ураніваць незак. Выпускаць з рук. Я ўжо два разы ураіныў етый кўхлічык — і ні разьбіўся. Глядзі, каб ён ні ураіныў сала, ніхай есьць.

Уранкі прысл. Наранку, уранку. Ім расьседжывыцца некылі було, ураіні паехылі. Ураіні табе ўремя ня будзіць, дыплітай карзінку січас.

Урасяніваць незак. Намочваць у расе. Кылашыны пыткысай вісока, каб ні ўрасянівыць, ато нымякнучь, нікчомныя будуць. **Урасянівацца незак.** Намочвацца ў расе. Ня йдзі ты урасянівыцца, ніхай старэй у різінывых ботых ідзець, а ты сходзіш, як пацсохніць. **Урасяніць, урасіць зак.** Намачыць у расе. І штаны, і рукавы, і полы — усё урасяніў, ідзі цяпер сушыцца. **Урасіў штаны, пірідзіваць нада.** **Урасяніцца, урасіцца зак.** Намачыцца ў расе. Урасянісься і будзіш мокрый хадзіць. Мы, бувала, урасянімся па поіс, зато ныбярём харошых бырывічкоў. А дужа ўрасіліся, ня ходзіш, а пряма плавыіш паміж кустамі. **Урасянены дзеепрым.** Ета ж зь вічарінкі прішлі такея урасяніныя, відна, ныпрямкі йшлі.

Ураўне прысл. 1. Пароўну, роўна. Гываріў, што ён

урайне з брігадзірым пулучаіць. Во вады сёліта, урайне зь бірігамі, такея вады дайжа стырікі ня помнюць. 2. Роўны. Урайне з бацькым вѣмыхыў зы два гады, кылі хочыш, трошку вышы, во якей ён стаў.

Уродавацца, уроднічацца незак. Вычвараць, самаўпраўнічаць, самаўладнічаць. Ён думыў, што век тут уродывыцца будзіць, а тута подрезылі зўбкі. Большы года уроднічыўся, а пырцізаны схвацілі, пывялі, і сяння ніхто ні знаіць, айдзе ён, можа, ў якая балота ўпыхнулі.

Уроддзе м. і ж. асудж. Вылюдак. Во ўдалося уродзьдзя, зь ім жа як с палкыю дроў, ня выйціць у людзі, ні зыставіць што зьдзельць. Ні прідумыш, хто зь іх большыя уродзьдзя — ці матка, ці дачка. Павеліч. уродзішча. Ніхай іна зы сваім уродзішчым глядзіць, а сваіх дзяцей я сыма дагледжу як-небудзь.

Уроівацца незак. Здавацца, прыходзіць у галаву. Ёй усё ўсякыя уроівыцца. Каб табе меншы уроівылыся, тады б ніхто ні хадзіў і ня грюкыў.

Уросткі прысл. Роўны па росту. У яе ўжо дзяўчонка уросткі з бацькыю, а ты гаворыш, нідаўна свадзьба была. Ты ўросткі зь дзедым, а ня хочыш паможч кароў пыпасьвіць.

Урошлівы прым. 1. Такі, які можа сурочыць. Ні пымінай ты мне іх, яны ўсе урошлівыя. 2. Успрымальны да сурокаў. Калі дзіцёнык урошлівы, тады зь ім намучыісься.

Урудзяніванне н. Забруджванне да пацямнення (прачыстае адзенне). Лісавета дужа ні любіла урудзянівыння, іна была усігда большая акурацістка.

Урудзяніваць незак. 1. Забруджваць, рабіць рудым. Адзёжу нілізя урудзянівыць, нада часьцінька шчолык прупускаць. 2. Забруджвацца, рабіцца рудым. Ны сқырадзьбе пыльна, усякыя адзёжа дужа скоро урудзянівыць. Урудзянівацца незак. Забруджвацца, рабіцца рудым. Хто ня хочыць работыць, у таго рубашкі ні ўрудзянівыюцца. Урудзяніць зак. 1. Забрудзіць, зрабіць рудым. Ты яму хуць рубашку ататрі, ён усе урудзяніў, нечыга ны свадзьбу надзець. 2. Забрудзіцца, зрабіцца рудым. Пінжакі урудзянілі, іх ба толька у атмочку пылажыць. Урудзянець, урудзець, урудзяніцца, урудзянецца, урудзецца зак. Забрудзіцца, зрабіцца рудым. Урудзянела верхніца, што ні дамыцца, ты ж ба яе раншы зьдзеў. Урудзела твья бізрукавычка, яе б стоіла памыць. У пыльнай рабоці зразу рубашка урудзяніцца. Пінжа-

чанка урудзянеўся, дык ні пызнаіш, якога ён цьвету. У маіх вічарінышнікыў кыўнярі як урудзеюцца, дык іх ні атмыць. Урудзяненый, урудзяніўшый, урудзянелый, урудзянеўшый, урудзелый, урудзеўшый дзеепрым. Урудзяніныя шмоцьця склэдывый кылы дзіванчыка, заўтря я буду шчолык дзелыць. А многа сыбралыся урудзяніўшыга трып'я, мыць нада. Мы ўжо самі урудзянелыя, горька нада баню тапіць ды мыцца. Усё урудзянеўшыя кідай пряма ў шчолык. Ну ці ты ж памыць ня можыш, каб у хлыпца такея урудзелыя рубашкі былі! Дужа ўрудзянеўшыя так ужо ні атмыіцца чыста, як было.

Уруплівацца незак. Праяўляць стараннасць. Ня дужа яны уруплівыюцца што-небудзь зьдзелыць у дваре, адзін ну другога надзеюцца. **Урупіцца** зак. Праявіць стараннасць. Ці я ні знаю, як твой Піліп урупіцца: возьміцца, кажыцца, горы пірверніць, а тады пакўріць, пурузмундыкыіць сь кім і спаць зываліцца.

Урэднік м., урэдзіна м. і ж. Шкоднік. Каб жа ён ня быў такім уреднікым, і к яму б саўсім іначы атнасіліся. Такей уредзіна, што большыга ні прідумыіш, як ён. Во яшчэ была ўредзіна баба, ёй усё на сьвеці мішала. Павеліч. уредзішча. Думыйш, Кургузёнык меншый уредзішча, так і глядзіць, каб толька зло ўтваріць каму-небудзь. **Урэдніца ж.** Ніхай ёй скрозь зямлю прываліцца, такой уредніцы.

Урэзаць зак. Здолець зрэзаць, парэзаць, адрэзаць. Дубіна засохла, дык паспробый яе урэзыць, піла ні бярець. Ну лугах трыва — касою ня ўрэзыць, во ныкладуць сена. Жыта як трысьнік, сярпом ня ўрэзыць.

Урэмам, урэмеі, урэменем прысл. Часам. Урэмі яму дзелыіцца трошку луччы, толька редка, дужа ён увесь больный. Урэмімі дмецца, бурчыць, ну я асобінна ўніманія ні брышчяю. Буваіць, што ўрэмінім расьсердзіцца, успыхніць, а я прымаўчу і ён астыніць.

Урэч зак. Сурочыць. А можа ты гываріла, каб уреч Сямёна, хто цябе знаіць. Уріклá цябе Танічка, і нікуды ты цяперя ня дзенісься.

Усаветываць зак. Нараіць, параіць. Ён пріка́зывыў: ты глядзі, каб плахія мне ні ўсаветывыць дзейкі. Вот нехта ж усаветывыў ехыць яму за Сож сватыцца. Усаветываный дзеепрым. Буваіць, другей раз усаветывыныя купіш і глядзець ненышта.

Усаджыванне н. перан. неадабр. Плата большая, чым вартасць. Нашто табе было браць зношыный пулушў-

бык, глядзі, чылавек, с такім уса́джывыньнім доўга ні пырыспы́ріджа́ісься, аста́нісься гол як сакол.

Усадзьба, усядзьба ж. Прысядзібны участак. Цяперя многія ны ўся́дзьбі сеюць цімахвейку ці клевір. У наша ўрэмя зырыба́тыюць ладна, а посьлі вайны усе жылі с уся́дзьбы. Памянш. **усядзетка.** Стырікам дайжа уся́дзіб-ку абрыба́тывыць трудна. **Зніж. усадзьбіна, усядзьбіна.** Я ўсё думала, каб як-ніяк уса́дзьбіну пасеіць, ніхай ні пусту́іць. Што ны ўся́дзьбіні у зямлю ўкініць, дык і тоя ні дагледзіць як людзі, усё ў яе травой зырасьцець, зу-плувець. Памянш.-**зніж. усадзьбінка, усядзьбінка.** Так, трошку мадзеіць, уса́дзьбінку апсімяніла, гряды зьдзе-лыла, поліць цяперя. Ікая ў іх сіла, уся́дзьбінку чуць-чуць прібярúць. **Павеліч. усадзьбішча, усядзьбішча.** Уса́дзьбішча ў іх быгатыя, нечыга богу гряшыць. Уся́дзьбі-шча большая, бульбы насеюць і кыбаноў кормюць, а тады б'юць сабе, ны мяса здаюць.

Усвятрлянне, усвятрляванне н. Прасвідроўванне. Ці я ні знаю, якая ў яго будзіць усвятрля́ннѣ, сьвятрділ угоніць, кініць і пыбягіць. Пусьці-ка ты іс такім усвятр-дівыньнім, я сам луччы зьдзелью.

Усвятрляць, усвятрліваць незак. Прасвідроўваць. У цябе тонкі брусок і то ня крúціца, а як падушку у калёсах усвятрля́ць. У сасну сьвятрді́лык лёгка ідзець, а дуб усігда дужа цяжола усвятрді́выць. **Усвятрляца, усвятрліваца незак.** Прасвідроўваца. У цябе ці ня ўбок усвятрля́іца, прідзіца на́ныва, піракрúчывыць дзірку. Нямножка усвятрді́выіца, ды я баюся, каб сьвятрді́лык ні злумаць. **Усвятрліць зак.** Прасвідраваць. Брускі цьвёрды, як жалезныя, ні ўсвятрді́ць. **Усвятрліц-ца зак.** Прасвідраваца. Ні знаю, ці ўсвятрді́ца ў цябе етым сьвятрді́лым. **Усвятрлены дзеепрым.** Троху ус-вятрлі́на, далжно і дальшы пайціць, круці яшчэ. **Усвятр-лёмшы дзеепрысл.** Усвятрді́мшы падушку, можна ад-дыхнуць.

Усерджываць незак. Даводзіць да злосці. Нашто ж ты усерджывы́ш бабу, іна табе яблык большы ні дасць. Эта ж так пры хлыпца́ рыска́зывылі: усяк усерджывы́ў дзейку, пытпаліў ёй мычку на гребні, а йна ні словічка, усё цярьпела, а як жаніўся — і ня мог жыць, загрызла, кінуў і пашоў. **Усерджываца незак.** Рабіца злосным. Ён хуць і ўсерджывы́іца, ну віду ні пыка́зывыць. Дзед усерджывы́іца, што ты ні даеш яму аддыхну́ць нісколь-ка. **Усердзіца зак.** Зрабіца злосным. Я й сам ні знаю,

чаго ён усердзіўся ны нас, мы яму нічога дренныга ня здзелылі. Усерджаны дзеерым. Цэлы дзень усерджыны хадзіў. А якая мне дзела, калі яны ды ўсерджыныя, ці я іх буду улашчывыць, ці што.

Усідліва, усідчыва, усідчывата прысл. Уседліва. Калі ж мне усідліва зы крыснамі сядзець, у мяне сьвякровы німа, каб усё дагледзіць. Кылі пысядзіш усіччыва, дык здзелыш. Тут нада усіччывыта сядзець, ні ўстуючы.

Усідлівасць, усідчыватасць ж. Уседлівасць. Ат малыга ты хочыш усідлівысьці, ён як вяртушка цэлы дзень круціцца. Січас я ім дам усіччывытысьць, яны мігым пыспыкайнеюць.

Усідчываты прым. Уседлівы. Дужа усіччывытыя дзяўчонкі, прыбігаць іш школы і сьдзяцца за ўрокі. Нада ж быць такому усіччывытыму!

Усінашная ж. Усяночная. Дзеўкымі мы хадзілі на ўсінышыню. А ну яе, цяжола на ўсінышыны, цэлыю ноч ны ныгах.

Усіхны, усіхній займ. Такі, які належыць усім. Арехі — ета усіхныя, іх ніхто ня сеіў, ні садзіў, ні дыглідаў. Не, пакуля ета сад ня ўсіхній, у яго ёсьць хызяін. Памяни. усіхненькій. Хацеў ба ты, каб табе усіхнінькія канхветкі астáліся.

Ускабіць зак. Застрэміць. Ня бегый па шчэпках, ускабіш ногі, тады будзіш плакыць. Ускабіцца зак. Застрэміцца. Ай-я-яй, як глубока паліць ускабіўся, будзіць нырываць. Ускаблений дзеерым. Зывярці ускабліны паліць, каб грязь туды ні пупала.

Ускабліваць незак. Абіраць, знімаць лушпінне. Ты глядзі ня бўльбіну ўскаблівыць, а зы бырыкамі у'погріб злазь. Ускаблівацца незак. 1. Абірацца, знімацца (пра лушпінне). Як тама ў цябе ўскаблівыцца, ці чыста? 2 перан. жарт. Улазіць, праціскацца. І етый сюда ускаблівыцца, дужа ён горька нада тут. Ускабліць зак. Абіраць, зняць лушпінне. Як жа ты вайстріў, што етым нажом бўльбіны нілізя ускабліць. Ускабліцца зак. 1. Абірацца, зняцца (пра лушпінне). Сколька ня ўскобліцца, хваціць, я можа адну бўльбінку зьем. 2. Улезці, праціскацца. Ты іх ні пускай, а яны усё роўна ўскоблюцца, дужа прыспалітыя. Ускоблений дзеерым. Ускобліныя бульба у латычкі. Ускаблёмшы дзеерысл. Ускаблёмшы, атв́аріш, а ня хочыш — як хочыш.

Ускавырванне н. Ускалупванне. Разьві ета кыпань-

ня? — так, ускарвірыньня, усё дно як свіньня лычым троху пыпарола.

Ускавырваннік м. Той, хто ўскалупвае. Нешта ня дужа прітна бяруцца твае ускарвірыньнікі, падленівыюцца. **Ускавырванніца ж.** Зымаріліся ускарвірыньніцы, сідзяць, аддыхаюць посьлі работы.

Ускавырваць незак. Ускалупваць. Ня стоіць тут нічога ускарвірыць, зліжалья, дык ніхай ляжыць. Ні нада больку ускарвірыць, можыць хужы рызбалецца. **Ускавырвацца незак.** Ускалупвацца. Дужа ўбіта, дык ня хочыць ускарвірыцца. **Ускавыраць, ускавяраць, ускавырнуць, ускавярнуць зак.** Ускалупнуць. Каб ускывыраў лёд, ён ба скарей рыстаў, сушэй ба прайціць было. Во дзелыць каму-то было нечыга: усю сьцёжычку ускывіраў. Каб ускывырнуў троху етый сьнег, ён зразу б рыстаў, грязі меншы было б. Бярі-ка ты вілкімі з другога боку, можа аттуля луччы ускывірнеш. **Ускавырацца, ускавярацца, ускавырнуцца, ускавярнуцца зак.** Ускалупнуцца. Як ускывыраіцца, так і ладна будзіць, едзь, пашы. Ніхай ба ускывіраўся, трошку луччы было б. Тута кылі і пазьней ускывірнецца, ніважна. Зьверху як ускывірнецца, тады пойдзіць ляхчэй. Думылі, нічога ня здзелым, а тут лёгка ускывірнуўся. **Ускавыраный, ускавяраный, ускавырнутый, ускавярнутый дзеепрым.** Ускывыраўныя камлыжжа пабіць нада палкыю. Ускывіраўныя засып трошку ды прітапчы. Ускывырнутыя палычкі дыстань ды пыстаў паць сьценку, ніхай сохнуць. Пыд ускывірнутымі кірпічынымі во што мы найшлі.

Ускакыванне н. перан. неадабр. Падхопліванне (з выражэннем нязгоды, пратэсту). Ня пёрхый дужа, ніхто твайго ускакывыньня ні прызнаець, як усе скажуць, так і будзіць.

Ускакываць незак. перан. неадабр. Падхоплівацца (выражаючы нязгоду, пратэст). Ён разы чатыры ускакывыў, усё ні пы яго гыварілі. **Ускачыць зак.** Падхапіцца (выражаючы нязгоду, пратэст). Як пымянулі Хадосычкіну дачку, ох, ускачыў Нісьцярэнык у яе зашчыту!

Ускаласіцца зак. Пачаць добра каласаваць. Аблогу узыдралі, вьідзілылі, якая жыта ускыласілыся, кыпа ны капе ныставілі!

Ускалачыванне н. Разбоўтванне, ускаламучванне. Гляджу я ны тваё ускылачывыньня: нешта ты дзелыш як ні сваімі рукамі.

Ускалачываць незак. Разбоўтваць, ускаламучваць.

Ці ні збїраісься ты сяньня бліны ускылачывыць, я зьей ба ісь сьмітанью. Ваду у сажылкі ускылачываюць, нілізя чарепыць. Ускалачываца незак. Разбоўтваца, ускаламучваца. Што тама у вас ускылачывыіца, бліны ці прїснакі? Ускалаціць зак. Разбоўтаць, ускаламуціць. Пакуля я ладык ускылаціла, тады пакуля ныпїклá, дык сонца ужо нівісь айдзе. Грязь ускылацілі, якоя тутá купáньня. Ускалаціца зак. Разбоўтаца, ускаламуціца. Калі ж там твае бліны ускалоцюца? Ускалочаный дзеепрым. Ускалочыныя цеста пыстаў ну тубурецік кыла печы, луччы будзіць нылїваць. Ускалацёмшы дзеепрысл. Ускылацёмшы сьпякеш што-небудзь, а само нічога ня зьдзельїца.

Ускалашмачываць незак. 1. Растрасаць, блытаць, прыводзіць у беспарадак. На што вам ета шырабўрья ускыльшмáчывыць, ніхай яно ляжыць, як ляжыць. 2 перан. Развярэджваць, узбуджаць. Паўлюк нарошня іх ускыльшмáчывыіць, самі б яны нікуды ні пашлі. Ускалашмачываца незак. 1. Растрасаца, блытаца, прыходзіць у беспарадак. Ат ветру валосься ускыльшмáчывыіца, стаіць рыгізою. 2. Развярэджваца, узбуджваца. Чаго ім было ускыльшмáчывыца, іх жа ніхто ня трогыў і нічога ім ні гыварїў. Ускалашмаціць зак. 1. Растрэсці, паблытаць, прывесці ў беспарадак. Ета ж дзейкі яму чуб ускыльшмáцілі. 2. Развярэдзіць, узбудзіць. Ён усіх ускыльшмáціць, ні дасьць ні мінуты спакою. Ускалашмаціца зак. 1. Растрэсціся, паблытаца, прыйсці ў беспарадак. Тряхольля тваё усё ускыльшмáцілыся, апцягні троху. 2. Развярэдзіца, узбудзіца. Чаго яны ускыльшмáціліся, нешта бегюць пы дзяреўні адна к адной. Ускалашмачаный дзеепрым. Пабегла ускыльшмáчыныя к Напрейвым, ці ні пысварїлыся іс сваім дырагїм. Яны сїчас нейкія ускыльшмáчыныя, нічога ты зь імі ні даб'есься.

Ускалупыванне н. 1. Ускалупліванне. Я яго сїчас атучу ат ускалупывыньня, пірістаніць бáлывыца. 2 перан. Дрэннае аранне, ворыва. Толька што ускалупывыньня, ну канешня, якей зь яго пáхырь.

Ускалупываць незак. 1. Ускалупліваць. Сядзіць і краску ны вакне ускалупывыіць, дай хырашэнька пу руках, каб забыў ны бáлывыньня. 2 перан. Няўмела араць. У яго кунюшкá сілы як у кыта, як ён тама будзіць ускалупывыць. Ускалупываца незак. 1. Ускалупліваца. Як засохніць, ускалупывыца ня будзіць, а сїчас нілізя трогыць. 2. Няўмела араца. Плуг пўсьціш, дык троху бу-

дзіць ускалупнывыцца. Ускалупаць зак. 1. Ускалупнуць. Хто з вас етык грядку ускулупаў? 2. Няўмела ўзараць. Нада ускулупаць усядзьбу ды хуць ячмень у зямлю ўкінуць, пакуля конь у руках. Ускалупацца зак. 1. Ускалупнуцца. Ці ладна ж у цябе тама ускулупалыся? 2. Няўмела ўзарацца. Як ны зіміў ускулупаіцца, дык луччы, іржышча папреіць у зямле. Ускалупаный дзеепрым. А тут чаго ўскулупана, хто йта пыхызійнічыў? Пішэнішча ў мяне ўскулупана, цяперя гляджу, каб бульбоўнік пірпыхаць.

Ускамсыванне н. Празмернае адзяванне. Ні нада дзіцёнка паріць, яму ўредна такая уска́мсывыньня, жарка, пацеіць.

Ускамсываць незак. Адзяваць празмерна многа. Многа дужа ні нада уска́мсывыць, табе будзіць ні пывярнуцца. Ускамсаць, ускамсіць зак. Адзець празмерна многа. Як ускымсаіць ны сябе кухвайку, пулушубык, яшчэ нешта, дык ідзець як куль. Па мне што ні ўскамсіў, абы халодна ні было. Ускамсаны, ускамшоны дзеепрым. На ём, верна, дзесіць адзежын ускымсана. Ськідай усё ускамшоныя, дзіцёнык саўсім зыпа́ріўся. Ускамсёмшы дзеепрысл. Як іна будзіць варочыцца, ускамсёмшы столька тра́нтыў.

Ускапашыць зак. перан. 1. Падняць дачасна, вельмі рана, без патрэбы. Ма́лыя спалі, дык етый ба́лыўнік іх ускыпашыў, і большы ні заснулі. 2. Падахвоціць, натхніць. Яго каб хто ускыпашыў, тады б ён узяўся дзельць.

Ускапыліванне н. Непакой (звыч. дарэмны). Сколька разоў мы глядзелі ны яго ускапы́лівыньня: штаны сморьг, сморьг; вы знаіця, што можыць быць зь естыга!

Ускапыліваць, ускапылівацца незак. Выяўляць непакой. Ён дужа часта ускапы́лівыць, а тады скоро асідáіцца. Нечыга ускапы́лівыцца, нічога Цімашонкі пры цябе ні гыварілі. Ускапыліць, ускапыліцца зак. Пачаць непакоіцца. Мылашонык быў ускапы́ліў: нікуды я іх ні пушчу! — а тады троху-патроху асеўся: ну ніхай ідуць. Самі ні знаюць, чаго ускыпыліліся, усё дно як зь імі будуць дзельць ніізьвесна што. Ускапылены дзеепрым. Нейкій ён ускапы́ліны: пыдыйшоў, Міхяёнка зу рукаў пыцягнуў і пашлі. Ускапылёмшы дзеепрысл. Ты тожа быў тады ускыпылёмшы, ні атка́зыйся.

Ускараджыванне н. Выскароджванне. Пыглядзім ны тваё ускыра́джывыньня, ці стоіць цябе салым карміць, ці не.

Ускараджываць незак. Выскароджваць старанна. Вы б толька пыглядзелі, як ён усігда ускыра́джывыў зямлю. **Ускараджывацца незак.** Выскароджвацца старанна. Як ладна паходзіш за борынымі, тады зімля ускыра́джывыіцца, дайжа аблога выдзелывыіцца. **Ускарадзіць зак.** 1. Выскарадзіць старанна. Адзін ускародзіць, пы-хызяйску зьдзелыіць, а другой абы борынымі праехыць. 2. Змагчы скарадзіць. Во прібіла дажджом, што ні ўскырадзіць. **Ускарадзіцца зак.** 1. Выскарадзіцца старанна. Чаго йта ў цябе борыны ні бяруць, каб ускырадзілыся хырашо, прілажы борыны чым-нібудзь. 2. Стаміцца скародзячы. Сяньня мае ускырадзіліся, у баню пашлі, заўтра у горыд хочуць. **Ускароджаны дзеепрым.** Тута нісколька ні ўскароджына, відна, мульчуганы адных кінулі, а ўсьлед ні пыглядзелі, а ў тых работа ізвесныя. **Ускарадзёмшы дзеепрысл.** Ускырадзёмшы як нада, зімля будзіць мяккыя.

Ускарэбкыванне н. Павольнае, з вялікімі намаганьнямі ўзлязанне. Пыглядзі ты на іхныя ускарэбкывыньня: рімушкі пятлёю на ногі і пыдраліся адзін зу другім ны бярэзку.

Ускарэбкывацца незак. Узлязаць павольна, з вялікімі намаганьнямі. Мульчуганым ён ны самыя вісокія дзерівы ускарэбкывыўся, што вы глідзіцё, думыіця, ніпраўда? **Ускарэбкаць зак.** Падняць у выніку ўзлязаньня. Як яго туды ўскарэбкыла так вісока! **Ускарэбкацца зак.** Узлезці павольна, з вялікімі намаганьнямі. Вы сідзіцё тута, русусолівыіця, а малыя на вербу ўскарэбкыліся, што, як гнітанецца каторый зверху!

Ускасыванне н. Навязванне. Мне дык ныдаела глядзець ны Высілёва ускасывыньня, чаго ён смалою чыпляіцца к людзям, прістаець усігда.

Ускасываць незак. Навязваць. Кажный раз ускасывыіць іх ны маю гылаву. **Ускасывацца незак.** Навязвацца. Што каб яны ды пірісталі ускасывыіцца! **Ускасаць зак.** Навязаць. Самой дыхнуць некылі, а тута іх ускысала, трахтуй, пыднасіся. **Ускасацца зак.** Навязацца. Ныхальный чылаvek, ускысаіцца, што ні аччэпісься.

Ускатыванне н. Ускочванне. Ускатывыньня — цяжолыя работа, мы крепка зымаріліся зу пуўднѧ.

Ускатываць незак. Ускочваць. Бірввяно вышы ускатывылі, а яно сырвályся, каб трошку, пыдавіла б нас, дык мы пасьпелі ацскачыць. **Ускатывацца незак.** Ускочвацца. Есьлі дружна с кыламі ўзяцца, тута будзіць ладна

ускатывыцца. Ускацёмшы дзеепрысл. Ускацёмшы не-
скылька круглякой, селі пукуріць, а тады так пыгыварілі
троху.

Ускаўкаць зак. Выклікаць ахвоту каўкаць. Чаго ету
кошку ускáўкыла, бегыіць туды-нызад і крчыць. Ускаў-
кацца зак. Раскаўкацца. Во ўскáўкылыся, места сабе ній-
дзе кошка ні находзіць.

Ускаціцца зак. перан. Узлезці. Як дыхаджўся за дзень,
дык нічога ні хачу, каб толька скарей на печ ускаціцца.

Ускіданне, ускідыванне н. 1. Ускідванне. Ні нырáвіц-
ца мне тваё уськідáньня, кідáіш абы-як. Во ета уськіды-
выньня, як кінуй, так і ляжыць на месці. 2 перан. Узлі-
ванне вады на печку ў лазні. Дам с уськідáньнім, сымаго
зыганю ны палок. Якая ж у цябе уськідывыньня, што ўсё
на сьценку пупала. 3 перан. Біццё. Ня дужа хто спужаў-
ся яго ўськідáньня. Глядзі, каб табе сымамў скарей ні
пупала с тваім уськідывыньнім.

Ускіданнік, ускідываннік м. 1. Той, хто ускідвае, падае
ўверх кідаючы. Сь цябе харошый уськідáньнік пулучыў-
ся, а ты гываріў, што ні дакініш вісока. Айдзе йта ўські-
дывыньнікі, ніхай-ка бяруцца за дзела. 2 перан. Той, хто
ўзлівае ваду на печку ў лазні. Заліў саўсім печку твой
уськідáньнік. Уськідывыньніку ны масту сядзець можна.
3 перан. Той, хто пагражае, імкнецца пабіць. Ого, якая
уськідáньнікі джогія, глядзіця, каб скарей самім ні ўля-
цела. Беглі тэя уськідывыньнікі куды каторый дый бежч
ні зналі як. Ускіданніцца, ускідыванніцца ж. Тая, што
ўскідвае, падае кідаючы. Тыптáньніцы ніхай злáзіюць, а
ўськідáньніцы наверх ніхай лезуць, пымінаюцца ніхай.
Зайтра яшчэ пакідыш, і сь цябе ладныя уськідывыньні-
ца палучыцца.

Ускіпячывацца незак. перан. Моцна злавацца. Нечы-
га уськіпячывыцца, кылі цябе ні адзін раз тама відзілі.
Як сьпічка уськіпячывыцца, толька скажы што-небудзь
проця.

Ускладацца, ускладывацца незак. Займацца ўскла-
даннем, накладаннем. Доўга сы сваім паплётым усклы-
дáіцца. Дывайці-ка будзім усклáдывыцца, вот-вот цям-
нець пычанець.

Усклатый дзеепрым. Ускладзены. Яны стыялі кылы
рыўка с усклатымі вызамі. Усклатыю саку усю вецір
ськінуў, ны зямле выляіцца.

Ускокнуць, ускакнуць зак. 1. Ускочыць. Ён табе з
разгону куды хочыш ускокніць. У якую-небудзь пятлю

ускокнущь нядоўга. Рызыгнаўся і ўскакнўў ны капу. 2 перан. Лёгка і хутка ўзлезці. Ускокні ны хату, там, кажыцца, ліжала пасьцілка. Ускакнўў ны яблыну і тріханўў троху.

Ускрабанне, ускрабыванне н. перан. Павольнае, з вялікімі намаганьнямі ўзлязанне. Пыляціць ён калі-небудзь зь дзерава зь яго ускрібáньнім, брызніцца, што ні ўстаніць. Пылядзіцца ны яго ускрáбывыньня, і яму ўжо нада скресца усьлед за большымі.

Ускрабывацца незак. перан. Узлязаць павольна, з вялікімі намаганьнямі. Эта ж нада ускрáбывыцца ны такую вісычынў! Як етыя мульчугáны ускрáбывыюцца на ліпкі, яны ж гладкія, гладкія.

Ускрасаваць, ускрасавацца зак. перан. Пачаць жыць вельмі добра. Ня дужа іна ускрусувáла за Восіным, ён бáлывыўся, г другім бегыў, а йна адна гудувала дзяцей. У такой сям'е ні ўскрасуісься, яны ўсе нісызнáцільныя.

Ускрасаць незак. перан. Пачынаць жыць лепш. Усюдых кідылыся, нійдзе йна ні ўскрiсáла. Укрэснущь зак. Пачаць жыць лепш. Ізь Зьмітраком шчасьця дужа ня відзіла, і з Грiшычкіным сыным тожа б ня ўскрeсла. Ускрeслый, укрeсшый дзеепрым. Яе жызьня ня ўскрeслыя была. Думыш, ён ускрeшшый, калі адзiн астаўся.

Ускратыванне н. Накладванне звыш меры, навальванне. А ну цябе с ускрáтывыньнім с тваім, узапреш ні-ізьвесна сколька, а тады абернісься, дарога дужа няроўныя.

Ускратываць незак. Ускладаць, накладаць звыш меры, навальваць. Бальшэй воз нілізя ускрáтывыць, тута восі нінадзёжныя, могуць крэхнуць, асобінна пярэднія. Ускратывацца незак. Ускладацца, накладацца звыш меры. Ладна ж у цябе ўскрáтывыцца! Ускратаць зак. Ускласці, накласці звыш меры, наваліць. Пуўтары капы ускрáтыў, як ён дывязець толька. Ціхон ускрáтыць і ня столька, у яго сіла нямерныя. Ускратацца зак. Ускласціся, накласціся звыш меры. Сыка як ускрáтыцца наверх, ніякій дождж ня проймаць. Ускратаный дзеепрым. На жэрдзя ў пуні ў яго многа вўіку ускрáтына.

Ускручваць незак. перан. неадабр. Прымушаць устаць дачасна, вельмі рана, без патрэбы. Нешта іх усю нядзелю дужа рана ускручывыць. Ускруціць зак. Прымусіць устаць дачасна, вельмі рана, без патрэбы. Сяньня іх як ускруціла часоў у шэсьць, і адурювáлі, пакуля я печ тапіла. Дужа цябе рана ускруціла, можна ішчэ пыспаць.

Ускрываць *незак. перан.* Трывожыць, непакоіць (жывёлу). Ты мне тубунá ні ўскрыва́й, сiчас каровы ходзюць спакойна, а пывядзеш сваю — і ўсе пыбігаць усьлед.

Ускрышыванне н. Накрышванне, наразанне кавалачкаў. Пальцы с такім ускры́шывыньнім парежыш і большы нічога.

Ускрышаваць *незак.* Накрышваць. Ускры́шывыла сала і парезыла паліц, ды глыбока парезыла. **Ускрышавацца** *незак.* Накрышвацца. Чаго яно ў цябе ня ўскры́шывыіцца? — вазьмі вайстрышый ножык і парежыш. **Ускрышыць** *зак.* Накрышыць. Ускрышы́ нескылька кусочыкыў, а тады яйцы́ штукі трі узьбі, і пірiхвáцюць хлопцы. **Ускрышыцца** *зак.* Накрышыцца. Пыдажджэць тваё сала, ускры́шыцца, хадзі, карові вьiнісім. **Ускрышываный, ускрышаны** *дзеепрым.* А разьві тама нічога ня ўскры́шывына? Ускры́шыныя стынаві скарей у печ, пряма ны жарiнкi стаў. **Ускрышомшы** *дзеепрысл.* Ускрышомшы кылбасу пыдыла і сала унісла ладный кусок.

Ускрэсьць *зак.* Выграбці, выдраць граблямi. Салома утыптана у грязь, прiсохла, ускрэсьць нiлiзя. Дажджом прiбiла iржышча, што ня ўскрэсьць.

Ускудлачыванне н. Ускалмачванне. Ну, дыганю, дам яму ускудла́чывыньня, прiстанiць ён у мяне бáлывыцца.

Ускусьць *зак.* Ускубці, выскубці. Салома доўгыя, зьліглася, сам напробый ускусьць — ня вьiцiгнiш. Война зьлямчылыся, што ня ўскусьць. Што каровы ўскубу́ць на той пáрiніні, тама гола як ток.

Ускяплiванне, ускеплiванне н. Адколванне, адшчэплiванне. Нейкыя тваё усъкя́плiвыньня нi прiдумыш якоя. Тута ня ўськеплiвыньня, а нада бiць пупылáм, далжно треснуць.

Ускяплiваць, ускеплiваць *незак.* Адколваць, адшчэплiваць. Ня с тога боку бяресься ты усъкя́плiвыць, тама адны сукi. Уськеплiвыць можна і ат'етуля, iкая рáзьнiца. **Ускяплiвацца, ускеплiвацца** *незак.* Адколвацца, адшчэплiвацца. Ударь-ка яшчэ пару разоў, тута пычало усъкя́плiвыцца. Во айдзе трошку усъкеплiвыіцца, а кругом сукi дзiржаць. **Ускяпiць, ускiпаць** *зак.* Адкалоць, адшчапiць. Што ты ўжо, ня можыш якую-небудзь шчапiну усъкя́пiць? С сухога вярбовыга цiльпухá і трошку трудна ўськiпáць. **Ускяпiцца, ускiпацца** *зак.* Адкалоцца, адшчапiцца. Айдзе ўськепiцца, там і ладна, абы чым рыспалiць. Папробый-ка ты зь естыга боку, тута далжно усъкiпáцца. **Ускепленый, ускiпаны** *дзеепрым.* Крошка ўськеплiна—мала,

етым ні растопіш. Унясі, што ёсьць уськіпанья, нада класьць у печ. Ускяпёмшы дзеепрысл. Ні ўськяпёмшы нічога сухога, етым сырём ні растопіш.

Услонік, услончык м. Невялікі ўслон. Кылі маьцір, дык услонік яму зьдзелыць—раз плюнуць, дзіркі прабіў, ножкі уставіў — во й садзісь. Каб і сюда адзін услонік пыставіў на посьд, ні пымішаў ба. Скажы стыріку, ён і табе услончык зьдзелыць, толька даску зынясі.

Услужываца незак. Прыслужваць, выслужваца. Верка ж ні нынімалыся табе услужывыца. Ты яму німала услужывыўся, ніхай і ён што паможыць.

Усмаліваць незак. 1. Прасмольваць, вымазваць смалой. Ні нада табе усмалівыць достычкі, тут жа садзіца будуць. 2 перан. Заўзята курыць. Сідзяць як бальшэя і ўсмалівыюць, а тыбака зялёныя нейкыя ванючыя-ванючыя.

Усмаргыванне н. Уцягванне, зашморганне. Нешта нічога ні пулучаіца у мяне с усмаргывыньнім, вазьміська ты.

Усмаргываць, усморгываць незак. Уцягваць, зашморгаваць. Неік ты ні так, як нада, усмаргывыіш шнурочкі. Я нітку редзі ў трі скручу і булаўкыю усморгывыю у зынавесьычку. Усмаргываца, усморгываца незак. Уцягваца, зашморгаваца. Эта проста дзелыць, а ў цябе ніяк ні ўсмаргывыіца. Пыдажджы, стала і ў мяне усморгывыца. Усмаргнуць зак. Уцягнуць, зашмаргнуць. Во, што тут усмаргнуць вярёвычку, Ягорька і тэй уцягніць. Усмаргнуца зак. Уцягнуца, зашмаргнуца. Папробый ты зь естыга боку, тута скарей усмаргнеца. Усмаргнутый дзеепрым. Шнурочык увесь усмаргнут, кончык толька астаўся.

Усміхываца незак. Усміхаца. Яны прыгылі адзін пірід другім як пітухі, а Вукулёнык стыяў збоку, толька усміхывыўся. Чаго ты усміхывыісься, думыіш, мы ніпраўду гаворім?

Усмурываць незак. Змякчаць у выніку трэння (вяроўку). Ці ты вожычкі усмурывыў, нешта яны дайжа ня гнуца. Усмурываца незак. Змякчаца ў выніку трэння (пра вярёўку). Цігай, цігай, будзіць усмурывыца. Усмурывыць зак. Змякчыць у выніку трэння (вяроўку). Вярёўка як кыліна, яе усмурывыць і то паспробый. Усмурывыца зак. Змякчыца ў выніку трэння (пра вярёўку). Як усмурывыца ладна, іна пымякчэіць. Усму-

рыжаний дзеепрым. Во я табе ўсмур'жыныю вяр'ёўку павесіў, бярі і едзь.

Усмылець, усмылецца зак. 1. Засмылець, прыгарэць. У печы дужа жарка, далёка вяр'ёўкі ні кладзі, ато ўсмыляць. Патпёр к самому жару, левый в'алінык усмылеўся. 2 перан. Моцна загарэць. Вы ж, хлопцы, пряма ўсмылелі, багрывыя нейкія сталі. Твыя кожа ўсмылелыся за дзень, уся мяшкою зьлезіць.

Усмягнуць зак. Усмагнуць. Усьмягнуць біз вады ны такой жаре, зынясі ім у бітончыку ці ў бутылкі ў бальшой. Усмяглы дзеепрым. Усьмяглыя прыбеглі, пілі, пілі дый піць большы некуды, хырашо, што выда стыяла у хаці, ня дужа халодныя была.

Усмятак м. Яйцо ўсмятку. А ну цябе с тваім усмяткым, зварі крута, дык хуць зьесьць г душэ. Варі так, каб усмятык пулучыўся. Памянш. усмятачак. Мае дужа любюць усмятычык.

Уснашчыванне, уснашчэнне н. перан. 1. Аздабленне. Кідай сваё уснашчывыньня, паедзім вазок дроў прывязём. Высілёнкывы хлопцы любілі уснашчэньня, самі ўсё выпілівылі і вырізали. 2. Аздоба. Ты ж уснашчывыньня як зря ні кідай. Во сколька уснашчэньня у яго ныгатоўліна.

Уснашчываннік, уснашчаннік м. Той, хто аздабляе. Пызаві-ка ты ў хату уснашчывыньнікыў, пыгыварі тутта. Нешта дзяўбуць ны хрантоні уснышч'аньнікі, хочуць красіва зьдзельць. Уснашчыванніца, уснашчанніца ж. Уз'яліся уснашчывыньніцы зы работу, ажно пыл стаўбом. Ох ты, уснышч'аньніца, етык ніхто ні адзьдзельвыў у хатых.

Уснашчываць незак. перан. Аздабляць. Кылідор зьбіў бальшэй-бальшэй і ўсяк яго ўснашчывыць, разнымі узорымі. Уснашчывыюць свае хаты пы-гырадзкому, красіва дзельюць. Уснашчывацца незак. Аздабляцца Хваціць вам уснашчывыцца, і так красіва. Яны любюць уснашчывыцца, каб было луччы як ува ўсіх.

Успаўзаць незак. перан. Узлязаць з цяжкасцю. Іначуць на печ успыўзаіць, во ікая з Мыланкі работніца. Успоўзць зак. Узлезці з цяжкасцю. Мне на тую хату успоўзць знаіш сколька ўремя нада, я на лесьвіцы буду трі разы аддыхаць.

Успінанне н. 1. Узлязанне з вялікім намаганнем. Ляньця ны яго успінаньня, дзяреца, ажно пыхціць. 2. На-

дзяванне з вялікім намаганнем. Іна разьведзіца, ета рубашка, с такім усьпінаньнім.

Успінаць незак. Адзяваць з вялікім намаганнем. Ні нада табе усьпінаць етый пінжачэнка, ён тресьніць. **Успінацца незак.** 1. Узлязаць з вялікім намаганнем. Відзіш, як ён усьпінаіцца на йгрушыну. 2. Адзявацца з вялікім намаганнем. Куртычка чуць усьпінаіцца, нада новыю купляць. **Успяць зак.** Адзецць з вялікім намаганнем. Як ён толька усьпяў такей цесный пінжачок? **Успяцца зак.** 1. Узлезці з вялікім намаганнем. Ён жа, глядзі, ны рябіну усьпяўся! 2. Адзецца з вялікім намаганнем. Чуць усьпяўся пінжак, цесін яму. **Успяты дзеепрым.** На ём ішчэ ірмяк усьпят, ён прями ні сагнецца.

Успіранне н. неадабр. Адзяванне з вялікім намаганнем. Прі таком усьпіраньні ніякія рубцы ня вьідзіржуць, усё патрескыіць і рыспаўзецца.

Успіраць незак. неадабр. Узводзіць, узносіць, узыходзіць. Знаіш, якея коні былі, пад Рылыўскаю гару мы ны дваццыць пяць пудоў вазы усьпіралі. 2 перан. Адзяваць, апранаць з вялікім намаганнем. Пычай усьпіраць рубашку, нілізя було ньдзіваць, відна було, што цесна,— іна і треснула. **Успірацца незак.** 1. Натыкацца. Прібярі с-пад ног лымачча, усякій раз будуць ны яго усьпірацца. 2. Адзявацца, апранацца з вялікім намаганнем. Нічога ны яго ні ўсьпіраіцца, усё цесна. **Усперць зак.** Узвезці, узнесці, узысці. Ладный узгорык, крутэй, а ён адным дўхым усьпёр. **Усперцца зак.** 1. Натыкнуцца. Ны шайку усьпёрся, чуць ні пабіў увесь посыд. 2. Адзецца, апрануцца з вялікім намаганнем. Як ета куртычка ны яго усьпёрлыся! **Успёрты дзеепрым.** 1. Узвезены, узнесены. Усьпёртыя вазы стыялі кулу гумна. 2. Адзеты, апрануты з вялікім намаганнем. Сколька ны яго адзежын усьпёрта?

Успірхываць незак. Упіхваць. Трудна усьпірхывыць, кылі вісока, а дзіррка вузкая. **Успірхывацца незак.** Упіхвацца. Хуць патрошку усьпірхывыіцца і то ладна. **Успірхнуць зак.** Упіхнуць. Туды ішчэ ні адну ношку сена можна усьпірхнуць. **Успірхнуцца зак.** Упіхнуцца. Акуратнінька усьпірхнецца, а роілым ня ўлезіць. **Успірхнутый дзеепрым.** Ты там зразу рызьвязывый усьпірхнутыя ношкі.

Успіхыванне н. 1. Прымушанне штуршком наступіць, наткнуцца. Пулучыў за ўсьпіхывыньня ай, можа, дыбавіць? 2. Запіхванне, ускладанне наверх. Ні пулучаіцца нешта ў цябе нічога с усьпіхывыньнім, усё ляціць нызад.

Успіхываць незак. 1. Прымушаць штуршком наступіць, наткнуцца. *Пыч'алі усьпіхывыць адзін другога ны п'ахыту і рягочуць.* 2. Пхнуць, ускладаць наверх. *Калі ж ты сьвіренку думыіш усьпіхывыць на жэрдзя?* **Успіхывацца незак.** Пхнуцца, ускладацца наверх. *Ня дужа сыка усьпіхывыцца, чыпляцца за кр'ючча.* **Усьпіхнуць зак.** 1. Прымусіць штуршком наступіць, наткнуцца. *Во ўсьпіхні Колю ны салому, тады я скажу, што ў цябе сіла ёсьць.* 2. Запхнуць, ускласці наверх. *Ат'етуля можна вілкімі усьпіхніць клок сена.* **Успіхнуцца зак.** Запхнуцца, ускласціся наверх. *Нібыльшая пірібірачычка ззаду усьпіхнецца.* **Успіхнутый дзеепрым.** *Увесь усьпіхнутый пырнік нызад зваліўся.*

Успратыванне н. *Апрананне.* Доўга ты возісься с тваім успратывыньнім, яны адны, кылі хочыш, паедуць.

Успратываць незак. *Апранаць.* Тулуп сян'ня можа ня стоіць успратывыць, ня будзіць халодна. **Успратывацца незак.** 1. *Апранацца.* Доўга ты успратывысься, нада скарей, пыханьнікі коні пыгналі. 2. *Уздзявацца* (пра вопратку). *Што, ір'мяк ні ўспратывыцца? — а бізь яго будзіць халодна.* **Успрануць зак.** *Апрануць.* Ён успраніў тужірычку, а я гыварю, надзень яшчэ што-небудзь. **Успрануцца зак.** 1. *Апрануцца.* У дарогу нада успраніцца цяплей. 2. *Уздзецца, узлезці* (пра вопратку). *Я ж табе гываріў, што ны гімнасьцёрку пулушубык хырашо успранецца.* **Успранутый дзеепрым.** *На ём успраніта два пінжачкі—лёгінкій і цяплейшы, свой.*

Успроб м. *Спроба.* Бярі ды еж біз успробу, табе пыныравіцца. *Атрэж-ка і мне кусочык твайго пірыга на ўспроб.*

Успусканне н. *Пусканне ў п'эўнае месца.* Табе калі-небудзь ныгаріць за ета успусканьня, аштрухуваць могуць, як зыхвацюць кароў ны атаві.

Успускаць незак. *Пускаць у п'эўнае месца.* На луг нілізя успускаць скот, сваріцца будуць. *Зубы зь естыга боку дужа быляць, я сюда нічога дайжа ні ўспускаю.* **Успускацца незак.** 1. *Пускацца ў п'эўнае месца.* *Не, у нас табун ны пасевы ні ўспускацца, пыглядзіця, нійдзе с'лядочыка німа.* 2 *перан.* *Напускацца з лаянкай, абразамі.* *Іна ўжо два разы ны Кындрашонка успускалься.* **Успусціць зак.** *Пусціць у п'эўнае месца.* *Ны атаву кароў успусціў, яны зы час наскібліся.* *Успусці сала ны скийрадў, а посьлі бліны лі.* **Успусціцца зак.** 1. *Пусціцца ў п'эўнае месца.* *Табун як успусціцца на клевір, будзіць сквілу.* 2.

Напусціцца з лаянкай, абразамі. Даніліха як успусьці-
лыся на дзевык, нісла, што на рыт лезіць. Успусканы,
успушчаны дзеепрым. Айдзе ж ты відзіш, што сюда скот
успускан, кылі тут ні аднаго сьлідка німа. Раз ужо ус-
пўшчыны каровы, ніхай мінутку пускубуць ды згыняй.
Успусцёмшы дзеепрысл. Успусьцёмшы кароў на клевір,
доўга ні дзяржыця.

Успучанне, успучыванне н. Вучэнне, навучанне. Успу-
чанья ны каго дзействыіць, а ад другога, як аць сьценкі
гарох ацскакыіць. Ня дужа ён слухыіць твайго успўчы-
вынья.

Успучаннік, успучываннік м. Той, хто вучыць, наву-
чае. Во успучаннік бяреца, яго сымаго нада школіць
ды школіць. Успўчывыньнік етый такей самы распўста
як Сярёжа. Успучанніца, успучыванніца ж. Як возьмуць
ца успучанніцы ўдзвюх, яны жыва пірломюць яго.
Нешта апусьціла рукі твоя успўчывыньніца, ня слухыіць
яе Танька нісколька.

Успучаць, успучываць незак. Вучыць, навучаць, ста-
віць на правільны жыццёвы шлях. Іх узяўся успучаць
Трэхванок, цяпера дзела пойдзіць. Сколька ня ўспўчы-
выі, а толку як німа, так німа. Успучаца, успучываца
незак. Вучыцца, навучацца, станавіцца на правільны
жыццёвы шлях. Айдзе ты хочыш, каб еткія бысячугі
успучаліся. Ці ён троху ўспучывыіцца ай ня дужа? Успу-
ціць зак. Навучыць, паставіць на правільны жыццёвы
шлях. Дзядзька кылі возьміцца, дык успуціць. Успуціц-
ца зак. Навучыцца, стаць на правільны жыццёвы шлях.
А што ты думыіш, і яе маліць троху успуціўся. Успучаны,
успучоны дзеепрым. Каб быў успўчыны, такея б трі-
ліоды ня вёрз. Знаім мы, якея яны успучоныя. Успуцём-
шы дзеепрысл. Успуцёмшы, яны б нядренныя мальцы
былі.

Успыльчывата прысл. Запальчыва. Кірілёнык усігда
успыльчывыта пыцскакыіць, хракцір такей у чылавека.

Успыльчыватасць ж. Запальчывасць. Я ня дужа гля-
джу ны яго успыльчывытысьць, што мне нада, то й дзе-
лью.

Успыльчываты прым. Запальчывы. Раншы Кусьцю-
чонык успыльчывытый ня быў. Ён успыльчывытый як
сьпічка, чуць што — пых і зыгарейся.

Успылянне, успыліванне н. Рэзкае і бурнае выяўлен-
не пачуццяў. Ісачонкыва успылянья кажный знаіць, яно

ўжо ўсім ныдаела. Ныт тваім успылівыньнім толька сьмяюцца, няўжэлі ты думыіш, што ета хырашо.

Успыляць, успыляцца, успыліваць, успылівацца незак. Рэзка і бурна выяўляць пачуцці. Ты вінуват большы ўсіх і нечыга успыляць. Аўдзяёнык усігда успыляіцца як агонь. А што, ежылі ён пычанець успылівыць, яго быйстра асодзюць. А чаго ты успылівыісься, ета ж табе ні раншы, большы табе пычыняцца ня будуць. Успыліцца зак. Рэзка і бурна выявіць пачуцці. Мылашоньк усігда такей: сьпірва успыліцца, а тады астыніць і пыгаворіць як чылавек. Успылёмшы дзеепрым. Успылёмшы, ён што хочыш скажыць, а посьлі будзіць жалець.

Успырхыванне н. Ускокванне. Глядзі-ка, якая лёгінькыя успырхывывыньня у яго, як вірябей узьяцеў.

Успырхывацца незак. перан. іран. Паводзіць сябе нецярпліва. Яе большый ужо ўспырхывыіцца жаніцца. Успырхацца зак. Пачаць паводзіць сябе нецярпліва. Як успырхыўся ехыць к сёстрым, а нікыга спасу німа.

Успыхыванне н. перан. Пачырваненне. А чаго мне глядзець ны яе успыхывыньня, ніхай вун Баріс глядзіць.

Успялянне, успеліванне н. Даспельванне. Гываріў, ета яблына ніхай ны ўсьпіляньня астаецца. Яны ні пыглідзяць на ўспелівыньня, аптрысуць ды яблычка і ўсё.

Успяляць, успеліваць незак. Даспельваць. Усьпіляў яблынку, пакуля аптрысьлі за ноч. Ня ўмеіш ты успелівыць яблык. Успяляцца, успелівацца незак. Даспельвацца. У яго ладныя дулькі усьпіляюцца, дужа смашныя. Сколька у цябе етыя ігрушкі будуць успелівыцца, іх могуць абырваць. Успяліць зак. Даспяліць. Ні ўсьпяліў я сёліта нічога, дзітвыра ўсё аб'ела. Успяліцца зак. Даспяліцца. У цябе, знаць, белый наліў за пунькыю ўсьпяліўся? Успяляный, успялёный, успеленый дзеепрым. Пыдажджы, ён січас унясець ўсьпіляных яблык, пакушыіш. Усьпялёный гарбуз як разрезылі, дык семічкі чуць ні выскáкыюць. Успеліныя хунтоўкі як ныліваныя, чуць ня сьвецюцца. Успялёмшы дзеепрысл. Усьпялёмшы зьясі яблыка г душэ.

Успяценне н. зб. груб. Небяспечная вышыня. Якая ўспяценья айдзе найдзіць і лезіць. Узноў палез ны ўспяценья, хочыць ён прўта, яй-богу, хочыць.

Уссаджыванне н. Падсаджванне. Ці пыныравілыся Якыўку тваё уссаджывыньня, ты яго чуць-чуць ня ськінуў з воза ну другей бок.

Уссаджывацца незак. Садзіцца наверх. Уссаджывы-

ліся тамыцька ны мяшкі, верна, паехылі. Як стануць уссáджывыцца, ім ня меншы як час нада.

Уссаць зак. Увассаць, увабраць. Зімля дужа сухая, дык ваду зразу уссáла, толька мясьцінка сырая астáлыся.

Уссукуванне н. Насукванне. Кылі й пыдажджэць мінутку тваё уссúкывыньня, цэл будзіш, хадзі тута пымагі.

Уссукуваць незак. Насукваць, навіваць пражу на верацяно. Ны віріцяно многа уссúкывыіць, а тады кладзець на печ сушыцца. Уссукувацца незак. Насуквацца, навівацца на верацяно (пра пражу). Неік жа крива у цябе уссúкывыіцца, пацсохніць і зьедзіць. Уссукаць зак. Насукаць, навіць пражу на верацяно. Ну сукáлі скарей уссукáіш, чым рукамі, злазь, дыстань зьверху. Уссукацца зак. Насукацца, навіцца на верацяно (пра пражу). Січас усё уссукáіцца, пыдажджы мінутку. Уссуканый дзеепрым. Січас ні так многа уссукáна, можна яшчэ трошку пыдмытаць.

Уссыпанне н. перан. Біццё. Ніхай дужа ня грозіць уссыпáньнім, сам можыць скарей пулучыць.

Уссыпаць незак. перан. Біць, даваць моцную лупцоўку. Ты луччы ўспомні, сколька табе уссыпáлі кажын раз пы дарогі, як у школу хадзілі. Уссыпаць зак. Пабіць, даць моцную лупцоўку. Ат іх чаго хочыш ні пытай, могуць уссыпыць зы нішто зы ніякыя, а посьлі рызьбірайся. Уссыпаны дзеепрым. Крепінька уссыпына, будзіць знаць, як зыдзірацца.

Уссядацца незак. Рассядацца па версе. Некылі ны капу усьсідáцца, работы ішчэ дужа многа. Уссесца зак. Рассесціся па версе. Так лоўка усьселіся, што вам і зьлізаць ня хочыцца, тут ба і сядзелі да вечыра.

Уссяканне н. Сячэнне з выварочваннем. Дрýнныя усьсікáньня тупым тыпаром, ты б узяў вайстрейшы.

Уссякаць незак. Сячы выварочваючы. Кылы ямкі нада усьсікáць лёд і аткідаць, ато ён доўга будзіць рыстываць, можыць уніз вадою прыбраць да бульбы. Уссякацца незак. Сячыся з выварочваннем. Неік у цябе саўсім ні ўсьсікáіцца, ты з другога боку пычані. Уссеч зак. Пасячы выварочваючы. Каб усьсек кылы таньк ды аткінуў, худзь да грязь ні насілься зы ныгамі. Уссечца зак. Пасячыся з выварочваннем. С аднаго боку трошку усьсеклыся. Уссечаны дзеепрым. Усьсечыный лёд зы два дні рыстаў, а пыд яблынымі ляжыць і ні вурухнецца.

Уставішны прым. Пастаянны. Яго уставішныя паезд-

кі дужа ныдыідаюць: пыднімайся кажный раз чуць ня ў поўныч, гатуй, зьбірай,— цяжола ета.

Устаражываць, устарожываць незак. Сцерагчы. Як жа ён будзіць пысярёд поля устыражывыць мяшкі, ды ў двух містах. Я ня столька устарожывыў.

Устараніваць, устарачываць незак. жарт. Узносіць. Па лесьвіцы ны хату устыранівыць ношкі як мыладэй. Ня дужа яму лёгка устырачывыць мяшкі ны такую вісычыню. **Устараніць, устарачыць** зак. Узнесці. Што яму ету ношку устыраніць, ён можыць яе проста закінуць ат'етуля. Пыт такей узгорык мяшок устырачыць! — канешня, у мыладога сіла ні тыкая, як у нас с табою. **Устараніцца, устарачыцца** зак. Узысці. Як ён лёгінька устыраніўся ны гару, ні скажыш, што яму семдзісят. Сіла ў цябе трошку ёсьць, раз устырачыўся сюда. **Устаранены, устарачаны** дзеепрым. Усе трі мяшочки ужо устыраніны наверх. Ім тама і дзелыць нечыга, за дзьве мінуты ношкі устырачыны.

Устараторывацца незак. неадабр. Пачынаць гаварыць шпарка і незразумела. Разьві ты ні знаіш, як яны абея умеюць устараторівыцца. **Устараторыцца** зак. Пачаць гаварыць шпарка і незразумела. Ета Кусьцючыха устараторілыся, я пы голысу пызнала.

Устарахцецца зак. перан. неадабр. Пачаць балбатаць. Як устырахцелься: пірімірэй, ты мне мала намеріў, тута ні пітнаццыць сотык,— алі прабег ш шыгальым пляменьнік — ні пулучаіцца большы.

Устармасіць, устармашыць зак. Раскатурхаць. Устырмасі абоіх, ніхай устаюць, сьпяць чуць ні ат абедыў. Ты яго паспробый устырмашы, кылі ён сьпіць, як Мікіта посьлі бызара. **Устармошаны, устармашоны** дзеепрым. Яго і ўстармошыныга ішчэ нада звылакывыць с пасьцелі. **Устырмашоны** сеў і сядзіць, надуўся як сыч. **Устармасёмшы, устармашомшы** дзеепрысл. Чуць пыдняў іх устырмасёмшы. Хырашэнька устырмашомшы, паднімуцца, а бежч січас нада.

Устойчывата прысл. Устойліва. Стыўбячкі я апсыпыў, аптоўк, цяпер яны устойчывыта стыяць.

Устойчыватасць н. Устойлівасць. Ня будзіць устойчывытысці, пакуля хырашэнька ні ўкряпіш.

Устойчываты прым. Устойлівы. Дуб устойчывытый, яго ніякыя буря ня вьівірніць, кареньня дужа глыбока пускаіць.

Устопывацца, устопкывацца незак. перан. Пачынаць

ваяўніча выражаць нязгоду. Ён ужо ні адзін раз устопы-
выўся с тою лашчынкыю, што ніправільна атрэзылі. Не-
чыга устопкывыцца, ты сам кругом вінуват. Устопаць,
устопкаць зак. Вымусіць ваяўніча выразіць нязгоду. Што
яго тамыцька устопыла? Яго другей раз як устопкыіць,
дык жывая указэя пулучаіцца. Устопацца, устопкацца
зак. Пачаць ваяўніча выражаць нязгоду. Можа устопкы-
іцца, а можа й не, ны яго як калі на́йдзіць. Устопкыўся,
што ні яго вочы́рідзь сяньня па́сьцівіць, пры авец ён ду-
мыў, што забудуць. Устопаны́, устопканы́ дзеепрым.
Нейкі́й ён у вас тут дужа устопыны́. Прыбе́г устопкы-
ны́: айдзе, спра́шывыіць, твае хлопцы.

Усторкыванне н. 1. Насаджванне на завостраны прад-
мет. Дам за ўсторкывыньня, відзіш, што дзельюць: буль-
бу усторкывыюць ну пруціны, гадзюць і раськідывыюць.
2 перан. Абуванне. Што ж мне усторкывыньня, мне нада
пра што цяплейшыя на ногі думыць.

Усторкываць незак. 1. Насаджваць на завостраны
прадмет. Бульбіны усторкывыюць ны палычкі і мыхаюць.
2 перан. Абуваць. Лі двыра я дужа ні гляджу, што на-
дзець на ногі, буваіць, і валінкі усторкывыю, калі хылад-
ней. Усторкывацца незак. 1. Насаджвацца на завостраны
прадмет. Як тут у цябе усторкывыіцца? 2. Абувацца.
Ны мае ногі толька тыкая вобуў і ўсторкывыіцца. Устор-
нуць, усторкнуць зак. 1. Насадзіць на завостраны прад-
мет. Нешта грязныя на вілкі усторнуў і нясець у хату.
Морквіну усторкніць на ножык і грызець. 2. Абуць,
адзець. Мальцы, знаць, сыпагі усторнулі різінывыя.
Дождж пашоў, усторні хуць старінькій плашчык. У цябе
січас ёсьць што на ногі усторкнуць. Усторнуцца, усторк-
нуцца зак. 1. Насадзіцца на завостраны прадмет. Ны кы-
лячкі снапы усторнуцца і апсохнуць. Глядзі, упыцьма́х
ны якей ражон ня ўсторкніся. 2. Абуцца. Ну ніхай тут
бацінкі пыстыяць, можа, калі усторнуцца. Якея ашмёткі
усторкнуцца, лі двыра ладна і ў такіх. Усторнутый,
усторкнутый дзеепрым. 1. Насаджаны на завостраны
прадмет. Што йта тамыцька усторнута ны кылячку, я дык
ні пызнаю. Паськідый ты ўсё ета усторкнутыя. 2. Абуты,
адзеты. Рыстыптанья тапкі нейкія на ногі усторнуты,
ны хаці топчыцца. Валінкі ста́рыя усторкнуты, у іх на
вуліцу ня пойдзіш.

Устрапаляць, устрапаліваць незак. Рабіць надзвы-
чайнае. Вот нешта ж надумліся устрыпыляць, стыялі
кучыю і згыва́ривыліся. Чаго яны ма́льцымі толька ні

устрыпáлiвылi! Устрапаляца, устрапалiваца незак. Намерваца рабiць надзвычайнае. Аткуль жа я буду знаць, як яны тама устрыпылiся. Мультугáны устрыпáлiвылiся куды-то злáзiць. Устрапалiць зак. Зрабiць надзвычайнае. Каб такея мáхырi ды чаго-небудзь нi устрыпалiлi? Устрапалiца зак. Намерыца зрабiць надзвычайнае. Им нядоўга устрыпалiцца на што хочыш. Устрапалёный дзеепрым. Цi пынiмаiш ты, што ўсё эта нарошня было устрыпалёна. Устрыпалёмшы дзеепрысл. Устрыпалёмшы цябе ну любоя дзела падбiць можна.

Устрасанне, устрасыванне н. Лёгкае патрэсванне. Што ўстрiсáньня, кылi трыва як в вады выцiгнута, нiхай трошку абветрiць. Разьвi эта устрясывыньня, ты хырашэнька трiханi.

Устрасаць, устрасываць незак. Злёгка трэсцi. Цi ўстрiсáлi вы траву, яе нада скарей пацсiшывыць. Салому я устрясывыў, iна скоро суха будзiць. Устрасаца, устрасываца незак. Злёгка трэсцiся. Ны вiцяркi, ежылi ўстрiсáiцца, вiда-вiда сохнiць. Неiк у цябе нi устрясывыiцца, кымкáмi варочыiш i ўсё. Устрэсць зак. Злёгка патрэсцi. Схадзi устрясi атаўку, iна к вечыру дылжна быць суха. Устрэсца зак. Злёгка патрэсцiся. Як устрясецца, луччы сохнiць, скарей. Устрасаный, устрэсеный дзеепрым. Цi ўстрiсáна эта сяньня сыка? Устресiный пiрнiчык сух, а два клакi лiжалi пут кустамi нiвурухнiтыя—тэя сырыя.

Устрашыць зак. Запалохаць. Я думыў, што устрáшу цябе, а ты дайжа вуўка нi баiсься. Ня дужа ты iх устрáшыш, еткiх атлётыў.

Устропыванне н. гумар. Рэзкае выяўленне гатоўнасцi дзейнiчаць. Позна яго устрэпывыньня, нада было раншы думыць ды пышавелiвыцца.

Устропываца незак. гумар. Рэзка выяўляць гатоўнасць дзейнiчаць. Во табе, i Пынасёнык устрэпывыiцца, як пáйкi ну лугу сыбрáлiся адбiваць. Устропаць зак. Выклiкаць гатоўнасць дзейнiчаць. Неiк жа дужа скоро устрэпыла яго жанiцца. Устропаца зак. Рэзка выявiць гатоўнасць дзейнiчаць. Ён устрэпыўся к Кацi ў свáты ехыць, а цi пойдзiць iна так далёка, цi ряшыцца сваё хызiяства збуваць. Устропаный дзеепрым. Пыдыйшоў к нам, мы вiдзiм, нейкiй устрэпыный, думым, чаго б эта.

Уструшыванне н. Натрасанне. Уструшывыньня будзiць заметна, луччы сьнегым прiкiдыць.

Уструшываць незак. Натрасаць. Сюда б нi нада устру-

шывыць нічога, ніхай так ляжыць. Уструшывацца незак. Натрасацца. Як ношкі насілі, трыва нямнога і ны палкі уструшывылыся. Уструсіць зак. Натрэсці. Нічога ён ні прісбіпыў, чуць-чуць уструсіў саломы кыла сьцен, відна, што палкі ліжаць. Уструсіцца зак. Натрусіцца. Каб сюда хуць нямнога уструсілыся, і ладна было б. Уструшываный, уструшаны дзеепрым. Тута заметна, што ўструшывына. Уструшыныя зымяці ў адно места, а тады выкініцца. Уструсёмшы дзеепрысл. Нямножка уструсёмшы, ні закрыіш, нада было клыкáмі ныкідáць сакі.

Устрэць зак. Сустрэць. Яны даўно зьбіраюцца цябе ўстрэць. Пыб'ягіць адзін, яго каб айдзе ваўкі ня ўстрелі.

Устуджаць, устуджываць незак. Прастуджваць, застуджваць. Сам сябе устуджáіш, ета длі здароўя ніхырашо. Бальнэя ногі устуджывыць нілізя, іх усё ўремя нада дзіржаць у ціплаце. Устуджацца, устуджывацца незак. Прастуджвацца, застуджвацца. Ні бірягець сябе нісколька, устуджáіцца усё ўремя. Усякій раз ня слухыюць, бігаць голыя, у пляхотычкых, устуджывыюцца. Устудзіць зак. Прастудзіць, застудзіць. Плоха, калі што ўстудзіш, будзіць балець, ламіць — ныгарюісься. Устудзіцца зак. Прастудзіцца, застудзіцца. Я ішчэ мáлыя устудзілыся крепка, с тых пор то тоя, то другога баліць. Устуджаны, устуджоны дзеепрым. Ён змалку устуджыны, а прастуда цірыз многа гадоў атрыгáіцца. У яе ногі дужа устуджоныя. Устудзёмшы дзеепрысл. Устудзёмшы грудзі, як піць даць успаленія пытхвáціш, тады пыкычáісься.

Устуджыванне н. Прастуджванне, застуджванне. Устуджывыньня ды дыбра ні даводзіць, будзіш мучыцца, кáрхыць і ўсё. Ты сам знаіш, што буваіць с устуджывыньня.

Уступчывата прысл. Падатліва. Кажный знаіць, што уступчывыта яны ня зьдзельюць.

Уступчыватасць ж. Падатлівасць. Пру уступчывытысьць яму дайжа ні зыкáйся, ні ў чом ня ўступіць.

Уступчыватый прым. Падатлівы. Грішчанковы хлопцы уступчывытыя, зь імі ўсігда можна дыгываріцца.

Устуранне, устурыванне н. Абуджэнне ад сну, узганяне. Ня дужа ён слухыць майго устуряньня, ну другей бок пір'яверніцца і сьпіць. Сядзь сы сваім устурівыньнім, ня трогый скыта.

Устураць, устурываць незак. Абуджаць ад сну, узганяць. Яшчэ троху рана устуряць кароў, ніхай пыліжаць троху. Устуряй-ка ты іх, ніхай пыдымаюцца, скоро усе с косымі пойдучь. Іх калі ня ўстурівыць, дык і абеды пры-

сьпяць. Устураца зак. Пачаць ганяцца. Сыбака устуряўся зы пацьцёлкым, а тэй яго ня дужа баіцца. Устурьца зак. Узагнацца. Устуріцца табун, ішчэ журкувата, ніхай пыліжаць каровы. Устураный дзеепрым. Устуріных цілят гані к вадзе. Устуромшы дзеепрысл. Устурёмшы скот, сам сабе бігатні надзелыіш.

Устуркыванне н. Абуджэнне ад сну. Ніякыга яны устуркывыньня ня чуюць, што ж ты хочыш, кылі на зорькі прібеглі аткуль-то.

Устуркываць незак. Будзіць, рэзка прымушаць падняцца. Устуркывый мільцыў, яны вьіспыліся — дос! Ня дужа лёгка іх устуркывыць. Устуркаць зак. Разбудзіць рэзка, прымусіць падняцца. Я ня ты, ні пыгляджу, што ён айдзе-то усю ноч цігаўся, устуркыю січас. Устуркацца зак. Зал.-бессуб'ект. ад устуркаць. Ну йдзі, можа ў цябе устуркыіцца. Устурканы дзеепрым. Ідзець устуркыный, вочы ныспаны пы шапкі, ніяк ні пратрець.

Усукуванне н. неадабр. Умешванне. Ня думыю я, што тваё усукывыньня чым-небудзь паможыць.

Усукуваць незак. неадабр. Умешваць. Мірянёнык нарошня усукывыіць вас у ета дзела. Усукувацца незак. Умешвацца. У іх сваё, ніхай самі і рызьбіраюцца, чужым нечыга усукывыцца. Усукаць зак. Умяшаць. Чаго яшчэ сюда усукала Гыльўня? Усукацца зак. Умяшацца. Натура тыкая — усукіцца, куды яго ні завуць і ня просюць. Усуканы дзеепрым. Каб яшчэ у ету кашу ня быў усукын Дынілёнык, можа б яно луччы абыйшлося.

Усумляцца незак. Дапускаць сумненне. Ні нада усумляцца, кылі ты дайжа зыдатык яму аддаў і браць хаты ні захочыш, ён верніць, Мітрыхван тваіх грошы ні захочыць. Усуміцца зак. Аднесціся з сумненнем. Быў сыбраўся ехыць, а посьлі усуміўся, думыіць.

Усупліванне н. Насупліванне. Я сайсім ні абрышчяю ўніманія ны яго усуплівыньня, дайжа у тэй бок ні гляджу.

Усуплівацца незак. Насуплівацца. Ён зы адно слова усуплівыіцца, дужа крідлівый. Усупіцца зак. Насупіцца. Усупіўся, чаго яму ня столька далі канхвет, сколька ён хацеў.

Усхадзіць зак. перан. іран. Выклікаць жаданне актыўна дзейнічаць. Усхадзіла нешта Айсеівых, учора ён пасьці ў поўныч пабег т большаку, сянья дочкі чуць сьвет сьпяшылі ў Стырасельля, — ні знаю, чаго яны бегыюць.

Усхамянуца, усхапянуца зак. Спахапіца. Сядзела, сядзела, а тады усхямяну́лыся: ета ж у мяне пырысаты ня кормліны, яны, верна, пуню тамыцька ірвуць. Усхыпянесься ты, чылавек, ды позна будзіць што-небудзь дзелыць.

Усхарахоніваць незак. Узбуджаць, выклікаць узбуджаныя дзеянні, паводзіны. Што яго кажный раз усхарахонівыіць? **Усхарахоніваца** незак. Узбуджаца, пачынаць узбуджана дзейнічаць. Табе нечыга усхарахонівыіца, цябе яны столька ўремя і кармілі, і паілі, і ныдзіва́лі. Яны нескылька разоў усхарахонівыліся ехыць, вузлы звязывылі. **Усхарахоніць** зак. Узбудзіць, выклікаць узбуджаныя дзеянні, паводзіны. Яго калі як усхарахоніць, дык ён, кажыцца б, іш шкўры выпрыгнуў. **Усхарахоніца** зак. Узбудзіца, пачаць узбуджана дзейнічаць. Мы знаём, чаго ён усхарахоніўся, ета Сьціпанідка тута пыработыла іс сваім ізычком. Усхарахоніўся, склаўся, пыдгыняй кыня, ён гатоў. **Усхарахоненый** дзеепрым. Каб выглянулі, якей ён буваіць усхарахоніныый, асобінна калі пыгаворіць зь Ірмалёнкым.

Усхватыванне н. перан. Раптоўнае узнікненне, наступленне. А што мне яго усхватывыньня, ніхай сколька хочыць ускакыіць.

Усхватываца незак. перан. Раптоўна ўзнікаць, наступаць (пра вецер, навальніцу, боль і г. д.). Нейкыя буря усхватывыіца, хочыш, крышу зьнясець. Неік гылыва усхватывыіца, зразу, буваіць, як луманець, а тады трошку атпусьціць.

Усхлехатаць зак. перан. Раззлаваць да шаленства. Яго другей раз, буваіць, усхлехочыць зы нішто, тады ўжо луччы маўчы і слова ні гыварі. **Усхлехатаца** зак. Раззлаваца да шаленства. А ну яго, усхліхытаўся учора за нейкія вожычкі, я іх у вочы ні відала, толька расстройў. **Усхлехатаный** дзеепрым. Ты можа ня відзіла, якей ён буваіць усхліхытаный, дык пыглядзі.

Усхліпцець зак. неадабр. Неадольна захацець. Як усхліпцеў з маткыю у горыд, ні атвіза́ца было, узіла. **Усхліпцеца** зак. Неадольна захацець, захацеца. Усхліпцеўся зь дзедым пасьвіць, пусьці і ўсё. Куды ён так усхліпцеўся? Яму як усхліпціца калі, ні адгаворіш.

Усхлынуць зак. 1. Нацячы раптоўна. Выда каб ня ўсхлынула на бульбу, ато будзіць бяды. 2 перан. Наваліца. Усхлынулі ны яго усе разым: *успакойся*,— дык

троху пыспыкайней. Пряма нейкыя ныпасьць усхлынула, нішчасьці адно зу другім с'іплюцца.

Усхрапываць незак. перан. жарт. Спаць. У пуні на сені усхрапывыіць твой друг, будзі, кылі хочыш. **Усхрапывацца** незак. Спацца. Як табе тута усхрапывыіцца, ня мўлка?

Усхупліванне н. Усхопліванне, падскокванне. Мне яго усхўплывыньня ня дужа важна, ніхай прыгыіць, сколька захочыць.

Усхуплівацца незак. Усхоплівацца, падскокваць. Іна ўсё усхўплывылыся бежч, а я гываріла, пыдажджы. Як толька хто пычынаіць гываріць, і Арцямёнык усхўплывыіцца: дай, я скажу.

Усцервіць, усцервяніць зак. 1. Давесці да зацятай злосці, да страты кантролю над сабой. Ты іх толька усцьцерьвіш, луччы ні гыварі нічога. Ох, усцьцерьвіла Мысяёнка, ажно пыбялей увесь. Іна як усцьцерьвяніць зяця, тады ён удвору бягіць, — жывая указэя, а ні мыладыя. 2. Увесці ў азарт. Во як ты усцьцерьвіў Грішчынка! Яго толька усцьцерьвяніць, тады ён куды хочыш гатоў. **Усцервіцца, усцервяніцца** зак. 1. Дайсці да зацятай злосці, да страты кантролю над сабой. Нешта твой старэй дужа усцьцерьвіўся ны Мыланкіных. Ён як усцьцерьвяніцца, дык гатоў ударіць. 2. Увайсці ў азарт. Усцьцерьвіўся паехыць і нізашто ні адгаворіш. Етыга трудна у чом-нібудзь пірўбядзіць, як усцьцерьвяніцца у што-небудзь. **Усцервеный** дзеепрым. Раззлаваны. Каб ён чаго ні нываріў тамыцька, пряма усцьцерьвіныі пабег.

Усціганне н. 1. Настойванне, настойлівасць. Яму дужа ныдаела Хвядосыва усцьціганьня, гываріў, цярьпець ня можыць. 2 перан. Даганяне, ураўноўванне. Я знаю, што зь яго усцьціганьня палучыцца.

Усцігаць незак. 1. Настойваць, дабівацца. Сколька ні ўсьцігала Маріна, каб сын браў Аўдотычкіну дачку, тэй ны яе і ні глянуў. Усё усцьцігаіць узнаць, пра што тама гыварілі. 2 перан. Даганяць, параўноўвацца. Зы Ікімёнкывымі ты ні ўсьцігай, табе іх ні дыгнаць. **Усцігнуць** зак. 1. Настаяць, дабіцца. Бацька усцьціг і ўсьціг, каб ён адзьдзельна хату стынавіў ды жаніўся. 2. Дагнаць, параўнацца. Каго ты хацеў усцьцігнуць, Быркавёнка? — не, дайжа ня думый.

Усцілка ж. Сцілка. Боты яны нічога, толька усцьцілкі нейкія ніважныя пыклáджыны. Памянш. усцілачка. Нада було купіць усцьцілычкі, можа б калі-небудзь пымінаў.

Усціранне н. Запальванне трэннем (пра запалкі). Штук пяць сьпічык злумаў і ні пытпаліў, во якая яго усьціра́ньня.

Усціраць незак. Запальваць трэннем (пра запалкі). Ты сьпічкі ўсьціраіш у клеці, дык будзь астарожын, ато ўсё можыць быць, тама разныга бырыхла многа. **Усцірацца незак.** Запальвацца пры трэнні (пра запалкі). Етыя сьпічкі ці ні сурува́тыя, ні ўсьціра́юцца, серка атва́ліцца. **Усцерць зак.** Запаліць тручы (пра запалкі). Узатрі сьпічку ды глянь, сколько тама ўремя, можа, устываць пыра. **Усцерцца зак.** Запаліцца пры трэнні (пра запалкі). Во етый кырабок у пячуркі ліжаў, сьпічкі далжны усьцерцца. **Усцёртый дзеепрым.** Усьцёртыю сьпічкыю сьвітані, каб чаго ў печы ні аста́лыся.

Усціхамірыванне н. Суніманне. Нешта ня дужа тваё усьціхаміры́выньня пымыгаіць, ці чуіш: узноў хату ірвуць.

Усціхамірываць незак. Сунімаць, суцішаць. Я дужа умею быйстра такіх ба́лыўнікыў усьціхаміры́выць, так унімаюцца, што дайжа аглянуцца ні пысьпіваюць. **Усціхамірывацца незак.** Сунімацца, суцішацца. Ці думыюць яны усьціхаміры́выцца ай узноў нада ремінь атпіра́зывыць? Кажыцца, трошку надворья усьціхаміры́выцца. **Усціхамірыць зак.** Суняць, суцішыць. Зразу нада було усьціхаміры́ць, а ты ўсё пы галоўкі гладзіла: ма́лінькія, ма́лінькія. **Усціхамірыцца зак.** Суняцца, суцішыцца. Толька вы мне ні ўціхаміры́ціся ету мінуту, зыплачыця і на печ палезіця, як мыхрач схвачу. Пысядзі трошку, куды ты пойдзіш, можа трошку усьціхаміры́цца пагода, дождж нацьціхніць. **Усціхаміраный дзеепрым.** Вот відзіш, як ты скорінька усьціхамірін. Усьціхаміры́ныя яны зылатыя ма́льцы, а ні ўнімі — пы гылыва́х ходзюць.

Усцябнуць I зак. Прышыць наспех, нетрывала. Хуць зьверху пўгывычку усьцябні яму, ато будзіць хадзіць з голюю шыю. **Усцябнуцца зак.** Прышыцца наспех, нетрывала. Скарей шый, як усьцябнецца, так і ладна. **Усцябнутый дзеепрым.** Вазьмі сінію рубашку, у ёй тузікі хуць усьцябну́ты.

Усцябнуць II зак. Сцебануць. Я ўсцябну́ў кыня, а ён задым біць.

Усцяж прысл. Усюды (па шляху, па напрамку). Усьця́ж спрашывыў па ўсіх дзіріўнях і ніхто нійдзе ня чуў пры пацьцёлка.

Усцярабліванне, усцярэбліванне н. Знішчэнне зарасніку пры распрацоўцы зямлі для пасеву. Посьлі усьціра́б-

лівыньня бяз гною нескылька гадоў ладна радзіла. Усьцірэблівыньня зырасло узноў,— узяліся хырашо, ды ні дывялі ды кынца. Нам усьцірэблівыньня тэй год крепка далосся, многа пылажылі сілы.

Усцярабліваць, усцярэбліваць незак. Знішчаць зараснік. Мы кажны год пу кусочыку усьцірэблівылі. Большы мы ні ўсьцірэблівылі, так яно аста́лыся і аста́лыся, зырасло лесым. **Усцерабіць** зак. Знішчыць зараснік. Там ба можна яшчэ нямнога усьцірэбіць, лён ба хырашо рос. **Усцерабіцца** зак. Знішчыцца (пра зараснік). Ні знаю ўжо, калі тут усьцірэбіцца. **Усцярэблены** дзеепрым. У нас тады была усьцірэбліна палоска кулу дубоў. **Усцерабёмшы** дзеепрысл. Усьцірэбёмшы, тут ба можна пасеіць.

Усчапліванне, усчаплянне н. Ушчэпліванне, чаплянне. Якая ж ета ушча́плівыньня, ты ні ўшчапіў, а пріляпіў. Глянь ты ны яго ушчыпля́ньня, да крюка ні дыстаець, а ўжо чыпляіць.

Усчапляць, усчапліваць, усчэпліваць незак. перан. Навешваць. Яны ўсё гатовы ны мяне ушчыпля́ць, што толька ні прідумляюць. Мне ўжо ушча́плівылі, што я у Ходысах у сваты хадзіў. Ны каго толька ня ўшчэплівылі тую бульбу, а праўды ні знаюць. **Усчапіць** зак. Навесіць. Калі будзіш муўчаць, ны цябе ішчэ і ня тоя ўшчэпюць. **Усчэплены** дзеепрым. Ны яго ўжо і пырысяткі Сьціпанідзіны ушчэпліны. **Усчапёмшы** дзеепрысл. Ушчапёмшы адно, ны яго тады усё можна вешыць.

Усчапурыць зак. жарт. Прыхарашыць. Ого, як ты свайго мыладога ушчупу́ріла! **Усчапурыцца** зак. Прыхарашыцца. Лявоніха як ушчупу́ріцца, дык хуць сватоў к ёй прісыла́й. **Усчапураны** дзеепрым. Сяньня пуўдня дзеўкі лётыюць ушчапу́ріныя. **Усчапуромшы** дзеепрысл. Усю нядзелю бегылі ушчупу́рёмшы.

Усчынанне н. Пачынанне. Мне яго ушчынаньня крепка далосся ў знакі. Іду і чую, што ўзноў у іх ушчына́ньня.

Усчынянне н. Прычынянне, зачынянне. Якая ў яго будзіць ушчыня́ньня, кылі ён вароты чуць пхнець.

Усчыняннік м. Той, хто прычыняе, зачыняе. Сла́бый сьцябе ушчыня́ньнік, тута пріпыдніма́ць нада. **Усчынянніца** ж. Бярісь пымыгаць ушчыня́ньніцы, адна іна ні спра́віцца.

Усчыняць, усчыніваць незак. Прычыняць. Дай-ка я прічыню́, ты нешта ня дужа лоўка умеіш ушчыня́ць. Пычай дзвері ушчыні́выць, а ў яго нічога ні пулуча́іцца.

Усчыняцца, усчынівацца *незак.* Прычыняцца. Хátнiя дзьвері нічога, лёгка усходзюць, а ў сенцых ні ўшчыняюцца. Як пыцьцісаў, і дзьвері сталі ушчынівыцца. Усчыніць *зак.* Прычыніць. Так рызбалелыся рука, што дзьвері ні магу ушчыніць, клямки ні пыцягнуў. Усчыніцца *зак.* Прычыніцца. Ці ўшчыніліся ў цябе дзьвері, яны ўварьху неік упіра́ліся, ні прілігалі. Усчынены́, усчынеты́ дзеепрым. Я пытхадзіў, глядзеў — німа ў дваре і дзьвері ушчыніны і ны палычку заторнуты. Вароты ушчыніты хырашо, я сам глядзеў. Усчынёмшы дзеепрысл. Ушчынёмшы *усігда* ны палычку заторніць.

Усшабуцецца, усшабуціцца *зак.* Пачаць шумець. Пракоп зы калёсы ушшубуцеўся, яны тыкі і праўда, нікурáтныя людзі: паехылі ў лес, кідалі палкі як зря, ручкі пулумалі. Уму нядоўга ушшубуціцца, пых як сьпічка і гатоў.

Усшаваліванне, усшавяліванне, усшавеліванне, усшаволіванне *н. 1.* Падварушванне. Посьлі ушшывáлівыньня саўсім другая сўшка. Якая ж ета ушшывя́лівыньня, хырашэнька вурухні. Відзіш, як людзі работыюць, а ў цябе толька што ушшавелівыньня. Во табе й на, пасьці вьсыхла сена посьлі ушшаволівыньня, а тута узноў дождж. 2. Падахвочванне. Калі гультай, дык ніякыя ушшывáлівыньня яму ні паможыць. Ны яго ні такая ушшывя́лівыньня нада. Ня дужа яны паслўхыюць твайго ушшавелівыньня. Як, ці пымыгаіць яму Кулундзёнкыва ушшаволівыньня?

Усшалапучыванне *н.* Хваляванне ад страху. А ці мы адзін раз відзілі Пітракова ушшылапўчывыньня, ён як шымáк нейкій, усякый лухце веріць.

Усшалапучываць *незак.* Выклікаць хваляванне ад страху. Як што ні па ём, яго і ўшшылапўчывыіць. Усшалапучывацца *незак.* Хвалявацца ад страху. Хва́ціць ушшылапўчывыцца, тута і ні такіх унімалі. Усшалапуціць *зак.* Выклікаць хваляванне ад страху. Ніхай іх яшчэ раз ушшылапўціць, хуць пыглядзіш, якея яны бувáюць. Усшалапуціцца *зак.* Расхвалявацца ад страху. Хрымянок як ушшылапўціцца, ны яго можна пулюбувацца. Усшалапучаны́ дзеепрым. Нейкій ушшылапўчыны́ прібег аттуля, што ўжо яму там кызалі, я нічога ні дабілыся.

Усшалудзіць *зак.* Выклікаць ахвоту задавацца, вычвараць. Яго як ушшулудзіць, зь ім тады трудна. Усшалудзіцца *зак.* Пачаць задавацца, вычвараць. Яму ушшулудзіцца адна мінута — пых, зыгареўся і гатоў, ажно кіпіць. Усшалуджаны́ дзеепрым. Ты, як ушшалўджыны́, дужа

красіў, ны цябе ажно глядзець аньціресна. Усшалудзёмшы дзеепрысл. Ушшулудзёмшы, ён што хочыш ляпніць, дайжа чаго ні хацеў ба.

Усшалушываць незак. Уздзіраць лушпіну, скарынку. Калі ны грядзе п'явілыся ікая корычка, ты яе ушшалўшывыый, каб усё ўсхадзіла. Усшалушывацца незак. Уздзірацца (пра лушпіну, скарынку). Ці ты ня ўмеіш, ці што, неік у цябе дренна ушшалўшывыицца. Усшалушыць зак. Узадраць лушпіну, скарынку. Ушшулушы́ се-мічкі, яны скарей будуць прысыхаць. Усшалушыцца зак. Узадрацца (пра лушпіну, скарынку). Ушшулушы́лыся і ладна, ніхай ляжыць. Усшалушаны́ дзеепрым. У яе і гряды ушшалўшыны, гурочыкі лезуць, усходзюць. Усшалушомшы дзеепрысл. Ушшулушомшы зыдзвiгай яблыкі ў печ, ато зьверху прыгыряць, а спадыспыду і ўсярэдку будуць сырыя.

Усшарахоніванне н. Шумнае ўзбуджэнне, хваляванне. Калі табе аньціресна іхнія ушыырахонівыньня, глядзі, а я пайду.

Усшарахоніваць незак. Шумна узбуджаць, хваляваць. Нешта ж яго ушыырахонівыиць, як пычынаіш пры Варычкіну дачку гываріць. Усшарахонівацца незак. Шумна ўзбуджацца, хвалявацца. Пычынаюць ушыырахонівыицца Кургузёнкі: сватоў ждуць. Усшарахоніць зак. Шумна ўзбудзіць, усхваляваць. Мікілая як ушыырахоніць, ніяк тады ні ўспакоіш. Усшарахоніцца зак. Шумна ўзбудзіцца, усхвалявацца. Ушыырахоніўся: паеду сь цёткыю, ні хачу большы ўчыцца, работыць буду. Усшарахонены́ дзеепрым. Калі ён ушыырахоніны́, яму дайжа нічога ня спробы́ тулкуваць.

Усшарахыванне н. Шурпачанне. Што ты дзельіш, як сюда будзіць садзіцца посьлі твайго ушыыра́хывыньня.

Усшарахываць незак. Рабіць шурпатым. Ні нада ушыыра́хывыць услончык, ён тады шурпаты́, грязьніцца скарей будзіць. Усшарахывацца незак. Рабіцца шурпатым. Кінь скоблю, лаўка ушыыра́хывыицца і шурпа́ціцца. Усшарахаць зак. Зрабіць шурпатым. Ушыыра́хый сьнег, скарей рыстываць будзіць, пацсохніць скарей. Усшарахацца зак. 1. Зрабіцца шурпатым. Твой мост у сенцых неік ушыыра́хыўся, ты яго, знаць, часта лупаткыю чысьціш. 2 перан. Выявіць неадольнае жаданне. Армія ны насў, сам куска хлеба ні заробіў, а ён ушыыра́хыўся жаніцца. Усшараханы́ дзеепрым. Ушыыра́хыныя скамейкі дренна мыць, можна пальцы зыска́біць.

Усшарудзіць зак. Раскатурхаць, распаліць жаданне. Іх толька нада ушшурудзіць, яны возьмуцца за дзела. **Усшарудзіцца зак.** Узбудзіцца, распаліцца. Яны пасьледня ўрэмя былі саўсім рукі пупускалі, а цяперя глянь-ка як ушшурудзіліся. **Усшаруджаны дзеепрым.** Яны, як ушшаруджыныя, дык што хочыш зьдзелыюць, а то будуць сядзець рукі склаўшы. **Усшарудзёмшы дзеепрысл.** Яго ні ўшшурудзёмшы нікуды ні дашлесься, пірверніцца з боку на бок і ўсё.

Усшарушыванне н. 1. Уздзіранне зацвярдзелага верху. Позна ты ўзілася зы ушшурўшывыньня, нада було зразу посьлі дыжджа брацца. **2 перан.** Падварушванне. На іх ні такая ушшурўшывыньня нада.

Усшарушываць незак. Уздзіраць зацвярдзелы верх. Гряды нада абізацільна ушшарўшывыць, дужа прібіты дажджом, гуркі ня ўзойдуць, яны дылікатныя. **Усшарушывацца незак. 1.** Уздзірацца (пра зацвярдзелы верх). Скарінкью зімля засохла і ні ўшшурўшывыцца. **2 перан. жарт.** Падварушвацца. Нешта ня відна, каб яны дужа ушшарўшывыліся, іх нада хырашо пытпáривыць. **Усшарушыць зак.** Узадраць зацвярдзелы верх. Ушшурушы свае семічкі, ато яны пыпрісыхалі г бумагі. **Усшарушыцца зак. 1.** Узадрацца (пра зацвярдзелы верх). Прывядзі грыблямі яшчэ пару разоў, луччы ушшурўшыцца. **2.** Падварушыцца. Позна яны ушшурушыліся, пра што яны думылі, як Ціханёнык ехыў. **Усшарушываны, усшарушаны дзеепрым.** У мяне ішчэ гряды ні ушшурўшывыны, усё некылі і некылі. Айдзе ушшарўшына, там ужо зялёныя лісточыкі лезуць. **Усшарушомшы дзеепрысл.** Ушшурушомшы, скарей яблыкi высыхнуць, яны прісохлі ну бумагі.

Усыкнуць зак. Прыкрыкнуць злосна. Як бацька усбкніць тады ён слухмяны, а мяне слухыць ня хочыць.

Усычанне, усычыванне н. Насычэнне. Яны ат пріродзьдзя такея, што ніякыга усычáньня ім ні хвытаіць. Ці будзіць етому чылавеку усбчывыньня калі-небудзь, ці ўжо ні разу ня будзіць.

Усычаць, усычываць незак. Насычаць, здавольваць. Ніхай ужо зяці яго усычáюць. Ты ж усё усбчывыў Бундурёнка, цяперя ён ніхай пры цябе біспакоіцца. **Усычацца, усычывацца незак.** Насычацца, здавольвацца. Ну ўсё ж зь іх мала, ні хвытаіць, ніхай усычáюцца. Цяперіцька ты свабодзін, можыш усбчывыцца сколька тваёй душэ заўгодна. **Усыціць, усытаць зак.** Насыціць, здаволіць.

Калі цябе усьціць с тваёю жа́днысьцю? Разьві ж такога чылавека можна усыціць калі? Хто іх у мірі усятаіць, такіх нінаедных! Усыціца, усятаца зак. Насыціца, здаволіца. Тыкая жа́доби́на ні ў век ня ўсьціца. Калі б яны усыціліся, ніхто ні прідумыць, усё б хвыталі, цягнулі, грыблі, вылаклі. Кажыца, і Ныпряёнык усятаіся, усё, бувала, ношкымі вылачыў траву с кустоў, а то ні валочыць. Усычаны́, уситаны́ дзеепрым. Даволін, усичыны́ ходзіць, ны вазу нечыга прівязьлі із-зы рязкі. Усытаны́ паехылі ац сватоў, цэлыя торбы папёрлі г быльшаку. Усыце́мшы дзеепрысл. Усыце́мшы вьпрывілі сваіх родзічыў, каб ні біджа́ліся.

Усягды прысл. Заўсе́ды. Ка мне пляменьніца усягды зыбігаіць. Я ўсягды гываріла, што ма́лых у руках дзіржаць нада крепка.

Усядзібнік м. гумар. Гаспадар, які мае прысядзібны ўчастак. Нешта вашы усядзібнікі пакуля што ня думыюць, як усядзьбу апсіміняць. Усядзібніца ж. Сядзіць усядзібніца у быразьне, патрошку кулупаіца, выбіраіць бульбу.

Усядзібны́ прым. Прысядзібны. У нашый дзяреўні ува ўсіх усядзібных участка́ адбівалі пу пуйгікта́ра, як с хутароў пі́рстраівыліся. Што ні гыварі, а поля так ня вьрыбытына, як усядзібныя зямля.

Усядзецца зак. 1. Сесці і заседзецца. Усядзеўся, што і пыдымаца ня хочыца. 2 перан. Асталяваца. Чаго ён куды паедзіць, усядзеўся ужо ў Кылатавіні, тама і дывякуіць.

Усядзіста прысл. Прысадзіста. Яны ўсе нівісокія хлопцы і глідзяца усядзіста, ета табе пыкызалыся, што длі́нныя, а можа табе другіх пыкызалі.

Усядзістасць ж. Прысадзістасць. Нада табе то усядзістысьць, то прісядзістысьць, пупыдаіца ладны́ чылавек, дык гыварі, ніхай пірходзіць.

Усярбываць незак. Набіраць у рот сёрбаючы. Ён як плувец, дык ваду усярбывыіць. Усярбнуць зак. Набраць у рот сёрбаючы. Усярбнуў яе крупені і ажно паморшчыўся.

Усяродку прысл. Унутры. Ліпу зывалілі, дык іна усярёдку уся пустая. Даўно жаліца, што ўсярёдку нешта баліць. Памяши. усяродачку. Режыць палкі, усярёдычку выкалупывыіць сірцавіну і сьвісткі пулучаюца.

Усярчаць, усярчаца зак. жарт. Зазлаваць. Усірчала

ны цябе Тымарка, будзіш адзін зь вічарінкі хадзіць. Ты глядзі, ён як усірчаіцца, дык і пабіць можыць.

Уталковыванне н. Раствлумачванне, пераконванне. Што, і тваё уталковывыньня ні пымыгаіць? Кылі пень, дык якая яму уталковывыньня нада.

Уталовыванне н. Вытоптванне дашчэнтэ. Ныдаела мне ета уталовывыньня, гані іх ат пыдваконьня.

Уталовываць незак. Вытоптаць дашчэнтэ. Ці пірі-ста́ніця вы мне уталовывыць ету салому, усю піряцёрліны аторю. **Уталовывацца незак.** Вытоптацца дашчэнтэ. Кажын год ета па́рініна уталовывыіцца большы некуды. **Уталаваць зак.** Вытаптаць дашчэнтэ. Пыд яблынкыю дзеці настолька утулува́лі, што тама нічога ня вырысьціць. **Уталавацца зак.** Вытаптацца дашчэнтэ. Пархвены-ва крайнія палоска была, як уталу́іцца за лета, дык і жаць нечыга. **Уталованы́, уталаваны́** дзеепрым. Праезд быў ат пунь, дужа зімля уталовына. Утулува́ныю атаву і карова ня будзіць есьць.

Уталонне н. Супакой, заспакоенасць. Нійдзе ім уталоньня ні находзіцца. Узной німа уталоньня ма́льцым, адурюва́юць на вуліцы, аж вуглы трішчаць.

Уталопліваць незак. неадабр. Накіроўваць неадрывны погляд. Што ты вочы ны мяне уталоплівыіш? **Уталоплівацца незак.** Пачынаць вельмі ўважліва ўглядацца. Стыдна етык уталоплівыцца, скажуць, што дужа нікультурный. **Уталопіць зак.** Накіраваць неадрывны погляд. Вочы ўталопіў і стаіць піряд імі. **Уталопіцца зак.** Пачаць вельмі ўважліва ўглядацца. Чаго ён етык уталопіўся, чылавека ня відзіў ці што?

Утапліваць незак. 1. Тапіць. Ён, знаць, ці ні панёс кыціня́т ута́плівыць. 2 перан. Ставіць у безвыходнае становішча. Расьсердзіліся за нешта ны Кірілёнка і ўта́плівыюць яго ны кажным шагу.

Утапторыванне н. экспр. Утоптванне. Пылядзіця вы ны яго утапторывыньня, у мяшку нешта ныгамі топчыць.

Утапторываць незак. 1. Залішне натоптаць. Некуды ўжо сена утапторывыць, вароты ні зачынюцца. 2 перан. Прагна есці. Сідзяць лі гынька́, печыныю бульбу утапторывыюць. **Утапторывацца незак.** Залішне натоптацца. Цігайця, пакуля утапторывыіцца, столь ні прываліцца, ня бойціся. **Утапторыць зак.** 1. Залішне натаптаць. Пылавіна шайкі резі, а наверх чугун бульбы утапторыла, чаму ж ня будзіць карова жырныя. 2. Прагна з'есці. Чугунок тушыныя капуста утапторыў і пашоў. **Утапторыцца зак.**

Залішне натаптаца. У за́сікі многа мякіны утапторілыся, а карова яе дужа есьць. Утапторываний, утаптораний дзеепрым. Сюда ўжо німала утапторівына сакі, большыня лезіць. Чаго ў етыя мяшкі столька утапторіна?

Утаптыванне н. перан. Знеслаўленне, абвінавачванне ў ганебных учынках. Каму ж ба такая утаптывыньня пыныра́вілыся, дзіва, што ён выйшыў ісь сябе.

Утараніваць, утарачываць незак. жарт. Уносіць. Бярісь-ка удваіх зы мяшок ззаду, будзім утыра́нівыць у пуню. Адзін ты ні бяріся ету ношку утыра́чывыць, ніхай адззаду Бронька пымыгаіць. Утараніць, утарачыць зак. Унесці. Як жа ты адзін утыра́ніў еткыя палена, тут жа вес ніізьвесна якей. Ён і ня столька утыра́чыць, кылі ны яго ахота найдзіць, сілы у яго хвытаіць. Утаранены, утарачаны дзеепрым. Твае карзінкі ужо ўсе утыра́ніны у прымыльнік. Утыра́чыныя мяшкі цэлы будуць, ні зымякнуць.

Утаркыванне, уторкыванне н. 1. Уторкванне. Якая ж ута́ркывыньня, кылі канец злуман. Нічога ні палучыцца с твайго уторкывыньня. 2 перан. Непажаданае ўмешванне ў справы. Яго ута́ркывыньня ішчэ хужы здзелыіць. Глядзі, ныла́юць, ныла́юць зы тваё ўторкывыньня, чаго табе лезьць туды.

Утаўкыванне н. 1. Уштурхоўванне. Што яму утаўкывыньня, сюда ўтаўкнеш, а ён аттуля вьіскычыць. 2 перан. Настойлівае растлумачванне. Што йта ён як палка дроў, ніякыя утаўкывыньня ды яго ні даходзіць.

Утаўкываць незак. перан. Настойліва растлумачваць. Доўга яму ўтаўкывылі, што к чаму, ён як глумак нейкій, ніяк ні рызьбярэцца. Уталоч, утоўч зак. Настойліва растлумачыць. Мірянёнку ні так лёгка уталоч, як ты думыіш, ён дужа біспыня́тлівый. Ты сам паспробый яму што-небудзь утоўч. Як жа ты яму утаўкеш, кылі ён нічога слухыць ня хочыць.

Утаўморыванне н. 1. Запэцкванне. Ні работа, а ўтаўморівыньня, у мялу увесь чыста, пы самыю макушку. 2 перан. Умешванне. Яны табе доўга будуць помніць ета утаўморівыньня. 3. Задурманьванне, затлумліванне. Ай, ні гыварі ты, мне хужы горькія редзькі ныдаела такая утаўморівыньня, за дзень як надўрісься, ажно у вычах кругі.

Утаўмясіць зак. Умясіць. Што тама клок саломы кінуў, пырысяты зы час яе у грязь утыўмясілі. Утаўмясіцца зак. Умясіцца. Усё там утыўмясілыся, нада вілык двоя

бульбоўніку укінуць. Утаўмяшоный, утаўмешаный дзее-прым. Ну гліна дык ба ніхай гліна, а то пряма зімля утыўмяшона, зямлёю печ ні пымажыш. Ці сюда яшчэ аторі утаўмешына, ці што тут дзелылыся? Утаўмясёмшы дзеепрысл. Тут нада зямлёю засыпыць, а ўтыўмясёмшы бьльля, нічога ня будзіць.

Утаўпорыванне н. неадабр. Усоўванне. Ну нашто вам ета утаўпорывыньня бяс толку, можна ж зьдзельць і акуратней і луччы.

Утаўпорываць незак. неадабр. Усоўваць. Каб ні ўтаўпоривыў боты у грязь, яны б ні ссыхаліся, дык ці ў цябе што акуратна набудзіць. Утаўпорывацца незак. перан. Стамляцца. Нашто ім столька скыта дзіржаць, каб каж-ный дзень утаўпоривыцца. Утаўпорыць зак. Усунуць. Утаўпорілі в'алінычкі у грязь. Мякіны дужа многа утаўпоріў у цеста, сьвіньня есьць ня хочыць. Утаўпорыцца зак. Стаміцца. Ты так ўтаўпорыся кажный дзень, тады пызнаіш, як скот гудуваць. Утаўпораный дзеепрым. У крупы капуста ўтаўпоріна, хто тут хызайнічыў?

Утаўпясіць зак. Умясіць, утаптаць. Цёлычка дыстала рубашычку, сьцягнула, а пырысаты утыўпясілі у грязь. Утаўпясіцца зак. Умясіцца, утаптацца. Сюда сколька ні сьцялі, усё утаўпесіцца. Утаўпяшоный дзеепрым. Ці ты будзіш утыўпяшонья хворысьця выцягывыць, ніхай яно тут гніець. Утаўпясёмшы дзеепрысл. Ныўряд ці зьдзельыш ты смашней, утыўпясёмшы у капусту круп, ніхто ў нас так ні варіць.

Утаўхыванне н. Уштурхоўванне. Ты ў мяне глядзі, вогірь, ато дам утаўхывыньня, атучу ат еткія прывычкі.

Утаўхываць незак. Уштурхоўваць. Дывай яго утаўхывыць у сенцы, а ён упіраіцца. Утаўхнуць зак. Уштурхнуць. Утаўхні маьлых у хату, ніхай ні мякнуць пыд дажджом, ато ішчэ пыпрастуджывыюцца. Утаўхнутый дзеепрым. Утаўхнутый ён тама сеў і сядзеў.

Утачываць незак. Ушываць, увіваць дадаткова. Вожкі дзельыць, канцы ряменныя утачывыць. Рукавы як-небудзь сысьцябнець, а кліны сайсім ня ўмець утачывыць. Утачывацца незак. Уточвацца. Пырысаты глыбока-глыбока пыт капу утачывыюцца.

Утваранне н. 1. Расчынянне (цеста). Вады лінула, мукі сыпнула, во і ўсё яе утвыряньня, дайжа ні рызьміш'ала як нада. Ці доўга ты будзіш вазіцца іс сваім утвыряньнім? 2 перан. Вычваранне. Усякыга утвыряньня зь

іх хвытала. Самі знаюць, што ім можыць быць зы ўтвыр'яньня.

Утвараннік м. 1. Той, хто замешвае цеста. Якей зь яго утвыр'яньнік, сь цестым вазіцца — ета бабскыя работа. 2 перан. Вычвараннік. Такея балыўнікі, такея утвыр'яньнікі, што на іх пряма шкура хыдаром ходзіць. Тўркнуй ба на етых утвыр'яньнікыў, ніхай ба уняліся троху. **Утваранніца ж.** 1. Тая, што замешвае цеста. Узілася утвыр'яньніца за дзела, скора блінамі накорміць. 2. Вычваранніца. Ня меншыя утвыр'яньніца і Машка была. Яны ж ні прі-дўмыіш якея утвыр'яньніцы абей былі.

Утвараць незак. 1. Замешваць цеста для печыва. Нешта даўно ты бліны утвыр'яла, сьпякі, я б зьей с ахоткі. 2 неадабр. Вычвараць. Іх была кымпанія ладныя, чаго толька яны ні ўтвыр'ялі. **Утварацца незак.** 1. Замешвацца (пра цеста для печыва). Што ў цябе сяньня утвыр'яіцца? 2. Рабіцца, тварыцца. Ці відзіш, што зь естых ціхінькіх утвыр'яіцца? **Утварыць зак.** 1. Замясіць. Хлеб утваріць нада ўмець, буваіць, рызаб'ець, што ў печ ня ўсодзіш, а то зыкаліц палўчыцца як ляміц. 2. Вытварыць. Балыўнікым нядоўга утваріць што хочыш. **Утварыцца зак.** 1. Замясіцца (пра цеста для печыва). Цеста ладна утварі-лыся, пакушыў, якей ладный пріснок. 2. Здарыцца. Калі яшчэ у вас такая утворіцца, пышчады ат мяне ня жджы-ця. **Утвораны дзеепрым.** 1. Замешаны. Хлеб у мяне т заўтріму утворін. 2. Зроблены. Тымі бысікамі што хочыш будзіць утворіна. **Утваромшы дзеепрысл.** 1. Замяшаўшы. Выскычыла ны мінутку, утварёмшы цеста, а тут ужо сы-бака хыз'яйнічыць. 2. Зрабіўшы. Утварёмшы якую дура-тў, ходзюць і сьмяюцца.

Утлумліванне н. Моцнае затлумліванне. Кажный дзень утлўмлівыньня і ўтлўмлівыньня, доўга ён ня будзіць та-кога цярьпець.

Утлумліваць незак. Моцна затлумліваць. Не, я вас уніму, большы вы мяне утлўмлівыць ня будзіця. **Утлумлівацца незак.** Моцна затлумлівацца. Паедзіш ты к ім толька утлўмлівыцца. **Утлуміць зак.** Моцна затлуміць. Як утлўмюць, дык ты ат усяго атрякесься і грошы ні захочыш. **Утлуміцца зак.** Моцна затлуміцца. Ты знаіш, я як утлумілыся тама зы нядзелю, кінула і паехыла, большы ні мыгла. **Утлумлены дзеепрым.** Утлўмліныя ат Ягорывых паехылі, цяперя няскора будуць.

Утопацца, утопкацца зак. Стаміцца, тупаючы па гас-падарцы. Нічога, кажыцца, і ня зьдзельыла, а ўтопылыся

большы некуды. А лі двыра усігда утопкыісься, хуць і работы дужа ня відна.

Утравець, утравецца, утравянець, утравянецца зак. Моцна зарасці травой, удзірванець. Дужа бульба утравела, нада сьпірва вьпылыць, а тады гыняць, ато трыва засьпліцца і ўзноў зысядзіць. Нілізя дываць, каб гряды утравеліся, тады зь імі нічога ня зьдзелыш, ні даполісься. Утравянела поля, нада вывадзіць і бярэзку, і сьвірепку, і асот, іначы заглўшыць пасевы і ні сыбяреш нічога. Скарей паліця, утравянеіцца ямень, тады прыпадзець. **Утравельый, утравеўшый, утравянелый, утравянеўшый** дзеепрым. Ны Рыгалёвым такая утравелья поля, што пышаніцы ня відна. Утравеўшый лён, ні ўтравеўшый, а нада ж палоць. Усё ўтравянелыя, пішы, прыпала. Ета ж нада, штоб тыкая проса утравянеўшыя у цябе!

Утравяніваць незак. 1. Моцна зарастаць травой, дзірванець. Пыглядзела я ціріс пляцень: гарод утравянівыіць, а йна і ня думыіць брацца. 2. Дапускаць зарастанне травой. Усадзьбу нілізя утравянівыіць, ты с травы ня вьлізіш, як зугудзіць. **Утравянівацца** незак. Моцна зарастаць травой, дзірванець. Нада выскырыдзіць хырашо, а посьлі гыняньня абыіціць, усё, што астаьлыся, вырвыць, тады і бульба ня будзіць утравянівыіцца. **Утравяніць** зак. 1. Моцна зарасці травой, удзірванець. Кылы плітня ямень утравяніў, а на ўзгорку травы дужа німа. 2. Дапусціць зарастанне травой. Як запўсьціш усадзьбу, як утравяніш, дык нічога ні сыбяреш. **Утравяніцца** зак. Моцна зарасці травой, удзірванець. Вы самі вінуваьты, самі далі утравяніцца пышаніцы. **Утравяненый** дзеепрым. Сёліта за гўмнымі утравяніныый лён, зь ім многа будзіць работы.

Утраёх прысл. Утрох. Утраёх пыдаліся за Сож. Заходзюць ка мне утраёх нейкія нізнакомыя мушчыны, я гляджу, хто ета.

Утрапліваць незак. перан. Патрапляць. Дужа любіць, каб яму ува ўсём утраплівалі. **Утрапіць** зак. Патрапіць. Ня дужа такому злыідуху утрапіш паднесьць, як хвьіркніць, дык куды там!

Утрапліваць, утрапываць, утраэпліваць незак. перан. неадабр. Нагаворваць. Усякыю лухту утраплівыюць Пынасьёнкывым, калі нічога ні пачуюць, дык прідумляюць. Як была тута Райцоўна, іна ўсё утрапывыла ім, а паехыла — і пыцішэла ў дзяреўні. Калі ні пірістаініш утраплівыць ны Высілёнка, палучыш баню. **Утрапаць** зак. Нагаварыць. Ня бойся ты, Генцыліха нічога ня ўтрапіць. Ця-

перя ўжо утрэплюць тваёй Кацічкі усяго! Утрэплений, утрапаны дзеепрым. Ну аткуля ты знаіш, што утрэпліна, яны самі што хочыш вьідумыюць. Я знаю, што яму было утріпа́на.

Утрапыванне, утрапліванне н. перан. неадабр. Нагаворванне. Ён такей, як ны яго што найдзіць: адзін раз ні паверіць ніякому утряпывыньню, а калі можыць і паверіць. Як жа мне ныдаела іхныя утряплівыньня!

Утрапываннік м. неадабр. Той, хто нагаворвае, пляткар. Ня меншы́й утряпывыньнік і твой Кузёмка быў, ні хваліся. Утрапыванніца ж. Ізвесныя утряпывыньніца, як ты яе іначы нызавеш. Хведзька разумный мушчына, ніякий утряпывыньніцы ён ні паверіць.

Утрахтовыванне н. Частаванне з імкненнем вельмі дагадзіць. Як прідзіць Быбарёнык, тады у іх пычынаіцца утрахтовывыньня, ета іх любімый госьць.

Утрахтовываць незак. Частаваць, вельмі дагаджаючы. Гатовюцца Барісывы, будуць утрахтовывыць гасьцей, к вечыру, знаць, пріедуць. Утрахтаваць зак. Пачаставаць, вельмі дагаджаючы. Самі ні знаюць, як утрухтуваць сватоў, два разы у горыд езьдзілі, нечыга куплялі. Утрахтананы́, утрахтованы́ дзеепрым. Канешня ж, утрухтуваныя паехылі, так іх Сьціпанёнык ня выпусьціць. Можна ні так, як хацелі, утрахтовыны, нейкій від у іх кіслый.

Утрубіць зак. перан. неадабр. З'есці вялікую колькасць. Сколька пыста́віла на стол, усё ўтрубілі. Яны і ня столька утру́буюць, толька пыдываць спруўля́йся.

Утрушчываць незак. рэдкаўж. Ламаць, трушчыць. Ці відзіш, як цялёнык утрушчывыіць каноплі, а ты дайжа с хаты ня выйдзіш.

Утрушываць незак. Пасыпаць, прысыпаць. Сьняжом утрушывыіць дарогу, лёд айдзе быў, дык ня відзін. Утрушывацца незак. Пасыпацца, прысыпацца. Як носюцца ношкі, аціра сьпіліцца, сьцёжка утрушывыіцца. Утрусіць зак. 1. Вытрасці ў пасудзіну. Утрусі усё іс скацірсьці у шайку. 2. Пасыпаць, прысыпаць. Сьняжок пычаў, трошку утрусіць зямлю. Утрусіў сваю дарожку нейкыю мякіныю і ніякыга сьледу ня відна. Утрусіцца зак. 1. Усыпацца пры вытрасанні. Я ні знаю што, нейкыя сьмяцьцё утрусілыся. 2. Засыпацца, прысыпацца. Дарожка ладна утрусілыся, відна, што сена ношына. Утрушаны́ дзеепрым. 1. Усыпаны пры вытрасанні. Крошык туды нямнога утрушына, куры пыдзяўбуць. 2. Пасыпаны, прысыпаны. Сьнегом усё

утрїушына, можыш айдзе ў лужыну ускачыць, лёд толька пудунїт.

Утрывушыць зак. Даць у вуха. Дыскáчыца, што ўтрївїшуць, аж пакоціца. Яе зяцю тама крeпка утрївїшылі.

Утрылюджыванне н. іран. Балбатня, пустазвонства. Ён такей, што можыць любому утрїлюджывыньню паве-рїць, усїгда жывецць чужою гылавою.

Утрылюджываць незак. іран. Балбатаць, навязваць глупства. На што вы ім утрїлюджывыіця, што ні нада, на што ім усякыю лухтў слухыць. Утрылюдзіць зак. Набалбатаць, навязаць глупства. Што табе тэя гэрчыкі утрїлюдзілі, яны ж ня могуць, каб якея пустатї ні ныгыварїць. Утрылюджаны дзеепрым. Я знаю, сколько ім будзіць утрїлюджына, развї ж Гапкіны могуць іх так вїпусьціць.

Утрэскывацца незак. перан. іран. Улюбляцца. Ці ні пычай ён утрэскывыцца у Купряёнкыву дачку?

Утужываць незак. Зацягваць тужэй. Пятлю зьдзелый ны вярёўкі ны нагу і ўтўжывый. Утужывацца незак. Зацягвацца тужэй. Трошку пычало утўжывыцца, пацісьні яшчэ. Утужыць зак. Зацягнуць тужэй. Ты, знаць, слаба утўжыў, нада яшчэ паціснуць. Утужыцца зак. Зацягнуцца тужэй. Етый воз ішчэ пырядышна утўжыцца.

Утукыванне н. Навучанне з настойлівасцю, з прыму-сам. Ён дайжа ні пынімаіць твайго утўкывыньня, ці ты гаворїш яму, ці каму другому.

Утукываць незак. Навучаць настойліва, з прымусам. Сколько ня ўтўкывый, а кылі ўрадзіўся пáлкыю, нічога ні паможыць. Утукаць зак. Навучыць настойліва, з пры-мусам. Ці ўтўкыла іна свайго мальца, ай расьцець як дыў-бня? Утуканы дзеепрым. Мы знаім, якей ён утўкыный.

Утул, утулак м. Утульнасць. І грошы ёсьць, і ён рыбы-цяшчыый, а неік утўлу навесьць іна проста ня ўмеіць, ней-кыя нізграістыя баба. Вы ж трошку утўлык у хаці дзе-луйця, каб людзі лі вас ні сьміяліся.

Утулмачыванне, утлумачыванне н. Раствумачванне. Ну рыскажы, можа тваё утулмáчывыньня ды яго скарей дайдзіць. Такоя утлумáчывыньня каго хочыш с толку саб'ець. Ета утлумáчывыньня паможыць, як хваробі ка-шыль.

Утулмачываць незак. Раствумачваць, даводзіць да ра-зумення. Як ні рызьбіраіцца ні ў чом, дык сколько ні утул-мáчывый, ды яго ні дайдзіць. Утулмачыць зак. Раствума-чыць, давесці да разумення. Хуць с трудом, ну Хведзька яму утулмáчыў, як прайціць у Равы, кажыцца, пыняў.

Утулмачаный дзеепрым. Січас утулмачына, а цірізь мінуту ён ужо забыў.

Утуляць, утуліваць незак. Прытульваць, даваць прытулак. Ні кажный ба так стаў чужога чылавека утуляць. Каго іна толька ня ўтулівыла. **Утуляцца, утулівацца незак.** Прытульвацца, знаходзіць прытулак. *Посьлі пыжару хто айдзе утуляліся. Сколька ж ты будзіш утулівыцца, пры сваю халупіну думый.*

Утупліванне н. Скіроўванне погляду ўніз. *Ета січас у яго утуплівыньня, як зу руку схвацілі, а другой раз к яму с колым у глотку ня ўлезіш.*

Утупліваць незак. Апускаць (вочы). *Як што-небудзь здзелыіць, тады вочы утуплівыіць і ні глядзіць. Утуплівацца незак. Скіроўваць погляд уніз. *А як гурочыкі выціраў, тады ты ня ўтуплівыўся? Утупіць зак.* Апусціць (вочы). *Ну што яму скажыш, утупіць вочы і стаіць, хуць грызі яго. Утупіцца зак.* Скіраваць погляд уніз. *Як вінуват, утупіцца, слова ат яго ні пачуіш. Утуплений дзеепрым.* *Іван яе ўсё нешта угыварівый, а іна утупліныя стыяла.**

Утуранне, утурыванне н. Заганяне ў памяшканне. *Ты с такім утуряньнім па ўсёй дзярэйні зы цялёнкым будзіш бегыць. Ня дужа воўцы паслухыюць твайго утүривыньня.*

Утураць, утурываць незак. Заганяць у памяшканне. *Мы цэлый час мучыліся, утурялі авец у новыю пуньку. Іх ні так лёгка утүривыць вясною у хату, усё гүлі. Утурыць зак.* Загнаць у памяшканне. *Утурі ў пуню пацьсвінкый, ато яны увесь двор пірвернуць. Толька ні пірістаньця ірзаць, утурію ў хату і будзіця увесь дзень сядзець. Утурыцца зак.* Загнацца ў памяшканне. *Пыдажджэць твой цялёнык, січас утүривыцца. Утураны дзеепрым.* *У яго ўжо коні утүривы ў канюшню, ныкарміў, хызяін. Утуромшы дзееприсл. Утурёмшы ў ваду, каровы троху пыстыяць, ні так вадні будуць резыць.*

Утуркыванне н. Прымушэнне шматразовымі папрокамі, загадамі. *Ліжабоку і ўтүркывыньня ні паможыць, можа, ну другой бок пірверніцца толька. Длі яго утүркывыньня, як ап сьценку гарохым, нічога ні даходзіць.*

Утуркываць незак. Прымушаць шматразовымі папрокамі, загадамі. *Ня дужа яго лёгка утүркывыць, нейкій зыдаўся як дубіна. Дужа трудна такога неслуха утүркывыць. Утуркаць зак.* Прымусіць шматразовымі папрокамі, загадамі. *Я дайжа ні падумыла б, што ён такей гультай,*

Анька чуць утўркыла яго пуню пыбаткнўць. Чуць утўр-
кыла іх дроў пірарезыць, адзін ны крываці выляіцца,
другей ны саломі ў пуні і ні за што узяцца ня хочуць.
Утурканы дзеепрым. Ён такей, што і ўтўркыны нічога
ня здзелыць.

Утурлычыванне н. Тлумачэнне, давядзенне да свядо-
масці. Ніякыя яму утурлычывынья ні паможыць, ён
усігда як выранёнык якей.

Утурлычваць незак. 1. Раствлумачваць, даводзіць да
свядомасці. Сямёніха пычыла яму нешта утурлычывыць.
2. Задурваць. Хваціць табе іх утурлычывыць, яны і так
нейкія задўрыныя. Утурлычвацца незак. Задурвацца.
Ні хачу я зь ім утурлычывыцца, ён ужо ныдаеў мне іс
сваімі а што?, а як?, а куды? Утурлычыць зак. 1. Раствлу-
мачыць, давесці да свядомасці. Паспробый ты яму што-
небудзь утурлычыць. 2. Задурыць. Яны мяне сайсім утур-
лычылі. Утурлычыцца зак. Задурыцца. Я зь імі як утур-
лычуся, ажно ў гылаве кругі. Утурлычаны дзеепрым.
Нейкій ты як утурлычыны ходзіш.

Утурмачыванне н. Задурванне доўгай балбатнёй. Ны-
даела мне ета утурмачывынья, ні разу ні ў чом зь імі ні
рызьбяресся.

Утурмачываць незак. Задурваць доўгай балбатнёй.
Ён і так ужо нічога ні сыбрыжаіць, а вы яго яшчэ большы
утурмачывыця. Утурмачывацца незак. Задурвацца ад
доўгай балбатні. Сам утурмачывыйся зь імі кылі хочыш,
а зь мяне хваціць. Утурмачыць зак. Задурыць доўгай бал-
батнёй. Пысядзіш яшчэ троху, дык яны цябе сайсім утур-
мачуць. Утурмачыцца зак. Задурыцца ад доўгай балбат-
ні. Утурмачысься тута з вамі, вы як несмысьлі якея-то,
нічога ні пынімаця. Утурмачаны дзеепрым. Ён ужо сай-
сім утурмачыны, ні рызьбярець, каторыга з вас слухыць.

Утухаць незак. Паступова гаснуць. Аттуля, ац Ста-
хоўшчыны, агонь утухаіць, ні такей, як раншы быў.
Утухнуць зак. Паступова пагаснуць. Нада зямлёю прі-
сыпыць, а само няскора утўхніць. Пыдажджом пыд дажд-
жом, пакуля утўхніць.

Утушываць незак. Смажыць у закрытай пасудзіне.
Я усігда сваім утўшывыю мяса ў чугунку, яно ажно пуд-
румянівыцца. Утушывацца незак. Смажыцца ў закрытай
пасудзіне. Калі печ натопіш крепка, тады і мяса хыраіо
утўшывыцца.

Утыкацца незак. перан. Умешвацца, улязаць. Ты ўсіг-
да утыкаісься, куды табе лезыць сайсім ні нада. Уватк-

нуцца зак. Умяшацца, улезці. А чаго вы туды уваткніліся? Пыдыйшли, ні знаюць, у чом дзела, пра што рызгавор,— не, уваткніліся.

Утынець зак. Згнісці ад сырасці. Пыц саломыю палкі ліжалі, зыцікалі, усё ў мокрым і ў мокрым, утынелі, на дровы астáлыся парезыць. Утынелый, утынеўшый дзеепрым. С утынелых плах нічога ні палучыцца. Нескылька утынеўшых гнятоў вьцігнулі, высахнуць, дык згыряць у печы.

Утэпкывацца незак. Стамляцца, тупаючы па гаспадарцы. Сілы ў яе дужа німа, дык утэпкывыцца і лі двыра. Утэпкацца зак. Стаміцца, тупаючы па гаспадарцы. Ты ўжо утэпкылыся, сядзь, пысядзі мінутку, я табе рыскажу пра Усьцінкіных.

Ухадзіцца зак. перан. Пачаць ціха пасвіцца (пра жывёлу). Каровы ухадзіліся ну лужку, можна і прісесьць трошку. Ціляты ухадзюцца, скубуць, ажно сапуць.

Ухажорка ж. Каханка. Нейкью ухажорку завёў сабе у Забыльыці, кажнюю суботу бегыць. Памянш. ухажорачка. Мы знаім тваю ухажорычку, ні атапресься. Ухажорычка мыя, куды ты, туды і я.

Ухайдошыванне н. жарт. Забіванне. А яны ж дужа быяцца твайго ухайдошывынья, што, як ты расьсердзісься ды кінісься на іх с кулукамі.

Ухайдошываць незак. жарт. Забіваць. Па-мойму, ты зьбіраісься Колю Навумчыквыга ухайдошывыць зы нявесту.

Ухакывацца незак. Задыхацца і стамляцца. Быразёнку абыйдў і ўхакывыюся,— во ікая зь мяне работніца. Ухакацца зак. Задыхацца і стаміцца. Пакуля апцісай бірввяно, ухакыўся, аж духу ні прідыхыю. Ухаканый дзеепрым. Бягіць ухакыный, я ўжо думыла, за ім хто-небудзь гоніцца.

Ухаладжыванне, ухалоджыванне н. Ахалоджванне, застуджванне. Я ухыладжывынья дужа баюся, холыдым апхваціць — і я ўся. Нашто мне такая ухалоджывынья, луччы я у дваре пысяджў, у цёплым ува ўсём.

Ухаладжываць, ухалоджываць незак. Ахалоджваць, застуджваць. Глядзі, бірягі ногі, нійдзе ні ўхыладжывый, ато к старысьці замучысься. Сяньня ветрына дужа, а я баюся ухалоджывыць сябе, ні пайду ў горыд. Ухаладжывацца, ухалоджывацца незак. Ахалоджвацца, застуджвацца. Нашто яму ухыладжывыцца, ён і на печы пысядзіць. Ай, усё ўремя ён ухалоджывыўся, дык цяперя і

мучыіцца. Ухаладзіць зак. Ахаладзіць, застудзіць. Ухыладзіў ён сябе крепка. Ухаладзіцца зак. Ахаладзіцца, застудзіцца. Каб тама твой ма́лінькій ні ўхыладзіўся, ты аднаго яго кінула. Ухалоджаны́ дзеепрым. Твае ногі застылі і сам ты увесь ухалоджын, куды табе йціць. Ухаладзёмшы дзеепрысл. Ухыладзёмшы грудзі, цябе кашыль заб'ець, а то й успаленія схваціш.

Ухалопіць зак. гумар. Зразумець, усвядоміць. Ён кылі ухалопіць, усё ўрэмя будзіць помніць. Ці ўхалопілі вы, пра што гываріў Ліксяёнык?

Ухамутаць зак. перан. Моцна ўзяць пад свой уплыў. Як ухумутаюць Грішчанкі, яны няскора вьіпусыцюць, ат іх вырвыцца дужа трудна. Ухамутацца зак. Трапіць пад чый-н. моцны ўплыў, моцна ўблытацца ў непрыемную справу. Сам ухумутаўся, а цяперя ні знаіць, як вьіскріцца. Ухамутаны́ дзеепрым. Яны ішчэ с прошлыга лета ухумутаныя.

Ухандошыванне н. жарт. Забойства. Ну й як, ці дужа ты іх зупужаў ухандошывыньнім, ай ня крепка?

Ухандошываць незак. жарт. Забіваць. Прізнывайся, каго вы тута зьбіраіціся ухандошывыць. Ухандошыць зак. Забіць. Так ты ат іх ня вьікруцісься, яны цябе ухандошуць. Ухандошаны́ дзеепрым. А мы думылі, што ты ухандошыный айдзе-небудзь выляісься.

Ухарашыванне н. Прыхарошванне. Ты і біс ухырашывыньня ладзін, ідзі, ужо вун тубуном ждуць — ніяк ні даждуцца.

Ухарашываннік м. Той, хто прыхарошвае. Глядзі, як узяўся ухырашывыньнік, нырядзіць сястру як кўкылку. Ухарашыванніца ж. Зразу учытырэх бяруцца ухырашывыньніцы, січас ні пызнаіш сваю дачку.

Ухарашываць незак. Прыхарошваць. Луччы ўжо, луччы ухырашывыый, каб усе любуваліся. Ухарашывацца незак. Прыхарошвацца. Хваціць ухырашывыцца, і так дужа красівы, ат хлопцыў адбою ня будзіць. Ухарашыць зак. Прыхарашыць. Ого, цябе ўхырашылі як мыладую! Ухарашыцца зак. Прыхарашыцца. Дай ужо ім урэмя ухырашыцца, там жа молыдзіжы будзіць дужа многа. Ухарашомшы дзеепрысл. Ухырашомшы пашлі, не сь кім сустрюкацца будуць.

Ухватываць незак. перан. Выхопліваць, спраўляцца ўбіраць. Мы пряма с-пыд дажджю ўхва́тывылі сена, толька прівязём, ён як хляніць, што німа айдзе дзецца. Ухваціць зак. Выхапіць, справіцца ўбраць. Бульбу нада ухва-

ціць ды марозыў. Клевір мы сёліта пыдладзілі ухваціць.

Ухітровываць, ухітраць, ухітровывацца незак. Прымудрацца, выкарыстоўваць розныя хітрыкі. Што ён бярецца ухітровывыць, нічога ў яго ні палучыцца. Ты будзіш ухітряць, што бізь нічога астанесься. Ёсьць і такея, што ухітровывыюцца усігда выгыду пулучаць. Ухітраваць, ухітрыць, ухітравацца зак. Прымудрыцца, выкарыстоўваючы розныя хітрыкі. Во неік жа ухітруваў, што яго атпусьцілі. Ты так ні сумеіш ухітріць, як Міця Высілёў. Хацеў ухітрувацца, каб ня ехыць, ды ні пулучылыся. Ухітромшы дзееепрысл. Ні ўхітрёмшы, нічога ён ні даб'ецца.

Ухлюпыванне, ухлюпкыванне, ухлёпыванне н. Запырскванне. Дужа ныдыідаіць тваё ухлюпывыньня усё дно як ты ня можыш прайціць акурятнінька. Худзь ба адзін разочык абыйшоўся ты біз ухлюпкывыньня! Кідай усё ухлёпывыньня кылы тазіка, пірыпылашчў трошку пазьней.

Ухлянуць зак. 1. Раптоўна нацячы, наліцца струменем. Выда ухлянула ў погріб, такога квасу надзелыла, уся бульба зымякла. 2 перан. Зайсці гуртам. Як ухляніць чылавек дваццыць, дык табе нейдзі будзіць зь імі мясьціца.

Ухлястыванне, ухлёстыванне н. Настойлівае заляцанне. Ныўрэд ці палучыцца што-небудзь зь яго ухлястывыньня, Рыманыва дычка зы яго ня пойдзіць. С такога ухлёстывыньня і нічога ня выйшла. Пыглядзім, ці надоўга хваціць яго ухлёстывыньня.

Ухлястываць незак. гумар. Настойліва заляцацца. Ён зу Кулунаівыю дзеўкыю даўно ухлястывыць. Ухлястывыў, ухлястывыў, а цяпер дос, рызныравілыся.

Уход м., уходдзе н. Супакой, сунім. Калі етыя бальўнікі уход якей сабе найдуць? Ці будзіць вам сяньня уход ай не? Вы ў мяне палучыця уходзьдзя, крепка палўчыця. Чаго йта вам ніякыга уходзьдзя німа сяньня?

Ухожый прым. Такі, якога прымаюць, які мае доступ. Ты, знаць, быў ухожый к сымамў пану? Сяньня ён ухожый, заўтра няўхожый, жо ні рызьбяреш і ня поймаш. Ён усігда быў ухож к Пынасёнкым.

Ухрысціць зак. перан. іран. 1. Аблаяць. Праскоўіна дычка яго крепка ухрысьціла, пашоў сагнуўшы гылаву. 2. Ударыць. Як ухрысьцюць ладна, тады ты атвўчысься пыцскакывыць. Ухрышчоный дзееепрым. 1. Аблаяны. Ат яе хто хочыш пойдзіць ухрышчоный. 2. Пабіты, удараны. Ён і ўхрышчоный ні каіцца, сваё тваріць.

Ухугаваць зак. перан. Даць, вызначыць. Цёшча яму ухугувала нескылька тысіч. Як ухугуюць штраху, тады папрыгыіш. Ухугаваный дзеепрым. Ухугуваныя грошыкі быйстра рызыйшліся, узноў сядзіць біс капейчыны.

Ухуджываць незак. Пагаршаць. Твой масьцір толька ухўджывыць калёсы. Ухуджывацца незак. Пагаршацца. Січас ні знаю як, а зь месіц таму нызад былі мае там, дык яе здароўя ухўджывылыся. Як жа ня будзіць ухўджывыцца пылажэнія, калі яму ніякія помышчы німа.

Уцін м. Захворванне спіны. А хто ж яго знаіць, ач чаго етый уцін прікідаіцца. Раншы уцін высікалі: лажылі чылавека ны парог, ны сьпіну клалі дзіривяннымю заслонку, бралі пучок саломы, секлі ны заслонкі і прігыварывылі: уцін, выхадзі вон, ато пысяку на дробныя кусочыкі, як ету салому.

Уціняціць зак. Сэканоміць у малым. Прося дужа акынамістыя, іна ува ўсём увы ўсякім можыць уціняціць. Уціняціцца зак. 1. Сэканоміць у малым. С хунтым сала уціняцілыся трі дні капусту варіць. 2. Сэканоміцца ў малым. Трошку ў мяне уціняцілыся, цягну па крошычкі. Уцінячоный дзеепрым. Не ўжо, знаць, і ўцінячоного нічога ў яе ні астаылыся.

Уціх м. Сунім, супакой. Вы ў мяне палучыця ўціх, як цірісьсядзельнік вазьму. Пры якей ты ўціх гаворіш, кылі на іх бізунчык нада. Льлець і льлець, ніякыга уціху на дождж німа.

Уцішанне, уцішыванне н. Суніманне, суцішванне. Ня дужа балыўнік уцішанья пынімаіць. На іх ні такая уцішывыньня нада, вярёвычку харошыю, тады яны паслўхыюць.

Уцішаннік, уцішываннік м. Той, хто сунімае, суцішвае. Сяргеіў уцішаннік січас іх пасодзіць на места. На етых былыўнікоў нада уцішывыньнік сь цірісьсядзельнікым, тады яны асядуцца. Уцішанніца, уцішыванніца ж. Сь цябе тыкая самыя уцішанніца, як зь мяне, цябе яны тожа столька у рязон возьмуць. Во ны вас толька й нада уцішывыньніца зь мятлою.

Уцішываць незак. Сунімаць, суцішваць. Доўга усё вуюваўся, а Праскоўя с Аксютыю уцішывылі яго. Уцішывацца незак. Сунімацца, суцішвацца. Нешта ня ўцішывыюцца твае рыскабойнікі. Як на дзікый казе наездзіцца, тады ён станіць уцішывыцца.

Уцопыванне, уцопкыванне н. Заквэцванне. Ня лезь, тута і біс твайго уцопывыньня хвытаіць. Ні люблю я еты-

га уцопкывыньня, прецца ў сенцы, а зь яго ажно кáпыіць.

Уцопываць, уцопкываць незак. Заквэцаць. Каб ты пыткасаўся, так ба штаны ня ўцопывыў. Чаго ты палез новыя сыпагі уцопкывыць! **Уцопывацца, уцопкывацца незак.** Заквэцацца. Я ўжо ні хачу туды лезыць, уцопывыцца. Пойдзіця ўцопкывыцца, пысядзіця вы луччы ў дваре. **Уцопаць, уцопкаць зак.** Заквэцаць. Рукі уцопыў у цеста і за стол лезіць,— ідзі апыласні! Уцопкыць штаны пы калені, сянья саўсім нілізя іціць. **Уцопацца, уцопкацца зак.** Заквэцацца. Ці ты ні знаіш, у што ён мжыць уцопыцца. Узноў у нешта уцопкыўся, нада абмуваць. **Уцопаны, уцопканы дзеепрым.** А чаго яшчэ ты еткій уцопыны, чаго табе было лезыць у грязь? Прыдуць уцопкыныя, што ты будзіш дзелыць.

Уцургыванне н. неадабр. 1. Даванне без патрэбы, навязванне. Во-о, дужа мне нада яго ўцўргывыньня. 2 перан. Траплянне ў непрыемнасці. Каторыя ета ў іх уцўргывыньня,— якая бізгаловыя маўцы: с аднае кашы бацька вьцігніць — у другую лезуць.

Уцургываць незак. неадабр. 1. Даваць без патрэбы, навязваць. Як дывай Кірею уцўргывыць нейкія паношыныя рубашкі, тэй ні знаіць, як атвізацца. 2 перан. Умешваць у непрыемнасці. На што ж вам уцўргывыць маўцы ў ні за што? **Уцургывацца незак.** Трапляць у непрыемнасці. Мог ба і ня ўцўргывыцца у такую куламесу.

Уцэла прысл. Уцалік. Рызыдраў пінжак уцэла, большая дзірка. Уцэла сарочка разьехылыся ны плічáх. Ішоў уцэла.

Уцю выкл. Выгук, якім адганяюць свіней. Уцю ат карыта! Уцю, ні мішайця, січас нальлю! Уцю ў пуню!

Уцюкыванне н. Лёгкае ўбіванне сякеры ў драўніну. Глядзі с уцюкывыньнім, як скальзьнець тапор ды пы наге, тады пыякочыш. Балывыўся с уцюкывыньнім, дык сядзіць, нячыць ляльку: косыць ныпылавіну рыскаціў.

Уцюкываць незак. Злёгка ўбіваць у драўніну (пра сякеру). Астарожнінька ўцюкывы тапор. **Уцюкывацца незак.** Злёгка ўбівацца ў драўніну (пра сякеру). Тапор такей тупэй, што ня ўцюкывыцца ў бёрвяно. **Уцюкаць, уцюкнуць зак.** Злёгка ўбіць у драўніну (пра сякеру). Ці ўцюкыў жа ты тапор, ато ў шчэпкых ні найдзіш. Ні кідай тапор ны зямлю, уцюкні ў бёрвяно. **Уцюкацца, уцюкнуцца зак.** Злёгка ўбіцца ў драўніну (пра сякеру). Ладна дзіўбані, дык уцюкыцца. Ці крепка тапор уцюкнуўся? — каб ня вьвыліўся, дзеці бегюць, што як каторыму пы

наге? Уцюкнутый дзеепрым. Вун тапор уцюкнут у штын-
дору.

Уцюрываца незак. іран. Улюбляца. Ён у Пацсол-
тыві ні раз уцюрівыйся, толька нешта нічога ні выпалі-
выла у яго.

Уцюхываца незак. Стамляца ў хадзе. Чаго табе
етык уцюхывыцца, ці с тваім здароўім бежч туды ды ны-
зад за столька вёрст. Уцюхаца зак. Стаміца ў хадзе.
Я знаю, пакуля дойдуць, дык ладна уцюхыюцца зь іхньою
сілюю. Уцюханы дзеепрым. Від у яго такей уцюхыный,
як ён толька ны ныгах стаіць.

Уцяпліванне, уцепліванне н. Уцяплянне. Пунькі ста-
рінькія, іх вецір прудувайць наскрозь, ня дужа і ўцяплі-
выньня пымыгаіць. Нада брацца за ўцеплівыньня, ато
позна будзіць.

Уцяпліваць, уцепліваць незак. Уцяпляць. Ён хырашо
на зіму уцяплівыць пунькі, скату зімуваць ні халодна.
Хылады находзюць, а ты й ня думыш хату уцеплівыць,
глядзі, зыкалеіш. Уцяпліваца, уцепліваца незак. Уцяп-
ляца. Трахім пычынайць пынямножку уцяплівыцца.
Калі ж мне уцеплівыцца, усё ны работу і ны работу.

Уцярабліваць незак. Расцярэбліваць. Узяліся уціряб-
лівыць дужа скоро, ды зы адзін дзень астылі. Уцерабіць
зак. 1. Расцерабіць. Так зырасьлі аборкі, што іх ні ўці-
рябіць. 2 перан. гумар. З'есці. Хунты два сала уцірябілі,
чаго ім ні сьміяцца. Уцерабіцца зак. Расцерабіцца.
Ні знаю, калі тута уцярэбіцца і ці ўцярэбіцца саўсім.

Уцярэблены дзеепрым. Расцярэблены. Кынавы уцярэб-
ліныя, чысьцінькія сталі, дайжа кышануць можна. Уце-
рабёмшы дзеепрысл. Уцірябёмшы рыспыхалі абложку.
Уцясаць зак. Апрацаваць часаннем. Дубіна засохла,
што ні ўцісаць, ажно тапор ацскакыць, тыкая цввёрдыя.

Уцясаца зак. Апрацаваца часаннем. Глядзі, так табе
сухей дуб і ўцешыцца етым тыпаром, ны яго нада каб
масьцір тапор навёў. Уцясаны дзеепрым. Мала уцісана
шула, над ім ішчэ хваціць работы.

Учалянне, учаліванне н. Умешванне, ублытванне. Ні
нада було тута нічыйго учыляньня. Каб ня Шуркіна учы-
лівыньня, усё б нурмальная абыйшлося.

Учаляннік, учаліваннік м. Той, хто ўмешваецца не да
месца. Ні люблю я такіх учыляньнікыў, каторыя лезуць
куды ні нада. Ніхай ня лезуць учалівыньнікі, яны самі
могуць рызыбрацца. Учалянніца, учаліванніца ж. Пры-
здравюць калі-небудзь ету учыляльніцу, атвўчуць лазіць,

куды ні завуць. Січас учалівывьніца палучыць сваё
сколька нада.

Учаляць, учаліваць незак. 1. Умешваць, ублытваць.
Ні нада хуць сыноў учыляць у ета дзела, сам ужо выпў-
тывыйся як-небудзь. Сам улез, цяперя Кывалёнка учалі-
лывыіць. 2. Вымушаць умешвацца, ублытвацца. Чаго іх
сюда учыляіць? Вот нешта ж учалівывыіць ні ў сваё дзела.
Учалівацца незак. Умешвацца, ублытвацца. Усігда учалі-
лывыіцца, куды б саўсім ні нада было, што йта зы натура
у чылавека! **Учаліць зак.** 1. Умяшаць, ублытаць. Ён і
другога січас учэліць, во пыглядзіш. 2. Вымусіць умяшаць,
ублытацца. Нечыга і Сызанковыга учаліла у ету кашу.

Учапляцца, учаплівацца, учэплівацца незак. Чапляць-
ца. Ні нада было учыпляцца ззаду зы вярёўку. Каторый з
вас зу сучкі учаплівывыйся? — такую яблынку спорцілі!
Пірістаньця учэплывыцца, ато січас пупадзець вам луччы
некуды.

Учарніліванне н. Запэцкванне чарнілам. Другей раз
сам будзіш рубашку атмуваць, во што будзіць табе зы
ўчарнілівывыня.

У арніліваць незак. Запэцкваць чарнілам. Ты ж хуць
рубашычку ні ўчарнілівый, ато дадумыйся: аб грудзі
прымыкаць. **Учарнілівацца незак.** Запэцквацца чарнілам.
У цябе, знаць, само ўсё ўчарнілівыіцца, няўжэлі ты ня
можыш акуратней дзелыць. **Учарніліць зак.** Запэцкаць
чарнілам. Ны каго ты паходж стаў, нос учарніліў — ці
зыдачкі рішаў носым, ці што ім дзельіў, можа, сыціраў?
Учарніліцца зак. Запэцкацца чарнілам. Чаго ў цябе етык
рукі ўчарніліліся? **Учарнілены дзеепрым.** Пріходзіць
двору — пінжачок учарніліны, сам вьмызыны, во
ўчыньнік дык учыньнік!

Учарняць, учэрніваць незак. 1. Запэцкваць чорнай фар-
бай. Разым крэшыныя адзежы ні кладзі, ні нада учыр-
няць. Ты бярыся, каб рукавы ня ўчэрнівыць. 2 перан. Пры-
мушаць гараваць. Балыйствым сваім матку учырняюць.
Што йта ён учэрнівыць дзеўку? **Учарняцца, учэрнівацца**
незак. Запэцквацца чорнай фарбай. Ета таго учырняіцца,
што краска някрепкыя. У нікуратніка усё ўчэрнівыіцца.
Учарніць зак. 1. Запэцкаць чорнай фарбай. Учарніў рукі у
краску, што ніяк ні атмуваюцца. 2. Прымусіць гараваць.
Мальцы бальюцца, ня слухыюць нісколічка, саўсім учар-
нілі яе сваімі дурамі. **Учарніцца зак.** Запэцкацца чорнай
фарбай. Твыя рубашка збоку учарнілыся, ці атмыіцца
іна? **Учэрнены дзеепрым.** Вязёнычкі былі чысьцінькія,

белінькія, а цяперя учэрніныя, ажно ну рукі ніпріятна
узбдзіваць. Учарнёмшы дзеепрысл. Бярі акуратнінька,
ато учарнёмшы рукі ні атмыіш.

Учарэпываць незак. Зачэрпваць. Кынчаіцца выда ў
сажылкі, нечыга ўжо учарепывыць. Учарэпывацца не-
зак. Зачэрпвацца. Патрошку учарепывыіцца, пы паўкрў-
жычкі, тута выда кынчаіцца. Учарэпаць, учарэпнуць
зак. Зачарпнуць. Схадзі зь вядром, можа, трошку уча-
репыіш. Учарепнуў вядро, цягну, а тама рыбіна тряпе-
шчыцца. Учарэпацца, учарэпнуцца зак. Зачарпнуцца.
Пуўвядзерца ўчарепылыся, і то з глеім. Ні знаю, ці ўча-
репніцца сколька-нібудзь, уся выда. Учарэпаный, уча-
рэпнутый дзеепрым. Сколька ж у цябе учарепына, адна
кружка, толька дно закрыта. Учарепнутыю ваду сюда
вылівай.

Учаўрыванне н. Паступовае празмернае высыханне.
Якая табе ішчэ нада учаўривыньня, усё і так пірсяхла.

Учаўрываць, учаўрывацца незак. Высыхаць паступо-
ва празмерна. Ці ты учаўривыць вівісіла рубашкі? Не-
чыга учаўривыцца тваім уборым, зьнімай. Учаўрыць,
учаўрыцца зак. Высахнуць празмерна да канца. Абіза-
цільна дождж нада, зімля учаўривіла, нічога ні расьцець.
Учаўривіліся твае тряпкі, зьнімаць пыра.

Учубучыванне н. Надзвычайны ўчынак. Якога толька
учубучывыньня зь іх ні тварілыся, усяго було.

Учубучываць незак. Рабіць надзвычайнае. Яны ні
мала чаго учубучывылі, сыбярुцца, бувала, кучыю і па-
шлі тваріць дуратў. Учубучыць зак. Зрабіць надзвычай-
нае. Ты ні знаіш, што нашы хлопцы раз учубучылі у Рі-
занцах? Учубучаны дзеепрым. Эта нарошняя учубучына,
яны ня дужа і скрываюць.

Учудзіць зак. Сказаць надзвычайнае. Эта ж так тады
Кандыбывы хлопцы учудзілі! Зь іх ні пытаць, што хочыш
могуць учудзіць.

Учумачыванне н. Адурманьванне, затлумліванне.
Мне тожа ныдаела яго учумачывыньня. Ат вашыга учу-
мачывыньня ажно гылыва баліць.

Учумачываць незак. Адурманьваць, затлумліваць.
Адзін плачыць, другей пішчыць, а ўдваіх у вуглу б'юць-
ца — яны кажный дзень учумачывыюць. Учумачывацца
незак. Адурманьвацца, затлумлівацца. Ні хачу я зь імі
учумачывыцца, сам, кылі хочыш, ідзі і дыгываривыйся.
Учумачыць зак. Адурманіць, затлуміць. Кывалёнык адзін
дзісіцярых учумачыць, зь ім толька стань рызгыварі-

выць. Учумачыцца зак. Адурманіцца, затлуміцца. Пабудзь тама пуўдня і ўчумачысься, ні захочыш іхныга лымыгання. Учумачаны дзеепрым. Выскычуй ат іх учумачыны, дайжа забыў, куды двору. Што ты сянья ходзіш як учумачыны?

Учумлены дзеепрым. Затлумлены. Ён стаў нейкі ўчумлены ат етыга бегыня. Чаго вы носіцца як учумлены цэлы дзень?

Учыгацца зак. Змарнець. Скора учыгыцца і хворс зь яго спадзец. Учыгыся Пітракоў маліц як цюцік.

Учыкрыжываць незак. жарт. Рэзаць. Ты бяресься учыкрыжывыць бруквіну як ныстыяшчы маліц. Учыкрыжывацца незак. Рэзацца. Нешта ў цябе ні так учыкрыжывыцца як нада. Учыкрыжыць зак. Урэзаць, парэзаць. Краіц засох, што ні ўчыкрыжыць. Бярісь-ка ты, можа, скарей учыкрыжыш. Учыкрыжыцца зак. Урэзацца, парэзацца. Ого, у вас ладна піла учыкрыжылыся. Учыкрыжаны дзеепрым. Піла учыкрыжына пы самую сьпінку.

Учынаць незак. Заходзіць гуртам. Яны к ёй кучыю ужо сколька разоў учыналі, усё іна трахтуйць.

Учынетый дзеепрым. Разведзены, падрыхтаваны (працеста). Учынитыя цеста як-небудзь у печ усодзюць. Ці ў цябе што-небудзь учыніта г заўтріму ай нічога?

Учынка, учыняне н. 1. Развядзенне, падрыхтоўка (цеста). Доўга ты нешта возісься с учынкыю. Яе такая учыняня — раз палучыцца, а дзугей раз нічога ня выйдзіць. 2. Разведзенае, падрыхтаванае цеста. Учынка твоя дайжа і ня думыць пытхадзіць. Зьнімай-ка учыняня сь педы, што зь яго пулучылыся.

Учэгнуць зак. Змізарнець. Біз мылыка еткія пырысяткі учэгнуць. Прігляду за ім дужа ні было, тады ён сайсім учэг.

Ушарудзіць зак. Выклікаць актыўнасць, дзейнасць. Матка яго як ушарудзіла, ён гатоў сідас у сваты ехыць. Ушарудзіцца зак. Праявіць актыўнасць, дзейнасць. Ну што, кылі яны ушарудзіліся строіцца, у іх капейкі німа зу душою. Ушаруджоны дзеепрысл. Ушаруджоны пабег к Сумусейні, каб ні пысваріўся тама.

Ушломаць, ушломкаць, ушлопаць, ушлопкаць, ушлэпаць, ушлэпкаць зак. Увайсці нязграбна. Ушломыла ў хату і грязі ны калошых прывылыклá. Ідзі, як-небудзь ушломкыш наверх. Чуць ушлопыла ў хату у калошых, дужа вялікі, зваліваюцца з ног. Ідзі, можа ушлопкыш у сваіх бахілых. Пакуля ушлэпыш ты ў етых чобытых,

дык пыціряць можыш. Ня бойся, ушлэпкыіш як-небудзь. Ушломаца, ушломкаца, ушлопаца, ушлопкаца, ушлэпаца, ушлэпкаца зак. Стаміца тупаючы. Ушломылыся, што духу ні прідыхыць, пысяджу міну́тычку. Ён тожа ушломкыўся, ніхай трошку пірідыхнець. Ушлопыісься у такіх вáлінках, уссунь што-нібўдзь ляхчэйшыя. Ушлопкыўся пы скырадзьбе, дай хуць пысяджу нямножка. Куды яму яшчэ у лес ехыць, ён і так ушлэпыўся, чуць жыў. Як ушлэпкыісься, тады толька пру гульнію думыць,— тады каб скарей ды пасьцелі дыбра́ца. Ушломаны́, ушломканы́, ушлопаны́, ушлопканы́, ушлэпаны́, ушлэпканы́ дзеепрым. Стомлены. Я трошку помню Кывалёвіча: такей ушломаны́ стырічок хадзіў. Ты ўшломканы́, а я, думыіш, няўшломканы́, я зымарілыся ня меншы зы цябе. Ён тожа прішоў ушлопыны́. Ні хыця будзіш ушлопканы́, кылі дарогі німа нісколька. Куды ўжо ён ушлэпыны́ пыцягніца у тоя Залесься. Сядзеў ушлэпканы́ на пні, аддыхаў.

Ушмаровыванне н. Моцнае зашмальцоўванне. А біз ушмаровывыньня ты ня можыш зьдзелыць? Як ныдаела ваша ушмаровывыньня!

Ушмаровацаць незак. Моцна зашмальцоўваць. Ні на-да чыстыя адзежыны ушмаровывыць, тряпіну якую на-дзень. **Ушмаровацаць незак.** Моцна зашмальцоўваца. Ахота ім ушмаровывыца, хадзіць грязнымі. **Ушмароваць зак.** Моцна зашмальцаваць. Ушмуруваў штаны ў дзёгыць, іх нічым цяперя ні аччысьціш і ні атмыіш. **Ушмаровацаць зак.** Моцна зашмальцаваца. За дзень ушмуруваўся, увесь чыста у дзёхці. **Ушмараваны́ дзеепрым.** Левый рукаў ушмуруваны́ ды самыга пліча, а правый толька на локыць.

Ушмыгываць незак. Шпарка і непрыкметна ускокваць, уваходзіць. Чаго ж ёй ушмыгывыць, кылі іна можыць спакойна зайціць. **Ушмыгнуць зак.** Шпарка і непрыкметна ўскочыць, зайці. У норіну мыш ушмыгну́ла, сыбака кыпай і ні дыстаў. Сколька мы стўкылі — ушмыгну́ла у хату зычынілыся і голысу ні пыдыла.

Ушныпарыць, усныхарыць зак. неадабр. Знайсці, шукаючы празмерна старанна, пранырліва. Нічога ён ня ўшныпыріць, тама нічагенька німа, адны голыя сыцены. Ён думыў, нізьвесна што ў тых пўніх ушныхыріць.

Ушпарыванне н. 1. Абліванне варам. Ніякыя ушпа́ривыньня ні пымыгаіць, красін пахніць у шаічкі і ўсё. 2 перан. Шпаркі бег. Во ета ушпа́ривыньня, ляціць як пуля!

З перан. Балючы ўдар пугаю, дубцом. Калі зыдаўся неслух, дык яму і ўшпáрiвыньня ні пымыгаіць.

Ушпарываць незак. 1. Аблiваць варам. Раншы я разы два на год сьцены ушпáрiвыла. 2 перан. Шпарка бегчы. Мы відзілі, як вы ушпáрiвылі зь Дзянісывыга сьдка. 3 перан. Балюча сцябаць пугаю, дубцом. Ты яму часьцей пужкі ушпáрiвый. **Ушпарывацца незак.** Аблiвацца варам. Ці хырашо ж у цябе ушпáрiвыіцца, большы лі кіпітка, ні жалей. **Ушпарыць зак.** 1. Абліць варам. Нада бочычку капусныю ушпáрiць, скоро сеч будзім капусту. 2. Шпарка пабегчы. Як ушпáрiлі ат'етуль, дык ці я іх дыганю, зь імі мыладэй ні зьбягіцца. 3. Балюча сцебануць пугаю, дубцом. Рімушкá нада ушпáрiць зы такая бáлыўства, тады скорiнька уніміцца. **Ушпарыцца зак.** Абліцца варам. Кўбiл хырашо ушпáрiўся, ніхай на сонцы апсыхаіць. **Ушпараный дзеепрым.** 1. Абліты варам. Ушпáрiный посьд я ішчэ стынаўлю у печ апсушывыцца, тады ён чысьцінькiй, ці лі, ці кладзі што хочыш. 2. Сцебануты. Ладна яму ушпáрiна, хадзіў — толька пачэсывыўся.

Ушпiлiванне н. перан. Вельмі балючы ўдар пугаю, дубцом. Дужа ты яму страшын с ушпiлiвыньнiм, ці ты яго зловіш.

Ушпiлiваць незак. перан. Вельмі балюча сцябаць пугаю, дубцом. Табе рiмушкá ні раз ушпiлiвылі, і ўсё табе мала, ні хвытаіць. **Ушпiлiць, ушпiльнуць зак.** Вельмі балюча сцебануць пугаю, дубцом. Яму каб ушпiлiў, каб ён трі дні ня сеў, тады б можа трошку уняўся. Сядзь, ато ўшпiльнуў, што саўесься, ні захочыш большы дурáчыцца. **Ушпiлений, ушпiльнутый дзеепрым.** Яму ладна ушпiлiна, сядзіць надўтый. Ушпiльнуўта, ды мала, яшчэ хочыць, дыбаўкі.

Ушпульнуць зак. 1. Шпурнуць і ўкiнуць. Хто йта сюды камлiжку ушпульнуў? 2. Сцебануць. Ушпульні яго, каб зьвіўся, іш ты яго, якую дурную прiвiчку узяў! Я б ні так ушпульнуў, ні так ба ікытаў.

Ушпыриванне н. Падганянне, падбадзёрванне. Нешта і ўшпырiвыньня тваё ні пымыгаіць, ляжыць як быбак і пыхрапывыіць.

Ушпыриваць, ушпыраць незак. Падганяць, падбадзёрваць. Сколька ня ўшпырiвый, а з гультаём справіцца дужа трудна. Храсiньня усё свайго старыга ушпырiла, а ён залезіць на печ і да вечыра ні злазіць. **Ушпырнуць зак.** Падагнаць, падбадзёрыць. Ня дужа яго ушпырнеш,

ён зразу атпор дасьць. Ушпырнутый дзеерым. Ён і ўшпырнутый ня дужа зысьпяшыць.

Уштырванне, уштыранне н. Падколванне. Як ён толька церьніць ета уштёрівынья кажный дзень. Уштыранным крепка яму дыпикаюць, ныўряд, каб ён доўга выдзіржыў.

Уштырываць, уштыраць незак. Падколваць. Сколька ня ўштёрівый, зь яго як з гуся выда. Ладна ўштырлі Сумусёнка, ён усё цярьпей. Уштырыць зак. Падкалоць. Уштырші ты етыга гультуя, ён прывык спаць судкымі і ўсё. Уштыраный дзеерым. Ох, як ён патпырхнуў уштёріный, зыгарейся увесь.

Ушчалепліванне, ушчапеліванне, ушчапеніванне, ушчапуліванне н. Моцнае абшчэпліванне, абніманне. Мы доўга дзікуваліся на іх ушчалеплівынья. Ажно глядзець ніпріятна ны яе ушчапелівынья. Я каб была яе маткыю, нылала б бакі за ета ушчапенівынья. Ні знаю, ці на доўга іхныя ушчапенівынья. Ныт тваім ушчапулівыным ажно смяюцца, пірістань ты ны яго чыпляцца.

Ушчалеплівацца, ушчапелівацца, ушчапенівацца, ушчапулівацца незак. Моцна абшчэпліваць, абнімаць. Усё ушчалеплівылыся зу Кузьмовыга сына, а тэй узяў ды ну другой жаніўся. Во-о, тыкая бясстыжыя будзіць прінародня ушчапелівыцца на хлопца. Так ушчапенівыцца дайжа нікрасіва. Цэлый год ушчапенівылыся іс Клімывым сыным, а замуж зу другога пышла. Хваціць табе зы яго ушчапулівыцца, ніхай бягіць, дыгыняіць сваіх. Ушчапеліцца зак. Моцна ўчапіцца, абняць. Ушчапелілыся зы Бырысёнка, што ні атырваць было, чуць ацьцягнулі.

Ушчамлівацца, ушчэмлівацца, ушчамляцца незак. перан. Улязаць, дабівацца ўдзелу. Чаго яму яшчэ ушчамлівыцца куды ні нада, ніхай вун на вуліцы гуляіць з малымі. Мушчыны сідзяць, рызгыварівыюць, і ён туды ушчэмлівыцца. Узной ушчымляіцца сюда, бізь яго тут ні абойдзіцца. Ушчаміцца зак. Улезці, дабіцца ўдзелу. Чаго ён сюда ушчаміўся, выгынь за дзьвері. Ушчамёмшы дзеерысл. Сядзеў ушчамёмшы, слухыў разінуўшы рот, пра што яны гыварілі.

Ушчапляць, ушчапліваць, ушчэпліваць незак. 1. Вешаць чапляючы. Ні нада ушчыпляць большы на етый крюк. Сколька ты сюда будзіш ушчаплівыць? Ты ж наверх ушчэплівыў нейкія вярёўкі. 2. Прышчапляць. Мае ні старік, ні Хведзька ня ўмелі ушчыпляць яблынык. Заўтра буду яблынкі ушчаплівыць, харошых сучкоў ат-

резьї. Калі хто ушчэплівыіць яблынкi, ігрушкі, ета хырашо, дыстаіу харошых сучкоі і прішчапіу. Ушчапляца, ушчапліваца, ушчэпліваца незак. Прышчапляца. Не, і мяне дзічкі ішчэ ні ішчыпляліся. Ці будуць етыя твае дзічкі ушчаплівыіца? Дзьве штучкі ушчэплівыліся — ні пріняліся, ссохлі. Ушчапіць зак. Прышчапіць. Ушчапіу яблыну ны два сарты, абоя сучкі пріняліся, растуць. Ушчапіца зак. 1. Зачапіца. Зу сучок вярёўка ушчапілыся і ні сарьвеш, нада лезыць аччаплівыіць. 2. Прышчапіца. Ушчэплюца твае дзічкі, ішчэ няпозна. Ушчэплений дзеепрым. 1. Зачэплены. Вожкі ушчэпліны, вешый, што хочыш, усе тряпкі твае памесьцюца. 2. Прышчэплены. Кылы плітня сядзіць у яго нескылька ушчэпліных яблынык. Ушчапёмшы дзеепрысл. 1. Зачапіўшы. Ушчапёмшы вярёўку, цэлый дзень гуташыюца. 2. Прышчапіўшы. Ушчапёмшы ладный сорт, дажджэсься яблык.

Ушчарблянне, ушчэрбліванне н. Вышчарблянне. Ны ішчырбляньня ж ты лапіка ні пыкладзеш. Дасьць табе бацька за ішчэрблівыньня.

Ушчарбляць, ушчэрбліваць незак. Вышчарбляць. Нілізя ушчырбляць касу, палучыш за ета, клявец. Сядзей, кувай — ножык ушчэрблівый твой куваньнік, во што дзелый. Ушчарбляца, ушчэрбліваца незак. Вышчарбляца. Сярны тожа ушчырбляюца, як дужа старыя. Доўга жыў ножычык, ажно лязо пычало ушчэрблівыіца. Ушчарбіць зак. Вышчарбіць. Усё дно як хто нарошня ушчарбіў лязо. Ушчарбіца зак. Вышчарбіца. Такей войстрый кырначык быў і ішчарбіўся. Ушчэрблений дзеепрым. Ушчэрбліным нажом резыць дренна, вазьмі новыі. Ушчарбёмшы дзеепрысл. Ну ішчарбёмшы ці ні ішчарбёмшы, а жала і касе пырванна, пряма выбіт кусочык.

Ушчасціць, ушчасціца зак. Пашанцаваць, пашчасціць. Ушчасціла яму ету кароўку купіць, іна дужа малошня. Як ні пывезець, як ні ішчасціца, дык яно ні і чом тыланіць ня будзіць.

Ушчучыванне н. Заставанне, заспяванне на месцы. Нічыіго ён ушчучывыньня ні баіца, ён зь любымі сьпяцьцю справіца.

Ушчучываць незак. Нечакана заставаць, захопліваць на месцы. Ета ж яны пріселі за кусьцікі, зьбіраюца ушчучывыіць Высілёвыга мальца. Ушчучыць зак. Нечакана застаць, захапіць на месцы. Ну, толька ішчучу, я табе пыкажу мідунічкі! Яны цябе як ушчучылі, толька пайдзі

адзін. Ушчучаны́ дзеепры́м. Пыглядзі́м, што ё́н скажы́ць ушчы́чыны́й.

Ушчычанне, ушчычыванне н. Заштукоўванне. Усё рызгнілося, ні пымыгаіць і ўшчыча́ньня. Буря ніізьвесна ікая бушувала усю ноч, усё тваё ушчыча́ньня пывыбівала. Посьлі ушчы́чывыньня зыхацеў есьць. Каб хырашо рукі прілажыў, яно б і ўшчы́чывыньня дзіржалыся б як нада.

Ушчычаннік, ушчычываннік м. Той, хто заштукоўвае. Етыя ушчыча́ньнікі як возьмуцца, дык зьдзельюць. Нешта мае ушчы́чывыньнікі сяньня падленівыюцца. Ушчычанніца, ушчычыванніца ж. Стыр'яіцца ўшчыча́ньніца, хочыць зы раз усё кончыць. Ты сыма харошыя ушчы́чывыньніца, нашто табе каго прасіць.

Ушчычаць, ушчычваць незак. Заштукоўваць. Пычаў ушчыча́ць, а тады гаворіць, сьпіна баліць, зьлез. Хведзька ны зіму́ крепка ушчы́чывыіць пунькі, усюдых пыбаткнець, папторкывыіць. Ушчычацца, ушчычвацца незак. 1. Заштукоўваць. Сяньня старэй лі пунік вазіўся, ушчыча́ўся. Позна хваціўся ушчы́чывыцца, як са ўсіх бакоў зудуло. 2. Заштукоўвацца. Што, сам пляцень ні ўшчыча́іцца, нада рукамі брацца? Позна хваціўся ўшчы́чывыцца. Ушчыціць зак. Заштукаваць. Калі г зіме усё ўшчыці́ш, дык ні прыгыда́ш, кудыса як падніміцца, усюдых напрець, надмець. Ушчыціцца зак. 1. Заштукаваць. Крепка ушчыці́ліся, ім цяперя зіма ні страшна. 2. Заштукавацца. Эта пуня ў цябе ладна ушчыці́лыся. Ушчычаны́, ушчычо́ны дзеепры́м. Ці кур'ям бальшэя дзір'ькі нада, яны і ціріз ушчы́чыны́й пляцень пралезуць і пырызгріба́юць гряды. Затўлы ня дужа ушчычо́ны, сільным ветрым можыць пывыбіва́ць. Ушчыце́мшы дзеепры́сл. Ушчыце́мшы пацстрешша, спыкайней будзіш зімуваць, сьнег шчышча́ць кажны́ дзень са столі ня прідзіцца.

Ушчэп, ушчэпак м. Прышчэп. У Антона многа ушчэ́пы, ета ё́н ні сабе, відна, прыдываць будзіць. Адзін ушчэ́пык уторнуў, ніхай тарчыць. Памянш. ушчэ́пик, ушчэ́пчык. Я баюся, ці прімуцца яго ушчэ́пкі, ё́н яшчэ ня дужа умеіць ушчы́пляць. Ушчэ́пчыкі хырашо пашлі росыць.

Ушывец м. абраз. 1. Вашывец. Ушы́віц ты, ны табе ж кызяўкі пы пырасёнку поўзыюць. 2 перан. Забіяка. Ого, якей ушы́віц, к кажному чыпляіцца.

Уюджыванне н. неадабр. Каварнае нагаворванне. Як табе ні ныдаесьць яго уюджывыньня слухыць, ё́н жа усё нарошня ныгыва́ривыіць.

Уюджываннік м. неадабр. Той, хто каварна нагаворвае. Пасьледній уюджывыньнік твой Кузёмка, во хто ён. Уюджыванніца ж. Во яшчэ была уюджывыньніца, ёй ні аднаму слову нілізя было веріць.

Уюджываць незак. неадабр. Каварна нагаворваць. Як вам ня стыдна усякыю лухту уюджывыць чылавеку! Бырісоўна ім уюджывыла пры Міхяёнкывых. Уюдзіць зак. Каварна нагаварыць. Што йта зы чылабек, што яму уюдзюць, і ён усьлед як грак пухтыр'яіць. Уюджаныі дзеепрым. Учора яны удваіх зь ёю стыялі, я знаю, што ім было уюджына.

Уязджаць незак. перан. Убіваца (пра стрэмку). Як шчэпкі бяреш, нада дужа астарожна, ато скабкі уіждж'аюць. Пычыла рыскал'упывыць, каб дыстаць скабку, а іна глубачэй уіждж'аіць. Уехаць зак. Убіца (пра стрэмку). Скабка кыла нохця уехыла, ды дужа глубока, ніяк ні дыста́ну.

Уялчэць, уялчэца зак. Зрабіца ёлкім: Пару кусочыкыі сала ляжыць, яно дужа уялчэла. М'яса як уялчэіца, дзелыіца нісмашным. Уялчэлыі дзеепрым. Уялчэлыя сала нялоўка дываць, унясі кусочык сьвежыга.

Х

Хаванне н. Пахаванне. Посьлі хув'аньня яны пысядзелі нямнога і рызыішлися. Цяжолыя было хув'аньня, пла́кку дужа многа, бацьку ат ма́лых дзяцей цяжола хув'аць.

Хадала прысл. Ходу, наўцёкі. Відзіць, што ні пылыса́, дык ён скарей хыдыла́ аттуля. Даў хыдыла́, толька пяткі зыблішчэлі.

Хадатальства, хадатальстваванне н. Хадайніцтва. Во відзіш, ні пымагло нісколька і Антончыкыва хыда́тыльства. Ніхто ў яго хыда́тыльствых ні нужда́іца. Раз вінуват, дык якая можыць быць хыда́тыльства. Кылі трошку паможыць, то толька Кісялёнкыва хыда́тыльствывыньня.

Хадатальстваваць незак. Хадайнічаць. Па-мойму, яны ні зьбіраюцца хыда́тыльствывыць. Каб хыда́тыльствывыі, можа б што і пымагло.

Хаджэ́ннік м. Той, хто ходзіць. Што вы, хаджэ́ньнікі, в'іхыдзілі, відна, с пустымі рукамі вярнулiся. Рысказы-вылі етыя хаджэ́ньнікі, што іх тама слухыць ні зыхацелі. Хаджэ́нніца ж. Сядзелі хаджэ́ньніцы ны бірнушка́х, аддыха́лі посьлі дарогі.

Хазяйліва прысл. Гаспадарліва. Хведзька усігда хы-
зьяйліва зьдзелыіць. Разві ета хызьяйліва скошына? —
трыва пыт пакосымі, што прівязывыць можна.

Хазяйлівасць ж. Гаспадарлівасць. Ні было ў яго хы-
зьяйлівысьці і ня будзіць, усігда нейкій як вецір.

Хазяйлівы прым. Гаспадарлівы. Высіліса была ду-
жа хызьяйлівыя, біспырядку ў яе ніхто ня відзіў. Каб ён
быў хызьяйлівы чылавек, зь ім ба жыць можна было.

Хай м. Крык, лямант. Мала хай як узьнімуць на
вуліцы, гылыгыляць, што усё кругом тряшчыць. У ма-
лых столька хаю німа, як у вас, у большых.

Халадак м. Неакуратны, недагледжаны чалавек. Ней-
кій хылыдак із-зу Дубровы ныбіваўся у зяці. Ой, падруга
дырыгая, твой мілёнык хылыдак, яго белыя рубашка ні
сьціраўся нікыгда.

Халадзіна м. і ж. Моцны холад. Такей хыладзіна, а ён
у пінжачку вьіскычыць і вьіскычыць, ну ў пытхваціў пра-
студы. Ікая сяньня хыладзіна — ня вьітрывыць!

Халайдра м. і ж. Балбатун, хвалько, самахвал.
Узмацн. халайдрына. Ні рысказывы ў ёй нічога, ета ж
хылайдріна нісусьветныя, што хочыш і айдзе хочыш ляп-
ніць. Павеліч. халайдрышча. Хылайдрішча як паслед-
нія баба, толька знаіць ізыком тріпаць, большы нічога.

Халамідзішча ж. Вялікі, нязграбны рызман, лахман.
Ішоў тутыцька раз, на ём нейкыя хыламідзішча ў пало-
сы, пряма страшныя.

Халасцякаванне н. Халасцяцкае жыццё. Хылысьціку-
вьяньня — ета адно балыўства. Якей толк зь яго хулуй-
цюкувьяньня.

Халасцякаваць незак. Жыць халасцяком. Хваціць хы-
лысьцюкуваць, пыра ачылавечыцца. Усё хылысьцякуіць,
гаворіць, ішчэ нявеста ні радзілыся. Халасцякавацца
незак. Жыцца халасцяком. Як яму тама хылысьцякуіць-
ца, можа, ныдаела ўжо?

Халасцячка ж. Незамужняя жанчына, дзяўчына.
У яе дычка хылысьцячка, ні замужым, ня дужа хто яе раз-
гоніцца браць. Куды-то ныкіруваўся хылысьцячка Пуў-
люкойніна.

Халерашнасць, халернасць ж. Вялікая нястрыма-
насць, нявытрыманасць. Халерышнысьць зывіраіцца ў
чылавеку, куды ні пыкажыцца, што ды што вьітвыріць.
Ну ў халернысьці ж у ём, так і прець ны кажным шагу!
Ні прідумыць, куды халернысьць сваю дзіваць.

Халерына м. і ж. Вельмі нястрыманая, нявытрыманая

асоба. Чаго ён такей халеріна, ні ў чом яго ні піряпреш. Знаіш, ікая іна халеріна, проста зь ёю ні згаворісься.

Халерыя 1 ж. Вялікая нястрыманасць, нявытрыманасць. Сядзіць у ім нейкыя халерія, ніхто яму ня вы́гыніць. 2 м. і ж. Вельмі нястрыманая, нявытрыманая асоба. Халерія мушчына, усё сваю мыладосьць ні зубува́іць. Эта халерія была дзеўка, кажныга ўмела нысьмяшыць.

Халодный прым. Халодны. Халодный масцер (май-сцер). Няўмелы выканаўца. Відна, што эта плёў халодный ма́сьцір. У вас тожа такей халодный ма́йсьцір ёсьць. Работу халодныга ма́йсьціра зразу пызна́іш. Памянш. халодненькій, халодненечкій. Ня пі халоднінькія вадзічкі, горла прастудзіш, будзіць балець. Іс погріба дыстала квасу, ён халоднінічкій. Халаднаватый. Халаднаваты. Ці ні хулуднува́тыя мылако, луччы пыдагрей, а тады ўлі. Памянш. халаднаваценькій, халаднаваценечкій. Хуць і сонца, а віцярок хулуднува́цінькій, здорыва прыбіра́іць. Хулуднува́цінічкыя ўремя патходзіць, кончылыся лета. Узмацн. халадненный, халаднюшчый. Хваці́лыся за рукі, дык яны хыладненныя, як ён толька ні абмарозіўся. Такую хыладнюшчыю ваду нілізя хвыта́ць, зразу горла прастудзіш і голыс сядзіць.

Халупа, халупіна ж. Халупа, старая хата. Ён ішчэ думыць сваю халупіну прыдываць і пірііжджаць у горыд. Памянш. халупка, халупачка, халупінка, халупіначка. Самі субугорілі халупку посьлі вайны і жылі гадоў пяць, а тады ету хаччыну пастроілі. Німудренькыя халупычка была ў іх, стыяла кылы рыўка́ на ўзгорычку. Нічога с тае халупінкі ня зьдзельіш, іна старінькыя, рўхніш — і пасыпліцца. Іхныя халупінычка чуць дзяржыцца, праўда, лесу навожына пырядышныга, вясною будуць рубіць.

Хамуйла м. Хамула, грубая, некультурная асоба. Хаму́йлу нейкыга прівялі: во вам зяць будзіць. Як ты к людзям с такім хаму́йлыю выйдзіш! Павеліч. хаму́йлішча. Зыда́ўся хаму́йлішча, такога ні пірядзельіш, із-зы яго і маткі стыдна.

Хамут м. перан. абраз. Нявыхаваны чалавек. Во хамут жывець на сьвеці, толька людзі смяюцца. Хаму́т ты, большы ніхто. Павеліч. хамуцішча. Якей жа ён хумуцішча, усё дно як у дзікім лесі рос і людзей у вочы ня відзіў.

Харохоненне, харахоранне н. іран. Задаванне. Ліксандра ні пыглядзіць на іхныя хырахоніньня, жыва баню ат

яго палічуць. А што мне Іваныва хырагоріньня, я зы яго замуж ні зьбіраюся.

Харохоненнік, харахораннік м. іран. Той, хто задаецца. Ніхто ні найдзіцца вьістрыміць таго хырагоніньніка. Абоя адзінакывыя хырагоріньнікі, і большыі, і меншыі. **Харохоненніца, харахоранніца ж.** Гыварілі, што дужа была хырагоніньніца, цаны-меры сабе ні знала, мы яе ня помнім. Некыму апсеч етых хырагоріньніц, яй-богу некыму.

Харашэнечка прысл. Вельмі добра, пільна, уважліва. **Хырашэнічка злázілі ў сад:** біш штанёнык прыбег двору, ну я ўжо ні пайду прасіць, сам ідзі. Ты ж хырашэнічка пыглядзі, можа, айдзе ў трып'е зывыляўся ножык.

Харашэнне н. Прыхарошванне. Нічога ні пулучылыся с Тымаркіныга хырашэньня: ні прішоў Косьцік. У цябе хырашэньня, як у кошкі.

Харашэннік м. Той, хто прыбіраецца, прыхарошваецца. Пірід вічарінкыю ў хырашэньнікыў многа заботы, адно пыцстрыганьня чаго стоіць. **Харашэнніца ж.** Ныгладжывыюцца хырашэньніцы, чупуряцца, ныскачуцца сяньня уволю.

Харкануць зак. Харкнуць. Ай, ну яго, дужа нікуратный, як хырканець — айдзе пупала.

Хармузна, хармузіста прысл. жарт. Зграбна. Ты зьдзелыіш ікраз так хармузна, як Мікіпырёнык. **Хармузіста ў** яго ні палучыцца нічога, ні такей ён масьцір. **Памянш.** хармузненька. Хвядон сам хармузьнінька умеў мысьцяріць.

Хармузнасць, хармузістасць ж. жарт. Зграбнасць. **Нешта хармузнысьці твайму тубуреціку** ні хвытаіць, зьбіў як козлы. Ты ні глядзі на іхныю хармузістысьць, на етых калёсых патроху будзіш вазіць.

Хармузныі, хармузістыі прым. жарт. Зграбны. Хацей ты, каб у такога масьціра хармузныі услон пулучыўся! **Можа калі-нібудзь і ты быў хармузістыі,** ды толька спорціўся. **Памянш.** хармузенькіі. Хармузьнінькія скамеічкі зьбіў, дайжа садзіцца можна.

Хароміна ж. Вялікая і багатая хата. Ныпряёнык сабе ныстыяшчыю хароміну ставіць. Ого стаіць хароміна, у такіх толька паны раншы жылі. **Памянш.** харомінка. Нічога харомінка, можна мыладую жонку весьць.

Харчэнне н. Харчаванне. Ты ж ны харчэньня кідай сабе грошы. Харчэньня яму дорга ня стоіла.

Хата ж. Хата. **Памянш.** хатка, хатачка. Як у сваю

хатычку улезіш, тады ўжо спакоін. Што тая хатычка, калі німа родныя матычкі. Зніж. хатчына, хаціна. Біс свае хаччыны якей жа ты жбыціль. Прыдываць хаціну ня думый, ніхай стаіць. Памяни.-зніж. хатчанка, хатчонка, хатчаначка, хатчоначка, хацінка, хаціначка, хацёнка, хацёначка. Я помню іхную хаччынку, стыяла туды, к лесу, сенцы нібальшэя былі пріпята. Пры сваю хаччонку нада патроху думыць, ну чужых вуглах век цігацца ня будзіш. Маланькыя хаччынычка, ну чысьцінька, акурятнінька усё падмыта, прібраджына. Каб харошый мужык плячом пыдварніў, ета б хаччынычка пыляцела. Усё збылі, хацінку прыдалі, паехылі, нічога ні асталыся, калхоз усядзьбу зысіваіць. Яны доўга у старінькый хацінычкі жылі, пакуля на луччыю узьбіліся. Старёнычык хацёнка стыяла кылы самыга балота. Віктыр усё гразіў іхную хацёнычку рузуриць: баб, плячом пыдлягу і піривярну, во што, баб, вам будзіць. Хацішча 1 ж. Павеліч. ад хата. Нашто вам еткыю хацишчу рызвадзіць, ці вы ўдваіх у жмуркі у ёй гуляць будзіця, ці што. 2 н. Месца, дзе стаяла хата. Нічога тама ні асталася, дайжа хацишча рыспыхалі, голыя поля. Кылы Аўдзеіхіныга хацишча многа маліны расьцець.

Хаўканне н. Кароткае гучнае дыханне. Мы ўсю ноч слухылі яго хайкыньня, дайжа быяліся ў бальніцу везыць.

Хаўкаць незак. Каротка гучна дыхаць. Ну, кылі хайкыіць троху, ніхай ляжыць, ні нада трывожыць. Хаўкацца незак. жарт. Дыхацца. Як табе на печы, хайкыіцца нямножка? Хаўкнуць зак. Каротка гучна дыхнуць. Ты січас зьяціш, што й хайкнцць ні паспеіш. Хайкнуй разы два дыі заціх. Хаўкнуща зак. Дыхнуцца. Так скыканеш, што табе й ні хайкніцца.

Хаўрусаванне, хаўруснічанне н. Цесныя адносіны з несумленнай кампаніяй. Ні дывядзець ды дыбра ета хайрусывыньня, у якую-нібудзь пагібіль самі ўскочуць і яго с сабою увылакўць. Скора іхныя хайрусьнічыньня кончыцца, тыкая дружба ні надоўга.

Хаўрусаваць, хаўрусавацца, хаўруснічаць незак. Мець цесныя адносіны з несумленнай кампаніяй. Доўга яны хайрусывыць ня будуць. Крепка хуўрусувалі нескылька гадоў, а тады дружба рыспалыся. Хуўрусувайся ж с тымі падлізьнікымі, с Кындрацёнкымі. Яны нядоўга хайрусьнічылі. Мы знаім, посьлі чаго яны сталі хайрусьнічыць.

Хахатун, хохатуннік м. Ахвотнік пасмяяцца. Во хыхатун зыдаўся, усюдых яму сьмешна. Ета ўжо чўцін Андрей-

хін хыхатуньнік, нечыга зыліваіцца кыла вербыў. Памянш. хахатунок, хахатунчык, хахатунчычак, хахатуннічак. Ох, хухутунок мάλінькій, лібціць, каб зь ім зубуўляліся. Во рызыйшоўся хыхатунчык, як яго цётка нысьмяшыла, ажно есьць ня можыць. Паслухый, паслухый, хыхатунчычак, што дзед рысказывыць. Ну рысказыказку етыму хыхатуньнічку, ён жа сьмяецца, ажно зыліваіцца. Хахатуха, хахатунніца ж. Калі-то хыхатухі былі, а ўремя прайшло і ўсё атыйшло. Нешта нашы хыхатуньніцы усё ўремя кіснуць зы шкапам. Памянш. хахатушка, хахатушачка. Сьціхніця, хыхатухкі, паслухыйця, што чылавек рысказывыць. Зыдылаься хыхатухычка ні пыбацьку, ні пы маткі, як гаворюць, ні ў маць ні ў ацця, а ў праежджыга мылыцця.

Хахканне н. 1. Стомленае ўздыханне. Не, хэхкыньня ні паможыць, нада кыпаць, ды й сьпяшыць нада. 2. Спачувальнае ўздыханне. Цяперя ў яе хэхкыньня, а што йна два дні таму нызад пёрла ны яго.

Хахканнік м. 1. Той, хто стомлена ўздыхае. Не, мае хэхкыньнікі, работыць нада яшчэ большы. 2. Той, хто спачувальна ўздыхае. І тэя хэхкыньнікі пыстыялі, пукруцілі галовымі. **Хахканніца ж.** 1. Тая, што стомлена ўздыхае. Развохкыліся хэхкыньніцы, селі і ні пыднэліся, нямножка лёну астэлыся, ні пыднэлі. 2. Тая, што спачувальна ўздыхае. Хэхкыньніц многа сыбрэлыся, а помышчы ат іх ніякія німа.

Хахкаць незак. 1. Стомлена ўздыхаць. Нечыга хэхкыць, ты ішчэ ныстыяшчыя работы ня відзіў. 2. Спачувальна ўздыхаць. Позна хэхкыць, кылі зьдзелыць нічога нілізя, пра што вы раншы думылі, куды глядзелі. **Хахкацца незак.** 1. Стомлена ўздыхацца. Нешта вам за дзьве мінуты пычало хахкыцца. 2. Спачувальна ўздыхацца. Што ж, што хэхкыцца, нічога ні паможыш. **Хахнуць зак.** 1. Стомлена ўздыхнуць. Хэхнуў і грябі, ці відзіш, ікаятуча находзіць. 2. Спачувальна ўздыхнуць. І Домніна дычка пыдыйшла хэхнула.

Хахоліна ж. Чупрына, клок валасоў. Хахоліну сваю ніяк ні рашчэшыць. Хахоліна тарчыць у бок, прімаьслі, каб ліжала. Памянш. хахолінка. Ты ны яго ныгнаў страху, ажно хахолінкі узьнімаюцца.

Хаянне н. Знеслаўленне. Ніхто вашыга хэіньня ні спужайся. А ну іх зь іхнім хэіньнім, мы і ні такога наслухыліся.

Хварасціна, хварасцініна ж. Асобная доўгая галіна,

ссечанае або зламанае дрэўца з галінамі. Нада було ацьсеч нескылька хвырасьцін паць сена, ніхай ба зывялі. Ездзіць, а ўсьлед за ім хвырасьцініна цягніцца, мяцець дарогу. Памяни. хварасцінка, хварасціначка, хварасцінінка. Хвырасьцінкі нада було б заторнуць ад гряд, куры б меншы лазілі ны гарод. Тыкая хвырасьцінычка тут ні паможыць, нада што большыя ацьсеч. Нескылька хвырасьцінінык ляжыць кылы плітня, Ягорька прінёс. Павеліч. хварасцінішча. Во хвырасьцінішча, такіх трёх пуд увесь стог хваціць пыдыслаць.

Хвароба, хваробіна ж., хварабінне, хваробінне н. перан. груб. Незразумелае, невытлумачальнае жаданне, памкненне, выяўленне. Хвароба нейкыя зь ім тваріцца, чаго ён хочыць, ні знаю. Хвароба іх знаіць, айдзе яны цігаюцца. Хваробы ён хочыць, твой кум. Чаго яго тамыцька хваробіна рызьбіраіць с крікым зь нісусьветным. Якога яны тут хвырабінья находзюць, етыя куры? Во ўелыся хваробінья ў чылавека, ніяк успакоіцца ня можыць. Павеліч. хваробішча. Хваробішча іх ведыць, што яны задумлі.

Хварсун м. Франт, фарсун. Тут ні такея хвурсунь хадзілі, як ты. Хварсуння ж. Ты хуць ня будзь такою хварсуньнію, як твоя сістра. Абея яе дочкі дужа балшыя хварсуньні.

Хвастануць зак. перан. Пахваліцца. Хвыстануць яны абоя любюць. Ці я ні знаю, што ён хвыстануў, ета ўжо так, гываріць нічога ні хацелься.

Хвастаўство н. Выхвалянне. Я такога хвыстыўства ні люблю. Ну яго зь естым хвастаўством, паслухыць — дык у яго горы нываліны і ныкладжыны ўсяго ўсякыга.

Хвастун, хвастуннік, хвастала, хвастаннік м. Хвалько, выхваляка. Каб ты быў меншы хвастуннік, табе б большы верілі. Каб ён ня быў такей хвастыла, дык, можа б, і паверіла, а так я ні аднаму яго слову ня верю. У яго сывах ні на грош праўды німа, хвастыньнік чышчы некуды. Памяни. хвастунок, хвастуночак, хвастунішка, хвастуннічак, хвастунчык, хвастунёнак, хвастунёначак. Думыш, праўда, што ён па столька зырыбляў, ета хвастунок такей, каб пыкызаць сябе: мол я. Ох, якей жа ты хвастуночык, у тваіх сывах праўда і ні нучувала. Рысхвастыўся хвастунішка, што яго тама дужа хырашо прінімаюць, за первыга чылавека вядуць. Хвастуннічык быў чылабек, ны кажным шагу хваліўся. А ці я ні пынімаю, што ён хвастунчык. Хвастунёнык ты, што пупала трепліш,

нійдзе ты ня быў і нічога ня відзіў. Пріехалі нейкія госьці к ёй са свету, мальцы гадоў ны высімнаццыць, адзін сымыстыяцільный, а другей такей ужо хвустунёнычык. Павеліч. хвастунішча. А хвустунішча ж Мархвін сват, ні прідумыіш якей! Хвастуха, хвастуння, хвастунніца, хвастанніца ж. Ні знаў я, што ты еткыя хвастўха, ато пысаветывыў ба цябе Сёмычку, ён тожа ат такіх ні атхадзіў. Тыкая самыя хвастўньня як старшыя, тэя тожа ны кажным шагу усім хвўлюцца. Кылі гываріла «хвастўньніца», дык старыя Мыланка, тая ўмеіць усяк скызаць. Іна дужа быльшая хвўстыньніца, дужа хваліцца любіць.

Хватанне н. перан. Хуткае павышэнне, падскокванне (пра цану). Такоя хвытаньня цаны ат народу, як людзі наедуць, тады большы рызьбіраюць, і просюць дыражэй.

Хватаць незак. перан. Раптоўна павышацца, падскок-ваць (пра цану). Як многа наежджых, тады пырысятывыць (пра цану). Каровы хвытаюць цану вясною. **Хваціць зак. 1.** Раптоўна павысіцца, падскочыць (пра цану). Сьвіньні ў ета скрысеньня хвацілі цану, што ні падумыў ба. **2.** Моцна і вынікова папрацаваць (звыч. з адм. знач.). Хвўцюць яны, накоюць, — прыкычаюцца ў хыладку пат кусьцім. Дужа многа хвацілі твае работнічкі, пайсьценкі за дзень закінулі, а мы ўчора цэлы наррожнік пыставілі. **3.** Прыкінуць, памеркаваць (звыч. у форме заг. ладу). Хвацісь ты, жылі Іван і Пятрок, родныя браты, адзін як вол петывыўся, а другей хадзіў, пасьвістывыў. Ні нада далёка браць, хваціціся вы, як Цімашонок рыспыріджайся. **Хватануць зак. 1.** Раптоўна павысіцца, падскочыць (пра цану). Етык цэны хвытанўлі ны бызарі, нічога ні дукупіцца. **2.** Моцна і вынікова папрацаваць (звыч. з адм. знач.). Ну, сяньня вы, відна, хвытанўлі лі стагоў за ўсе дні.

Хватком прысл. Хапаючы. Я думыў, хватком вўхвычу гвозд. Хырашо пырысяткі ядуць, адзін піріда дным хватком хвытаюць.

Хворасть м. Ссечанае дробнае галлё, ссечаны хмызняк. Сырэй хворыст гарець ня будзіць. Памянш. хварасток, хварасточак. Хвырасток сухенічкій, нада пірянесьць у пуньку. Секла іна, секла хвырасточык, а нехта пад'ехыў і зыбраў, што ўжо кліла йна, пряма сышчыня рукі. **Хворасце н. зб.** Многа ныкрўтына хворысьця пат пунію, надоўга хваціць ны растопу, і ў грўбычку зімою будзіць. Памянш. хворасціка. Якая тама хворысьціка, адна ношычка будзіць, кыня гнаць ня стоіць.

Хворс м., хваршэнне н., хварсата, хварсота ж. Франтаўство, форс. Усе нагледзіліся ны яго хворс, пысьміяліся уволю. Ніхай дужа ня пёрхыіць, хваршэннім ды зыдываннім хлеба ні заробіць. У ваших хлопцыў дужа многа хвырсаты, ажно ні знаюць, куды дзіваць. Ні знаю, каму пыныравіцца іхныя хварсота.

Хвярубіна ж. Лахман, рызман. Ладна табе і хвярюбіна будзіць. А во нейкыя хвірюбіна вісіць, можна уськінуць на плечы. Памянш. хвярубінка, хвярубіначка. Калі йна што харошыя відзіла, у хвярюбінкых прыхадзіла. Толька што дзяржыцца, ні разьехылыся ета хвірюбінка, раз надзеніш, і ўся будзіць. Нашто табе ета хвярюбінычка, яе нікуды нілізя нйдзіваць. Тады ў нас ні хвірюбінычкі ні асталыся, усё прішлося ныжываць.

Хіленне н. Прытулянне. Як ікая біда, тады яны хілюцца, а як сталі нічога жыць, і ўсё іхныя хіленьня прайшло.

Хітанне н. Хістанне. Я тожа відзіў тама хітаньня, а ач чаго — ні знаю. Ня бойся хітаньня, лезь, дрябіна ні паедзіць.

Хітацца незак. Хістацца. Кылячок хітаіцца, а ні выцягыіцца, відна, сучок дзяржыць. Настолька быў слаб, што, бувала, ідзець і ат ветру хітаіцца. Хітнуць, хітануць зак. Хіснуць. Хітнеш клянок і зломіш, во што будзіць, клянок дужа крохкій. Бярэзку нада крепка прівізаць за кольля, ато вецір хітанець, і йна вьвірніцца, жалься божа будзіць, што ты яе нёс. Хітнуцца, хітануцца зак. Хіснуцца. Думью, чаго йта сук хітнуўся ны яблыні, ажно во хто тут хызайнічыіць. Лесьвіца хітануўся, дык я ўжо думью, ты ляціш.

Хітраванне, хітрэнне н. Хітрыкі. Мы быйстра рызгыдалі яго хітруваньня. Пупадзець табе зы хітруваньня, гуляй чэсна, ні абдурівыі. Ніхай ня думыіць, ніякыя хітреньня яму ні паможыць.

Хітрамудрый прым. іран. Занадта хітры. А ты ня будзь такім хітрамудрым, ёсьць людзі хітрейшыя зы цябе. Ён думыў, што адзін на ўсём сьвеці такей хітрамудрый. Памянш. хітрамудранькій. Дужа ты хітрамудрінькій здзелыўся, каб я табе зу пуўцаньі пацьцёлка аддаў.

Хіхікі мн. Хіхіканне. Ны кажным шагу у яго хіхікі, пряма ня можыць, каб ні пыцьсьміхнуць каго-небудзь. С хіхікымі век ні прыжывеш, нада сюрьэзна думыць.

Хлабазініна ж. Доўгі дубец, галіна. Даўно пы табе хлыбазініна плачыць, січас Максім ацьсякець ны кынаві. Яго каб хлыбазініною хырашэнька пучустуваў, тады б

ён троху абрузуміўся. Памянш. хлабазінінка. Хлыбазінінкімі нада зыцягніўць дзіркі ў плятне. Павеліч. хлабазінішча. Во хлыбазінішча выляіцца, ніхто ні прібярець.

Хлабазнуць зак. 1. Хвоснуць. Як хлыбазьнець ланью, ты на етым месці і саўсесься. 2 іран. Выпіць. Яны хлыбазніўць умеюць, адзін другому ня ўступіюць, толька каб пьднасіў хто-небудзь. Хлабазнутый дзеепрым. Як ацскочыш хлыбазніўтый, пірістáніш хадзіць пь гыльва́х.

Хламіда, хламідзіна ж. Шырокі лахман, рызман. У цябе ета хламіда скоро саўсім рыспайўзецца і с плячэй звáліцца. У сенцах жа пад лесвіцыю нейкыя хламідзіна выляіцца, можа ты яе і шукаіш. Памянш. хламідка, хламідачка, хламідзінка. Посьлі бані можна любую хламідку пірякінуць. Во чысьцінькыя хламідычка, вазьмі, надзеніш ны мінутку. Ці ты ня відзіла, я тута ны шасту хламідзінку вешыў, каб сьцікала, а січас німа. Павеліч. хламідзішча, хламідзінішча. Усьпёр ны сябе нейкыю хламідзішчу ірванью і йдзець. Ськінь ету хламідзінішчу, ныт табою усе сьміяцца будуць, што ў таком старье ходзіш.

Хлапаватый прым. 1. Падобны да ачосу. Нейкыя хлупва́тыя мацерія, ш чаго б іна ткана тыкая. 2 перан. Слабы, павольны. Нешта ён хлупва́тый, піхні — і валіцца, як ны ныгах ні дзяржыцца. Памянш. хлапаваценькій. Хлупва́цінькыга мыціріялу ні бярі, насіцца ня будзіць. Нешта ты хлупва́цінькій стаў, ты ж ні так даўно хадзіў гогылім.

Хлапецтва н. Перыяд у жыцці мужчыны, калі ён дарослы, але яшчэ нежанаты. Што ўжо ны старысьці успымінаць хлапецтва. Я помню, як ты у хлапецтві бегыў зы Адаркыю.

Хлапчына м. Хлапчук. У яе ўжо ладный хлапчы́на, на від гадоў пітнацыць будзіць. Памянш. хлапчынка, хлапчонка, хлапчуган, хлапчо́нак, хлапчанок. Сяньня кароў пасець Аўсяёўнін зяць і зь ім нейкій хлапчы́нка, пымыгаіць. Твой хлапчонка адзін дзень можыць у бырына́х пыхадзіць. У Сенькі троя хлупчуга́ныў, а ён усё хачеў, каб дычка была. Кузьмоў хлапчо́нык быў учора ў горыдзі, цітрадык сабе ныбраў і маім прывёз. Ты хлыпчанком быў, а яны ўжо ладнымі лабрэтымі пь вічаріных бегылі.

Хлапянэй, хлапяный прым. Выраблены з ачосу. Хлыпянэя ніткі някрепкія, ня будзіш жа ты шыць хлыпя́нкію. Хлоп прядуць толька ткаць, хлыпя́нымі ніткімі

пасьцілкі пытыкаюць. Хлыпяный клубочык астаўся і астаўся, ткаць я большы ня буду, дык дзеці боб пыдвязвывуюць.

Хлебануць зак. 1. Хлебянуць. Сьвіньні елі і сыбака троху хлібануў с карыта. 2 перан. іран. Выпіць. Што вы, хлібанулі учора з Мысяёнкым? 3 перан. Зведаць. Я ўсякія жызьні хлібануў, усяго пыспытаў. Як хлібанеш калінебудзь горя, тады і бацьку з маткью ўспомніш.

Хлебнік м. 1. Ахвотнік да хлеба. Мнець хлебнік ськібку за ськібкью, толька спруўляйся резыць. Сідзяць хлебнікі на печы, ждуць, пакуля атрежу па ськібычкі. 2. Карміцель. Во зыдзярець твой хлебнік бырадў, тады ты пукукіш. **Памяни**. **хлебнічак**. 1. Ахвотнік да хлеба. Ах, якей ты хлебнічык, усё табе пыдывай і пыдывай, у дзеда ажно рука зыбалела резыўшы. 2. Карміцель. Мае хлебнічкі адзін на печы нос руспусьціў, а другей у люлькі пузырі пускаіць, паспробый дажджыся ат іх хлеба. **Хлебніца** ж. 1. Ахвотніца да хлеба. І ты тыкая самыя хлебніца, як Настычка? 2. Карміцелька. Мае хлебніцы ішчэ растуць, самі хлеба просюць.

Хлебчык, хлебчычак м. **памяни.-ласк.** Хлеб. Ці атрезыць табе ськібычку хлебчыка? Глянь-ка, як смашна Коля есьць хлебчык. Хлебчычык нілізя ськідывыць.

Хлехатанне н. 1. Бурлівы шум вады пры цячэнні. Во ўжо атліў дождж дык атліў, па вуліцы хліхытаньня — у павыдкі так ня бегла выда. 2 перан. **неадабр.** Бурнае злаванне. Відна, ні ў век ня ўніміцца ён іс сваім хліхытаньнім. Дужа яго хліхытаньня некыму важна. 3 перан. Узбуджанасць (пра свінню ў ахвоце).

Хлехатаць **незак.** перан. Быць у стане ахвоты (пра свінню). **Хляхочыць** сьвіньня, нада гнаць на хверму. **Хлехатацца** **незак.** **неадабр.** Ахоплівацца бурнай злосцю. **Нешта** яму сянья увесь дзень хляхочыцца.

Хлехатня ж. **неадабр.** Бурнае злаванне. Горька мне нада яго хліхатню глядзець. А хвытала ў іх хліхатні, як жылі ўкучы.

Хлехатун м. **неадабр.** Той, хто вельмі злуе, гневаецца. Рызыйшоўся хліхатун, ніяк спакою сабе ні найдзіць. **Хлехатуха, хлехатуння** ж. Ніізьвесна па ком зыдылася хліхатуха, нійдзе ціхаміру ёй ні буваіць. Прівядзець сабе хліхатунню ў хату, пызнаіць, як зь іхным пріродзьдзім жыць, пыкрасуіцца.

Хлехаценне н. 1. Бурлівы шум вады пры цячэнні. Выйшла на вуліцу, ціха кругом, толька нейкыя хліха-

ценья чую, я ўсё абыйшла кругом, пыдыйшла к погрібу — там цякець, за ныч повін набегла вады. 2 перан. неадабр. Бурнае злаванне. Я ні пыгляджў ны яго хліхаценья, пашлю куды сьледыць і ўсё.

Хлехацець незак. 1. Бурлець. Раншы тута выда хліхацела, а цяперя саўсім суха стала. 2 перан. неадабр. Бурна злаваць. Калі ўжо яму збрідзіць хліхацець, якей ён пастылы чылавец стаў! **Хлехацеца незак.** неадабр. Зал.-бессуб'ект. ад хлехацець 2. Посьлі етыга рызгавора яму доўга будзіць хліхацеца.

Хлешчы 1 прыназ. Лепей. Хлешчы Антоніхі прыздравіла яго Хрузычка, будзіць знаць, сь кім чыпáцца. Нявестку прівёз, што сякець хлешчы сьвякровы. 2 прысл. Лепей, мацней. Адна ўмець хырашо, а другая яшчэ хлешчы.

Хлёбкаць незак. 1. Хлябтаць. Ах ты, рызбáлывылыся, ужо мылыка хлёбкыць ня хочыш, ці я табе адны кілбасы буду купляць. 2 перан. іран. Піць, выпіваць. Ні сьцісньюца, хлёбкыюць, толька станоў паўлітρίкі. **Хлебтануць зак.** Хлебтануць. Сыбака разы два хлітануў і пабег — уцёк.

Хлёстка прысл. 1. Рэзка. Хлёстка лупіць на ўсе бакі, ні глядзі, што мыладэй. 2. Трапна, востра. Так хлёстка адбрыла Мыкарёнку, што таму і скызаць нечыга.

Хлёсткасць ж. Спрытнасць, рэзкасць. Каб Івану тыкая хлёсткысьць, як у Цімкі, ён ба нікому ні ўступаў, ато варочыцца, як мядзьведзь.

Хліпканне н. 1. Усхліпванне. Сьціхні іс хліпкыньнім, пупала — і стоіла, ні нада быць такім дасўжым. 2. Слабае ўспыхванне (пра святло лампы). Што глядзець на хліпкыньня, дуні, ніхай тўхніць, усё роўна гарець ужо ня будзіць.

Хліпкаць незак. 1. Усхліпваць. Будзіць хліпкыць, хліпкыць, а тады ныпраўду зырявець, етыга ён абізацільна дажджэца. 2. Слаба ўспыхваць (пра святло лампы). Агонь у ланні пычаў хліпкыць. Лампа хліпкыць, ці ня кнот дужа ныгареў. **Хліпкаца незак.** Зал.-бессуб'ект. ад хліпкаць 1. Ад дураў хліпкыцца, большы ат нічога. **Хліпнуць зак.** 1. Усхліпнуць. Нейкыя дзяўчонка хліпнула разы два, а тады большы ня чутна было. 2. Слаба ўспыхнуць (пра святло). Агонь у лампі хліпнуў і пыгас, у пацёмкых ужо спаць лажыліся.

Хлуда ж. Хлуд, буіное смецце. Пыд ныгамі ўсякыя хлуда, нада загресць грыблямі, а тады мятлою мітануць.

Хлудіў сыбярі, сыбярі ды пыдз загнет, я ў печ укіну ур'аньні.

Хлуджэне, хлудзяненне н. Насмечванне галлём, трэскамі. Няўжэлі ты ня можыш біс хлуджэньня абыйціца? Як табе ўсігда хлуджэньня ныр'авіца! Я іх січас турну с хлудзяніньнім, што ня будуць знаць, як ляцець.

Хлудзіна, хлудзініна ж. Асобная трэска. То там хлудзіна выляіца, то там, ня дужа чыста прібраў. За ім дайжа аднае хлудзініны ні найдзіш. Памянш. хлудзінка, хлудзіначка, хлудзінінка, хлудзініначка. Дробнінькія хлудзінкі асталіся, в'ісып ны ячыньня, зып'ашуца. Каб айдзе хлудзінычка асталыся, нічога німа, усё чысьцінька. Чыста прібр'аджына, нійдзе ні хлудзінінкі ня ўвідзіш. Зьмёў хлудзінінычкі ў кучку, высыплюца айдзе-небудзь. Павеліч. хлудзінішча. Во такея хлудзінішчы астаюца посьлі прібір'аньніка.

Хлудзіць, хлудзяніць незак. Завальваць хламам, смеццем. Ішоў ба ты хлудзіць ны дрыватоньня, ніхай ужо у адным месьці увесь хлуд. Дужа табе хочыца тут хлудзяніць, вазьмі ж тады венічык ды прімяці ўсё т загнеццьцю. Хлудзіца, хлудзяніца незак. Завальваца хламам, смеццем. За што айдзе ня возьмісься дзелыць, усюдых у цябе хлудзіца. Глядзі, каб меншы хлудзянілыся, а не— дык сам зымітай, а я ня буду зы табою кажныю мінуту прібіраць.

Хлузіна, хлузініна ж. Дубец, хварасціна. Каб па іх ны абоіх ладныя хлузіна пыхадзіла, яны б жыва аселіся. Як схвачу хлузініну, ён ня будзіць знаць куды бежч. Памянш. хлузінка, хлузіначка, хлузінінка, хлузініначка. Трошку хлузінык пірясек, яны сухея, будуць гарець. Так в'ісіклі у Рывах, што нійдзе хлузінычкі ня ўвідзіш. Ліжа— лі тут хлузінінкі, я іх у печ укінула. Каб хуць якея хлузінінычкі былі, нійдзе ніякіх.

Хлында, хлында м. і ж., хлынданнік м. Той, хто бязмэтна швэндаецца, бадзяецца. Пашоў хлында ны дзяреўні цігаца, сь кім пыстаіць, сь кім пакуріць — ета яго зыняція такая. Якея ты работы ат хлынды дажджэсься, іна сыма ні прідумыіць, за што б ёй хацелься ўзяца. У хлындылы ні к чому рукі ні ліжаць. Ну яй-богу ж ні прідумыіш, у каго етый хлындыньнік удаўся. Хлынданніца ж. Дзьве хлындыньніцы сыбр'аліся, туды пройдуць, нызад вернуца,— як ніпрікаінныя.

Хлынданне н., хлынды мн. Бязмэтнае швэнданне, бадзяненне. Як табе ні ныдаесьць хлындыньня, як табе людзей

ня стыдна дзень прі дні гульма гуляць і ні за што ні брацца! Сколька ўрэмя ты яго хлынды будзіш цярьпець?

Хлысканне н. перан. іран. Піццё. Мы нагледзіліся ны яго хлыскыньня, чарычка зы чарычкыю ідзець як у леічку.

Хлыскануць зак. 1. Звонка ўдарыць, выцяць. Дудурачысься, што дзед ложкаю цярыз лоб хлысканець. 2 перан. Выпіць. Пырысят ладна прыдалі і хлысканулі ня хужы, краснінькія ехылі. Хлыскануцца зак. Звонка ўдарыцца, выцяцца. Хлыскануўся ілбом ап шула, во такей гузінаускачыў. Хлысканутый дзеепрым. Ці ладна хлысканута? — будзіш знаць, як бальвыцца.

Хлюндра ж. Неахайная жанчына. Хлюндру піравучывыць дужа цяжола, яе к пырядку ніхто ні прілумаіць. Узмацн. хлюндына. Ікая ж хлюндріна, худзь ба нямножка прігледзіла дзяцей і сьма сябе, дык нісколька ні глядзіць. Павеліч. хлюндышча. Хлюндрішча ты, хлюндрішча, апушчэнка самыя пасьледнія, як ета так апусьціцца можна!

Хлюпканне н. Хлюпанне. Худзь ба скарей пыцсыхала, ныдаела ета хлюпкыньня. Посьлі хлюпкыньня хуць на пецы мінутку пагреюся.

Хлюпкаць незак. 1. Хлюпаць. Айдзе ні станіш, усюдых хлюпкыіць, усюдых вадою ныбралыся, цяперя луччы у хаці сядзець. 2. Боўтацца. Мала у начоўкых хлюпкыіць, кўклі нешта мыіць, уся па вушы мокрыя. Хлюпкацца незак. Боўтацца. Сколька ты будзіш хлюпкыцца ізь естым тряп'ём, кынчай скарей, паедзім.

Хлюсцік м. іран. Самаўпэўнены і нахабны задавака, ганарлівец. Такей хлюсцік, што зь ім да трох ні гыварі. Ладный быў хлюсцік, ты пыгыварі пры яго сь Пітракоўныю.

Хлябанне, хлябтанне, хлёбканне н., хлёбат м. Хлябтанне. Лянь ты ны яе хлібаньня: раз хлібанець і кыцінка туўхаіць мордыю, каб хлібаў. Гані ат карыта, ато я пыкажу яму хліптаньня. Вон пашоў с хлёпкыньнім, ну пупадў я цябе другей раз у сенцах, прьма колым буду лупіць. Стаю кыла пецы і чую хлёбыт у сенцах нейкій, выскычыла — а ета Мыксімёнкыў сыбака сядзіць у пырысяччы шайкі.

Хлябі мн., хлябіна ж. Макрэча, мокры снег. Руспусціла посьлі мяцелі, хлябі, нійдзе ступіць нілізя, толька різінывыя боты нада, а ў різіні халодна січас. Некуды іціць, хлябіна, вьтырнісься — зразу пы калені мокір

будзіш. Памянш. хлябінка. Ты хлябінкі ні баісься, зьбе-
гыйш.

Хлянуць зак. Лінуць (пра вялікі дождж), моцна па-
цячы, паліцца (пра ваду). Нібальшэнькыя тучка, думылі,
пыкапыіць і сьціхніць, а тады аткуля хмара ўзілася, як
хлянуў, дык усё заліў і зытаніў. Ладна засыпылі раўчын-
ку, а тады хлянула выда і размыла ўсё. Хырашэнька ап-
сып, каб выда ў погріб ні хлянула.

Хляп выкл. Пра аднаразовае лясканне. Дзввірамі у яе
ліряд носым хляп, тая стаіць і ні знаіць, што дзелыць.
Чую: клямка хляп, я іду, а ён ужо шніхыріць па сенцых.

Хляпанне, хляпканне н. Лясканне дзвярамі. Калі па-
чуіш хляпыньня, выйдзі глянь, можа тама хто будзіць
лазіць. Атвяжыся ты ат мяне, ня чуў я ніякыга хляпкынь-
ня.

Хляпаць, хляпкаць незак. 1. Ляскаць (клямкай, дзвя-
рамі). Мала бальюцца, хляпыюць клямкыю, во хто
тама. Дзвері, кажыцца, хляпкылі, а ці быў тама хто, ці
нікога ні було, я ня відзіла. 2 перан. груб. Гаварыць.
Троху і твой Пітрачок хляпыў губамі, ні сядзелыся яму
ціха. Дакуля ты будзіш хляпкыць ротым? Хляпнуць зак.
Ляснуць (клямкай, дзвярамі). Як слова, клямкыю нехта
хляпнуў, зірні-ка ў сенцы. Дзвері хляпнулі, а ў хату
ніхто ня йдзець.

Хмара м. перан. Пахмурны чалавек. Чаго ён еткыя
хмара сяньня? Кублянок хмара хмарыю ходзіць. Хма-
рышча ж. Вялікая хмара. Большэнныя-большэнныя хма-
рішча суніцца, кылі ні грыдываў.

Хмаранне н. Нахмарванне. С учырашніга хмаріньня
дайжа ні пыкапыла. Ні ныравіцца мне ета хмаріньня.
З большога хмаріньня малый дождж.

Хмыленне н. Нахмыльванне. Ці помніш, як Віктыр
атыўчаў кабылу ат хмыліньня? Пўжкі хырашэнька дай
за хмыліньня.

Хныкала м. і ж., хныканнік м. Той, хто хныча. Такей
хныкыла, нюні руспусьціў і сядзіць: ні па ём зьдзелына.
І большыя і меншыя — абей хныкылы адзінакывыя.
Змалку прывык рюмзыць, цяперя і большэй мультуган —
хныкыньнік. Хныканніца ж. Зыдылася хныкыньніца, дык
і ў дваццыць гадоў будзіць хныкыць як малінькыя.

Хныканне н. перан. неадабр. Бязмэтнае блуканне,
заглядванне ў розныя куткі. Як толька яму ні ныдаесць
эта бісталковыя хныкыньня, усё дно як шукаіць ветру ў
полі. Я б яе атаўчыла ат хныкыньня пы двырах.

Хныкаць незак. перан. Бязмэтна блукаць, заглядваць у розныя куткі. *Найдзі ты яму якая-нібудзь зыняція, ато ён зымаріўся ужо ад гультайства, хныкыіць дзень прі дні і хныкыіць.*

Хобат м. перан. жарт. Карак. Цябе нада хырашэнька за хобыт узяць, каб ты пыцішэў. *Хобыт наеў гультайнічыючы, што яму атходзіць.*

Холда м. асудж. Несумленны чалавек, падманшчык, круцель, злодзей. *І ты холду веріш, думыіш, ён праўду можыць скызаць. Узмацн. холдзіна. Холдзіна прыклятый, разві цябе чылавеком нызваць можна. Павеліч. холдзішча. Хто ж ня помніць, якей ён холдзішча быў.*

Хопа, хопанькі, хопачкі выкл. Пра ўставанне, пад'ём. *Хопа, дывай сюда. Хопа, я ўзяў. Хопынькі, хадзі на ручкі. Хопычкі, устаў ма́лінькій.*

Хопанне, хопканне н. Падскокванне, імклівае ўставанне. *Будзіць хопыньня, як вьіпусьціш з рук і ён ка́хніцца аб зямлю. Хва́ціць ужо, хва́ціць хопкыньня, пысядзі ціха.*

Хопаць, хопацца, хопкаць, хопкацца незак. Падскок-ваць, імкліва ўставаць. *Во як ты любіш хопыць! Ня хочыць сядзець, хопыіцца, глядзі, с пасьцелі зваліцца, тады лясьніцца. Ёрзыіць, хопкыіць, бярі яго на рукі, нянчыся зь ім. Можа, табе ўжо хва́ціць хопкыцца? Хопнуць, хопнуцца зак. Падскочыць, імкліва ўстаць. Так лёгінька хопнуў уверьх. Як хопніць ма́лыга, тэй дужа рад. Ого, як ты хырашэнька хопнуўся.*

Хохканне н. Кароткае гучнае ўздыханне пры стомленасці. *Пыдажджы́ с хохкыньнім, нада хуць канцы дайціць, тады пысядзі́м міну́тычку.*

Хохканнік м. Той, хто каротка гучна ўздыхае пры стомленасці. *Нешта нашы хохкыньнікі чуць шавелюцца, сайсім рукі пупуска́лі. Хохканніца ж. Ну што, хохкыньніца, пыра аддыхаць, а?*

Хохкаць незак. Каротка гучна ўздыхаць пры стомленасці. *Што ж хохкыіш, ішчэ работы мнугува́та, нада пыкыпашы́цца. Хохнуць зак. Каротка гучна ўздыхнуць пры стомленасці. Хохнуў ды ўзноў бяріся за дзела, яно цябе ждаць ня будзіць.*

Хракцерный прым. Нявытрыманы, злы. *Астапёнык дужа хра́кцірный, чуць што ні па ём, січас успы́хніць як сьпічка. Калі ці ён, ці іна хра́кцірныя, зь імі нялёгка.*

Храмаватасць ж. Нязначная, малапрыкметная кульгавасць. *Як ціха ідзець, хрумыва́тысьць ня дужа заметна, а як быйстрой, дык ладна ныхра́мывыіць.*

Храмаватый прым. Крыху кульгавы. Мушчына ішчэ прыжывець, а хрумувáтыя дзейка — ета горя на ўсю жысьць, да гроба горя. Памяни. храмаваценькій, храмавацечкій. Прііжджáла Мікілаіхіна дычка і мальчыка прівазіла, ён хрумувáцінскій у яе. Хрумувáцінскыя дзяўчончыка, і ладна заметна, ножка адна трошку кырацейшынькыя.

Храмаць незак. Кульгаць. Храмаюшчый, храмуюшчый дзеепрым. А во так і пражыў усю жызьню хрымáюшчый. Шурка гадоў пітнацыць таму нызад прііжджала, у яе быў мужык храмáюшчый. Храмуючы дзеепрысл. Ня дужа лёгка яму пріходзіцца храмáючы. Храмуючы ды сляпáючы трудна кыпашыцца.

Храмушка ж. Кульгавая жанчына, кульгавая жывёла. У іх дзяўчонка храмáшка, нішчасный чылавек на ўсю жызьню. Пра ўсё пра ета мне Машка-храмáшка рысказывыла. Авечка храмáшка бегыць зу тубунком. Памяни. храмушачка. Як жа тама жывець яе храмáшычка? Ты сваю храмáшычку пыкармі, ато кряпчэйшыя ціплеты ні даюць ёй пад'есьць.

Храпанне, храпканне н. 1. Хрумстанне. Не, я ўжо як ішла, ня чула хрэпыньня. Усё дно як хрэпкыньня нейкыя зы плятнём. 2. Важкі ўдар пры падзенні. Вот неік жа піраносіць еткыя хрэпыньня! Будзіць хрэпкыньня, што калекыю калі-нібудзь пріпаўзець двору.

Храпаннік, храпканнік м. Той, хто хрумствае. Дужа етыя хрэпыньнікі уляглі у бырáнскі, нырáвіцца ім хрусцьцець. Сядзіць хрэпкыньнік з бальшэнныю брúквіныю, скрыляіць і есьць. Храпанніца, храпканніца ж. Як табе, хрэпыньніца, сьвежыя гурочыкі, ці нырáвюцца, а пыліваць жа ты ні хацела. Во хрэпкыньніца, толька пыдывай ёй хрусты.

Храпатанне н. Гучнае хрумстанне. Узяліся за йгрушы, толька хрыпытáньня чутна.

Храпатаннік м. Той, хто гучна хрумстае. Ах, якея хрыпытáньнікі, нылігáюць ны быранкі. Храпатанніца ж. Трúдзіцца над брúквіныю хрыпытáньніца, а нож тупувáт, ня можыць скрылёк урезыць.

Храпатаць незак. Есці з хрумстам. Віджу, у бульбоўніку ляжыць і храпочыць ціплёнка, забіла б кошку, каб ні ўцікла. Мае хырашо хрыпытáлі пячэньня, любілі. Храпатацца незак. Зал.-бессуб'ект. ад храпатаць. Як табе храпочуцца дзедывы яблычкі?

Храп'е н. Агародная трава, сабраная на корм для сві-

ней. Сьпірва схаджу у хряп'я, а тады карову даіць безжы
нада. Памянш. храп'іца, храп'іка. Як укініш пырысятым
хряп'іца, яны ажно хвытаюць — так любюць зелінь.
У карзінычкі з ручкью трошку хряп'іка асталыся, толька
мулувацінька, нада пыдырваць. Павеліч. храп'ішча. Пы
бырыках хряп'ішча — хуць касу зыклáдывый. Хряп'і-
шчыым сала ні нагоніш, мучыца нада.

Храставіна, храставініна ж. Крыжавіна. Хрыставіна
крепка зьбіта, сьмела вешый крюща, усё вьідзіржыць.
Хрыставіны нада хырашо укріпляць, на іх уся крыша
дзяржыцца. Каб дубовую зьбіў хрыставініну, ета была б
надзёжныя. Памянш. храставінка, храставінінка. Зьбі-ка
ты яшчэ адну хрыставінку, ета, па-мойму, ня дужа на-
дзёжныя. Разьві ета хрыставінінка, ны такой нічога ня
ўдзержыцца.

Храсткі мн. Крыж у спіне. Ты ныпáрь хырашэнька
хрясткі, і табе палўччыць, папомніш маё слова. Ны хры-
сткáх высікалі уцін — так лячылі. Памянш. хросточки.
А хросточки мае, а што йта ў іх зывіряіцца: пыварнуц-
ца нілізя.

Храшчэнне н. рэліг. Вадохрышча. Хряшчэньня шчы-
тáлыся бальшым празьнікым. Як ехылі ны хряшчэньня,
з нашыга двыра зыпрігалі пáру саней. Памянш. храшчэн-
ніка. Скора ўжо, знаць, хряшчэньніка, а ты ні зьбіраісь-
ся празьнывыць.

Хромка ж. Гармонь з храматычным ладам. Хромку
як возьміць, як ризанець, молыдзіж за ім гўжым, гўжым.
Нямецкыя мне ні ныравіцца, буду купляць хромку.

Хром-хром выкл. Пра хадзьбу кульгавага. Ідзець
хром-хром, у яго, відна, пырядышныга ногі быляць. Па-
трошку лі двыра калдыбыць хром-хром.

Хропанне, хропканне н. 1. Рэзкі, храбусткі трэск пры
ламанні. Дам я табе зы такая хропыньня. Як зáйдуць у
кусты, толька хропыньня і чутна, ажно трэск стаіць. Ці
чуіш хропкыньня ў кыныплэх? 2 перан. Удар аб зямлю з
трэскам. Вьілізіць яму калі-небудзь боковым такая хро-
пыньня. Што, ці чўствыіцца хропкыньня?

Хропца, хропсца незак. Храпціся. Табе ладна храп-
лося посьлі чаркі. Сяньня яму будзіць хропсца, ні бядуў.
Пычало яму хропсца, хуць с хаты уцікай.

Хруктыліён м. жарт. Велізарны лік. Ён сам такей гры-
мацей, што можыць да хруктыліёна дышчытáць.

Хрупкаць незак. Хрумстаць. Воўцы ахотня такая
цьвёрдзінькыя сена с абложык хрўпкыюць. Сухáрікі ней-

кія прінёс, дзеці хрўпкыюць. Хрупкаца незак. Хрумстацаца. Ці смашна быранькі хрўпкыюцца, можа, яшчэ даць? Хрупнуцца зак. перан. Стукнуцца з трэскам, ударыцца. Каторый ты ета раз хрўпнуўся с крышы?

Хруст м. Крэндзель. Раншы матка як накруціць хрустоў, ныпякець, тады дзеці цэлый дзень ядуць. Памянш. хрусцік, хрусцічак, хрусток, хрусточак. Любіця вы хрўсьцікі, іх жа печ няскора. Ты ж хуць хрўсьцічык зьеж ны дарогу, ато пыбягіш галодный. Мάλыя хрўпылі і я ўзіла адзін хрусток. Смáшнінькія хрусточыкі, бярі большы, ні сьцісьняйся.

Хрусценне н. Лёгкі трэск, хруст. Пы сіряну як ідзеш, хрусцененья далёка чутна, чуць ні зы вярсту.

Хрусцецца незак. Злёгку патрэскваць, хрусцець. Сўшкі у вас дужа ладна хрусцяцца. Што йта тут січас хрусцелься?

Хрыбеціна ж. Хрыбет. Рызбалелыся хрыбеціна ніізьвесна чаго, нада у бані крепка вьпыріцца. Каб цапком лы хрыбеціні піріцягнуў хырашэнька, тады б ён меншы адурюваў. Памянш. хрыбецінка, хрыбцінка. Даўно твыя хрыбецінка чэшыцца, жалка, што ніхто ні найдзіцца пычысаць як сьледыць. Твыя хрыбцінка крепкыя, усё вьдзіржыць.

Хрыпанне, хрыпканне н. Хрыпенне. Ой, як ныдыідаіць тваё хрыпыньня, ні зупускай балезні, г дыктырам абраціся. У яго часта хрыпкыньня буваіць, халодныя вады хваціць — і пашоў хрыпець.

Хрыпаць, хрыпкаць незак. Хрыпець. Халодныя вады глынуў са льдом і хрыпыць. Прустудзіўся дык і хрыпкыць, ён нісколька ні бірагецца.

Хрыпач, хрыпіла м., хрыпілка м. і ж. Хрыпун. Чаго ён такей хріпач, усё рыўна як у яго лёхкіх нешта зывір'яіцца. Узіла сабе нейкыга хріпілу, троху капошыцца ны дваре. Што ты нейкій хріпілка, усё ў цябе ў грудзях гармонікі іграюць. Бягі сустрюкаць сваю хріпілку, ідзець зь мяшком ад быльшыка, пыд'іжджала сь пір'яднінцымі. Хрыпачка ж. Можа, тая хріпачка што-небудзь тріпанула, зь яе усяго можна ждаць.

Хрыпенне н. перан. Жыццё са слабым здароўем. Ні знаю, што будзіць зь яго хріпененья, відна, ня вькырыбкыцца яму.

Хрыпець незак. перан. Жыць са слабым здароўем. Ішчэ трошку хріпіць, чуць хату пір'яходзіць, ета ні жы-

лец. Хрыпецца незак. Зал.-бессуб'ект. ад хрыпець. Як табе, троху хрыніцца на цёпльы печы?

Хрыстанне н. 1. Зашыванне крыж-накрыж. Тут ніякыя хрыстаньня ні паможыць, нада новы мяшок шыць. 2 перан. Шкуматанне, разрыванне на палосы. Ты ў мяне жыва палучыш зы такая хрыстаньня. 3 перан. Біццё з размаху. Я троху відзіла іхныя хрыстаньня, іх тама Кыцярініна дычка рызвылакывыла.

Хрыстаннік м. 1. Той, хто зашывае крыж-накрыж. Куды ж тыкая работа гадзіцца, хрыстаньнік, разві ета зышываньня, ат'етуля кычаны в'ывылюцца, а ня то бульба. 2 перан. Той, хто шкуматае, ірве на палосы. Пыдзікуйся на етыга хрыстаньніка, што ён тваріць. 3 перан. Той, хто б'е з размаху. Дзяржыці-ка свае кулакі пры сабе, эйш, хрыстаньнікі найшліся! Хрыстанніца ж. 1. Тая, што зашывае крыж-накрыж. Ікая ж ты хрыстаньніца, разві ж так зышываюць. 2. Тая, што шкуматае, ірве палосамі. Другая хрыстаньніца бярецца зы тряпкі, аднае мала було.

Хрыстаць незак. 1. Зашываць крыж-накрыж. Ты ні хрыстай як пупала, а сядзь ды прілап харошы ланік. 2 перан. Шкуматаць, ірваць на палоскі. Нашто ж табе яшчэ большы хрыстаць ета шкумацьця? 3 перан. Біць размахыста. Як дывай яго хрыстаць аднаго ўтраіх, прымылацілі б, каб ні ныскачылі нашы мушчыны. Хрыстацца незак. 1. Зашывацца крыж-накрыж. Трошку хрыстаіцца, на первыя ўремя ладна будзіць. 2. Шкуматацца, ірвацца на палоскі. Хырашо ў цябе хрыстаіцца, нічога кучка ўжо гатова. 3. Біцца размахыста. Ізвесна, чаго яны хрыстагіся: пыч чаркыю былі. Хрыстануць зак. Ударыць размахыста. Каб ты відзіў, як яго хрыстануў тэй нячыстыя сіла, зы нішто зы ніякыя ўдаріў. Хрыстануцца зак. Уда-рыцца моцна. Бег сколька жысьці, як хрыстанецца ап папалецьця, ажно за грўдзі схваціўся, ці ён ні замеціў, ці ня мог астынавіцца. Крепка ён хрыстануўся с крышы, зімля цввёрдыя, дужа сільна ўдаріўся. Хрыстанутый дзеепрым. Храбра падлез, а тады атлазіць хрыстанутый, — і больна, і стыдна: сам вінуват.

Хрэснік м. Хроснік. У мяне дужа многа хрэсьнікыў было, бувала, то тэй, то тэй і завуць кумою, і завуць. Ці часта ж у цябе буваюць твае хрэсьнікі? Памянш. хрэснічак, хроснічак. Ныгываріў, ныгываріў чаго зря, во табе й хрэсьнічык. Бягі скарей, Мішка пыдвязець, як жа ні пыдвязець, кылі хрэсьнічык. Хрэсніца ж. Пыглядзі-ка,

што мне хресьніца нідаўна прінісла, пріходзіць, гаворіць, наця, мам, ета будзіць ат мяне пыдарык.

Хрэст-нахраст прысл. Крыж-накрыж. Пы адной достычкі хрест-нахрест прібіта, там дужа нечыму дзіржаць. Во і ў Сямёнывы хачі вокны хрест-нахрест пызыбіваны, нечыму жыць.

Худа-бедна прысл. Крыху, сяк-так, больш-менш. Худа-бедна пріялі тады хаччыну, усё ні пу чужых вуглах цігацца. Худа-бедна сыбраліся і яны, як людзі, пашлі ны свадзьбу.

Худобачка м. і ж. Схуднелая асоба, схуднелая жывёла. Худобычка ма́льчык, яму, відна, нечыга нідылігаіць. Абея дзяўчонычкі такея ўжо худобычкі, што я скызаць ні магу. Зыкармілі карову, худобычка стала, стаіць і ат ветру хітаіцца. Ніхай што худобычка, ны траве ат'есца, цялёнык сваё ныбярэць.

Худэй, худый прым. Худы. Відзілі мы сяньня Пуўлюка, плёўся ў горыд, дужа худэй, ні знаю, чаго такей, пряма спаў зь ліца. І ты нешта худый стаў як палка. Памянш. худзенькій, худзенечкій, худзёсенькій, худзёсечкій, худзюсенькій, худзюсечкій. Відна, ў сьвіньні мала мылыка, худзенькія пырысяткі, нада пріпаівыць. Худзінькія ма́лья, ім зу гульнёю пад'есць нечылі, трошку пірхвациць і пабеглі насіцца па вуліцы. Калі травы німа, скот будзіць худзенічкій. Дзяўчонка Марініна худзінічкыя, іна відна, што хворыя. А якея ж етыя дзеці былі худзёсінькія, толька чар тэй, што дзеці. Ці ты ня корміш етых ціплят, што яны худзёсінічкія, куды іх рэзыць, такіх дайжа ні апскубеш. Худзюсінькыя цёлычка, ныйряд, каб зь яе якей толк быў. З бальніцы мы яго зыбралі худзюсінічкыга, а во ў дваре патрошку пыправіўся. Узмацн. худзюшчый. Тады ён прішоў худзюшчый посьлі раненьня, думылі, ці вьіжывіць, а ў дваре хырашо пашло ны пыпраўку. Памянш.-узмацн. худзюшчанькій, худзюшчанечкій. Ці ня зь лёхкымі у яго ні ў пырядку, што ён такей худзюшчынькій. Доўга былі худзюшчынічкія, а посьлі сталі пупруўляцца.

Хужы, хужэй, худжы, худжэй прысл. Горш. Хужы ні прідумыш, як у іх пулучылыся. А хужэй ты сплесьць ня мог? Яны тады хужэй усіх жылі ў дзяреўні, а посьлі ривалюць зямлю пулучылі, абжыліся. Худжы некуды, як пупадзецца ніпутный мужык. Мне ні раз яшчэ худжэй пріхадзілыся, а я ўсё царьпела, піржывала.

Хужэйшый, хужшый прым. Горшы. Ярі сёліта многа.

хужэйшыя, чым летыся, чаго б ета? Твой ножык хўж-
шый, а мой луччы. Мяшочыкі с хўжшым ячменім — ета
малоць сьвіньням, сабе толька пышаніца малоць. Па-
мянш. хужэйшанькій, хужэйшанечкій. Хужэйшынькыю
моркву кладзі адзьдзельна, карові пойдзіць. Хужэйшы-
нічкія кычанчыкі крышыць ня стоіць, капусты многа,
харошых кычаноў хваціць.

Хуканне н. Дзьмуханне ў складзеныя далоні. Калі
рукі крепка замёрзлі, ім хўкыньня ні паможыць, бягі ў
хату, атагрей.

Хуканнік м. Той, хто дзьмухае ў складзеныя далоні.
Пызыкалелі, хўкыньнікі, во як вам ні браць вязёнык.
Хуканніца ж. Не, хўкыньніца, так ні сагреісься, бягі ў
хату ды на под ляж на печы.

Хулюганнічанне н. Хуліганства. Улеплюць яму калі-не-
будзь зу хулюганьнічыньня, пыскрабець ён затылык.

Хулюганнічаць незак. Хуліганіць. Ты ўжо, знаць, пы-
чынаіш хулюганьнічыць, нада зы цябе кряпчэй брацца.
Німала яны хулюганьнічылі, нечыга за іх зуступацца, за
гэрчыкыў за еткіх.

Хунтоўка ж. Сорт яблынь з буйнымі пладамі. Ён сабе
нысадзіў хунтовык, засыпліцца яблыкымі. Памянш. хун-
товачка. Харошыя хунтовычка сядзіць у Цімоха кыла
пуні, ён яе бірагець, дыспіляіць.

Хунты мн. Плата зернем за памол. Хунты аддасі,
трошку распыліцца, дык ат етыга мяшочыка пасыці ні-
чога і ні астаіцца. Памянш. іран. хунцікі. А нада ж хўнь-
цікі плаціць, ці ты забыўся?

Хуркала, хурканнік м. Буркун, бурклівы чалавек.
Я ні знала, што твой старік такей хўркыла. А ні дывядзі
бог зь еткім хўркыньнікым на сьвеці жыць, ён жа серца
ат'есьць. Хурканніца ж. Ого ікая хўркыньніца, зь ёю ня-
дзелю пыжыві, дык духі выісьць, зы кажнюю мелыч ны-
грызецца.

Хурканне н. Злоснае бурчанне. Я наслухылыся хўр-
кыньня, дос, цяперя ты паслухый. Ніхай ён прываіцца
с хўркыньнім зь яго, каб я туды хуць раз пышла.

Хуркаць незак. Злосна бурчаць. Калі ён пірістаіць
хўркыць, дужа ныдаеў. Усё хўркыіць і хўркыіць, худзь ба
якую мінуту пумуўчаў. Хуркацца незак. Злосна бурчац-
ца. Каторый дзень табе хўркыіцца? Хуркнуць зак. Злосна
забурчаць. Нешта яму ні пыныравілыся, хўркнуў і пашоў
за дзьвері.

Хурхуленне н. перан. Злаванне. Інціресныя у яго хурхуленьня: кіпіць увесь, а віду ні пыказывыіць.

Хурхуленнік м. Той, хто моцна злое. Ці ўняўся тэй хурхуленьнік ай усё уніму яму німа? Хурхуленніца ж. Ты, як сьвякрова, хурхуленьніца, нада патрошку зьдзержывыць сябе.

Хурхулець незак. перан. Моцна злаваць. Мы ўжо відзім, што ўзноў хурхуліць, што йта зь ім зывіраіцца, што німа яму ні разу спакою. Хурхулецца незак. Зал.-бессуб'ект. ад хурхулець. Учора ім яшчэ большы хурхулелыся. Як пычанець табе хурхулецца, нячыстыя сіла за рёбры браць, ты вады зы каўнерь ліні, астынь.

Хустачка ж. Хусцінка. Абвяжыся хўстычкью, цяперя ішчэ ніхто прыстывалосый ня ходзіць, халодна. Міша хўстычку купіў, а я вышыла.

Хуха, хухачкі, хухця выкл. Выгук з уздыханнем у пачатку адпачынку. Хўха, можна пысядзець мінутычку, зямлю кідаць нялёгка. Хўха, біс прівычкі ажно рукі быляць. Хўхычкі зымаріўся, пірідыхнуў трошку. Хўхычкі, як жа ты мне рукі атырвай, цігаючы цябе. Хўхця мне, сайсім пріста́ла, ні магу іціць.

Хухканне, хуханне н. Выгукванне з уздыханнем пры стоме. Некылі с хўхкыньнім, нада скарей дыкльдаць вазы, дождж вот-вот хлыніць. Хваціць хўхыньня, нада яшчэ трошку пыкідаць.

Хухканнік, хуханнік м. Той, хто выгуквае з уздыханнем пры стоме. Ну што, мае хўхкыньнікі, можа вам крупені ў міску наліць? А-а, хўхыньнікі, нялёгка такея калоды піліць? Хухканніца, хуханніца ж. Зымыхалі рукамі хўхкыньніцы: худзь ба ету бульбу сыбраць, куды тута яшчэ адгыняць. Сідзяць хўхыньніцы склаўшы рукі, дужа зымаріліся.

Хухкаць, хухаць незак. Выгукваць з уздыханнем пры стоме. Нечыга хўхкыць, ішчэ работы многа, тута капёшык пяць ныкладзецца. Хўхыюць ды на сонца пыглідаюць, ці скоро зайдзіць. Хухкацца, хухацца незак. Зал.-бессуб'ект. ад хухкаць, хухаць. Нешта вам дужа рана сяньня пычало хўхкыцца. Вам ужо даўно хўхылыся. Хухнуць зак. Выгукнуць з уздыханнем пры стоме. Увосінь ат пагоды дыбра ня ждэжы, хўхнуў ды ўзноў сыгінайся у быразёнку, выбірай скарей. Хухнуцца зак. Зал.-бессуб'ект. ад хухнуць. Ні хыця хўхніцца, такую ямішчу выбухыўшы.

Хуцава прысл. Акуратна. Ці тыкая матка наўчыць.

што-небудзь дзельць хуца́ва? Каб у цябе пулуча́лыся хуца́ва, ты нічога была б хызья́ка. Памяни. хуцавенька, хуцавенечка. Нада хуца́вінька прібраць, ні кідаць як зря. Можна ж хуца́вінічка зьдзельць, а ня роілым, як ты.

Хуцавасць н. Акуратнасць. Ні было ў яго хуца́высыці і ня будзіць ні разу, увы ўсякім дзелі ён як ральлё.

Хуцавец м. Акуратны чалавек. Усе знаюць, якей ты хуца́віц. **Хуцаўка ж.** Хуца́ўка ўзілася за дзела, ні снапы пулучаюцца, а ніізьвесна што, рыгазьзё.

Хуцавець незак. Рабіцца акуратным. Нада ж хуцавець хут трошычку, дакуля ты няўрэмішчыю еткім жыць думыіш. **Хуцавецца незак.** 1. Рабіцца акуратным. Нісколька ён ні хуцавеіцца, хуць і пыдрыстаіць. 2. Зал.-бессуб'ект. ад хуцавець. Ці пычало яму нямножка хуца́віцца?

Хуцавый прым. Акуратный. Каб ён быў такей хуца́вый, як меншый, я б словічка ні гываріла. Памяни. хуцавенькій. Ну ладна, ты дужа хуца́вінькій, цябе й хва́люць.

Хыканне н. Сцішанае злоснае бурчанне. А што ён сы сваім хы́кыньнім зьдзельіць, пахы́кыіць і ўспакоіцца.

Хыканнік м. Той, хто сцішана злосна бурчыць, буркун. Ой, хы́кыньнік узяўся, што ўжо такая Зьмітрок зьдзельіў, што ён пуўдня хы́кыіць. **Хыканніца ж.** Во пыдыбра́лыся пара: і іна тыкая самыя хы́кыньніца, як ён.

Хыкаць незак. Сцішана злосна бурчаць. Доўга старік хы́кыў, січас, знаць, сьціх. **Хыкацца незак.** Зал.-бессуб'ект. ад хыкаць. Што табе, узноў хы́кыіцца, дужа ты сяньня расхы́кыўся. **Хыкнуць зак.** Сцішана злосна забурчаць. **Пáру разоў хы́кнуў** тута і некуды пашоў, ці ня ў лес, шукаў нешта тапорік.

Хыркала, хырканнык м. 1. Буркун, неприемная, бурк-лівая асоба. Эта ўжо зыдаўся хы́ркыла, яго ніякій чорт ні пірваўчыць. Ня дужа твой хы́ркыньнік стра́шын, як ты думыіш. 2. Хрыпун. Урадзіўся хы́ркыла, пы свайму пріродзьдзю пашоў. **Хырканныца ж.** 1. Буркуха, неприемная, бурклівая жанчына. Як сьвякroва хы́ркыньніца, умеіць пубурчэць. 2. Тая, што хрыпіць. Зь дзявоства была хы́ркыньніца, паетыму ніхто і замуж ні браў.

Хырканне н. 1. Неприемнае, злоснае бурчанне. Няўжэлі ныра́віцца слухыць яго хы́ркыньня? 2. Хрыпенне. Лёхкія зыхыладзіў, паетыму і пычалася хы́ркыньня, нада бярежца, а ён нісколька ні бірягецца.

Хыркаць незак. 1. Неприемна, злосна бурчаць. Ён

тута доўга хьіркыў, усё нейкія вярёўкі іскаў, хто іх браў калі, тэя вярёўкі. 2. Хрыпець. Прастуджын быў, усю зіму хьіркыў, ён і ў бані выпарівыўся і ныцірала яго Верка, ня дужа пымыгала. Хыркаца незак. Зал.-бессуб'ект. ад хыркаць. 1. Яму ўсігда дужа ладна хьіркыцца, усігда спакою німа. Хыркнуць зак. Непрыемна, злосна буркнуць. Нешта нейкыя зьдзелыцца, калі ды хьіркніць,— хьіркніць і ўспакоіцца.

Хырленне н. Змарнеласць, заняпаласць. Як пычанецца хьірлінья, яно няскора атпўсьціць. У яго ні січас ета хьірлінья, яно даўно яго мучыць.

Хырленнік м. Змарнелы, заняпалы чалавек. Ай, якей зь яго жыціль, хьірліньнік, ні адно, дык другога, усё нываліцца ны яго. Хырленніца ж. Змалку была хьірліньніца, а тады пьдрысла і акліяла, цяперя ладныя баба.

Хырчэнне н. Стоенае злоснае бурчанне. Ці вы тут ні наслухыліся ац стáрыга хырчэньня? Ён сам знаіць, што яму зы хырчэньня можыць быць.

Хырчэннік м. Той, хто стоена, злосна бурчыць. Абоя яны хырчэньнікі ладныя, крепкія нада нервы цярьпець іх. Хырчэнніца ж. Калі ж ты пасьпела стаць такою хырчэньніцыю?

Хырчэць незак. Стоена злосна бурчаць. Кажыцца ж, сайсім ні было за што хырчэць, дык ён усё роўна найшоў прычыну. Хырчэцца незак. Зал.-бессуб'ект. ад хырчэць. Ты мне скажы, за што яму ні хырчэлыся калі-небудзь?

Ц

Цалёвачка ж. Невялікая дошка-цалёўка. У цябе ж на сенцых цалёвычка ляжыць, і шукаць ні нада. Каб бірнушкоў пару ны цалёвычкі руспусьціў, дренна ні было б.

Цалічком прысл. ласк. Цалкам. Ён, знаць, цылічком глыкыць ягыды, ні жваўшы. Тэй воўк і прыглыціў бальўныга ягнёнычка цылічком.

Цалкамі прысл. Цэлымі, неразразанымі (пра бульбу). Учора пачшчўпыла і сянья нываріла бульбы цылкамі, ахотня мае паелі. Памянш. цалочкамі. Ах, каб штук пяць бульбін цалочыкымі, во зьелыся б смашна!

Цалок м., цалкі мн. Цэлая адвараная бульба. Зьж хуць адзін цалок, ны дарогу ні пьўрядзіць гырячынькыя. Цалкоў сістра атвáріць, пьджáріць сала, мы нымыкаімся, з гуркамі нывадзімся і пашилі. Памянш. цалочак.

Зьей ба, зьей сьвежынькіх цалочыкыў, ды доўга ішчэ ждаць нада.

Цалянне н. Пападанне. Стрільціць у пустый сьвет зь яго цыляньнім. Ну, што с твайго цыляньня пулучылыся?

Цантаўра, цантаўрыя ж. Цвінтарэй. Наша баба усігда цынтаўру зьбірала, ета ў яе было лікарства ат усіх хвароб. А ты зыварі цынтаўрыі ды папі троху, гаворюць, іна дужа пымыгаіць.

Цапканне н. Хапанне. А ну цябе с тваім цапкыньнім, ці так курей ловюць.

Цапканнік м. Той, хто хапае. Во ета ныстыяшчыі цапкыньнік, раз і гатова, быран у руках. **Цапканніца ж.** Відзіш, ікая зь мяне цапкыньніца, лаві ўжо сам, я табе нічога-ні пымагу.

Цапкаць незак. Хутка хапаць. Ты зьбігай аттуля, а я зь естыга боку, будзім яго цапкыць. Ні цапкыі, нічога тут ні ліжала. **Цапкацца незак.** Хутка хапацца. Я хацеў зы жардзінку цапкыцца, ды ні дыстаў і пыляцеў тыршма носым. **Цапнуцца зак.** Хутка схапіцца. Каб ні цапнуўся за сук, сь цябе б тут блін быў с такея вісычыны. **Цапнутый дзеепрым.** Ага, ты ўжо цапнут! Ніхай цапнут, а вы яго ўсё рыўна ні зываіця.

Цапчак, цапчачак м. памяш. Цапок. Вьіріж роўнінькій цапчык ны ніты. У мяне многа цапчыкыў, на клеці зьвязыныя ліжаць. Можс табе етый цапчычык падойдзіць, ён дужа глэдзінькій.

Царыпанне, царыпканне н. жарт. Хапанне. Такая тваё царіпыньня, што кошку ні схваціш, іна ж нікуды ні ўцікаіць, ціхінька пышла і ўсё. Ня дужа яны быяцца твайго царіпкыньня.

Царыпаннік, царыпканнік м. жарт. Той, хто хапае. Я віджу, што ўсе царіпыньнікі зы плятнём схуваліся, ждуць, як ты будзіш іціць. Вылазь, царіпкыньнік, с кустоў, некыга лавіць. **Царыпанніца, царыпканніца ж.** Сь цябе, канешня, самыя што ня ёсьць царіпыньніца, ты можыш і зайца сцаріпыць, калі ён будзіць спаць. Бягіць царіпкыньніца, січас паможыць табе лавіць.

Царыпаць, царыпкаць незак. жарт. Хапаць. Ці ня Віцьку вы прігатовіліся царіпыць? Ета ж я так пітуха царіпкыла, чуць ні схваціла, ён вырвыўся, а я брязь.

Цацканне н. Важданне, асцярожнае абыходжанне. Данільва цацкыньня дужа ныдаела. Ні знаю, чаго табе ныравіцца ета цацкыньня.

Цвяканне н. Чвяканне. Што ў цябе лі ганьк усігда

цьвякынья, нада ўсё ацскресць, аткінуць ды пацсьпыць зямлі, піска.

Цвякаць незак. 1. Чвякаць. Дужа прыпіталыся зімля вадою, айдзе ні станіш, усюдых цьвякыць,— што ты хочыш, еткія дажджы лілі цэлыю нядзелю. 2 перан. Біць з гучным чвяканнем. Ён ба усіх цьвякыў,— іш ты яго, гіроў якей, глядзі, ці сваю гылаву зносіш. **Цвякацца незак.** 1. Чвякаць. Пыць саломью пряма выда стаіць, ідзеш — дык ажно цьвякыцца. 2. Падаць з гучным чвяканнем. Сколька разоў ён тута цьвякыўся! **Цвякнуць зак.** 1. Чвякнуць. Я стаў, дык у етым месьці ажно цьвякнула. 2. Ударыць з гучным чвяканнем. Цьвякнуць пу зубах і зьнясеш, такей прыспалітны. **Цвякнуцца зак.** Упасці, ударыцца з гучным чвяканнем. Нылазіш, што цьвякнісься ды пряма ў лужыну, я тады пірідзіваць цябе ня буду. **Цвякнутий дзеепрым.** Удараны. Ацёрся цьвякнутий і пашоў моўчынька, дыгіроўствывыўся.

Цвяленне н. Дразненне. Дзеці, а ўжо цьвялінья як у бальшых, што ат узрослых пачуюць, тоя й пухтырьюць.

Целяпеніцца незак. неадабр. Весці гутарку без узаемаразумення. Будзіш ты зь імі тута цэлы дзень цяляпеніцца. Поп сваё, чорт сваё, столька ўрэмя цяляпенюцца і да толку ня дойдуць.

Целяпеньчык м. памяш. Целяпень. Во як рызыйшоўся цяляпеньчык, дужа яго Дынілёнык дапёк. А што ж ты аць цяляпеньчыка хочыш; як ён сыбразіць.

Целяпнёў прым. Такі, які належыць або ўласцівы цяляпню. Ізвесныя дзела, цяляпнёва работа, сколька ні глядзі, дык нада пірдзелывыць. Ты мне цяляпнёвы словы ні пірідывай, ты мне скажы, што сам думыш.

Целяшок, цяляшочак м. Невялікі кавалак бервяна, невялікая калода. У мяне ёсьць ладный цяляшок ны пьдвёлкі, нада вьбрыць урэмя ды завезць руспусьціць. Нескылька цяляшочыкыў ляжыць пыць стряхою, ні знаю, што ён думыць зь іх дзелыць.

Цеменнік м. Запаленне мозгу ў груднога дзіцяці. Цеміньнік — дужа пыхая балезня, дзеці ні выдзержывыюць, пыміраюць. Мой мальчык сь цеміньніка памёр.

Цепануцца зак. Крыху папарыцца. Схадзі і ты з мушчынымі цяпаніся, духу многа і вады хваціць. Нада было б цяпануцца, я ўжо даўно быў у бані, цела веніка просіць.

Церабільшчыкаў прым. Такі, які належыць церабільшчыку. Ці ні цярабільшчыкыву яду ета панёс у зубах сы-

бака? Церабільшчыцын ж. Во цірябільшчыцына кохтычка аста́лыся, зыработылыся, што забыла пра ўсё.

Церабіць незак. перан. 1. Катурхаць, турбаваць. Я ўжо свайго даўно ціряблю, каб ішоў ны магільнік магількі пыправіў. Цірябі-ка ты іх, цірябі, ніхай сыбярцуца ды ў лес зьездзюць, лішнія палка ні звыляіцца. 2. Есці. Як селі з ложкамі, як дывай цірябіць кулеш!

Церабленне н. перан. Катурханне, турбаванне. Ня дужа яны слухуюць твайго цірабленьня, што ты скажыш — яны ноль уніма́нія.

Церассядзельнічак м. памянш. Церассядзёлак. Вот вешыў жа цірісьсядзельнічык на гвоздзік і німа, некыму спына́дыбіўся. Ш чаго ты цяпер цірісьсядзельнічык тэй вбірыжыш, вярёўкыю пыцьцягні і ўсё.

Церць незак. перан. Вастрыць. Як стаў церць тапор, дык большы зутуніў, чым найстріў. Эта ён трець ножніцы, войстріць так. **Церца** незак. Вастрыца. Каб рукамі дзелыў, дык ба і ножык цёрся. **Цірнуць**, **церануць** зак. Крыху павастрыць. Цірні бруском лупа́тку, луччы будзіць кыпа́ць. Як цірну́ матычку, іна ў мяне вайстрей становіцца. Нада хуць чым-небудзь ціряні́ць ножык. **Цірнуцца**, **церануцца** зак. Крыху павастрыцца. Каб цірні́ліся ножнічкі, луччы б резылі. Як трошку цірянецца ножык, пывайстрейць. **Цірнутый**, **церанутый** дзеепрым. Чувствыіцца, што цірну́тый тыпарок, луччы бярець цісаць. Дайжа і ні пызнаіш, што твой ножык ціряні́т.

Цеснацішча ж. Вялікая цесната. Ціснацішча тыкая была, як яны толька мясьціліся у той хаччынкi. А мы ж столька ўрэмя жылі у ціснацішчы.

Цесцяный, **цесцянэй** прым. Ацеслівы, нявыпечаны. Цісьцяный хлеб усігда нісмáшний. Саўсім цісьцянэя прыснакі, пряма як ляміц, як у печы ні былі.

Цецерлючонак м. перан. абраз. Недалёкае дзіця. Ты ж хырашэнька-хырашэнька рысталку́й, ато ціцірлючонок саўсім у дзугей бок пойдзіць. Памянш. **цецерлючоначак**. Бегыць ціцірлючоночык, ішчэ ён здорыва нідытынімаіць.

Цецівіна, **цецівініна** ж. Асобнае каліва націны. Узяў ціцівіну — іна аршыны два, ня меншы, гоніць і гоніць уверьх. Укінь пырысятым нескылька ціцівінін, ніхай займуцца, ні пішчаць. Памянш. **цецівінка**, **цецівінінка**. Ну эта ж ціцівінкі ат морквы, ці ты ні пызнаіш. Тонінькія нейкія ціцівінінкі, пыт такімі харошыя бульбы ня жджы.

Цецярлюк м. і ж. перан. абраз. Някемлівы чалавек,

дурань. Ціцярлюк нейкій урадзіўся, зь ім жа ні пра што ні дыгаворісься. Чаго йна тыкая ціцярлюк? Памяни. цецерлючок. Ціцірлючок ты, я ж ясна скызаў, што бязьмен нада бабі занесьць, а ты каму занёс. Узмацн. цецерлючына. Во цігаіцца пы дзяреўні ціцірлючына, каб у путнэя рукі, ён ба работыў-работыў. Павеліч. цецерлючышча. Быў ты ціцірлючышча і астанесься такім, толку сь цябе ні разу ні палўчыцца. Цецярлючка ж. Ну а што ты здзелыіш, раз ціцярлючка зыдылася, гываріць зь ёю трудна.

Цешаный дзеепрым. перан. Кормлены (пра вепрука). Дайжа ні скажыш, што твой кыбанчык цешыный, ён як надворный. Во ета відна, што цешыный, яго скоро біць можна.

Цёпканне, цюпканне н. 1. Хадзьба па гразі. Табе, відна, ныравіцца ета цёпкыньня пы гязішчы. Мне зы вясну ныдаела цюпкыньня. 2 перан. Квэцанне. Кынчай-ка ты цёпкыньня, ніхай сохнуць сьцены. Табе цюпкыньня хеаціць на ўвесь дзень.

Цёпкаць, цюпкаць незак. 1. Ісці, хадзіць па гразі. Ныўрэд, каб ён вьпрывіўся цёпкыць пы такой дарогі, січас разу нілізя ступіць, гязь ніпрылазныя. Цюпкылімы, цюпкылі, чуць дыпляліся. 2 перан. Ляпіць, мазаць. Як устала, усё сьцены цёпкыіць, наводзіць к празьніку крысатў. Пячуркі ўжо ні нада цюпкыць, яны і так ладны. **Цёпкацца, цюпкацца незак. 1.** Ісці па гразі. Мы ды самыга цімна цёпкыліся, па вушы ў гязі пріцягнуліся. Німа ў мяне большыя ахоты пы гязі цюпкыцца у тэя Дуччычы. 2. Квэцацца. З гліною цёпкылыся цэлый дзень, у парогі троху абмазыла. Ці доўга ты зь естыю печчу будзіш цюпкыцца?

Цёпла прысл. перан. У дастатку, багата (жыць). Кулажоньк зажыўся, цёпла сядзіць, усяго у яго хвытаіць. Памяни. цёпленька, цёпленечка. Чаго ж яны ня будуць цёплінька жыць, кылі так стыраюцца, а расходыў дужа ніякіх німа. Мыкарёньк цёплінічка акыпашыўся, што яму атходзіць.

Цёпцін, цюпцін, цяпцін прым. Такі, які належыць нязграбнай, неакуратнай, нерашучай асобе. Цёпціна рукадзелья зразу пызнаіш. Яно й відна, што цюпціна работа. Ну канешня, цяпцін пінжак, хто ж дзугей так пірімажыцца.

Цёпця, цюпця, цяпця, цёмця, цямця, цёпця-лёпця, цёмця-лёмця, цямця-лямця м. і ж. Нязграбная, неакуратная,

перашучая асоба. Цёпця за што ня возьміцца, дык акуратнысьці ня жджы. Відна, што цюпця тыпарішча апцясывыў. Усякій пызнаіць, што цюпця ткала, разві ета пылатно, ці зь яго можна што-небудзь пашыць. Узілася наша цяпця бліны печ, січас накорміць, усе будуць сыты. Вот скажы ты мне, чаго ты такей цёмця бізгаловый. Іна і ў дзейных тыкая самыя цямця была, чаго ты ат яе яшчэ хочыш. Тута зразу пызнаіш, што дзелыла цёпця-лёпця. Во чудака чылавек, думыць, што яму цяпця-ляпця акуратна што-небудзь зьдзелыць. Яно й відна, што цёмця-лёмця села за кросны,— можа мяшкоў якіх-небудзь і ныглымыздаіць. Каб ён ня быў цямця-лямця, дык ба можна было усяго дайціць і ўсяго дабіцца. У цямці-лямці ізвесна якей абед палучыцца: у рот нічога ня возьміш.

Цёрла н. Невялікая гліняная конусападобная пасудзіна. У мяне было харошыя цёрла, ды пабілыся. Просу ссып у цёрла, а ў мяшочык можна яблыкі пірасыпыць. Памянш. цёрлечка, цёрлачка. Сўшыныя грібы ці ня ў цёрлічку, ма́лыя тама пірасыпалі. Пыдай-ка мне цёрлычка, я боб сыбярэ.

Ціва, ціўка, цыва, цыўка ж. дзіц. Куранё, птушанё, наогул птушка. Ціву нілізя лавіць, ато квакуха будзіць біцца. Ціўкі пабеглі хувацца, яны спужаліся, што ты іх паловіш. Ціўкі ны бярэзых сідзяць і пяюць. Цыва астаўся адзін, пішчыць, ні знаіць, куды бежч. Пойдзім цывык карміць, яны есьць зыхацелі. Памянш. цівачка, цывачка. Цывычкым халодна, яны просюцца ў хату пагрецца. Цывычкі у гнязьдзечку сідзяць і роцікі пырызіўлялі: есьць хочуць. Цывычка сядзіць у руке ціхінька-ціхінька.

Цігра ж. перан. гумар. Сварлівая жанчына. Каб табе пупалыся цігра, як Пуўлюку, тады б ты знаў, як жыць у сям'е. Дзейка была ціхыя і спакойныя, а цяперя цігра стала. Павеліч. цігрышча. Во ўзяў Прыкапёнык цігрішчу ны сваю гылаву, зыгрызець яго саўсім.

Ціжбішча ж. Надзвычай вялікая колькасць. У іхным кылгасі людзей ціжбішча, яны выйдуць, як туча, і за дзень увесь лён выбіруць. Куды ета тыкая ціжбішча ідзець?

Цілік, цілілік выкл. Выгук, якім перадаецца ціўканне. Птушычкі нейкія цілік, цілік ны бярэзых. Птушкі пяюць цілілік, цілілік.

Ціліканне, ціліліканне н. 1. Ціўканне. У лес вясною як зайдзіш, цілікыньня са ўсіх бакоў. Мы любілі слухыць цілілікыньня. 2 перан. Тонкі голас (звыч. пра дзяцей).

Пріехылі унўчкі, цяперя баба наслўхыіцца цілікыньня. Ці ні пыр́а вам кынчаць цілілікыньня, спаць нада лажыцца.

Цілікаць, цілілікаць незак. 1. Ціўкаць. Нейкія птушычкі цілікыюць, я ні знаю, як яны завуцца. Кажныя раньня дзьве птушкі цілілікыюць на ліных. 2 перан. Гаварыць тонкім голасам (звыч. пра дзяцей). Малыя мыя цэлы дзень цілікыіць, дужа любіць з бабыю рызгыварывыць. Дзяўчонкі ны скамеічкі пасьці пат поўныч цілілікылі. **Цілікацца, цілілікацца незак.** 1. Зал.-бессуб'ект. ад цілікаць, цілілікаць 1. Як цёпла, і птушкым хырашо цілікыіцца. Чаго ж ня будзіць ластыўкым цілілікыіцца, кылі птушунят вьівілі. 2. Зал.-бессуб'ект. ад цілікаць, цілілікаць 2. Зь дзедым яму ладна цілікыіцца. Вам тут знаць, вясёлінька цілілікылыся. **Цілікнуць, цілілікнуць зак.** Ціўкнуць. Ці ты знаіш, ікая ета птушка цілікнула? Нейкыя нібальшэнькыя птушычка цілілікнула.

Цінятліва прысл. Празмерна ашчадна. Ты ўжо цінятліва дзелыць ні стырайся, у цябе ёсьць што у гаршчок укінуць.

Цінятлівасць ж. Празмерная ашчаднасць. Ну каму ж ба пыныравілыся тыкая цінятлівысьць? Ты ўжо меры ні знаіш іс сваёю цінятлівысьцю.

Цінятлівый прым. Празмерна эканомны. Іна баба дужа цінятлівыя, ацьсякець костычку бізь мяса і тую глядзіць, каб пупылам пірасеч. Ня будзь такою цінятлівыю, прігатоў людзям як нада. Памяни. цінятлівенькій. Ого, Пашка цінятлівінькыя, ня дужа накорміць.

Ціняціцца незак. Эканоміць, выдаткоўваючы вельмі ашчадна. Ні ціняціся так, у цябе ўсяго ёсьць. Каб ты меншы ціняцілыся, ны цябе б так крива ні пыглідалі.

Цінячэнне н. Празмерная эканомнасць. А ну іх с такім цінячэньнім, яны самі сабе жалеюць куска зьесьць. Калі вобмыль чаго, тады канешня і цінячэньня будзіць.

Цінячэннік м. Той, хто празмерна эканоміць. Дужа акынамісты, пряма цінячэньнік, а ні чылавек. **Цінячэніца ж.** Тыкая ўжо цінячэньніца, кажыцца, драбінку солі і тую разьдзеліць напыл.

Ціп, ціпец м. Ціпун (хвароба курэй). Як у курыцы ціп, яе зразу пызнáіш, іна ня есьць, дзюбку разініць і крыльля апўсьціць. Я помню, як у нашых курей разы два ціпец быў, і атуля ён толька бярецца!

Ціпканне н. Падзыванне куранят. Етыя піскляты пужлівыя, яны твайго ціпкыньня ні паслухыюць нізашто.

Ціплёнак м. Кураня. Квакуха дужа строгыя, іна зы
ціплёнка прями ў вочы кініцца. Ураньні пашлі с квакў-
хью усе, а к вечыру двух ціплёнкыў німа. Памяни. ціп-
лёначак. Злавіў ціплёнычка і носіцца зь ім, ішчэ прідавіць
у руках. Ціпляты мн. Усігда ціплят як насодзіць, табун
повін двор, а тады усадзьбу пыкльдаюць. Памяни. ціп-
ляткі, ціплятачкі. Ты пыглядзі, айдзе ціпляткі, каб іх
тхорь ні пылавіў. Ціплятчыкі ні ацстаюць ат квакўхі, усё
роўна усьлед бегыюць.

Ціпця м. і ж. дзіц. Кураня. Ты ні плач, січас я табе
ціпцю злайлю. Пабегла ціпця пыт палкі хувацца.

Ціска прысл. Цесна. Ціска пыдбіраць вобуў нілізя,
хадзіць ня будзіш, як пысажмець ногі.

Ціскій прым. Цесны. Купіш ціскія бацінкі і будзіш
мучыцца. Ціскій пінжак, прями режыць пыт пахымі.

Ціснуць незак. перан. Быць значным, моцным (пра
мароз). Столька ўремя цісьніць марозік, пыра б ужо
атпыдаць. Летыся ішчэ такою парою ціснуў мароз.

Ціхамір м., ціхамірые, ціхамір'е н. Ціхамірнасць.
Калі вам якей ціхамір будзіць, бальўнікым такім! Січас
вы палучыця ў мяне ціхамірія. Толька прідзіць бацька,
ён вам дасьць ціхамірія. Калі йта я ат вас ціхамірья да-
ждуся?

Цішыць незак. Суцішаць. Чаго ты іх патроху ня ці-
шыш, дыла і дыла распўсту, яны твырять, што хочуць.
Цішыцца, цішэцца незак. Суцішацца. Прі бацьку пычалі
цішыцца, ато ж уходу нійдзе ні було. Нешта вам мала
цішэцца, відна, узной лўпкі зыхацелі.

Цмактанне н. Смактанне, піццё. Нада атнімаць пыры-
сят, ато яны сьвіньню на нітычку сьцягнуць зь іх цмык-
таньнім, саўсім зываюць. Ныравіцца яму цмыктаньня,
узноў нылівай бутылычку і ныцягывый соску.

Цмактаннік, цмактун м. Той, хто цмокча. Ах, якей
ты цмыктаньнік! Цмыктаньніка ат кабылы ні атыгнаць.
Ці ні заселі у Мітрыхвана вашы цмыктаньнікі? Ладный
цмактўн разьдзельўся, крепкій. Памяни. цмактаннічак,
цмактўн разьдзельўся, крепкій. Памяни. цмактаннічкі,
цмактунок, цмактунчык. Як вам тут, цмыктаньнічкі,
сядзіцца, ніхто ні зыбіжайць? Из бутылыкыю цмуктунок
кычаіцца пы сіннікў. Бяс соскі цмактўнчык і спаць ня
хочыць. Цмактунніца, цмактуха ж. Толькі пусьці ету
цмыктаньніцу к карові, будзіць дудоліць. Тыкая был-
шая цмактўха, стыдна с соскыю бегыць. Памяни. цмак-
тушка, цмактушачка. Зынілася цмактўшка і ня трогый,

ніхай ціха пысядзіць. Што, цмактўшычка мыя, абіджаюць, ні даюць есьць?

Цмактаць незак. Смактаць. Ігняты ішчэ цмокчуць айцу. Пырысяткі дужа хырашо цмокчуць адгон. Чаго там гываріць, любюць цмыктáць, ач чáрычкі ні атказывыюцца. **Цмактаца** незак. Зал.-бессуб'ект. ад цмактаць. Нешта с тваёю соскыю у яго сайсім ня цмокчыцца. Ім нічога цмокчыцца, вьцігнуць пы стыкáнчыку і яшчэ глідзяць. **Цмактануць** зак. Смактануць. Путпусьці цялёнка, ніхай цмыктанець. Учора ім пыдвязло, троху цмыктанўлі у Ігарёнка. **Цмактанутый** дзеепрым. Во тута відна, што нямножка цмыктанўта, цялёнык мордыю торкыў.

Цмыганне н. неадабр. Бязмэтны пошук. Каб хто найшоўся ды нылáйў хырашэнька зы яе цмыгыньня, атаўчыў ба ат етыя прывычкі.

Цмыганнік, **цмыгун** м. неадабр. Той, хто старанна шукае там, дзе не трэба. **Цмыгыньнік** як баба, як яму толька ня стыдна. Мушчына, а **цмыгўн** хужы бабы якея, толька і знаіць бегыць адзь дзьвярей ды дзьвярей. **Цмыганніца**, **цмыгуння** ж. Айт, што ты пры яе будзіш гываріць, ізвесныя цмыгыньніца. Пышла цмыгўньня лётыць пы дзяреўні, усюдых яе пабўдзіць, пысядзець у дваре некылі.

Цмыгунь выкл. Шась. Перша пышыптáліся, а тады адзін зы адным цмыгўнь сь сянец. Васіль выйшыў, а цірізь мінутку іна цмыгўнь усьлед.

Цоканне н. жарт. Цалаванне. Ці ня посьлі цокыньня ты бягіш такей вясёлінькій? Кынчайця цокыньня, заўтря дыцалўіціся.

Цоканнік м. жарт. Той, хто цалуецца. Сьпяць цокыньнікі зыдрайшы ногі, пыд раньня прішлі. **Цоканніца** ж. Айдзе тута наша цокыньніца схувáлыся?

Цокаць незак. жарт. Цалаваць. К табе госьць пріехыў, бягі скарей цокыць. Пашоў цокыць сваю ніныглядныю. **Цокаца** незак. Цалаваца. Знаць, ды самыга раньня цокыліся лі цяремухі. **Цокнуць** зак. Пацалаваць. Ці пасьпела ж ты цокнуць сваю куму? Як жа так ты яго атпусьціла і ня цокнула? **Цокнуцца** зак. Пацалавацца. Бягіця скарей, ато й цокнуцца ні пасьпеіця. **Цоканый**, **цокнутый** дзеепрым. Блішчыць, што медный сумувар, зразу відна, што цокыный. Ну, кылі цокнутыя, то можна йціць.

Цурбаліна ж. Ссохлае сцябло буйнога зелля. Патторні пад дровы нескылька сухенькіх цурбáлін, яны ўміг агнём апхвацюцца. Памяни. цурбалінка. Сухея цурбá-

лінкі кой-айдзе тырчаць пы траве, нада пывырываць. Цурбалле н. зб. Усю зіму цурбальля тарчыць пы гароду, нада було пывыкідаць з восіні.

Цурбоненне н. Наліванне. Уніміся сы сваім цурбоніньнім, нальлеш усюдых, дык мне пыцьціраць некылі, січас пыстаў кружку на места.

Цурбоніць незак. 1. Ліць. Большы вады ні цурбонь сюда, сьвіньні есьць ня будуць. 2. Ліцца. Ні ш чаго дождж як улупіў, дык цурбоніла ў сенцах нівісь як, дужа крыша рассохлыся. Паслухый-ка, ці ня ў погріб ета выда цурбоніць.

Цурбэлка ж. Пасудзіна, якая цячэ. Ня лі нічога ў старыя вядро, ета цурбэлка. Памянш. цурбэлачка. Цурбэлычка гаршчонычык, у ём дзірічка зьнізу.

Цурганне н. неадабр. Даванне, навязванне. Атвяжыся ты сы сваім цургыньнім, такея-то прісмакі твае бліны.

Цурчэнне н. Гук ад струменя вады. Паслухый-ка, усё дно як цурчэньня. Не ніякыга цурчэньня я ня чую.

Цыбаліна ж. Ссохлае сцябло буйнога зелля. Усе цыбаліны сыбярі ды на гонь зынясі. Памянш. цыбалінка. Во тута нескылька цыбалінык асталься. Цыбалле н. зб. Ну нільзя ж дупускацца, каб цыбальля пы гароду засела.

Цыбулініна ж. Асобная цыбуліна. Дзьве цыбулініны пасьці паўхунта весым. Памянш. цыбулінінка. Нада цыбулінінык пыкрышыць пы скойрадў, а тады ж жыжкыю уліць у бульбу, смашней будзіць.

Цыганне н. 1. Ціўканне, пішчанне. Сыпні ты чаго-нібудзь етым ціплятым, ныдаела цыгыньня. 2 неадабр. Стоены пошук. Як ёй самой ні ныдаесьць ета цыгыньня, іна ні пынімаіць, што над ёю усе смяюцца.

Цыгаць незак. Пішчаць (пра кураня). Бегыюць ціпляты біс квакухі, цыгыюць, а йна ўжо сакочыць, ня будзіць большы вадзіць.

Цыліндровый прым. Вальцовы (пра муку). Немцы як уцікалі, мельніцы кругом пыпалілі, айдзе ты тае цыліндровыя мукі намеліш. Памянш. цыліндровенькій Каб сьнікла ладык с цыліндровінькія мукі, смашней ба былі.

Цыліндроўка, цыліндра ж., цыліндрык м. Вальцовая мука. У Каробчыні была мельніца, малолі цыліндроўку. Як ёсьць цыліндра, дык хырашо, і блін сьпякеш, і кулеш зваріш, с ахоткі зьясі. Мяшочык цыліндріку ёсьць, усяго можна напеч. Памянш. цыліндровачка. Чаго с цыліндровычкыю ня жыць, пякі і варі што хочыш.

Цыпа, цыпка, цыпачка м. і ж. дзіц. Кураня. Цыпу

лавіць ні нада, ён дужа малінькій. Цыпкі бегуюць зы квакўхью, адны ні астаюцца. Зьбіліся цыпычкі ў кучку, ім халодна. Цыпычка адна астаўся, пішчыць, шукаіць другіх.

Цырканне н. Даенне. Я знаю, што можыць быць: зыбалбочысься і на ўсё забудзіш, во й будзіць цыркыньня. Карова крічыць, ні дажджэцца твайго цыркыньня.

Цыркануць зак. Падаіць спяшаючыся. Ікая чарка ні надоіцца, а нада цыркануць карову. Цырканула сваю ма-лошніцу і пабегла у ягыды зы бабымі — дыгыняць. **Цыркануцца зак.** Падаіцца ў спешцы. Ні цырканецца, а йдзі і падой січас. **Цырканый, цырканутый дзеепрым.** Ці цыркына ж карова, ато ты можыш забыць і кінуць так. Каровы цыркануты, цяперя вы да вечыра свабодны.

Цытра, цытруля ж. асудж. Сварлівая жанчына. Ніізьвесна па ком цытра ўрадзілыся, нійдзе места ёй ні буваіць. Я паслўхыў адзін раз: ікая ж цытруля, закрыў бог і замільй. **Павеліч. цытрышча.** Сыма кругом вінувата, а ну другіх нясець што зря, во цытрішча прыклятыя!

Цыўканне н. 1. Ціўканне. Я нідаўна чуў цыўкыньня у бурляні, можа там твае ціпляты. **2. Морганне.** Машка ні пыніла яго цыўкыньня. Пымінутныя цыўкыньня нікрасіва.

Цэбер м. Драўлянае вядро для выцягвання вады з калодзежа. **Цэбір у калодзіжы разьбіўся, нада, каб хто пычыніў.** Конь дужа піць зыхацеў, поўный цэбір выпіў. **Памянш. цэбрык.** Выцігні яшчэ цэбрік, я зынясу ў хату, ніхай стаіць на ныч.

Цэбернік м. Пасудзіна ёмкасцю ў цэбар. Два чугуны цэбірнікі купілі сьвіньням п'аріць. На што мне цэбірнікі цігаць, нада пыглядзець меншых цугункой.

Цэберный прым. 1. Такі, які мае ёмкасць у цэбар. Як ты цэбірныя чугуны цігаіш? **2.** Такі, які мае адносіны да цэбра. Цэбірныя дужка вот-вот піратрецца, і цэбір можыць калі астацца ў калодзіжы.

Цэлы прым. Цэлы. **Памянш. цэлінькій, цэленечкій, цалюсенькій, цалюсенечкій. 1.** Цэлы, непашкоджаны. Во табе цэлінькыя бульчка, як браў, так і аддаю. Цэлінічкій пінжак, што зь ім станіць, ён толька да горыда прайшоў і нызад. Цалюсінькыя рубашка, іна дайжа ці ныдзівана. Цалюсінічкій твой ячмень, у ім ні аднае курыцы ні было. **2.** Цэлы, поўны. Цэлінькій дзень мы прытарчэлі на том бызарі і прівязьлі пырысят нызад. Цэлінічкій гырлач мылыка зы раз выпіў. Цалюсінькыю ноч ні спалі, дайжа

вачэй ні зьвялі, думылі, ён нізаіштычка ні піріначуіць. Вёдры пыныліваў цілюсінічкія, як ён пынясець такея. Цалюхтанькій, цалюхтанечкій, цалюхтачкій. Цэлы, поўны. Цалюхтынській месіць хадзілі і нічога ня вьхыдзілі. Цалюхтынській гырлачыкі пызывязывыла, пыставіла і пышла, ніхай, думыю, ложка сьмітаны будзіць, а прышла — кошка кыкытамі пырызырвала тряпычкі і пазьлізывыла верх. Чыріз усё лета цалюхтычкій дзень пастойка с тубуном, дасца пызьба. Цалюхтычкыю нядзелю дождж і дождж, як зырядзіў, так і ні сьціхаіць.

Цэпанне, цэпканне н. Квэцанне. Ты ўжо, знаць, атвыкла ац цэпыньня; у цябе цяперя усё чысьцінькыя. І цэпкыньня ныдыдаіць, нягож ні ныдыдаіць, усё ў гязі і ў гязі.

Цэпаннік, цэпканнік м. Квэцаннік. Відзіш, якоя зыняція найшлі сабе цэпыньнікі. Ніхай-ка цэпкыньнікі ідуць у хату, яны ўжо мокрыя на вушы. Цэпанніца, цэпканніца ж. Хочыш, січас ета цэпыньніца будзіць сядзець пысярэд лужы. Дывайці-ка, цэпкыньніцы, кынчаць з гліныю, січас Сашкіны ці ні пад'едуць.

Цэпаць, цэпкаць незак. Квэцаць. Ня цэпый ты большы адзёжы, яе тады ні ачысьціць і ні атмыць. Нешта вы пудня етый кут цэпкыіця. Цэпаца, цэпкаца незак. Квэцаца. Старік на столі цэпыйся, можа зьлез ды пашоў куды, мне нічога ні гываріў. Ці табе ішчэ ні ныдаела цэпкыца у етый гязішчы?

Цэпка ж. Ланцужок. Нашто табе ета цэпка, нічога ты зь яе ня зьдзельіш. Нейкыю цэпку пупалі і балыюцца. Памянш. цэпачка. Цэпычку сабе чыпляіць на шыю як дзейка ікая.

Цэрква ж. Царква. Як строілі нашу цэркву, дык, гыварілі, ішчэ піл ні было, усё тыпырамі дзельлі. Памянш. цэркаўка. У нашый цэркыўкі пупа ні было, іс сабора прыжджсай служыць, мы былі саборныга пріхода.

Цэтлік, цэйтлік м. Паперка, нязначны дакумент. Я вун усе цэтлікі у каробку склыдаю. Айдзе-то ліжалі цэйтлікі, зразу і ні найдзіш. Памянш. цэтлічак, цэйтлічак. Во я тут нейкія цэтлічкі ныйшла, ці етыя табе нада. Пыкладзі цэйтлічкі адзьдзельна, можа, калі зныдыбьяца.

Цюкаванне н. Звязванне ў цюкі. Учора мы ну цюкуваньні зымаріліся, многа было работы.

Цюрэмшчык, цюрэмшчык м. Арыштант або той, хто варты турэмнага зняволення. Нійдзе цюрёмшчыку спакою німа, пашоў у Бірызуйкі і там пыдняў бітву. Ён усюдых

вядзець сябе як ныстыяшчы́й цюромшчык. Цюромшчыца, цюрэмшчыца, цюромніца, цюрэмніца ж. Эта цюрёмшчыца найдзіць якую-небудзь пятлю, ускочыць, так іна ні абойдзіца. Цюромшчыца ты, ні дырма цябе і мужык кінуў, і матка атрыклáся. Я б с тою цюрёмніцыю дайжа рызгыварівыць ні стала. Ёх, цюромніца ходзіць, ніхто ёй нійдзе места ні дасьць.

Цюханне, цюхканне н. Павольная, слабая хада. Я ўжо зда́ліку пызнала Адаркіна цю́хынья. Во відзіш, якая Пынасыва цю́хынья.

Цюхкаць, цюхкаца незак. Ісці з цяжкасцю, павольна. Ці знаіш, сколька мы цю́хкылі ат Мідзькыўшчыны ны-прямкі ціряс поля, нійдзе ступіць нілізя. Цю́хкыўся ён пы дзяреўні нідаўна, паплёўся у тэй бок, пыдз Заречча.

Цюцька, цюця, цюцік м. дзіц. Сабака. Цю́цька куса-іцца, нілізя яго трогыць. Січас цю́ця прібягіць і зыбярець твой хлебчык, еж скарей. Цю́ціка ужо німа, спаць лёг і табе пыра лажыцца. Памяни. цю́цечка, цю́ценька, цю́цічак. Во й цю́цічка бягіць усьлед зы намі. Цю́цінька есьць хочыць, січас мы яго пакормім. Хадзі сюда, цю́цічык, ня бойся, мы цябе біць ня будзім.

Цюцькін, цюцькаў, цюцін, цюцеў, цюцікаў прым. дзіц. Такі, які належыць сабаку або мае да яго адносіны. Нясі-ка цю́цькіну місычку, мы яго січас пакормім. Цю́цькыва хатка цякець, будзім ріманцірывыць. Цю́ціны сьлядкі, пы гязі бегыў кругом хаты. Ці чуіш ты цю́ціў голыс, просіцца ў хату пагрецца. Эта цю́цікыва работа, мыш у норку ўскачыла, ён кыпаў, хацеў злавіць. Памяни. цю́цічкін, цю́цічкаў. Дзяржы цю́цічкіну вярёвычку, ніхай пабегыць, пугуляць, ато яму ныдаела сядзець. Цю́цічкыву яду ня трогый, можыць разьліцца.

Цягаць незак. перан. Накульгваць, з цяжкасцю ступаць. Ён левыю дайно ціга́іць, ні знаю, што зь ім. Ціга́ў доўга нагу, во ды чаго ба́лыўства дывяло. Цягнуць незак. 1. Існаваць. Мае стырікі пакуля троху ця́гнуць. Я пряма ні прідумыю, па чым ён ця́гніць, нічога ня есьць. 2. Накульгваць, з цяжкасцю ступаць. Ладна заметна, што ця́гніць нагу. 3. Павяваць. Хулуднува́тый віцярок ця́гніць, лінжак нада браць абізацільна. 4. Хіліць (на сон). Ні дыспáлі, дык ця́гніць на сон, такея зь іх і работнікі сяньня.

Цяжалаватый прым. Цяжкаваты. Памяни. цяжалаваценькій, цяжалаваценечкій. Ціжулува́цінькій мяшочык, пакуля дынясеш, дасца. Ціжулува́цінькыя дзяўчонка і

ўсё рягочыць. Калодычка ціжулувацінічкыя, ні глядзі што ма́лінькыя.

Цяжолый: цяжолая зямля. Глеістая неўрадлівая глеба. Лі балота усьцяж цяжолыя зімля, жалься божа, што сеіш, нічога ня родзіць. Ны цяжолый зямле урыджаю ня ждэжы.

Цялёпанне, цялёпканне, цяляпанне н. 1. Боўтанне. Атвяжы свае арелі, ныдаела ета цялёпыньня пысярэд хаты. Ніхай буўтаіцца, кылі табе цялёпкыньня дужа пыныравілыся. Пыдвяжыся акуратней, ціліпаныньня у цябе нейкыя збоку. 2 перан. неадабр. Хаджэнне следам. Я б яго жыва атаўчыла аць цялёпыньня. Як табе ні ныдаесць яго цялёпкыньня. Зыбярі яго сь ціліпаныньнім зь естым, цігаіцца ўсьлед як мышанёнык якей.

Цялёпацца незак. 1. Боўтацца. Нейкыя мутузіна цялёпыіцца ззаду, патторні. 2 перан. неадабр. Хадзіць следам. Ма́лый цялёпыіцца зы хвастом, ні ны шаг ні ацстаець. Ты будзіш цялёпыіцца за Тонькыю, пакуля іна замуж зы каго вьідзіць.

Цяліцца 1 незак. і зак. Цяліцца (пра карову). Мыя карова дылжна кылы вялікыдня цяліцца. 2 зак. Нарадзіцца (пра цяля). Ай, у мяне сёліта узноў бычок цяліўся, каб цёлычка, мы б гудувалі, як-небудзь ба пірікармілі.

Цялушка ж., цялушонак м. ласк. Падцёлак. Цялушка мыя, цялушычка, пускубі кліварку. Цілушоньк твой пыглядный, мылако далжно быць. Памянш. цялушачка, цялушоначак. Цялушычка як распрыгыіцца ны вярёўкі, ня ўдзержыш. Цэ́лый дзень цілушоньк прывязын ны дарогі.

Цялушканне н. Падзыванне каровы, падцёлка выгукам «цялушка». Сьціхні ты сь цялушкыньнім, прібягіць твыя цёлка, нійдзе ня дзеніцца.

Цялушкаць незак. Падзываць карову, падцёлка выгукам «цялушка». Як пычанець цялушкыць, зы Сажом пачуіш.

Цяменне н. Добрае разуменне. Бацька быў як нідапечыный і ў сына такая самыя цямінья. Ня жду я ўжо ат яго ніякыга цямінья.

Цяміцца незак. Добра разумець. Меншы ўва ўсім цяміўся луччы за большыга. Ні ў чом ён ні цяміцца, нейкій як глумак.

Цямка прысл. З добрым разуменнем. Ні глядзі, што ма́лый, цямка зыпымінаіць усё, усё пухтырйіць, што пачуіць.

Цямкасць ж. Здольнасць добра разумець. Якея ты хочыш цямкысьці ат мальгвы, што яны пынімаюць. Якей-то як рызівон, цямкысьці на нохыць німа.

Цямніць незак. перан. Часткова ўтойваць праўду, не выказвацца прама. Цямніць нешта твой зяцёк, ні гаворіць пра тоя сянцо, а ён знаіць усё. Ім ба, кажыцца, німа чаго цямніць, а воч жа гываріць ня хочуць.

Цянькі мн. Прамы ход без дарогі. Палўчуцца цянькі, як заблўдзісься і ня будзіш знаць, куды выйціць, абыйдзі луччы дарогыю.

Цяпканне н. 1. Няўмелае перасяканне. Як пупадзеи пы палыць тыпаром, будзіць тады цяпкыньня. 2 перан. Кусанне. Я табе дам цяпкыньня, кылі палку хвачу, носісься ты ўсё з зубамі.

Цяпкаць незак. 1. Сячы абы-як, няўмела. Цяпкыюць нешта тыпырамі, калі каторый пы наге ні пупадзец. 2 перан. Кусаць. Кылы ма́лiнькiх пырысят нада дужа астарожна, дайжа самыя ціхыя сьвіньня, буваіць, цяпкыіць зубамі. Цяпкацца незак. Сячыся абы-як. Што у вас тута цяпкыіцца, ці нысікіцё хуць на печ?

Цярэмуха, цяромуха ж. Чаромха. Цярэмуха вясною дужа красіва цьвіцець. Я сваім мальцым скызала, каб цярэмухі абізацільна пысадзілі.

Цярэмухавый, цяромухавый прым. Чаромхавы. Можна цяремухывыя цаўё у вілкі здзелыць. Зыбівай цярэмухывый кол, ён сухей, будзіць дзіржаць.

Цярэмушына, цярэмшына, цяромушына, цяромшына ж. Чаромшына. У Адаркіных пыд вакном быльшая цярэмушына сядзела, кажный год дужа сільна цьвіла. Сь цяремшыны нулумаі сучкоў зь лісьцім, я ў печ пыстаўлю ў чугуне ды ногі пыпарю. Сь цярэмушыны лісьця апсыпаіцца дужа рана, на ўсіх дзірiвiвax iшчэ дзяржыцца, а на ёй ужо німа. Зысыхаіць твыя цярэмушына, нечыга нiдылігiцiць ёй. Памянш. цярэмушынка, цяромушынка. Вiкыпыйка ты ету цяремушынку, iна нiбыльшая, хырашо прiмiцца. Многа цярэмушынык пысадзіў пад вокнымі, як рызрастўцца, красіва будзіць.

Цясаннік, цясальшчык м. Часальшчык. Цісiнiнiку нада войстрый тапор, абы-якім многа нi нацешыш. Слабый iсь цябе цiсiальшчык нада падросьць троху. Памянш. цясаннічак. Не, цiсiнiнiчык, с тыпаром табе нi ў мячыка бегыць, крiюкым стыяць ня дужа лёгка. Цясанніца, цясальшыца ж. Як мушына цiсiнiнiца, усё дно як Сямён тыпаром мыхаіць. Маша ня хужы цябе цiсiальшыца.

Цясцявый, цесценаватый прым. Крыху ацеслівы, ня-выпечаны. *Цісьцявый хлеб і есьць ніпріятна, ён ажно г зубам ліпніць. Каб ні пулучыўся твой хлеб цісьцінува-тый, ато выцігніш, будзіць як вяз. Памяни. цясцявенькій, цесценаваценькій. А хто знаіць, чаго етый хлеб цісьця-вінькій пулучаіцца. І сянья твой хлеб цісьцінувацінькій, ня ўмеіш ты печ як нада.*

Цясцянка ж. Цестападобнае рэчыва. І мука, і бульба, усё ўмесці пірмішана, цісьцянка нейкыя ў цябе пулучы-лыся. Пуўвідра цісьцянке асталыся, пырысятым вьвірні.

Цясма ж. Тасма. Памяни. цясёмка, цясёмачка. У мяне ёсьць кусочык цясёмкі, я зывяжу. Айдзе ты ўзіла такую красівую цясёмчыку?

Цясютканне н. Падзыванне каровы выгукам «цясют». Ня хочыць іна слухыць твайго цясюткыньня, клевір смаш-ней.

Цясютканнік м. Той, хто падзывае карову выгукам «цясют». Не, я на голысу ні пызнаю, хто йта такей цясют-кыньнік. **Цясютканніца ж.** Я ўжо чую, што ета Марына цясюткыньніца, яе голыс.

Цясюткаць незак. Падзываць карову выгукам «цясют». Карова вьірвьіцца і ўцякець ны атаву, а Прося цэлый вечыр цясюткыіць.

Цяўкала м. і ж., цяўканнік м. перан. груб. Асоба, якая любіць падкусіць, распусціць чуткі, разбалбатаць сакрэт. Твой сват ізьвесный цяўкыла, любога паткўсіць. С такою цяўкылыю нілізя ні пра што гываріць. Ён усігда такей цяўкыньнік быў, с сáмыга хлапества помню. **Цяўканніца ж.** А той ба цяўкыньніцы нада було сьціхнуць і зумурувацца, пакуля людзі муўчаць.

Ч

Чабоцік м., чабоцікі мн. гумар. Боцік. У правым чабоціку уся пыдышва ат'ехыла. Пыдажджы, мы табе купім чабоцікі луччы, чым у Маруські. Нешта мала ты пыхадзіў у етых чабоцікых.

Чабурдыханне, чабурханне н. 1. Наліванне або выліванне адным махам, адразу. Ат твайго чубурдыхыньня пьірскі ува ўсе бакі, ажно ды сьцяны дылітаюць. Цішэй ты ш чабурхыньнім зь естым. 2. Кіданне ў ваду. Ета ж яны скачуць у ваду,— такая чубурдыхыньня чутна. Будзіць чабурхыньня, як ны якей сук узыб'іцёся.

Чабурдыхаць, чабурхаць незак. 1. Ліць адным махам, адразу. Столька вады сюда чубурдбыхыць нілізя, гліна будзіць жыдкыя саўсім. Чабурхыіць вядро зы вядром, і што ты яму скажыш. 2. Прыгаць у ваду. Так чубурдбыхыць рiскоўна, ты ж ні знаіш, што тама на дне, можыш ны якую палку узьбіцца. Дужа смела чабурхыюць у ваду, ажно страшна. **Чабурдыхацца, чабурхацца** незак. Кідацца ў ваду з плёскам. Як яны аччайна чубурдбыхыюцца ў ряку, пряма з разгону. Пуўдня зь берiга чабурхыліся, ня столька касілі, сколька буўталіся. **Чабурдыхнуць, чабурхнуць** зак. 1. Лінуць адным махам, адразу. Зразу сўды вады у бочку чубурдбыхнуў. С пуўвiдра чабурхнуў калі ня большы, а сюда нада було адных дзьве кружкі. 2. Кінуцца з плёскам у ваду. Як чубурдбыхніць ізь вісычыны, мы думылі, ён ужо ні ўсплувець,— не, усплыў. Смела чабурхнуў, і ны нізнакомым месьці. **Чабурдыхнуцца, чабурхнуцца** зак. Кінуцца з плёскам ў ваду. Чубурдбыхнуцца ня штука, а во ці вьлізіш ты аттуля. Чабурхнуўся і паплыў на тэй бок у жавіны, тама ў кустах іх дужа многа.

Чакуха ж. Доўбня. Чакіўху разьбіў, а пень дайжа ня треснуў, і кліны ні пымаглі. Калі пўсьціць усьлед чакіўхыю, ты тады атвўчысься адурюваць.

Чапанне н. Павольная слабая хада. Знаю, якоя ў Напреля чаньня, пуўдня будзіць іціць, разоў пяць аддыхнець пы дарогі.

Чапацца незак. 1. Ісці павольна. Куды йта ты, кума, далёка чаньісься, хадзі-ка пысядзі мiнутычку. Пыдзь дзiвяноста гадоў, а ішчэ лі хаты чаньіцца. 2. Быць у павольнай хадзе. Як табе чаньіцца цяперя, можа яшчэ ў грiбы ходзіш?

Чапацца незак. Задзірацца, паводзіць сябе задзірыста. Сь кім ты уздўмыў чыпайца, яны ж саўсім мылахольныя. Сам вінуват, каб ні чыпайся, і яны б нічога ні гыварілі.

Чаплянуцца зак. Зачапіцца. Ета ж я так у лесі за сук чыплянўся, рызырвай рукаў да локця. Ні пагледзіў і так чыплянўся плячом ап прітылку, вiдна, кожу зьбіў, аж садніць.

Чапурыць незак. гумар. Прыбіраць, нараджаць. Чупурі скарей сваю кралю, чужыя хлопцы ідуць ны вiчарiнку, можа каторый выбіріць. Ты яго чупуріш як жыніха усё роўна. **Чапуроный** дзеепрым. Ого, якея чупурёныя сяння

нашы дзеўкі! Чапуромшы дзеепрысл. Етык чупурёмшы, ты яе зьдзельіш як кукылку.

Чапурэнне н. гумар. Прыбіранне, нараджанне. Ну што ж, у цябе харошыя чупуреньня пулучаіцца. Уніміціся ш чупуреньнім, ато дам вічарінку.

Чапурэннік м. гумар. Той, хто прыбіраецца, нараджаецца. Адзін пірід адным стыраюцца чупуреньнікі як ныстыяшчыя хлопцы. Памянш. чапурэннічак. Ты ж, чупуреньнічык, хуць рубашку сабе пыгладзь. **Чапурэнніца** ж. Ладны ўжо, ладны будзіця, чупуреньніцы, пызнаюць вас рыльўскія хлюсты.

Чапухова, чапуховіста прысл. Дрэнна. Нешта ён чупухова гародзіць, ета прясла само зываіцца. Чупуховіста ў яго пулучаіцца, калі ні масьцір, дык і зы тапор ні бярыся. Памянш. чапуховенька. Чупуховінька дзельць мне ні ныравіцца, па мне кылі брацца, дык дзельць пы-ныстыяшчыму.

Чапяльнічок м. Невялікі чапяльнік. Паедзіця ў лес, дык чыпільнічок вьсікіця, етый сайсім пірігарей, скыўраду пыднімаць страшна.

Чаранка н. Невялікае дзяржанне, ручка. Ножык у чырянку рышыштаўся, нада на новыя ўзьбіць. Сасновыя чырянкі слабінькія, нада бярэзавыя дзельць.

Чарапашына ж. Чарапок. У чыріпашыну ў якую-небудзь атлі дзёхцю і пымажыш калёсы. Памянш. чарапашынка, чарапашачка. Ета чыріпашынка дужа мелінькыя, нада што-нібудзь глубачэйшыя пушукаць. Зь нейкімі чыріпашычкымі дзеці гуляюць, ніхай зубуўляюцца, каб толька пальцы ні пыбрізлі.

Чарапочак, чарапочачак м. Маленькі чарапок. Нешта я нійдзе ні найду кошкін чыряпочык, хацела мылыка ёй цёплыга лінуць. Круць-верць, у чыряпочыку сьмерць (загадка). Зу сундуком чыряпочычкыў сколька хочыш.

Чарассядзельнічак м. памянш. Церассядзёлак. Чырісьсядзельнічык навесь на гвоздзік, каб ні пыціряўся. Як чырісьсядзельнічык пы хрібціні паходзіць, тады ты пурузумнеіш.

Чарненне н. перан. Гараванне, вялікае перажыванне. Нагледзілыся я ны Праскоўіна чарненьня. Нічым ты яе чарненьню ні паможыш.

Чарнілка ж. Чарнільніца. Дренна было чарнілку насіць у школу, а мы ж насілі гыдамі. Чарнілку трудна вумуваць, выда зь яе ні выліваіцца, луччы ўсяго ціріс саломінку вьссыць.

Чарнобыліна ж. Асобная расліна чарнобылю. Чарнобыліны парьві і пывыкідывый, ці ты іх будзіш бярежч. Памянш. чарнобылінка. Нібальшэя чарнобылінкі скосяюцца, а старыя хуць высікай.

Чарнослівіна, чарнаслівіна ж. Чарнасліў (асобнае дрэва). Былышая вьірысла чарносьлівіна, а йшчэ ні цьвіцець. Многа ў іх чырнасьлівін удоўж кылы прясла сядзіць. Памянш. чарнослівінка, чарнаслівінка. Дзьве чарносьлівінкі ссохлі, ні знаю сам ач чаго. Вьікінь ты етыя чырнасьлівінкі, луччы б яблыну пысадзіў.

Чарносліўка, чарнасліўка ж. Чарнасліў (дрэва і плады). Як садзіў, я думыў, сьліўкі, а ета чарносьліўкі. Цэлыю шапку чарносьлівык прінёс, ныпароў айдзе-то. Па мойму, дык адзінакыва, ці сьліўкі, ці чырнасьліўкі. Памянш. чарнослівачка, чарнаслівачка. Тут і так ужо росьць некуды, а ты ішчэ чарносьлівычку торкыш. Чырнасьлівычкі нада рыссаджывыць, ім цесна становіцца.

Чарнявы прым. Чарнявы. Памянш. чарнявенькій, чарнявенечкій. Прііжджаў Антоньў сын іж жонкыю: чырнявінькыя мыладзіца, красівыя. Такея самыя чырнявінічкія дзяўчонычкі, як сыма, ны яго нісколька ні паходжы.

Чаропка ж. перан. абраз. Дзяўчына. Ты луччы сваю чарёнку глядзі, мяне ня трогый. Ён ужо сам ні знаіць, што іс сваімі чарёпкымі дзелыць. Павеліч. чаропішча. Хто тую чарёпішчу замуж возьміць, каму йна нада.

Чартавэй, чартавый прым. Нягодны, нядобры, непрыемны. Чыртавэй хрэкцір у чылавека. Саўсім чыртавій чылазавек, с такім ніхто ні ўжывець.

Чартакож м. Корт. Я, бувала, чыртакожу ныбяру, пашыю мάλым на лета і штонікі, і рубашычкі, яны й бегуюць.

Чартакожавый прым. Картовы. Чыртакожывыю рубашычку купі сабе і будзіш хадзіць бяз горя, іна носкыя.

Чартапхайка ж. іран. Рысорная павозка. Любіў ба ты ны чыртыпхайкі рызыжджаць. Доўга стыяла у нас разломыныя чыртыпхайка. Памянш. чартапхаечка. Пыдажджы, я табе січас чыртыпхайчку зыпрягу і пыдганю.

Чартаўё, чартоўе, чарцяннё н. зб. асудж. Нягоднікі. Хто зь еткім чартаўём пыладзіць, што ты гаворіш. Адно чартаўё тама, я дайжа іціць ні хачу. Я дык бы біш чартоўя абыйшоўся і ні зваў. А хвытаіць і ў іх чырціньня, ніхай богу ня грешуць.

Чартахвост м. Вычвараннік. Чыртахвост быў мушчы-

на, німала чаго тваріў. Чартахвостка ж. Думыш, Мыланка меншыя чыртахвостка? — тыкая самыя, як Трахім, нісколька ат яго ні атхадзіла.

Чартовіна ж. Прадмет незразумелага прызначэння. Нейкыя чартовіна выляіцца, ні знаю, длі чаго іна. Памяни. чартовінка, чартовіначка. Ні прідумыць, длі чаго етыя чартовінкі пыпрібіваны сюда. Малаый неткуль кучу якіх-то чартовінычык прівалок.

Чарціный прым. Чортаў. Чарціныя натура у чылавека, яй-богу, чарціныя, хто ж ба ета прідумыў такую дуратў сыпысаць. Толька пупадзіся у етыя чарціныя лапы, хваціць сь цябе.

Чарэмушына, чаромушына ж. Чаромшына. Вун малаыя ужо ны чаремушыну узыдраліся. Чарэмушын большы ні садзі, ім росыць некуды, і так усе вокны зыгырадзілі. Памяни. чарэмушынка, чаромушынка. Нібыльшая, а так сільна цввіцець чаремушынка твыя. Я сабе тожа пысадзіў чарэмушынку.

Чарэпанне н. Чэрпанне. Якая ж чарепыньня, калі вядро пы гязі ездзіць і ўсё. Я знаю, сколька ў іх будзіць чарепыньня: пуўдня, ня меншы.

Чарэпаннік м. Той, хто чэрпае. Дужа ты доўга, чарепыньнік, возісься, можна было ўжо нычарепыць паўбочкі, а ні пыўвідра. Чарэпанніца ж. Тыкая зь яе й чарепыньніца, іна дужа сагнуцца ня можыць.

Чарэпацца незак. Зачэрпвацца. Тута ужо ўся выда, пасьці нічога ні чарепыцца. Чарэпнуцца зак. Зачарпнуцца. Сколька чарепніцца, столька й дыстывай, некылі стыяць. Як чарепнулыся, і рыбіна у вядро ўскачыла, выцігнуў з вадою.

Часальшчык, часальнік м. 1. Той, хто чэша, расчэсвае. Ты як дзеўка чысальшчык, толька асталыся кудрі зугудуваць. Стыряцца чысальнік, дачку прічэсывыць як ляльку. 2. Той, хто расцягвае на машыне воўну. Нашы чысальшчыкі каб ні зунучувалі тама, нешта ўсё німа і німа. Чысальнікі дужа рана паехылі з воўныю, худзь ба ж ужо шчысальі як-небудзь. Часальшчыца, часальніца ж. 1. Тая, што чэша, расчэсвае. Чысальшчыцы як сядуць, дык ну пуўдня, ня меншы. Вун яны пыд яблынкыю чысальніцы, чупуряцца ўсё. 2. Тая, што расцягвае на машыне воўну. Зымаріліся чысальшчыцы, машыну круціць ня дужа лёгка. Пыдажджы мінутку, можа нашы чысальніцы пыдбігаць.

Часаннік м. Той, хто чухае, чухаецца. Што вы, чысань-

нікі, скрібіцёся, пыль, грязь, нада баню тапіць. 2. Той, хто чэша, расчэсвае. Во як зы мálымі чысáньнік ухáджывыіць, усіх пырашчэсывыі, пыпрібіраі. 3. Той, хто расцягвае на машыне воўну. Паехылі мае чысáньнікі у горыд, ці шчэшуць воўну, ці не. Часанніца ж. 1. Тая, што чухае, чухаецца. Пычашы яму плечкі, чысáньніца. 2. Тая, што чэша, расчэсвае. Грыбёнкыю чысáньніца арúдыіць, січас рашчэшыцца. 3. Тая, што расцягвае на машыне воўну. Прыждáлі мае чысáньніцы пуўдня у Лідагошчы і ні шчысáлі воўны, нешта машына злумалыся.

Часначыніна ж. Зубчык або асобная расліна часнаку. Чысначýніну апчысьці і зьез. Эта ня пýрнік, эта чысначýніна лезіць, яны мálінькія дужа паходжы. Памяни. часначынінка. Вазьму с сабою пáру чысначýнінык, ніхай будуць.

Часочак ж. Гадзінка, кароткі адрэзак часу. Худзь ба ж ты адзін часочык пабыі з мálыю, а я б у горыд атварнулыся. Айдзе і мяне тэя часочыкі, мне дыхнуць некылі.

Часціць незак. перан. 1. Скакаць з частым прытопваннем. Як выйдуць часьціць адна пірід адною, адна луччы другой. 2 іран. Лаяць, ушчуваць. Сыноі сваіх за нешта часьціць Вукулёўна.

Чатыраць незак. Пры гульні «У куля» набіраць адразу чатыры ачкі, двойчы падбіўшы куль. Чытырýць і я імею, а ты папробый шысьцярні, як Сярёжа. Чатырнуць, чацвярнуць зак. Пры гульні «У куля» набраць адразу чатыры ачкі, двойчы падбіўшы куль. Ты, знаць, адзін раз усяго чытырнóй. Ні хваліся, што ты чыцьвярнóй, я піцярнóй трі разы пыдряд.

Чаханне н. Шумныя ўдары, біццё, лупцоўка. Ух, чáхыньня, із-зы пліча палку ап калодку абухым лупіць! Глядзі, глядзі, сымаму будзіць такая чáхыньня, што ажно задзівісься.

Чаханнік м. Той, хто ўдарае, б'е, лупцуе. Што тэя чáхыньнікі тама дзельюць, чаго ім ні сядзіцца. Адзін чáхыньнік ужó носіцца с пальцымі, разьбіі мылатком, нычáхыі. Чаханніца ж. Ты ісіх, чáхыньніца, зыстрашыш, усе цябе будуць быяцца.

Чахвошчанне, чохвосценне н. Моцная лупцоўка, хвастанне. Ня дужа ён спужáўся твайго чохвошчыньня. Як табе посьлі чохвосьціньня, ці чэшуцца троху плечы? Ты, відна, іцёк, каб ні пулучыць чохвосьціньня.

Чахвошчаннік, чохвосценнік м. Той, хто моцна лупцуе, хвошча. Тожá мне найшоўся чохвошчыньнік, зы сваімі

луччы глядзі. Ну што ты, чахвосьціньнік, слаб ужо дыгы-
няць іх? Чахвошчанніца, чахвосценніца ж. Ага, спужа-
ліся яны такея чахвошчыньніцы, ці ты іх зловіш, яны як
міціворы. Каб табе каторыга бályўніка прівёў, ты была
б тады чахвосьціньніца ладныя.

Чахлыі прым. Чахлы, змізарнелы. Памяни. чахлень-
кій, чахленечкій. Два мультуганы ў яе і абоя чáхлінькія.
Ды сáмыя арміі быў чáхлінькій, а с арміі вярнуўся зда-
ровый хлопціц. Чáхлінічкія кусьцікі сідзяць, ня хочуць
прінімацца.

Чахнуць зак. перан. Шпарка пабегчы. Пацьцёлкі
чáхнулі пряма пы ячменю, ці ты іх пірагоніш. Ныпрямкі
чáхнуць у ягыды, яны ды абедна пы вядру ныбярुць.

Чахоташлівыі прым. Туберкулёзны. Арінін зяць усё
дно як чахотышлівыі, від у яго саўсім чáхлыі. Я б зы
чахотышлівыга нізаштычка б ні пышла.

Чацвёрка, чацвяртушына ж. Чацвярцінка. Ніхай ба
чацьвёрка пры ўсякій слўчый стыяла. Каб чыцьвяртўшы-
ну ўзяў, саўсім ба другога дзела было. Ці ні схувала ты
айдзе чыцьвяртўшыну? Памяни. чацьвёрачка, чацвярту-
шынка. Відна, кума табе і чацьвёрычку пыставіла. Я ду-
мыў, што ў яе будзіць чыцьвяртўшынка.

Чацвярговый прым. Такі, які зроблены, выкананы ў
чацвер. Эта ішчэ ці ні чыцьвярговыя ладкі ў цябе лі-
жаць. Чацвярговыя ніткі. Ніткі, якія напрудзены ў чыс-
ты чацвер левай рукой і паводле старых уяўленняў ва-
лодаюць магічнай сілай. Я блюдуў трешку ну клубочыку
чыцьвярговых нітык.

Чачэніць незак. Цягнуць на задаванне. Чаго цябе
етык чачэніць? Чачэніцца незак. Задавацца. Ого, як
умеюць чачэніцца, учыць ні нада. Доўга яны чачэніцца
ня будуць, скоро асядуцца.

Чашчэне н. 1. Частаванне. Ці давольны ж асталіся
госьці яго чашчэньнім? Вясёлінькія паілі, пыныравілыся
Ягорыва чашчэньня. 2 перан. іран. Лаянка, праборка.
Ладныя чашчэньня пулучылі ат кумы.

Чаюха ж. Рэшткі заваркі з чаю. Астáлыся на дне адна
чаюха, выль у памыйныя вядро. Чаго ты носісься ш чаю-
хыю, вьітрісі ды кружку памый.

Чвякала м. неадабр. Той, хто есць з чвяканнем. Як ты
ясі, чвякыла, аж на вуліцы чутна.

Чмуціць незак. Чмурыць, задурваць. Ён цябе чмуціў,
а ты й веріла, як мáлінькыя. Мяне ты чмуціць ня будзіш,
я табе ні Марычка.

Чмучэнне, чмуценне н. Чмурэнне, задурванне. Васіль біс чмучэння шагу ступіць ня можыць. Хваціць з вас і ўчырашняга чмучэння. Атыйдзі ты ат мяне іс сваім чмуценнім.

Чмыханне н. перан. Імгненнае знікненне, уцёкі (пра жывёлу). Каб хырашэнька ў пугі ўзялі, атвыкла б ат етыга чмыхыння, ато глядзі, глядзі і ні ўпасеш.

Чмыхаць незак. перан. Імгненна знікаць, уцякаць (пра жывёлу). Дужа ўредныя карова, сколька разоў іна чмыхыла ў клевір, ходзіць, кажыцца, ціхінька, а тады гылаву зыдрала і кытанула. **Чмыхнуць зак.** Імгненна знікнуць, уцячы (пра жывёлу). Айдзе йта пацьцёлкі, ці ня чмыхнулі яны ў авёс.

Чоканне н. Хадзьба з прыстукваннем. Тымаркіна чокыння табе дужа ныравіцца.

Чокаць незак. Ісці з прыстукваннем. Чокыць умеіць, толька ці умеіць іна за серп узяцца. Чокылі б пу труктуварых дужа хырашо, каб хто прісмакымі карміў. **Чокацца незак.** Зал.-бессуб'ект. ад чокаць. Хырашо ім чокыцца, пакуля сідзяць на бацькывый шыі.

Чорканнік, чырканнік м. Той, хто крэсліць, крэмзае. Узяўся чоркыньнік зы кырындашы, січас нымалюіць — усё пірчоркыць. Што ета чыркыньнік дзелыць, нашто ты дыла яму кніжку порціць. Пылажы-ка ты, чырканынік, кырындашы ды ні балыйся. **Чорканніца, чырканніца ж.** Адбярі ў тае чоркыньніцы кырындашы, ці відзіш, што йна творіць. Сь цябе ладныя чыркыньніца пулучаіцца, усю цітрадку згадзіла. Узілася чырканыніца за дзела, січас табе нырісуіць што нада.

Чубаценне н. жарт. Праборка. Посьлі чубаціння абоя як індыкі ходзюць.

Чубаціць незак. жарт. Прабіраць, чубіць. Ты яго чубаціш як мыладога. Пірістань ты ўжо яго чубаціць. **Чубаціцца незак.** Жартам лаяцца адзін з другім. А што ім атходзіць, чаго ні чубаціцца.

Чукава, чукавіста прысл. Бадзёра. Мікіпыр яшчэ чукава ходзіць, можыць і к вам пыдыйціць. Брацца яны чукавіста бяруцца, толька і астываюць дужа скоро. Памяни. чукавенька. А чаго яму чукавінька ні хадзіць, ці ён вырыбытыўся як другея, ці што. Выш. ст. чукавей, чукавісцей. Нада чукавей вурушыцца, нечыга ны быках глядзець. Чукавісьцій яго ныўряд каб зыставіў дзелыць.

Чукавасць, чукавістасць ж., чукавенне н. Бадзёрасць, жвавасць. Чукавысьці ў яго сколька хочыш і на што хо-

чыш. Каб табе тыкая чукáвысьць, як Ныпряёнку! Чукá-вістысьці ў яго аднаго ны чыцьвярых хва́ціць. Ныйшла ат каго чукавеньня ждаць. Ні гыварі ты мне пры Іваныва чукавеньня, ці яго хто ні знаіць.

Чукавець незак. Рабіцца больш бадзёрым, жвавым. Відзіш, і Домніна дычка пычыла чукавець, а ты гаворіш. Нешта ты ні чукавейш, як старэй нейкій капошысься. **Чукавецца** незак. 1. Рабіцца больш бадзёрым, жвавым. Глянь-ка, як Васіль чукавейіцца. 2. Зал.-бессуб'ект. ад чукавець. Нісколька ня відна, каб табе чукавелыся, ша-волісься як ніжывэй.

Чукавы́й, чукавісты́й прым. Бадзёры, жвавы. Кулініна дычка усігда была дужа чукáвыя. Што ж ты скажыш, кылі ціряшчур чукáў здзелыўся. Ну хто ж ні знаіць, якей ты чукáвісты́й. Ціразь меру чукáвіст, каб і цішэй быў, ні мішала б. Памянш. чукавенькій. Ні хвалі, ато й так пірхвалілі, ні такей ён чукáвінькій. Выш. ст. чукавейшы́й. Сколька ні гыварі, дык чукавейшыя іна ні станиць. Памянш. чукавейшанькій. Етыя мальцы чукавейшынькія, ні нада іх гу́ніць.

Чуканне н. Пялеганне, песты, якія суправаджаюцца падкіданнем і выгукамі «чукі-чукі!». Хва́ціць с табою ба́лывыцца, гуляй. бляш чўкыньня. Эта табе ні зь дзядзькыю, у мяне ты пра чўкыньня забудзь.

Чуканнік м. Той, хто пялегуе, песціць. Ідзі, дыкасі аборычык, чўкыньнік, посьлі з ма́лым будзіш зубуўляцца. **Чуканніца** ж. Скажы чўкыньніцы, ніхай пырысятым разводзіць, ажно пуню рвуць.

Чукаць незак. Пялегаваць, песціць, падкідаючы ўверх і выгукваючы «чукі-чук!». Ох, любіш, каб цябе чўкылі. **Чукацца** незак. Песціцца пры падкіданні ўверх. Што табе, ныра́віцца чўкыцца? Ідзі што-небудзь дзелый, хва́ціць ужо зь ім чўкыцца.

Чуланчык м. Невялікі чулан. Старый чула́нчык стыяў у нас, зьверьху як столь было ныкла́джына, воўцы ў ім зімувалі, дужа цёпла было. Памянш. чуланчычак. Ма́лінькій чула́нчычык здзелылі, каго ўжо яны туды будуць ставіць.

Чумазік м. Замурзаны, счарнелы ад пылу, бруду або копаці чалавек. Ходзіць чума́зік, ні памыіцца ні разу як нада. Ну што, чума́зік, ці пойдзіш ты сяньня ў баню? **Чумазка** ж. Такой чума́зкі толька ны вічарінку іціць.

Чунік м., чунікі мн. Чуня. Ськідаіць з нагі чўнік адзін, а тады другей. Каб чўнікі якея здзелыла, дык ба бегыў

пы хаці. У чўнікых толька дзеці бегуюць, ета длі ма́лых вобуў. Памяни. чунічак. Айдзе ж ты дзіваў свае чўнічкі, ці ні ставіў у пячўрку?

Чупырсканне н. Важкі ўдар. Ніхто ні спужаўся твайго чупі́рскыньня. Яго быйстра асодзюць ш чупі́рскыньнім.

Чупырсканнік м. Той, хто збіраецца або пагражае важка ўдарыць. Ого, якей чупі́рскыньнік найшоўся, на шыі палучыць і ўніміцца.

Чупырскаць незак. Важка біць. Дык каго ты тама хочыш чупі́рскыць? **Чупырснуць зак.** Важка ўдарыць. Як чупі́рсьніць чым цірыз лоб, тады ты зразу атлезіш. У яго скора палўчыш, чупі́рсьніць і ўсё будзіць. **Чупырнутый дзеепрым.** Ну што ты тріліодзіш чупі́рснут, ніхто яго ня трогыў.

Чухаць незак. перан. Шпарка бегчы ў страху. Прідзіцца табе чўхыць ат'етуля. Чўхыйця, хлопцы, ныстаўнік сюда ідзець. **Чухнуць зак.** 1. Шпарка пабегчы ў страху. Толька увідзілі Зьмітрыка, чўхнулі куды каторый. 2. Раптоўна хлынуць. Прырва́ла выда тваю зыгародку і чўхнула ў яму.

Чухмень м. Накідка. Твой чухмень мокрый, ні кідай як зря, навесь на шост, каб прасох. Памяни. чухмянёк, чухменьчык, чухмянёчык. Вазьміця с сабою чухмянёкі, мала што можыць быць, дождж як пойдзіць, зьмякніця. Я твой чухменьчык і ня відзіла і ні прібірала, успомні, айдзе сам кінуў. Чухмянёчык накінь на плечы і пірбягіш цірыз вуліцу.

Чханнік м. Той, хто часта чхае. Во зайшоўся чха́ньнік, аж пыкрасьней. Ета Максіміхін чха́ньнік, я ўжо чую.

Чыганне н. Жыццё ў нястачы. Пыгляджў, пыгляджў на іхныя чы́гыньня дый зынясу гырлачык мылыка. Каб ужо біда ікая, ну дык ладна, ато ж ад гультайства такая чы́гыньня.

Чыгаць незак. Жыць у нястачы. Кароўку прыдаў, а цяперя дзеці чы́гыюць біз мылыка. Ац свайго бязрўпыцьця чы́гылі, ні ач чаго большы.

Чыкаенне н. Майстэрская апрацоўка. Пылажы ны мінутку сваё чыка́ніньня, пымагі поіла вьнісьць.

Чыканіць незак. 1 жарт. Рэзаць. Чыка́ніць бруквіну бальшымі кускамі, ныўряд, каб ён яе еў. 2. Рабіць надзвычайна, адмыслова. Сядзіць цэлы дзень, граблі чыка́ніць. Ты чыка́ніш карзінку, усё дно як на выстыўку гатовіш. **Чыканіцца незак.** 1. Рэзацца. Ня дужа роўна у цябе

чыка́ніцца. 2. Рабіць адмыслова, вазіцца. Усё з брусочы-
кымі чыка́ніцца, даводзіць ды ладу, бырану хочыць
зьдзелыць.

Чыкіляне н. Чыкільганне. Ох, якая панельныя чыкі-
ляньня! Я ні пыгляджу ны чыкіляньня, матычку ў рукі
дам і ніхай разым лён матычыць.

Чыкілянік м. Той, хто чыкільгае. Такіх чыкіляньні-
кыў і сьвет ня відзіў, дужа прімудрыў многа. Чыкіляні-
ца ж. Як жа ты еткыю чыкіляньніцу пысылаіш у хряп'я,
ёй толька пу трутыварых хадзіць.

Чыкрыжыца незак. Добра, лоўка пераразацца. Неш-
та ў цябе у адзін бок чыкрыжыца. Каб ты ні пыляніўся
нож пыттачыць, яно б ладна чыкрыжылыся, а так нічога
ні пулучаіцца.

Чыкрыненне н. жарт. Рэзанне. Во чыкрыніньня, ажно
сапець. Аддай-ка ты ножык іс тваім чыкрыніньнім, ніхай
Паўлік атрежыць.

Чыкрыніць незак. жарт. Рэзаць, адразаць. Хлеб чык-
рыніць ды ціплатым носіць, во што ён дзелыць. Па-мойму,
Коля тута чыкрыніў.

Чымся зл. Чым. Луччы палы атреж і ацступіся, чымся
с такім чылавеком зьвязывыцца. Чымся бегыць цэлыю
ноч, ляглі б ды выспыліся хырашэнька.

Чырканне н. Чорканне, крэмзанне. Пу руках палучыш
за чыркыньня. Каму ты такая чыркыньня будзіш пыказы-
выць, пірішы акуратнінька.

Чыркануць зак. перан. Хутка напісаць. Толька прі-
едзіця, чырканы пару слоў, каб мы зналі, як вы тама да-
ехылі. Усё работа і работа, некылі дайжа пісьма чырка-
ніць. **Чыркануцца** зак. Напісацца. Нескылька слоў
пазьней чырканецца.

Чыркнуць зак. 1. Правесці вострым, цірнуць. Чырк-
нуў аб нешта дзіхцявыя, рубец ну рукаве. 2 перан. Напі-
саць спяшаючыся. Чыркнеш, як пріедзіш, што тама ў іх
тваріцца. **Чыркнуцца** зак. Дакрануцца пры руху. Чырк-
нуўся плячом, відзіш, якей шрам.

Чырта ж. Плотніцкі інструмент для прыпуску бяргвен-
ня. Дай мне чырты на нескылька дней, нада баню ські-
дыць. Чырту пад ногі ні кідай, станіш — ці пагнеш, ці
нагу праколіш.

Чырціць незак. 1. Церціся, пакідаць след пры руху.
Упора нізка апушчына і каток чырціць. 2. Прыпускаць,
падганяць (пра бервяно). Бірвяно правільна ляжыць,
можна чырціць. **Чырціцца** незак. 1. Церціся, пакідаць

след пры руху. Падбіць нада ручкі, усю дарогу каток чырціўся. 2. Прыпускацца, падганяцца (пра бервяно). Ты пыглядзі, ці правільна ў яго чырціцца, ато выбіріця паз, а дзірка будзіць нізвесна ікая. Чырчаный, чырчоный дзеерым. Прыпушчаны, падагнаты (пра бервяно). Я толька знаружы правёў чырту, а сь сярэдзіны ішчэ ня чырчына. Ці чырчона ета бярвяно, я тут нічога ні рызьбярю. Чырцёмшы дзеерысл. Ты глядзі, чырцёмшы вядзі як нада, каб тады ні пірчэрчывыць.

Чырчэнне н. Трэнне. Нада пычыніць калёсы, каб ні было етыга чырчэньня. Падушка кривува́та пыдыгна́на, апускаіцца адзін бок ніжы і пулучаіцца чырчэньня.

Чырчэннік м. 1. Той, хто крэсліць, крэмзае. Січас табе чырчэньнік нымалюіць, толька любуйся. 2. Той, хто падганяе, прыпускае бяревенне. 3. Мала́га ішчэ такей чырчэньнік, праверь сам, каб правільна чырта ішла. **Чырчэніца ж.** Тая, што крэсліць, крэмзае. Ладна стыряіцца чырчэньніца, усю кніжку пачоркыла ат нычала ды кынца.

Чысценне н. Чыстата. Айдзе ты відзіла у нірэхі чысценья. Ня будзіць тут ніякыга чысценья ні разу.

Чысціна ж. Незарослая мясціна. У кустах ёсьць ладныя чысціны, можна смела касіць. У яго ны адной чысціні стаіць капёшка і ну другой нібальшэй вазок будзіць, лісавоя сена дужа ядомья. Памяни. чысцінка, чысціначка. Айдзе ты відзіў чысцінку, я яе ні найшоў. Пу Дуброві чысцінык німа, усё зарошы. Мала́нькія чысцінычкі, на іх с калёсымі ня дужа разьвернісься.

Чысцюха звыч. ж. Чысцёха. Стыряіцца чысцюха, пымыгаіць маткі. Такей жа чысцюха, усё каб яму было прібра́джына і ўпыр́ячына.

Чытака м. і ж., чытаннік м. Асоба, якая няўмела чытае. Пыкыіць, мыкыіць чыта́ка, нічога ні рызьбраў, што ён прычытаў. Ай, пылажы ты, чыта́ка, кніжку, ці так чытаюць. Ён дужа прітны чыта́ньнік, цэлымі днямі гатоў чытаць. Памяни. чытаннічак. Сядзіць чыта́ньнічык нат кніжкыю, з рук ні выпускаіць, гаворіць, дужа аныціресна. **Чытанніца ж.** Што ж ты, чыта́ньніца, запомніла, што прычытала?

Чышчанне н. Ачышчванне. Эта тваё чышчыньня ны адзін дзень, дождж пройдзіць, пырысаты рыстаўкуць і ўзноў грязь будзіць.

Чэп м. Металічная пласцінка з дзіркамі, якая служыць для замыкання дзварэй. Мне чэп у кузьні скува́лі. Чапы́

у лайкі буваюць, нада ўзяць штукі трі. Я на чэп дзвері
вазьму і пышла, ні зымыкаю. Памяни. чапок, чапочак.
Чапок пірацёрся, саўсім слабінькій, скора саўсім разь-
едзіцца. Ну сундучку нібальшэнькій чапочык.

Ш

Шабоўканне н. Паданне ў ваду з ціхім усплёскам.
Успакой, каб ні ба́лывыліся зь естым шабоўкыньнім, з
вадою шуткі дренныя.

Шабоўкаць, шабоўкацца незак. Падаць у ваду з ціхім
усплёскам. А ён жа два разы шабоўкыў на поіс на льду і
два разы ліжаў с успаленіім. Во лоўка яны шабоўкыюц-
ца ў ваду, дайжа ня чутна. **Шабоўкнуць, шабоўкнуцца**
зак. Упасці ў ваду з ціхім усплёскам. Ну што, шабоўкнуў
брусочык у ваду, дудура́чыліся? **Шабоўкнуў** зь беріга
наўзныч, чуць ні зыхліпнуўся. Глядзі, ато шабоўкніцца
ў кынаву, будзіш лавіць, а вады тут дужа многа.

Шабулдыханне н. Буханне (у ваду). Як вам ета шу-
булдыха́ньня ні ныдаесьць, кажыцца б, ні вылазілі з
вады. Уго, як яны любюць шубулды́хыньня.

Шабулдыхацца незак. Бухацца (у ваду). Ты пыгля-
дзі, як яны шубулды́хыюцца, калі голыў самі сабе ні
паскрўчывыюць.

Шабуршэ́нне н. Гучнае шамаценне. Ён лёг і зразу
сьпіць, якая ён шубуршэ́ньня пачуіць. Думью, дай пы-
гляджу, што йта тама зу шубуршэ́ньня.

Шабуршэ́ннік м. Той, хто гучна шамаціць. Узяліся*
шубуршэ́ньнікі зы работу, ажно пыл ляціць. **Шабуршэ́н-
ніца** ж. Што ж ты, шубуршэ́ньніца, тутыцька творіш?

Шабуршэ́ць, шабуршэ́цца незак. Гучна шамацець.
Аткуль жа я знаю, што тама шубуршы́ць, сам пыглядзі.
Нешта шубуршэ́ла пыц саломью, каб вілкімі пукулупаў.
Нічога тама ні шубуршэ́лыся, ета вы выдўмывыіця.

Шабуці́ла, шабуці́лка, шабуценнік м. Той, хто пады-
мае шум, крыкун. Ён тады шубуці́ла, калі відзіць, што
можна пушубуцець, а другей раз сядзіць як клоп у шчэ-
ліні. Во ты хвацісь, ужо Пынасіхін сын стаў шубуці́лкую.
Ого, якей шубуці́лка быў Дзёма, к яму, бувала, бяс хвігі
ні пытхадзі. Каб хто найшоўся, хырашэ́нька ўспакой
шубуценьнікыў еткіх, яны б так ні рызырліся. **Шабуцен-
ніца** ж. Ты становісься такою шубуценьніцыю, як твой
Кіріла быў.

Шабуціць, шабуціца *незак.* Шумець, крычаць, буяніць. *Кідайця, хлопцы, шубуціць, ета можыць дабром ня кончыца. Ці ты ня чула, чаго тамыцька Мікіпыріняты шубуціліся.*

Шаваленне *н.* Варушэнне. *Глян-ка вун туды, нейкыя шываленьня ў траве. Цішэй вы з вашым шываленьнім.*

Шаваленнік, шавяленнік *м.* Той, хто варушыца. *Ляжыця ўжо, шываленьнікі, усё вам спакою німа. Якей ета шывяленнік тута поўзыць? Шаваленніца, шавяленніца* *ж.* *Я січас уніму шываленьніц, калі яны самі ня ўнімуцца. Чаго ета шывяленніца усё круціцца?*

Шаваліца *незак.* 1. Варушыца. *Січас пат хворыстым нешта шывалілыся, яй-богу, тама ці ня тхорь сядзіць. 2 перан. Праяўляць актыўнасць. Ці шаваліца ж троху Пырскін зяць, ён зьбіраўся многа чаго здзельцыць. Шавальнуць* *зак.* 1. Варухнуць. *Нада будзіць сена шывальніць кыла бедуй, яно скарей пацсохніць. 2. Закрануць, надаць актыўнасці. Ня дужа ты шывальнеш такога гультая, варочыцца з боку на бок і большы нічога. Шавальнуцца* *зак.* 1. Варухнуцца. *У кустах што-то шывальнілыся, ці ня ёжык тама капошыцца. Я гыварю, а ён каб шывальніўся. 2. Праявіць актыўнасць. Ня дужа твой Мішычка шывальнецца, ён в'ліжыцца любіць. Шавальнутый* *дзеерым.* 1. Варухнуты. *Шывальнітыя сьвірепка пасьці сўха, а лібідá як кінута кріцьцю, так і ляжыць. 2. Закрануты, актывізаваны. Шывальнітыя, яны б трошку вуршыліся, а ні пышывялёмшы ні за што ня возьмуцца. Шавалёмшы* *дзеерысл.* 1. Варушачы. *Шывалёмшы хворыст, в'гнуў крысу, ды здаровыю-здаровыю. 2. Актывізуючы. Яны такея, што ні шывалёмшы, нічога ня здзельюць, прысьпяць пут кустамі.*

Шагавістый, шагавітый *прым.* Такі, які шырока крочыць (звыч. пра каня). *Я люблю, каб конь быў шыгавістый. Помніш, у нас тады шыгавістыга кыня укралі, злезныя пугы пірарезылі. Етый конь ня дужа шыгавітый.*

Шаламшыца *незак.* *іран.* Гаварыць попусту з дурнем. *Як табе ня стыдна шыламышыцца с такім чылавеком, ты ж сымыстыяцільный мушчына.*

Шаламшэй, шаламшуй *м. і ж.* *іран.* Някемлівая, няўмелая, нязграбная асоба. *Бувала, прідзіць ны вічарінку тэй шыламышэй, усе сьмяюцца кылы яго. Іна ўсігда як шыламышэй, што ты ёй скажыш. Ні звязывыйся ш шыламышійм, толька людзей ныстраміш. І іна тыкая самыя*

шыламышій, як мужык, чорт ні адну пару лапцей стып-
таў, пакуля іх сыбраў. Узмацн. шаламшэіна, шаламшуі-
на. Шыламышэіна ты бізгаловый, што ты ныгываріў пры
маіх дзяўчонок? Во вьірыс шыламышіўіна, і ат людзей
сьмех, і ад бога грех. Павеліч. шаламшэішча, шаламшу-
ішча. А чаго ж Кіріліхіна шыламышэішча туды пабегла?
Нашто ім етый шыламышіўішча, ат яго чаго хочыш ждаць
можна. Шаламшэйка, шаламшуйка ж. Шыламышэйка тая
мыгла трыпаніўць пры Арініных, іна міма йшла. Ну як жа
ён шыламышіўіку мог паслухыць, айдзе у яго свья гылыва
сядзіць, ны плічах ці яшчэ айдзе-то? Памянш. шаламшэ-
ечка, шаламшучка. Ну што, шыламышэічка, калі свае
пáміці німа, дык хуць людзей паслухый. Стаіць шылам-
шіўічка, вушамі хлопыйць.

Шаламшэнне н. іран. Пустая размова з дурнем. Як
табе ні ныдаесць такая шыламышэньня. Рызьвядуць шы-
ламышэньня, а ты слухый.

Шаланне н. Бадзянне, швэнданне. Яму й сьмаміў
відна, ныдаела шылáньня ета, біспрїтўльля. Ён ужо
сядзіць у дваре посьлі шылáньня.

Шаланнік м. Бадзяга. Зьявіўся ўчора Кліміхін шы-
лáньнік, пышылаўся, пышылаўся, ды, відна, нійдзе ні
работыўшы хлебым ня кормюць. Шаланніца ж. Ах, ізь-
весныя дзела шылáньніца, толку німа.

Шалапутнасць, шалапутства, шалапучанне, шалапут-
нічанне, шалапутстваванне н. Паводзіны шалапута. Шы-
лапўтнысьці ніхто ня вьігыніць, ета ўжо у яго ў косьці
ўелься. Ні знаіць, куды дзівацца іс сваёю шылапўтнысь-
цю. Дужа многа ў яго шылапўцтва, а ныстраміць некыму,
каб троху асеўся. Хто толька ні нагледзіўся на іхнія
шылапўчыньня. Марья дужа ўмела выгыняць шылапўт-
нічыньня, і многа ні гаворіць, бувала, два словы ска-
жыць — і любэй асядзіцца. А хваціць шылапўцтвывынь-
ня, яго ў вас дужа многа, пряма ні знаіця, куды дзіваць.

Шалапутнік, шалапучаннік м. Шалапут. Пра што ты
будзіш іш шылапўтнікым дыгыварівыцца, кылі ён усігда
як вецір. Ізьвесный шылапўчыньнік, што пры яго большы
будзіш гываріць. Шалапутніца, шалапучанніца ж. Во ўжо
шылапўтніца дык шылапўтніца, разьві ета іна праўду
гаворіць. А сьціхні ты, шылапўчыньніца, твае рызгаворы
слухыць — дык вушы вянуць.

Шалапуціць незак. 1. Шалапутнічаць. Хрымянкі даў-
но шылапўцюць, ціха яны ня могуць. 2. Вымушаць шала-
путнічаць. Яго ўжо каторый год шылапўціць, нешта німа

й іхный жызыні ніякыга толку. Шалапутнічаца незак. Шалапутнічаць. Раз пычай шылапўтнічыца, то сям'і ня будзіць. Яны ўсе сы трыда шылапўтнічыюца, ета пріродзьдзя такая.

Шалаханне н. Ціхі шорах. Ці ета хто ходзіць па сенцах, усё дно як нейкыя шыла́хынья. Ня чую я ніякыга шыла́хынья, ета табе пыдалося.

Шалахвосце 1 м. і ж. Задавака: Ого, Марінін зяць шылахвосьця, у яго і ны сасьне дўлькі сьпеюць. Іна ўсігда была шылахвосьця, сколька мы яе знаім. 2 н. зб. Задавакі. Путнога чылавека німа, адно шылахвосьця. Шылахвосьця сыбярэцца і адзін піріда дным ні знаюць як выхвыляцца.

Шалдабан м. асудж. Неразумны ганарлівы чалавек. Айт, ны шылдыба́на я ішчэ буду любува́цца, ня дужа ён мне аныціресін. **Шалдабанка ж.** Пышла шылдыба́нка, вьі́рідзілыся, як іна толька ні прідумыла рогі ны сябе ушчапіць. **Шалдабанне н. зб.** Я віджу, што сыбралыся адно шылдыба́нья, пыварнуўся і пайшоў.

Шаленне н. перан. Буйныя, вар'яцкія паводзіны. Нагледзіліся мы на Віктырыва шаленья, ішчэ дзіцямі былі, бувала, із горыда пріедзіць п'яный і за жонкыю з дугою гыняцца.

Шалуджэне, шалудзівенне н. перан. іран. Задаванне, вычваранне. У іх і так шулуджэньня хвыта́іць, а ўжо кылі чарку возьмуць, тады самі ні знаюць, пы якому сьвету яны ходзюць. Пыглядзі, кылі хочыш, і ты ны яго шулудзівіньня, кылі дужа ныра́віцца.

Шалудзівець, шалудзівецца незак. перан. 1 гумар. Абжываца. А што, быў-быў зумухры́шка, а цяперя пычай шулудзівіць, відзіш, якую хату сабе пыставіў. Відзіў, як Івыняты шулудзівіюца, столька скыта ны зіму кідаюць, ладна абжыліся. 2 іран. Задаваца, вычвараць. Адзін ён тама шулудзівіў, ты ж знаіш, якея ў яго тіморы. Нечыга шулудзівіцца, двору пайдзём, а тама бацька с табою пыгаворіць.

Шалудзяк, шалуднік, шалудзівец, шалудлівец м. іран. Задавака, вычвараннік. Якей жа шулудзяк етый брат Варычкін, так і цыляіць к каму-нібудзь прічапіцца. Што йта зы шалуднік твой Кузёмка, ён жа ўсякыю дурату́ вытвыр'яў у Дзіснакітых. Пашлі шулудзіўцы кучыю некуды пыд Мазылыва, нійдзе ім уталону німа. Сядзь, шулудлівіц, я цябе як аблўпліныга знаю, нечыга сябе пыказывыць. Памянш. шалудзіўчык, шалудліўчык. Яны аста́-

ліся любувацца на тых шулудзіўчыкыў, а я атварніўлыся і пшыла, дужа яны мне вáжны. Эта ізьвесна чый шулудліўчык. Узмацн. шалудзіна. Ну й німа ж твайму шулудзіну места нійдзе, пакуль ны сваіх нарввецца ды йнімуць як сьледыіць. Шалудзячка, шалудніца, шалудзіўка, шалудліўка ж. Каб я знала, што йна тыкая шулудзячка, век ба зь ёю ні зьвязывылыся. Ах, шалудніца, наўгрудкі к Пынасёнку лезіць. Што ты ныйшла угыварівыць чорта, іна ж вешныя шулудзіўка была. Пыглядзі ты на ету шулудліўку, паслухый, што йна гаворіць. Памянш. шалудзівачка, шалудлівачка. Шулудзівычка Лыўріноўніна пыказывыць сябе. Ну й шулудлівычка ж ета Манічка, чаго толька зь яе ня дзеіцца.

Шалудный, шалудлівы, шалудзівы, шалудзіўлівы, шалудзівісты прым. перан. іран. Такі, які задаецца, вычварае. Зь ім ба можна было дыгываріцца, а йна дужа шалудныя, і ўсё яго пудззуджáiць. А што мне дзелыць, кылі ён шалудный, сыма яго ныстрамі хырашэнька. Чаму ж ён ня будзіць шалудлівы, кылі ёсьць у каго учыцца. Ці ён усігда такей быў, ці толька січас стаў шалудлівы? Што ты будзіш гываріць іс такім шулудлівым. Настолька шулудліў, што спасу німа, ідзі сыма угыварівы, кылі хочыш. Хто яго будзіць прізнываць, калі ён шулудзівы. Ні хачу я с такім шулудзіўлівым знацца. Сколька я помню, ён усігда быў такей шулудзівісты. Памянш. шалудлівенькій, шалудзівенькій. Шулудлівінькій і Сумусёнык, чаго там гываріць. Якей жа ён шулудзівінькій, твой зяць. Абея былі шулудзівінькія, толька старыя Праскоўя іх трошку унімала.

Шалудства н., шалуднасць, шалудлівасць, шалудзівасць, шалудзіўлівасць, шалудзівістасць ж. перан. іран. Задаванне, вычваранне. Еткыя шалудства, як у Дзёмы было, ныўряд, ці ўвідзіш у каго. Большы ў іх нічога німа зу душою, во толька шалуднысьці многа. Кідай сваю шалудлівысьць, кылы цябе увесь народ смяецца. Шулудлівысьці большы некуды сколька. Шкарпэт шкарпэтым, а шулудзівысьці — дык пряма ні знаіць, куды дзіваць. Ні ат кога ён ні нывраўся, ета ат пріродзьдзя тыкая шулудзіўлівысьць, ці помніш, як бацьку яго усё ні было нійдзе места. Ні за што б ні падумыў, што ў Мырчынка можыць столька шулудзівістысьці быць.

Шалупаіна ж. Шалупайка. Тама ці ні шулупаіна пріліпла ў чугуне, выкінь. Шулупаіны сын уместа, спарюц-

ца. Памяни. шалупаінка. Пыдмяці шулупаінкі, ніхай ні выляюцца.

Шалупашына, шалупашка ж. Ачыстка ад цыбулі. Шу-лупашыны ў цябе усюдых выляюцца. Кідай ны загнет шулупашкі, я січас у печ зымяту. Памяни. шулупашынка. Шулупашынкi пыпріліпалі к пальцым. Шалупаха зб. Шулупахі нусуріў усюдых твой памошнік.

Шалушка ж. памяни. Шалупінне. Зынясі шалўшку цёлычкі, іна дужа яе любіць, пряма хвытаіць.

Шалушына ж. Шалупайка. Во ікая доўгыя шулушына, усю бўльбіну кругом абрэзыў. Ікая шулушына, дык яны выкідаюць.

Шалушыцель, шалушыцельнік м. неадабр. Ветранік, бяздумны чалавек. Нічога ты ш шулушыцілім ні пыгаворіш, ён цябе дайжа слухыць ні станіць. Ці ета чылавек, ета шулушыцільнік, ён табе чаго хочыш натрепліць. Шалушыцельніца ж. Шулушыцільніца як вецір, зь ёю разумный чылавек дайжа рызгыварівыць ні станіць.

Шалушыцца незак. перан. іран. Задавацца, шумна выхваляцца. Дужа любіць шулушыцца, увесь тата, тэй тожа такей быў, ні знаў, пы якой зямле ходзіць.

Шалушэнне н. іран. Задаванне, шумнае выхвалянне. Кіряёнык ні пыглядзіць ну шулушэньня, зы карык возьміць і вьтыўкніць с хаты.

Шаляванне н. Абіванне шалёўкамі. Калі ты пычанеш сваё шулюваньня? Ду шулюваньня мне ішчэ далёка, я сам ні знаю, калі шалёўкі чысьціць, усё ўремя німа.

Шаляваннік м. Той, хто шалюе. Сідзяць шулюваньнікі, раскўривыюць, відна, ня дужа ім хочыцца зы работу брацца.

Шамаватый прым. Дурनावаты. Як ты ў яе спросіш, кылі йна саўсім шымыватыя. Дурнэй ні дурнэй, ну шумуватый здорыва. Памяни. шамаваценькій. Табе харош будзіць і шумувацинькій, ікраз пара пыдбярэцца што нада.

Шаматанне, шаманне, шамканне н. Шамаценне. Мы ніякыга шымытаньня ня чулі, можа там ніхто і ні шымытаў. Ці чуіш ты ў сені шамыньня, што, як там зьмія зупуўзла ды ўкўсіць? Мы ўсе зразу пачулі шамкыньня, пыцскачылі, глядзім, што ета такая можыць быць.

Шаматаннік, шаманнік, шамканнік м. Той, хто шамаціць. Во яны шымытаньнікі, ты думыў, нізьвесна хто тута лазіць. Ні пужай, я знаю, якей тама шамыньнік. Што тэй шамкыньнік хочыць вьпырыць? Шаматанніца,

шаманніца, шамканніца ж. Січас мы найдзім шымытаньніцу, ат нас ні схуваіцца. Айдзе ж мыя шамыньніца схувалыся, нейдзі шавеліцца і ні найду ніяк. Вылазь ужо, шамкыньніца, я віджу цябе зу кустом.

Шаматаць, шаматацца, шамкаць, шамкацца незак. Шамацець. Мышы шымыталі, хто там яшчэ мог лазіць. У етым вуглу нешта шамочыць. Ну-ка пылядзім, хто тут шамочыцца. Ціхінька шамкыіць зы саломью, мы яго цап с абоіх бакоў. Можс тама ня кот, а воўк шамкыўся?

Шамачок м. памянш. Дурнаваты чалавек. Айт, жаніх тэй шымачок нейкій, як выранёнык, на ўсіх глядзіць, а, а.

Шамаччо н. зб. Дурнаватыя асобы. Куча шымыччя сыбралыся, ці ат іх добрыя словы пачуіш, хочыш, ні за што ні пра што аблаюць і гыварі тады зь імі.

Шантрап'ё н. зб. Нікчэмныя людзі. Сыбярэцца шынт-рап'ё і пашлі ізыкамі чысаць. Іш шынтрап'ём німа мне пра што тулкуваць, зь імі пы-чылавечыску ні пыгаворіш.

Шапатнуць зак. Сказаць таемна, шэптам. Нешта табе дужа аньціресныя шыпатнуўла швагрэня. Нарошня шыпатнець, а тады глядзіць, што ты станіш дзелыць.

Шарабаненне н. Моцная лупцоўка. Твае рёбры даўно просюць шырыб'аніньня, і ты палучыш, ажно задзівісься.

Шарабаніць незак. Моцна лупцаваць. Цябе калі ні шырыб'аніць хырашэнька, толку ня будзіць. За што цябе матка шырыб'аніла ўчора?

Шаранне н. Стараннае абмацванне, шуканне. Ты пыглядзі-ка ны яго шаріньня, што йта, ты думыш, ён шукаіць.

Шарахаць, шархаць, шорхаць незак. Шараваць, церці з шумам. Ты так ні шыра́хый пы касе, ато трошку ня ў тэй бок паверніш і раскоціш рукў. Ці ты сыцяну шархый, ці што, увесь пінжак у нейкій цввілі. А ня шорхый ты большы етыя скамейкі, ладны яны будуць. **Шархацца, шорхацца** незак. Шаравацца, шарахацца. Ні шархыйся кыла печы, мел дужа бярецца. Нейдзі ж во шорхыйся, сьпіна грязныя, апчысьціцца нада. **Шархнуць** зак. 1. Цірнуць. Па дзёхцю шархнуў рукавом, цяпера ні атмыш і ні ацскрябеш. 2 перан. Разануць. Резыў палку, а нож сыскачыў і ён пу руке шархнуў, глубока рызваліў. **Шархнуцца** зак. Цірнуцца. Шархнісься і будзіш грязный, а то й пырваць рубашку можыш. **Шархнутый** дзеепрым. Во зь естыга боку шархнута нечым грязным, здорыва заметна.

Шарохоненне н. іран. Дзейсная падрыхтоўка. Трош-

ку апала яго шырагонінья, пацішэў. Усё сваё шырагонінья ня кідыць.

Шарахценне н. Шамаценне, шарханне. Каб было якая шырахценья, я пачула б, я доўга ні спала.

Шарахценнік м. Той, хто шамаціць, шархае. Што тэя шырахценнікі дзельюць у кладоўкі? **Шарахценніца** ж. Шырахценніца с кулямі возіца, пірістыўляіць на нешта.

Шарахцець незак. Шамацець, шархаць. Чым ты шырахеў у клеці? Што тута шырахіць усё уремя, усё рыўна, як хто поўзыць.

Шарлупіна, шарлупашына, шарлупашка, шкарлупашына, шкарлупашка ж. Шалупайка ад яйца. Айдзе зря ні кідай шурлупіны, усё ў чугунок трясі, вькініца. У печ укінь шурлупашыну, нашто йта, каб вылялыся. Тут во яшчэ адна шурлупашка асталься, на, выкінь. Пряма пьдныгамі шкурлупашына ляжыць, і вы топчыціся па ёй. За ножкью пуд услоным асталься шкурлупашка, зыхваці венікым. Эта ж тожа шкурлупашка ляжыць, мяці г дрывам. Памянш. шарлупінка, шарлупашынка, шарлупашачка, шкарлупашынка, шкарлупашачка. Што ты шшурлупінкымі носісься, вьтрісь у кашолычку, посьлі высьплюцца. Куры дужа любюць шурлупашынкi, ны лятухвытаюць і нясуць дзюўбаць. У цябе ішчэ ны стале асталься шурлупашынкi, зьмяці чысьцінька. Мяці хьрашэнька, нікрасіва, як шурлупашычкі выляюцца. Шурлупашычку аббярі, ато мальный ішчэ ў рот захнець. Пьдз загнет сыпні шкурлупашынкi, заўтря у печ зымятуцца. Зьмяці шкурлупашычкі сы стыла, ніхай чысьцінькiй стол будзіць. **Шарлупаха**, шкарлупа, шкарлупаха зб. Курям ні дывай шурлупаху, ато яны тады стануць яйцы дзюўбаць. Нікрасіва, як шкурлупа усюдых выляіцца, прібіраць нада зы сабою. Кідай шкурлупаху ны загнет, ня будзіць выляцца айдзе зря. Памянш. шкарлупка, шкарлупачка. Вьнісі шкарлупку пряма з бумажкью ды вытрісі ны дваре, куры пьдзіўбаюць. На й ету шкарлупку кінь ны агонь. У цябе ўжо шкарлупычка ны сінніку насуріна, нашто ты дзіцям у пасьцель пьдаеш, ніхай к сталу ідуць.

Шарпанне н. 1. Шкуматанне, раздзіранне. Укоцюць табе за ета шарпыньня, нашто ты ўсё пьдряд шкумутаіш. 2 зб. Лахманы, рызманы, парванае адзенне. Зь естыга шарпыньня нечыга выбіраць. Куча шырпанья ляжыць, цэлыга тута нічога німа.

Шарпацца незак. Шкуматацца, рвацца. Шарпыцца ўсё на іх, як гаріць. У другіх цэла, а ны табе шырпаіцца,

што зышываць ні справісься. Шарпануца зак. Парвацца. Шырпанулыся рубашка уцэла ат пліча і ўніз, знаць, за нейкій сук зычаниўся.

Шаруджэнне н. Катурханне, падахвочванне. Ці пымыгаіць Ганьніна шуруджэньня, яны цяжолы ны пад'ём.

Шаруджэннік м. Той, хто катурхае, падахвочвае. Нешта мала ім пымыгаіць твой шуруджэньнік, дренна яны варушуцца. **Шаруджэнніца** ж. Эта шуруджэньніца як пыдыгнала, дык пашло дзела ны лад.

Шарудзіць незак. Катурхаць, падахвочваць. Што ж ты іх ні шурудзіш, ніхай ба патрошку бр'аліся за стройку. Пёкла іх крепка шурудзіла.

Шарханне, шорханне н. Шараванне, шоргат. Што ты ні глядзіш нісколька, ш'архын'ня — ніхай ш'архын'ня, табе ўсё роўна, тут жа грязь кругом. Ці ня ўзноў сыбака лазіць па сенцах, чуіш, нейкыя шорхын'ня.

Шаршчэнне н. Знішчэнне, забіванне. Ні быяцца куры твайго шаршчэньня, узноў узваліліся ны гарод кучыю.

Шастка, шатка прысл. Спрытна, хутка, жвава. Ох, як іна ш'астка круціцца, ета карова, так і глядзі, пырянець рыгамі. Як возьміцца, ён дужа ш'атка работыць, у Мархвы пуньку дзелылі, дык тыпыра з рук ні выпускаў.

Шасткасць ж. Спрытнасць, хуткасць, жвавасць. Каб вам еткыя ш'асткысьць, як у Прыкап'ёнка! Ш'асткысьці ім абоім хвытаіць.

Шасткій, шаткій прым. Спрытны, хуткі, жвавы. Дужа ш'асткыя на ўсё, і ў рабоці, і ў гульне. Ні ўсігда ён такей ш'асткій як сяньня. Каб ты быў такей ш'аткій, як Толік, табе б ніхто слова ні гываріў. Памянш. шасткен'кій. Ш'асткін'кій мальчонка, як узяўся з грыблямі, быйстра сагр'ёб і ў кучу здзьвінуў.

Шастуха ж. жарт. Шостая дачка ў сям'і. Вязець нашыму Пынасу, ужо шастуха у хаці курняўкыіць.

Шасціна ж. Шост. Высікіця ў лесі роўнін'кыю шасціну, нада навесіць, як ета так біш шыста ў хаці. Памянш. шасцінка. Яловін'кыя шасцінка харошыя, як апчысьціш, іна дужа гладкыя.

Шасціны мн. Памінанне нябожчыка праз шэсць тыдняў пасля смерці. Усе людзі спруўляюць цяперя шэсьць нядзель, нада будзіць і нам шасціны справіць. Учора мы ны шасціных былі ў Дзянісывых, пырядышна людзей пызвалі.

Шасціценка ж. Хата з дзвюма прыбудовамі. У нас редка хто шысьцісьценку ставіў, ета ў горыдзі часьцей

дзелылі. Памянш. шасцісценачка. Прыдаецца зы Сажом шысьцісьценчычка, Даніла гываріў, хаткі ня дужа большэя, новыя, гады два пыжылі, і нядорга просюць.

Шасцярнуць зак. Падбіць чатыры разы «куль» (пры гульні «У куля»). Я січас адгуляюся зразу, шысьцярніў і ўсё будзіць. Шысьцярніўць ты ні сумеіш. **Шасцярнуца** зак. Зал.-бессуб'ект. ад шасцярнуць. Сколька гулялі, у цябе ні разу ні шысьцярнулыся, ты ня лоўкій.

Шаткаўня, шаткоўніца ж. Шаткоўня. Шыткаўніў мог ба ты і сам зьдзелыць, нібылышая мўдрысьць. Хто табе будзіць шыткаўніў вайстріць! Нехта ў мяне браў шаткоўніцу, і ня ўспомню хто.

Шаўлюжына ж. Слабы або стары конь. Шаўлюжыну запрэг, дык чуць к цёмному пріехылі зь лесу. Памянш. шаўлюжынка. Ны шаўлюжынкі многа ні прівязеш, ёй толька калёсы цягнуць.

Шаханне н. 1. Размашыстае сцябанне, біццё. Шаўлюжка чуць ногі пірістыўляіць, іна ўжо шахыньня ні баіцца. Нічога с твайго шахыньня ня будзіць, дубіна так ні пірляміцца. 2. Размашыстае рэзанне. Тута нада акуратнінька рэзыць, а с такога шахыньня нічога ў цябе ня будзіць.

Шаханнік м. 1. Той, хто размашыста сцябае, б'е. Рызыйшоўся шахыньнік, зьдзержу німа. Глядзі, каб шахыньніку сымамў ні ўляцела. 2. Той, хто размашыста рэжа. Дыбáлывыўся шахыньнік, рыскаціў руку. **Шаханніца** ж. 1. Тая, што размашыста сцябае, б'е. Будзіць етый шахыньніцы, як карова кініцца з рыгамі. 2. Тая, што размашыста рэжа. Носіцца шахыньніца с пальцымі: сьма сабе парезыла.

Шахаць незак. 1. Размашыста сцябаць, біць. Шахыць кыня пугыю, а тэй бежч ня хочыць. Ты любіў ба шахыць, ды глядзі, каб сымамў ні пупала. 2. Размашыста рэзаць. Тупым нажом сколька ні шахыць, ні атрежыш. 3. Шугаць (пра маланку). Мылыдня да поўнычы шахыла, я быялыся спаць лажыцца, усё сядзела.

Шахаца незак. Ударацца моцна, з размаху. Упацёмкых ён ні раз ап саху шахыўся. **Шахнуць** зак. 1. Размашыста сцэбануць, ударыць. Як шахну лазіныю, ты на месці саўсься. Ні пыглядзіць, што ты такей джогіў, шахніць зрызмаху, што пыляціш. 2. Размашыста разануць. Шахнуў пу руке, ды касьці рызваліў. Глядзі, каб сьмаго ні шахнулі, такога атлёта. 3. Шугануць (пра маланку). Мылыдня шахнула і гром як ударіў, аж у вушах зызьвінела. **Шахнуца** зак. Ударыцца

моцна, зразмаху. Прігінайся, ато тут ілбом можыш шах-нуцца. Шахнутый дзеепрым. 1. Удараны моцна, зразмаху. Ажно зывярцеўся шахнутый. 2. Размашыста разануты. Нажом уцэла шахнута, яно ж ясна відна, што нажом.

Шах-мах прысл. Спешна, як папала. Яго работа шах-мах — гатова, здзелына. Я работы шах-мах ні люблю, калі ўзяўся, дзелый як нада.

Швагрэня ж. Швагерка. Нешта мылыдая іс сваёю швагрэню ні ладзіць. А ніхай швагрэня ні ляніцца ды паможыць. Памяни. швагрэнька, швагрэначка. Што ж табе швагрэнька рысказывала пасьлі свадзьбы? Швагрэнічка цябе дужа любіць, ніяк ні ныхваліцца.

Швірганне н. Шпурляне. Ні рысхадзіся, ніхто ішчэ твайго швірганья ні спужаўся. Успакою січас іш швірганьнім, асядзісься.

Швірганнік, швыраннік м. Той, хто шпурляе. Тож я мне швірганьнік найшоўся, вазьмі сам здзелый, калі я ні ўладзіла. Пу руках дай швыраньніку, дык пыцішэіць. **Швірганніца, швыранніца ж.** Швірганьніца як мама была, той тожа Пятрок уладзіць ня мог. Места нійдзе етый швыраньніцы німа.

Швіргаць, швыраць незак. перан. 1. Валіць клубамі (пра дым). Сільный вецір, дык дым швіргайць іс коміна ны хату. Віджу, дым швіргайць із-за пуні: ма́лыя салому зыпалілі і глідзяць. Ох, як сільна ат'етуля дым швыраў! 2. Штурхаць, адкідваць. Ма́лыя лезуць, а ён іх швіргайць аць сябе. Цябе Косьцік ні раз швыраў. **Швіргнуць, швіргануць зак.** 1. Шпурнуць. Швіргні мне скарей вожкі, чаго я тут стыяць буду. Ёмкыю палкыю швіргануў у курей, жалка, што ні пупаў. 2. Паваліць клубамі. Сьпірва дым швіргнуў угору, а тады іскрырья пасыпылыся. Большэй клуб дыму як швірганець уверьх. 3. Штурхнуць, адкінуць. Як швіргнець яго аць сябе, тэй пыляцеў уверьх тырмашкымі. Падлезіш — і другей раз швіргануць, ні пыглідзяць ны цябе.

Швіргунь выкл. 1. Пра шпурляне. Швіргунь камнім у вакно, балонка рассыпылыся. Швіргунь аттуля пяском чуць ня ў вочы. 2. Пра выбіванне (дыму). Дым клубым швіргунь, мне пыкызалыся, што з гумна.

Шворка ж. Вяровачка, завязка. Якою-небудзь шворкыю зывязы мяшок. Сюда крепкыю шворку ні нада, прімякнуць толька. Памяни. шворачка. Во ету шворычку зычані ў бязьмен і звязыш сваю воўну.

Швэнданне н. Бадзянне. Як яму ні ныдаеьць швэндыньня. Я етыга швэндыньня царьпець ня буду.

Швэнданнік м. Бадзяга. Калі ж вашы швэндыньнікі пріцягнуліся сянья? **Швэнданніца ж.** Ікраз як мальцы швэндыньніца, штоб такой ніпутной дзяўчонкі быць!

Шкаленне н. Ушчуванне, праборка. Як урадзіўся шкарюднік, дык ніякыя шкаліньня яго ні пірядзелыць.

Шкаленнік м. Той, хто ўшчувае, прабірае. Узяўся шкаліньнік зы высьпітанья,— позна ты бяресься, калі яны пітухамі пяюць. **Шкаленніца ж.** Нешта ў Дзім'янёнкывый шкаліньніцы нічога ні пулучаіцца.

Шкаліць незак. Ушчуваць, прабіраць. Сколька ты яго ні шкаль, толку ні пулучаіцца. Даўно Анісіха свайго мальца шкаліць.

Шкарадзь ж. Вельмі нахабная, задзірыстая асоба або група людзей. Другей раз уродзіцца шка́рідзь, дык ба вочы ны яго ні глядзелі. Ох, ікая шка́рідзь дзяўчонка, апсом у вочы кідаіцца. Усякыя шка́рідзь сюда сыбіраіцца, а я тады ухаджывый ды кармі.

Шкаруда м., рэдка ж., шкараднік, шкарудлік, шкаруджаннік м. Вельмі задзірысты, упарты чалавек. Нічога ты еткыму шкарюдзі ні дыкажыш. Ён такей шкарюда, што ні прівядзі бог. Шкарюда баба, напробый-ка зь ёю пыгыварі. Зыдаўся шка́ріднік і будзіць царьпець зь ім матка, а посьлі жонка ныгарюіцца. А што ты луччыя хацеў увідзіць ач шкарюдліка? Ніхто ж ба ні падумыў, што Косьцікый сын можыць быць такей шкарюджыньнік. **Узмацн. шкарудзіна.** Што йта зы шка́рідзіна такей, чаго ім усе любуюцца, ніхто атпору ні дасьць. **Павеліч. шкарудзішча.** Во ўжо шка́рідзішча ніпутнэй, места яму нійдзе німа. **Шкарудка, шкарудніца, шкаруджанніца ж.** Ты думыш, такой шкарюдкі што-небудзь дыкажыш? Яго баба еткыя шка́рідніца, што ні прівядзі бог дайжа увасьне увідзіць такую. Дычка чышчы маткі шкарюджыньніца, мужык піряд ёю ны адной масьнічыні ходзіць і ня можыць уладзіць.

Шкаруджанне, шкаруднічанне, шкарыднічанне н. Задзірыстасць, упартасць. Аткуля ў ім столька шкарюджыньня, і бацька ні такей быў, і матка спакойныя баба. Ні знаіць, куды дзіваць сваё шка́ріднічыньня, яно так і прець зь яго хвынтанымі. Такая шка́ріднічыньня кажныму б ныдаела. К яго шка́ріднічыньню ды каб яшчэ сілу, ён ба нізьвесна што вытвыраў.

Шкарудзіць, шкаруднічаць незак. 1. Выклікаць жа-

данне паводзіць вельмі задзірліва, упарта. Чаго іх так шкарюдзіць, чаго ўгамоньня ніякыга ні найдуць? Яго як станіць шкарюднічыць, тады ніякія ўгаворы ні пымыгаюць. 2. Паводзіць сябе вельмі задзірліва, упарціца. Во ніхто ні атвучыць іх шкарюдзіць. Ты ж знаіш, хто тамыцька мог шкарюднічыць. Шкарудзіца, шкаруднічаца, шкарыднічаць, шкарыднічаца незак. Паводзіць сябе вельмі задзірліва, упарціца. Мыланкін большы ўсё шкарюдзіўся, пыказывыў сябе. Ох, і ўмеюць жа шкарюднічыца, усё дно як учыліся на эта гыдамі. А што, ён будзіць шкарюднічыць, а Хвенька цярыні? — не, хырашо здзелыла, што ўсё рыскызала. Мішычка шкарюднічыўся ня меншы, эта толька што Анюта муўчала, сыма ўсё пірінасіла.

Шкарудства 1 н. Задзірыстасць, упартасць. Пряма ні знаіць, куды дзіваць сваё шкарюдства, 2 м. і ж. Вельмі задзірысты, упарты чалавек. Шкарюдства чылавец, ён ні прідумыіць, пы якому сьвету ходзіць. Іна ня меншыя шкарюдства, чым Трахім. 3 н. зб. Вельмі задзірыстыя, упартыя асобы. Сойдзіца шкарюдства, тады ўжо адзін аднаму сябе пыказывыюць.

Шкарэнджаннік м. Той, хто упарціца, вычварае. Узяў ба за шкырку етыга шкарэнджыньніка, тріхануў хырашэнька, зь яго б уся дурсыць пасыпылыся. Ня будзь шкарэнджыньнікым, дзелый, што табе гаворюць. Шкарэнджанніца ж. Манічка іх шкарэнджыньніца была, ні знаю, як іна з мужуком ладзіць.

Шкарэнджанне н. Упартасць, вычваранне. Хведзьканы яго шкарэнджыньня доўга любуваца ні станіць.

Шкарэндзіць незак. Выклікаць імкненне упарціца, вычвараць. Дакуль яго тут будзіць шкарэндзіць. Шкарэндзіца незак. Упарціца, вычвараць. Трошку выпілі ў Ціханёнка, дык доўга шкарэндзіліся на вуліцы, усё пыказывылі сябе.

Шкваранне н. 1. Смажанне, скваранне. А яны там у хаці іш шкваріньнім возюца. 2. Смажанае, скваранае. Я ўсё шкваріньня піралажыла ны тарелку, скарей прастыніць.

Шквараннік м. Той, хто смажыць, скварыць. Жонку завёз у бальніцу, а сам стаіць шчыпялою кыла печы—шкваріньнік. Шкваранніца ж. Доўга твае шкваріньніцы возюца, утрёх можна скарей кончыць.

Шкварыць незак. Смажыць, скварыць. Калі я табе шкваріць буду, сырога сала атреж кусочык ды зьезж.

Шкварыцца незак. Смажыцца, скварыцца. Я чую, што ў цябе нешта смашнінькыя шкваріцца. **Шквараны** дзеепрым. Ныставіла сваім гысьцям і жаріныга, і шкваріныга — усякыга.

Шкецік, **шкецічак** м. памянш. Шкет. Куды твой шкецік пабег? Есьць ні зыставіш, усё зу гульнёю некылі, яблыка сырваў і пабег, шкецік шкецікым носіцца. Во ета Насьцін шкецічык бягіць.

Шкілеціна м. і ж. перан. Схуднелая, змізарнелая асоба. Чаго ён так высах? — ныстыяшычыя шкілеціна пы зямле ходзіць. Сілы ў тае шкілеціны як у мухі. Сухенькыя як шкілеціна, ат ветру хітаіцца.

Шклянка ж. Аскабалак шкла. Глядзі, во шклянка выляіцца, станіш і нагу парежыш. Шклянкі зьмяці, ну лупатычку ды зынясі ў ямку. Памянш. шкляначка. Ці ўсе ж вы шклянычкі пыдыбралі? Павеліч. шкляннішча. Глянёнка, ікая шкляннішча, аткінь у кусьця. Шклянне, шляннё н. зб. Шклянньня кідаюць айдзе зря, такея нісызнацільняыя людзі. Нада дужа астарожна хадзіць, шклянньнё усюдых выляіцца. Пу кустах многа шкліннья, таго ў глядзі, што станіш.

Шкробаты мн. Стары, разношаны абутак. Я шкробаты узьдзёну і лі двыра топыю. Ты толька грязь ні вылачы ў хату зы шкробатымі.

Шкрэд м. Задзіра. Ну хто ж такога шкрэда ні знаіць. Такей шкрэд ішчэ лезіць ніізьвесна чаго, хочыць пулучыць па шыі. Памянш. шкрэдзік. Каб ты, шкрэдзік, ні чыпайся ні сь кім, куды б луччы было. Узмацн. шкрэдзіна. Ну разьві ня шкрэдзіна ета: лезіць г большым хлыпцам, гатоў зь імі біцца. Павеліч. шкрэдзішча. Во яшчэ шкрэдзішча, к кажныму чыпляіцца.

Шкуматанне н. 1. Ірванне на кавалачкі. Ён пулучыў ужо зу шкумутаньня, січас яшчэ дыбайку палучыць. 2. Лахманы. Куча шкумутаньня ляжыць, худзь ба прыбраў куды-небудзь.

Шкуматаннік м. Той, хто шкуматае. Нешта нейкыя дрэнчыць твайго шкумутанніка, ні сядзіцца яму ны адном месьці. **Шкуматанніца** ж. Узілася шкумутанніца зы работу, ажно пух ляціць.

Шкумаціць незак. Рваць, шкуматаць. Шкумаціць ма́лыі усё пыдряд, што пупадзець. **Шкуматнуць** зак. Парваць, пашкуматаць. Як шкуматнець ету рубашку, іначуць ні напыл, — во табе пыдарык.

Шкураджанне, **шкурадзенне**, **шкурадства** н. іран. За-

даванне, куражанне. Некыму іх атвучывыць ач шкур'я-джыньня. Чылазек таго з нохыць, а шкур'ядзін'ня сам ні прідумыць, куды дзіваць. Можа вам і Краўчонкыва шкур'ядзтва дужа ныравіцца, дык схадзіцца пулюбуйціся.

Шкураджаннік, шкурадзеннік, шкураднік м. іран. Задавака, куражаннік. Нашто мне твой шкур'яджыньнік, сыма зь ім талкуй сколька хочыш. Ты думыш, Пуўлюкою меншый шкур'ядзін'нік? — тыкая самыя халерія. Мы знаім, якей ён шкур'яднік, нагледзіліся за трі гады. **Шкураджанніца, шкурадзенніца, шкурадніца** ж. Як ета так, што б дзейкі такой шкур'яджыньніцы быць. Каму еткыя шкур'ядзін'ніца нада, ніхто яе ні сватыў і сватыць ні станіць. Была йна шкур'ядніца і астаніцца такою.

Шкурадзёрства, шкурадзёрнічанне н. Жорсткасць, бязлітаснасць. А ці вы ні знаіця, якая зь яго шкурадзёрства тварілыся. Што зуслужыў, тоя й пулучыў зу шкурадзёрнічыньня.

Шкурадзёрыць, шкурадзёрнічаць незак. Праяўляць жорсткасць, бязлітаснасць. Як толька прішлі немцы, ён і пабег у паліцыю, шкурадзёрыў. Гад з гадыў быў, сколька ён шкурадзёрнічыў, етыга ні рыскажыш.

Шкурадзіць незак. іран. Выклікаць імкненне задавацца, куражыцца. Ён абыйціцца як усе людзі ня можыць, яго ўсігда шкур'ядзіць. **Шкурадзіцца** незак. Задавацца, куражыцца. Етыга ўчыць ні нада, сам умеіць шкур'ядзіцца чышчы любога-ўсякыга.

Шкураціна, шкурацініна ж. Абрэзак вырабленай скуры. Каб прішыў якую-небудзь шкураціну, тут ба ішчэ троху дзіржалыся. Ета шкурацініна вісіць, атырвалыся збоку. Памянш. **шкурацінка, шкураціначка, шкурацінінка**. Ныкладу лапічык іш шкурацінкі, кряпчэй будзіць дзіржацца. Атарвыіцца ета шкурацінычка, тут не ў чым дзіржацца. Можа ў цябе айдзе-небудзь выляіцца шкурацінінка, мне нібальшэй кусочык нада.

Шкурбацінка ж. Абрэзак, лахман. Зь естых шкурбацінык нічога ня выбіріш, кідай усё ў печ камком. Ці ты ўжо такую шкурбацінку будзіш на людзі выдзіваць? **Шкурбацінне** н. зб. Зьвізала усё шкурбаціньня у вузёл і пыклала ны паліцу. Бярі шкурбаціньня, выбірай, што табе нада.

Шкур'е н. зб. 1. Шкуры. Усякыя шкур'ья у лаўкі прінімаюць і нічога, гаворюць, плоцюць. 2 перан. асудж. Прадажныя асобы. Усякіх я людзей сустрюкаў, ну такога шкур'ья ня відзіў.

Шкур'ё н. зб. асудж. Прадажныя асобы. Шкур'ё свылатная, яны ны кажным шагу любога прыдадуць. Шкур'ё, а ня людзі, айдзе йта хуць капля совісьці, штоб такая скызаць пры чылавека.

Шкурышча м. і ж. перан. асудж. навеліч. Прадажная асоба. Ну й шкўрішча ж быў чылазек, усю жызьню прыдываўся. Ахота мне с тою шкўрішчыю звязывыцца.

Шкырка ж. Шыварат. Нада було тріхануць за шкўрку, каб троху асеўся. Бяруць яго за шкўрку: ну-ка, пайдзём з намі!

Шлапак м. Слабак. Што іш шлыпаком брацца, у яго сілы як у кымыра. Памяни. шлапачок. Шлыпачок ты м'алінкій, табе толька с Колію боріцца нада. Шлапачка ж. Я ж табе гыварю, што іна шлыпачка.

Шыпух м. Пупышка. Шыпухі большыюць, ні дырма вясною пахніць. Вот-вот дзерівы зызілянеюць, шыпухі ужо бальшэя.

Шытнік м. Той, хто шые. Бярецца шытнік за ніткі, ён табе, кылі хочыш, новыю шубу аткоціць. Шытніца ж. Зь яе тыкая шытніца: як палучыцца, усё дно нызад ні пынясеш, возьміш.

Шытнэй, шытній прым. Прызначаны для шыцца. Шытнэя ніткі куды зря ні траць. Ужо нібальшэнькій клубочык шытніх нітык астаецца, нада пытпрясць яшчэ. Шытнія ніткі я бірагу, ні даю расходывыць.

Шыхаванне н. Шумная падрыхтоўка, зборы. Ніякыга ў іх шыхув'аньня ня будзіць, сыбярुцца, пы чаркі вып'юць і паедуць.

Шыхаваннік м. Той, хто шумна рыхтуецца, збіраецца. Дужа ўсхадзіліся шухув'аньнікі, шурока рызмахывыюцца. Шыхаванніца ж. Сядзіць шухув'аньніца склаўшы рукі, ня едуць госьці.

Шыхавацца незак. Шумна рыхтавацца, збірацца. Кандыбіны шыхуюцца к свадзьбі, даўно гатовуюцца. Нечыга мне шухувацца, такея-то госьці Сяргеівы м'алыцы.

Шэльма м. і ж. Хітрэц, махляр, круцель, ашуканец. Узмацн. шэльміна. Ну й шэльміна іхній м'аліц, чаго толька ён ня ўтворіць. Шэльміна Мыксімёнкыва дзяўчонка, ета ж іна пыдгываріла дзевык пысьміяцца над Міцію. Павеліч. шэльмішча. Ах ты, шэльмішча, ты ж мяне пуддуріў!

Шэрсцень м. Шэршань. Шэрсьцінь калі ўжо укусіць, ты места сабе ні найдзіш. Ета ці ня шэрсьні тама гняздо сабе зв'ілі?

Э

Эгэй выкл. Гэй. Эгэй, мы тута, выхадзі пряма на сонцу! Нідаўна збоку нейкія людзі крічалі «Эгэй!»

Эгэйканне н. Галёканне. Мы чулі нейкыя эгэйкыньня кыла бедый, доўга нехта некыга зваў.

Эгэйкаць незак. Галёкаць. Не, мы ня чулі, каб хто эгэйкый. **Эгэйкнуць** зак. Гукнуць «эгэй!» Нехта ззаду ў нас адзін раз гэйкнуў, мы ні адзываліся.

Эйканне н. Выгукванне. Хто іх знаіць, хто айдзе, кругом чутна эйкыньня і ні пызнаіш, каторый адзываіцца.

Эйканнік м. Той, хто выгуквае. Ты, эйкыньнік, ні мішай другім, саб'еш толька і могуць зублудзіцца. **Эйканніца** ж. Ці ты ні пызнаіш, чыя тама эйкыньніца гукаіць?

Эйкаць незак. Выгукваць. Эта ні нашы эйкыюць, так нейкія, чужыя. **Эйкнуць** зак. Выгукнуць. Па-мойму, Пятрок эйкнуў у том баку, толька чаго б ён туды пупаў.

Эйш выкл. Пра незадаволенасць, асуджэнне. Эйш ты яго, якей хітрец! Эйш ты іх, усё у гарод пыглідаюць. Эйш ды чаго дадумыйся: міняйся зь ім ны кароў, ён прылоціць, — а мне яго падла дырма ні нада.

Ю

Юджанне н. Пад'юджванне. Кыласкоў — сюр'ёзныі мушчына, юджыньня ён слухыць ні станіць. Нылаіла яго, нылаіла за юджыньня і пышла.

Юджаннік м. Той, хто пад'юджвае. Хто йта ўжо найшоўся такей юджыньнік, наплёў Сямёніхі, тая сустрюкаіць с крідыю. **Юджанніца** ж. Ня меншыя юджыньніца і Таічка была, дырма што кажыцца ціхінкыя.

Юдзіць незак. Наюджваць, нагаворваць. Плюнь ты яму ў вочы, кылі станіць узноў юдзіць. Ты, знаць, і сянья нешта юдзіла Бырысінятым?

Юленне н. Выдыганне, падладжванне. Як пыглядзіш ны яго юленьня, дык ажно брыдка дзелыіцца.

Юрыць незак. Паводзіць сябе юрліва. Пычалі твае хлопцы юріць, ты іх патроху унімай. Вы ў мяне пірістаніця юріць, як атпіряжу ремінь.

Юрэнне н. Юр, юрлівасць. Во ны старысьці і Мікілая юреньня рызьбіраіць. Юреньня ў ім ціряшчур многа, а вьігнуць некыму.

Я

Яблышнік м. Ахвотнік да яблык. Во мой яблышнік, толька б і еў мідунічкі. Пыглядзіш, што етыя яблышнікі як злазілі ў садок. **Яблышніца ж.** Ідзі-ка ты, яблышніца, пад'еж крупені, дык троху здыравей будзіць, чым зелінью зытыхацца.

Явар, явер м. Аер. Дзеці дужа любюць мыладзенькій явыр, ён смашны, салодзінкій. Пу пукі явіру нясьлі: калі яны яго пыадуць. Ны явірі і хлеб пякуць, і пад ногі яго сьцелюць на мост.

Яварына, яверына ж. Асобная расліна аеру. Што ты зь явыріною носісься, аблупіў, зьеў і ўсё. Вырві нескылька явірін, я зынясу дзіцям. Памянш. яварынка, яверынка. Ужо і ны нашым аборку явырінкі сталі росць. Явірінкі ірвуць дзеці, ны халодный вадзе лазюць.

Явіць незак. Заяўляць. Ты ўсігда любіў явіць, усігда любіў паткусывыць. Можыш явіць сколька хочыш, цябе ніхто ні быяўся і ні баіцца.

Ягадзіна ж. Асобная ягада. Во туты ны чысьцінкі дужа буйныя ягыдзіны. Памянш. ягадзінка, ягадзіначка. Дай і малыму нескылька ягыдзінык. Ужо красныя ягыдзінкі пупыдаюцца. Эта ж у цябе, знаць, ягыдзінычкі? Ігадзінычка на льдзінычкі, а я ны бірягу, кінь мне кладку, ігадзінычка, к табе пірбягу.

Ягаднік м. Ахвотнік да ягад. Айдзе ж я табе тых ягыд вазьму, ягыднік ты мой. **Ягадніца ж.** Дужа быльшая ягыдніца, прямиа гырсьцямі бярець і ў рот піхаіць.

Ядзенне н. Яда (працэс). Ну й ядзеньня ў цябе як у малыга, абліваісься, ны бырадзе ажно зы выратнік цякець.

Ядзеннік м. жарт. Той, хто есьць, ядун. Кладзіці-ка вы ложкі, ядзеньнікі, хваціць вам буўтацца. **Ядзенніца, ядуння, ядуха ж.** Стыряіцца ядзеньніца, ні ацстаець ад бабы. З маімі зубамі абычайныя ядунья, два зубы ў році і тэя шытаюцца. Дывай, ядўха, скарей шывяліся, німа ўрэмя ждаць.

Ядранецца незак. Ядранець. На ноч ідрянеіцца і віцярок резкій цягніць, к ранню каб марозіка ні було.

Языкаватасць, языкастасць, языкатасць, язышлівасць ж. неадабр. Балбатлівасць. Ізукуватысьці ў яго ціряшчур многа. Нада апсікаць ету ізыкуватысьць. Прямиа ні прідумыць, куды дзіваць сваю ізыкастысьць. Чаго-чаго, а

ізыкатысьці у іх хвытаіць. Уніміся іс сваёю язышлівысьцю, як ты толька сьпіш моўча!

Языкаватый, язышний прым. неадабр. Балбатлівы. Ну і ўзяў жа сабе цацу, тыкая ізыкува́тыя, што замілуй бог. Чаго ён такей ізыкува́тый, як баба ікая. Абея дужа язышныя, нічога ня ўтоюць, ніхай толька пупадуць ны язык, січас па ўсёй акругі рызьнясуць. Памянш. **языкаваценькій.** Ну што ж, трошку ізукува́цінькыя, алі бярі, пызнаіш, якея ца́цы ў іхным раду буваюць.

Язышнік м. неадабр. Балбатун. Ніхто б ні наверіў, што Нісьцярэнык еткій язышнік. **Язышніца ж.** Во ўжо язышніца дык язышніца, як мылацілка, тряшчыць. Язышніцу ні кармі і ні паі, а дай ізыком пыбрызкыць.

Яй-права паб. сл. Далібог. Ій-пра́ва, ета Кірілёнык пашоў, я пы паходкі яго пызнаў. Дыскачысься ты, хлопіц, ій-пра́ва, дыскачысься, што харошыю лўнку палучыш.

Якатанне н. Енчанне. Ня столька тэя болі, сколька ікыта́ньня. Ляжы ты ўжо ціха іс сваім ікыта́ньнім.

Якатаннік, якатун м. Той, хто енчыць. Як тама твой ікыта́ньнік шавеліцца, ці палўчыла яму троху? Вун ікатўн у пуні на сені кычаіцца, кызаў, сяредзіна баліць — спасу німа. **Якатанніца, якатуння, якатуха ж.** Айдзе ты там, ікыта́ньніца, можа табе чарычку на печ пыдаць, кроў, рызагреіцца і ногі балець пірістануць. Заві-ка і ікатўньню, ніхай зьлізаіць ды сірбанець троху гырячыга. Нешта нашый ікатўхі кренка нідылігаіць, рызыкыта́лыся, а так іна цірпялівыя.

Якатацца незак. Енчыцца. Як табе тута якочыцца? Учора табе, знаць, меншы ікыта́лыся.

Якей займ. Які. Якей тут ба́лыўнік прыгыіць? Я дык і ні знаю, якей сяньня дзень. Якоя позныя ўремя, а іх німа і німа. Памянш. **якенькій, якенечкій.** Якенькыя тая морк-ва, яе яшчэ рана ірваць. Нечыга тама іскаць і глядзець, гурочыкі во якенічкія, адна за́візь.

Якоў займ. Які, у якім стане. Якоў етый лён, ці сохніць ён хут троху? Ну, ікыва́ сяньня капуста, ці можна есьць? Ты пыглядзі, ікаво вакно, нада ж так пызадзелывыць балонкі! Ікавы́ сяньня грібы, можа я іх трошку нідысалила?

Ялчыць незак. Выдаваць ёлкім. Тваё сала пычынаіць ялчыць, во вазьмі кусочык у рот. Ета кылбыса, кажыцца, ялчыць.

Ямка ж. перан. Бакавая ніша пры ўваходзе ў печ. Пашчўпный ны я́мкі, тама былі кырабкі. У мяне ў я́мкі

посыд, што пад рукі нада, ён усігда сухенічкій стаіць і чысьцінькій.

Яўканне н. Высокае адрывістае ўскрыкванне. Мы чулі яўкыньня з гумном, ну ні пызналі, што там такая. Сідзяць як мышы, і яўкыньня ня чутна.

Яўкаць незак. 1. Брахаць з віскам. Нешта сыбака яўкыіць ны дваре, можа хто-небудзь ідзець. 2 перан. Падаваць голас. Як твой Мікіпыр, ці яўкыіць троху на печы? **Яўкнуць зак.** 1. Забрахаць з віскам. Ці ні сыбака ета яўкнуў? 2. Падаць голас. Як прігразілі хырашэнька, дык ціхінька сядзеў, худзь ба яўкнуў. Пріціснуць зы гырлянку, дык ты і ні яўкніш, во што табе будзіць.

Яўленне н. Заява. Ні таго ты надумыўся пужаць яўленьнім, ён цябе так нупужаіць, што ты зашыісься. Ета калі-то ў модзі было яўленьня.

Яўленнік м. Той, хто заяўляе. Чаго етыя яўленьнікі нывязывыюцца к чылавеку? **Яўленніца ж.** Сядзі ты, яўленьніца, ціха, ня трогый людзей, калі яны цябе ня трогуюць. Сьвіньня пройдзіць, і тая рюхніць, а ета яўленьніца атвырачыіцца.

Яхіднік м. Яхіда. Гыварілі, што яе сын дужа яхіднік. Ого, ты пыспрабуй с такім яхіднікым пыгываріць. **Яхідніца ж.** Нада ж удацца такою яхідніцыю, так і цыляіць, каб пуккусіць каго.

Яхіднічанне н. Яхіднасць. Ніхай во Зьмітрок рыскажыць, ён луччы знаіць Маркыва яхіднічыньня.

Яхканне н. Сабачы брэх на паляванні. Як пачуіш яхкыньня, тады глядзі, заіць можыць пулію прыляцець. Пад вечыр мы чулі яхкыньня за гўмнымі.

Ячменіна ж. Асобнае каліва ячменю (расліна і зерне). Пы пышаніцы кой-айдзе ячменіны сідзяць. Нада ячменіны вьібрыць, курям выкінь. Памянш. ячменінка. Мякіну сюда вьісыпылі і тут ячменінкі узыйшлі.

Яшчаркін прым. Такі, які мае адносіны да яшчаркі. Яшчыркiны норкі пыць сьцяною, яшчыркi сюда лазіюць.

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Спіс скарачэнняў	4
Слоўнік	5

ГЕОРГИЙ ФЕДОРОВИЧ ЮРЧЕНКО

НАРОДНОЕ ПРОИЗВОДНОЕ СЛОВО

Р—Я

Из говора Мстиславщины

Издательство «Наука и техника»

На белорусском языке

Рэдактар *М. М. Дубойская*. Мастак *С. Т. Сайчанка*. Мастацкі рэдактар *Л. І. Усачоў*. Тэхнічны рэдактар *С. А. Курган*. Карэктар *В. І. Марціновіч*.

ІБ № 2210

Друкуецца па пастанове РВС АН БССР. Здадзена ў набор 19.09.84. Падпісана ў друк 12.02.85. АТ 17058. Фармат 84×108^{1/32}. Папера друк. № 2. Гарнітура літаратурная. Высокі друк. Ум. друк. арк. 17,64. Ум. фарб.-адб. 18,48. Ул.-выд. арк. 19,3. Тыраж 1000 экз. Зак. № 1116. Цана 1 р. 40 к. Выдавецтва «Навука і тэхніка» Акадэміі навук БССР і Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. 220600. Мінск, Ленінскі праспект, 68. Друкарня імя Францыска (Георгія) Скарыны выдавецтва «Навука і тэхніка». 220600. Мінск, Ленінскі праспект, 68.